

การเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ของประเทศไทย : ปัญหาและลู่ทาง

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

RATIFICATION OF THE ARMS TRADE TREATY 2013 BY THAILAND :
PROBLEMS AND PROSPECTS

Miss Wilasinee Maijaroensri

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2016

Copyright of Chulalongkorn University

วิลาสินี หมายเจริญศรี : การเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ของประเทศไทย : ปัญหาและลู่ทาง (RATIFICATION OF THE ARMS TRADE TREATY 2013 BY THAILAND : PROBLEMS AND PROSPECTS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร. ศรทูล สันติวาสะ, 328 หน้า.

ในกรณีพิพาทและความขัดแย้งต่างๆ การใช้อาวุธในสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศอย่างมาก แม้จะมีตราสารและความตกลงระหว่างประเทศหลายฉบับได้กล่าวถึงการห้ามทำสงคราม ห้ามผลิต ห้ามใช้อาวุธบางประเภท อย่างไรก็ตาม อาวุธตามแบบเป็นอาวุธที่สามารถใช้ได้โดยชอบด้วยกฎหมายไม่ขัดกับหลักการสำคัญของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ การค้าอาวุธระหว่างประเทศที่ขาดความรับผิดชอบและขาดหลักเกณฑ์ในการควบคุมจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้เกิดการเพิ่มจำนวนของอาวุธตามแบบนำไปสู่ช่องทางให้เกิดการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายซึ่งการใช้อาวุธตามแบบในลักษณะนั้นส่งผลให้เกิดการละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องต่างๆ เช่น กฎหมายสิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรมระหว่างประเทศ เป็นต้น ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงสร้างหลักเกณฑ์เพื่อควบคุมการค้าอาวุธตามแบบขึ้นซึ่งอยู่ภายใต้สันติสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 อันเป็นผลจากความพยายามที่จะสร้างมาตรฐานในการค้าอาวุธระหว่างประเทศร่วมกัน ให้เกิดความโปร่งใสและความรับผิดชอบ นำไปสู่การขจัดปัญหาต่างๆ และมุ่งให้เกิดสันติภาพ เสถียรภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศต่อไปในอนาคต

จากการที่ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่สามารถเข้าร่วมเป็นภาคีของสันติสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 จึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงพันธกรณีตามสันติสัญญาประกอบกับกฎหมายภายในของประเทศไทยทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว จะเห็นได้ว่ายังมีบางส่วนที่อาจไม่เอื้อต่อการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งสันติสัญญา จึงควรมีการแก้ไขกฎหมายและกระบวนการรองรับต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในสันติสัญญาและปฏิบัติตามสันติสัญญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ปีการศึกษา 2559

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5686021334 : MAJOR LAWS

KEYWORDS: ARMS TRADE / CONVENTIONAL ARMS / ARMS TRADE TREATY / TRANSFER

WILASINEE MAIJAROENSRI: RATIFICATION OF THE ARMS TRADE TREATY 2013
BY THAILAND : PROBLEMS AND PROSPECTS. ADVISOR: ASST. PROF.
SARATOON SANTIVASA, Ph.D., 328 pp.

In the disputes and conflicts, the use of arms has greatly influenced on the international peace and security. Despite the existing international instruments and agreements prohibiting the war, the production and the use of certain categories of arms. The conventional arms can nevertheless be used legally and is not in conflict with the fundamental principles of international humanitarian law. An irresponsible and unregulated international arms trade is a significant problem which proliferates the conventional arms and leads to the illicit trade. The use of the conventional arms in such manner results in the violation of international law such as international human rights law and international humanitarian law. Therefore, in order to address such problems, it is necessary to set up criteria for the conventional arms trade control. At present, an Arms Trade Treaty 2013 has been adopted as a result of effort, to be an common international standard for international arms trade, ensuring transparency and responsibility in order to eliminate all problems and aim for peace, international stability and security in the future.

For Thailand, as a potential ratifying country of the Arms Trade Treaty 2013, It is necessary to analyze the obligations of treaty together with the relating domestic laws. It can be concluded that domestic laws in Thailand do not respond to the efficient implementation of the treaty's obligations. Therefore, the amendment of laws and procedures should be took into consideration for the fulfillment of objectives and the effective implementation of the treaty.

Field of Study: Laws

Student's Signature

Academic Year: 2016

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ไม่อาจมีขึ้นและสำเร็จลุล่วงไปได้ หากปราศจากบุคคลผู้ซึ่งให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนผู้เขียน

ขอขอบพระคุณบุพการีทั้งสอง คุณพ่อวรชัยและคุณแม่กรรณิกาที่ทำให้ข้าพเจ้าได้มีทุกวันนี้ ทั้งสองอดทนลำบาก ทำงานหนักเพื่อให้ข้าพเจ้าได้มีการศึกษาที่ดี วางแผนอนาคต เป็นที่ปรึกษา เป็นทั้งคุณพ่อคุณแม่และเพื่อนที่เข้าใจในทุกปัญหา อบรมสั่งสอน บ่มเพาะ ปลูกฝังให้ปฏิบัติแต่สิ่งที่ดี ชี้แนะแนวทาง แม้ว่าท่านทั้งสองจะไม่ได้มีความรู้ การศึกษาในระดับสูง แต่ท่านทั้งสองต่างสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านมานำมาถ่ายทอดให้ข้าพเจ้าผู้ยังอ่อนซึ่งประสบการณ์ในการใช้ชีวิตได้รู้ได้เห็น ท่านทั้งสองถือเป็นต้นแบบในเรื่องของความอดทน มุมานะ บุกบัน ฝ่าฟันทุกอุปสรรค ทำให้ข้าพเจ้ามีกำลังใจในการเรียน การทำงาน ท่านบอกเสมอว่า การเรียนไม่เคยทำให้ใครตาย ไม่ได้ใส่บาแบกหาม ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ที่ใจ ขอเพียงแค่ให้เราตั้งมั่น ตั้งใจ และซื่อสัตย์ต่อตัวเอง ต่องานที่เราทำ ทุกอย่างก็จะออกมาดี แม้ไม่ดีมากหรือดีที่สุด แต่ก็เชื่อได้ว่า เราจะต้องภูมิใจในตัวเอง เพราะมันคือสิ่งที่เราทำด้วยสองมือของเรา ไม่มีใครสามารถขโมยหรือพรากความรู้จากเราไปได้ ดังนั้น สิ่งที่เป็นสมบัติที่พอกับแม่สามารถมอบให้ได้ นั่นก็คือ ความรู้ที่จะติดตัวเราตลอดไป

ขอกราบขอบพระคุณเหล่าครูและคณาจารย์ที่ได้สั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้แก่ข้าพเจ้า ตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถม มัธยม จนถึงระดับปริญญาตรี ทำให้ข้าพเจ้าค้นพบตัวเองว่ามีความสามารถในด้านใด ควรจะศึกษาในศาสตร์หรือสาขาใด ตลอดจนระดับปริญญาโท ที่ต้องกล่าวถึงอย่างยิ่ง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า ก็คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศารทูลสันติवासะ ซึ่งได้เสียสละเวลาสั่งสอน ชี้แนะแนวทาง และให้คำปรึกษาไม่ว่าเรื่องการเรียนรู้หรือการทำงาน อาจารย์ถือเป็นบุคคลที่ข้าพเจ้าเคารพอย่างยิ่ง รวมทั้งท่านศาสตราจารย์กิตติคุณวิทิต มั่นตราภรณ์ พลโททฤชณะ บวรรัตนารักษ์ที่เสียสละเวลาเข้าร่วมเป็นกรรมการ ตลอดจนผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานิต เกิดสมเกียรติ ที่ได้เสียสละเวลาเป็นประธานของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ทุกท่านมีพระคุณกับข้าพเจ้าเป็นอย่างมาก ขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายนี้ หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าและประโยชน์อันใด ผู้เขียนขอกราบเป็นกตเวทิตาต่อบุพการี คณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน หากมีส่วนบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2. สมมติฐาน	9
1.3. วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย	9
1.4. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย	9
1.5. วิธีการศึกษา	10
1.6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
บทที่ 2 สภาพปัญหาของการค้าอาวุธและสาระสำคัญของ สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013.....	11
2.1. สภาพปัญหาของการค้าอาวุธกับกฎหมายระหว่างประเทศ	11
2.1.1. พัฒนาการของการจำกัดการค้าอาวุธในกฎหมายระหว่างประเทศ	12
2.1.1.1. บริบทของการเมืองระหว่างประเทศ	12
2.1.1.2. บริบทของกฎหมายระหว่างประเทศ	16
2.1.2. ขอบเขตของกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการค้าอาวุธ	25
2.1.2.1. สารบัญญัตติ.....	26
2.1.2.2. กระบวนการ.....	27
2.1.2.3. การบังคับใช้.....	28
2.1.3. ผลกระทบอันเนื่องมาจากการค้าอาวุธ	29

2.1.3.1. ผลกระทบด้านกฎหมาย.....	29
2.1.3.2. ผลกระทบด้านอื่นๆ.....	31
2.2. สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013.....	33
2.2.1. ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญา	33
2.2.2. สาระสำคัญของสนธิสัญญา	37
2.2.2.1. ประเภทอาวุธและประเภทกิจกรรมที่อยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญา	38
1.) อาวุธตามแบบ (Conventional Arms).....	38
2.) กระสุนและเครื่องกระสุน (Ammunition and Munitions).....	41
3.) ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ (Parts and Components).....	43
4.) ประเภทของกิจกรรมที่อยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญา	44
2.2.2.2. หลักเกณฑ์การถ่ายโอนอาวุธ (Transfer Criteria).....	46
1.) หลักเกณฑ์การห้ามถ่ายโอนอาวุธ (Prohibitions).....	47
2.) หลักเกณฑ์ในการส่งออกและการประเมินการส่งออก (Export and Export Assessment).....	63
3.) หลักเกณฑ์การนำเข้า (Import).....	87
4.) หลักเกณฑ์การส่งผ่านหรือการถ่ายลำ (Transit, Transhipment).....	92
5.) หลักเกณฑ์การกระทำเป็นนายหน้า (Brokering).....	100
6.) หลักเกณฑ์การป้องกันการเบี่ยงเบนระหว่างการถ่ายโอน (Diversion)..	104
2.2.3. กระบวนการติดตามการดำเนินการภายในของรัฐ	108
2.2.3.1. การสร้างระบบและกลไกเพื่อการปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญา	108
2.2.3.2. การเก็บบันทึกข้อมูล	111
2.2.3.3. การรายงาน	114
2.2.4. กระบวนการและกลไกความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศ	118

2.2.4.1. ความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศ	119
2.2.4.2. กลไกระหว่างประเทศ.....	122
1.) ที่ประชุมของรัฐภาคี.....	123
2.) เลขานุการ.....	124
2.2.5. กระบวนการอื่นๆของสนธิสัญญา	127
2.2.5.1. ความสัมพันธ์กับความตกลงระหว่างประเทศฉบับอื่นๆ	127
2.2.5.2. การบังคับใช้ชั่วคราว	129
2.2.5.3. การระงับข้อพิพาท.....	130
2.2.5.4. ขั้นตอนต่างๆในการเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญา	130
บทที่ 3 ข้อพิจารณาในการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013.....	141
3.1. บทบาทของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 กับกฎหมายการควบคุมและการ ลดอาวุธ	141
3.1.1. สารบัญญัติ	142
3.1.2. กระบวนการ.....	144
3.1.3. การบังคับใช้	145
3.2. พันธกรณีของประเทศไทยที่เกี่ยวกับการค้าอาวุธ	146
3.2.1. พันธกรณีในเรื่องของการค้าอาวุธ.....	147
3.2.1.1. พันธกรณีตามอนุสัญญาต่างๆที่เกี่ยวกับอาวุธตามแบบ	147
3.2.1.2. ข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ	148
3.2.2. พันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้าอาวุธ	150
3.2.2.1. กฎบัตรสหประชาชาติ.....	150
3.2.2.2. กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ	151
3.2.2.3. กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ	153

3.2.2.4. กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการก่อการร้าย.....	155
3.2.2.5. กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ	158
3.2.3. การปฏิบัติของประเทศไทยตามตราสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็ก และอาวุธเบาที่ไม่มีผลบังคับทางกฎหมาย	165
3.3. ข้อท้าทายในการเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013.....	170
3.3.1. ผลกระทบจากข้อบทของสนธิสัญญา	172
3.3.1.1. ข้อดีของสนธิสัญญา	172
3.3.1.2. ข้อจำกัดบางประการของสนธิสัญญา	175
3.3.2. ผลกระทบในการที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญา	179
บทที่ 4 กระบวนการเข้าร่วมเป็นภาคีในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013.....	187
4.1. กระบวนการทางกฎหมายของประเทศไทยต่อการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาว่าด้วยการค้า อาวุธ ค.ศ. 2013.....	187
4.1.1. กระบวนการทางฝ่ายบริหารในการเข้าร่วมเป็นภาคีสนธิสัญญา	187
4.1.2. กระบวนการทางฝ่ายนิติบัญญัติในการเข้าร่วมเป็นภาคีสนธิสัญญา	190
4.2. การเตรียมความพร้อมของประเทศไทยด้านกฎหมายเพื่อการปฏิบัติตามพันธกรณีตาม สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013.....	193
4.2.1. สารบัญญัติ	195
4.2.1.1. คำนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง.....	195
4.2.1.2. การควบคุมการส่งออกและการประเมินการส่งออก	206
4.2.1.3. การควบคุมการนำเข้า	214
4.2.1.4. การควบคุมการส่งผ่านหรือถ่ายลำ	219
4.2.1.5. การควบคุมการกระทำเป็นนายหน้า	222
4.2.1.6. การป้องกันการเบี่ยงเบนระหว่างการค้าถ่ายโอน	224
4.2.1.7. การห้ามถ่ายโอน.....	224

4.2.1.8. กฎหมายอื่นที่ใช้ประกอบการปฏิบัติตามกฎหมายในการควบคุมอาวุธ	230
4.2.2. กระบวนการ.....	236
4.2.2.1. กระบวนการปฏิบัติตามสนธิสัญญาภายในประเทศ	236
1.) การเก็บบันทึกข้อมูล	236
2.) การรายงาน.....	237
4.2.2.2. กระบวนการปฏิบัติตามสนธิสัญญาในทางระหว่างประเทศ	238
4.2.3. การบังคับใช้	239
4.2.3.1. หน่วยงานที่มีอำนาจ.....	239
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	243
5.1 บทสรุป.....	243
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	246
รายการอ้างอิง	252
ภาคผนวก.....	269
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	328

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 ตารางแสดงประเภทของรายงานที่รัฐภาคีมีพันธกรณีจะต้องจัดทำ ภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013.....	116
ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 และตราสารระหว่างประเทศฉบับต่างๆ.....	135
ตารางที่ 3 ตารางสรุปแสดงให้เห็นประเด็นเกี่ยวกับการถ่ายโอนที่มีอยู่ใน กฎหมายแต่ละฉบับของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับอาวุธ	227

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ การแข่งขัน ช่งชิง การเอาชนระหว่างมนุษย์ด้วยกันจากลักษณะภายในของมนุษย์ที่ก้าวร้าวและมีอารมณ์รุนแรง จึงนำไปสู่การใช้ความรุนแรง¹ และเผชิญหน้ากันด้วยกำลังเสมอ อันเป็นการตัดสินใจของผู้ที่มีกำลังเหนือกว่าหรือฝ่ายที่เกรงว่าจะเสียเปรียบคู่แข่ง สิ่งที่จะนำมาซึ่งความได้เปรียบเหนือศัตรูในการรบได้นั้นคือ อาวุธ ซึ่งถือเป็นเครื่องประกันความได้เปรียบและยังคงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความขัดแย้งอยู่เสมอๆ ในอดีตมนุษย์ค้นพบอาวุธขั้นพื้นฐาน มิใช่เพื่อการสู้รบ แต่เพื่อการใช้ชีวิต เอาตัวรอด และหากิน เดิมทีมีแต่การใช้หิน เพื่อนำมาทำเป็นค้อน สร้างบ้านล่าสัตว์ การค้นพบไฟ ไม้ประกอบอาหาร ป้องกันตัวในยามค่ำคืน ทั้งนี้ได้นำมาใช้เพื่อการดำรงชีพในรูปแบบของการเกษตรกรรมต่อไป

มนุษย์ผู้เป็นสัตว์สังคม เมื่อรวมอยู่กันเป็นกลุ่มก็จำเป็นที่จะต้องมีกฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผน รวมถึงให้มีการบังคับใช้และมีการลงโทษต่อบุคคลที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ดังกล่าว เพื่อความเสมอภาคและการเคารพซึ่งกันและกัน ความสงบเรียบร้อยภายในสังคมอันนำไปสู่ความมีอารยธรรมของสังคม การพัฒนาจากสังคมเกษตรกรรมไปยังยุคที่มีอารยธรรม เพื่อความทรงอำนาจและค้ำจุนไว้ซึ่งความสูงส่งของสังคม อาวุธจึงกลายมาเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ดำรงวัตถุประสงค์ดังกล่าว ต่อมาจนเข้าสู่ยุคเริ่มแรกของการใช้อาวุธซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 จำพวก จำพวกแรก คือ อาวุธซึ่งใช้สำหรับตีโดยตรง เพื่อทำการรบในระยะประชิด เช่น ลูกตุ้มหนาม ตะลุมพุก หอกแบบต่างๆ ดาบ ขวาน ดาบปลายปืน และจำพวกที่สอง คือ อาวุธซึ่งใช้สำหรับขว้างโยนไปเพื่อทำการรบในระยะไกล เช่น แหลม ธนู หอกซัด กระสุนปืน ลูกกระเบิด โดยเหล่านี้คืออาวุธที่ใช้กำลังร่างกายของมนุษย์ทั้งสิ้น จนกระทั่งพัฒนาเป็นอาวุธที่ใช้แรงกล หรือเคมี เป็นพลังในการผลักดันไปข้างหน้าโดยอาศัยการหดและขยายตัว จะเห็นได้ว่าประเภทหรือจำพวกของอาวุธนั้นขึ้นอยู่กับการนำไปใช้ สถานการณ์ที่มนุษย์กำลังเผชิญและวิวัฒนาการตามแต่ละยุคแต่ละสมัย ถึงกระนั้นมนุษย์เราเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีการป้องกันตัวเองได้น้อยกว่าสัตว์อื่นๆ ดังนั้นถึงแม้จะมีอาวุธในการรุกร แต่การป้องกันตัวก็มีส่วนสำคัญเป็นการตั้งรับ เมื่อพसानกัน

¹ Sigmund Freud, "Why War?" in Conflict after the Cold War: Arguments on Causes of War and Peace. (United States: Pearson Education, 2005), p. 171.

ก็จะทำให้การรุกรานในการรบบมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในระยะแรกๆการป้องกันอยู่ในรูปแบบของ กระบอง กิ่งไม้ หรือซากสัตว์ ต่อมาเมื่อคิดเครื่องมือต่างๆได้แล้วก็มาในรูปแบบของโล่ หมวกเหล็ก และพัฒนาต่อไปจนถึงเกราะหุ้มซึ่งได้ถูกนำมาใช้เป็นอย่างมากในยุคอัศวินหรือยุคกลาง ช่วงเวลาที่ผ่านไปเกิดสงครามนับร้อยครั้ง การพัฒนาก็ดำเนินคู่กันไปเพื่อค้นหาความได้เปรียบทางอาวุธจึงมีการติดต่อค้าขายสินค้าระหว่างกันเป็นวงกว้างมากขึ้น อาวุธก็ถือเป็นสินค้าที่ถูกนำออกขาย เช่นเดียวกับสินค้าอื่นๆ การค้าอาวุธ จึงหมายถึง การซื้อขายอาวุธในรูปแบบต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนมาซึ่งเงินตรา สินค้าหรือสิ่งอื่นใดแล้วแต่ที่จะตกลงกัน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จำเป็นของรัฐในการปกป้องและรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในเวลาเดียวกัน

หากกล่าวถึงอาวุธที่ใช้กันในสมัยโบราณแถบภูมิภาคเอเชียอาจจำแนกได้เป็นอาวุธประเภท ฟันแทงที่ใช้เป็นอาวุธประจำกายเมื่อออกรบ เช่น ดาบ กระบี่ หอก ทวน ง้าว และอาวุธยิงประเภทวิถีไกลในระยะแรกเป็นเพียง ธนู และหน้าไม้ ซึ่งธนูเป็นอาวุธประเภทแรกของโลกมีการกระจายอยู่แทบทุกพื้นที่จากเอเชียไปจนถึงอเมริกาและจากแอฟริกาถึงยุโรป โดยที่การใช้อาวุธดังกล่าวมาจากรูปแบบการรบดั้งเดิมมีความเหมาะสมกับความสามารถและเหตุการณ์ในช่วงนั้นๆ จนกระทั่งได้มีการพัฒนาอาวุธนานาชนิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัยจนสามารถปรับปรุงและสร้างอาวุธที่มีศักยภาพช่วงชิงชัยชนะได้ดีกว่าที่มีอยู่จนอาวุธโบราณถูกลดความสำคัญและแทนที่ด้วยวิวัฒนาการที่นำไปสู่การพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นตามลำดับ² จาก การนำเข้าไปหรือเผยแพร่โดยชาวต่างชาติที่ได้เข้าไปค้าขายยังประเทศต่างๆ เช่น ปืนหรือปืนไฟที่ยิงออกไปด้วยแรงขับของดินปืน เป็นประเภทอาวุธยิงลักษณะเช่นเดียวกันกับธนูและเกาทัณฑ์ที่เรียกว่า ปืนยา เพราะมาจากการยิงด้วยลูกอาบยาพิษ³ สืบเนื่องจากในศตวรรษที่ 14 Roger Bacon⁴ ค้นพบ ดินปืนจึงนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการสู้รบไปอีกขั้นหนึ่ง ดินปืน มหันตภัยอาวุธที่นำมาซึ่ง จุดจบของยุคอัศวิน ดินปืนได้ถูกนำมาใช้และพัฒนาไปในช่วงสมัยกลางตอนปลาย (ค.ศ. 1300-1500) ของยุโรปซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของระบบพิวตันสู่ยุคสมัยใหม่จึงมีการพัฒนาขึ้นไปเรื่อยๆจนสามารถสร้างปืนใหญ่และปืนเล็กที่ส่งกระสุนด้วยดินปืนและเข้ามาเป็นอาวุธสำคัญมากขึ้น จนกระทั่ง

² กรมยุทธการทหารบก กองประวัติศาสตร์ทหาร, วิวัฒนาการแห่งศตวรรษในกองทัพไทย จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกเนื่องในโอกาสการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี พุทธศักราช 2549 .หน้า 199-201.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 129.

⁴ เจซี ฟูลเลอร์.เอฟ., อิทธิพลของอาวุธ .แปล เสฐียร สิงหพงษ์ ดวงกลม :พระนคร), 2518), หน้า 188-198.

แทนที่อาวุธแบบดั้งเดิมทั้งหมด⁵ จะเห็นได้ว่าดินปืนได้เปลี่ยนโฉมหน้าของสงครามในยุโรปไปอย่างมาก

ช่วงศตวรรษที่ 15-16 เป็นยุคที่มีการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ต่างๆกันมาก เช่น ลูกกระเบิดมือ กระสุนควัน ดินปืนชนิดเม็ด กระสุนระเบิดทำด้วยบรอนซ์ ฐานปืนใหญ่ ปืนพก กระสุนเพลิง ปืนใหญ่สนาม ฯลฯ และมีการค้าขายเกิดขึ้นโดยพ่อค้าชาวยุโรปเริ่มเข้าทำการค้าขายอาวุธในแอฟริกา อเมริกาและเอเชีย⁶ ยุโรปตะวันตกก่อกำเนิดขึ้นเป็นศูนย์กลางของการค้าอาวุธเพื่อส่งข้ามไปทั่วยุโรป และจนกระทั่งรอบโลก ท่ามกลางประเทศในยุโรปตะวันตกด้วยกัน โปรตุเกสเป็นประเทศที่ถือเป็นหลักในการนำอาวุธปืนไปยังเอเชียและแอฟริกา ถึงแม้ว่าในปี ค.ศ.1179 องค์กรสันตะปาปาได้ทรงเคยประกาศห้ามการขายอาวุธให้แก่ผู้ที่มีใจคริสเตียนไว้

ศตวรรษที่ 18 เกิดการพัฒนาเอาไอน้ำมาเป็นตัวขับเคลื่อนเครื่องจักรกล ซึ่งส่งผลต่อการวิวัฒนาการของอาวุธเป็นอย่างมากถือเป็นการเสริมสร้างกำลังของกองทัพให้รุดหน้าไปอย่างรวดเร็วพร้อมกับทั้งได้ปฏิวัติยุทธวิธีทางเรือด้วย คือ อาวุธจำพวก ทุ่นระเบิดใต้น้ำ ตอร์ปิโดและเรือดำน้ำ

ปลายศตวรรษที่ 19 หรือราวๆ ค.ศ.1859 จากการพัฒนาของผลิตภัณฑ์น้ำมันจึงได้นำเครื่องยนต์จากเดิมที่ใช้แก๊สมาดัดแปลงทำเป็นเครื่องยนต์ที่ใช้การเผาไหม้ของน้ำมันจึงเป็นสิ่งที่เพิ่มขีดความสามารถในการทำสงครามที่เหนือกว่าดินปืนและไอน้ำ และพัฒนาจนได้เครื่องยนต์เพื่อขับเคลื่อน นำสายพานมาแทนล้อหมุน ยานพาหนะดังกล่าวทำให้สามารถขนเครื่องมืออุปกรณ์ได้ปริมาณมากในคราวเดียวเพื่อกองกำลังรบที่มีประสิทธิภาพ จนกระทั่งวันที่ 15 กันยายน ค.ศ.1916 ได้มีการนำรถถังออกมาใช้ปฏิบัติการเป็นครั้งแรก พร้อมด้วยการเสริมสมรรถนะต่างๆเพื่อเพิ่มคุณสมบัติจนได้เป็นรถยานเกราะ รถรบ ยานเกราะสำหรับบรรทุกทหาร ฯลฯ

สงครามครั้งแล้วครั้งเล่านี้นับได้ว่าอยู่คู่กับแต่ละช่วงของประวัติศาสตร์ อันแสดงถึงความสัมพันธ์ของรัฐในรูปแบบต่างๆ และจะเห็นได้ว่าสิ่งที่อยู่คู่กับสงครามก็คือ อาวุธซึ่งได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพความรุนแรงการทำลายที่เพิ่มมากขึ้นจากยุคสมัยที่มนุษย์ใช้เพียงแรงของกล้ามเนื้อตนเองเป็นแรงส่งอาวุธ การใช้หอก ดาบ ธนู⁷ ต่อมาคือ ดินปืน จนกระทั่งถึงสมัยปฏิวัติ

⁵ อนุช อาภาภิรม, วิทยาศาสตร์ สงคราม และอันตรายสมัยใหม่(2) [online], 25 กุมภาพันธ์ 2557. Available from: <http://botkwandee.blogspot.com/2012/05/anu2sciw.html>.

⁶ Bary Kellman, "Controlling the Arms Trade: One Important Stride for Humankind," *Fordham International Law Journal*, (2014), 37: 689.

⁷ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, เอกสารการสอนชุดวิชา สันติศึกษา (Peace Studies) หน่วยที่ 8-15. (นนทบุรี: สำนักพิมพ์

อุตสาหกรรมที่สามารถประดิษฐ์เครื่องจักรไอน้ำนำไปเป็นระบบขับเคลื่อนรถไฟและเรือรบได้ และเข้าสู่การประดิษฐ์เครื่องยนต์จนนำไปสู่การพัฒนารถยนต์และเครื่องบินได้จนถึงทุกวันนี้

การพัฒนาของอาวุธเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เทคโนโลยีและวัตถุประสงค์ในการใช้ซึ่งมีผลต่อรูปแบบของอาวุธและความขัดแย้ง โดยในช่วงศตวรรษที่ 20 ผลกระทบจากสงครามโลกทำให้จำนวนของผู้ผลิตอาวุธเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความหลากหลายทั้งประเภทของอาวุธและคุณภาพซึ่งเป็นประโยชน์ต่อกองทัพทหารที่กำลังเจริญรุ่งเรืองในขณะนั้น อาวุธที่ค้าขายกันระหว่างประเทศมีทั้งอาวุธที่มีอนุภาพทำลายล้างสูง (Weapon of Mass Destruction) ได้แก่ อาวุธนิวเคลียร์ อาวุธชีวภาพ อาวุธเคมี และอาวุธตามแบบ (Conventional Arms) ที่หมายความถึงอาวุธใดๆ ก็ตามที่มีใช้อาวุธจำพวกที่มีอนุภาพทำลายล้างสูง⁸ โดยใช้ได้ทั้งไม่ว่าจะทางบก ทางน้ำ หรือทางอากาศ

แม้ข้อเท็จจริงในสงครามโลกครั้งที่หนึ่งและสองจะมีการใช้อาวุธตามแบบในการสู้รบ ซึ่งในช่วงสงครามโลกครั้งที่หนึ่งนั้นได้มีการสร้างอาวุธขึ้นมาใช้อย่างมากมายทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ซึ่งแต่ละอย่างก็ได้มีประสิทธิภาพแตกต่างกันออกไป⁹ ได้แก่ ปืนกล (Machine Gun), เครื่องบิน (Airplane), รถถัง (Tank), เรือดำน้ำ (Submarine) และก๊าซพิษ (Poison Gas) เป็นต้น แต่ความสำคัญกลับไปที่อาวุธที่มีอนุภาพทำลายล้างสูง อันเนื่องมาจากผลกระทบที่เกิดขึ้นในวงกว้างและก่อให้เกิดความเสียหายจำนวนมาก ความสนใจจึงพุ่งไปที่อาวุธดังกล่าวเสียเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองที่มีการใช้อาวุธนิวเคลียร์ยังทำให้เกิดความตื่นตระหนกในการควบคุมอาวุธชนิดดังกล่าวอย่างมาก

หลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง เข้าสู่ช่วงของสงครามเย็น (Cold War) ประมาณปี ค.ศ. 1945-1991 (พ.ศ. 2488-2534) โดยประเทศมหาอำนาจสองฝ่ายทั้งสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตไม่ได้ต่อสู้กันด้วยกองกำลังทหารโดยตรง แต่เป็นความขัดแย้งในอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศมหาอำนาจทั้งสองจึงได้นำมาซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแบบใหม่ที่ต้องการแผ่ขยายอิทธิพลทางการเมืองออกไปทั่วโลก โดยสหรัฐอเมริกาและโซเวียตต่างพยายามแข่งขันกันสร้างเสริมกำลังอาวุธที่มีอนุภาพร้ายแรงไว้ครอบครองให้มากที่สุด จนกระทั่งต่างฝ่ายต่างมีจำนวนอาวุธ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533), 265 หน้า 265.

⁸ Maya Brehm, *Conventional Arms Transfer in the Light of Humanitarian and Human Rights Law*, LL.M. University Centre for International Humanitarian Law, 2005, p.6.

⁹ อนุ กู ล ชำ น า ณู สิ ง ห์ , อาวุธในสงครามโลกครั้งที่ 1 [online]. Available from: <http://worldcivil14.blogspot.com/2014/02/1.html>.

ยุทธศาสตร์ในปริมาณและสมรรถนะที่เกินความต้องการเพื่อแสดงแสนยานุภาพทางการทหารของตน และแสดงให้เห็นถึงความเหนือกว่าทางการทหารอันจะเป็นหลักประกันว่าการโจมตีของอีกฝ่ายหนึ่งจะได้รับการตอบโต้ในระดับที่ไม่อาจต้านทานได้¹⁰ อีกทั้งยังได้สนับสนุนให้ประเทศพันธมิตรของตนเข้าทำสงครามแทน หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าสงครามตัวแทน (Proxy War)

แม้หลังจากสหภาพโซเวียตล่มสลายลงและสถานการณ์ การต่อสู้ สงครามต่างๆ ไม่ว่าจะทั้ง สงครามตามแบบ (Conventional Warfare)* หรือสงครามนอกแบบ (Unconventional Warfare)* เรื่อยมาจนกระทั่งเข้าสู่สงครามอ่าวเปอร์เซียในช่วงปี ค.ศ. 1990 ระหว่างอิรักและคูเวต ซึ่งอาวุธต่างๆที่อิรักได้นำเข้ามานั้นมาจากการค้าที่ไม่มีกฎหมายควบคุมการถ่ายโอน แสดงให้เห็นถึงการขาดกฎหมายในการควบคุมการค้าอาวุธ ทำให้เราต้องตระหนักถึงเรื่องหลักกฎหมายในการควบคุมการค้าดังกล่าวต่อไปในอนาคต อย่างไรก็ตามการค้าอาวุธก็ยังคงเติบโตขึ้นอันเนื่องมาจากกำไรที่งดงาม สิ่งที่สำคัญ คือ ใครจะเป็นผู้ที่ครอบครองอาวุธที่ใหม่ที่สุดและดีที่สุดในมืออันนำไปสู่การแข่งขันทางอาวุธเพื่อเอาชนะคู่แข่งให้ได้

ปัจจุบัน ล่วงเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 มูลค่าของการถ่ายโอนอาวุธตามแบบระหว่างประเทศมีประมาณ 100 พันล้านดอลลาร์ในแต่ละปี และในปี ค.ศ. 2014 มีถึงกว่า 94.4 พันล้านดอลลาร์ โดยกลุ่ม 5 ประเทศที่เป็นสมาชิกถาวรในสหประชาชาติถือเป็นกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ของการค้าอาวุธทั่วโลก กล่าวคือ หน่วยความมั่นคงของโลกถือเป็นผู้ส่งออกหลักนั่นเอง โดยที่สหรัฐอเมริกาอยู่ในอันดับหนึ่ง ลำดับต่อมา คือ รัสเซีย จีน ฝรั่งเศส เยอรมันและอังกฤษ¹¹ และยังมีผู้จัดจำหน่ายอื่นอีก เช่น อิสราเอล อิตาลี เยอรมัน สวีเดน สเปน และแอฟริกาใต้¹² ดังจะเห็นว่า การค้าอาวุธตามแบบเป็น

¹⁰ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 7, หน้า 256.

* สงครามตามแบบ คือ รูปแบบของการทำสงครามที่ใช้กำลังทหารที่มีการจัดโครงสร้างเพื่อทำการรบ มีการควบคุมบังคับบัญชาที่เป็นระบบ ทหารที่เข้าสู่สงครามมีรูปแบบ มีหลักการ มีระเบียบ วินัย ในการเข้าทำสงครามโดยใช้อาวุธตามแบบ (Conventional arms) และยุทธวิธีทางทหาร

* สงครามนอกแบบ คือ รูปแบบของการทำสงครามที่ไม่ใช่กำลังทหารเข้าทำการสู้รบกันโดยตรง การทำสงครามนี้ไม่ได้มุ่งหวังการทำลายด้านกายภาพเป็นหลัก กำลังทหารหรือกำลังรบที่ใช้อาจไม่มีโครงสร้างหรือระบบการควบคุมบังคับบัญชา และไม่จำเป็นต้องใช้อาวุธตามแบบ (Unconventional Arms)

¹¹ Stockholm International Peace Research Institute, The State of Major Arms Transfers in 8 Graphics [online]. Available from: <https://www.sipri.org/commentary/blog/2017/state-major-arms-transfers-8-graphics>.

¹² Fenardi Sergio and Peter Danssaert, Rough Seas – Maritime Transport and Arms Shipments - Transport Services under an Arms Trade Treaty [online]. Available from: <https://mediawerkgroepsyrie.files.wordpress.com/2012/07/rough-seas-jul-6-3-1.pdf>.

ธุรกิจที่มีมูลค่าหลายพันล้านดอลลาร์ซึ่งครอบคลุมทุกประเทศทั่วโลก ด้วยเหตุผลที่ว่าอาวุธตามแบบนั้นไม่เหมือนกับอาวุธนิวเคลียร์ อาวุธเคมี หรืออาวุธชีวภาพ ที่มีการควบคุมในมิติหนึ่งคือด้านการห้ามผลิต การห้ามใช้ การจำกัด การห้ามครอบครอง อันเป็นส่วนของการจำกัดและห้ามอาวุธในการทำสงครามซึ่งอยู่ในรูปของการลดอาวุธ (Disarmament) ปรากฏเป็นตราสารและอนุสัญญาต่างๆที่มีไว้สำหรับอาวุธบางประเภทที่กฎหมายหรือตราสารระหว่างประเทศที่กำหนดการควบคุมดังกล่าวอันเนื่องมาจากผลกระทบสืบเนื่องที่จะเกิดขึ้นจากการใช้อาวุธดังกล่าวนั้นเป็นการละเมิดต่อหลักการสำคัญตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่เป็นจารีตประเพณี (Customary International Humanitarian Law) ได้แก่ หลักการห้ามใช้อาวุธที่มีการโจมตีแบบไม่แยกแยะเป้าหมาย (Attack Indiscriminated), หลักการห้ามใช้วิธีการและวิถีทางในการสู้รบที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุหรือการทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น (Principle of the Unnecessary Suffering or Superfluous Injury) และหลักผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทด้วยอาวุธจะถูกจำกัดสิทธิที่จะเลือกวิธีและวิถีทางในการทำสงคราม (Means or Methods of Warfare is not unlimited) และยังมีอาวุธตามแบบเฉพาะอย่างบางชนิดที่เห็นได้ชัดว่าขัดกับหลักการสำคัญของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศเช่นเดียวกัน คือ 1) อาวุธตามแบบเฉพาะอย่าง ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้อาวุธที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายเกินขนาดหรือไม่จำกัดเป้าหมาย Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May Be Deemed to Be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects 1980 (CCW) และพิธีสาร 5 ฉบับ* 2) ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ในอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล (อนุสัญญาห้ามทุ่นระเบิดหรืออนุสัญญาออตตาวา) Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production

* พิธีสารฉบับที่ 1 ว่าด้วยอาวุธที่ทำอันตรายต่อร่างกายมนุษย์และไม่สามารถตรวจสอบได้ด้วยรังสีเอกซ์ หรือโดยการเอกซเรย์ หรือ Protocol on Non-Detectable Fragments 1981 (Protocol I)

พิธีสารฉบับที่ 2 ว่าด้วยการห้ามและการจำกัดการใช้กับระเบิด กับดักลวงตา และอุปกรณ์อื่นๆ หรือ Protocol on Prohibitions or Restrictions on the Use of Mines, Booby-Traps and Other Devices 1981 (Protocol II)

พิธีสารฉบับที่ 3 ว่าด้วยการห้ามและการจำกัดการใช้ระเบิดเพลิงชนิดต่างๆ หรือ Protocol on Prohibitions or Restrictions on the Use of Incendiary Weapons 1981 (Protocol III)

พิธีสารฉบับที่ 4 ว่าด้วยอาวุธเลเซอร์ที่ทำให้คนตาบอด หรือ Protocol on Blinding Laser Weapons 1995 (Protocol IV)

พิธีสารฉบับที่ 5 ว่าด้วยระเบิดที่หลงเหลือจากการใช้ในสงคราม หรือ Protocol on Explosive Remnants of War 2003 (Protocol V)

and Transfer of Anti-Personnel Mines and on Their Destruction 1997 (Ottawa Convention) และ 3) ระเบิดพวง ในอนุสัญญาว่าด้วยระเบิดพวง Convention on Cluster Munitions 2008 (CCM)

แม้หลักการทางกฎหมายระหว่างประเทศหรือกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการควบคุมอาวุธนั้นมีมานานแล้ว แต่ในการถ่ายโอนอาวุธนั้นมิได้มีกฎหมายระหว่างประเทศฉบับใดๆ กำหนดถึงการควบคุมอาวุธในเชิงการค้าเพราะอาวุธตามแบบสามารถใช้ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายและไม่สามารถห้ามใช้ได้อย่างสิ้นเชิง ดังนั้นจึงทำได้เพียงจำกัดโดยกำหนดแคในแง่ของการควบคุมการใช้งาน จำนวนครอบครอง การเก็บรักษา เป็นต้น การค้าอาวุธตามแบบจึงมีอยู่อย่างเป็นล่ำเป็นสัน ตัวอย่างที่ชัดเจนมีอยู่ในประเทศปากีสถาน หมู่บ้าน Darra Adam Khel ที่อยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือบริเวณเขตชายแดนซึ่งเป็นตลาดอาวุธที่ใหญ่ที่สุดโดยการผลิตและขายอาวุธเถื่อน ซึ่งอาวุธที่ผลิตขึ้นเลียนแบบส่วนใหญ่คืออาวุธปืน จึงจะเห็นอาวุธปืนเถื่อนนั้นหาซื้อได้ง่ายดายตามท้องตลาดวางเรียงรายราวกับผักผลไม้ และมีราคาถูกอีกด้วยใครๆก็สามารถซื้อได้เพราะไม่มีกฎหมายห้ามไว้จึงไม่ถือว่าผิดกฎหมายแสดงให้เห็นถึงช่องว่างทางกฎหมายอย่างมากที่ละเลยการควบคุมบรรดาอาวุธที่สามารถใช้ก่ออาชญากรรมและเช่นฆ่ากันได้ ขณะเดียวกันกรณีของการซื้อขายอาวุธผ่านพ่อค้าคนกลางซึ่งเป็นบุคคลผู้จัดแจงดำเนินการเจรจาเสาะหาอาวุธให้กับผู้ที่ต้องการ เรียกว่านายหน้าค้าอาวุธ โดยผู้ที่มีชื่อเสียงทางด้านนี้มากที่สุดก็คือ Viktor Bout หรือที่เรียกกันว่า “พ่อค้าความตาย” (Merchant of Death) ดำเนินการจัดหาอาวุธสงครามโดยรับออเดอร์จากทั่วโลกและขายให้กับทุกฝ่ายที่มีเงินจ่ายให้กับเขาโดยไม่สนใจว่าจะเป็นใคร แม้กระทั่งส่งอาวุธไปยังความขัดแย้งรุนแรงในหลายพื้นที่ให้กับกลุ่มบุคคล ขบวนการต่อต้านรัฐบาล หรือกลุ่มหวังผลประโยชน์ต่างๆทั่วโลก หรือจะต้องเป็นการละเมิดต่อมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ

ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้ในทุกภูมิภาคของโลกเข้าถึงอาวุธอันง่ายตายและนำมาสู่ปัญหาต่างๆ เช่น การกระทำผิดกฎหมาย การก่ออาชญากรรม การก่อการร้ายและสถานการณ์ต่างๆที่นำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากความขัดแย้งทางอาวุธนี้ได้หลายรูปแบบ เช่น การบังคับให้เด็กไปเป็นทหาร จำนวนกว่า 19 ประเทศ

(ระหว่างเดือนเมษายน ค.ศ. 2004-2007)¹³ หรือการบังคับให้คนย้ายออกไปจากที่อยู่ โดยข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติได้ประมาณไว้เมื่อปี ค.ศ. 2014 ว่ามีประชากรกว่า 38.2 ล้านคนต้องย้ายออกไปจากที่อยู่เพราะผลจากความขัดแย้งทางอาวุธ¹⁴ โดยเฉพาะจาก อิรัก สาธารณรัฐอาหรับซีเรีย สาธารณะประชาธิปไตยคองโก ยูเครนและซูดานใต้¹⁵ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อภาคอื่น ๆ ทั้งการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ทำให้ซ้าลง ลดโอกาสทางธุรกิจ ลดโอกาสทางการศึกษา ระบบสุขอนามัยทำลายโครงสร้างสังคม รวมทั้งทำลายความมั่นคงทั้งในระดับภูมิภาคจนนำไปสู่ในระดับระหว่างประเทศ

สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติจึงได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการจัดทำสนธิสัญญาเพื่อควบคุมการค้า การถ่ายโอนอาวุธอาวุธตามแบบ รวมทั้งป้องกันและกำจัดการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมาย โดยถือเป็นครั้งแรกที่มีการนำเอาหลักกฎหมายระหว่างประเทศเรื่องอื่น ๆ มาเป็นข้อพิจารณาในสนธิสัญญาเพื่อประกอบการตัดสินใจค้าขายส่งออกซึ่งอาวุธตามแบบ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ในการค้าอาวุธให้มีระเบียบแบบแผนและเป็นมาตรฐาน มีความโปร่งใส ทั้งยังช่วยก่อให้เกิดความร่วมมือและความรับผิดชอบในระหว่างประเทศภาคีสมาชิกด้วยกัน

ทั้งนี้ เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน เนื้อหาที่จะปรากฏต่อไปภายในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ด้วยเหตุที่ผู้เขียนทำการศึกษาสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ที่กล่าวถึงเรื่องการค้าอาวุธ โดยที่เฉพาะเจาะจงไปที่อาวุธตามแบบ (Conventional Arms) เท่านั้น ดังนั้น หากเนื้อหาภายในเล่มส่วนใดกล่าวถึงการค้าอาวุธให้พึงเข้าใจว่าอาวุธที่กล่าวถึงอยู่นั้นคือ อาวุธตามแบบ

ประเทศไทยมีกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมอาวุธ ได้แก่ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490, พระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ. 2550, พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 และพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป้อนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495 อย่างไรก็ตาม เป็นการบังคับใช้กับเอกชนเท่านั้นแม้จะมีบทบัญญัติห้ามดำเนินการต่างๆที่

¹³ Amnesty International, Killer Facts: The Impact of the Irresponsible Arms Trade on Lives, Rights and Livelihoods [online]. Available from: https://www.amnesty.org.uk/sites/default/files/killer_facts_-_the_impact_of_the_irresponsible_arms_trade_on_lives_rights_and_livelihoods_0.pdf

¹⁴ UNHCR, Statistical Yearbook 2014 [online]. Available from: <http://www.unhcr.org/56655f4b19.html>.

¹⁵ Ibid.

เกี่ยวกับอาวุธ แต่ก็มีข้อยกเว้นที่ขึ้นอยู่กับ การพิจารณาอนุมัติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม หรือปลัดกระทรวงแล้วแต่กรณีในการอนุญาต ทั้งนี้ เกณฑ์ในการพิจารณามีได้ครอบคลุมเท่าที่ควร และในช่วงสิบปีมานี้ก็ได้มีแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมของกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องดังกล่าวอย่างแท้จริง ดังนั้น ประเทศไทยในฐานะประเทศหนึ่งในสังคมโลก สมควรยึดถือและกระทำการให้สอดคล้องกับทิศทางของสังคมโลกที่มุ่งเน้นให้เกิดสันติภาพ ความสงบสุขและความมั่นคง

การเข้าร่วมเป็นภาคีในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการควบคุมการค้าอาวุธตามแบบระหว่างประเทศถือเป็นการสร้างมาตรการในการส่งออก การนำเข้า การส่งผ่านหรือถ่ายลำ และการกระทำเป็นนายหน้าให้มีมาตรฐานที่ดีขึ้น จะก่อให้เกิดผลดีหรือผลเสียต่อประเทศไทยอย่างไร และการเข้าร่วมเป็นภาคีสนธิสัญญาจะสร้างพันธกรณีอย่างไรต่อประเทศไทย โดยการศึกษาและวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การพิจารณาว่าประเทศไทยควรเข้าหรือไม่ควรเข้าเป็นภาคีต่อสนธิสัญญานี้

1.2. สมมติฐาน

สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 พัฒนาหลักเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเจาะจงกับอาวุธตามแบบ 8 ประเภท เพื่อจัดการค้าอาวุธตามแบบที่ผิดกฎหมาย โดยคำนึงถึงการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศเรื่องอื่นๆมาพิจารณาด้วย ดังนั้น หากประเทศไทยเข้าเป็นภาคี ต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมายภายในและกระบวนการที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นไปตามสนธิสัญญา

1.3. วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

- 1.) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์และสภาพปัญหาอันเกิดขึ้นจากอาวุธตามแบบในปัจจุบัน
- 2.) เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักเกณฑ์ในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013
- 3.) เพื่อศึกษาวิเคราะห์พันธกรณีของประเทศไทยหากจะเป็นภาคีสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013
- 4.) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของประเทศไทยที่เกิดจากการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013
- 5.) เพื่อศึกษาวิเคราะห์กฎหมายของประเทศไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013

1.4. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

- 1.) วิเคราะห์สถานการณ์และสภาพปัญหาของการค้าอาวุธตามแบบ

- 2.) วิเคราะห์สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013
- 3.) วิเคราะห์กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการค้าอาวุธตามแบบ
- 4.) วิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของประเทศไทยในการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013

1.5. วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งได้มาโดยการค้นคว้าจากหนังสือ บทความ วารสาร จุลสาร เอกสารเผยแพร่ของหน่วยงานรัฐบาล วิทยานิพนธ์ กฎหมายระหว่างประเทศต่างๆ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเสนอข้อมูลการวิจัยในเชิงพรรณนา

1.6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.) ทำให้ทราบถึงสถานการณ์และสภาพปัญหาอันเกิดขึ้นจากอาวุธตามแบบในปัจจุบัน
- 2.) ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013
- 3.) ทำให้ทราบถึงพันธกรณีของประเทศไทยในการเข้าร่วมเป็นภาคีสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013
- 4.) ทำให้ทราบถึงข้อดีและข้อเสียของประเทศไทยที่เกิดจากการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013
- 5.) ทำให้ทราบถึงหลักกฎหมายต่างๆของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 และที่ต้องแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีของสนธิสัญญา

บทที่ 2

สภาพปัญหาของการค้าอาวุธและสาระสำคัญของ สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013

ท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้งและสงคราม การเพิ่มประสิทธิภาพทางอาวุธย่อมเป็นสิ่งสำคัญ นั่นหมายถึงการสรรหา คัดสรรบรรดาอาวุธยุทธโปกรณ์ที่ดี มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสูงมาไว้ในครอบครองเพื่อสร้างศักยภาพที่จะช่วงชิงชัยชนะให้อยู่เหนือข้าศึกได้ ธุรกิจการซื้อขายหรือการค้าอาวุธจึงเป็นหนึ่งปัจจัยสำคัญในการผลักดันขับเคลื่อนและส่งผลให้เกิดผลกระทบขึ้นในหลายๆด้าน ทั้งทางด้านกฎหมาย การละเมิดหลักกฎหมายหรือพันธกรณีต่างๆ และผลกระทบด้านข้อเท็จจริงต่อชีวิตร่างกายและทรัพย์สินของประชาชนพลเรือน

ด้วยเหตุนี้เองจึงนำไปสู่แนวทางการพยายามที่จะควบคุมการค้าอาวุธตลอดช่วงระยะเวลาต่างๆในอดีต โดยพิจารณาจากบริบทของการเมืองระหว่างประเทศและบริบทของกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องการค้าอาวุธถึงขอบเขตของกฎหมายที่มี ไม่ว่าจะเป็นด้านสารบัญญัติ กระบวนการและการบังคับใช้ จนกระทั่งได้มีการพัฒนากฎหมายที่มีขอบเขตกำหนดไปถึงบริบทในเรื่องการค้าอาวุธตามแบบ ปัจจุบันนั่นก็คือ สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ที่ได้ศึกษาในหัวข้อถัดไป เพื่อวิเคราะห์พันธกรณีที่เกิดขึ้นจากสนธิสัญญาว่าจะช่วยทำให้เกิดความโปร่งใสและขจัดการค้าอาวุธตามแบบที่ผิดกฎหมายไปได้และลดการละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรมระหว่างประเทศ รวมไปถึงกฎหมายฉบับอื่นที่เกี่ยวข้องได้อย่างไร

2.1. สภาพปัญหาของการค้าอาวุธกับกฎหมายระหว่างประเทศ

สาเหตุหลักที่มีการซื้อขายอาวุธที่ทันสมัยเพิ่มมากขึ้น อันเนื่องมาจากปัจจัยภายในรัฐและภายนอก รัฐ ทั้งเพื่อความมั่นคงของประเทศ เพื่อดำรงไว้ซึ่งอธิปไตย¹ จึงต้องพึ่งพากองทัพที่มีความสามารถ ศักยภาพและประสิทธิภาพ เพื่อให้อยู่ทัดเทียมกับนานาประเทศในโลกและเป็นที่ยอมรับ และเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นไม่ว่ากับประเทศผู้ขายหรือประเทศผู้ซื้อซึ่งถือเป็นปัจจัยหนึ่งในการเข้าร่วมกับนานาประเทศ² เหล่านี้จึงเป็นจุดที่นำไปสู่การซื้อขาย ถิ่นอาวุธกัน

¹ พันธนิดา ฐปะเดมิย์, การซื้อขายอาวุธทันสมัยกับการเมืองระหว่างประเทศ: ศึกษากรณีประเทศไทยกับเครื่องบินเอฟ-16, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531, หน้า 17.

² Michael Williams, Global Conventional Arms Trade [online]. Available from:

อย่างคาดขึ้นเพราะขาดหลักเกณฑ์ที่ใช้เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศในการควบคุมการค้าอาวุธ ทำให้ปริมาณอาวุธล้นไหลไปยังบริเวณพื้นที่ความขัดแย้ง หรือตกไปอยู่ในมือของผู้ประสงค์ร้ายที่ต้องการใช้อาวุธในทางที่ผิดไปจากการมีไว้เพื่อป้องกันตัวเอง แต่กลับนำไปประกอบการกระทำหรือกิจกรรมที่ส่งผลเสีย บ่อนทำลายความสงบสุขและสันติภาพไม่ว่าจะทั้งภายในประเทศ ภายในภูมิภาคเดียวกันเองหรือขยายไปในระดับโลกเลยก็เดียว

2.1.1. พัฒนาการของการจำกัดการค้าอาวุธในกฎหมายระหว่างประเทศ

แม้ว่าการใช้อาวุธจะเป็นไปเพื่อการป้องกันตนเอง ต่อสู้ หรือทำสงคราม ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลเพื่ออ้างไว้ซึ่งสิทธิ หรือเพื่อเป็นการขัดขวางการรุกรานหรือบ่อนทำลายจากผู้ไม่หวังดีหรือศัตรูก็ตาม ถือเป็นอีกหนึ่งวิธีที่ประเทศต่างๆเลือกใช้เพื่อยุติปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น หรือแม้การใช้อาวุธอย่างแพร่หลายนั้นจะเพราะมาจากแรงผลักดันทางด้านบริบทของการเมืองระหว่างประเทศที่มีอิทธิพลต่อตลาดการค้าอาวุธอย่างมากก็ตาม ดังนั้น เพื่อควบคุมการค้าอาวุธต่างๆจึงได้มีแนวคิดและการกำหนดกฎเกณฑ์ควบคุมการค้าอาวุธอันเป็นผลจากการค้าอาวุธ ซึ่งจากการพิจารณาควบคู่ไปกับบริบทของกฎหมายระหว่างประเทศตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาจะแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาและปัจจัยที่นำไปสู่ความพยายามที่จะสร้างกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมอาวุธโดยมุ่งเน้นไปที่บริบทของการค้า เพื่อส่งเสริมให้การค้าอาวุธมีขอบหลักเกณฑ์ที่ใช้เพื่อควบคุมให้มีมาตรฐานเดียวกันระหว่างสากล

2.1.1.1. บริบทของการเมืองระหว่างประเทศ

ตลาดของการค้าอาวุธเป็นหนึ่งในธุรกิจที่ประกอบด้วยความสัมพันธ์ของหลายภาคส่วนเกี่ยวข้องกับทั้งการเมือง เศรษฐกิจ การทหาร³ รวมไปถึงความสัมพันธ์ของรัฐและการเมืองระหว่างประเทศอีกด้วย ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจึงขยายวงกว้างได้ทั้งการเมืองในประเทศและไปจนถึงระหว่างประเทศ⁴

การค้าอาวุธเกิดขึ้นได้จากอุปสงค์และอุปทาน ซึ่งอุปสงค์และอุปทานของการค้าอาวุธนั้นจะเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ระหว่างประเทศ โดยอุปสงค์ (Demand) ของประเทศผู้ซื้อบางประเทศมา

http://www.academia.edu/11619136/Geopolitics_of_Global_Conventional_Arms_Trade.

³ Rachel Stohl, "Irresponsible Arms Trade and the Arms Trade Treaty," *Proceedings of the Annual Meeting-American Society of International Law*, (2009), 103: 333.

⁴ Rachel Stohl and Suzette Grillo, *The International Arms Trade*. (Cambridge: Polity Press, 2009), p. 117.

จากการที่ตนไม่สามารถผลิตอาวุธใช้เองได้ อันเนื่องมาจากต้นทุนในการผลิตและขาดทักษะความเชี่ยวชาญ รวมไปถึงขาดการวิจัยและการพัฒนา ซึ่งปริมาณการซื้อที่มากขึ้นมีทั้งจากการซื้อขายกันตามกฎหมายและจากการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมาย (Illicit Arms Trade)⁵ หรือที่เรียกว่าตลาดมืด (Black Market)⁶ อันนำไปสู่การก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติดและองค์กรอาชญากรรม

อุปทาน (Supply) ของประเทศที่เป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกหลัก อย่างเช่น สหรัฐอเมริกา รัสเซีย อังกฤษ และฝรั่งเศสนั้น แตกต่างกันไปตามนโยบายการส่งออก⁷ 1) Hegemonic หรือ ปัจจัยทางการเมือง^{*} 2) Industrial หรือ ปัจจัยทางด้านอุตสาหกรรม^{**} 3) Restrictive หรือ ปัจจัยการกำหนดพฤติกรรม^{***} และ 4) Antithesis Restriction⁸ เป็นนโยบายที่ตรงข้ามกับ Restrictive อย่างสิ้นเชิง^{****}

อาวุธที่ค้าขายมีด้วยกันหลากหลายแบบตามคุณสมบัติ ซึ่งอาวุธที่จะกล่าวถึงในเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คือ อาวุธตามแบบ (Conventional Arms) ซึ่งก็คืออาวุธทั้งหมดทั้งมวลที่มีใช้ อาวุธที่มีอนุภาพทำลายสูง (อาวุธเคมี อาวุธชีวภาพ และอาวุธนิวเคลียร์) ถือเป็นอาวุธตามแบบทั้งหมด เพราะอาวุธตามแบบยังคงไม่มีคำนิยามอย่างชัดเจนอันเป็นที่ยอมรับในทางกฎหมายระหว่าง

⁵ The 1996 UN Disarmament Commission Guidelines on International Arms Transfer ใน UNGA, "Report of Disarmament Commission", Official Records-Fifty-First Session, Supplement No. 42, A/51/42(1996), p. 10. ให้นิยามไว้ว่า การค้าอาวุธที่ผิดกฎหมาย (Illicit Arms Trade) คือ การค้าอาวุธตามแบบระหว่างประเทศซึ่งขัดกับกฎหมายของรัฐหรือกฎหมายระหว่างประเทศ

⁶ UNGA, "Report of the Open-Ended Working Group to Negotiate an International Instrument to Enable States to Identify and Trace, in a Timely and Reliable Manner, Illicit Small Arms and Light Weapons", A/60/88 (27 June 2005). p. 46, para. 135.

⁷ Stockholm International Peace Research Institute, The Arms Trade with the Third World. (Hammondsworth, Middlesex: Penguin Books, 1975), pp. 24-25.

^{*} รูปแบบนี้นำมาใช้โดยสหรัฐอเมริกาและรัสเซียในการพิจารณาการส่งออก ซึ่งจะจำหน่ายอาวุธเพื่อเหตุผลทางการเมืองและทางการเมืองการทหารเพื่อสร้างฐานที่มั่นและขยายอิทธิพลของตนไปยังประเทศผู้รับหรือเพื่อการคานอำนาจของอีกฝ่ายหนึ่ง

^{**} รูปแบบนี้นำมาใช้โดยอังกฤษและฝรั่งเศสซึ่งจะจำหน่ายอาวุธเพียงเพื่อเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ใน Frank Bamaby et al., Arms Uncontrolled. (London: Harvard University Press, 1975), pp. 35-36.

^{***} รูปแบบนี้นำมาใช้โดยสวีเดนและสวิตเซอร์แลนด์ มีนโยบายที่ว่าจะไม่มีการส่งออกอาวุธไปยังประเทศที่มีความขัดแย้งอยู่ขณะนั้นหรือบางประเทศที่อาจอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว รูปแบบดังกล่าวได้ถูกนำไปใช้กับเยอรมัน ญี่ปุ่น แคนาดาและอิตาลีอีกด้วย

⁸ Stockholm International Peace Research Institute, *Supra* note 7, pp. 118-119.

^{****} รูปแบบนี้คือการขายอาวุธให้กับใครก็ได้ที่ต้องการซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการค้า โดยหลักในการพิจารณาส่งออกอาวุธ คือ ความสามารถในการจ่าย ถือเป็น การเพิ่มการเคลื่อนไหวทางอาวุธอย่างมากและเป็นการสนับสนุนต่อประเทศผู้ซื้อที่ร้ายว

ประเทศ⁹ การแบ่งประเภทอาวุธจึงแตกต่างกันไปตามกฎหมาย ข้อบังคับของแต่ละรัฐ

องค์กรรณรงค์เพื่อการควบคุมอาวุธ (NGO Campaign Control Arms) ได้เสนอคำนิยามที่กว้างขึ้นว่า “อาวุธตามแบบ มีประเภทอาวุธที่หลากหลาย รวมทั้งอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา เครื่องกระสุน ระเบิดและอุปกรณ์ทางทหารอื่น เช่น ซิปนาวุธ รถถัง ยานพาหนะทางทหาร อากาศยานทางทหารและเฮลิคอปเตอร์ แต่ไม่รวมถึงอาวุธที่มีอนุภาพทำลายล้างสูง อาวุธเคมีหรืออาวุธชีวภาพ”¹⁰

การจดทะเบียนอาวุธตามแบบของสหประชาชาติ¹¹ (United Nations Register of Conventional Arms: UNROCA) ซึ่งต่อไปนี้จะขอเรียกว่า UN Register ได้นิยามอาวุธตามแบบที่จะต้องทำจดทะเบียนการซื้อขายอาวุธไว้ คือ อาวุธขนาดใหญ่ที่ใช้ในการรบ ที่จำเป็นในลักษณะการโจมตีอย่างกว้างขวาง (Large Scale)¹² และง่ายต่อการระบุ จำกัดความ บันทึกลงและตรวจสอบ¹³ โดยมีด้วยกัน 7 ประเภท ได้แก่ รถถังต่อสู้ ยานพาหนะต่อสู้หุ้มเกราะ ระบบปืนใหญ่ที่มีลำกล้องขนาดใหญ่ อากาศยานต่อสู้ เฮลิคอปเตอร์โจมตี เรือรบ จรวดและฐานยิงจรวด ทั้งนี้ ไม่รวมถึงอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

คำนิยามจากสถาบันที่ผู้วิจัยส่วนใหญ่นิยมนำมาข้อมูลมาใช้* คือ สถาบันวิจัยเพื่อสันติภาพนานาชาติแห่งกรุงสต็อกโฮล์ม (Stockholm International Peace Research Institute: SIPRI) ได้ให้คำนิยามของ Conventional Arms ไว้ว่า “อาวุธตามแบบนั้นคือ อากาศยาน (Aircraft) รถยนต์เกราะ (Armored Vehicle) ปืนใหญ่ (Artillery) เครื่องมือตรวจวัด (Sensor) ระบบป้องกันทาง

⁹ Maya Brehm, *Conventional Arms Transfer in the Light of Humanitarian and Human Rights Law*, LL.M. University Centre for International Humanitarian Law, 2005, p. 6.

¹⁰ Parliament: House of Commons: Foreign Affairs Committee, *Global Security: Non-Proliferation* [online]. Available from: <https://www.publications.parliament.uk/pa/cm200809/cmselect/cmfaaff/222/222.pdf>.

¹¹ ศุภชัย วรรณเลิศสกุล, *ข้อพิจารณาด้านนโยบายและกฎหมายของประเทศไทยในการเข้าเป็นภาคีสัญญาวาดด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้อาวุธที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายอันเกินขนาดหรือไม่จำกัดเป้าหมาย ค.ศ. 1980*, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549, หน้า 147.

¹² Joseph Farha and Roy Isbistor, *The Arms Trade Treaty and Military Equipment: The Case for a Comprehensive Scope*. (London: Saferworld, 2009), 2 p. 2.

¹³ Paul Holtom, "Nothing to Report: The Lost Promise of the Un Register of Conventional Arms," *Contemporary Security Policy*, (2010), 31: 69.

* เนื่องด้วยเหตุผล 2 ข้อด้วยกัน คือ 1.) คำนิยามดังกล่าวที่ทางสถาบันกำหนดไว้ ช่วยแยกความแตกต่างอย่างชัดเจนของจุดประสงค์การใช้อาวุธแต่ละชนิด กล่าวคือ อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาถูกออกแบบมาเพื่อจุดประสงค์ในการใช้กระทำต่อบุคคล ส่วนอาวุธตามแบบถูกออกแบบมาเพื่อจุดประสงค์ในการใช้กระทำต่อศัตรูและเพื่อเป็นเครื่องจักรทางการสงคราม (Machinery of War) 2.) คำนิยามดังกล่าวจากสถาบันค้นคว้าวิจัยสันติภาพนานาชาติสต็อกโฮล์มเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปและข้อมูลดังกล่าวได้กลายเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไปในเรื่องการถ่ายโอนอาวุธ

อากาศ (Air Defense System) ขีปนาวุธ (Missile) เรือ (Ship) เครื่องจักร (Engine) และอุปกรณ์อื่นๆที่ออกแบบมาเพื่อการใช้ทางทหาร”

จะเห็นได้ว่า อาวุธตามแบบ ก็คือ อาวุธธรรมดาทั่วไป ที่มีใช้อาวุธที่มีอำนาจทำลายสูง (อาวุธชีวภาพ อาวุธเคมี และอาวุธนิวเคลียร์) และใช้ในกองทัพทหารเป็นหลัก ดังนั้น อาวุธตามแบบ จึงไม่ถูกห้ามโดยไม่จำเป็น หากการใช้ดังกล่าวได้เป็นไปตามหลักสำคัญของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

การค้าอาวุธตามแบบระหว่างประเทศทำให้ความขัดแย้งระหว่างโลกตะวันตกและตะวันออก ขยายตัวออกไปมากขึ้นจากการนำไปใช้ สงครามที่เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1945 จนถึง 1980 เป็น สงครามตามแบบ (Conventional Warfare) ซึ่งส่วนใหญ่เกิดในประเทศโลกที่สาม อาวุธที่ใช้เป็น อาวุธตามแบบที่ได้รับจากประเทศผู้ผลิตอาวุธรายใหญ่หรือประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งสิ้น¹⁴ โดยใน สงครามโลกครั้งที่สอง อาวุธตามแบบมีบทบาทสำคัญในการคร่าชีวิตมนุษย์โดยมีการรวบรวมสถิติ เอาไว้ว่า ชาวผิวในยุโรปเสียชีวิตไปประมาณ 10 ล้านคน พลเรือนชาวโซเวียตเสียชีวิตไปกว่า 7 ล้าน คน พลเรือนชาวโปแลนด์เสียชีวิตไปกว่า 4.2 ล้านคน จำนวนทหารที่เสียชีวิตไปในช่วงสงครามมี ถึง 19 ล้านคน ซึ่งเป็นทหารเยอรมัน 3.2 ล้านคน มีผู้บาดเจ็บทุพพลภาพ 30 ล้านคน และพลัดจากที่ อยู่อาศัยถึง 15 ล้านคน¹⁵ รวมทั้งการกระทำต่างๆ อย่างเช่น การกระทำรุนแรงโดยการใช้อาวุธ (Arms Violence) การรุกรานและการแทรกแซง (Penetration and Intervention) การปฏิวัติ ประชาธิปไตยในอาหรับ (Arab Spring) เป็นต้น

เหตุการณ์ที่เป็นที่จดจำและถือเป็นตัวอย่างของผลพวงจากการค้าอาวุธ คือ สงครามระหว่าง อิรัก-คูเวต หรือสงครามอ่าวเปอร์เซีย (Persian Gulf War) ในช่วงปี ค.ศ. 1990 อิรักเข้ารุกรานคูเวต ภายใต้การนำของประธานาธิบดี ซัดดัม ฮุสเซน (Saddam Hussein) โดยกำลังทางทหาร กล่าวได้ว่า ณ ขณะนั้นอิรักเป็นประเทศที่ครอบครองอาวุธในจำนวนมากที่สุดของโลกที่สาม เพราะระหว่างปี ค.ศ. 1983-1990 อิรักมีการถ่ายโอนอาวุธคิดเป็นจำนวนเงินประมาณ 30.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่ง อิรักมีจำนวนรถถังมากกว่าอังกฤษและฝรั่งเศสรวมกัน และมีอากาศยานขับไล่มากกว่า เยอรมัน

¹⁴ สมพงษ์ ชูมาก, บทบาทของสหประชาชาติในเรื่องการลดอาวุธ: รายงานผลงานวิจัย. (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 21.

¹⁵ เอกสารเผยแพร่หมายเลข 47/2528 กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ อ้างถึงใน จิตติ สุวรรณิก, จิตติ สุวรรณิก, บทบาทของ สหประชาชาติในการลดและควบคุมอาวุธ: ศึกษากรณีอาวุธตามแบบและอาวุธนิวเคลียร์, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

ฝรั่งเศส และอังกฤษเสียอีก

ทั้งนี้ อาวุธตามแบบต่างๆที่อิรักได้นำเข้ามานั้น มาจากการค้าที่ไม่มีกฎเกณฑ์ควบคุมการถ่ายโอน กล่าวได้ว่าที่มาหลักของอาวุธตามแบบที่อิรักได้นำมานั้นมาจากเหตุผลหลัก คือ¹⁶ 1) การแบ่งปันจากประเทศที่มีอำนาจ เช่น รัสเซีย ในปี ค.ศ. 1970 ที่เริ่มเข้ามามีอิทธิพลต่อประเทศในตะวันออกกลาง และสหรัฐอเมริกาขยายเทคโนโลยีทางทหารให้แก่อิรักเพื่อต้านอิทธิพลของรัสเซีย (Superpower Rivalry) 2) สงครามระหว่างอิรักและอิหร่าน เพราะ 90 เปอร์เซ็นต์ของอาวุธที่ได้ส่งไปยังอิรักมาจาก 5 ประเทศสมาชิกถาวรในคณะมนตรีความมั่นคง และ 3) ความจำเป็นทางเศรษฐกิจของประเทศผู้ส่งออก โดยที่สหรัฐอเมริกาส่งออกอาวุธไปยังอิรักเพื่อการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจกับผู้ส่งออกต่างชาติและอุตสาหกรรมอาวุธในยุโรปตะวันตกประเมินการจ้างงานได้กว่า 400,000 ถึง 700,000 ตำแหน่ง และอีกหลากหลายเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงการละเมิดต่อกฎหมายสิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรมระหว่างประเทศ จะเห็นได้ว่า ด้วยความสัมพันธ์ข้างต้นรวมไปถึงการเมืองระหว่างประเทศ เป็นสาเหตุให้การค้าอาวุธยังดำเนินต่อไปและด้วยขาดกฎเกณฑ์ในการควบคุมแล้วด้วยนั้นจึงเปรียบเสมือนเชื้อเพลิงที่ยิ่งทำให้เกิดสงครามความขัดแย้ง เพราะเมื่อมีอาวุธอยู่ในมือมากเท่าไรก็ยิ่งทวีคูณความรุนแรงและเพิ่มพูนความสามารถทางการสู้รบให้มีมากขึ้นเท่านั้น และนำไปสู่ความเสียหายในที่สุด

2.1.1.2. บริบทของกฎหมายระหว่างประเทศ

อาวุธตามแบบ (Conventional Arms) ส่วนใหญ่โดยตัวอาวุธเองมิได้ก่อให้เกิดการบาดเจ็บขนาดหรือเจ็บปวดโดยไม่จำเป็น หรือไม่สามารถเลือกเป้าหมายจากตัวอาวุธได้เอง อาวุธดังกล่าวจึงสามารถใช้ได้อย่างถูกกฎหมายซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของมนุษย์ และสามารถตอบสนองเงื่อนไขของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศได้ ทั้งนี้ ต้องพึงตระหนักว่าเงื่อนไขการใช้อาวุธตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศนั้นมีเงื่อนไขในการพิจารณาทางด้านการค้าหรือการถ่ายโอนอาวุธ เป็นเพียงการจำกัด ป้องกันผลร้ายแรงที่จะเกิดขึ้นจากการใช้อาวุธประเภทดังกล่าวเท่านั้น ดังนั้น ในเรื่องของการค้า การถ่ายโอนอาวุธตามแบบจึงได้มีความพยายามในการสร้างหลักกฎหมายเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมอาวุธตามแบบขึ้น

¹⁶ Arms Control without Negotiation : From the Cold War to the New World Order / Edited by Bennett Ramberg. (Boulder, Colo. : Lynne Rienner Publishers, 1993), pp. 178-179.

การออกกฎหมายควบคุมอาวุธนั้นมีอยู่ตามแต่ละช่วงเวลาต่างๆ เช่น ก่อนจัดตั้งสันนิบาตชาติ (Pre-League of Nations) สันนิบาตชาติ (League of Nations) สงครามเย็น (Cold War) และหลังสงครามเย็น (Post-Cold War) สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นมาและความจำเป็นของการพัฒนากฎหมายในช่วงเวลานั้นๆ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากเหตุการณ์สำคัญจนนำมาซึ่งความตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่เกี่ยวกับอาวุธ

ช่วงเวลาก่อนการจัดตั้งสันนิบาตชาติ (Pre-League of Nations) เป็นยุคแห่งอาณานิคม ไร้อำนาจอธิปไตยที่มีพลังกำลังอำนาจมากกว่าย่อมแผ่ขยายอำนาจเข้าครอบงำรัฐที่เล็กกว่าให้ตกเป็นอาณานิคม ในช่วงเวลานี้จึงได้มีความตกลงเพื่อกำหนดควบคุมการค้าอาวุธที่จำกัดใช้แต่กับรัฐที่ตกอยู่ภายใต้อาณานิคมต่างๆ คือ General Act for the Repression of the Africa Slave Trade of 1890 หรือที่เรียกว่า Brussels Act โดยประเทศมหาอำนาจในยุโรปที่มีอาณานิคมอยู่ในภูมิภาคแอฟริกาเหนือ Brussels Act ถือเป็นความตกลงแบบพหุภาคีฉบับแรกเพื่อควบคุมการค้าอาวุธไปยังประเทศที่เป็นอาณานิคม

ผลสืบเนื่องจากสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ประเทศผู้ชนะสงครามจึงได้จัดตั้งสันนิบาตชาติ (League of Nations) ซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศ ตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1919 เพื่อป้องกันการเกิดสงครามหรือความขัดแย้งครั้งต่อไปในอนาคต ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมีความพยายามที่จะสร้างกรอบความตกลงเพื่อจำกัดผลอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการนำอาวุธไปใช้ในการสงคราม ความตกลงฉบับแรกคือ Convention for the Control of the Trade in Arms and Ammunition 1919 หรือที่เรียกว่า St. Germain ซึ่งรัฐผู้ลงนามเหล่านี้มีพันธกรณีที่จะต้องออกใบอนุญาตส่งออกอาวุธ เพื่อกำจำกัดการค้าอาวุธในแอฟริกา ตุรกีและตะวันออกกลาง อันเนื่องมาจากตระหนักได้ว่าการมีปริมาณอาวุธที่ใช้ในสงครามมากเกินไปจะเป็นอันตรายต่อความสงบ สันติภาพ ต่อมาจึงได้มีความตกลงฉบับที่สองคือ Convention for the Supervision of the International Trade in Arms and Ammunition and in Implement of War 1925 หรือ Geneva Arms Traffic Convention ความตกลงฉบับนี้มุ่งเน้นในเรื่องของการกำหนดบริเวณที่ห้ามการค้า และให้มีการถ่ายโอนอย่างเปิดเผยโดยจัดให้มีการตีพิมพ์ข้อมูลเกี่ยวกับการค้าอาวุธด้วย

ผลจากสงครามโลกครั้งที่สองซึ่งได้สร้างความเสียหายเป็นอย่างมาก จนกระทั่งล่วงเข้าสู่ช่วงสงครามเย็น (Cold War) จึงเน้นในเรื่องการควบคุมอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง (Weapon of Mass Destruction) การควบคุมอาวุธตามแบบฉบับจึงมีเพียงแคในส่วนภูมิภาคและกลุ่มของรัฐบางรัฐ

(Partial Initiatives) เช่น ข้อบทในการปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งออกอาวุธ หรือ EU Code of Conduct on Arms Exports 1998 จากการประชุมในสหภาพยุโรปเพื่อใช้บังคับข้อบทในการปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งออกอาวุธตามแบบซึ่งรวมถึงอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา โดยบังคับใช้ภายในสหภาพยุโรป พิจารณาตามหลักเกณฑ์การปฏิบัติ 8 เกณฑ์ ได้แก่ การส่งออกอาวุธโดยคำนึงถึงหลักกฎหมายระหว่างประเทศอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดการแพร่ขยายของอาวุธ, การเคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชนในประเทศผู้รับ, สถานการณ์ภายในประเทศผู้รับซึ่งมีความขัดแย้งทางอาวุธ, การรักษาสันติภาพภายในภูมิภาค ความปลอดภัยและความมั่นคง, ความมั่นคงแห่งชาติของรัฐสมาชิก, พฤติกรรมของประเทศผู้ซื้ออาวุธ, ความเสี่ยงที่อาวุธซึ่งส่งไปยังประเทศผู้ซื้ออาจถูกส่งกลับมายังประเทศผู้ส่งออก, ความสามารถเชิงเปรียบเทียบในการส่งออกอาวุธกับความสามารถในเชิงเศรษฐกิจและเทคนิคของประเทศผู้รับ และพิจารณาถึงความจำเป็นในการป้องกันตนเองและความปลอดภัย

ระยะเวลากว่า 70 ปีที่ผ่านมา ตลอดจนช่วงสงครามเย็นก็ได้มีความพยายามในการสร้างความตกลงพหุภาคีเพื่อควบคุมการถ่ายโอนอาวุธมาโดยตลอด จนกระทั่งมาจนถึงช่วงหลังสงครามเย็น (Post-Cold War) ความตกลงที่สร้างขึ้นมีความชัดเจนยิ่งขึ้น กล่าวคือ มีความตกลงหรือตราสารที่เฉพาะเจาะจงเพื่อบังคับใช้กับประเภทของอาวุธต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. อาวุธตามแบบ (Conventional Arms) ได้แก่ *อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้อาวุธที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายเกินขนาดหรือไม่จำกัดเป้าหมาย ออกมาเพื่อควบคุมการใช้อาวุธที่มีลักษณะก่อความเสียหายร้ายแรงโดยไม่จำกัดกลุ่มเป้าหมาย* หรือ Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May Be Deemed to Be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects 1980 (CCW) อนุสัญญานี้มีจุดมุ่งหมายหลักในการจำกัดการใช้อาวุธตามแบบเฉพาะอย่างทีก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงโดยไม่จำเป็นต่อพลรบและก่อให้เกิดการบาดเจ็บโดยไม่แบ่งแยกต่อพลเรือน สหประชาชาติได้เปิดให้ประเทศต่างๆ ลงนามในวันที่ 10 เมษายน ค.ศ. 1981 และมีผลบังคับใช้เมื่อ 2 ธันวาคม ค.ศ. 1983 โดยรัฐภาคีจะต้องเลือกยอมรับพิธีสารต่อท้ายอนุสัญญานี้ได้ก็ ใช้อย่างน้อยจำนวน 2 ฉบับ ซึ่งพิธีสารการห้ามใช้อาวุธตามแบบเฉพาะอย่าง มีทั้งสิ้น 5 ฉบับ คือ พิธีสารฉบับที่ 1 ว่าด้วยอาวุธที่ทำอันตรายต่อร่างกายมนุษย์และไม่สามารถตรวจสอบได้ด้วยรังสีเอกซ์หรือโดยการเอกซ์เรย์ 1981, พิธีสารฉบับที่ 2 ว่าด้วยการห้ามและการจำกัดการใช้ทุ่นระเบิด กับระเบิด และอุปกรณ์อื่นๆ 1981, พิธีสารฉบับที่ 3 ว่าด้วยการห้ามและการจำกัดการใช้อาวุธที่

ก่อให้เกิดไฟ 1981, พิธีสารฉบับที่ 4 ว่าด้วยอาวุธเลเซอร์ที่ทำให้คนตาบอด 1995 และพิธีสารฉบับที่ 5 ว่าด้วยระเบิดที่หลงเหลือจากการใช้ในสงคราม 2003

การจดทะเบียนอาวุธตามแบบของสหประชาชาติ (United Nations Register of Conventional Arms: UNROCA) หรือ UN Register เนื่องด้วยภาวะสงครามระหว่างประเทศ สงครามกลางเมือง การกบฏ การปะทะกันของกลุ่มชาติพันธุ์หรือศาสนา¹⁷ ต่างก็ใช้อาวุธตามแบบในการปฏิบัติการ และเพื่อยุติสถานการณ์ที่จะขยายความเสียหายมากไปกว่านี้ สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ในวันที่ 9 ธันวาคม ค.ศ. 1991 จึงได้ออกข้อมติที่ 46/36L¹⁸ เรื่องความโปร่งใสในอาวุธ (Transparency in Armaments) ซึ่งได้จัดตั้ง UN Register ขึ้น เพื่อให้แต่ละประเทศได้ส่งรายงานประจำปีเกี่ยวกับการนำเข้าและการส่งออกอาวุธตามแบบแสดงให้เห็นถึงปริมาณและประเภท ชนิดของอาวุธ จุดประสงค์คือเพื่อป้องกันการสะสมอาวุธที่มากเกินไป รายงานดังกล่าวเป็นรายงานที่ต้องจัดทำเป็นประจำไปยัง UN Register ระบุข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับการถ่ายโอนอาวุธตามแบบ 7 ประเภท คือ รถถังต่อสู้, ยานพาหนะต่อสู้หุ้มเกราะ, ระบบปืนใหญ่ที่มีลำกล้องขนาดใหญ่, อากาศยานต่อสู้, เฮลิคอปเตอร์โจมตี, เรือรบ และจรวดและฐานยิงจรวด ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติการทางทหาร (Offensive Military Operation)¹⁹ ประเภทอาวุธดังกล่าวมีต้นแบบมาจาก Conventional Armed Forces in Europe 1990 (CFE)^{*} และจากเหตุการณ์ที่อริกสะสมอาวุธ (Arms build-up) ก่อนเข้ารุกรานคูเวต มุ่งเน้นอาวุธตามแบบที่ใช้ในการปฏิบัติการต่อสู้ที่เกิดผลเป็นวงกว้าง²⁰ ซึ่งทั้งสองมีอิทธิพลอย่างมากต่อเป้าหมายและขอบเขตของ UN Register²¹ กระทั่งปีค.ศ. 2003 เริ่มมีการ

¹⁷ United Nations Office for Disarmament Affairs, "Assessing the United Nations Register of Conventional Arms," no. 16 (2009), [online]. Available from: <http://www.un.org/disarmament/HomePage/ODAPublications/OccasionalPapers/PDF/OP16.pdf>

¹⁸ UNGA, "Transparency in Armaments", A/RES/46/36L (6 December 1991).

¹⁹ United Nations Office for Disarmament Affairs, Supra note 17, p. 6.

^{*} Conventional Armed Forces in Europe 1990 (CFE) โดยสมาชิกของทั้งองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organization: NATO) และองค์การสนธิสัญญาวอร์ซอ (Warsaw Treaty Organization) หรือที่เรียกว่า วอร์ซอ แพคท์ (Warsaw Pact) ได้ลงนามในสนธิสัญญาฉบับนี้ โดยตกลงที่จะจำกัดกองกำลังทหารและอาวุธของทั้งสองฝ่ายในยุโรปตอนกลาง ได้กำหนดประเภทของอาวุธเฉพาะส่วนใหญ่ที่เป็นอุปกรณ์ทางการทหาร โดยส่วนใหญ่เป็นอาวุธเพื่อโจมตีต่อสู้ อาวุธ 5 ประเภท และระบุจำนวนที่ให้มีใช้ได้ อันได้แก่ ปืนใหญ่ ทยานเกราะ รถถัง อากาศยานขับไล่ เฮลิคอปเตอร์โจมตี

²⁰ Saferworld, The Arms Trade Treaty and Military Equipment [online]. Available from: <http://www.saferworld.org.uk/resources/view-resource/399-the-arms-trade-treaty-and-military-equipment>

²¹ Paul Holtom, Supra note 13, p. 68.

ทบทวนให้รายงานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาด้วย และในปีค.ศ. 2006 จึงได้ตกลงให้มีรูปแบบการรายงานที่ระบุถึงอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในรายงานด้วย²² UN Register เป็นไปเพียงเพื่อการสร้างความโปร่งใส มิใช่กลไกในการควบคุมการถ่ายโอนอาวุธ โดยการส่งรายงานก็อยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจ²³ มิได้มีการบังคับให้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล (อนุสัญญาห้ามทุ่นระเบิดหรืออนุสัญญาออตตาวา) หรือ Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on Their Destruction 1997 (Ottawa Convention) เนื่องจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นอาวุธที่ร้ายแรง เช่นฆ่าชีวิตโดยไม่เลือกเพศ วัย หรืออาชีพ คณะกรรมการกาชาดสากล (International Committee of the Red Cross: ICRC) พร้อมด้วยองค์กรเอกชนต่างๆจึงได้ริเริ่มพยายามเข้ามาแก้ไขปัญหาคู่ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลซึ่งก่อให้เกิดปัญหามนุษยธรรมที่รุนแรง อนุสัญญานี้จึงสร้างมาตรฐานระหว่างประเทศเพื่อใช้ในการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล โดยกำหนดให้มีการห้ามพัฒนา ผลิต ครอบครอง สะสม โอน หรือใช้ทุ่นระเบิดเหล่านี้อย่างสิ้นเชิงไม่ว่าในกรณีใดๆ

อนุสัญญาว่าด้วยระเบิดพวง หรือ Convention on Cluster Munitions 2008 (CCM) ด้วยลักษณะของระเบิดพวงที่เป็นระเบิดบรรจุลูกระเบิดขนาดเล็ก (Submunitions) ไว้ภายในจำนวนมาก มีลักษณะ กลไก และรูปแบบการทำงานหลายแบบ วิธีการใช้สามารถทิ้งลงจากเครื่องบินหรือยิงโดยปืนใหญ่จากพื้นดินสู่พื้นที่เป้าหมายและจะระเบิดกลางอากาศเพื่อปล่อยลูกระเบิดย่อยให้กระจายเป็นวงกว้าง ระเบิดพวงมีอัตราความคลาดเคลื่อนผิดพลาดจากเป้าหมายและไม่ระเบิดสูงจึงทำให้ลูกระเบิดขนาดเล็กตกค้างบนพื้นดินก่อให้เกิดการบาดเจ็บและสูญเสียชีวิตของพลเรือนผู้บริสุทธิ์ได้ในภายหลัง ประชาคมระหว่างประเทศจึงพิจารณาเห็นว่าระเบิดพวงเป็นอาวุธที่ส่งผลกระทบด้านมนุษยธรรมสูง อนุสัญญาว่าด้วยระเบิดพวงจึงมีขึ้นเพื่อยุติการผลิต การใช้ การถ่ายโอน และการสะสมระเบิดพวง รวมทั้งเพื่อเก็บกู้และทำลายระเบิดพวงที่ตกค้างและที่สะสมในคลัง และนำไปสู่การลงนามอนุสัญญาว่าด้วยระเบิดพวงเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม ค.ศ. 2008 อนุสัญญาว่าด้วยระเบิดพวงมีผลใช้บังคับ

²² United Nations Office for Disarmament Affairs, Supra Note 17, p. 12.

²³ Glenn McDonald, Worth the Paper? The Arms Trade Treaty [online]. Available from: <http://www.e-ir.info/2013/04/17/worth-the-paper-the-arms-trade-treaty/>.

ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 2010 โดยสาระสำคัญของอนุสัญญาฉบับนี้ คือ การห้ามใช้ ห้ามสะสม ห้ามผลิต และห้ามโอน รวมทั้งต้องทำลายระเบิดพวงที่มีในคลัง การเก็บกู้และทำลายระเบิดพวงที่ ตกค้างอยู่นั้นให้หมดสิ้นไป การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากระเบิดพวง ความร่วมมือและความ ช่วยเหลือระหว่างประเทศ

ทั้งนี้แม้อนุสัญญาอาวุธตามแบบเฉพาะอย่างและพิธีสารฉบับที่ 1-5, อนุสัญญาห้ามทุ่นระเบิด สั้หารบุคคล และอนุสัญญาว่าด้วยระเบิดพวงจะจัดอยู่ในประเภทอาวุธตามแบบ แต่ด้วยคุณสมบัติ ของอาวุธที่อยู่ภายใต้บังคับอนุสัญญาเหล่านั้นมิได้ตอบสนองต่อเจตนาของกฎหมายมนุษยธรรม ระหว่างประเทศ จึงต้องถูกห้ามใช้ ผลิต สะสม อย่างเด็ดขาด

2. อาวุธที่ใช้ประโยชน์ได้สองทาง (Dual Use) ได้แก่ *ข้อตกลงวาร์เซนนาร์* หรือ Wassenaar Arrangement on Expert Controls for Conventional Arms and Dual-Use Goods and Technologies 1995 ความตกลงจัดทำขึ้นเพื่อโดยส่งเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบของรัฐ ในการถ่ายโอนอาวุธตามแบบและสินค้า เทคโนโลยีที่มีลักษณะใช้ประโยชน์ได้สองทาง (Dual-Use Items) เพื่อป้องกันไม่ให้อาวุธตามแบบ สินค้าและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับอาวุธดังกล่าวถูกนำไปใช้ด้าน ทหาร หรืออยู่ในความครอบครองของประเทศที่มีความเสี่ยงในการนำไปใช้ในการก่อการร้าย โดยที่รัฐ ภาคิจะต้องทำรายงานแสดงการถ่ายโอนทั้งหมดหรือการออกใบอนุญาตและการส่งออกต่างๆ 2 ปีต่อ หนึ่งครั้ง ความตกลงนี้ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย สุดท้ายจึงขึ้นอยู่กับความต้องการของรัฐว่าจะ กระทำตามหรือไม่

3. อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา (Small Arms and Light Weapons) ได้แก่ *พิธีสารว่าด้วย การต่อต้านการผลิตและลักลอบค้าอาวุธปืน ส่วนประกอบ และเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย ขยาย ความตามอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรข้ามชาติ* หรือ Protocol Against the Illicit Manufacturing and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime 2001 (Firearms Protocol)

เนื่องจากพิธีสารฉบับนี้มีขึ้นเพื่อเพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้าน อาชญากรรมที่มีลักษณะจัดตั้งเป็นองค์กรข้ามชาติ (United Nations Convention against

Transnational Organized Crime 2000 (UNTOC)²⁴ ตามข้อมติที่ 55/255²⁵ อันมีผลผูกพันทางกฎหมาย (Legally Binding) โดยวัตถุประสงค์ของพิธีสารมุ่งเน้นการป้องกันและปราบปรามการผลิตและการค้าอาวุธปืนโดยเฉพาะ เพื่อมิให้อาวุธถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยอำนวยความสะดวกหรือเป็นปัจจัยส่งเสริมในการประกอบอาชญากรรมโดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ ทั้งนี้ การพิจารณาข้อบทในพิธีสารจะต้องพิจารณาข้อบทในอนุสัญญาฯ ด้วยเสมือนเป็นข้อบทของพิธีสาร เว้นแต่พิธีสารจะกำหนดให้เป็นอย่างอื่น²⁶ อาชญากรรมที่เกิดขึ้นนั้นจึงต้องมีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติและเกี่ยวข้องกับกลุ่มของอาชญากรรมที่จัดตั้งขึ้นเป็นองค์กร²⁷

พิธีสารได้กล่าวถึงกิจกรรมต่างๆ และข้อบทที่บังคับใช้เฉพาะกับอาวุธปืน (Firearms) เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานระหว่างประเทศในการกระทำเพื่อต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยมีสาระสำคัญต่างๆ เช่น การควบคุมการผลิต การทำเครื่องหมายบนอาวุธ การออกใบอนุญาตในการส่งออกหรือนำเข้าอาวุธปืน จัดเก็บบันทึกข้อมูลในเรื่องของการนำเข้า การส่งออก และใบอนุญาตส่งผ่านข้ามแดน การควบคุมนายหน้า มาตรการป้องกันการนำอาวุธปืนเสื่อมสภาพกลับมาใช้ใหม่ การกำหนดโทษทางอาญาแก่การกระทำที่มีเจตนาในการผลิตอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย เป็นต้น

แผนปฏิบัติการสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและขจัดการค้าอาวุธขนาดเล็ก และอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ หรือ United Nations Programme of Action to Prevent, Combat and Eradicate the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects 2001 (PoA) ได้พัฒนามาในช่วงเวลาใกล้เคียงกับพิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและลักลอบค้าอาวุธปืน ส่วนประกอบ และเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย ซึ่งที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ได้รับเอาหลักการ PoA โดยฉันทามติ เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม ค.ศ. 2001 เนื่องจากการเพิ่มจำนวนของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาคอยู่เป็นจำนวนมาก วัตถุประสงค์ของแผนปฏิบัติการดังกล่าวจึงเพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติในระดับประเทศ ระดับภูมิภาคไปจนถึงระหว่าง

²⁴ Firearms Protocol, Article 1(1)

²⁵ UNGA, "Report of the Open-Ended Working Group to Negotiate an International Instrument to Enable States to Identify and Trace, in a Timely and Reliable Manner, Illicit Small Arms and Light Weapons.", A/RES/55/255 (8 June 2001).

²⁶ Firearms Protocol, Article 1(2)

²⁷ Ibid., Article 4(1)

ประเทศ โดยให้ความร่วมมือกับสหประชาชาติ แผนปฏิบัติการดังกล่าวต้องการให้รัฐรายงานถึงการนำข้อบทไปอนุวัติเป็นกฎหมายภายในของแต่ละรัฐ แต่แผนปฏิบัติการนี้ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย อยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจ แต่มีผลผูกพันทางการเมือง (Politically Binding)²⁸ โดยมีสาระสำคัญต่างๆ เช่น การควบคุมการค้า การครอบครองและการถ่ายโอนอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

ตราสารระหว่างประเทศเพื่อให้รัฐระบุและติดตามอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย หรือ International Instrument to Enable States to Identify and Trace, in a Timely and Reliable Manner, Illicit Small Arms and Light Weapons 2005 หรือ International Tracing Instrument (ITI)²⁹ เกิดขึ้นโดยพัฒนาจากกรอบนโยบายของ PoA³⁰ และในบางข้อก็สะท้อนถึงสาระที่มาจากข้อบทของ Firearms Protocol ด้วย ซึ่ง ITI ถือเป็นตราสารระหว่างประเทศที่ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย (Non-Legally Binding) โดยได้รับการรับรองหลักการจากที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ในวันที่ 8 ธันวาคม ค.ศ. 2005 เพื่อช่วยเพิ่มเติมรองรับการปฏิบัติตามพันธกรณีของตราสารระหว่างประเทศฉบับอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและลักลอบค้าอาวุธปืน ส่วนประกอบ และเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย (Firearms Protocol) ในเรื่องของการทำเครื่องหมาย (Marking) บนอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา และการติดตามอาวุธดังกล่าว (Tracing) ถือเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมความพยายามทั้งระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ ในการเสริมสร้างและพัฒนาการระบุและติดตามอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ดังกล่าว

²⁸ กระทรวงการต่างประเทศ กรมองค์การระหว่างประเทศ กองสันติภาพ ความมั่นคงและการลดอาวุธ, การลดอาวุธตามแบบ [online], 13 มกราคม 2559. Available from: <http://www.mfa.go.th/main/th/issues/9902-การลดอาวุธตามแบบ.html>

²⁹ UNGA, "Report of the Open-Ended Working Group to Negotiate an International Instrument to Enable States to Identify and Trace, in a Timely and Reliable Manner, Illicit Small Arms and Light Weapons." A/60/88, (27 June 2005).

³⁰ International Instrument to Enable States to Identify and Trace, in a Timely and Reliable Manner, Illicit Small Arms and Light Weapons, [online]. Available from: http://www.poa-iss.org/InternationalTracing/ITI_English.pdf cited in Elli Kytomaki, The Arms Trade Treaty's International with Other Related Agreements [online], February 2015. Available from: https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/field/field_document/20150227ATTInteractionKytomaki.pdf.

4. ขีปนาวุธ (Missiles) ได้แก่ ระเบียบควบคุมเทคโนโลยีขีปนาวุธ หรือ Missiles Technology Control Regime (MTCR)³¹

Missiles Technology Control Regime คือ ระเบียบควบคุมการส่งออกซึ่งวัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีขั้นสูงที่ใช้ผลิตขีปนาวุธ ระเบียบ MTCR มิใช่ความตกลงหรือสนธิสัญญา³² แต่เป็นความเข้าใจในทางการเมือง³³ ที่บรรดาชาติที่เจริญก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมพยายามนำมาใช้กำหนดแนวทาง จนในวันที่ 16 เมษายน ค.ศ. 1987 สหรัฐอเมริกา แคนาดา ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี ญี่ปุ่น และอังกฤษ จึงร่วมกันสร้างความตกลงแบบพหุภาคีขึ้นเพื่อควบคุมการส่งออกหรือโยกย้าย วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีขั้นสูงที่อาจนำไปผลิตขีปนาวุธเป็นการชะลอการแพร่ขยายของขีปนาวุธ (Ballistic Missile)*, ขีปนาวุธครูซ (Cruise Missiles)**, จรวด และอากาศยานไร้คนขับ (Unmanned Aerial Vehicle: UAV) โดยตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่าความตกลงนี้จะทำให้การครอบครองหรือการพัฒนาาระบบการส่งออกทำได้ล่าช้า สร้างความยุ่งยากและค่าใช้จ่ายสูงขึ้น หากผู้ผลิตรายใหญ่จำกัดการส่งออก ทั้งนี้ MTCR เป็นความตกลงแบบสมัครใจ ไม่เป็นทางการ หากรัฐที่เข้าร่วมประสงค์จะนำแนวทางนโยบายการส่งออกไปบังคับใช้กับอาวุธที่อยู่ในบัญชีรายชื่อตามภาคผนวกก็สามารถทำได้ นอกจากนี้ รัฐที่เข้าร่วมจะต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลอันเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตส่งออก รวมทั้งระบุดึงการปฏิเสธการถ่ายโอนเทคโนโลยีใดๆด้วย

จนกระทั่งในปี ค.ศ. 2002 MTCR ได้ออกเอกสารเพิ่มเติม คือ *Hague Code of Conduct against Ballistic Missile Proliferation 2002* (HCOG)³⁴ หรือที่รู้จักกันในชื่อ Hague Code of Conduct มีขึ้นเพื่อยับยั้งและดูแลการแพร่ขยายของระบบขีปนาวุธที่นำไปใช้ในการส่งอาวุธทำลาย

³¹ Arms Control Association, The Missile Technology Control Regime at a Glance [online]. Available from: <http://www.state.gov/p/wha/ris/119822.htm>.

³² Missiles Technology Control Regime, [online]. Available from: <http://mtcr.info/mtcr-guidelines/>.

³³ ญญาดา ทองนวล, การควบคุมการส่งออกอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง: วิเคราะห์ในกรอบกฎหมายศุลกากร, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552 หน้า 24.

* ขีปนาวุธ (Ballistic Missile) คือ อาวุธที่ถูกยิงขึ้นสู่อวกาศโดยใช้เครื่องยนต์จรวด เมื่อเครื่องยนต์เหล่านี้ใช้เชื้อเพลิงหมดลง ขีปนาวุธก็จะตกกลับลงสู่โลกและมีการนำวิถีเข้าหาเป้าหมายด้วยสัญญาณต่างๆ ซึ่งหัวรบที่อยู่ในขีปนาวุธเป็นส่วนที่จะระเบิดและทำความเสียหายกับเป้าหมาย

** ขีปนาวุธครูซ (Cruise Missile) มีต้นกำเนิดในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นขีปนาวุธติดปีกขนาดเล็กที่สามารถนำหัวรบที่มีกำลังระเบิดสูง

³⁴ U.S. Department of State, Hague Code of Conduct against Ballistic Missile Proliferation 2002 (Hcoc) [online], July 2014. Available from: <http://www.state.gov/t/isn/trty/101466.htm>.

ล่างสูง อันมีผลผูกพันทางการเมืองเท่านั้น³⁵ ซึ่งในวันที่ 5 ธันวาคม ค.ศ. 2016 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้รับเอาข้อมติเพื่อให้มีหลักปฏิบัติ (Code of Conduct)³⁶ โดยให้รัฐต่างๆ ให้ความร่วมมือกับสำนักงานกิจการการลดอาวุธแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office for Disarmament Affairs: UNODA) ที่จะต้องต่อต้านการแพร่ขยายของอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงต่อไปในอนาคต

จะเห็นได้ว่า แม้จะมีความตกลงและตราสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับอาวุธต่างๆ ทั้งในแง่ของการควบคุมและการลดอาวุธอยู่บ้างที่ออกมาตามแต่ละสมัยนั้น แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของเหตุการณ์ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว บ่งบอกถึงความจำเป็นในการออกกฎหมายมาควบคุม แต่ไม่มีฉบับใดเลยที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการถ่ายโอนอาวุธที่เป็นเรื่องของการค้าอาวุธอย่างชัดเจน ในเรื่องของการค้าอาวุธจึงขาดมาตรฐานที่จะนำมาใช้ร่วมกันในทางระหว่างประเทศ อีกทั้งการกำหนดประเภทอาวุธยังไม่ครอบคลุมถึงอาวุธที่มีบทบาทสำคัญในการสู้รบเพียงแต่กล่าวถึงประเภทอาวุธต่างๆ โดยรวมเท่านั้น แม้ช่วงเวลาภายหลังผู้คนเริ่มตระหนักถึงผลจากอาวุธตามแบบ โดยเฉพาะจากอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา และในเรื่องของระดับพันธกรณีบางฉบับมีผลผูกพันทางกฎหมาย บางฉบับมีผลผูกพันเพียงทางการเมือง หรือเป็นเพียงแนวทางนโยบายเท่านั้น จึงมีผลต่อการตัดสินใจของรัฐในการนำไปปฏิบัติตาม

2.1.2. ขอบเขตของกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการค้าอาวุธ

จากที่ได้ศึกษาเรื่องของการค้าอาวุธทั้งในบริบททางการเมืองและกฎหมายระหว่างประเทศที่ใช้ควบคุมการค้าอาวุธที่ผ่านมาของช่วงระยะเวลาต่างๆ ในอดีตแล้วนั้น ได้สะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์และความจำเป็นในแต่ละช่วงเวลาดังกล่าว แต่เมื่อพิจารณาแล้วพบว่ายังคงมีช่องว่างในด้านสารบัญญัติ กระบวนการ และการบังคับใช้ ดังต่อไปนี้

³⁵ The Hague Code of Conduct against Ballistic Missile Proliferation (Hcoc), [online]. Available from: http://www.hcoc.at/?tab=what_is_hcoc&page=description_of_hcoc.

³⁶ UNGA, "The Hague Code of Conduct against Ballistic Missile Proliferation", A/RES/60/62 (8 December 2005).

2.1.2.1. สารบัญญัตินิติ

1.) ความตกลงและตราสารระหว่างประเทศต่างๆที่มีอยู่เดิม ไม่มีฉบับใดกำหนดถึงข้อบทที่กล่าวถึงการควบคุมอาวุธในบริบทด้านการค้ามาก่อน³⁷ กล่าวคือ ไม่มีหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาการค้า ซึ่งขายถ่ายโอนอาวุธ ทำให้ขาดการควบคุมการค้าอาวุธตามแบบระหว่างประเทศ (Unregulated Trade)³⁸ มีเพียงหลักทั่วไปในการนำเข้า ส่งออก ส่งผ่าน แม้พิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและค้าอาวุธปืน ส่วนประกอบ และเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย หรือ Firearms Protocol จะกล่าวถึงการค้าอาวุธปืนที่ผิดกฎหมาย แต่เนื่องด้วยพิธีสารมีขึ้นเพื่อเพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร เป็นเพียงการกำหนดลักษณะของการกระทำผิดในเรื่องขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ มิได้เป็นการวางหลักเกณฑ์ในเรื่องของการค้าอาวุธแต่อย่างใด

2.) แม้ว่า จะมีความตกลงและตราสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการควบคุมการค้าถ่ายโอนอาวุธ แต่ข้อบทเหล่านั้นเป็นช่องทางให้ปฏิบัติตาม กล่าวคือ มิได้มีหลักพิจารณาเป็นการเฉพาะ หากเป็นเรื่องของการถ่ายโอนก็สามารถให้ทำได้ มิได้มีข้อจำกัดหรือข้อห้ามแต่อย่างใด และไม่มีให้นำเอาปัจจัยหรือกฎหมายในเรื่องอื่นๆ มาพิจารณาประกอบการประเมินความเสี่ยงจากการส่งออก เช่น กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ กฎหมายที่เกี่ยวกับการก่อการร้าย องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ หรือการกระทำรุนแรงทางเพศ เป็นต้น ไม่เหมือนดังเช่นในความตกลงระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาคซึ่งส่วนใหญ่ได้นำเอาเรื่องดังกล่าวข้างต้นมาบรรจุไว้เป็นพิจารณาการค้าถ่ายโอนอาวุธไว้แล้ว

3.) ความตกลงและตราสารระหว่างประเทศที่ผ่านมากล่าวถึงอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเท่านั้น จะเห็นได้ว่าข้อบทที่มีอยู่ไม่เพียงพอเพราะไม่ครอบคลุมทุกประเภทของอาวุธตามแบบ และส่วนใหญ่ความตกลงหรือตราสารนั้นมีขึ้นเพื่อควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเท่านั้น เช่น พิธีสาร

³⁷ Rachel Stohl, "Putting the Arms Trade Treaty into Context: Perspectives on the Global Arms Trade, Existing Arms Trade Initiatives, and the Role of the United States," *Proceedings of the Annual Meeting (American Society of International Law)*, (2009), 103: 335.

³⁸ Unregulated Trade หรือ การค้าอาวุธตามแบบที่ไม่มีการควบคุม คือ การค้าในประเทศใดซึ่งไม่มีกฎระเบียบในเรื่องของการประเมินการส่งออกอาวุธตามแบบ ใน Geneva Academia, Academy Briefing No.3: The Arms Trade Treaty [online], June 2014. Available from: [http://www.geneva-academy.ch/docs/publications/Arms%20Trade%20Treaty%203%20WEB\(2\).pdf](http://www.geneva-academy.ch/docs/publications/Arms%20Trade%20Treaty%203%20WEB(2).pdf).

ว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืน ส่วนประกอบ และเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย ขยายความตามอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรข้ามชาติ (Firearms Protocol) และแผนปฏิบัติการสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน ปรามปรามและขจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ (PoA) และมีได้มีตราสารระหว่างประเทศฉบับใดควบคุมรวมถึงขึ้นส่วนและอุปกรณ์ที่ประกอบได้เป็นอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา จึงอาจเป็นช่องทางให้มีการถ่ายโอนขึ้นส่วนและอุปกรณ์แทนตัวอาวุธเพื่อหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมายได้

4.) การห้ามถ่ายโอนอาวุธอย่างเด็ดขาดในระดับสากลมีแค่เพียงมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธ (Arms Embargo) ที่ออกโดยข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเท่านั้น มิได้มีเกณฑ์อื่นที่รัฐจะสามารถนำมาใช้พิจารณาเพื่อมิให้มีการถ่ายโอนอาวุธในครั้งหนึ่งๆได้

5.) เนื่องด้วยความตกลงและตราสารระหว่างประเทศบางฉบับไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย ดังนั้นจึงส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรการ เช่น การจัดทำรายงานการนำเข้าส่งออกอาวุธตามแบบที่ต้อยื่นต่อการจดทะเบียนอาวุธตามแบบของสหประชาชาติ (UN Register) ซึ่งขึ้นอยู่กับความสมัครใจของแต่ละรัฐ ดังนั้นหลายรัฐจึงไม่เคยส่งรายงาน³⁹

2.1.2.2. กระบวนการ

1.) เนื่องจากไม่มีมาตรฐานระหว่างประเทศไม่ว่าจะในส่วนของหลักเกณฑ์ กฎระเบียบ และกระบวนการต่างๆในการอนุญาตหรือไม่อนุญาตการถ่ายโอนอาวุธ ทำให้ไม่มีเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสำหรับหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่เพื่อประกอบการพิจารณา⁴⁰

2.) แม้จะมีข้อบ่งชี้ให้มีการจัดทำรายงานเพื่อยื่นต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลตามที่ความตกลงหรือตราสารฉบับนั้นๆตั้งขึ้นแต่มิได้มีการระบุถึงรายละเอียดว่าจะต้องเสนอข้อมูลใดบ้าง รูปแบบของรายงานที่ต้องส่ง รวมทั้งมิได้มีการกำหนดระยะเวลาให้ส่งรายงานที่แน่นอน

3.) เนื่องด้วยแต่ละความตกลงและตราสารนั้นมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงมีผลต่อ

³⁹ Pieter D. Wezeman, Conflict and Transfers of Small Arms [online]. Available from: <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B615BFCF9-B6-D2-7-4-E9-C8-CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Disarm%20Conflicts%20and%20Transfers.pdf>.

⁴⁰ Control arms, Towards an Arms Trade Treaty [online]. Available from: <https://www.amnesty.org/download/Documents/88000/pol340072005en.pdf>.

กระบวนการด้านต่างๆ เช่น การเก็บบันทึกข้อมูลจะมีเฉพาะที่เกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา เท่านั้น โดยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การนำเข้า การส่งออกและการส่งผ่าน เช่นเดียวกับความร่วมมือระหว่างประเทศ เมื่อวัตถุประสงค์ต่าง แนวทางในการร่วมมือจึงแตกต่างกันไปในบริบทของการแบ่งปันข้อมูลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำเครื่องหมาย การติดตามอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา กลุ่มข้อมูลองค์กรอาชญากรรม วิธีการปกปิด จุดหมายปลายทาง

2.1.2.3. การบังคับใช้

1.) ข้อบ่งชี้ที่มีอยู่ของความตกลงและตราสารระหว่างประเทศบางฉบับไม่ได้รับการนำมาปฏิบัติตามเพราะไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย (Non-Legally Binding) หรือเป็นแต่เพียงผลผูกพันทางการเมือง (Politically Binding) เท่านั้น เช่น แผนปฏิบัติการสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ (PoA) หรือระบอบควบคุมเทคโนโลยีขีปนาวุธ (MTCR) ซึ่งมีใช้ความตกลงหรือสนธิสัญญา รัฐมีสิทธิที่จะเลือกไม่นำมาปฏิบัติตามก็ได้ ดังนั้นระดับพันธกรณีของความตกลงหรือตราสารจึงมีผลต่อการเลือกนำไปปฏิบัติของรัฐ

2.) การขาดข้อบ่งชี้ที่เป็นมาตรฐานสากลร่วมกัน (Common International Standard) จึงทำให้มีการอาศัยช่องว่างของความแตกต่างของกฎหมายหรือแนวทางของแต่ละรัฐที่ไม่สอดคล้องกัน การถ่ายโอนที่มีฐานการพิจารณาต่างกัน กล่าวคือ แต่ละประเทศอาจนำเอาหลักเกณฑ์ในความตกลงไปบัญญัติเป็นกฎหมายภายใน ซึ่งอาจจะเลือกเอาหลักเกณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนในความตกลงไปบัญญัติ ในขณะที่อีกประเทศหนึ่งเลือกนำเอาหลักเกณฑ์ของความตกลงอีกฉบับในเรื่องเดียวกันไปบัญญัติ ผลที่เกิดขึ้นคือกฎหมายภายในของแต่ละประเทศในเรื่องเกี่ยวกับอาวุธจึงแตกต่างกัน บางประเทศอนุญาตให้มีการส่งออกหรือนำเข้าอาวุธชนิดหนึ่งได้แต่ในอีกประเทศกลับไม่อนุญาต ดังนั้น ผู้ประสงค์ที่จะกระทำความผิดอาจนำช่องว่างในความต่างกันของกฎหมายมาทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง

3.) การติดตามการปฏิบัติตามพันธกรณี อาศัยการดำเนินการและรายงานไปยังเลขาธิการแห่งสหประชาชาติ มิได้มีเลขาธิการที่ตั้งขึ้นแยกออกมาเพื่อควบคุมตรวจตรา ให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมการปฏิบัติตามพันธกรณีภายในสนธิสัญญาเอง

2.1.3. ผลกระทบอันเนื่องมาจากการค้าอาวุธ

ความเสียหายและความสูญเสียที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะจากการทำสงคราม ความขัดแย้งระดับระหว่างประเทศ ภูมิภาค หรือแม้กระทั่งภายในประเทศเอง ต่างก็เป็นผลจากการใช้อาวุธในลักษณะต่างๆ การทำลายอาคาร โรงเรียน โรงพยาบาล หรือใช้ในการข่มขู่ ทรมาณ ทำให้บาดเจ็บหรือเสียชีวิต การค้าอาวุธจึงเปรียบได้กับสะพานที่ทำให้ผู้ซื้อและอาวุธได้พบกัน จนกระทั่งนำไปสู่การนำไปใช้และเกิดผลกระทบต่างๆข้างต้นซึ่งมีทั้งผลกระทบที่เกิดต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน รวมไปถึงต่อการเคารพกฎหมายอีกด้วย ดังต่อไปนี้

2.1.3.1. ผลกระทบด้านกฎหมาย

ปี ค.ศ. 2010 ซีเรียนำเข้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา เครื่องกระสุน มูลค่ากว่า 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อีกทั้งระบบป้องกันทางอากาศและขีปนาวุธ มูลค่า 167 ล้านดอลลาร์สหรัฐ⁴¹ ซึ่งอาวุธบางอย่างได้ถูกใช้ในการปราบปรามประท้วงชาวซีเรีย จนนำไปสู่สงครามกลางเมือง ซึ่งปริมาณการนำเข้าอาวุธดังกล่าวกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ของอาวุธนำเข้าทั้งหมดนั้นที่มาจากรัสเซีย ทั้งนี้แม้ซีเรียเองจะถูกมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธจากสหประชาชาติและมาตรการต่างๆ จากสหภาพยุโรปซึ่งหนึ่งในนั้นให้มีการห้ามซื้อหาอาวุธและอุปกรณ์ทางทหาร⁴² เป็นเหตุให้ประชาชนกว่า 7,500 คน เสียชีวิตในปี ค.ศ. 2011⁴³ รัฐบาลให้ความสำคัญกับการลงทุนในอาวุธ ขณะที่สตรีและเด็กถูกเลือกปฏิบัติและต้องเผชิญกับความรุนแรง สูญเสียและโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ที่อยู่อาศัย และอาหาร⁴⁴ เนื่องด้วยสถานที่ต่างๆถูกโจมตีและทำลายซึ่งมีทั้งบ้านเรือน สถานศึกษา โรงพยาบาล โครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคต่างๆ เหล่านี้เป็นผลจากมาตรการในการควบคุมการถ่ายโอนอาวุธที่ไม่เพียงพอและการเพิ่มจำนวนของอาวุธนำไปสู่การสูญเสีย รวมถึงการอพยพ ย้ายถิ่นฐานอันเนื่องมาจากการขัดกันทางอาวุธ ได้รับการบาดเจ็บ ตาย หรือสูญเสียอวัยวะ รวมถึงสูญอนามัย⁴⁵ อันเป็นการละเมิดกฎหมายสิทธิ

⁴¹ Stockholm International Peace Research Institute, Tiv (Trend Indicator Value) Tables of Arms Exports to Syria (2006-2010) [online]. Available from: <http://armstrade.sipri.org/armstrade/page/values.php>.

⁴² Calvyn Ee, International Arms Trade [online], 23 August 2015. Available from: http://www.academia.edu/12217961/International_Arms_Trade.

⁴³ UN News Centre, Top Un Human Rights Body Orders Inquiry into Syrian Violence [online], 2011. Available from: <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=39357&Cr=Syria&Cr1>.

⁴⁴ Alice Dahle, Gender-Based Violence and the Arms Trade Treaty [online]. Available from: <http://blog.amnestyusa.org/women/gender-based-violence-and-the-arms-trade-treaty/>.

⁴⁵ Geneva Declaration on Armed Violence and Development, Global Burden of Armed Violence [online]. Available

มนุษยชนระหว่างประเทศหลายฉบับด้วยกัน อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการประทุษร้ายหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี ค.ศ. 1984 ในเรื่องของการถูกกีดกันการเข้าถึงซึ่งสิ่งบริโภค การแพร่ระบาดของโรคต่างๆ รวมถึงการทำลายระบบสาธารณสุข การถูกทำลายทางด้านจิตใจและอารมณ์ ความพิการ ครอบครัวแตกแยก ขาดการศึกษา ความรุนแรงทางเพศ การลักพาตัว ทรมาน และบังคับให้เป็นทาส และขัดต่อสิทธิของมนุษย์อันพึงมี เช่น สิทธิในการมีชีวิต สิทธิในการมีอิสรภาพ สิทธิในเสรีภาพของบุคคล ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 เหล่านี้เป็นต้น

การเพิ่มจำนวนของอาวุธอันเนื่องมาจากการค้า การถ่ายโอนอาวุธและเครื่องกระสุนเป็นตัวช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่การกระทำซึ่งละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ โดยตกไปอยู่ในมือของตัวกระทำใหม่ๆ เช่น กลุ่มติดอาวุธ (Armed Group) แก๊งค์อาชญากรรม (Criminal Gang) พลเรือน เด็กที่ถูกบังคับให้เป็นพลรบ รวมไปถึงกลุ่มที่ขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ หรือเป็นผู้ที่ไม่เคารพต่อหลักการมนุษยธรรม นำไปสู่การไม่เคารพไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในระหว่างการสู้รบ ไม่ว่าจะระหว่างความขัดแย้งภายในประเทศหรือความขัดแย้งระหว่างประเทศล้วนมีการโจมตีต่อพลเรือน บุคคลที่มีไข้พลรบ เช่น แม่และเด็ก⁴⁶ ทำให้ได้รับบาดเจ็บ ทุพพลภาพ และเสียชีวิต เป็นการละเมิดต่ออนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 ฉบับที่ 4 ว่าด้วยเรื่องการคุ้มครองพลเรือนในยามสงคราม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของการบังคับเด็กให้ไปเป็นทหาร ซึ่งละเมิดพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 ฉบับที่ 1 เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากการขัดกันทางอาวุธระหว่างประเทศ ข้อ 77 พิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 ฉบับที่ 2 เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากการขัดกันทางอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศ ข้อ 4 และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ข้อ 38 เป็นต้น รวมถึงการโจมตีต่อโรงเรียน โรงพยาบาล หรือแหล่งชุมชน ซึ่งเป้าหมายการโจมตีดังกล่าวไม่เป็นไปตามหลักจารีตประเพณีของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่กำหนดว่าการโจมตีจะต้องแบ่งแยกระหว่างทหารและพลเรือน และจะกระทำได้ต่อเป้าหมายทางการทหารเท่านั้น ความสูญเสียที่ปรากฏส่วนใหญ่กับเกิดขึ้นต่อพลเรือน แสดงให้เห็นถึงการละเมิดต่อกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในข้อบทต่างๆ

from: <http://www.genevadeclaration.org/fileadmin/docs/Global-Burden-of-Armed-Violence-full-report.pdf>.

⁴⁶ David P. Southall and Bernadette A. M. O'Hare, "Empty Arms: The Effect of the Arms Trade on Mothers and Children," *BMJ: British Medical Journal*, (2002), 325: 1459.

2.1.3.2. ผลกระทบด้านอื่นๆ

1.) ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน

จำนวนผู้เสียชีวิตต่อปีอันเนื่องมาจากอาวุธ พบว่าประชากรกว่าครึ่งล้านคนเสียชีวิตทุกปีด้วยอาวุธปืน ไม่ว่าจะในสนามรบหรือโดยกลุ่มอาชญากรรม ประชากรกว่าล้านคนทั่วโลกเสียชีวิตเพราะไม่ได้เข้าถึงซึ่งการรักษา น้ำและอาหาร อันเนื่องมาจากติดอยู่ในสนามรบความขัดแย้งที่ได้รับการผลักดันและสุมเชื้อไฟจากการควบคุมการถ่ายโอนอาวุธที่ไม่มีประสิทธิภาพ อย่างเช่นในสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก ประชากรประมาณ 5 ล้านคนเสียชีวิตอันเป็นผลโดยอ้อมจากการขัดกันทางอาวุธเมื่อปี ค.ศ. 1998 ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้ส่งผลกระทบกระจายเป็นวงกว้างและยังคงดำเนินอยู่อย่างต่อเนื่อง อย่างเช่นในซีเรีย อิรัก ลิเบีย และซูดานใต้ และในอีกหลายภูมิภาคทั่วโลกไม่นานก็เข้าจะถูกทำลายทั้งชีวิตและความเป็นอยู่โดยการค้าอาวุธที่ไม่มีความรับผิดชอบ⁴⁷

2.) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ดังที่กล่าวไปแล้ว เหตุผลหนึ่งของการนำเข้าอาวุธมาใช้ภายในประเทศอาจเพื่อการสร้างศักยภาพให้กับตัวเอง หรือเพิ่มอิทธิพลแสดงพลังอำนาจ ด้วยเหตุดังกล่าวอาจนำมาซึ่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐรอบข้าง เพราะอาวุธถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการต่อสู้ แย่งชิง ยิ่งมีมากจึงยิ่งได้เปรียบ จึงอาจนำไปแสวงหาผลประโยชน์จากรัฐรอบข้างทำให้เกิดความบาดหมางต่อกัน

3.) เศรษฐกิจและสังคม

บ่อยครั้งที่การต่อสู้และความรุนแรงมาจากการควบคุมการถ่ายโอนอาวุธที่ไม่มีกฎหมายที่แน่นอนในการตรวจสอบ จึงก่อให้เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจตามมาทำให้ได้รับผลกระทบทั้งในด้านการเคลื่อนไหวของเงินตราและการลงทุนเพราะขาดความเชื่อมั่นในเรื่องความปลอดภัย ไม่ว่าจะจากประชาชนภายในประเทศเอง หรือนักลงทุนต่างประเทศ ส่งผลกระทบถึงการพัฒนาด้านต่างๆ⁴⁸ ทั้งทางทรัพยากรและจำนวนเงินที่จะนำไปใช้ในสุขภาพ การศึกษา และโครงสร้างพื้นฐาน ตัวอย่างเช่นในปีค.ศ. 1998 แอฟริกาใต้เสียเงินไปกับการซื้ออากาศยาน เฮลิคอปเตอร์ เรือรบและเรือดำน้ำจำนวนมาก เป็นเงินกว่า 8 พันล้านปอนด์ และในเวลาเดียวกัน อีกกว่า 5 ล้านคน ซึ่งเป็นผู้ติดเชื้อ HIV และ

⁴⁷ Amnesty International, Q&A: Global Arms Trade Treaty Enters into Force [online], 2 June 2015. Available from: <https://www.amnesty.org/en/articles/news/2014/12/global-arms-trade-treaty-enters-force/>

⁴⁸ Campaign Against Arms Trade, An Introduction to the Arms Trade [online]. Available from: <https://www.caat.org.uk/resources/publications/intro-briefing-2011.pdf>.

AIDS ไม่ได้รับยาเพื่อการรักษา รวมไปถึงปัญหาการคอร์รัปชันและการให้สินบนในธุรกรรมการค้าขายอาวุธของรัฐบาล การคอร์รัปชันนำไปสู่ราคาการนำเข้าที่สูงขึ้นจากการบวกเพิ่มเพื่อให้กับเจ้าพนักงาน ส่งผลให้มูลค่ารวมของสัญญาการค้าขายสูงขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้⁴⁹

4.) การทำงานของสหประชาชาติ

ความรุนแรงของความขัดแย้ง มีผลต่อการรักษาสันติภาพ (Peacekeeping) และการเสริมสร้างสันติภาพ (Peacebuilding) โดยที่จุดมุ่งหมายของการทำงานคือทำให้เกิดสันติภาพและความมั่นคง แต่หากว่ายังมีกรณีการถ่ายโอนอาวุธอย่างง่ายตายอยู่ระหว่างรัฐคู่สงคราม การทำงานก็จะเป็นไปได้อย่างลำบาก ทำให้เสียทั้งกำลังคน และค่าใช้จ่ายทำให้ทำงานได้ล่าช้า ได้รับอันตรายบาดเจ็บและเสียชีวิต ไม่เพียงแค่นั้นยังกระทบต่องานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อมติ การช่วยเหลือเด็กและสตรี การจัดส่งอาหารและเครื่องใช้ การช่วยเหลือผู้อพยพ เป็นต้น อันเนื่องมาจากการขาดกฎเกณฑ์หรือความหละหลวมในการควบคุมการค้าอาวุธ

จากข้อเท็จจริงข้างต้น ไม่ว่าจะเป็ผลกระทบบ้านกฎหมายหรือผลกระทบที่เป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สินต่างก็ไม่ควรเกิดขึ้นทั้งสิ้น ดังนั้น สิ่งที่จะช่วยบรรเทาหรือลดผลกระทบเหล่านั้นอาจเป็นเรื่องของการศึกษา ทำความเข้าใจและเสริมสร้างความรู้ทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องอาวุธตามแบบ การถ่ายโอน รวมไปถึงการเรียนรู้ที่จะเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายด้านอื่นๆ เช่น กฎหมายสิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรมระหว่างประเทศ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศขึ้นด้วย

จะเห็นได้ว่า การค้าอาวุธนำไปสู่สถานการณ์ สภาพปัญหาและผลกระทบในด้านต่างๆ จึงได้มีความพยายามพัฒนาสร้างหลักกฎหมายเพื่อควบคุมการค้าโอนอาวุธมาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังคงไม่สามารถแก้ไขปัญหามีอยู่ให้เบาบางลงได้ เนื่องด้วยยังคงมีข้อจำกัดของกฎหมายในด้านต่างๆ อยู่ ดังนั้น เพื่อลดโอกาสที่อาวุธจะตกไปอยู่ในมือของผู้กระทำความผิดจึงต้องมีการปรับปรุงกฎเกณฑ์เพื่อไปควบคุมในเรื่องของการค้าอาวุธให้มีหลักเกณฑ์ที่จะนำไปใช้ในพิจารณาต่อไป

⁴⁹ Oxfam Media Briefing (Spring 2012) cited in Transparency International (UK), Preventing Corruption in the Official Arms Trade (30 April 2006) [online]. Available from: <http://www.transparency.org.uk/our-work/defence-security-corruption/>.

2.2. สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013

การศึกษาพันธกรณีตามสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงบริบททางกฎหมายและหลักการสำคัญ เพื่อวิเคราะห์ถึงสิทธิหน้าที่ที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนกลไกในการบังคับใช้ให้เป็นไปตามสนธิสัญญา โดยในบทนี้จะกล่าวถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาที่ได้กำหนดพันธกรณีในเรื่องต่างๆ ขอบเขตการบังคับใช้ของสนธิสัญญา รวมไปถึงกลไกในการตรวจสอบและการควบคุมให้มีการปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญา

2.2.1. ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญา

ขณะที่สังคมโลกให้ความสนใจต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองที่ผ่านมา จึงตระหนักถึงความร้ายแรงของอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง (Weapon of Mass Destruction: WMD) กฎหมายต่างๆ ที่ออกมา ณ ช่วงเวลานั้น จึงเป็นไปเพื่อควบคุมและจำกัดอาวุธดังกล่าว อย่างเช่น สนธิสัญญาห้ามแพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ สนธิสัญญาห้ามการทดลองนิวเคลียร์ อาวุธตามแบบจึงไม่ได้รับความสนใจเท่าไรนัก มีเพียงแต่กลุ่มองค์กร NGOs ที่พยายามหาแนวทางและผลักดันเพื่อการควบคุมอาวุธตามแบบที่สามารถก่อให้เกิดความเสียหายได้เช่นเดียวกัน

ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายระหว่างประเทศในการควบคุมกำกับดูแลการค้าอาวุธตามแบบ ถึงแม้จะมีมาตรการควบคุมในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และบางมาตรการระดับระหว่างประเทศในการถ่ายโอนอาวุธ แต่ขาดกรอบการทำงานในระดับระหว่างประเทศในการควบคุมการค้าอาวุธตามแบบระหว่างประเทศ ซึ่งทำให้ขาดธรรมาภิบาล (Good Governance) ความมีเสถียรภาพของรัฐและภายในภูมิภาค (State and Regional Stability) การพัฒนาของสังคมและเศรษฐกิจ (Social and Economic Development) ความเชื่อมั่นในเรื่องของความโปร่งใส ความรับผิดชอบ รวมถึงการฟื้นฟูหลังความขัดแย้ง (Post Conflict Reconstruction) จึงเป็นเหตุผลหนึ่งว่าทำไมอาวุธที่มีมากถูกนำไปใช้ในการกระทำผิดและตกไปอยู่ในมือของผู้กระทำผิดกฎหมาย และบ่อยครั้งที่การส่งออกอาวุธที่ถูกปฏิเสธจากประเทศหนึ่ง แต่กลับได้รับการอนุญาตในอีกประเทศหนึ่ง⁵⁰ ด้วยการไม่มีกฎเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานร่วมกันในการถ่ายโอนอาวุธระหว่างประเทศ ดังนั้นจึงเป็นการง่ายที่อาวุธเหล่านั้นจะรั่วไหลไปยังตลาดการซื้อขายที่ผิดกฎหมาย และนำไปใช้ในการขัดกันทางอาวุธ การกระทำผิดทาง

⁵⁰ United Nations. Office for Disarmament Affairs, *The Impact of Poorly Regulated Arms Transfers on the Work of the United Nations*. (2013), in *UNODA Occasional Papers No. 23* (2013).

อาญาและความรุนแรงต่างๆ เป็นต้น

สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 เดิมมาจากแนวความคิดของ ดร. Oscar Arias Sánchez* และผู้ที่เคยได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพคนอื่นๆ สนับสนุนให้มีความตกลงระหว่างประเทศในการควบคุมการค้าอาวุธตามแบบ จึงได้จัดทำข้อบทในการปฏิบัติเกี่ยวกับการถ่ายโอนอาวุธระหว่างประเทศ (International Code of Conduct on Arms Transfers)⁵¹ หรือ NPL Code ในปี ค.ศ.1997 เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ในการจำกัดการถ่ายโอนอาวุธไปยังประเทศที่ตั้งอยู่ในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นหรือน่าจะเกิดขึ้น หรือมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง โดยพิจารณาหลักเกณฑ์ 7 ข้อซึ่งรัฐผู้รับจะต้องทำให้เกิดความมั่นใจเพื่อรัฐผู้ส่งจะได้นำมาพิจารณาก่อนทำการถ่ายโอนอาวุธ คือ 1) การปฏิบัติตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ 2) การปฏิบัติตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ 3) การเคารพต่อการใช้สิทธิประชาธิปไตย 4) การปฏิบัติตามมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธ (Arms Embargo) บทลงโทษทางทหาร และมาตรการเพื่อความโปร่งใส 5) พันธกรณีในการส่งเสริมสันติภาพในภูมิภาค ความมั่นคงและเสถียรภาพ 6) การต่อต้านการก่อการร้าย และ 7) การส่งเสริมการพัฒนามนุษย์

จนกระทั่งมีการรณรงค์โดยกลุ่ม NGOs ที่สำคัญอย่างเช่น Oxfam, Amnesty International, International Action Network on Small Arms (IANSA) และ SIPRI เพื่อเรียกร้องให้มีสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธเกิดขึ้น ในวันที่ 18 ตุลาคม ค.ศ. 2006 กลุ่มรัฐบาลของประเทศทั้ง 7 คือ อาร์เจนตินา ออสเตรเลีย คอสตาริกา ฟินแลนด์ ญี่ปุ่น เคนยา และสหราชอาณาจักร ได้เสนอร่างข้อมติที่มีชื่อว่า “Towards an Arms Trade Treaty: Establishing Common International Standards for the Import, Export and Transfer of Conventional Arms.” ต่อสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ และในวันที่ 6 ธันวาคม ค.ศ. 2006 ที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ สมัยที่ 61 ได้รับรองและออกเป็นข้อมติที่ 61/89⁵² ด้วยผลโหวต 153 ต่อ 1 โดยสหรัฐอเมริกาเป็นหนึ่งในเสียงที่คัดค้าน และ 24 ประเทศงดออกเสียง* ยอมรับว่าสังคมโลกของเรา

* ประธานาธิบดีของประเทศตอสตา ริกา ในปีค.ศ. 1995

⁵¹ Kenneth Epps, "Human Security and an Arms Trade Code of Conduct," *The Ploughshares Monitor* 20, (1999), 2.

⁵² UNGA, "Towards an Arms Trade Treaty: Establishing Common International Standards for the Import, Export and Transfer of Conventional Arms", A/RES/61/89 (18 December 2006).

* Bahrain, Belarus, China, Egypt, India, Iraq, Iran, Israel, Kuwait, Lao People's Democratic Republic, Libya, Marshall island, Nepal, Oman, Pakistan, Qatar, Russian Federation, Sudan, Saudi Arabia, Syria, United Arab Emirates,

ขาดมาตรฐานระหว่างประเทศร่วมกันในการนำเข้า การส่งออกและการถ่ายโอนอาวุธตามแบบ และภายในข้อมติดังกล่าวให้มีการศึกษาถึงความเป็นไปได้ ขอบเขตและการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อความเข้าใจ สำหรับการสร้างตราสารที่มีผลผูกพันทางกฎหมายอันเป็นการสร้างมาตรฐานระหว่างประเทศร่วมกันในการนำเข้า การส่งออกและการถ่ายโอนอาวุธตามแบบ* จากความเห็นของรัฐสมาชิกและให้ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Group of Governmental Experts: GGE) เพื่อทำหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบและจัดทำรายงานให้แก่ที่ประชุมสมัชชาใหญ่เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาว่าสนธิสัญญา

ในเดือนกันยายน ค.ศ. 2007 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้จัดตั้งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ หรือ GGE ขึ้น โดยประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญจาก 26 ประเทศ เพื่อรวบรวมความเห็นของรัฐสมาชิก (Nations view) ให้แก่สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่มีต่อความเป็นไปได้ ขอบเขตและการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อความเข้าใจ สำหรับการสร้างตราสารที่มีผลผูกพันทางกฎหมายอันเป็นการสร้างมาตรฐานระหว่างประเทศร่วมกันในการนำเข้า การส่งออกและการถ่ายโอนอาวุธตามแบบ รวมทั้งให้คำแนะนำ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรียกร้องให้ตราสารดังกล่าวมีพื้นฐานอยู่บนกฎหมายสิทธิมนุษยชนและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ โดยทางสถาบันวิจัยเพื่อการลดอาวุธแห่งสหประชาชาติ (United Nations Institute for Disarmament Research: UNIDIR) จะเป็นผู้วิเคราะห์ความเห็นที่ได้จากรัฐสมาชิก ซึ่งหลังการประชุม 3 ครั้ง ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในเดือนธันวาคม จึงได้มีการจัดตั้งคณะทำงาน (Open-Ended Working Group: OEWG) ตามข้อมติที่ 63/240⁵³ เพื่อเปิดรับและช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่รัฐสมาชิกมาพบปะกันระหว่างปี ค.ศ. 2009 และค.ศ. 2011 เพื่อการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของการทำให้สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธเกิดขึ้นได้จริง

ในปี ค.ศ. 2009 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้ออกข้อมติที่ 64/48⁵⁴ ให้มีการประชุมคณะกรรมการเตรียมการเพื่อจัดทำสนธิสัญญา (Preparatory Committee: PrepCom) จำนวน 3 ครั้ง ระหว่างปี ค.ศ. 2010 และค.ศ. 2011 และอีกหนึ่งครั้งในปีค.ศ. 2012 เพื่อนำไปสู่การประชุม

Venezuela, Yemen and Zimbabwe.

*The feasibility, scope and draft parameters for a comprehensive, legally binding instrument establishing common international standards for the import, export and transfer of conventional arms.

⁵³ UNGA, "Towards an Arms Trade Treaty: Establishing Common International Standards for the Import, Export and Transfer of Conventional Arms", A/RES/63/240 (8 January 2009).

⁵⁴ UNGA, "The Arms Trade Treaty", A/RES/64/48 (2 December 2009).

สหประชาชาติเพื่อจัดทำสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ระหว่างวันที่ 2-27 กรกฎาคม ค.ศ. 2012 (UN Conference on Arms Trade Treaty) จัดขึ้นที่นิวยอร์ก แต่เนื่องจากที่ประชุมยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2012 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติจึงได้ออกข้อมติที่ 67/234 A เพื่อให้ร่างสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธที่ประธานในการประชุม UN Conference on Arms Trade Treaty 2012 ได้ส่งมานั้นนำไปเป็นพื้นฐานของงานในอนาคตต่อไป

จนกระทั่งในวันที่ 2 เมษายน ค.ศ. 2013 ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยที่ 67 ที่ประชุมได้ลงคะแนนเสียงรับรองข้อมติที่ A/RES/67/234 B.⁵⁵ โดยมีสาระสำคัญเพื่อรับรองสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธมาเป็นมาตรฐานสูงสุดระหว่างประเทศร่วมกันสำหรับการถ่ายโอนอาวุธตามแบบ (Highest Possible Common International Standards for the Transfer of Conventional Arms) ด้วยคะแนนเสียง 154 เสียง⁵⁶ คัดค้าน 3* เสียง และงดออกเสียง 23 เสียง (ไม่ได้รับการรับรองจากที่ประชุมโดยฉันทามติ) ซึ่งได้เปิดให้มีการลงนามเป็นภาคีเริ่มแรกของสนธิสัญญา ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน ค.ศ. 2013

สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ถือเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีมีผลผูกพันทางกฎหมาย (Legally Binding) ที่สร้างหลักเกณฑ์ในการค้าอาวุธตามแบบระหว่างประเทศเพื่อใช้เป็นการสร้างมาตรฐานระหว่างประเทศร่วมกัน สำหรับกำหนดหรือปรับปรุงกฎเกณฑ์ของการค้าอาวุธที่มีอยู่เดิมในอดีต มีวัตถุประสงค์เพื่อการป้องกันและกำจัดการค้าอาวุธที่มีขอบด้วยกฎหมายซึ่งอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ โดยให้รัฐภาคีทั้งในฐานะที่เป็นรัฐผู้ส่งออกและรัฐผู้นำเข้ามีพันธกรณีต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดในสนธิสัญญาและให้รัฐนำไปบัญญัติเป็นกฎหมายภายในของตนในเรื่องกฎเกณฑ์การนำเข้าอาวุธ การส่งออกอาวุธ มีการประเมินความเสี่ยงว่าการส่งออกจะเป็นการนำอาวุธไปเพื่อกระทำหรือสนับสนุนการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องต่างๆหรือไม่ เพื่อความมุ่งหวังให้เกิดสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงขึ้นในภูมิภาค รวมทั้งลดสาเหตุความทุกข์ทรมานของมนุษย์ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้อาวุธ ทั้งยังช่วยส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในระหว่างรัฐภาคีสมาชิกในการค้าขายอาวุธระหว่างประเทศและยังเสริมสร้างความเชื่อมั่นระหว่างรัฐภาคีสมาชิกด้วยกันอีก

⁵⁵ UNGA, "The Arms Trade Treaty", A/RES/67/234B (2 April 2013).

⁵⁶ UNGA, "71st Meeting", A/67/PV.71 (2 April 2013).

* สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี และสาธารณรัฐอาหรับซีเรีย

ด้วย⁵⁷

2.2.2. สาระสำคัญของสนธิสัญญา

สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ถือเป็นสนธิสัญญาฉบับแรกที่สร้างมาตรฐานให้การค้าอาวุธตามแบบระหว่างประเทศ โดยการออกหลักเกณฑ์ควบคุมการค้าอาวุธตามแบบเพื่อให้แต่ละรัฐนำไปปรับใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการถ่ายโอนอาวุธตามแบบระหว่างประเทศ ซึ่งภายในสนธิสัญญามีข้อกำหนดประเภทอาวุธที่อยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญา ประเภทของกิจกรรมการถ่ายโอน และพันธกรณีที่สำคัญ ได้แก่ หลักเกณฑ์ในการพิจารณาทั้งหลักเกณฑ์การห้ามถ่ายโอนอาวุธ หลักเกณฑ์การส่งออกและการประเมินการส่งออก หลักเกณฑ์การนำเข้า หลักเกณฑ์การส่งผ่านและถ่ายลำ และหลักเกณฑ์การกระทำเป็นนายหน้า เป็นต้น

แม้ในบทนี้ผู้เขียนจะพิจารณาถึงสาระสำคัญและพันธกรณีของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 แต่ในอีกมิติหนึ่งการจะชี้ให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาในเรื่องของการควบคุมการถ่ายโอนอาวุธนั้น ผู้เขียนจึงต้องทำการเปรียบเทียบสนธิสัญญาฉบับนี้กับความตกลงและตราสารระหว่างประเทศฉบับก่อนๆในอดีตที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเภทอาวุธตามแบบและการถ่ายโอน ทั้งที่มีผลผูกพันทางกฎหมายและที่แม้เป็นเพียงกฎเกณฑ์หรือแนวทางที่ไม่มีผลทางกฎหมาย อันได้แก่ การจดทะเบียนอาวุธตามแบบของสหประชาชาติ (ซึ่งต่อไปนี้จะขอเรียกว่า “UN Register”), แผนปฏิบัติการสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน ปรามปรามและขจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ หรือ United Nations Programme of Action to Prevent, Combat and Eradicate the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects 2001 (ซึ่งต่อไปนี้จะขอเรียกว่า “PoA”), พิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและลักลอบค้าอาวุธปืนส่วนประกอบ และเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย ขยายความตามอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรข้ามชาติ หรือ Protocol Against the Illicit Manufacturing and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime 2001 (ซึ่งต่อไปนี้จะขอเรียกว่า “Firearms Protocol”) และ ตราสารระหว่างประเทศเพื่อให้รัฐระบุและติดตามอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย หรือ International

⁵⁷ Arms Trade Treaty, Article 1

Instrument to Enable States to Identify and Trace, in a Timely and Reliable Manner, Illicit Small Arms and Light Weapons 2005 (ซึ่งต่อไปนี้จะขอเรียกว่า “ITI”) เพื่อแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าและข้อแตกต่างของพันธกรณีในทางระหว่างประเทศนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงสิทธิและหน้าที่ ประโยชน์และผลดี ผลเสียของประเทศไทยหากจะเข้าเป็นภาคีในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ในบทต่อไป

2.2.2.1. ประเภทอาวุธและประเภทกิจกรรมที่อยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญา

การนำพันธกรณีไปปฏิบัติตามเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาได้นั้น จำเป็นที่จะต้องทราบถึงประเภทอาวุธตามแบบว่ามีชนิดใดบ้างและกิจกรรมอย่างใดบ้างที่อยู่ภายใต้บังคับข้อบทของสนธิสัญญานี้

1.) อาวุธตามแบบ (Conventional Arms)

อาวุธที่อยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญานี้ในข้อ 2(1) ของสนธิสัญญา แบ่งออกเป็น 8 ประเภท⁵⁸ ได้แก่

- ก. รถถังต่อสู้ (Battle Tanks)
- ข. ยานพาหนะต่อสู้หุ้มเกราะ (Armored Combat Vehicles)
- ค. ระบบปืนใหญ่ที่มีลำกล้องขนาดใหญ่ (Large-Caliber Artillery Systems)
- ง. อากาศยานต่อสู้ (Combat Aircraft)
- จ. เฮลิคอปเตอร์โจมตี (Attack Helicopters)
- ฉ. เรือรบ (Warships)
- ช. จรวดและฐานยิงจรวด⁵⁹ (Missiles and Missile Launchers)
- ซ. อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา (Small Arms and Light Weapons)

การจัดประเภทอาวุธที่อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ได้นำเอาอาวุธตามแบบทั้ง 7 ประเภทตามที่ได้มีอยู่ในการควบคุมการค้าอาวุธของ UN Register มาใช้และได้เพิ่มอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาให้อยู่ในบังคับภายใต้สนธิสัญญานี้ด้วย สืบเนื่องมาจาก

⁵⁸ Ibid., Article 2(1)

⁵⁹ เอกสาร ที่ นร. ๐๘๐๗/๔๖๒๒, เรื่อง การลงนามเพื่อเข้าร่วมเป็นภาคีสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ (The Arms Trade Treaty: ATT), หน้า 4.

การประชุมให้ความเห็นร่วมกันของหลายๆ ประเทศ ก่อนที่จะมีการร่างสนธิสัญญานี้ขึ้น ทั้งนี้ เหตุผลที่ระบุให้อาวุธตามแบบดังกล่าวเหล่านี้ได้อยู่ภายใต้บังคับข้อของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 นั้น เพราะตระหนักว่าอาวุธดังกล่าวเป็นอาวุธที่ใช้เพื่อการโจมตีต่อสู้ เป็นอาวุธทางทหารที่ใช้ในสนามรบ อีกทั้งอาวุธเหล่านี้ยังง่ายต่อการอัปเดต หากได้มีการออกพิธีสารตามมาในอนาคต⁶⁰

สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 มิได้ให้คำนิยามของอาวุธตามแบบแต่ละประเภทไว้ ดังนั้นเพื่อการอนุวัติการสนธิสัญญา ตามความมุ่งหมายของข้อ 5(2) แห่งสนธิสัญญาที่ให้รัฐภาคีจัดทำระบบควบคุมแห่งชาติ (National Control System) ซึ่งต้องมีบัญชีควบคุมแห่งชาติ (National Control List) ที่ระบุประเภทของอาวุธตามแบบตามที่จะต้องอยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ซึ่งอาวุธตามแบบดังกล่าวต้องเป็นไปตามข้อ 2(1) และคำนิยามในข้อ 5(3) แห่งสนธิสัญญานี้

ทั้งนี้ โดยข้อ 5(3) การกำหนดคำนิยามของอาวุธตามแบบในกฎหมายภายในประเทศนั้น ประเภทอาวุธที่อยู่ภายใต้บังคับตามข้อ 2(1)(ก)-(ข) ซึ่งก็คือ รถถังต่อสู้ ยานพาหนะต่อสู้หุ้มเกราะ ระบบปืนใหญ่ที่มีลำกล้องขนาดใหญ่ อากาศยานต่อสู้ เฮลิคอปเตอร์โจมตี เรือรบ จรวดและฐานยิงจรวด จะต้องไม่น้อยไปกว่าที่ได้มีคำนิยามลักษณะไว้โดย UN Register (ซึ่งปรากฏอยู่ในภาคผนวก ข) การที่สนธิสัญญามิได้กำหนดคำนิยามลักษณะของประเภทอาวุธตามแบบไว้โดยให้อ้างอิงคำนิยามตาม UN Register นั้น เป็นการนำคำนิยามมาใช้อย่าง “Minimum” คือต้อง “ไม่น้อย” ไปกว่าที่ UN Register กำหนดไว้ แต่สามารถกำหนดให้มีขอบเขตที่กว้างกว่าได้⁶¹ โดยเปิดโอกาสให้รัฐภาคีนำข้อบทภายในสนธิสัญญาไปบังคับใช้กับอาวุธตามแบบให้มากที่สุด (Broadest range of Conventional Arms) อันสะท้อนมาจากแนวปฏิบัติของรัฐผู้ส่งออกที่ได้มีนโยบายในการควบคุมการส่งออกที่จะครอบคลุมถึงอุปกรณ์ทางทหาร (Military Equipment) ทั้งหมด เช่น อากาศยานสำหรับการฝึกและขนส่ง (Training and Transport Aircraft), อากาศยานไร้คนขับ (Drone), ยานพาหนะหุ้มเกราะประเภทไม่ต่อสู้ (Non-Combat Armoured Vehicle) เป็นต้น⁶²

⁶⁰ Edward J Laurance, Siemon T Wezeman, and Herbert Wulf, Arms Watch: Sipri Report on the First Year of the UN Register of Conventional Arms. (Stockholm International Peace Research Institute, 1994),

⁶¹ Small Arms Survey 2014, Breaking New Ground?: Thw Arms Trade Treaty [online]. Available from: <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/A-Yearbook/2014/en/Small-Arms-Survey-2014-Chapter-3-EN.pdf>.

⁶² Control Arms, [online]. Available from: http://controlarms.org/en/wp-content/uploads/sites/2/2015/09/Control-Arms-ATT-analysis_EN.pdf.

สำหรับประเภทอาวุธที่อยู่ภายใต้บังคับตามข้อ 2(1)(ข) ซึ่งก็คือ อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา การกำหนดคำนิยามในกฎหมายภายในประเทศจะต้องไม่น้อยไปกว่าที่ได้มีคำอธิบายลักษณะไว้โดย ตราสารของสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องอีกทั้งยังปรากฏอยู่ในอารัมภบทของสนธิสัญญาอีกด้วย นั่นคือ Firearms Protocol และ ITI⁶³ (ซึ่งปรากฏอยู่ในภาคผนวก ข) ทั้งนี้ คำนิยามที่ให้พิจารณาจาก Firearms Protocol และ ITI ทั้ง 2 ฉบับควบคู่กันไปเพราะไม่มีข้อบทใดกำหนดไว้ว่าฉบับใดคือฉบับที่ต้องใช้พิจารณาเป็นหลัก เหตุผลที่จำต้องอ้างอิงตราสารระหว่างประเทศฉบับอื่นเพราะอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา นั้นเป็นประเภทอาวุธที่มีอยู่หลายชนิด ดังนั้น การที่จะสามารถทราบได้ว่าอะไรคืออาวุธขนาดเล็กหรืออาวุธเบา จึงต้องอาศัยตราสารระหว่างประเทศฉบับอื่นซึ่งได้กล่าวถึงอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาไว้โดยเฉพาะ ทั้งนี้รัฐภาคีไม่จำเป็นต้องเป็นภาคีต่อตราสารดังกล่าวจึงจะสามารถนำมาใช้ได้เพราะเป็นเพียงการนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดคำนิยามเท่านั้น

Firearms Protocol กำหนดครอบคลุมถึงทั้งปืนพก ปืนยาว และปืนกล ซึ่งพิธีสารได้มุ่งเน้น คำนิยามไปที่การกระทำต่ออาวุธ เช่น วิธีการยิง วิธีทางในการผลัดดันกระสุน มิใช่จากผลที่อาวุธดังกล่าวจะทำให้เกิดขึ้น⁶⁴ เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่า คำนิยามดังกล่าวประกอบกับข้อบททั้งหลายในพิธีสารจึงน่าจะเป็นที่เข้าใจได้ว่า หมายถึงเพียงแค่อาวุธปืนที่ไม่ได้มีประสิทธิภาพทำลายสูง ดังนั้น อาวุธปืนตามคำนิยามของพิธีสารนี้ จึงน่าจะจัดอยู่ในอาวุธขนาดเล็กเท่านั้น คำนิยามดังกล่าวจึงไม่รวมถึงอาวุธเบา

ITI กำหนดว่า อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา หมายถึง อาวุธร้ายแรงที่สามารถนำพาเคลื่อนที่ไป ที่ได้รับการออกแบบ หรืออาจปรับให้สามารถส่งกระสุน ลูกปืน หรือกระสุนวิถีโค้ง ด้วยการจุดระเบิด แต่ไม่รวมถึง อาวุธปืนโบราณ หรืออาวุธปืนโบราณจำลอง⁶⁵ จะเห็นได้ว่าคล้ายกับ Firearms Protocol เพียงแต่ได้เน้นไปที่อาวุธร้ายแรง (Lethal Weapon) และ ITI ยังได้กำหนดคำนิยามที่เฉพาะเจาะจงลงไปอีกว่าอาวุธขนาดเล็กคืออะไรบ้างและอาวุธเบา มีชนิดใดบ้าง

หากจะนำคำนิยามมาเป็นแนวทางเพื่อกำหนดเป็นกฎหมายภายใน ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรจะยึดถือตาม ITI จะเหมาะสมและเป็นประโยชน์มากกว่า เพราะให้คำนิยามที่เข้าใจง่ายและแบ่งประเภทได้ครอบคลุมอย่างชัดเจน ว่าอะไรบ้างที่เป็น “Small Arms” หรือ อาวุธขนาดเล็ก และ

⁶³ ATT, Article 5(3)

⁶⁴ Firearms Protocol, Article 3(a)

⁶⁵ International Tracing Instrument, II. Definition, Paragraph 4

อะไรบางอย่างที่เป็น “Light Weapons” หรือ อาวุธเบา ในขณะที่ Firearms Protocol คำนิยามที่ให้นั้น มุ่งเน้นเฉพาะที่เป็นอาวุธปืน (Firearms) ซึ่งเป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของอาวุธขนาดเล็ก

อนึ่ง หากพิจารณาตามแบบฟอร์มรายงานประจำปี* ของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ฉบับนี้ที่ต้องจัดทำตามข้อ 13(3) จะเห็นได้ว่ารายงานได้แบ่งอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ออกเป็นประเภทย่อย (Sub-Type) ตาม ITI เช่นกัน เพื่อใช้เป็นรูปแบบของการยื่นรายงานต่อ เลขาธิการของสนธิสัญญา

เมื่อพิจารณาในประเด็นประเภทของอาวุธตามแบบแล้ว ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่าในส่วนของ ยานพาหนะทางทหาร (Military Vehicle) ทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ เช่น เฮลิคอปเตอร์และ อากาศยานที่อยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ฉบับนี้ จำกัดอยู่แค่ 3 ประเภท คือ 1) หุ้มเกราะ (Armoured) เพื่อใช้ในการเคลื่อนที่กองทัพไปยังบริเวณสู้รบหรือเจาะเข้าไปยังศูนย์กลางของสถานที่ซึ่งมีเหตุแห่งการละเมิดเกิดขึ้น 2) ต่อสู้ (Combat) และ 3) โจมตี (Attack) เพื่อใช้เข้าปะทะ โจมตีบุคคลหรือเป้าหมายทางกายภาพหรืออากาศยานไร้คนขับ (Drone) หรือ อากาศยานซึ่งสามารถปล่อยระเบิดออกมาได้ นั้นหมายความว่า ยานพาหนะทางทหารประเภทที่ใช้ สำหรับฝึก (Training) หรือที่มีไว้เพื่อการตรวจตรา (Surveillance) จะไม่ตกอยู่ภายใต้การบังคับตาม ข้อบทของสนธิสัญญาฉบับนี้⁶⁶

2.) กระสุนและเครื่องกระสุน (Ammunition and Munitions)

รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องจัดทำและให้มีระบบควบคุมแห่งชาติ (National Control System) ในการควบคุมการส่งออกกระสุนและเครื่องกระสุนที่ถูกยิง ปล่อย หรือส่งออกจากอาวุธตามแบบ และ ให้นำข้อ 6 และข้อ 7 ของสนธิสัญญามาบังคับใช้ก่อนที่จะมีการอนุญาตส่งออกซึ่งเครื่องกระสุน เหล่านั้น⁶⁷

ข้อ 3 แห่งสนธิสัญญาฉบับนี้ มิได้มีการให้คำนิยามของ “กระสุนและเครื่องกระสุน” ไว้ อีก

* แบบฟอร์มดังกล่าว มาจากการประชุมของรัฐภาคีครั้งแรก ที่เมืองแคนคูน ประเทศเม็กซิโก ระหว่างวันที่ 24-27 สิงหาคม ค.ศ. 2015 สามารถดูได้จาก

http://theamstradetreaty.org/images/ATT_documents/ATT_Reporting_Templates/Annual_Reporting_Template_English.pdf

⁶⁶ Laurence Lustgarten, "The Arms Trade Treaty: Achievements, Failings, Future," *International and Comparative Law Quarterly*, (2015), 64: 569-600.

⁶⁷ ATT, Article 3

ทั้งนี้ได้มีการอ้างอิงถึงคำนิยามจากตราสารหรือความตกลงระหว่างประเทศอื่นใด แต่โดยเนื้อหาในข้อบทนี้เองได้แสดงแนวทางในการให้คำนิยามอยู่ในประโยคที่ว่า “... to be fired, launched or delivered by conventional arms covered under Article 2(1) ...” หรือ “...ที่ถูกยิง ปล่อย หรือส่งออกจากอาวุธตามแบบที่ระบุไว้ในข้อ 2(1)...”

เนื่องด้วยทั้งในระดับระหว่างประเทศเองไม่ได้มีการให้คำนิยามเกี่ยวกับกระสุนและเครื่องกระสุนไว้และแต่ละประเทศเองก็มีความเข้าใจในถ้อยคำที่แตกต่างกันไปเพราะหากไม่มีกระสุนหรือเครื่องกระสุน อาวุธตามแบบบางชนิดก็ไม่สามารถทำงานด้วยตัวเองลำพังจะต้องอาศัยกระสุนและเครื่องกระสุนในประสิทธิภาพการทำลาย และหากไม่มีหลักเกณฑ์หรือข้อบทที่จะห้ามการถ่ายโอนเครื่องกระสุนดังกล่าว ก็เท่ากับว่าเป็นการเปิดช่องว่างให้สามารถนำกระสุนและเครื่องกระสุนดังกล่าวไปใช้กับตัวอาวุธตามแบบเพื่อกระทำการต่างๆ ที่ขัดต่อข้อบทของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ได้ ด้วยเหตุนี้เองจึงได้มีการนิยามภายในข้อบทเองอย่างคร่าวๆ เพื่อให้สามารถครอบคลุมถึงสิ่งที่จะอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของสนธิสัญญา ซึ่งจากคำนิยามนี้ ครอบคลุมถึงลูกระเบิด (Bomb), ลูกกระสุนปืน (Bullet), กระสุนปืน (Shell) แต่ไม่รวมถึงระเบิดมือ (Grenade), ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล (Landmine) ที่ใช้กำลังจากการขว้างออกไปหรือกระทำการโดยบุคคล⁶⁸

เมื่อพิจารณาถึงความตกลงและตราสารในระดับระหว่างประเทศ พบว่า Firearms Protocol เป็นตราสารของสหประชาชาติเพียงฉบับเดียวที่ได้ให้คำนิยามของเครื่องกระสุนไว้ ซึ่งกำหนดว่า “เครื่องกระสุนปืน หมายถึง กระสุนปืนทั้งหมด หรือเพียงส่วนประกอบ อันได้แก่ ปลอกกระสุนปืน ขนาดกลาง ดินขั้วหัวกระสุนหรือกระสุนวิถีโค้งซึ่งใช้กับอาวุธปืน ในกรณีที่ส่วนประกอบเหล่านั้นต้องได้รับอนุญาตจากรัฐภาคี”⁶⁹

เมื่อพิจารณาจากข้อ 3 ของสนธิสัญญา คำว่า Ammunition and Muniton หรือ กระสุน และเครื่องกระสุน ทั้งสองคำมีความหมายที่แตกต่างกัน “Ammunition” หรือกระสุน หมายถึง สิ่งที่ใช้บรรจุในปืนและปืนใหญ่ เช่น ดินปืน กระสุนปืน ลูกปราย ในขณะที่ “Muniton” หรือเครื่องกระสุน หมายถึง อุปกรณ์ทางทหารใดๆ เช่น อาวุธยุทโธปกรณ์ เครื่องกระสุน เพื่อใช้ในการปฏิบัติการทางทหาร แต่ด้วย Firearms Protocol มุ่งเน้นไปที่อาวุธปืน ดังนั้นจึงหมายถึงกระสุนปืนเท่านั้น แต่กับสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 นี้มีอาวุธตามแบบที่เป็นอุปกรณ์ทางทหารด้วย เช่น

⁶⁸ Geneva Academia, Supra note 38.

⁶⁹ Firearms Protocol, Article 3(c)

อาวุธยุทโธปกรณ์ จึงต้องกล่าวถึงทั้งกระสุนของอาวุธปืนและเครื่องกระสุนที่ใช้กับบรรดาอาวุธตามแบบชนิดอื่นด้วย

3.) ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ (Parts and Components)

รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องจัดทำและให้มีระบบควบคุมแห่งชาติ (National Control System) ในการควบคุมการส่งออกชิ้นส่วนและอุปกรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปแบบที่สามารถนำไปประกอบเป็นอาวุธตามแบบ และให้นำข้อ 6 และข้อ 7 ของสนธิสัญญาฉบับนี้มาใช้ก่อนที่จะมีการอนุญาตส่งออกซึ่งชิ้นส่วนและอุปกรณ์เหล่านั้น⁷⁰

ข้อ 4 แห่งสนธิสัญญาฉบับนี้ มิได้มีการให้คำนิยามของ “ชิ้นส่วนและอุปกรณ์” ไว้ อีกทั้งมิได้มีการอ้างอิงถึงคำนิยามจากตราสารหรือความตกลงระหว่างประเทศอื่นใด แต่โดยเนื้อหาของข้อบทนี้เองได้แสดงแนวทางในการให้คำนิยามอยู่ในประโยคที่ว่า “... is in a form that provides the capability to assemble the conventional arms covered under Article 2(1) ... ” หรือ “... ซึ่งอยู่ในรูปแบบที่สามารถนำไปประกอบเป็นอาวุธตามแบบที่ระบุไว้ในข้อ 2(1) ... ”

เนื่องด้วยมิให้รัฐอาศัยช่องว่างของกฎหมายในการหลีกเลี่ยงที่จะต้องปฏิบัติตามพันธกรณี ในกรณีที่ไม่สามารถส่งออกเป็นอาวุธตามแบบได้ จึงเลี่ยงโดยการส่งออกชิ้นส่วนและอุปกรณ์แทน เพราะการถ่ายโอนดังกล่าวจะที่ไม่มีหลักเกณฑ์หรือข้อบทที่จะห้ามการถ่ายโอนชิ้นส่วนและอุปกรณ์ดังกล่าว จนกระทั่งนำไปสู่การนำเอาชิ้นส่วนและอุปกรณ์เหล่านั้น ประกอบขึ้นมาเป็นอาวุธตามแบบ แล้วนำไปใช้เพื่อกระทำการต่างๆที่ขัดต่อข้อบทของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ด้วยเหตุนี้เองจึงได้มีการนิยามภายในข้อบทเองอย่างคร่าวๆเพื่อให้ครอบคลุมถึงสิ่งที่จะอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของสนธิสัญญา

เมื่อพิจารณาถึงความตกลงและตราสารในระดับระหว่างประเทศ พบว่า Firearms Protocol เป็นตราสารของสหประชาชาติเพียงฉบับเดียวที่ได้ให้คำนิยามดังกล่าวไว้ กำหนดว่า “ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ หมายถึง ส่วนประกอบ หรือชิ้นส่วนอะไหล่ที่ได้รับการออกแบบมา เพื่อใช้กับอาวุธปืน โดยเฉพาะและมีความสำคัญต่อการทำงานของอาวุธปืนนั้น อันได้แก่ ลำกล้อง โคร่งปืนหรือที่รับตัวปืน เลื่อนปืน หรือลูกม่ ปดล็อกบังคับครอบแหวนรับแรงถอยหรือปลอกสวมลำกล้องและเครื่องมืออื่นๆ ที่

⁷⁰ ATT, Article 4

ออกแบบ หรือนำมาใช้เพื่อลดเสียงอันเกิดจากการยิงอาวุธปืน”⁷¹

เมื่อพิจารณาจากข้อ 4 ของสนธิสัญญา คำว่า Parts and Components หรือ ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ ทั้งสองคำมีความหมายที่คล้ายคลึงกัน “Parts” หมายถึง ชิ้นส่วนหลักของอาวุธ ซึ่งหากนำไปประกอบกับชิ้นอื่นๆ แล้วจะกลายเป็นตัวอาวุธ ส่วน “Components” หมายถึง ส่วนที่เป็นองค์ประกอบหรือบางส่วนของอาวุธ สำหรับ Firearms Protocol มุ่งเน้นความหมายว่าเป็นชิ้นส่วนที่ออกแบบมาเฉพาะเพื่ออาวุธปืนและเป็นชิ้นส่วนที่สำคัญต่อการปฏิบัติการหรือการใช้อาวุธปืนนั้น แต่สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 นี้ มุ่งเน้นสิ่งที่สามารถนำไปประกอบเป็นอาวุธตามแบบที่ระบุไว้ในข้อ 2(1) ทั้งหมด โดยไม่ได้มุ่งเน้นว่า สิ่งนั้นจะเรียกว่าอะไร

4.) ประเภทของกิจกรรมที่อยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญา

กิจกรรมในการค้าระหว่างประเทศ (International Trade) ประกอบไปด้วย การส่งออก การนำเข้า การส่งผ่านหรือถ่ายลำ และการกระทำเป็นนายหน้า ซึ่งให้รวมเรียกลักษณะทั้งหมดแทนด้วยคำเดียวว่า “การถ่ายโอน”⁷²

ประเด็นที่จะต้องพิจารณา คือ จากข้อบ่งชี้ข้างต้นทำให้เป็นที่เข้าใจว่าสนธิสัญญาดังนี้ครอบคลุมเฉพาะกิจกรรมที่เป็นธุรกรรมทางพาณิชย์ (Commercial Transaction) เท่านั้น เพราะคำว่า “International Trade” จะหมายถึงเฉพาะเพื่อการค้าขายระหว่างประเทศที่แลกเปลี่ยนสินค้าโดยการชำระเงิน (Financial Payment) ซึ่งถือเป็นธุรกรรมทางพาณิชย์ จึงไม่รวมการได้ไปในลักษณะที่ไม่มีการชำระเงิน เช่น การให้ในลักษณะที่เป็นของขวัญหรือของกำนัล (Gift), การให้ยืม (Loan) และการให้ความช่วยเหลือ (Aid) แต่การกระทำเหล่านี้ได้มีการโอนไปซึ่งกรรมสิทธิ์เหมือนกันกับธุรกรรมทางพาณิชย์ ดังนั้น ประเด็นที่จะต้องพิจารณาคือ คำว่า “Transfer” ในสนธิสัญญาจะหมายถึงแต่การถ่ายโอนที่เป็นไปในลักษณะเพื่อการค้าเท่านั้นหรือหมายรวมถึงมิใช่เพื่อการค้าด้วย เพราะถ้ามิเช่นนั้น การถ่ายโอนอาวุธในลักษณะ “ธุรกรรมที่มีมิใช่ทางพาณิชย์” (Non-Commercial Transaction) จะต้องมีนำมาพิจารณาตามหลักเกณฑ์การห้ามถ่ายโอนและการประเมินการส่งออก จึงอาจมีการอาศัยช่องว่างทางกฎหมายเพื่อถ่ายโอนอาวุธไปเพื่อกระทำความผิดได้

ทั้งนี้ ยังคงมีข้อถกเถียงกันอยู่ถึงขอบเขตของถ้อยคำว่า “Trade” หรือการค้า ภายใต้

⁷¹ Firearms Protocol, Article 3(b)

⁷² ATT, Article 2(2)

สนธิสัญญาฉบับนี้แม้จะได้กำหนดถึงกิจกรรมภายใต้คำดังกล่าวไว้ซึ่งมีทั้งการส่งออก การนำเข้า การส่งผ่านหรือการถ่ายลำ และการกระทำเป็นนายหน้า ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้สนธิสัญญาก็ยังได้ระบุต่อไปอีก โดยให้รวมเรียกว่า “Transfer” หรือการถ่ายโอน เป็นการพยายามที่จะให้กิจกรรมทั้งหมดอยู่ภายใต้ร่มคันเดียวกันนั่นเอง จึงเห็นได้ว่า คำว่า “Trade” และ “Transfer” อาจถือว่าเป็นคำพ้องความหมาย (Synonym) ของกันและกันในบริบทนี้⁷³

หากพิจารณาตามรายงานของ Panel of Governmental Technical Experts เพื่อประกอบการก่อตั้ง UN Register ที่ได้ให้คำนิยามของ “International Arms Transfer” ไว้สำหรับเป็นแนวทางของรัฐในการจัดทำรายงาน อีกทั้งในเอกสารการประชุม (Discussion Paper) ที่เสนอโดยประธานในที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ (3 กรกฎาคม ค.ศ. 2012) และอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายอาวุธระเบิดสังหารบุคคล หรืออนุสัญญาห้ามทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ต่างก็ให้หมายถึง “การถ่ายโอนทางกายภาพ (Physical Movement) ของอาวุธตามแบบไปยังประเทศหนึ่งหรือออกจากประเทศหนึ่งและการเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ (Title) หรือการควบคุมเหนืออาวุธตามแบบนั้น”⁷⁴ จากความหมายดังกล่าวเป็นที่เข้าใจได้ว่า จะต้องเป็นการถ่ายโอนระหว่างประเทศและมีการเปลี่ยนแปลงความเป็นเจ้าของหรือกรรมสิทธิ์ โดยไม่ได้ระบุเงื่อนไขว่าจะต้องเป็นธุรกรรมหรือกิจกรรมในรูปแบบใด จึงได้ความว่าแม้จะเป็นธุรกรรมในรูปแบบที่เป็นการให้เป็นของขวัญหรือของกำนัล, การให้ยืม หรือความช่วยเหลือ ที่รวมเรียกว่า ธุรกรรมที่มีใช้ทางพาณิชย์ ก็ถือว่าเป็นการถ่ายโอนตามคำนิยามของ UN Register และเมื่อพิจารณาข้อบทอื่นๆภายในสนธิสัญญาที่กล่าวครอบคลุมในเรื่องการนำเข้า การส่งออก การส่งผ่านหรือการถ่ายลำ และการกระทำเป็นนายหน้า ซึ่ให้เห็นว่าสนธิสัญญาต้องการที่จะควบคุมกิจกรรมทั้งหลายเหล่านี้ โดยไม่คำนึงว่าจะนำมาซึ่งการค้าทางพาณิชย์หรือมีการชำระเงินหรือไม่ก็ตาม⁷⁵

ประเด็นของธุรกรรมที่มีใช้ทางพาณิชย์ การให้ในลักษณะที่เป็นของขวัญหรือของกำนัล, การให้ยืม และการให้ความช่วยเหลือ หลายรัฐยังคงเรียกร้องให้มีการระบุไว้ในสนธิสัญญาฉบับนี้เป็นการเฉพาะเจาะจงลงไปด้วยเลย แต่อีกหลายรัฐโต้แย้งว่า แนวคิดของการส่งออก (Concept of Export)

⁷³ Geneva Academia, Supra note 38, p. 20.

⁷⁴ UNGA, "Report on the Register of Conventional Arms", A/47/342 (14 August 1992), paras. 10-12.

⁷⁵ International Committee of the Red Cross, Icrc Analysis of Articles 2, 3, 4 and 5 of the July 2012 Draft Arms Trade Treaty [online]. Available from: <https://www.icrc.org/eng/assets/files/2013/icrc-analysis-draft-att.pdf>.

ก็รวมถึงลักษณะการกระทำของคำเหล่านั้นอยู่แล้วตามความเป็นจริง (Virtue of the Fact) ที่มีการเคลื่อนย้ายจากอาณาเขตของรัฐหนึ่งออกไป

ผู้เขียนมีความเห็นว่า สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ควรจะต้องระบุให้ชัดเจนลงไปด้วยว่าถึงแม้จะไม่มี การชำระเงิน แต่หากเกิดกิจกรรมการถ่ายโอน (นำเข้า ส่งออก ส่งผ่านหรือถ่าย ล้ำ หรือการกระทำเป็นนายหน้า) ขึ้น ก็ต้องตกอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ตามสนธิสัญญาด้วย เพื่อที่รัฐภาคี ต่างๆ ได้นำไปปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน จึงควรกำหนดลงในตัวบทให้ชัดเจน มิเช่นนั้น จะเป็นปัญหา ต่อการตีความในการปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญาดังกล่าว

สุดท้ายแล้ว ไม่ว่าจะการใดในลักษณะที่เป็นของขบวนการหรือของกำนัล การให้ยืม และการให้ความ ช่วยเหลือจะรวมอยู่ในความหมายตามสนธิสัญญาหรือไม่ รัฐภาคีจะต้องเป็นผู้ตัดสินใจในการพิจารณา กำหนดคำนิยามภายในของรัฐเองว่าองค์ประกอบของการถ่ายโอนจะมีอย่างไรบ้าง

สนธิสัญญามีข้อยกเว้นการไม่บังคับใช้ข้อบทในสนธิสัญญาต่อการถ่ายโอนอาวุธตามแบบ ระหว่างประเทศโดยรัฐภาคีหรือในนามของรัฐภาคีสำหรับการนำไปใช้โดยรัฐเอง ซึ่งรัฐภาคียังคงมี กรรมสิทธิ์เหนืออาวุธตามแบบอยู่⁷⁶ จากข้อบทข้างต้นหมายความว่าถึงแม้จะมีการถ่ายโอนอาวุธ ระหว่างประเทศเกิดขึ้น แต่หากอาวุธตามแบบนั้นยังคงอยู่ภายใต้ความเป็นเจ้าของหรือกรรมสิทธิ์ (State's Party Ownership) ของรัฐเดิมอยู่ ก็ไม่จำเป็นต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญา เหตุผล ภายใต้ข้อบทนี้ คือการรับรองอธิปไตยของรัฐภาคีเหนืออาวุธของตนในการดำเนินงานระหว่างประเทศ (International Operation) อีกทั้ง รัฐภาคีควรได้รับการอนุญาตให้ถ่ายโอนอาวุธของตนเองเพื่อการ ใช้งานของตนเองโดยไม่ต้องผ่านการพิจารณาหลักเกณฑ์ห้ามถ่ายโอนอาวุธตาม ข้อ 6 หรือการ ประเมินการส่งออก ตามข้อ 7 ของสนธิสัญญาเพราะจะเป็นการไม่สมเหตุสมผล หากว่ารัฐที่เป็น เจ้าของอาวุธจะต้องมาพิจารณาหลักเกณฑ์ต่างๆเพื่อส่งออกอาวุธให้กับกองทัพของตนเองที่อยู่ต่าง แดน

2.2.2.2. หลักเกณฑ์การถ่ายโอนอาวุธ (Transfer Criteria)

วัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาต้องการให้การค้าการอาวุธเป็นไปอย่างโปร่งใส สามารถ ตรวจสอบได้และสร้างความรับผิดชอบให้กับรัฐภาคีคู่ค้า ดังนั้น สนธิสัญญาจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ เพื่อใช้ในการถ่ายโอนอาวุธตามแบบ ซึ่งภายใต้สนธิสัญญาดังกล่าวหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้มีทั้งในเรื่อง

⁷⁶ ATT, Article 2(3)

ของการห้ามถ่ายโอนอาวุธ การส่งออกและการประเมินการส่งออก การนำเข้า การส่งผ่านและการถ่ายลำ รวมไปถึงการกระทำเป็นนายหน้าและยังให้มีหลักเกณฑ์เพื่อป้องกันการเบี่ยงเบนระหว่างการถ่ายโอนอาวุธอีกด้วย เพื่อนำมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการถ่ายโอนอาวุธอันเป็นพันธกรณีหลักที่สำคัญซึ่งรัฐภาคีต้องปฏิบัติตาม

1.) หลักเกณฑ์การห้ามถ่ายโอนอาวุธ (Prohibitions)

การถ่ายโอนอาวุธตามแบบตามที่สนธิสัญญาได้ให้คำนิยามไว้หมายความว่าถึงการส่งออก การนำเข้า การส่งผ่านหรือถ่ายลำ และการกระทำเป็นนายหน้า ดังนั้น หลักเกณฑ์ในการห้ามถ่ายโอนอาวุธจึงเป็นภาระหน้าที่ของทุกรัฐ ไม่ว่าจะเป็นรัฐผู้ส่งออก รัฐผู้นำเข้า รัฐที่ซึ่งมีการส่งผ่านหรือรัฐที่ซึ่งมีการถ่ายลำที่จะต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ในการห้ามถ่ายโอนอาวุธว่าสนธิสัญญาได้กำหนดไว้ในเรื่องอะไรบ้างและให้มีมาตรการรองรับอย่างไร ซึ่งตามข้อ 6 นั้นมีทั้งในเรื่องของการละเมิดข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ การละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และการนำไปใช้เพื่อการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ หรืออาชญากรรมสงคราม

ก. การละเมิดข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ

ข้อ 6(1) ของสนธิสัญญา กำหนดให้รัฐภาคีจะต้องไม่อนุญาตให้มีการถ่ายโอนอาวุธต่างๆ ที่ปรากฏตามสนธิสัญญา รวมไปถึงกระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ด้วย ไม่ว่าจะเป็นโดยการส่งออก นำเข้า ส่งผ่านหรือถ่ายลำ และการกระทำเป็นนายหน้า หากว่าการถ่ายโอนดังกล่าวจะเป็นการละเมิดพันธกรณีภายใต้มาตรการของคณะมนตรีความมั่นคงที่กระทำภายใต้หมวด 7 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ โดยเฉพาะมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธ (Arms Embargo)⁷⁷ ซึ่งเป็นมาตรการที่มีใช้การใช้กำลังอาวุธ⁷⁸ ภายใต้ข้อบทของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ข้อนี้เสมือนเป็นการเน้นย้ำพันธกรณีของรัฐภาคีในฐานะที่เป็นสมาชิกสหประชาชาติอยู่แล้วที่จะต้องยอมรับและปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะมนตรีความมั่นคง ตามข้อ 25 และเน้นย้ำในข้อ 48 ของกฎบัตรสหประชาชาติ ว่ารัฐสมาชิกของสหประชาชาติต้องปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะมนตรีความมั่นคง

⁷⁷ ATT, Article 6(1)

⁷⁸ Charter of the United Nations, Article 41

The Security Council may decide what measures not involving the use of armed force are to be employed to give effect to its decisions, and it may call upon the Members of the United Nations to apply such measures. These may include complete or partial interruption of economic relations and of rail, sea, air, postal, telegraphic, radio, and other means of communication, and the severance of diplomatic relations.

ซึ่งรัฐสมาชิกจะต้องคอยติดตามข้อมูลว่าคณะมนตรีความมั่นคงได้ออกข้อมติที่เป็นมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธต่อรัฐหรือกลุ่มบุคคลใดบ้าง

อนึ่ง ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่า มาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธ (Arms Embargo) นั้น มิได้บังคับใช้ต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐเท่านั้น ยังบังคับใช้กับ “ตัวกระทำการที่มีไชรรัฐ” (Non-State Actor) อีกด้วย เพราะปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นจากการนำอาวุธไปใช้นั้นมาจากกลุ่มตัวกระทำการที่มีไชรรัฐด้วยกัน จึงมีประเด็นที่น่าพิจารณาต่อไปว่าสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ฉบับนี้ใช้บังคับกับตัวกระทำการที่มีไชรรัฐด้วยหรือไม่ เพราะในข้อเท็จจริงแล้วการค้า การถ่ายโอนอาวุธนั้นเกิดขึ้นได้ทั้งระหว่างรัฐกับรัฐ รัฐกับบุคคล และบุคคลกับบุคคล แต่โดยที่สนธิสัญญามีได้กำหนดถ้อยคำถึงตัวกระทำการที่มีไชรรัฐไว้เลย กล่าวคือ ไม่มีข้อบ่งชี้ใดภายในสนธิสัญญากล่าวถึงการห้ามจัดหาอาวุธไปยังกลุ่มบุคคลดังกล่าว⁷⁹ อาจเพราะคำว่า “Non-State Actor” ยังไม่มีคำนิยามอันเป็นที่ยอมรับในทางระหว่างประเทศ⁸⁰ จึงเกรงว่าแต่ละรัฐจะมีความเข้าใจและคำนิยามที่แตกต่างกันออกไป อันเนื่องมาจากเหตุผลทางการเมืองของบางรัฐที่ไม่สนับสนุนให้มีการกำหนดถึงกลุ่มบุคคลดังกล่าว แต่ก็มีอีกหลายรัฐที่ต้องการให้กำหนดกลุ่มดังกล่าวลงไปในสนธิสัญญาอย่างชัดเจนด้วย เนื่องจากรัฐเหล่านั้นได้รับผลกระทบและตกเป็นเหยื่อจากการกระทำของกลุ่มบุคคลเหล่านี้

หากอาศัยหลักการตีความสนธิสัญญาตามอนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1969 ข้อ 31 เพื่อพิจารณาว่าข้อบ่งชี้ของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 สามารถใช้บังคับครอบคลุมถึงตัวกระทำการที่มีไชรรัฐด้วยหรือไม่ จากตัวบทซึ่งไม่มีถ้อยคำใดกล่าวถึง จึงต้องไปพิจารณาจากวัตถุประสงค์และความมุ่งหมายของสนธิสัญญาที่แม่เป็นไปเพื่อป้องกันและจัดการค้าอาวุธตามแบบที่ผิดกฎหมายแต่หากได้พิจารณาถึงอารัมภบท⁸¹ ของสนธิสัญญาแล้วนั้นก็พบเพียงว่ากล่าวถึงเพียงผู้ใช้ปลายทางที่ไม่ได้รับอนุญาต (Unauthorized End User) เท่านั้น ผู้ใช้ปลายทางที่ไม่ได้รับอนุญาตหมายถึง ผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้นำอาวุธดังกล่าวไปใช้ได้ ซึ่งตัวกระทำการที่มีไชรรัฐอาจเป็นได้ทั้งผู้ใช้ปลายทางที่ได้รับอนุญาต (Authorized End User) หรือผู้ใช้ปลายทางที่ไม่ได้รับอนุญาต

⁷⁹ United Nations, Overwhelming Majority of States in General Assembly Say ‘Yes’ to Arms Trade Treaty to Stave Off Irresponsible Transfer That Perpetuate Conflict, Human Suffering, Un Doc. Ga/11354 (2 April 2013), [online]. Available from: www.un.org/press/en/2013/ga11354.doc.htm.

⁸⁰ Paul Holtom, "Prohibiting Arms Transfers to Non-State Actors and the Arms Trade Treaty," The United Nations Institute for Disarmament Research (UNIDIR) Resources, (2012),2.

⁸¹ ATT, Preamble

(Unauthorized End User) ก็ได้ จะเห็นได้ว่าสนธิสัญญาฉบับนี้มิได้ระบุห้ามการถ่ายโอนอาวุธไปยังตัวกระทำการที่มีใช้รัฐโดยชัดเจน กล่าวถึงแต่เพียงผู้ใช้ปลายทางเท่านั้น

ดังนั้น รัฐภาคีของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 จะต้องอัปเดตข้อมูลของคณะกรรมการความมั่นคงแห่งสหประชาชาติอยู่ตลอดเวลาได้มีการออกข้อมติที่เกี่ยวกับมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธต่อประเทศใดหรือกลุ่มบุคคลใดบ้างเพื่อการปฏิบัติตามและไม่ละเมิดต่อข้อมติเหล่านั้นอันจะเป็นทางหนึ่งในการสนับสนุนให้เกิดการละเมิดอันทำลายความมั่นคงระหว่างประเทศได้

ข. การละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศโดยเฉพาะเรื่องการถ่ายโอนหรือการลักลอบค้าอาวุธตามแบบที่ผิดกฎหมาย

ข้อ 6(2) ของสนธิสัญญา กำหนดให้รัฐภาคีจะต้องไม่อนุญาตให้มีการถ่ายโอนอาวุธต่างๆ ที่ปรากฏตามสนธิสัญญา รวมไปถึงกระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ด้วย ไม่ว่าจะโดยการส่งออก นำเข้า ส่งผ่านหรือถ่ายลำ และการกระทำเป็นนายหน้า หากว่าการถ่ายโอนอาวุธดังกล่าวจะเป็นการละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศ* ที่เกี่ยวข้องภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการถ่ายโอนหรือการลักลอบค้าอาวุธตามแบบที่ผิดกฎหมายซึ่งรัฐเป็นภาคีอยู่⁸²

ภายใต้ข้อบทนี้มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาหลายประการด้วยกัน คือ พันธกรณีระหว่างประเทศ (International Obligation)** ที่เกี่ยวข้องตามที่สนธิสัญญาฉบับนี้ได้อ้างถึงนั้นจะต้องพิจารณาก่อนว่า 1) มาจากความตกลงระหว่างประเทศ (International Agreement) ที่เกี่ยวข้องกับการค้าอาวุธตามแบบ 2) โดยเฉพาะในเรื่องของการถ่ายโอนหรือการลักลอบค้าอาวุธตามแบบที่ผิดกฎหมาย และ 3) เป็นความตกลงระหว่างประเทศซึ่งรัฐภาคีของสนธิสัญญาฉบับนี้จะต้องเป็นภาคีอยู่ด้วย

ประเด็นแรกที่ต้องพิจารณา คือ ความตกลงระหว่างประเทศ ซึ่งความตกลงระหว่างประเทศหมายถึง ความตกลงที่ทำขึ้นระหว่างรัฐเป็นลายลักษณ์อักษร และอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ⁸³ ไม่ว่าจะมิชื่อเรียกว่าอย่างไร เช่น สนธิสัญญา (Treaty), อนุสัญญา (Convention),

* การละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศของรัฐจะเกิดขึ้นเมื่อการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศที่รัฐนั้นมีความผูกพันอยู่ โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงที่มาหรือลักษณะของพันธกรณีนั้น จากข้อ 12 ของ Draft articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts

⁸² ATT, Article 6(2)

** พันธกรณีระหว่างประเทศ หมายถึง การก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ทางกฎหมายที่ตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ และมีผลผูกพันทางกฎหมายระหว่างประเทศ

⁸³ Vienna Convention on the Law of Treaties 1969, Article 2(1)

ความตกลง (Agreement) หรือพิธีสาร (Protocol) เป็นต้น

ประเด็นที่สอง จะต้องพิจารณาว่าความตกลงระหว่างประเทศเหล่านั้นเป็นเรื่องการถ่ายโอนหรือการลักลอบค้าอาวุธตามแบบที่ผิดกฎหมายหรือไม่ โดยพิจารณาจากประเภทของอาวุธที่อยู่ในความตกลงระหว่างประเทศและวัตถุประสงค์ ได้แก่ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้อาวุธที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายเกินขนาดหรือไม่จำกัดเป้าหมาย ค.ศ. 1980 (CCW), อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ. 1997 (Ottawa Convention), อนุสัญญาว่าด้วยระเบิดพวง ค.ศ. 2008 (CCM) เป็นต้น ซึ่งประเภทอาวุธที่อยู่ภายใต้ความตกลงเหล่านี้ถึงแม้จะเป็นอาวุธตามแบบ แต่มิใช่ประเภทอาวุธตามแบบ 8 ประเภทที่ระบุไว้ในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ดังนั้นด้วยขอบเขตของประเภทอาวุธ (วัตถุประสงค์ การกระทำ) ต่างกัน การถ่ายโอนอาวุธตามแบบภายใต้บังคับของสนธิสัญญาจึงไม่อาจนำไปสู่การละเมิดต่อพันธกรณีภายใต้ความตกลงเหล่านั้นได้ แต่หากเป็นกรณีของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาซึ่งเป็นหนึ่งในอาวุธตามแบบภายใต้บังคับของสนธิสัญญา แม้จะมี PoA ที่ออกมาตรการเกี่ยวกับการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวกับการถ่ายโอนไว้ด้วย แต่ PoA มิใช่ความตกลงระหว่างประเทศ เป็นเพียงแผนปฏิบัติการที่มีผลผูกพันทางการเมืองเท่านั้น ไม่ถือว่าเป็นพันธกรณีระหว่างประเทศ จึงไม่ต้องนำมาพิจารณาตามข้อ 6(2) ของสนธิสัญญา

ในขณะที่ Firearms Protocol ระบุถึงเฉพาะอาวุธปืนซึ่งเป็นอาวุธชนิดหนึ่งที่อยู่ในประเภทอาวุธขนาดเล็กเช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญา ซึ่งให้รวมถึงเครื่องกระสุน ชิ้นส่วนและส่วนประกอบด้วย โดยพิธีสารกล่าวถึงเรื่องการค้าอาวุธปืน ในลักษณะที่เป็นการค้าที่ผิดกฎหมาย (Illicit Trafficking) เพื่อแสดงถึงลักษณะของการกระทำผิดที่เป็นการลักลอบค้าอาวุธปืนหากไม่กระทำตามเงื่อนไขในพิธีสารหรือมิได้ทำเครื่องหมายบนตัวอาวุธตามข้อ 8 ของพิธีสารที่กำหนดไว้⁸⁴

(a) “treaty” means an international agreement concluded between States in written form and governed by international law, whether embodied in a single instrument or in two or more related instruments and whatever its particular designation;

⁸⁴ Firearms Protocol, Article 3(e)

“Illicit trafficking” shall mean the import, export, acquisition, sale, delivery, movement or transfer of firearms, their parts and components and ammunition from or across the territory of one State Party to that of another State Party if any one of the States Parties concerned does not authorize it in accordance with the terms of this Protocol or if the firearms are not marked in accordance with article 8 of this Protocol

จึงถือว่าเป็นพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการลักลอบค้าอาวุธตามแบบที่ต้องนำมาพิจารณา ภายใต้ข้อ 6(2) ของสนธิสัญญาด้วย

ประเด็นสุดท้ายที่จะต้องพิจารณา คือ ความตกลงระหว่างประเทศดังกล่าวรัฐภาคีของ สนธิสัญญาจะต้องเป็นภาคีในความตกลงระหว่างประเทศฉบับดังกล่าวด้วย จากการใช้ถ้อยคำว่า “... which it is a Party...” หรือ “...ซึ่งรัฐเป็นภาคี ...” โดย Party⁸⁵ หมายถึง รัฐซึ่งได้ยินยอมที่จะผูกพัน ตามสนธิสัญญาเมื่อสนธิสัญญานั้นมีผลบังคับใช้ ดังนั้น ถึงแม้ว่าจะมีความตกลงระหว่างประเทศใด กำหนดพันธกรณีให้ต้องปฏิบัติตามในเรื่องที่เกี่ยวกับการถ่ายโอนหรือการลักลอบค้าอาวุธตามแบบที่ ผิดกฎหมายก็ตาม แต่หากว่ารัฐภาคีภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 นี้มิได้เป็นภาคี ของความตกลงดังกล่าวนั้น การถ่ายโอนอาวุธตามแบบภายใต้สนธิสัญญาฉบับนี้จึงไม่จำเป็นต้องนำ พันธกรณีในความตกลงนั้นมาพิจารณาและไม่ถือว่าเป็นการละเมิดพันธกรณีดังกล่าวที่ระบุไว้ จึงมีต้อง นำมาพิจารณาตามข้อ 6(2) ของสนธิสัญญา

ดังนั้น รัฐภาคีของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 จะต้องพิจารณาว่าตนมีความ ผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศฉบับใดบ้างที่เป็นเรื่องซึ่ง เกี่ยวกับการถ่ายโอนหรือการลักลอบค้าอาวุธตามแบบที่ประเภทอาวุธสอดคล้องตามบัญชีควบคุม อาวุธตามแบบทั้ง 8 ประเภทที่อยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญา โดยหมายรวมถึงกระสุนและเครื่อง กระสุน และชิ้นส่วนและอุปกรณ์ของอาวุธดังกล่าวด้วย

ค. การนำอาวุธไปใช้เพื่อกระทำความผิดในการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อ มนุษยชาติ หรืออาชญากรรมสงคราม

ข้อ 6(3) ของสนธิสัญญา กำหนดให้รัฐภาคีจะต้องไม่อนุญาตให้มีการถ่ายโอนอาวุธตามแบบ ต่างๆ ที่ปรากฏตามสนธิสัญญา รวมไปถึงกระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ด้วย ไม่ ว่าจะโดยการส่งออก นำเข้า ส่งผ่านหรือถ่ายลำ และการกระทำเป็นนายหน้า หากขณะเวลาที่ ดำเนินการขออนุญาต รัฐภาคีได้รับรู้ว่าอาวุธนั้นอาจถูกนำไปใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการ ทำลายล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ การละเมิดอย่างร้ายแรงต่อสนธิสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 การโจมตีที่มีเป้าหมายต่อทรัพย์สินของพลเรือนและพลเรือนโดยรวม หรืออาชญากรรมสงคราม

⁸⁵ Vienna Convention on the Law of Treaties 1969, Article 2

(g) 'party' means a State which has consented to be bound by the treaty and for which the treaty is in force.

อื่นๆ ที่ได้นิยามไว้โดยความตกลงระหว่างประเทศซึ่งรัฐเป็นภาคี⁸⁶

ข้อห้ามนี้เป็นการขยายขอบเขตความรับผิดชอบต่อรัฐภาคีสำหรับโอกาสที่อาจจะทำให้เกิดอาชญากรรมระหว่างประเทศที่ร้ายแรง⁸⁷ ขึ้นได้ กล่าวคือ ขณะที่กำลังดำเนินการเพื่อขออนุญาตถ่ายโอนอาวุธ รัฐภาคีได้ทราบ/รู้ถึงการมีอยู่ของสาเหตุอันเชื่อมโยงได้ว่าหากได้ถ่ายโอนอาวุธไปยัง หรือนำเข้า หรือให้มีการส่งผ่านหรือถ่ายลำ หรือมีการกระทำเป็นนายหน้าในประเทศหรือบริเวณดังกล่าวที่จะนำไปเพื่อใช้ประกอบความผิดที่จะนำไปสู่การทำลายล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ หรืออาชญากรรมสงครามจะต้องไม่อนุญาตการถ่ายโอนในครั้งนี้อย่างเด็ดขาด

ภายใต้ข้อบ่งชี้มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาหลายประการด้วยกัน เพื่อการปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้สนธิสัญญาที่ถูกต้อง คือ 1) ความหมายของ “Knowledge” 2) องค์ประกอบหรือลักษณะของการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ และอาชญากรรมสงคราม 3) อาชญากรรมสงครามที่ได้นิยามไว้ในความตกลงระหว่างประเทศอื่นซึ่งรัฐเป็นภาคี

ประเด็นแรกที่จะต้องพิจารณา คือ การใช้ถ้อยคำที่ว่า “... knowledge...” หรือ “... รับรู้...” เพื่อความเข้าใจในสาระของข้อบทจึงต้องพิจารณาความหมายของถ้อยคำดังกล่าว โดยอาจพิจารณาได้ตามความหมายทั่วไป (Ordinary Meaning) และกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยในการตีความ เช่น ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ (Rome Statute of the International Criminal Court 1998 หรือ Rome Statute), ร่างข้อบทว่าด้วยความรับผิดชอบของรัฐต่อการกระทำความผิดระหว่างประเทศ (ILC Draft Articles on State Responsibility for Internationally Wrongful Acts 2001) และคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เป็นต้น

ความหมายทั่วไป การรับรู้ หมายถึง การรับรู้ในข้อเท็จจริงหรือภาวะของการรับรู้ถึงบางอย่างที่จะเกิดขึ้น อันได้จากการตระหนักรู้หรือรับรู้ข้อเท็จจริงนั้น⁸⁸ แต่ความหมายดังกล่าวก็ไม่สามารถบอกได้ว่าการรับรู้นั้นจะรับรู้ได้โดยวิธีใด และระดับใดจึงจะเรียกว่าได้รับรู้ แต่เป็นที่เข้าใจได้ว่าไม่จำเป็นต้องถึงกับรับรู้อย่างสมบูรณ์แบบ หรือทั้งหมดในเรื่องนั้นๆ

ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ข้อ 30 ในเรื่องขององค์ประกอบด้านจิตใจ กำหนดไว้ว่า หากบุคคลจะต้องรับผิดชอบทางอาญาและอาจได้รับโทษสำหรับอาชญากรรมภายใน

⁸⁶ ATT, Article 6(3)

⁸⁷ Barry Kellman, "Controlling the Arms Trade: One Important Stride for Humankind," *Fordham International Law Journal*, (2014), 37: 710.

⁸⁸ Black's Law Dictionary, (United States of America: Thomson Reuters, 2009), p. 950.

เขตอำนาจของศาล บุคคลนั้นต้องกระทำการอันเป็นองค์ประกอบสำคัญของความผิดโดยมีเจตนาและรู้⁸⁹ เห็นได้ว่าการรู้เป็นองค์ประกอบที่อาจทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับผิด ในข้อ 30(3)⁹⁰ จึงได้กำหนดค่านิยามของ “การรู้” ไว้ว่าหมายถึง การรู้สำนึกว่าสภาวะการณ์มีอยู่หรือผลจะเกิดขึ้นเป็นเหตุการณปกติ และ “รู้” และ “โดยรู้” ต้องตีความไปตามนั้น” นั้นหมายความว่า เป็นการรับรู้ในข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ แต่ไม่มีความปรารถนาหรือวัตถุประสงค์ที่จะทำให้เกิดผล⁹¹ ดังนั้น การรับรู้จึงต่างกับ เจตนา (Intention) เนื่องจากบุคคลจะมีเจตนา เมื่อ

(ก) ในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำ บุคคลนั้นตั้งใจที่จะเข้าร่วมในการกระทำ

(ข) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผล บุคคลนั้นตั้งใจให้เกิดผลดังกล่าวหรือรู้สำนึกว่าผลนี้จะเกิดขึ้นเป็นเหตุการณปกติ⁹² จะเห็นได้ว่า หากผู้กระทำความผิดมีเจตนา นั้นหมายความว่า เขาหวังและต้องการจะให้เกิดผลใด ๆ ขึ้น หากจะนำค่านิยามของการรับรู้ในธรรมนูญกรุงโรมฯ มาใช้จะต้องพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของธรรมนูญกรุงโรมฯ ด้วย เนื่องจากวัตถุประสงค์ของธรรมนูญกรุงโรมฯ มีเพื่อนำตัวบุคคลผู้กระทำความผิดร้ายแรงอันส่งผลกระทบต่อประชาคมระหว่างประเทศมารับผิด เช่น ในเรื่องของอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ ซึ่งผู้กระทำความผิดจะต้องรู้ว่า สิ่งที่ทำหรือการกระทำนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการโจมตีอย่างกว้างขวางหรือเป็นระบบต่อประชากรพลเรือนและที่เป็นไปตามนโยบายหรือแผนการ⁹³ เช่นนี้ การรับรู้ในฐานะที่เป็นบุคคลกับการรับรู้ในฐานะรัฐย่อมมี

⁸⁹ Rome Statute, Article 30(1)

Unless otherwise provided, a person shall be criminally responsible and liable for punishment for a crime within the jurisdiction of the Court only if the material elements are committed with intent and knowledge.

⁹⁰ Ibid., Article 30(3)

“knowledge” means awareness that a circumstance exists or a consequence will occur in the ordinary course of events. “Know” and “knowingly” shall be construed accordingly.

⁹¹ Mohamed Elewa Badar, “The Mental Element in the Rome Statute of the International Criminal Court: A Commentary from a Comparative Criminal Law Perspective” (paper presented at the Criminal Law Forum, 2008), [online]. Available from: <http://nrl.northumbria.ac.uk/13567/3/12NewCrimLRev433.pdf>

⁹² Rome Statute, Article 30(2)

For the purposes of this article, a person has intent where:

(a) In relation to conduct, that person means to engage in the conduct;

(b) In relation to a consequence, that person means to cause that consequence or is aware that it will occur in the ordinary course of events.

⁹³ Kriangsak Kittichaisaree, *International Criminal Law*. (New York: Oxford University Press, 2001), p. 91.

ความแตกต่างกันและกฎหมายระหว่างประเทศก็ยังไม่มีความรับผิดชอบทางอาญาของรัฐ⁹⁴

ร่างข้อบ่งชี้ด้วยความรับผิดชอบของรัฐต่อการกระทำผิดระหว่างประเทศ ข้อ 16⁹⁵ การช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกเพื่อการกระทำผิดระหว่างประเทศ กำหนดว่า “รัฐที่ช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกให้กับอีกรัฐหนึ่งเพื่อกระทำการละเมิดระหว่างประเทศ รัฐดังกล่าวต้องรับผิดชอบต่อการกระทำเช่นนั้น หากว่ารัฐดังกล่าวได้กระทำโดยรัฐว่าจะเกิดเหตุที่เป็นการละเมิดระหว่างประเทศขึ้น” จึงแปลได้ความว่าหากรัฐจะต้องรับผิดชอบในการช่วยเหลือ รัฐดังกล่าวจะต้องรู้ถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นอันเป็นการกระทำละเมิดระหว่างประเทศ ดังนั้น การรู้ หมายถึง การรับรู้ว่ามีสถานการณ์ใดที่จะนำไปสู่การกระทำละเมิดระหว่างประเทศนั่นเอง

คำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ศาลได้ถือว่าการรับรู้ (Knowledge) รวมถึงการรับรู้ที่อนุमानได้ (Constructive Knowledge) จากการที่รัฐควรได้ตระหนักถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามมาจากการกระทำของตน จากคำพิพากษาใน Case Concerning the Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide ซึ่งเป็นคดีระหว่างบอสเนียกับเซอร์เบียเกี่ยวกับการละเมิดพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและลงโทษความผิดอาชญาฐานทำลายล้างเผ่าพันธุ์ โดยศาลได้กล่าวไว้ว่า “รัฐอาจละเมิดต่อพันธกรณีในการป้องกันการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ หากเมื่อถึงเวลาที่จะต้องกระทำแต่มิได้กระทำแม้ว่าจะไม่สามารถระบุได้อย่างแน่ชัดว่าการละเมิดดังกล่าวจะเกิดขึ้น รัฐจึงเกิดความรับผิดชอบจากเรื่องดังกล่าวแม้เพียงแค่อุบัติการณ์”⁹⁶

⁹⁴ Professor Andrew Clapham and Blinne Ni Ghraígh Professor Philippe Sands Qc, The Lawfulness of the Authorisation by the United Kingdom of Weapons and Related Items for Export to Saudi Arabia in the Context of Saudi Arabia’s Military Intervention in Yemen [online]. Available from: https://www.amnesty.org.uk/files/webfm/Documents/issues/final_legal_opinion_saudi_arabia_18_december_2015_-_final.pdf.

⁹⁵ Draft Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts 2001, Article 16

A State which aids or assists another State in the commission of an internationally wrongful act by the latter is internationally responsible for doing so if:

(a) That State does so with knowledge of the circumstances of the internationally wrongful act.

⁹⁶ Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina V. Serbia and Montenegro), Judgment, I.C.J. Reports 2007, p. 223, para. 432.

จากการพิจารณาทั้งความหมายโดยทั่วไป ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ร่างข้อบ่งชี้ด้วยความรับผิดชอบของรัฐต่อการกระทำความผิดระหว่างประเทศ และคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ จะเห็นได้ว่า ความหมายของการรับรู้ หรือ “Knowledge” ไม่สามารถพิจารณาแต่เพียงความหมายตามตัวอักษรอย่างเดียวต้องอาศัยการพิจารณาประกอบจากหลายส่วน ทั้งข้อเท็จจริง ลักษณะการกระทำ สถานการณ์ตามแต่ละบริบท และด้วยไม่ได้มีการกำหนดระดับของการรับรู้ที่เท่าใดจึงนำไปสู่การรับรู้ อีกทั้งเป็นการพิจารณาแต่ในช่วงระหว่างที่จะทำการถ่ายโอน หากเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากนั้นแล้วก็ไม่สามารถตรวจสอบได้ว่ามาจากการถ่ายโอนครั้งดังกล่าวหรือไม่ ดังนั้น จึงนำไปสู่การประเมินหรือพิจารณาคาดการณ์ถึงผลลัพธ์ในอนาคตที่แตกต่างกัน แนวทางในการปฏิบัติจึงแตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาตามข้อ 6(3) นี้ประกอบกับวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาเองแล้วนั้น การรับรู้ จึงน่าจะหมายถึง รัฐภาคีจะต้องรู้ (เพราะมีสถานการณ์ที่เป็นที่รับรู้ หรือมีกระแสในช่วงเวลาดังกล่าวเกิดขึ้นอยู่) หรือมีเหตุอันควรสงสัยได้ว่าอาจมีการนำอาวุธไปใช้ในการก่ออาชญากรรมระหว่างประเทศใดๆ ในส่วนนี้จึงเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอันอยู่ในตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม การพิจารณาถ่ายโอนอาวุธหรือการส่งออกนั้นควรจะต้องรู้ถึงความเสี่ยงที่อาวุธจะถูกนำไปใช้ในการก่ออาชญากรรมระหว่างประเทศที่ร้ายแรงได้ ในเรื่องนี้ การรับรู้อาจหมายถึง 1) การที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเป็นผู้สืบสวนข้อมูลด้วยตนเอง หรือควรจะดำเนินการสืบสวนดังกล่าว 2) ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะชนได้รับรู้โดยทั่วไป 3) ข้อมูลดังกล่าวอาจได้จากหน่วยงานอื่นหรือแหล่งข่าวภายนอก อย่างเช่น NGOs หรือภาคประชาสังคม และ 4) สถานการณ์ที่ผิดปกติเป็นที่ประจักษ์ต่อเจ้าหน้าที่อันมี ”เหตุผลที่จะเชื่อได้” (Reason to Believe)⁹⁷ ถึงวัตถุประสงค์ที่น่าสงสัยของการถ่ายโอนในครั้งนั้น โดยเป็นความรับผิดชอบตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ กล่าวได้ว่า หากเจ้าหน้าที่ได้รับรู้ถึงการกระทำผิด ไม่ว่าจะ เป็นข้อมูลจากที่ใดก็ตาม และเจ้าหน้าที่ไม่ดำเนินการเพื่อสืบสวนหรือยุติการถ่ายโอนดังกล่าว เท่ากับว่าเป็นการให้ความช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นถือเป็นการผิดที่ไม่มีการดำเนินการควบคุมการส่งออกได้อย่างมี

⁹⁷ Geneva Centre for Security Policy (GCSP), "Arms Trade Treaty (Att) Network: Needs Assessment Workshop" , [online]. Available from: <http://unrcpd.org/news-item/gcsp-geneva-forum-hold-needs-assessment-workshop-arms-trade-treaty-network/>

ประสิทธิภาพจึงเท่ากับว่าเป็นความรับผิดชอบของรัฐ⁹⁸ ดังนั้น ในเรื่องการรับรู้จึงอาจเป็นประเด็นที่จะต้องมีการพิจารณาต่อไปในทางปฏิบัติเมื่อสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ 2013 ได้นำไปบังคับใช้กับสถานการณ์จริงแล้ว

ประเด็นที่สองที่ต้องพิจารณา คือ การพิจารณาอาชญากรรมระหว่างประเทศที่ร้ายแรง เพราะการถ่ายโอนอาวุธตามแบบไปอาจเป็นการสนับสนุนหรือก่อให้เกิดความผิดเหล่านั้นภายใต้ข้อ 6(3) ของสนธิสัญญา ซึ่งก็คือ การทำลายล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ การละเมิดอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 อย่างร้ายแรง การโจมตีที่มีเป้าหมายต่อทรัพย์สินของพลเรือนและพลเรือนโดยรวม หรืออาชญากรรมสงครามที่ได้นิยามไว้โดยความตกลงระหว่างประเทศฉบับอื่นซึ่งรัฐเป็นภาคีอยู่ โดยรัฐภาคีจะต้องศึกษาถึงค่านิยมและองค์ประกอบของความผิดฐานต่างๆเพื่อใช้ในการพิจารณาว่าการกระทำลักษณะใดจะต้องห้ามมิให้มีการถ่ายโอนอาวุธไปยังบริเวณที่เกิดสถานการณ์ดังกล่าวขึ้น ซึ่งสามารถแยกพิจารณาฐานความผิดได้ ดังนี้

(1) การทำลายล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide)

การทำลายล้างเผ่าพันธุ์ถือเป็นอาชญากรรมภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศที่นานาประเทศจะต้องป้องกันและลงโทษ ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่เป็นกฎหมายเด็ดขาด (Jus Cogens) ที่รัฐจะต้องปฏิบัติตามโดยไม่มีข้อยกเว้นและจะละเมิดมิได้ โดยค่านิยมของความผิดฐานทำลายล้างเผ่าพันธุ์ ทั้งอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและลงโทษอาชญากรรมทำลายล้างเผ่าพันธุ์ ในข้อ 2 และธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ในข้อ 6 ต่างได้กำหนดไว้ว่า “การทำลายล้างเผ่าพันธุ์” หมายถึง การกระทำให้ดังต่อไปนี้ ซึ่งได้กระทำโดยมุ่งหมายที่จะทำลายทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งกลุ่มชาติ (National Group) กลุ่มเชื้อชาติ (Ethnic Group) กลุ่มสีผิว (Racial Group) และกลุ่มทางศาสนา (Religious Group) เช่น การฆ่าสมาชิกของกลุ่ม, การก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายหรือจิตใจอย่างสาหัสต่อสมาชิกของกลุ่ม, การจงใจก่อให้เกิดสภาวะที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขการดำรงชีวิตที่เล็งเห็นว่าจะนำไปสู่การทำลายทางกายภาพของกลุ่มทั้งหมดหรือแต่บางส่วน, การกำหนดมาตรการที่เจตนาขัดขวางมิให้มีการกำเนิดบุตรภายในกลุ่ม หรือการบังคับโยกย้ายเด็กของกลุ่มดังกล่าวไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง⁹⁹

⁹⁸ Barry Kellman, Supra note 87, p. 712.

⁹⁹ Convention on the Prevention and Punishment of Crimes of Genocide 1948, Article 2; Rome Statute, Article 6

การทำลายล้างเผ่าพันธุ์ไม่ว่าจะเป็นยามสงบหรือระหว่างการขัดกันทางอาวุธก็ถือเป็นความผิด การถ่ายโอนอาวุธตามแบบจึงเป็นหนทางหนึ่งที่น่าจะก่อให้เกิดหรือเป็นสาเหตุ ส่งเสริมอำนวยความสะดวกให้เกิดการทำลายล้างเผ่าพันธุ์อย่างแพร่หลายหรือส่งผลในระยะยาวที่ทำให้เกิดความยึดเยื้อต่อไป

(2) อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (Crimes against Humanity)

อาชญากรรมต่อมนุษยชาติตามที่ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศได้นิยามไว้ในข้อ 7 มีองค์ประกอบ 3 ข้อ ที่จะถือว่าเป็นอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ คือ ต้องมีการละเมิดอย่างร้ายแรงต่อสิทธิมนุษยชน (Serious Violation of Human Rights) ในที่นี้ หมายความว่า เป็นความร้ายแรงต่อเสรีภาพ เนื้อตัวร่างกาย หรือชีวิต ของบุคคล และการละเมิดนั้นต้องเป็นไปอย่างกว้างขวาง (Widespread) หมายถึง มีการละเมิดอย่างกว้างขวาง ในที่นี้ จึงหมายความว่า การละเมิดที่เป็นการละเมิดอย่างร้ายแรงต่อสิทธิมนุษยชนส่งผลกระทบต่อบุคคลในวงกว้าง ซึ่งลักษณะของ “Widespread” ที่สำคัญจะอยู่ที่จำนวนของบุคคล ไม่ว่าจะมีการกระทำกี่ครั้ง หากกระทำครั้งเดียวแต่ผลกระทบเกิดในวงกว้าง มีคนจำนวนมากเป็นเหยื่อก็ถือว่าเป็น “Widespread” เหมือนกัน และองค์ประกอบสุดท้าย คือ การละเมิดนั้นต้องเป็นการละเมิดอย่างเป็นระบบ (Systematic) ในที่นี้ หมายความว่า การกระทำดังกล่าวต้องเกิดจากการปรึกษาหารือ การร่วมมือ การวางแผน การบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการวางแผนหรือการกำหนดนโยบายใดให้สอดคล้องกับแนวนโยบายทางการเมืองหรือแผนปฏิบัติการบางอย่างของรัฐ หรือว่าของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งซึ่งอาจจะไม่ใช่รัฐก็ได้ และไม่ต้องมาจากภาครัฐเสมอไป อาจจะมาจากกลุ่มองค์กรอื่นๆ หรือกลุ่มก่อการร้ายก็ได้ เพื่อก่อให้เกิดผลเช่นว่านั้น โจมตีต่อประชาชนพลเรือน (Civilian Population) ปรากฏโดยการกระทำลักษณะดังต่อไปนี้ เช่น การฆ่าคนตายโดยเจตนา, การทำลายล้าง, การเอาคนลงเป็นทาส, การเนรเทศ หรือบังคับโยกย้ายประชากร, การทรมาน, การข่มขืนกระทำชำเรา, การทำให้เป็นทาสทางเพศ, การบังคับให้เป็นโสเภณี, การบังคับให้ตั้งครรภ์, การบังคับให้ทำหมัน หรือการกระทำรุนแรงทางเพศในรูปแบบอื่นใดซึ่งมีความร้ายแรงในระดับที่เทียบเคียงกันได้ เป็นต้น¹⁰⁰

อาชญากรรมต่อมนุษยชาติที่ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศได้ระบุถึงการกระทำผิดในลักษณะต่างๆ ใ้ส่วนใหญ่นั้นก็มาจากกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศนั่นเอง ซึ่ง

¹⁰⁰ Rome Statute, Article 7

อาชญากรรมต่อมนุษยชาติเกิดขึ้นได้ทั้งในยามสงบหรือระหว่างการขัดกันทางอาวุธก็ถือเป็นความผิด เช่นเดียวกับการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ซึ่งการถ่ายโอนอาวุธตามแบบนี้ อาจเป็นการอำนวยความสะดวกให้เกิดการกระทำความผิดและสร้างความเสียหายความสูญเสียเป็นวงกว้างได้มากยิ่งขึ้น

(3) อาชญากรรมสงคราม (War Crimes)

รัฐภาคีหากได้รับรู้ว่าอาวุธตามแบบอาจถูกนำไปใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนอย่างร้ายแรงตามอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 การโจมตีที่มีเป้าหมายต่อทรัพย์สินของพลเรือนและพลเรือน หรืออาชญากรรมสงครามอื่น ๆ ที่ได้นิยามไว้โดยความตกลงระหว่างประเทศซึ่งรัฐเป็นภาคี ด้วยเหตุเหล่านี้จึงห้ามให้มีการถ่ายโอนอาวุธตามแบบ จากเนื้อหาในข้อบทจึงสามารถแบ่งการพิจารณา ลักษณะของอาชญากรรมสงครามออกเป็น

ก.) การฝ่าฝืนอย่างร้ายแรง (Grave Breach) ตามอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949

อนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 มีอยู่ด้วยกัน 4 ฉบับ ดังนั้นการพิจารณาถึงการฝ่าฝืนอย่างร้ายแรงจึงต้องพิจารณาไปตามข้อบทที่กำหนดไว้ในแต่ละฉบับ ซึ่งแตกต่างกันไปตามประเภทของบุคคลที่กฎหมายคุ้มครอง โดยที่อนุสัญญาทั้ง 4 ฉบับมีเนื้อหาเหมือนกันว่าด้วยเรื่องของการกระทำต่างๆ ในระหว่างที่มีการขัดกันทางอาวุธ อันได้แก่ การกระทำความผิดต่อบุคคลที่มีได้เข้าร่วมหรือมีส่วนอย่างจริงจังในความเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน โดยการฆ่าโดยเจตนา, การทรมานหรือการปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรม รวมทั้งการทดลองทางชีววิทยา, การกระทำโดยเจตนาให้เกิดความทุกข์ทรมานอย่างสาหัสหรือทำอันตรายแก่ร่างกายหรือสุขภาพอย่างร้ายแรง หรือการทำลายและริบทรัพย์สินอย่างกว้างขวางโดยไม่มี ความจำเป็นทางทหารและได้กระทำไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายและไม่เลือกเป้าหมาย¹⁰¹

¹⁰¹ หลักกฎหมายดังกล่าวปรากฏอยู่ในอนุสัญญาทั้ง 4 ฉบับได้แก่

1. อนุสัญญาเจนีวา ฉบับที่ 1 ว่าด้วยการฟื้นฟูผู้บาดเจ็บและผู้ป่วยไว้ในกองทัพในสนามรบ มีสถานะดีขึ้น ตามข้อ 50
2. อนุสัญญาเจนีวา ฉบับที่ 2 ว่าด้วยการให้ผู้ที่สังกัดในกองทัพขณะอยู่ในทะเลซึ่งบาดเจ็บ ผู้ป่วยไข้ และเรืออับปาง มีสถานะดีขึ้น ตามข้อ 51
3. อนุสัญญาเจนีวา ฉบับที่ 3 ว่าด้วยการปฏิบัติต่อเชลยศึก ตามข้อ 130
4. อนุสัญญาเจนีวา ฉบับที่ 4 ว่าด้วยเรื่องการคุ้มครองพลเรือนในยามสงคราม ตามข้อ 147

ข.) การโจมตีที่มีเป้าหมายต่อพลเรือนและทรัพย์สินของพลเรือน (Attacks directed against Civilian Objects or Civilians)

ข้อบทในส่วนนี้ระบุถึงเป้าหมายที่ต้องการจะทำการละเมิดต่อการปกป้องที่มีอยู่ต่อพลเรือนและทรัพย์สินของพลเรือน ซึ่งข้อความดังกล่าวปรากฏอยู่¹⁰² ในข้อ 51(2)¹⁰³ ของพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวาฉบับวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1949 เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากการขัดกันทางอาวุธระหว่างประเทศ ค.ศ. 1977 (พิธีสารฉบับที่ 1) ซึ่งแปลได้ความว่า “พลเรือนจะต้องไม่ตกเป็นเป้าหมายของการโจมตี” กล่าวคือ จะต้องได้รับการปกป้องอันมีที่มาจากกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นหลักการเพื่อแบ่งแยกระหว่างพลเรือนและพลรบ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ข้อ คือ 1) ฝ่ายที่ทำการสู้รบต้องแบ่งแยกระหว่างพลเรือนและพลรบ และต้องแบ่งแยกระหว่างวัตถุพลเรือนและวัตถุทหาร 2) การโจมตีต้องไม่กระทำต่อพลเรือน และห้ามโจมตีวัตถุพลเรือน และ 3) การโจมตีจะกระทำต่อพลรบและต่อวัตถุทหารเท่านั้น

ค.) อาชญากรรมสงครามที่ได้นิยามไว้โดยความตกลงระหว่างประเทศซึ่งรัฐเป็นภาคี

นอกเหนือจากการฝ่าฝืนอย่างร้ายแรงต่ออนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 ทั้ง 4 ฉบับที่ถือว่าเป็นอาชญากรรมสงครามแล้วนั้น ยังมีความตกลงระหว่างประเทศฉบับอื่นที่ได้ให้คำนิยามอาชญากรรมสงครามไว้เพิ่มเติมอีก ไม่ว่าจะจากการขัดกันด้วยอาวุธที่มีลักษณะระหว่างประเทศและไม่มีลักษณะระหว่างประเทศ¹⁰⁴ โดยทั้งนี้ มีประเด็นที่ต้องพิจารณา คือ 1) จะต้องเป็นความตกลงระหว่างประเทศ (International Agreement) 2) และจะต้องเป็นความตกลงระหว่างประเทศที่รัฐภาคีของสนธิสัญญาฉบับนี้จะต้องเป็นภาคีอยู่ด้วย

ประเด็นแรกที่จะต้องพิจารณา คือ ความตกลงระหว่างประเทศ ดังเช่นที่ได้กล่าวไปแล้วในเรื่องการละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศ ซึ่งหมายถึงความตกลงที่ได้ทำขึ้นระหว่างรัฐเป็นลายลักษณ์อักษร และอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ ดังนั้น อาชญากรรมสงครามตามข้อ 6(3) นี้

¹⁰² Depository Notification C.N. 79.2015. TREATIES-xxxvi.8 (UN courtesy translation). cited in Andrew Clapham et al., *The Arms Trade Treaty: A Commentary*. (Oxford University Press, 2016), p. 231.

¹⁰³ Protocol Additional to Geneva Conventions of 12 August 1949, and Relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), Article 51

The civilian population as such, as well as individual civilians, shall not be the object of attack. Acts or threats of violence the primary purpose of which is to spread terror among the civilian population are prohibited.

¹⁰⁴ Andrew Clapham, Stuart Casey-Maslen, Gilles Giacca and Sarah Parke, *Supra* note 102, p. 234.

จำกัดเฉพาะอาชญากรรมสงครามที่ถูกกระทุงอยู่ในความตกลงที่เป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น จึงไม่รวมอาชญากรรมสงครามที่เป็นกฎหมายจารีตประเพณี* ทั้งนี้ เนื่องจาก หลักเกณฑ์การห้ามถ่ายโอนอาวุธตามข้อบพในส่วนี้ กล่าวครอบคลุมถึงการถ่ายโอนในทุกลักษณะ ไม่ว่าจะโดย การส่งออก การนำเข้า การส่งผ่านหรือถ่ายลำ หรือการกระทำเป็นนายหน้า ดังนั้น หากนำเอากฎหมายจารีตประเพณีเข้ามาประกอบการพิจารณาด้วยนั้นอาจมองว่าไม่สามารถทำได้เพราะเป็นการทำได้ยากที่จะนำทุกการกระทำที่เป็นอาชญากรรมสงครามตามกฎหมายจารีตประเพณีมาพิจารณาเข้ากับการถ่ายโอนในทุกลักษณะ อีกทั้งประเภทของการละเมิดตามความตกลงระหว่างประเทศก็เป็นการกระทำที่ร้ายแรงที่สุดทั้งสิ้น ซึ่งเป็นการกระทำที่เห็นได้ชัดเจนเมื่อมีการละเมิดเกิดขึ้น และเหตุที่ไม่นำเอาอาชญากรรมสงครามตามจารีตประเพณีมาเป็นข้อพิจารณาในการห้ามถ่ายโอนอาวุธตามแบบ เนื่องด้วยการห้ามถ่ายโอนอาวุธในข้อ 6 ต้องอาศัยการรับรู้ (Knowledge) ถึงโอกาสหรือการมีอยู่ของการละเมิดเหล่านั้นในขณะที่การอนุญาตให้ส่งออก การที่ข้อ 6(3) กำหนดไว้เฉพาะว่าจะต้องเป็นอาชญากรรมสงครามที่นิยามตามความตกลงระหว่างประเทศที่รัฐเป็นภาคีอันเป็นลายลักษณ์อักษร ก็เพื่อให้รัฐมีความเข้าใจแบบเดียวกันที่นำไปสู่การปฏิบัติตามอย่างเท่าเทียมกัน จึงเป็นเหตุผลที่ว่าอาชญากรรมสงครามในหลักเกณฑ์การห้ามถ่ายโอนอาวุธตามข้อ 6 จะมีเพียงบางการกระทำตามที่มีอยู่ในความตกลงระหว่างประเทศเท่านั้น ในขณะที่การประเมิณการส่งออกตามข้อ 7 มีการกระทำที่เป็นอาชญากรรมสงครามทั้งหมดไม่ว่าจะที่มีอยู่ในความตกลงระหว่างประเทศหรือตามจารีตประเพณีระหว่างประเทศ

* จากการศึกษาของคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศในเรื่องกฎหมายจารีตประเพณีระหว่าง ประเทศด้านมนุษยธรรมกล่าวถึงอาชญากรรมสงครามอื่นๆที่สะท้อนมาจากแนวปฏิบัติของรัฐ ในการขัดกันทางอาวุธที่มีลักษณะระหว่างประเทศ เช่น การใช้คนเป็นทาสและเนรเทศหรือบังคับให้เคลื่อนย้ายซึ่งประชากรพลเรือนในดินแดนที่ถูกครอบครอง, การลงโทษรวมหมู่, การแยงศพผู้ตายและการตัดอวัยวะของผู้ตาย, ผู้แทนในการสื่อสารถูกละเมิด, นักโทษสงครามไม่ได้รับการปล่อยตัวและส่งตัวกลับโดยชักช้าหลัง จากการสู้รบสิ้นสุดลงรวมถึงพลเรือนที่ถูกควบคุม, การทรมาน ทารุณ ปฏิบัติอย่างไม่ใช่มนุษย์ และกระทำการรุนแรงต่อศักดิ์ศรีของบุคคลโดยเฉพาะการเหยียดหยามและการปฏิบัติอย่างลดคุณค่าของความเป็นมนุษย์ และการไม่ใช้ความระมัดระวังจากสิ่งปลูกสร้างที่บรรจุพลังงานอันตรายและสิ่งปลูกสร้างอื่นที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่มีการโจมตี ได้ปล่อยพลังงานอันตรายและเกิดผลร้ายแรงต่อประชากรพลเรือน เป็นต้น

ในการขัดกันทางอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศ เช่น การใช้อาวุธอาวุธและวิธีการทำสงครามซึ่งก่อให้เกิดการบาดเจ็บขนาดหรือการเจ็บปวดโดยไม่จำเป็น หรืออาวุธซึ่งไม่อาจแบ่งแยกเป้าหมายได้, การโจมตีโดยไม่เลือกเป้าหมายต่อพลเรือนหรือวัตถุพลเรือน, การโจมตีบริเวณที่ไม่ได้รับการคุ้มครอง, การโจมตีบริเวณปลอดภัยทางทหารซึ่งเกิดจากความตกลงระหว่างฝ่ายที่ทำการสู้รบ, การใช้มนุษย์เป็นโล่กำบัง, การใช้คนเป็นทาส, การลงโทษรวมหมู่ และการใช้วิธีการทำสงครามโดยทำให้ประชากรพลเรือนอดอาหารโดยห้ามโจมตี ทำลาย เคลื่อนย้าย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งวัตถุอันจำเป็นในการดำรงชีพของประชากรพลเรือน เป็นต้น

อาชญากรรมสงครามที่ได้นิยามไว้โดยตราสารหรือความตกลงระหว่างประเทศนั้นมีอยู่อีกหลายฉบับด้วยกัน* นอกจากนี้การนิยามอาชญากรรมตามอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 ทั้ง 4 ฉบับแล้วนั้น ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศเป็นฉบับที่ได้รวบรวมลักษณะการกระทำที่เรียกได้ว่าเป็นอาชญากรรมสงครามไว้ได้อย่างครอบคลุม

ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ (Rome Statute of the International Criminal Court 1998) หรือ Rome Statute เป็นหนึ่งในตราสารระหว่างประเทศที่ได้กำหนดความผิดฐานอาชญากรรมสงครามไว้ในข้อ 8 โดยระบุไว้ว่า อาชญากรรมสงคราม เมื่อได้กระทำให้ขึ้นโดยเป็นส่วนหนึ่งของแผนการหรือนโยบาย หรือเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบอาชญากรรมเช่นว่าขนาดใหญ่¹⁰⁵ ให้ความหมายถึง

(ก) การละเมิดอย่างร้ายแรงต่ออนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949¹⁰⁶

(ข) การละเมิดอย่างร้ายแรงอื่นๆต่อกฎหมายและจารีตประเพณีที่ใช้บังคับในการขัดกันทางอาวุธระหว่างประเทศภายในกรอบของกฎหมายระหว่างประเทศ¹⁰⁷

(ค) ในกรณีการขัดกันด้วยอาวุธที่มีได้มีลักษณะระหว่างประเทศ การละเมิดอย่างร้ายแรงต่อข้อ 3 ร่วมของอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 ทั้ง 4 ฉบับ ซึ่งได้แก่ การกระทำให้ดังต่อไปนี้ที่ได้กระทำต่อบุคคลที่มีได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในความเป็นปฏิปักษ์ รวมทั้งบุคคลในกองทัพซึ่งได้วางอาวุธของตน และผู้ที่ออกจากการสู้รบเนื่องจากป่วยไข้ บาดเจ็บ หรือถูกคุมขัง หรือสาเหตุอื่น¹⁰⁸

(ง) ให้ใช้วรรค 2 (ค) บังคับกับการขัดกันด้วยอาวุธที่มีใช้ลักษณะระหว่างประเทศและดังนั้นจึงไม่ใช่บังคับกับกรณีของสถานการณ์ความไม่สงบและสถานการณ์ดั่งเคียดภายในประเทศ เช่น การจลาจล การกระทำรุนแรงที่เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นเป็นกรณีไป และเป็นครั้งคราว หรือการกระทำอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน¹⁰⁹

* ความตกลงและตราสารระหว่างประเทศที่ได้ให้คำนิยามอาชญากรรมระหว่างประเทศ เช่น Hague Convention 1899 II (Convention with respect to the Laws and Customs of War on Land), Hague Convention 1907 IV (Convention respecting the Laws and Customs of War on Land), Additional Protocol I to the Geneva Convention 1977, Hague Convention on Cultural Property 1954, Second Protocol to the Hague Convention on Cultural Property 1999

¹⁰⁵ Rome Statute, Article 8(1)

¹⁰⁶ Ibid., Article 8(2)(a)

¹⁰⁷ Ibid., Article 8(2)(b)

¹⁰⁸ Ibid., Article 8(2)(c)

¹⁰⁹ Ibid., Article 8(2)(d)

(จ) การละเมิดอย่างร้ายแรงอื่นๆต่อกฎหมายและจารีตประเพณีที่ใช้บังคับกับการขัดกันทางอาวุธที่มีได้มีลักษณะระหว่างประเทศ ซึ่งอยู่ในกรอบของกฎหมายระหว่างประเทศที่มีอยู่แล้ว

(ข) ให้ใช้วรรค 2 (จ) บังคับกับการขัดกันด้วยอาวุธที่มีใช้ลักษณะระหว่างประเทศและดังนั้นจึงไม่ใช่บังคับกับกรณีของสถานการณ์ความไม่สงบและสถานการณ์ตึงเครียดภายในประเทศ เช่น การจลาจล การกระทำรุนแรงที่เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นเป็นกรณีไป และเป็นครั้งคราว หรือการกระทำอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน วรรคนี้ใช้บังคับกับความขัดกันด้วยอาวุธที่เกิดขึ้นในดินแดนของรัฐที่มีการขัดกันด้วยอาวุธอย่างยืดเยื้อระหว่างหน่วยงานของรัฐบาลกับกลุ่มคิดอาวุธซึ่งได้รับการจัดตั้งอย่างเป็นระบบหรือระหว่างกลุ่มเช่นว่า¹¹⁰

ประเด็นที่สองที่จะต้องพิจารณา คือ การใช้ถ้อยคำว่า “... which it is a Party...” หรือ “... ซึ่งรัฐเป็นภาคี ...” ซึ่งรัฐภาคีก็คือรัฐซึ่งได้ยินยอมที่จะผูกพันตามสนธิสัญญาเมื่อสนธิสัญญานั้นมีผลบังคับใช้เพราะรัฐภาคีผู้ส่งออกจะเข้าใจว่าอาชญากรรมสงครามนั้นมีลักษณะอย่างไรต้องอาศัยพื้นฐานจากความตกลงระหว่างประเทศที่ตนเป็นภาคี ซึ่งได้ให้คำนิยามถึงอาชญากรรมสงครามนั้นไว้อยู่แม้ว่ารัฐภาคีผู้นำเข้าจะมีได้มองว่าการกระทำที่เกิดขึ้นนั้นเป็นอาชญากรรมสงครามก็ตาม ดังนั้น หากจะนำความตกลงระหว่างประเทศใดมาพิจารณาเป็นข้อห้ามการถ่ายโอนอาวุธ รัฐนั้นจำจะต้องเป็นภาคีภายใต้ความตกลงดังกล่าวด้วย จึงเป็นภาระหน้าที่ของรัฐภาคีสันธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ที่มีนั้นจะต้องพิจารณาถึงลักษณะหรือองค์ประกอบของฐานความผิดการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ หรืออาชญากรรมสงคราม เพื่อการแยกแยะ หากว่าตนจะต้องถ่ายโอนอาวุธตามไปแบบยังบริเวณที่เกิดสถานการณ์เช่นว่านั้น หากเกิดสถานการณ์ดังกล่าวอาจเป็นการนำไปสู่ความผิดข้ามต้นจริง รัฐภาคีจะต้องไม่ถ่ายโอนอาวุธตามแบบไป รวมทั้งกระสุนและเครื่องกระสุน และชิ้นส่วนและอุปกรณ์ด้วย เพื่อมิให้เป็นการสนับสนุนให้เกิดความผิดและเป็นการละเมิดการปฏิบัติตามความตกลงระหว่างประเทศในเรื่องดังกล่าวด้วย แต่หากว่ารัฐภาคีภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 นี้มิได้เป็นภาคีก็มิต้องนำความตกลงระหว่างประเทศดังกล่าวมาพิจารณา เพราะไม่มีพันธกรณีใดต้องผูกพันแม้ว่าการถ่ายโอนก่อให้เกิดความผิดภายใต้ความตกลงดังกล่าว จึงไม่ถือเป็นข้อห้ามที่ภายใต้บังคับข้อ 6(3) ของสนธิสัญญา

¹¹⁰ Ibid., Article 8(2)(e)

จากข้อ 6 ของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 จึงกล่าวได้ว่าเป็นการเน้นย้ำพันธกรณีของรัฐที่มีอยู่แล้วตามกฎหมายระหว่างประเทศ โดยนำมาถือเป็นข้อห้ามการถ่ายโอนอาวุธตามแบบอย่างเด็ดขาด (Prohibition) ซึ่งพันธกรณีเดิมของรัฐที่มีในเรื่องของการถ่ายโอนอาวุธ ก็คือมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธตามข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (Arms Embargo) พันธกรณีของความตกลงระหว่างประเทศฉบับอื่นที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการถ่ายโอนอาวุธ และอนุสัญญาที่กำหนดถึงการกระทำการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ หรืออาชญากรรมสงครามซึ่งล้วนเป็นความผิดตามกฎหมายระหว่างประเทศทั้งสิ้น สนธิสัญญาจึงเป็นการช่วยส่งเสริมแนวทางปฏิบัติทางกฎหมายระหว่างประเทศเดิมที่มีเพียงมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธเท่านั้นที่มีบังคับใช้ในการห้ามถ่ายโอนอาวุธ

เมื่อพิจารณาถึงพันธกรณีที่มีหลักเกณฑ์ห้ามการถ่ายโอนอาวุธตามแบบในความตกลงและตราสารระหว่างประเทศฉบับอื่น มีเพียง PoA เท่านั้น ที่ได้กำหนดว่าจะต้องมีมาตรการที่เหมาะสมทั้งกฎหมายและวิธีการบริหาร เพื่อใช้จัดการกับกิจกรรมใดๆ ที่ละเมิดต่อมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ¹¹¹ ซึ่งจะเห็นได้ว่าข้อบ่งชี้ข้างต้น ถึงแม้จะให้มีความหมายหรือการบริหารเพื่อจัดการต่อผู้ที่กระทำละเมิดมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธ แต่ก็มีใช้จะเป็นข้อห้ามการถ่ายโอนอาวุธโดยเด็ดขาด และแผนปฏิบัติมิได้ผูกพันตามกฎหมาย รัฐจะกระทำก็แต่เพียงความสมัครใจเท่านั้น จึงไม่มีผลใดหากมีการละเมิดขึ้นจริง

2.) หลักเกณฑ์ในการส่งออกและการประเมินการส่งออก (Export and Export Assessment)

ความหมายของคำว่า การส่งออก แม้ภายในสนธิสัญญามีได้มีการกำหนดไว้ แต่เป็นที่เข้าใจได้ว่าเป็นลักษณะหนึ่งของการถ่ายโอนที่เป็นการส่งสินค้าหรือบริการไปยังประเทศอื่น¹¹² รวมถึงการให้เป็นของขวัญหรือของกำนัล การให้ยืม หรือการให้ความช่วยเหลืออีกด้วย ดังนั้น การส่งออกโดยปกติก็คือการเคลื่อนย้ายทางกายภาพหรือการเปลี่ยนแปลงไปซึ่งการควบคุมหรือกรรมสิทธิ์ ในเรื่องของการค้าอาวุธจึงต้องให้การดูแลควบคุมอย่างมาก เนื่องจากการส่งออกอาวุธไปยังประเทศอื่นมีความ

¹¹¹ Poa, II. Preventing, Combating and eradicating the illicit trade in small arms and light weapons in all its aspects, Paragraph 15.

¹¹² Black's Law Dictionary, Supra note 88, p. 660.

เสี่ยงในหลายด้าน ดังนั้นสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 จึงต้องสร้างหลักเกณฑ์เพื่อใช้ในการควบคุม พร้อมทั้งกระบวนการในการประเมินหากเมื่อได้มีการส่งออกอาวุธไปแล้วนั้นจะเกิดผลกระทบหรือจะเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมให้เกิดความเสี่ยงให้เกิดสถานการณ์ต่างๆขึ้นได้อย่างไรบ้าง และเพื่อป้องกันมิให้อาวุธเข้าไปอยู่ในตลาดการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายหรือตกไปอยู่ในมือของผู้กระทำความผิด

ก. การควบคุมการส่งออกและการประเมินการส่งออก (Export Control)

หากการส่งออกไม่ต้องห้ามจากหลักเกณฑ์การห้ามถ่ายโอนตามข้อ 6 ของสนธิสัญญา ข้อ 7 จึงได้กำหนดว่าให้รัฐภาคีผู้ส่งออกแต่ละรัฐ โดยภายในเขตอำนาจของตนและตามระบบควบคุมแห่งชาติ จะต้องนำปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้รับจากรัฐผู้นำเข้าตามข้อ 8(1) แห่งสนธิสัญญานับนี้ มาประเมินถึงความเป็นไปได้ว่าอาวุธตามแบบ รวมไปถึงกระสุนและเครื่องกระสุนหรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ เมื่อส่งออกไปแล้วอาจถูกนำไปใช้¹¹³ เพื่อการทำลายสันติภาพและความมั่นคง กระทำหรืออำนวยความสะดวกในการละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง กระทำหรืออำนวยความสะดวกในการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง กระทำหรืออำนวยความสะดวกในการกระทำที่ก่อให้เกิดความผิดภายใต้อนุสัญญาหรือพิธีสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย กระทำหรืออำนวยความสะดวกในการกระทำที่ก่อให้เกิดความผิดภายใต้อนุสัญญาหรือพิธีสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ และการกระทำความรุนแรงบนฐานเพศภาวะหรือการกระทำที่รุนแรงต่อสตรีและเด็กหรือไม่ ก่อนที่จะทำการอนุญาตการส่งออกในแต่ละครั้ง โดยต้องปฏิบัติอย่างเที่ยงธรรม (Objectivity) และไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination) นั้นหมายความว่า ขั้นตอนการประเมินจะต้องใช้บังคับกับการส่งออกอาวุธตามแบบในทุกครั้ง และต่อประเทศต่างๆโดยไม่มีความแตกต่างกันไม่ว่าจะทั้งวิธีการและขั้นตอน โดยที่ทุกขั้นตอนของการประเมินเพื่อการขออนุญาตส่งออกจะต้องปฏิบัติให้ครบตามหลักเกณฑ์

การประเมินการส่งออกเพื่อพิจารณาว่าการส่งออกอาวุธตามแบบจะนำไปสู่โอกาสที่จะเกิดการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศเหล่านี้หรือไม่ ได้แก่

¹¹³ ATT, Article 7(1)

1. การนำมาซึ่งหรือทำลายสันติภาพและความมั่นคง

ข้อ 7(1)(a) ของสนธิสัญญา กำหนดให้รัฐภาคีผู้ส่งออกแต่ละรัฐ โดยภายในเขตอำนาจของตน และตามระบบควบคุมแห่งชาติ จะต้องประเมินถึงความเป็นไปได้ว่าอาวุธตามแบบ รวมไปถึงกระสุน และเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ เมื่อส่งออกไปแล้วอาจถูกนำไปใช้เพื่อนำมาซึ่งหรือทำลาย สันติภาพและความมั่นคง¹¹⁴ หรือไม่

เนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในอารัมภบทของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ได้เน้นย้ำถึงความมุ่งหมายและหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติในเรื่องของการธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ¹¹⁵ โดยคณะมนตรีความมั่นคงเป็นผู้กำหนดว่าได้มีการคุกคามหรือละเมิดต่อ สันติภาพหรือไม่¹¹⁶ แล้วจึงให้คำวินิจฉัยหรือมาตรการใดๆ การคุกคามสันติภาพ (Threats to the Peace) เช่น การแพร่ขยายของอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง การเพิ่มจำนวนของอาวุธขนาดเล็ก การก่อการร้าย โจรสลัด เป็นต้น¹¹⁷ จะเห็นได้ว่าข้อมติต่างๆ ที่ออกโดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่ง สหประชาชาติเป็นตัวอย่างหนึ่งที่จะจัดการกับปัญหาดังกล่าวเพื่อทำให้เกิดสันติภาพและความมั่นคง ระหว่างประเทศขึ้นได้

การส่งออกอาวุธเองก็เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถนำไปสู่สันติภาพและความมั่นคงได้เช่นเดียวกัน เพื่อการปกป้องประชาชนพลเรือนภายใต้เขตอำนาจของตน ซึ่งในกฎบัตรของสหประชาชาติก็ได้ให้การยอมรับว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของสมาชิกสหประชาชาติมีสิทธิประจำตัวในการป้องกันตนเองและการใช้กองกำลังรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ (UN Peacekeeper) นั้นถูกต้องตามกฎหมายหากเมื่อได้ปฏิบัติตามคำสั่ง ดังนี้ จะเห็นได้ว่าอาวุธตามแบบหากได้ใช้ไปโดยสอดคล้องกับ

¹¹⁴ ATT, Article 7(1)(a)

¹¹⁵ Charter of the United Nations, Article 1(1)

To maintain international peace and security, and to that end: to take effective collective measures for the prevention and removal of threats to the peace, and for the suppression of acts of aggression or other breaches of the peace, and to bring about by peaceful means, and in conformity with the principles of justice and international law, adjustment or settlement of international disputes or situations which might lead to a breach of the peace;

¹¹⁶ Charter of the United Nations, Article 39

The Security Council shall determine the existence of any threat to the peace, breach of the peace, or act of aggression and shall make recommendations, or decide what measures shall be taken in accordance with Articles 41 and 42, to maintain or restore international peace and security.

¹¹⁷ Control Arms Secretariat, Att Monitor 2015 [online], 25 August 2015. Available from: <http://armstreatymonitor.org/fr/wp-content/uploads/2015/08/Executive-Summary.pdf>.

พันธกรณีระหว่างประเทศของรัฐก็จะนำมาซึ่งสันติภาพและความมั่นคงได้เช่นเดียวกัน¹¹⁸

แท้จริงแล้ว การพิจารณาตัดสินขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของรัฐภาคีผู้ส่งออกว่าการพิจารณาจะมอง การส่งออกครั้งนั้นเป็นไปในทางใด หากมองว่าเป็นการช่วยเหลือรัฐภาคีอื่นในการดำรงรักษาไว้ซึ่ง สันติภาพและความมั่นคงของรัฐภาคีดังกล่าวก็ไม่ถือว่าการส่งออกครั้งนั้นจะนำไปสู่การทำลาย สันติภาพหรือความมั่นคง ทั้งนี้ ต้องอาศัยข้อมูลจากรัฐผู้นำเข้าเองในการประกอบการพิจารณา อนุญาตส่งออกด้วย

2. การละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง

ข้อ 7(1)(b)(i) ของสนธิสัญญา กำหนดให้รัฐภาคีผู้ส่งออกแต่ละรัฐ โดยภายในเขตอำนาจของ ตนและตามระบบควบคุมแห่งชาติ จะต้องประเมินถึงความเป็นไปได้ว่าอาวุธตามแบบ รวมไปถึง กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ เมื่อส่งออกไปแล้วอาจถูกนำไปใช้เพื่อกระทำหรือ อำนาจความสะดวก* ในการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง¹¹⁹ หรือไม่

กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศมีเพื่อควบคุมพฤติกรรมของคู่สงครามเพื่อจำกัด ผลกระทบและปกป้องให้การคุ้มครองแก่บุคคลซึ่งมิได้อยู่ในการสู้รบโดยการปฏิบัติตามพันธกรณีที่ ปรากฏอยู่ในอนุสัญญาฉบับต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพและมีหน้าที่ที่จะต้องออกกฎหมายภายในให้ สอดคล้องกับพันธกรณีต่างๆที่รัฐนั้นมีหน้าที่ต้องปฏิบัติ และ ประกันการเคารพต่ออนุสัญญาแม้มิได้ เป็นภาคีในการสู้รบแต่รัฐภาคีมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการตามความเหมาะสมเพื่อให้การละเมิด กฎหมายมนุษยธรรมที่มีอยู่นั้นยุติลงและมีกลไกในการควบคุมสอดส่องดูแลให้เป็นไปตามกฎหมาย ดังกล่าวทั้งกรณีการขัดกันทางอาวุธที่มีลักษณะระหว่างประเทศและการขัดกันทางอาวุธที่ไม่มีลักษณะ ระหว่างประเทศด้วย โดยในบริบทของการค้าอาวุธ ซึ่งหมายถึงรัฐภาคีผู้ส่งออกที่จะต้องทำหน้าที่ พิจารณาว่าการถ่ายโอนอาวุธให้กับรัฐผู้รับจะไม่เป็นการช่วยเหลือหรือเป็นการให้ความสะดวกต่อการ นำเอาอาวุธและเครื่องกระสุนไปใช้ในการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง โดยพิจารณาถึงพฤติกรรมของรัฐผู้รับ รวมทั้งตัวกระทำการที่มิใช่รัฐ (Non-State Actor)¹²⁰ ด้วย

¹¹⁸ Amnesty International, Applying the Arms Trade Treaty to Ensure the Protection of Human Rights [online]. Available from: <https://www.amnesty.org/download/Documents/ACT3000032015ENGLISH.PDF>

* การอำนวยความสะดวก (Facilitate) ในที่นี้ หมายถึง การอำนวยความสะดวกให้การกระทำผิดทางอาญาเป็นผลสำเร็จ

¹¹⁹ ATT, Article 7(1)(b) i.

¹²⁰ International Committee of the Red Cross, Arms Transfer Decisions: Applying International Humanitarian Law Criteria, Practical Guide [online]. Available from: https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/icrc_002_0916.pdf

เพราะกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศนั้นใช้บังคับกับทุกฝ่ายในการขัดกันทางอาวุธ¹²¹

ประเด็นที่จะต้องพิจารณา คือ การอธิบายความหมายของการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรงมีความหมายอย่างไรและมีข้อพิจารณาเพื่อประเมินได้อย่างไรบ้าง โดยจะต้องพิจารณาจากคำว่า การละเมิดอย่างร้ายแรง หรือ “Serious Violation” หากพิจารณาจากหลักการและแนวปฏิบัติขั้นพื้นฐานของการเยียวยาและการชดเชยต่อผู้เสียหายจากการละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ร้ายแรงและการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่ร้ายแรงนั้นได้กล่าวถึงการละเมิดอย่างร้ายแรงไว้ว่าเป็น “ลักษณะการกระทำที่รุนแรงอันเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามต่อความเป็นมนุษย์”¹²² ซึ่งการกระทำดังกล่าวส่งผลให้เหยื่อเกิดการบาดเจ็บทั้งทางร่างกายและจิตใจ ความทุกข์ทรมาน ความเสียหายทางเศรษฐกิจหรือทำให้ด้อยค่าลงของสิทธิขั้นพื้นฐาน¹²³ และในคำตัดสินคดี Tadić ของศาลอาญาระหว่างประเทศสำหรับอดีตยูโกสลาเวีย (ICTY) ในชั้นอุทธรณ์ได้กล่าวถึงการกระทำที่จะนำไปสู่การละเมิดอย่างร้ายแรงได้นั้น คือ “การละเมิดต่อกฎเกณฑ์ที่ได้ปกป้องต่อคุณค่าอันสำคัญและการละเมิดนั้นต้องส่งผลอย่างร้ายแรงต่อเหยื่อ”¹²⁴

การกระทำที่เป็นการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง คือ กระทำอันตรายเป็นต่อบุคคลผู้ได้รับการปกป้อง ไม่ว่าจะเป็นพลเรือน เซลยศึก ทหารที่บาดเจ็บหรือป่วยใช้ทรัพย์สินของพลเรือน เป็นต้น ซึ่งก็คือ อาชญากรรมสงคราม เพราะมีการกระทำในลักษณะเช่นเดียวกัน¹²⁵ ตามที่คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (ICRC) ได้กล่าวไว้ว่าทั้งสองคำมีความหมายเหมือนกัน¹²⁶ ดังนั้นจึงต้องไปพิจารณาในส่วนของอาชญากรรมสงครามเช่นเดียวกันกับในข้อ 6(3) ของสนธิสัญญา ซึ่งผู้เขียนได้วิเคราะห์ไว้แล้ว* รวมทั้งที่ปรากฏในพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 ฉบับที่ 1 เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากการขัดกันทางอาวุธที่มีลักษณะระหว่างประเทศ ค.ศ. 1977 ในข้อ 11 และข้อ 85, อาชญากรรมสงครามอื่นๆ ในธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ตามข้อ 8 อนุ b, c และ e และอาชญากรรมสงครามอื่นๆ ไม่ว่าจะ

¹²¹ Ibid.

¹²² (A/RES/60/147) Annex Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for Victims of Gross Violations of International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law, Preamble, p. 3., para. 6.

¹²³ Ibid., p. 5.

¹²⁴ The Prosecutor V. Duško Tadić Aka. ‘Dule’, Case No. It-94-1-a, Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction (Appeal Chamber), 2 October 1995, para 94. cited in Marko Divac Öberg, "The Absorption of Grave Breaches into War Crimes Law," (2009), 91: 172.

¹²⁵ Marlitt Brandes, "All's Well That Ends Well or Much Ado About Nothing: A Commentary on the Arms Trade Treaty," *Goettingen J. Int'l L.*, (2013), 5: 416.

¹²⁶ Geneva Academia, *Supra* note 38.

* โปรดดู ข้อ 2.2.2.2. ในหน้า 58.

เป็นการขัดกันทางอาวุธที่มีลักษณะระหว่างประเทศหรือไม่มีลักษณะระหว่างประเทศภายใต้กฎหมายจารีตประเพณี¹²⁷ ดังนั้น หากได้กระทำการที่มีลักษณะตามที่กำหนดไว้ดังที่กล่าวมาข้างต้นถือเป็นการละเมิดอย่างร้ายแรงต่อกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ จึงนำไปสู่ขั้นตอนของการพิจารณาเพื่อประเมินโอกาสหรือความเป็นไปได้ที่จะเกิดการละเมิดลักษณะต่างๆดังกล่าวขึ้น อันเป็นปัจจัยหรือสิ่งที่บ่งบอกว่าอาจจะมีสถานการณ์หรือความเสี่ยงที่จะนำไปสู่การละเมิดเกิดขึ้นได้ ซึ่งการพิจารณามีได้จำกัดช่วงของระยะเวลาการเกิด ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ในอดีตหรือที่กำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบันก็สามารถหยิบยกมาพิจารณาได้ทั้งสิ้น ดังนั้นรัฐภาคีผู้ส่งออกจึงจำเป็นต้องพิจารณาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่จะนำไปสู่หรือมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดการละเมิดอย่างร้ายแรงต่อกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศหรือไม่ ซึ่งอาจพิจารณาได้จากท่าทีของรัฐผู้รับต่อกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ¹²⁸ อย่างน้อยใน 3 ประเด็น คือ

1. พฤติกรรมหรือการเคารพต่อกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศของรัฐผู้รับ กล่าวคือ การพิจารณาจากพฤติกรรมของรัฐผู้รับที่ผ่านมาในอดีตว่าได้เคยมีส่วนร่วมหรือสนับสนุนในการขัดกันทางอาวุธที่ส่งผลเป็นการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศหรือไม่ จากบันทึกหรือรายงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น Amnesty International หรือ ICRC และพฤติกรรมของรัฐผู้รับในปัจจุบันต่อตราสารที่เกี่ยวข้องกับมนุษยธรรมระหว่างประเทศฉบับต่างๆ รวมถึงมาตรการของรัฐผู้รับในการป้องกันมิให้เกิดการละเมิดต่อกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศว่ามีอยู่หรือไม่อย่างไร

2. ข้อผูกพันทางการ (Formal Commitment) กล่าวคือ พิจารณาว่ารัฐผู้รับมีข้อผูกพันเพื่อบังคับใช้กฎเกณฑ์ที่มีอยู่ในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ หรือมาตรการใดๆที่จะนำไปสู่การอนุวัติการให้เป็นไปตามตราสารกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ เช่น มีการออกกฎหมายข้อบังคับ กลไกในการลงโทษ หรือมาตรการในการปราบปรามหรือควบคุมจัดการต่อการละเมิดที่เกิดขึ้นหรือไม่อย่างไร

3. การประกันว่าอาวุธที่นำเข้าไปยังรัฐผู้รับจะถูกนำไปใช้อย่างสอดคล้องกับกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ กล่าวคือ พิจารณาจากหน่วยงานภายในของรัฐที่มีการร้องขออาวุธหรืออุปกรณ์ทางทหารนั้นมีการนำอาวุธไปใช้อย่างเหมาะสมหรือสมเหตุสมผลหรือไม่ต่อการปฏิบัติการภายในรัฐ โดยอาจพิจารณาจากประเภท คุณภาพ ปริมาณของอาวุธ หรือความสามารถในการควบคุมอาวุธในด้านต่างๆ เช่น การจัดการคลังสรรพาวุธ การป้องกันการขโมยหรือรั่วไหลของอาวุธที่อยู่ภายใต้การดูแล เป็นต้น

¹²⁷ International Committee of the Red Cross, Protecting Civilians and Humanitarian Action Through the Arms Trade Treaty [online]. Available from: <https://www.icrc.org/eng/assets/files/publications/icrc-002-4069.pdf>.

¹²⁸ International Committee of the Red Cross, Supra note 120., pp. 9-15.

ทั้งนี้ การพิจารณาถึงท่าทีของรัฐผู้รับต่อการปฏิบัติตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ จำเป็นจะต้องอาศัยข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประเมินถึงความเสี่ยงหรือแนวโน้มที่อาจทำให้เกิดการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรงขึ้น ดังนั้นแหล่งที่มาของข้อมูลในการพิจารณาเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นโดยจะต้องมาจากแหล่งข้อมูลที่เป็นกลางและเชื่อถือได้ เช่น ภารกิจด้านการทูตที่อยู่ในรัฐ, ผู้รับรายงานด้านสิทธิมนุษยชนในรัฐผู้รับ, เว็บไซต์ของคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (ICRC) ในเรื่องของการให้สัตยาบันต่อตราสารต่างๆและการอนุวัติการตราสารเหล่านั้น, ข้อมูลจากหน่วยงานระหว่างประเทศที่ปฏิบัติการภายในรัฐผู้รับ, รายงานจากสถาบันวิจัยในเรื่องของการถ่ายโอนอาวุธ, รายงานจาก NGOs ต่อสถานการณ์ในรัฐผู้รับ, คำพิพากษาและรายงานจากศาลอาญาระหว่างประเทศ (ICC) และศาลเฉพาะกิจ (Ad Hoc Tribunal)¹²⁹ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการช่วยเหลือรัฐภาคี หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ในรัฐภาคีที่มีหน้าที่ในการอนุญาต การออกใบอนุญาตส่งออก หรือบรรดาหน่วยงานที่มีอำนาจอื่นๆที่รวมอยู่ในกระบวนการถ่ายโอน

จึงสรุปได้ว่า ในขั้นตอนการประเมินถึงแนวโน้มจึงต้องอาศัยข้อพิจารณา หากรัฐผู้รับมิได้มีท่าทีที่สอดคล้องกับข้อพิจารณากล่าวมาข้างต้นนั้นหมายความว่าอาจมีโอกาหรือแนวโน้มที่รัฐผู้รับจะนำเอาอาวุธที่ส่งออกไปจากรัฐผู้ส่งไปใช้ละเมิดต่อกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศก็เป็นได้ ซึ่งรัฐภาคีผู้ส่งออกจะต้องไม่อนุญาตการส่งออกในครั้งนั้น

อย่างไรก็ตาม การละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรงภายใต้ข้อ 7(1)(b)(i) นี้มิได้จำกัดว่าจะต้องพิจารณาการละเมิดมนุษยธรรมระหว่างประเทศจากเฉพาะที่เป็นอนุสัญญาหรือพิธีสารระหว่างประเทศซึ่งรัฐผู้ส่งออกเป็นภาคีเท่านั้น เห็นได้จากไม่มีการกำหนดไว้ในข้อบ่งชี้ว่าจะต้องเป็นความตกลงระหว่างประเทศ (International Agreement) จึงอนุมานได้ว่าสามารถนำกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศมาประกอบการพิจารณาด้วยได้และจากที่ได้กล่าวไปแล้วในส่วนของหลักเกณฑ์การห้ามถ่ายโอนอาวุธในข้อ 6(3) ซึ่งมีการพิจารณาการถ่ายโอนในหลายลักษณะด้วยกัน แต่ในข้อ 7 นี้เป็นหลักเกณฑ์ในการประเมินการส่งออกซึ่งมีลักษณะของการถ่ายโอนเพียงลักษณะเดียว คือ พิจารณาแค่ในส่วนของการส่งออกเท่านั้น จึงไม่เป็นการยากหากได้นำเอาอาชญากรรมสงครามในความตกลงระหว่างประเทศและอาชญากรรมสงครามตามกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศมาพิจารณาประเมินการส่งออกด้วย ซึ่งภาระหน้าที่ในการปฏิบัติตาม

¹²⁹ Ibid., p. 15.

พันธกรณีข้อนี้มีเพียงรัฐภาคีผู้ส่งออกเท่านั้น พร้อมกันนี้จึงได้นำอาชญากรรมสงครามที่มีอยู่ในกฎหมายจารีตประเพณีมาพิจารณาด้วย เนื่องจากในข้อ 6(3) จำกัดว่าอาชญากรรมสงครามจะต้องอยู่ภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศที่รัฐภาคีของสนธิสัญญาเป็นภาคีด้วยเท่านั้นจึงอาจทำให้เกิดช่องว่างในกรณีของการถ่ายโอนซึ่งเป็นการส่งออก รัฐภาคีบางรัฐอาจมิได้เป็นภาคีในความตกลงดังกล่าว และเพื่อให้ครอบคลุมถึงการขัดกันทางอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศ (Non-International Armed Conflict) แม้ข้อ 3 ร่วมของอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 ทั้ง 4 ฉบับ จะได้กล่าวถึงการขัดกันทางอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศไว้แต่ก็มีได้ระบุถึงรายละเอียดมากนัก¹³⁰ ข้อ 7 นี้จึงเป็นการทำให้กรอบของลักษณะการกระทำผิดรัดกุมยิ่งขึ้นและกว้างกว่าหลักเกณฑ์การห้ามถ่ายโอนอาวุธในข้อ 6(3) ข้อ 7 จึงเสมือนเป็นการตรวจสอบและคัดกรองอีกชั้นหนึ่งเพื่อให้มั่นใจว่าการส่งออกในครั้งนั้นจะไม่นำไปสู่การละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างแท้จริง อีกทั้งเพื่อให้เกิดการตีความและบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรมร่วมกันในบรรดารัฐภาคี และเพราะในข้อ 7 ที่พิจารณาเฉพาะเรื่องการส่งออกเท่านั้นจึงเป็นหน้าที่ของรัฐภาคีผู้ส่งออกแต่เพียงผู้เดียว ดังนั้น หากเกิดการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรงขึ้น รัฐภาคีผู้ส่งออกจะต้องรับผิดชอบโดยตรงต่อความผิดนั้น อีกทั้งในขั้นตอนการประเมินจะต้องให้ถึงระดับที่เป็น “ความเสี่ยงที่สำคัญ” (Overriding Risks) คือ เมื่อเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่จะได้รับแล้ว ความเสี่ยงที่เกิดจากการละเมิดนั้นมีระดับที่สูงกว่ามาก จึงเป็นเหตุที่ต้องนำกรอบของการกระทำละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่ร้ายแรงที่กว้างขึ้นมาประเมินให้ครอบคลุมทั้งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่อยู่ในตราสารหรือความตกลงระหว่างประเทศและที่เป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศด้วยมาพิจารณาร่วมด้วย

3. การละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง

ข้อ 7(1)(b)(ii) ของสนธิสัญญา กำหนดให้รัฐภาคีผู้ส่งออกแต่ละรัฐ โดยภายในเขตอำนาจของตนและตามระบบควบคุมแห่งชาติ จะต้องประเมินถึงความเป็นไปได้ว่าอาวุธตามแบบ รวมไปถึงกระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ เมื่อส่งออกไปแล้วอาจถูกนำไปใช้เพื่อกระทำหรือ

¹³⁰ Jean-Marie Henckaerts and Louise Doswald-Beck, *Customary International Humanitarian Law Volume I: Rules*, (New York: Cambridge University Press, 2005), pp. xxxiv – xxxv.

อำนาจความสะดวกในการละเมิดสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง¹³¹ หรือไม่

กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศปกป้องบุคคลในทุกเวลา ไม่ว่าในยามสงบหรือยามสงคราม โดยรัฐแต่เพียงผู้เดียวที่มีพันธกรณีต้องปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามหลักการ¹³² ในตราสารหลักด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ¹³³ ทั้งนี้ ในเรื่องของการค้าอาวุธ อาวุธตามแบบโดยตัวเอง (per se) มิได้ละเมิดต่อสิทธิมนุษยชน แต่เกิดจากการนำอาวุธเหล่านั้นไปใช้และเกิดผลกระทบขึ้น ดังนั้น การพิจารณาสิทธิมนุษยชนที่อาจถูกระทบจึงมีขอบเขตที่กว้างมากซึ่งต้องพิจารณาจากสิทธิที่ได้รับผลกระทบใกล้เคียงที่สุดที่เกิดจากการใช้หรือแพร่กระจายของอาวุธจากการค้าอาวุธ เช่น สิทธิการมีชีวิต สิทธิในการมีอิสรภาพจากการทรมานหรือการปฏิบัติหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี สิทธิในการมีเสรีภาพของบุคคลและความมั่นคงแห่งตัวตน และสิทธิในการมีอิสรภาพจากความเป็นทาส เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การละเมิดสิทธิมนุษยชนในเรื่องที่มีลักษณะเป็นกฎหมาย

¹³¹ ATT, Article 7(1)(b) ii.

¹³² Annyssa Bellal and others, Implications of International Law for a Future Arms Trade Treaty [online], 3 August 2015. Available from: <http://www.unidir.org/files/medias/pdfs/background-paper-implications-of-international-law-for-a-future-arms-trade-treaty-annyssa-bellal-stuart-casey-maslen-and-gilles-giacca-eng-0-269.pdf>.

¹³³ ตราสารสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศทั้งที่เป็นการคุ้มครองโดยทั่วไปและการคุ้มครองจากการละเมิดเฉพาะ มีดังต่อไปนี้

1) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและทางการเมือง หรือ International Covenant on Civil and Political Rights 1966 (ICCPR) และพิธีสารเพิ่มเติม

2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม หรือ International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights 1966 (ICESCR)

3) อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี หรือ Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment 1984 (CAT) และพิธีสารเพิ่มเติม

4) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบต่อสตรี หรือ Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women 1979 (CEDAW)

5) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก Convention on the Right of the Child 1989 (CRC)

6) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ หรือ International Convention on the Eliminating of All Forms of Racial Discrimination 1966 (ICERD)

7) อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัว หรือ International Convention on the Protection of the Rights of all Migrant Workers and Member of Their Families 1990 (ICMW)

8) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ หรือ Convention on the Rights of Persons with Disabilities 2006 (CRPD)

9) อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันบุคคลจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ หรือ International Convention for the Protection of all Persons from Enforced Disappearances 2006 (CPED)

จาก OHCHR, The Core International Human Rights Instruments and Their Monitoring Bodies [online]. Available from: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CoreInstruments.aspx>.

เด็ดขาด (Jus Cogen หรือ Peremptory Norms) โดยเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป (General International Law) อันเป็นที่ยอมรับและรับรองโดยประชาคมระหว่างประเทศของรัฐทั้งหมดว่าเป็นกฎเกณฑ์แบบแผนที่ไม่อาจยกเว้นได้ ต่อบรรดาสิทธิที่จะต้องได้รับการเคารพปกป้องและคุ้มครองเพียงเท่านี้ก็ถือว่าเป็นการละเมิดต่อกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างร้ายแรงแล้ว

ประเด็นที่ต้องพิจารณา คือ คำว่า การละเมิดอย่างร้ายแรง หรือ “Serious Violation” ซึ่งมิได้มีการกำหนดคำนิยามไว้ในกฎหมายสิทธิมนุษยชนว่าคืออะไร และลักษณะการกระทำแบบใดบ้างที่เป็นการละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง เพราะยังคงเป็นที่ถกเถียงกันอยู่¹³⁴ อย่างไรก็ตาม สามารถอ้างอิงความหมายตามข้อมติที่ A/RES/60/147 ที่ได้กล่าวถึงไปแล้วในเรื่องการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง

ประเด็นต่อมาที่ต้องพิจารณา จากการใช้คำคุณศัพท์ขยายระดับของการละเมิด โดยคำว่าอย่างร้ายแรง หรือ “Serious” ในกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศซึ่งค่อนข้างจะพบได้ยาก โดยคำที่พบบ่อยมักจะเป็นคำว่า “Gross” หรือ “Grave” เสียมากกว่า ซึ่งทั้งสามคำนี้พบว่าสามารถใช้สลับหรือแทนที่กันได้¹³⁵ จึงอาจพบได้ในบริบทที่แตกต่างกันไป เช่น จากการวิเคราะห์ตีความจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การปฏิบัติงานระหว่างประเทศ หรือความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญต่างๆ ตามที่ปรากฏอยู่ในเอกสารหรือตราสารฉบับต่างๆที่ได้กล่าวถึงเรื่องของการละเมิดสิทธิมนุษยชน* โดยลักษณะที่บ่งบอกถึงการกระทำละเมิดอย่างร้ายแรง เช่น การกระทำอย่างทารุณ ทรมาณ การปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม การจับกุมคุมขังตามอำเภอใจ การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ สีผิว เป็นต้น และจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญศาสตราจารย์ Theo Van Boven (ผู้เสนอรายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิในการได้รับการเยียวยาและชดเชยให้กับเหยื่อ) ซึ่งได้ระบุถึงลักษณะการกระทำที่เป็นการละเมิดอย่างร้ายแรงไว้ว่าเป็น “การทำลายล้างเผ่าพันธุ์ การบังคับให้เป็นทาส การจับกุมคุมขังตามอำเภอใจ การทรมาณ การปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย้ายยัดยัดคดีศรี การ

¹³⁴ Annex ของ "What Amounts to 'Serious Violation of International Human Right Law' ? An Analysis of Practice and Expert Opinion for the Purpose of the 2013 Arms Trade Treaty.", p. 34.

¹³⁵ Ibid., p. 12.

* ตราสารและเอกสารที่มีการกล่าวถึงเรื่องของการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง เช่น OP-CEDAW (Article 8), OP-ICESCR (Article 11), Vienna Declaration and Programme of Action 1993, UN Resolution 1235, 1503, Report of the High-Level Mission on the Situation of Human Rights in Darfur, Council of Europe Guidelines on Eradicating Impunity for Serious Human Rights Violation, Interpretative Guide on Corporate Responsibility (OHCHR), UN Human Rights Due Diligence Policy on UN Support to non-UN Security Forces.

บังคับให้บุคคลสูญหาย การบังคับให้โยกย้ายถิ่นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเชื้อชาติหรือเพศภาวะ”¹³⁶ ซึ่งการละเมิดอย่างร้ายแรงดังกล่าวจึงหมายถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มีลักษณะเป็น Jus Cogen นั้นเอง

ดังนั้น การพิจารณาแนวทางการตีความลักษณะการกระทำใดถือเป็นการละเมิดอย่างร้ายแรง ได้จากการศึกษาเป็นกรณีไปและพึงอาศัยข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจเป็นอิสระ, NGOs, รายงานของสหประชาชาติ หน่วยงานของสหประชาชาติ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (HRC), สนธิสัญญาต่างๆของสหประชาชาติ¹³⁷ หรือจากแนวโน้มในทางปฏิบัติระหว่างประเทศ*

การละเมิดอย่างร้ายแรงในกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศนั้น แม้จะมีการกล่าวถึงลักษณะการกระทำ แต่ไม่ได้กำหนดลักษณะและรายละเอียดของการกระทำไว้อย่างชัดเจนอย่างเช่นในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ เพียงแต่กล่าวถึงการเคารพและคุ้มครองสิทธิในด้านต่างๆ ดังนั้น การพิจารณาเพื่อประเมินโอกาสหรือความเป็นไปได้ที่จะเกิดการละเมิดอย่างร้ายแรงต่อกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศขึ้น รัฐผู้รับจึงจำเป็นต้องพิจารณาจากปัจจัยที่จะบ่งบอกลักษณะการกระทำที่นับว่าเป็นความร้ายแรงหากได้กระทำไม่ว่าจะกระทบต่อสิทธิใดๆก็ตาม ซึ่งมีข้อพิจารณาที่ให้ไว้โดยศาสตราจารย์ Cecilia Medina ได้สรุปองค์ประกอบที่จะทำให้เกิดเป็นการกระทำละเมิดอย่างร้ายแรงไว้ 4 องค์ประกอบด้วยกัน คือ ปริมาณ (Quantity), คุณภาพ (Quality), ระยะเวลา (Time) และการวางแผน (Planning)¹³⁸ ส่วนที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการพิจารณาว่าการละเมิดใดถึงขั้นเป็นการกระทำที่ร้ายแรง¹³⁹ คือ

¹³⁶ Supra note 134., p. 14-15.

¹³⁷ Amnesty International, Supra note 118.

* 1. แนวทางคำพิพากษาของศาล เช่น ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ), African Commission on Human and People's Rights, African Court of Human and People's Right, European Court of Human Rights, Inter-American Court และ 2. การปฏิบัติของสหประชาชาติ เช่น UN Security Council, Universal Periodic Review (UPR), Human Rights Committee, Committee against Torture, Committee on the Elimination of all Forms of Discrimination, Committee on Economic, Social and Cultural Rights, Committee on the Elimination of Discrimination against Women, Committee on the Right of the Child, Committee on Migrant Workers, Human Rights Council, Fact-finding Missions and Commissions of Inquiry และ Truth and reconciliation Commissions เป็นต้น

¹³⁸ Supra note 134., p. 15-16.

¹³⁹ Amnesty International, Stopping the Terror Trade: How Human Rights Rules in an Arms Trade Treaty Can Help Deliver Real Security [online]. Available from: <https://www.amnesty.org/download/Documents/112000/act310012002en.pdf>.

1. ปริมาณ (Quantity) ความเสียหายที่เกิดขึ้น กล่าวคือ การกระทำละเมิดเพียงหนึ่งครั้งสามารถนับเป็นการละเมิดอย่างร้ายแรงได้หากมีผู้เสียหายจำนวนมาก เช่น การทรมาน หรือการกักขังตามอำเภอใจในระยะเวลาที่ยาวนาน เป็นต้น โดยพิจารณาจากลักษณะรูปแบบของการกระทำละเมิดต่อสิทธิ การละเมิดนั้นส่งผลกระทบต่อผู้คนเป็นจำนวนมากหรือไม่ หรือการละเมิดอย่างร้ายแรงที่สุดนั้นได้มีผลกระทบต่ออย่างไรหลายหรือเป็นระบบนั้น

2. คุณภาพ (Quality) ระดับของการกระทำ คือส่วนที่แสดงให้เห็นถึงความร้ายแรงโดยพิจารณาได้จากปัจจัย ดังนี้ 1) ประเภทของสิทธิที่ถูกละเมิด การละเมิดมิได้เฉพาะเจาะจงว่าจะต้องเกิดกับสิทธิประเภทใดประเภทหนึ่งเท่านั้น กล่าวคือ การละเมิดที่เกิดขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อทั้งสิทธิพลเมือง (Civil Rights), สิทธิทางการเมือง (Political Rights), สิทธิทางสังคม (Social Rights), สิทธิทางเศรษฐกิจ (Economic Rights) และสิทธิทางวัฒนธรรม (Cultural Rights) 2) ลักษณะของการกระทำละเมิด โดยทั่วไปคือการกระทำที่สร้างความอับยศทางศีลธรรม การละเมิดต่อคุณค่าอันสูงสุด ความรุนแรงของการฝ่าฝืน ผลกระทบที่ร้ายแรงต่อเหยื่อ ตัวอย่างของการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่พิจารณาได้ว่ามีความร้ายแรง เช่น การทรมานหรือการกระทำรูปแบบอื่นใดที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม การใช้กำลังอย่างมากเกินไปและไม่จำเป็นในการละเมิดสิทธิมนุษยชน การเลือกปฏิบัติ การบังคับใช้แรงงาน การทำลายบ้านเรือนหรือแหล่งอาหาร เป็นต้น¹⁴⁰

การประเมินลักษณะอันเป็นองค์ประกอบของการกระทำและพฤติกรรมการเคารพต่อสิทธิมนุษยชนนั้นจะต้องอาศัยการเข้าถึงแหล่งข้อมูลจากการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยข้อมูลดังกล่าวจะต้องมาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ซึ่งมาจากการดำเนินงานหรือจากกระบวนการต่างๆ เช่น การประชุมสมัยปกติและสมัยพิเศษของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (HRC), การติดตามสอดส่องและรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งในลักษณะสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรายประเทศ (Country Situation) และสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรายประเด็น (Thematic Issues)¹⁴¹ หรือจากหน่วยงานต่างๆ เช่น องค์กรสหประชาชาติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ, ภารกิจใต้สวนข้อเท็จจริง, กระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ, หน่วยงานที่เกี่ยวกับกฎหมายและ

¹⁴⁰ How to Apply Human Rights Standards to Arms Transfer Decisions [online]. Available from: http://www.amnesty.org.uk/sites/default/files/how_to_apply_human_rights_standards_to_arms_transfer_decisions.pdf. และสามารถดูเพิ่มเติมได้จาก Supra note 134, p. 37.

¹⁴¹ กระทรวงการต่างประเทศ กรมองค์การระหว่างประเทศ, คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ คำมั่นด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยและกระบวนการ Upr ฉบับประชาชน (2554) [online]. Available from: <http://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/hrcth.pdf>.

อาชญากรรมระหว่างประเทศ, องค์การระดับภูมิภาค, องค์การด้านมนุษยธรรม, NGOs หรือสถาบันวิจัยหรือสถาบันการศึกษา เป็นต้น

ดังนั้น หากรัฐผู้รับมีพฤติกรรมหรือลักษณะการกระทำที่เข้าข่ายตามองค์ประกอบที่อาจจะประเมินได้ว่าจะเป็นการกระทำละเมิดอย่างร้ายแรง การส่งออกอาวุธไปยังรัฐผู้รับจึงอาจเป็นการสร้างโอกาสหรือแนวโน้มที่อาวุธดังกล่าวจะถูกนำไปใช้ละเมิดต่อกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศก็เป็นได้ ซึ่งรัฐภาคีผู้ส่งออกจะต้องไม่อนุญาตการส่งออกในครั้งนั้น

4. การกระทำที่ก่อให้เกิดความผิดภายใต้อนุสัญญาหรือพิธีสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย

ข้อ 7(1)(b)(iii) ของสนธิสัญญา กำหนดให้รัฐภาคีผู้ส่งออกแต่ละรัฐ โดยภายในเขตอำนาจของตนและตามระบบควบคุมแห่งชาติ จะต้องประเมินถึงความเป็นไปได้ว่าอาวุธตามแบบ รวมไปถึงกระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ เมื่อส่งออกไปแล้วอาจถูกนำไปใช้เพื่อกระทำหรืออำนวยความสะดวกในการกระทำที่ก่อให้เกิดความผิดภายใต้อนุสัญญาระหว่างประเทศหรือพิธีสารที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย ซึ่งรัฐผู้ส่งออกเป็นภาคี¹⁴²

การก่อการร้ายจะต้องพิจารณาไปตามแต่ละตราสารที่รัฐผู้ส่งออกผูกพันเป็นภาคีอยู่ เพราะการก่อการร้ายมิได้มีคำนิยามที่ใช้ร่วมกันเป็นความหมายเดียวในทางระหว่างประเทศ จะมีเพียงจากองค์การระหว่างประเทศ เช่น องค์การสหประชาชาติโดยคณะกรรมาการร่างกฎหมายได้เคยให้คำนิยามการก่อการร้ายระหว่างประเทศ¹⁴³ ไว้ว่า

- 1.) การกระทำที่มุ่งกระทำต่อบุคคลซึ่งอยู่ภายใต้ความคุ้มครองของกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น ผู้นำของรัฐหรือสมาชิกในทางการทูต
- 2.) การกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเป็นสัดอากาศต่อเครื่องบินโดยสารพลเรือน
- 3.) การส่งผู้ก่อการร้ายไปปฏิบัติการนอกประเทศและใช้วิธีการรุนแรง
- 4.) ใช้ชีวิตมนุษย์ผู้บริสุทธิ์เป็นเครื่องมือ

ข้างต้นเป็นความหมายในลักษณะกว้างๆ ในขณะที่ปัจจุบันนี้จึงยังไม่มีกรให้คำนิยามการก่อการร้ายที่

¹⁴² ATT, Article 7(1)(b) iii.

¹⁴³ “Encyclopedia of the United Nations and International Agreements, Terrorism,” Great Britain: Redwood Burn, p.799, [online]. Available from: <http://www.un.org> อ้างถึงใน พรทิพย์ เตชะรสินสกุล, พันธกรณีทางกฎหมายของประเทศไทยต่อข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้าย, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548, หน้า 39.

เป็นสากล

ตราสารระหว่างประเทศฉบับต่างๆ ได้ให้คำนิยามของการก่อการร้ายโดยพิจารณาจากลักษณะและรูปแบบของการกระทำผิดต่างๆ ซึ่งอนุสัญญาระหว่างประเทศและพิธีสารที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายที่สำคัญนั้นมีดังนี้

1.) อนุสัญญาและพิธีสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับอากาศยานหรือสัดอากาศ

(1) อนุสัญญาโตเกียวว่าด้วยความผิดและการกระทำบางประการในอากาศยาน ค.ศ. 1963 หรือ อนุสัญญาโตเกียว (Convention on Offences and Certain Other Acts Committed on Board Aircraft 1963)

(2) อนุสัญญาว่าด้วยการปราบปรามการยึดอากาศยานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ค.ศ. 1970 หรือ อนุสัญญากรุงเฮก (Convention for the Suppression of Unlawful Seizure of Aircraft 1970)

(3) อนุสัญญาว่าด้วยการปราบปรามการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมายต่อความปลอดภัยของการเดินอากาศ ค.ศ. 1971 หรือ อนุสัญญามอนทรีออล (Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Civil Aviation 1971)

(4) พิธีสารว่าด้วยการปราบปรามการกระทำรุนแรงที่มีชอบด้วยกฎหมายที่สนามบินระหว่างประเทศ ค.ศ. 1988 (Protocol for the Suppression of Unlawful Acts Relating to International Civil Aviation 1988)

2. อนุสัญญาและพิธีสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเดินเรือระหว่างประเทศ

(1) อนุสัญญาว่าด้วยการปราบปรามการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมายต่อความปลอดภัยของการเดินเรือ ค.ศ. 1988 (Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Maritime Navigation 1988)

(2) พิธีสารว่าด้วยการปราบปรามการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมายต่อแท่นขุดเจาะน้ำมันในเขตไหล่ทวีป ค.ศ. 1988 (Protocol for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Fixed Platforms Located on the Continental Shelf 1988)

3. อนุสัญญาและพิธีสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดต่อความเป็นมนุษย์และสิทธิของบุคคล

(1) อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมต่อบุคคลระหว่างประเทศที่ได้รับการคุ้มครอง รวมทั้งผู้แทนทางการทูต ค.ศ. 1973 (Convention on the Prevention and Punishment of Crimes Against Internationally Protected Persons 1973)

(2) อนุสัญญาระหว่างประเทศต่อต้านการจับตัวประกัน ค.ศ. 1979 (International Convention against the Taking of Hostages 1979)

4. อนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายโดยใช้วัตถุอันตราย

(1) อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันทางกายภาพต่อวัตถุนิวเคลียร์ ค.ศ. 1980 (Convention on the Physical Protection of nuclear Material 1980)

(2) อนุสัญญาว่าด้วยการทำเครื่องหมายบนระเบิดพลาสติกเพื่อให้มีการตรวจพบ ค.ศ. 1991 (Convention on the Marking of Plastic Explosives for the Purpose of Detection 1991)

(3) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการปราบปรามการระเบิดโดยผู้ก่อการร้าย ค.ศ. 1997 (International Convention for the Suppression of Terrorist Bombings 1997)

(4) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการปราบปรามการก่อการร้ายโดยใช้อาวุธนิวเคลียร์ ค.ศ. 2005 (International Convention for the Suppression of Acts of Nuclear Terrorism 2005)

5. อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินของผู้ก่อการร้าย ค.ศ. 1999 (International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism 1999)

การนำอนุสัญญาระหว่างประเทศทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายข้างต้นมาพิจารณาเพื่อประเมินการส่งออก รัฐผู้ส่งออกจะต้องเป็นภาคีในอนุสัญญานั้นด้วย จากการใช้ถ้อยคำที่ระบุว่า “.. which the exporting State is a Party.” หรือ “ซึ่งรัฐผู้ส่งออกเป็นภาคี” กล่าวคือ การนำอนุสัญญาระหว่างประเทศฉบับใดมาเป็นข้อพิจารณาเพื่อประเมินการส่งออกได้นั้น รัฐภาคีของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 จะต้องเป็นภาคีในอนุสัญญานั้นดังกล่าวด้วย เพราะรัฐจะมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาเพื่อที่จะไม่ให้เกิดการก่อการร้ายขึ้น สนธิสัญญาจึงเป็นการเน้นย้ำให้รัฐปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีอยู่ในอนุสัญญาเหล่านั้นโดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาที่จะควบคุมป้องกันมิให้การส่งออกอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์

เป็นการสนับสนุนหรืออำนวยความสะดวกให้กับการกระทำที่เป็นการก่อการร้าย

นอกจากนี้ รัฐภาคีผู้ส่งออกสามารถประเมินสภาพการณ์ภายในรัฐผู้นำเข้าได้จากเอกสารอ้างอิงต่างๆ เพื่อประเมินความเสี่ยงประกอบการพิจารณาการถ่ายโอนอาวุธตามแบบไปยังรัฐดังกล่าว เช่น รายงานของคณะกรรมการว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้ายของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ, ข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่เกี่ยวข้อง, รายงานของหน่วยงานตรวจสอบอิสระ หรือหน่วยงานไต่สวนข้อเท็จจริง (Fact Finding) ที่เกี่ยวกับการก่อการร้าย พยานหลักฐานแห่งการละเมิดอนุสัญญาและพิธีสารที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย เป็นต้น¹⁴⁴

เมื่อวิเคราะห์ในประเด็นของการกระทำที่เกี่ยวกับการก่อการร้าย มีข้อพิจารณาได้ว่าโดยตัวอาวุธตามแบบเองนั้นเป็นเพียงอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ใช้ในการอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้กระทำสามารถกระทำการที่จะก่อให้เกิดเป็นความผิดในเรื่องอื่นต่อไปได้สำเร็จจุลวง ดังนั้น ข้อบทนี้จึงวางแนวทางเพื่อเป็นการขจัดมิให้อาวุธถูกส่งไปให้กับผู้ก่อการร้าย

5. การกระทำที่ก่อให้เกิดความผิดภายใต้อนุสัญญาหรือพิธีสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

ข้อ 7(1)(b)(iv) ของสนธิสัญญา กำหนดให้รัฐภาคีผู้ส่งออกแต่ละรัฐ โดยภายในเขตอำนาจของตนและตามระบบควบคุมแห่งชาติ จะต้องประเมินถึงความเป็นไปได้ว่าอาวุธตามแบบ รวมไปถึงกระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ เมื่อส่งออกไปแล้วอาจถูกนำไปใช้เพื่อกระทำหรืออำนวยความสะดวกในการกระทำที่ก่อให้เกิดความผิดภายใต้อนุสัญญาระหว่างประเทศหรือพิธีสารที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งรัฐผู้ส่งออกเป็นภาคี¹⁴⁵

องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ คือ กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้างของบุคคลตั้งแต่สามคนหรือมากกว่าที่ดำรงอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่ง และมีการประสานการดำเนินงานระหว่างกัน โดยมีเป้าหมายในการกระทำอาชญากรรมร้ายแรงหนึ่งอย่างหรือมากกว่า เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม¹⁴⁶ ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้แบ่ง

¹⁴⁴ Control Arms Secretariat, Supra note 117.

¹⁴⁵ ATT, Article 7(1)(b) iv.

¹⁴⁶ United Nations Convention against Transnational Organized Crime 2000, Article 2(a)

“Organized criminal group” shall mean a structured group of three or more persons, existing for a period of time and acting in concert with the aim of committing one or more serious crimes or offences

ประเภทของอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรออกเป็น 10 ลักษณะ¹⁴⁷ ได้แก่ การลักลอบค้ายาเสพติด การลักลอบนำคนเข้าเมือง การค้าอาวุธ การลักลอบค้าอาวุธอุปกรณ์นิวเคลียร์ อาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรและการก่อการร้าย การลักลอบค้าหญิงและเด็ก การลักลอบค้าชิ้นส่วนของร่างกาย การโจรกรรมและลักลอบค้ายานพาหนะ การฟอกเงิน และการกระทำความผิดอื่นๆ เช่น การโจรกรรมศิลปวัตถุ การให้สินบนเจ้าหน้าที่ตำรวจและข้าราชการ อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม อาชญากรรมทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น โดยมีตราสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง คือ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร หรือ United Nations Convention against Transnational Organized Crime 2000 (UNTOC) และพิธีสารประกอบอนุสัญญาอีก 3 ฉบับ ซึ่งฉบับที่มีความเกี่ยวข้องกับการค้าอาวุธ คือ พิธีสารต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน อุปกรณ์ และเครื่องกระสุนปืน โดยผิดกฎหมาย 2001 (Firearms Protocol)

การนำอนุสัญญาระหว่างประเทศทั้งหลายที่เกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติข้างต้นมาพิจารณาเพื่อประเมินการส่งออก รัฐผู้ส่งออกจะต้องเป็นภาคีในอนุสัญญาฉบับนั้นด้วย จากการใช้ถ้อยคำที่ระบุว่า “.. which the exporting State is a Party.” หรือ “ซึ่งรัฐผู้ส่งออกเป็นภาคี” กล่าวคือ การนำอนุสัญญาระหว่างประเทศฉบับใดมาเป็นข้อพิจารณาเพื่อประเมินการส่งออกได้นั้น รัฐภาคีของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 จะต้องเป็นภาคีในอนุสัญญาฉบับดังกล่าวด้วย เพราะรัฐจะมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาเพื่อที่จะไม่ให้เกิดการกระทำที่เป็นความผิดอันเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติขึ้น สนธิสัญญาจึงเป็นการเน้นย้ำให้รัฐปฏิบัติตามพันธกรณีที่มิอยู่ในอนุสัญญาเหล่านั้นโดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาที่จะควบคุมป้องกันมิให้การส่งออกอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์เป็นการสนับสนุนหรืออำนวยความสะดวกให้การกระทำที่เป็นความผิดอันเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

นอกจากนี้ รัฐภาคีผู้ส่งออกสามารถประเมินสภาพการณ์ภายในรัฐผู้นำเข้าได้จากเอกสารอ้างอิงต่างๆ เพื่อประเมินความเสี่ยงประกอบการพิจารณาการถ่ายโอนอาวุธตามแบบไปยังรัฐดังกล่าว เช่น พยานหลักฐานแห่งการละเมิดอนุสัญญาและพิธีสารที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ หรือข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม

established in accordance with this Convention, in order to obtain, directly or indirectly, a financial or other material benefit

¹⁴⁷ รุ่งกานต์ วัชรปริดา, อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

ข้ามชาติ เป็นต้น¹⁴⁸

เมื่อวิเคราะห์ในประเด็นของการกระทำที่เกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ มีข้อพิจารณาได้ว่าโดยตัวอาวุธตามแบบเอ็งนั้นเป็นเพียงอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ใช้ในการอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้กระทำได้สามารถกระทำการที่จะก่อให้เกิดเป็นความผิดในเรื่องอื่นต่อไปได้สำเร็จลุล่วง เป็นแนวทางขจัดมิให้อาวุธถูกส่งไปให้กับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเช่นเดียวกันกับในประเด็นของการกระทำที่เกี่ยวกับการก่อการร้าย

6. การกระทำความรุนแรงบนฐานเพศภาวะหรือการกระทำที่รุนแรงต่อสตรีและเด็ก

การกระทำความรุนแรงบนฐานเพศภาวะ (Serious acts of gender-based violence) หรือการกระทำที่รุนแรงต่อสตรีและเด็ก (Serious acts of violence against women and children) เป็นการพิจารณาถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นต่อเพศภาวะหรือสตรีและเด็กจากการถ่ายโอนอาวุธที่ถือเป็นประเด็นเฉพาะซึ่งเพิ่มเติมเข้ามาในสนธิสัญญาฉบับนี้เพราะการกระทำรุนแรงทางเพศมักจะถูกนำมาใช้เป็นเสมือนอาวุธในช่วงที่เกิดภาวะสงครามไม่ว่าจะโดยฝ่ายใด การเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงและเด็กด้วยสถานะและอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันในบางสังคมทำให้ตกเป็นเป้าหมายหลัก¹⁴⁹ และแม้ว่าความขัดแย้งจะสิ้นสุดลงแล้ววัฒนธรรมการใช้ความรุนแรงและการครอบครองอาวุธที่มากเกินไปส่งผลให้เกิดความรุนแรงต่อเพศทั้งในครอบครัวและชุมชน¹⁵⁰ ซึ่งสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ฉบับนี้ ถือเป็นตราสารฉบับแรกของโลกเลยก็ว่าได้ที่นำเอาความเสี่ยงจากการกระทำความรุนแรงบนฐานเพศภาวะหรือการกระทำที่รุนแรงต่อสตรีและเด็ก¹⁵¹ มาเชื่อมโยงกับการค้าอาวุธตามแบบระหว่างประเทศ

ข้อ 7(4) ของสนธิสัญญา กำหนดให้ในขั้นตอนการประเมินรัฐภาคีผู้ส่งออกจะต้องนำเอาความเสี่ยงที่อาวุธตามแบบ รวมไปถึงกระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์อาจนำไปกระทำหรืออำนวยความสะดวกเพื่อกระทำความรุนแรงบนฐานเพศภาวะหรือการกระทำที่รุนแรงต่อ

¹⁴⁸ Control Arms Secretariat, Supra note 117.

¹⁴⁹ Gender Action for Peace and Security (GAPS), Putting Women's Rights into the Arms Trade Treaty [online]. Available from: <http://www.saferworld.org.uk/resources/view-resource/661-putting-womens-rights-into-the-arms-trade-treaty>.

¹⁵⁰ Alice Dahle, Supra note 44.

¹⁵¹ Brian Wood, "The Arms Trade Treaty. Prospects and Challenges as It "Enters into Force", (2014), [online]. Available from: http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/20141223_IPIS_ATT.pdf.

สตรีและเด็ก¹⁵² ไปพิจารณาในขั้นตอนการประเมินการส่งออกด้วย

กระทำความรุนแรงบนฐานเพศภาวะ (Serious acts of gender-based violence) นั้นมีหลายประเภท ซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น 4 รูปแบบด้วยกัน¹⁵³ คือ

1.) ความรุนแรงทางเพศ (Sexual Violence) การกระทำรุนแรงต่อบุคคลอันมีพื้นฐานมาจากเพศสัมพันธ์หรือวัตถุประสงค์ทางเพศ ส่วนใหญ่เหยื่อของการกระทำมักจะเป็นผู้หญิง เนื่องจากค่านิยมที่ถือว่าผู้ชายมีอำนาจมากกว่าผู้หญิง จึงเป็นสาเหตุหลักของการใช้ความรุนแรงทางเพศกับผู้หญิง¹⁵⁴ แบ่งออกได้เป็น 6 ลักษณะ¹⁵⁵ อันได้แก่ การข่มขืนกระทำชำเรา (Rape), การเอาคนลงเป็นทาส (Sexual Slavery), การบังคับให้เป็นโสเภณี (Enforce Prostitution), การบังคับให้ตั้งครรภ์ (Forced Pregnancy), การบังคับให้เป็นหมัน (Enforced Sterilization) และการกระทำรุนแรงทางเพศรูปแบบอื่น

2.) ความรุนแรงทางกายภาพ (Physical Violence) เช่น ความรุนแรงในครอบครัว การค้ามนุษย์และการค้าทาส การบังคับให้เป็นหมัน การบังคับให้ทำแท้ง

3.) ความรุนแรงทางจิตใจและอารมณ์ (Emotional and Psychological Violence) เช่น การทำร้ายจิตใจ ควบคุมบังคับอย่างไม่มีเหตุผล ทำให้รู้สึกด้อยค่าหรือลดคุณค่าความเป็นมนุษย์

4.) ความรุนแรงทางสังคม (Socio-economic Violence) เช่น การเลือกปฏิบัติ การปฏิเสธโอกาสหรือบริการในการใช้สิทธิต่างๆ ในฐานะพลเมือง รวมไปถึงสิทธิทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมือง

การจะพิจารณาว่าการกระทำใดเข้าข่ายเป็นความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความรุนแรงต่อสตรีและเด็ก (Serious acts of violence against women and children) นั้นคือเพื่อไม่ให้สิทธิที่ได้รับการเคารพและคุ้มครองตามที่มีอยู่ ในอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) และอนุสัญญาสิทธิเด็ก (CRC) ถูกกระทบนั่นเอง โดยรัฐภาคีผู้ส่งออกสามารถประเมิน

¹⁵² ATT, Article 7(4)

¹⁵³ Women's International League for Peace & Freedom, "Preventing Gender-Based Violence through Arms Control: Tools and Guidelines to Implement the Arms Trade Treaty and Un Programme of Action," [online]. Available from: <http://www.reachingcriticalwill.org/images/documents/Publications/preventing-gbv.pdf>.

¹⁵⁴ วิชัย ศรีรัตน์, ประมวลศัพท์และความรู้สิทธิมนุษยชน เล่ม 2: ศัพท์สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนศึกษา. (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2556).

¹⁵⁵ สรศักดิ์ วาจาสิทธิศิลป์, การกระทำรุนแรงทางเพศในกรอบของศาลอาญาระหว่างประเทศ, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

สถานการณ์การกระทำความรุนแรงบนฐานเพศภาวะหรือการกระทำที่รุนแรงต่อสตรีและเด็กภายในรัฐผู้นำเข้าได้จากข้อมูลอ้างอิงต่างๆ เพื่อประเมินความเสี่ยงประกอบการพิจารณาการถ่ายโอนอาวุธตามแบบไปยังรัฐดังกล่าว เช่น รายงานจากคณะกรรมการ CEDAW, คณะกรรมการ CRC, คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน หรือรายงานของสหประชาชาติรายประเทศ (Country-specific UN Reports) เป็นต้น¹⁵⁶

จากการประเมินถึงโอกาสหรือแนวโน้มการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องต่างๆที่อาจจะเกิดขึ้นหากมีการส่งออกอาวุธตามแบบ จึงสรุปขั้นตอนของการประเมินการส่งออกที่รัฐภาคีผู้ส่งออกต้องปฏิบัติตามดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การส่งออกไม่ต้องห้ามตามข้อ 6

การส่งออกอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ ไม่ต้องห้ามตามข้อ 6 กล่าวคือ การส่งออกอาวุธตามแบบในครั้งดังกล่าวไม่เป็นการละเมิดข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ หรือพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นการก่ออาชญากรรมระหว่างประเทศที่ร้ายแรงต่างๆ คือ การทำลายล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ หรืออาชญากรรมสงคราม

ขั้นที่ 2 การประเมินความเสี่ยงจากการส่งออก

รัฐภาคีผู้ส่งออก โดยหน่วยงานที่มีอำนาจและเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบได้ประเมินแล้วว่าการส่งออกอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ จะไม่ถูกนำไปใช้เพื่อทำลายสันติภาพและความมั่นคง กระทำหรืออำนวยความสะดวกในการละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง กระทำหรืออำนวยความสะดวกในการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง กระทำหรืออำนวยความสะดวกในการกระทำที่ก่อให้เกิดความผิดภายใต้อนุสัญญา หรือพิธีสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย กระทำหรืออำนวยความสะดวกในการกระทำที่ก่อให้เกิดความผิดภายใต้อนุสัญญาหรือพิธีสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ตามข้อ 7(1) ความเสี่ยงที่จะกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ตามข้อ 7(4) และความเสี่ยงที่จะเกิดการเบี่ยงเบนจากการส่งออก ตามข้อ 11(2) แห่งสนธิสัญญานี้ ดังนั้นรัฐภาคีผู้ส่งออกสามารถอนุญาตการส่งออกดังกล่าวในครั้งนั้นได้

¹⁵⁶ Control Arms Secretariat, Supra note 117.

ขั้นที่ 3 การพิจารณามาตรการลดความเสี่ยง

รัฐภาคีผู้ส่งออกยังจะต้องพิจารณาถึงมาตรการที่จะสามารถลดความเสี่ยง (Mitigation Measures) ต่อการทำลายสันติภาพและความมั่นคง ตามข้อ 7(1)(a) และกระทำหรืออำนวยความสะดวกในการละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง กระทำหรืออำนวยความสะดวกในการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง กระทำหรืออำนวยความสะดวกในการกระทำที่ก่อให้เกิดความผิดภายใต้อนุสัญญาหรือพิธีสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย กระทำหรืออำนวยความสะดวกในการกระทำที่ก่อให้เกิดความผิดภายใต้อนุสัญญาหรือพิธีสารที่ระหว่างประเทศเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ตามข้อ 7(1)(b) โดยมาตรการดังกล่าว เช่น มาตรการสร้างความเชื่อมั่น (Confidence-Building Measures) หรือแผนงานพัฒนาและความตกลงร่วมกัน (Jointly Developed and Agreed Programmes) โดยรัฐผู้ส่งออกและรัฐผู้นำเข้า¹⁵⁷ กล่าวคือ จะต้องมีการมารองรับเพื่อสร้างความมั่นใจว่า หากมีความเสี่ยงตามที่ระบุไว้เกิดขึ้น มาตรการที่มีอยู่นั้นจะช่วยทำให้ความเสี่ยงดังกล่าวลดลงไปได้ ซึ่งถือเป็นดุลยพินิจของรัฐว่าจะปฏิบัติหรือมีมาตรการอย่างไรเพราะข้อบทในสนธิสัญญาได้เสนอเพียง 2 มาตรการเป็นตัวอย่างสำหรับรัฐผู้ส่งออกและรัฐผู้นำเข้าในการตกลงร่วมกันเท่านั้น อันเนื่องมาจากเรื่องของผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างทั้งสองรัฐเอง ทั้งนี้ มาตรการลดความเสี่ยงก็อาจมีได้หลายวิธีการขึ้นอยู่กับลักษณะของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น¹⁵⁸

ขั้นที่ 4 การตัดสินใจอนุญาตการส่งออก

หากหลังจากที่ได้ทำการประเมินการส่งออกประกอบกับการพิจารณาถึงมาตรการลดความเสี่ยงที่มีอยู่นั้น รัฐภาคีผู้ส่งออกพิจารณาแล้วได้ความว่ามี “ความเสี่ยงที่สำคัญ” (Overriding Risk) ที่จะทำให้เกิดผลลัพธ์เชิงลบ (Negative Consequence) ซึ่งก็คือการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องอื่น ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดข้อหนึ่งในข้อ 7(1) ซึ่งก็คือ นำไปใช้เพื่อทำลายสันติภาพและความมั่นคง หรือกระทำหรืออำนวยความสะดวกในการละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง หรือกระทำหรืออำนวยความสะดวกในการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง หรือกระทำหรืออำนวยความสะดวกในการกระทำที่ก่อให้เกิดความผิดภายใต้อนุสัญญาหรือ

¹⁵⁷ ATT, Article 7(2)

¹⁵⁸ Amnesty International, Supra note 118, p. 18.

พิธีสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย หรือกระทำหรืออำนวยความสะดวกในการกระทำที่ก่อให้เกิดความผิดภายใต้อนุสัญญาหรือพิธีสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

ประเด็นที่ต้องพิจารณาเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน คือ การใช้ถ้อยคำว่า ความเสี่ยงที่สำคัญ “Overriding Risk” หมายความว่า “More important than any other considerations”¹⁵⁹ หรือสิ่งที่สำคัญกว่าข้อพิจารณาอื่นๆ (ปัจจัยหรือผลประโยชน์) จากถ้อยคำดังกล่าว มีข้อโต้แย้งอย่างมากเพื่อจะให้เปลี่ยนไปใช้คำอื่นแทน เช่น “Likelihood” หรือ “เป็นไปได้”, “น่าจะเป็น” หรือคำว่า “High Probability” หรือ “ความน่าจะเป็นอย่างสูง” หรือ “Clear” หรือ “Likely” หรือโดยเฉพาะอย่างยิ่งคำว่า “Substantial” สมควรที่จะนำมาใช้เนื่องจากคำเหล่านี้ให้ความหมายที่ชัดเจนและเคร่งครัดกว่า หากแม้เกิดผลลัพธ์เชิงลบเพียงหนึ่ง ไม่ว่าจะข้อหนึ่งข้อใดขึ้นแล้วในข้อ 7(1) ไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากความเสี่ยงที่สำคัญหรือไม่ ไม่พิจารณาถึงปัจจัยหรือผลประโยชน์อื่นใดที่จะได้รับและทำให้การส่งออกในครั้งนั้นไม่ได้รับอนุญาตไปโดยปริยาย ไม่เหมือนดังเช่นการใช้คำว่า “Overriding” แต่ความเห็นของสหรัฐอเมริกา มองว่าในบางครั้งการถ่ายโอนอาวุธก็นำมาซึ่งสันติภาพและความมั่นคงได้¹⁶⁰ จึงสมควรที่จะต้องพิจารณาและยืนยันที่จะให้ใช้คำว่า “Overriding” ในข้อบทไว้เหมือนเดิม กล่าวคือ ถึงแม้ว่าจะได้ทำการประเมินการส่งออก ตามข้อ 7(1) และพิจารณามาตรการลดความเสี่ยง ตามข้อ 7(2) แล้ว แต่ถ้ารัฐภาคีผู้ส่งออกเห็นว่าการส่งออกในครั้งดังกล่าว เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับปัจจัยหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการส่งออกไปแล้วนั้นจะเกิด “ความเสี่ยงที่สำคัญ” ขึ้นอันมีความสำคัญมากกว่าปัจจัยหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับมา ซึ่งก็คือ การส่งออกอาวุธจะได้รับการอนุญาตจากรัฐภาคีผู้ส่งออกก็ต่อเมื่อความเสี่ยงที่จะเกิดผลลัพธ์เชิงลบนั้นยังไม่มีมีความสำคัญหรือความรุนแรงมากพอที่จะอยู่เหนือปัจจัยหรือผลประโยชน์ที่ได้รับมาแต่อย่างใด ดังนี้ จึงจะสามารถอนุญาตการส่งออกในครั้งนั้นได้ ถือเป็นกรถ่วงดุลเปรียบเทียบซึ่งน้ำหนักระหว่างโอกาสที่จะเกิดความเสียหายกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการถ่ายโอนนั่นเอง

สรุปได้ว่า ความเสี่ยงที่สำคัญที่จะทำให้เกิดผลลัพธ์เชิงลบในข้อ 7(1) จะต้องนำมาชั่งน้ำหนักกับบรรดาปัจจัยหรือผลประโยชน์ว่าด้านไหนจะมีน้ำหนักมากกว่ากัน จึงนำไปสู่ประเด็นสำคัญที่ต้อง

¹⁵⁹ Black's Law Dictionary, Supra note 88, p. 1213.

¹⁶⁰ Ray Acheson, A Meaningful Att Is Our “Overriding” [online]. Available from: <http://reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/att/monitor/ATTMonitor6.4.pdf>

พิจารณาต่อไปอีกว่าปัจจัยหรือผลประโยชน์ใดบ้างที่จะเป็นข้อพิจารณาที่ทำให้เชื่อได้ว่าจะไม่เกิดความเสี่ยอันเป็นผลลัพธ์เชิงลบขึ้น นั่นก็คือ จะต้องเป็นผลลัพธ์เชิงบวก (Positive Consequences) ซึ่งอาจจะเป็นเหตุผลด้านสันติภาพและความมั่นคงภายในของรัฐภาคีผู้นำเข้าเอง ซึ่งเป็นการป้องกันตนเองจากการล้าแก่พินธุ์หรืออาชญากรรมสงครามต่างๆเหตุผลทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ ชนิดประเภทอาวุธที่พิเศษ ทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจและการตัดสินใจของรัฐภาคีผู้ส่งออก ทั้งสิ้นว่าจะให้น้ำหนักกับด้านไหนมากน้อยเพียงใด รัฐภาคีผู้ส่งออกจึงมีหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างมากต่อพันธกรณีในการส่งออกเพื่อไม่ให้เกิดผลลัพธ์เชิงลบขึ้นไม่ว่าจะเกิดภายในรัฐภาคีผู้นำเข้าเองหรือต่อสถานการณ์ภูมิภาครอบข้าง และเพื่อมิให้ตนเองต้องรับผิดชอบไม่ปฏิบัติได้ตามพันธกรณีของสนธิสัญญา จึงกล่าวได้ว่าหากชั่งน้ำหนักแล้วมีข้อพิจารณาที่เป็นประโยชน์มีผลลัพธ์เชิงบวกแล้วนั้น รัฐภาคีผู้ส่งออกก็สามารถอนุญาตการส่งออกในครั้งนั้นได้ แต่หากว่าการชั่งน้ำหนักดังกล่าวแล้วพบว่า จะเกิดความเสี่ยที่สำคัญขึ้น รัฐภาคีผู้ส่งออกไม่สามารถอนุญาตการส่งออกดังกล่าวในครั้งนั้นได้

สุดท้าย หลังจากที่ได้มีการอนุญาตไปแล้ว รัฐภาคีผู้ส่งออกได้รับข้อมูลใหม่ที่เกี่ยวข้อง รัฐภาคีผู้ส่งออกสามารถคิดทบทวนการอนุญาตนั้นใหม่ได้อีกครั้ง หลังจากที่ได้มีการปรึกษาหารือกับรัฐผู้นำเข้า¹⁶¹ โดยข้อมูลใหม่อาจได้มาจากการที่รัฐภาคีผู้ส่งออกเป็นผู้พบการเบี่ยงเบนการถ่ายโอนอาวุธ ถือได้ว่าเป็นข้อมูลใหม่ที่เกี่ยวข้อง (New Relevant Information) รัฐภาคีผู้ส่งออกจึงสามารถพิจารณาทบทวนการอนุญาตนั้นใหม่และเข้าสู่ขั้นตอนการประเมินการส่งออกอีกครั้ง ซึ่งรัฐภาคีผู้ส่งออกจะตัดสินใจว่าจะระงับการส่งออกนั้นไว้ชั่วคราวหรือเพิกถอนการส่งออกในครั้งนั้นเลยหรือรวมไปถึงการอนุญาตส่งออกครั้งอื่นๆที่รัฐผู้รับนั้นรวมอยู่ด้วยก็ได้

เมื่อพิจารณาถึงพันธกรณีที่ให้มีหลักเกณฑ์การส่งออก ในเรื่องของการประเมินการส่งออกในความตกลงและตราสารระหว่างประเทศฉบับอื่น มีเพียงแค่ PoA ที่ระบุไว้เพียงแต่การคำนึงถึงความเสี่ยต่อการเบี่ยงเบนของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาไปยังการค้าที่ผิดกฎหมายเพื่อเป็นการต่อต้านการลักลอบค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย¹⁶²

สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ในเรื่องของการประเมินการส่งออกเน้นพันธกรณีที่รัฐภาคีผู้ส่งออกจะต้องกระทำอย่างเคร่งครัดและให้นำเอากฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องอื่นๆมา

¹⁶¹ ATT, Article 7(7)

¹⁶² PoA, II. Preventing, combating and eradicating the illicit trade in small arms and light weapons in all its aspects, Paragraph 11.

พิจารณาด้วยต่อการส่งออกอาวุธตามแบบ 8 ประเภท รวมถึงกระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วน และอุปกรณ์ด้วย ซึ่งใน PoA ระบุถึงแต่เพียงอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา และไม่มีการนำเอา กฎหมายระหว่างประเทศฉบับอื่นมาพิจารณา

ข. เอกสารที่ต้องใช้ (Document)

รัฐภาคีผู้ส่งออกแต่ละรัฐ จะต้องมีการสร้างเชื่อมั่นว่าทุกครั้งที่มีการอนุญาต ส่งออกอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ จะต้องมียาระเบิดและได้ออกใบอนุญาตแล้วก่อนที่จะมีกระบวนการส่งออก¹⁶³ อันเป็นหน้าที่ของรัฐภาคีผู้ส่งออกที่จะต้องส่ง ใบอนุญาตโดยระบุรายละเอียดด้วย ทั้งนี้ มิได้มีการระบุไว้ว่าให้มียาระเบิดอะไรบ้าง

นอกจากนี้ หากได้มีการร้องขอ รัฐภาคีผู้ส่งออกแต่ละรัฐจะต้องจัดหาข้อมูลที่เหมาะสมใน เรื่องการอนุญาตการส่งออกเพื่อส่งให้กับรัฐภาคีผู้นำเข้าและส่งให้กับรัฐภาคีที่ซึ่งมีการส่งผ่านหรือรัฐ ภาคีที่ซึ่งมีการถ่ายลำตามกฎหมายภายใน แนวทางปฏิบัติหรือนโยบายของรัฐเหล่านั้น¹⁶⁴

ประเด็นที่ต้องพิจารณา คือ ถ้อยคำว่า “... appropriate information ...” หรือ “... ข้อมูล ที่เหมาะสม ...” ซึ่งข้อบ่งชี้ที่ชัดเจนว่าเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตการส่งออก แต่จะเป็น ข้อมูลในลักษณะใดถึงจะเรียกได้ว่าเหมาะสม ทั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวเองก็ถูกจำกัดด้วยกฎหมายภายใน แนวทางปฏิบัติหรือนโยบายของรัฐภาคีด้วย เพื่อป้องกันในเรื่องของความมั่นคงหรือผลประโยชน์ทาง การค้า

เมื่อพิจารณาถึงพันธกรณีที่มีหลักเกณฑ์การส่งออก ในเรื่องของเอกสารที่ต้องใช้ใน ความตกลงและตราสารระหว่างประเทศฉบับอื่น

PoA กำหนดว่า รัฐจะต้องมีกฎหมาย ข้อบังคับและกระบวนการบริหารเพื่อรับรองว่าจะมีการ ควบคุมที่มีประสิทธิภาพต่อการส่งออกและการส่งผ่านอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา เช่น หนังสือ รับรองผู้ใช้ปลายทาง (End-User Certificate) ที่ได้รับรองความถูกต้อง รวมทั้งมาตรการบังคับใช้ ต่างๆ¹⁶⁵ ซึ่งพันธกรณีตาม PoA มีลักษณะคล้ายกันกับในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ฉบับนี้

¹⁶³ ATT, Article 7(5)

¹⁶⁴ Ibid., Article 7(6)

¹⁶⁵ PoA, II. Preventing, combating and eradicating the illicit trade in small arms and light weapons in all its aspects, Paragraph 12.

Firearms Protocol กำหนดว่า ก่อนการออกใบอนุญาตหรืออนุญาตให้ส่งอาวุธปืน เครื่องกระสุน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ รัฐภาคีต้องตรวจสอบว่า รัฐที่นำเข้าได้ออกใบอนุญาตหรืออนุญาตให้มีการนำเข้าแล้ว¹⁶⁶ ในส่วนของใบอนุญาตและเอกสารการอนุญาตส่งออกและนำเข้า ตลอดจนเอกสารจะต้องประกอบด้วยข้อมูลอย่างน้อยที่สุด คือ สถานที่ออกเอกสาร วันที่ออกเอกสาร วันหมดอายุ ประเทศที่ส่งออก ประเทศที่นำเข้า ผู้รับปลายทาง รายละเอียดและจำนวนของอาวุธปืน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ และเครื่องกระสุน และเมื่อมีการส่งผ่านประเทศอื่นจะต้องระบุประเทศที่ส่งผ่านด้วย โดยที่ข้อมูลในใบอนุญาตนำเข้างกล่าวจะต้องส่งให้แก่รัฐที่ซึ่งมีการส่งผ่านเป็นการล่วงหน้า¹⁶⁷

จะเห็นได้ว่า PoA และสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 นั้น ต่างระบุในเรื่องของใบอนุญาต หนังสือรับรองผู้ใช้ปลายทาง แต่มิได้กล่าวถึงในรายละเอียด ในขณะที่ Firearms Protocol ได้กำหนดหน้าที่ให้แก่รัฐภาคีผู้ส่งออกตรวจสอบว่ารัฐภาคีผู้นำเข้าได้ออกใบอนุญาตหรือออกใบอนุญาตการนำเข้าอาวุธในครั้งนั้นแล้ว ทั้งนี้บรรดาเอกสารยังกำหนดให้ระบุรายละเอียดต่างๆ เพื่อรัฐภาคีทั้งหลายจะได้ระบุข้อมูลได้อย่างถูกต้องเหมือนกัน

กล่าวได้ว่า ข้อ 7 ของสนธิสัญญานี้ เป็นการนำเอากฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องอื่นมาพิจารณาก่อนที่จะอนุญาตในครั้งนั้น โดยพิจารณาจากการคาดว่าจะมีโอกาสหรือแนวโน้มที่จะเกิดการละเมิดต่อกฎหมายดังกล่าวเหล่านั้นหรือไม่หากมีการส่งออกอาวุธตามแบบไป เพื่อลดความเสี่ยงและเป็นการป้องกันผลที่จะเกิดขึ้นจากการนำเอาอาวุธตามแบบเหล่านั้นไปใช้ จึงถือเป็นครั้งแรกของตราสารระหว่างประเทศที่ได้นำเอาเรื่องของสิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรมระหว่างประเทศ การก่อการร้าย องค์การอาชญากรรมข้ามชาติ และการกระทำความรุนแรงบนฐานเพศภาวะหรือการกระทำที่รุนแรงต่อสตรีและเด็กมาเป็นข้อพิจารณาการถ่ายโอนอาวุธเพื่อช่วยลดและขจัดความสูญเสียความทุกข์ทรมานของมนุษย์อันเป็นผลมาจากการใช้อาวุธตามแบบเหล่านั้น

3.) หลักเกณฑ์การนำเข้า (Import)

การนำเข้า หมายถึง กระบวนการนำพาสินค้าต่างประเทศต้นทางเข้ามาภายในประเทศ¹⁶⁸ ดังนั้น การควบคุมการนำเข้าเป็นสิ่งสำคัญ หากเป็นเรื่องของการนำเข้าอาวุธต่างๆเข้ามา

¹⁶⁶ Firearms Protocol, Article 10(2)(a)

¹⁶⁷ Ibid., Article 10(3)

¹⁶⁸ Black's Law Dictionary, Supra note 88, p. 823.

ภายในประเทศและเพื่อความปลอดภัยจึงต้องมีมาตรการเพื่อที่รัฐบาลจะได้สอดส่องดูแลกระบวนการที่ได้ถ่ายโอนนำอาวุธเข้ามาภายในอาณาเขตและให้เจ้าหน้าที่ได้พินิจพิเคราะห์ถึงกระบวนการที่จะเกิดขึ้นภายใต้อำนาจของตน อย่างเช่น การจัดให้มีตรวจสอบการนำเข้าในครั้งนั้นได้

ดังนั้น สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ฉบับนี้ จึงมิได้มุ่งวางขอบทให้เพียงแต่รัฐภาคีส่งออกมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติในการค้าอาวุธระหว่างประเทศที่โปร่งใสเท่านั้น แต่ได้วางขอบทให้รัฐภาคีส่งออกมีพันธกรณีในการปฏิบัติด้วยเช่นกัน

ก. การควบคุมการนำเข้า (Import Control)

ข้อ 8(2) ของสนธิสัญญา กำหนดให้รัฐภาคีส่งออกจะต้องมีมาตรการเพื่อควบคุมการนำเข้าอาวุธตามแบบที่ได้เข้ามาในเขตอำนาจของตน เมื่อมีความจำเป็น ซึ่งมาตรการดังกล่าวอาจรวมถึงระบบการนำเข้า (Import System)¹⁶⁹

จุดประสงค์ของการควบคุมการนำเข้าตามข้อ 8(2) ของสนธิสัญญา คือเพื่อให้รัฐภาคีส่งออกใช้เป็นทางปฏิบัติในการอนุญาตหรือปฏิเสธคำร้องขอการนำเข้า แต่ข้อบทมิได้ระบุเป็นการเฉพาะว่าจะต้องเป็นมาตรการแบบใด ไม่มีการระบุรายละเอียดว่าให้มีระบบการควบคุมอย่างไรบ้าง และมีได้ระบุว่าการนำเข้าในลักษณะใดจึงจะไม่ได้รับการอนุญาต ซึ่งการควบคุมดังกล่าวจะไม่มีก็ได้ อันเนื่องมาจาก ถ้อยคำที่ว่า “... where necessary...” หรือ “... เมื่อจำเป็น ...” อีกทั้ง ถ้อยคำที่ว่า “... import system” หรือ “... ระบบการนำเข้า” ก็ได้มีคำอธิบายไว้ว่าจะเป็นการกระบวนการขั้นตอนการอนุญาตหรือออกใบอนุญาตอย่างไร ดังนั้น จึงขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของรัฐภาคีส่งออกว่าจะกำหนดมาตรการควบคุมการนำเข้าดังกล่าวเป็นไปในทิศทางใดซึ่งเป็นที่เข้าใจได้ว่า เหตุผลที่การควบคุมการนำเข้าในสนธิสัญญานี้มีช่องว่างหลายประการอาจเป็นเพราะมุ่งเน้นไปที่บทบาทหน้าที่ของรัฐภาคีส่งออกเสียมากกว่า

มาตรการเพื่อควบคุมการนำเข้าตามข้อนี้ไม่รวมถึงกระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ จึงอาจเป็นช่องว่างของกฎหมายและทำให้ไม่สอดคล้องกับข้อ 5(2) แห่งสนธิสัญญานี้ ซึ่งให้รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องมีมาตรการที่จำเป็นเพื่ออนุวัติตามข้อบทในสนธิสัญญาโดยมีระบบควบคุมภายในประเทศของตนในเรื่องของการควบคุมการถ่ายโอนอาวุธตามแบบที่ให้รวมไปถึงกระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ด้วย

¹⁶⁹ ATT, Article 8(2)

เมื่อพิจารณาถึงพันธกรณีที่มีหลักเกณฑ์การนำเข้าในความตกลงและตราสารระหว่างประเทศฉบับอื่น

PoA กำหนดว่า รัฐจะต้องมีกฎหมาย ข้อบังคับและกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพเพื่อควบคุมต่อการผลิตอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาภายในเขตอำนาจของตนและการส่งออก การนำเข้า การส่งผ่าน และการถ่ายโอนกลับ (Retransfer) ของอาวุธดังกล่าว เพื่อป้องกันการผลิตและการลักลอบค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย หรือการเบี่ยงเบนไปสู่ผู้รับที่ไม่ได้รับอนุญาต¹⁷⁰

Firearms Protocol กำหนดว่า รัฐภาคีทุกรัฐจะต้องจัดทำหรือให้มีระบบใบอนุญาตหรือการอนุญาตส่งออกและนำเข้าที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนวางมาตรการสำหรับการส่งอาวุธปืน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ และเครื่องกระสุนปืนผ่านไปยังต่างประเทศ¹⁷¹

จะเห็นได้ว่าตราสารทั้ง 2 ฉบับข้างต้น ใช้บังคับกับประเภทอาวุธที่อยู่ในข้อ 2(1)(ข) ของสนธิสัญญาเท่านั้น โดย PoA ใช้บังคับกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ส่วน Firearms Protocol ใช้บังคับกับอาวุธปืน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ และเครื่องกระสุน ความแตกต่างที่เห็นได้ชัดจึงอยู่ที่ประเภทของอาวุธที่อยู่ใต้บังคับ และด้วยจำนวนอาวุธที่อยู่ภายใต้ตราสารมีจำนวนน้อย จึงอาจทำให้พิจารณาปรับใช้ข้อบทได้ง่ายและครอบคลุมกว่าเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของตราสารเหล่านั้น โดยระบุเรื่องของการอนุญาตและใบอนุญาตเพื่อใช้ประกอบการควบคุมการนำเข้าอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม PoA ไม่มีผลผูกพันตามกฎหมาย เป็นเพียงแผนปฏิบัติการซึ่งรัฐจะนำไปใช้หรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับความสมัครใจ ขณะที่ Firearms Protocol แม้จะมีผลผูกพันตามกฎหมาย แต่ก็กล่าวถึงเฉพาะอาวุธปืนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในประเภทของอาวุธขนาดเล็กเท่านั้น

ส่วนสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ในเรื่องของการควบคุมการนำเข้า ครอบคลุมประเภทอาวุธที่อยู่ภายใต้บังคับตามข้อ 2(1)(ก)-(ข) ซึ่งก็คือ รถถังต่อสู้ ยานพาหนะต่อสู้หุ้มเกราะ ระบบปืนใหญ่ที่มีลำกล้องขนาดใหญ่ อากาศยานต่อสู้ เฮลิคอปเตอร์จู่โจม เรือรบ จรวดและฐานยิงจรวด อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ซึ่งเป็นการรวมอาวุธตามแบบไว้ถึง 8 ประเภท ภายใต้สนธิสัญญาฉบับเดียว จึงอาจจะเป็นการยากที่จะระบุรายละเอียดในเรื่องของหลักเกณฑ์ในการนำเข้า

¹⁷⁰ PoA, II. Preventing, combating and eradicating the illicit trade in small arms and light weapons in all its aspects, Paragraph 2.

¹⁷¹ Firearms Protocol, Article 10(1)

ข. เอกสารที่ต้องใช้ (Document)

ข้อ 8(1) ของสนธิสัญญา กำหนดให้รัฐภาคีผู้นำเข้าจะต้องมีมาตรการเพื่อรับรองว่าจะมีการจัดหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องและเหมาะสม (Appropriate and Relevant Information) ส่งไปให้รัฐภาคีผู้ส่งออก หากรัฐภาคีผู้ส่งออกได้ร้องขอมา เพื่อนำไปประกอบการประเมินการส่งออกตามกฎหมายภายในของรัฐดังกล่าว ตามที่ข้อ 7(1) แห่งสนธิสัญญา ได้กำหนดไว้ว่าหากการส่งออกไม่ต้องห้ามตามข้อ 6 จะต้องมีการนำข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาประกอบการพิจารณาในการประเมินการส่งออก เช่น ข้อมูลที่จัดเตรียมโดยรัฐภาคีผู้นำเข้า ซึ่งมาตรการดังกล่าวอาจรวมถึง เอกสารประกอบการเป็นผู้ใช้ปลายทางหรือการใช้ปลายทาง (End Use or End User Documentation)¹⁷² หรือที่เรียกว่า หนังสือรับรองผู้ใช้ปลายทาง (End-User Certificate (EUC))^{*} ถือเป็น การตรวจสอบเบื้องต้นว่าผู้ใช้ปลายทางเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชญากรรมระหว่างประเทศหรือไม่ หรืออาจลักลอบถ่ายโอนอาวุธไปสู่การครอบครองของผู้ก่อการร้ายหรือองค์กรอาชญากรรมก็ได้ ซึ่งในข้อ 8(1) นี้รัฐภาคีผู้นำเข้ามีหน้าที่ต่อรัฐภาคีผู้ส่งออกเท่านั้น

รัฐภาคีผู้นำเข้าแต่ละรัฐสามารถร้องขอข้อมูลจากรัฐภาคีผู้ส่งออก โดยที่รัฐภาคีผู้นำเข้าสามารถร้องขอข้อมูลอันเกี่ยวกับสถานะของการถ่ายโอน (Status of the Transfer) ที่ได้อนุญาตการถ่ายโอนสมบูรณ์แล้ว (Actual Export Authorization) หรือกำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการ (Pending Authorization) จากรัฐภาคีผู้ส่งออกและรัฐภาคีผู้ส่งออกต้องดำเนินการส่งข้อมูลให้ตามที่ได้ถูกขอมา¹⁷³ ข้อ 8(1) นี้สอดคล้องกับข้อ 7(6) แห่งสนธิสัญญา ที่ว่ารัฐภาคีผู้ส่งออกจะต้องจัดหาข้อมูลที่เหมาะสมไว้ให้ โดยที่ตามข้อ 8(1) นี้รัฐภาคีผู้นำเข้าที่ร้องขอข้อมูลจะต้องอยู่ในฐานะประเทศปลายทางสุดท้ายเท่านั้น (Final Destination) ถึงจะมีสิทธิร้องขอข้อมูลดังกล่าวได้และข้อมูลนั้นหมายถึงข้อมูลทุกประเภทที่จะต้องเกี่ยวกับการอนุญาต เพื่อเป็นการตรวจสอบหาว่ารัฐภาคีผู้ส่งออกไม่อนุญาตส่งออกอาวุธในครั้งนั้นว่ามาจากเหตุผลอะไรในการตัดสินใจดังกล่าว

¹⁷² ATT, Article 8(1)

^{*} หนังสือรับรองผู้ใช้ปลายทาง หรือ End-User Certificate เอกสารที่ออกโดยหรือในนามของผู้ใช้ปลายทางที่ได้รับข้อมูลอย่างน้อยที่สุดเกี่ยวกับอาวุธที่ถ่ายโอน ประเทศปลายทาง และผู้ใช้ปลายทาง เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการนำอาวุธเข้าไปโดยปราศจากการอนุญาตหรือการแจ้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและเป็นการป้องกันเพื่อมิให้ในภายหลังเกิดการเปลี่ยนวัตถุประสงค์ของการใช้อาวุธผิดไปจากวัตถุประสงค์เดิม หรือการใช้ปลายทางอาจเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชญากรรมระหว่างประเทศ

¹⁷³ ATT, Article 8(3)

เมื่อพิจารณาถึงพันธกรณีที่มีหลักเกณฑ์การนำเข้า ในเรื่องของเอกสารที่ต้องใช้ในความตกลงและตราสารระหว่างประเทศฉบับอื่น

PoA กำหนดว่า ต้องจัดทำหรือให้มีระบบควบคุมแห่งชาติทั้งใบอนุญาตหรือการอนุญาตส่งออกและนำเข้าที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการส่งผ่านระหว่างประเทศสำหรับการถ่ายโอนอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา เพื่อการต่อต้านการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย¹⁷⁴

Firearms Protocol กำหนดว่า ใบอนุญาตและเอกสารการอนุญาตส่งออกและนำเข้า ตลอดจนเอกสารประกอบด้วยข้อมูลอย่างน้อยที่สุด คือ สถานที่ออกเอกสาร วันที่ออกเอกสาร วันหมดอายุ ประเทศที่ส่งออก ประเทศที่นำเข้า ผู้รับปลายทาง รายละเอียดและจำนวนของอาวุธปืนขึ้นส่วนและอุปกรณ์ และเครื่องกระสุน และเมื่อมีการส่งผ่านประเทศอื่นจะต้องระบุประเทศที่ส่งผ่านด้วย โดยที่ข้อมูลในใบอนุญาตนำเข้าดังกล่าวจะต้องส่งให้แก่รัฐที่ซึ่งมีการส่งผ่านเป็นการล่วงหน้า¹⁷⁵ พร้อมกันนี้หากได้มีการร้องขอ รัฐภาคีผู้นำเข้าจะต้องแจ้งกลับต่อรัฐภาคีผู้ส่งออกว่าได้รับอาวุธปืนขึ้นส่วนและอุปกรณ์ และเครื่องกระสุนปืนที่นำเข้ามาแล้ว¹⁷⁶

จะเห็นได้ว่า ทั้ง PoA และ Firearms Protocol ต่างก็ระบุถึงรายละเอียดในการอนุญาตและออกใบอนุญาต โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน Firearms Protocol ใบอนุญาตการส่งออกและการนำเข้า รวมทั้งเอกสารประกอบต้องระบุถึงข้อมูลอย่างน้อยที่สุด เช่น สถานที่ออกเอกสาร วันที่ออกเอกสาร วันหมดอายุ ประเทศที่ส่งออก ประเทศที่นำเข้า ผู้รับปลายทาง รายละเอียดและจำนวนของอาวุธปืนขึ้นส่วนและอุปกรณ์ และเครื่องกระสุน ถือได้ว่าเป็นแนวปฏิบัติที่ชัดเจนให้กับรัฐภาคี รวมถึงการแจ้งกลับต่อรัฐภาคีผู้ส่งออกว่าตนได้รับอาวุธที่จัดส่งมาให้แล้ว ส่วนสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ในเรื่องของเอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบการนำเข้า มิได้ระบุรายละเอียดอย่างชัดเจนว่ามีอะไรบ้าง เพียงแต่ยกตัวอย่างว่าเป็นเอกสารประกอบการเป็นผู้ใช้ปลายทางหรือการใช้ปลายทาง (End Use or End User Documentation) เท่านั้น

¹⁷⁴ PoA, II. Preventing, combating and eradicating the illicit trade in small arms and light weapons in all its aspects, Paragraph 11.

¹⁷⁵ Firearms Protocol, Article 10(3)

¹⁷⁶ Ibid., Article 10(4)

4.) หลักเกณฑ์การส่งผ่านหรือการถ่ายลำ (Transit, Transshipment)

“Transit” และ “Transshipment” ยังคงไม่มีคำนิยามอันเป็นที่ยอมรับในทางระหว่างประเทศ¹⁷⁷ และภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ก็มีได้มีการให้คำนิยามไว้เช่นกัน เพื่อให้ได้คำนิยามที่สอดคล้องกับพันธกรณีของสนธิสัญญา อันเป็นการสร้างความเข้าใจเพื่อนำไปปฏิบัติตาม จึงอาจพิจารณาได้จาก **International Small Arms Control Standards (ISACS) 01.20*** คำว่า “Transit” หมายถึง การเคลื่อนที่ของสินค้าข้ามดินแดนของรัฐหนึ่งซึ่งอยู่ระหว่างการถ่ายโอนของสองรัฐ รวมถึงการถ่ายโอนสินค้าจากรูปแบบการขนส่งแบบหนึ่งไปเป็นอีกแบบหนึ่ง ณ จุดที่เข้ามาแล้วจึงออกไปจากรัฐที่ซึ่งมีการส่งผ่าน¹⁷⁸ และคำว่า “Transshipment” หมายถึง การขนส่งสินค้าไปยังสถานที่ตั้งกลาง นอกเหนือจากรัฐผู้นำเข้าและรัฐผู้ส่งออก ที่ซึ่งสินค้าเหล่านั้นจะถูกแยกขนส่งไปยังพาหนะที่แตกต่างกันและส่งต่อไปยังจุดหมายสุดท้ายของการขนส่งในครั้งนั้น โดยปราศจากการเปลี่ยนรูปแบบการขนส่ง¹⁷⁹ หรือเพื่อการนำไปปรับใช้ได้จริง อาจพิจารณาคำนิยามจากที่ที่ประชุมรัฐภาคีแห่งอนุสัญญาอาวุธเคมี ค.ศ. 1992 ได้นิยาม “Transit” ไว้ว่า “เป็นการเคลื่อนที่ทางกายภาพในการนำสารเคมีผ่านอาณาเขตของรัฐหนึ่งอันเป็นเส้นทางที่จะใช้ไปยังอีกรัฐหนึ่งที่เป็นเป้าหมายของการขนส่ง การดำเนินการส่งผ่านนั้นรวมทั้ง การเปลี่ยนวิธีการขนส่ง และยังรวมถึงการเก็บรักษาชั่วคราวเฉพาะวัตถุประสงค์เพื่อการเปลี่ยนวิธีขนส่งดังกล่าว”¹⁸⁰

ดังนั้น รัฐภาคีอาจจะนำเอาคำนิยามดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายภายใน และแนวนโยบายในการอนุวัติสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 นี้ต่อไปได้

¹⁷⁷ Stockholm International Peace Research Institute, Implementation the Arms Trade Treaty: Building on Available Guidelines and Assistance Activities [online]. Available from: <https://www.sipri.org/sites/default/files/files/misc/SIPRIBP1505.pdf>.

* เอกสารดังกล่าว ออกโดยการประสานงานของสหประชาชาติว่าด้วยอาวุธขนาดเล็ก หรือ United Nations Coordinating Action on Small Arms (CASA) เพื่อใช้เป็นอภิธานศัพท์ คำนิยามและอักษรย่อ

¹⁷⁸ UN CASA, International Small Arms Control Standard (Isacs) [online]. Available from: <http://www.smallarmsstandards.org/isacs/0120-en.pdf>.

¹⁷⁹ Ibid.

¹⁸⁰ Sarah Parker, Handbook the Arms Trade Treaty: A Practical Guide to National Implementation [online]. Available from: <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/Q-Handbooks/HB-04-ATT/HB4-ATT-implementation.pdf>.

ก. การควบคุมการส่งผ่านหรือการถ่ายลำ (Transit, Transshipment)

การควบคุมการส่งผ่านหรือการถ่ายลำมีขึ้นเพื่อให้รัฐได้กำกับดูแล ตรวจสอบ อนุญาต ปฏิเสธ หรือยึดการขนส่งอาวุธที่ได้ผ่านเข้ามาในอาณาเขตของตน

ข้อ 9 ของสนธิสัญญา กำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องมีมาตรการที่เหมาะสมในการควบคุมการส่งผ่านหรือการถ่ายลำอาวุธตามแบบที่ระบุไว้ในข้อ 2(1) เมื่อจำเป็นและสามารถกระทำได้ ภายใต้เขตอำนาจของตน ที่ซึ่งได้ผ่านเข้ามาในอาณาเขตของรัฐภาคีโดยสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง¹⁸¹ จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณา ดังนี้

ประเด็นแรกที่ต้องพิจารณา คือ ถ้อยคำว่า “... appropriate measures ...” หรือ “... มาตรการที่เหมาะสม ...” สำหรับมาตรการควบคุมที่เหมาะสมนั้นสนธิสัญญามีได้ระบุไว้ว่าให้มีมาตรการอย่างไรบ้างหรือแสดงตัวอย่างที่จะถือว่าเป็นมาตรการที่เหมาะสม ดังนั้น จึงขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของรัฐภาคีว่าจะให้มีการควบคุมการส่งผ่านโดยใช้มาตรการเพื่อตรวจสอบทางกายภาพอย่างไรบ้าง เช่น ให้มีการเช็คหรือเรียกดูของที่อยู่ในยานพาหนะ หรือมาตรการเพื่อตรวจสอบเอกสารที่ช่องทางออกนอกราชอาณาจักร (Point of Exit) โดยศุลกากรหรือตำรวจชายแดน เป็นต้น¹⁸² โดยมาตรการที่รัฐภาคีจะกำหนดการควบคุมต่อการส่งผ่านนั้นจะให้ใช้ต่อการส่งผ่านเพียงอย่างเดียวหรือจะให้ใช้ต่อการถ่ายลำด้วยก็ได้¹⁸³

ประเด็นที่สองที่ต้องพิจารณา คือ ถ้อยคำว่า “... where necessary¹⁸⁴ and feasible¹⁸⁵ ...” หรือ “... เมื่อจำเป็นและสามารถกระทำได้ ...” ซึ่งสนธิสัญญามีได้ระบุถึงสถานการณ์ใดที่จะเป็นสถานการณ์ที่ต้องมีมาตรการที่จำเป็น รัฐภาคีมีดุลยพินิจในการตีความและปรับใช้ กล่าวคือรัฐภาคีจึงต้องกำหนดมาตรการที่เหมาะสมเพื่อควบคุมการส่งผ่านหรือถ่ายลำเมื่อจำเป็นและสามารถกระทำได้นั้นเอง ซึ่งอาจจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น รูปแบบของการขนส่ง ลักษณะภูมิศาสตร์ของประเทศหรือด้วยเหตุผลด้านข้อจำกัดทั้งทางด้านทรัพยากรและแนวทางปฏิบัติที่ไม่อาจเข้ากีดกันการค้าเนิกรทางพาณิชย์ได้ เนื่องด้วยจะส่งผลให้เกิดความล่าช้าต่อการขนส่ง¹⁸⁶ และเกิดเป็นความ

¹⁸¹ ATT, Article 9

¹⁸² Sarah Parker, *Supra* note 180, pp. 89-90.

¹⁸³ *Ibid.*, p. 316.

¹⁸⁴ Oxford English Dictionary, “Necessary” means needed to be done or essential.

¹⁸⁵ Oxford English Dictionary, “Feasible” means possible and practical to do easily or conveniently.

¹⁸⁶ Small Arms Survey 2014, *Supra* note 61, p. 90.

เสียหายทางเศรษฐกิจตามมา อีกทั้งในหลายรัฐยังประสบกับปัญหาในทางปฏิบัติทางการค้าและโลจิสติกส์เป็นการยากที่จะเข้าควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพหากรัฐดังกล่าวมีภูมิประเทศอาณาเขตที่กว้างขวาง และด้วยรูปแบบของการขนส่งที่มีทั้งทางบก (Land) ทางทะเล (Sea) และทางอากาศ (Air) ที่มีความแตกต่างกัน แนวทางและวิธีการในการควบคุมจึงย่อมแตกต่างกันไปตามปัจจัยเหล่านั้น¹⁸⁷

ประเด็นสุดท้าย คือ มาตรการที่รัฐกำหนดจะสามารถกระทำได้หรือไม่จะต้องคำนึงถึงกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง (Relevant International Law) เพราะบางรัฐภาคีในฐานะที่เป็นรัฐภาคีที่ซึ่งมีการส่งผ่านจะต้องพบกับข้อจำกัดที่ตนจะต้องควบคุมสินค้าซึ่งผ่านเข้ามาในอาณาเขตของตนจากข้อบทในเรื่องพันธกรณี สิทธิและหน้าที่ไม่ว่าจะมาจากกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ¹⁸⁸ หรือตราสารระหว่างประเทศซึ่งเป็นการจำกัดอิสระของรัฐในการใช้อำนาจได้เฉพาะภายในอาณาเขตที่ตนมีอำนาจอธิปไตย แม้ว่าการผ่านจะเป็นสิทธิที่มีเงื่อนไข (Conditional Right) ที่เป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ รัฐใดๆจึงสามารถหยิบยกมาอ้างได้ ด้วยเหตุที่ว่าเพื่อความสะดวก (Convenience) และความเหมาะสม (Reasonableness) เพื่อการผ่านระหว่างประเทศมิใช่เพียงแต่เพื่อความจำเป็น (Necessity)¹⁸⁹ เป็นผลประโยชน์ระหว่างรัฐซึ่งกระทบต่อสิทธิของทางผ่าน ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดทางบก ทางทะเล หรือทางอากาศ ซึ่งการถ่ายโอนอาวูก็เหมือนกับการถ่ายโอนสินค้าประเภทอื่นๆซึ่งจะต้องเข้ามาและออกไปสู่ทะเล รวมถึงสิทธิในการข้ามผ่านอาณาเขตของรัฐอื่นซึ่งสิทธิเหล่านี้จะต้องอยู่ภายใต้การประชุมระหว่างประเทศหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศอันเป็นพื้นฐานของหลักการเสรีภาพในการผ่าน¹⁹⁰ การผ่านจึงถูกจำกัดด้วยอำนาจอธิปไตยของรัฐเหนืออาณาเขต ดังนั้นจึงมีเรื่องที่ต้องพิจารณาทั้งสิทธิในการผ่านและหน้าที่ของรัฐที่ซึ่งมีการส่งผ่านที่จะอนุญาตให้การผ่านเหล่านั้นเข้ามาในอาณาเขตของตนได้ ทั้งนี้ ตามกฎหมายทะเลมีสิทธิเข้าไปยังทะเลอย่างอิสระและไม่จำกัดแต่จะต้องไม่เป็นการละเมิดผลประโยชน์ของรัฐที่ซึ่งมีการผ่าน (Transit State) โดยอิสระในการผ่านหรือเข้าไปยังทะเลนั้นรัฐที่ซึ่งมีการผ่านไม่สามารถจำกัดสิทธิได้อย่างเด็ดขาด การจำกัดได้นั้นใช้กับสินค้าบางอย่างด้วยเหตุที่ว่าเพื่อเป็นการปกป้องสุขภาพอนามัยและความมั่นคง

¹⁸⁷ Sarah Parker, *Supra* note 180, p. 97.

¹⁸⁸ *Ibid.*, p. 320.

¹⁸⁹ Beatriz Huarte Melgar, *The Transit of Goods in Public International Law*. (Leiden: Brill-Nijhoff, 2015), p. 323.

¹⁹⁰ "Freedom of Transit and Regional Transit Arrangements" in UNCTAD Trust Fund for Trade Facilitation Negotiations Technical Note 8, [online]. Available from: unctad.org/en/Docs/TN08_FreedomofTransit.pdf

เนื่องด้วยอัตราส่วนของการถ่ายโอนอาวุธส่วนใหญ่แล้วคือการถ่ายโอนผ่านทางทะเล ดังนั้น ในส่วนห้วงทะเล โดยอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล หรือ United Nations Convention on the Law of the Sea 1982 (UNCLOS) กำหนดว่า เรือของรัฐทั้งปวงไม่ว่าจะเป็น รัฐชายฝั่งหรือรัฐที่ไร้ฝั่งก็ตาม ย่อมอุบุโภคสิทธิการผ่านโดยสุจริตในทะเลอาณาเขต (Right of Innocent Passage)¹⁹¹ ซึ่งการผ่านดังกล่าวจะต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว¹⁹² และรัฐชายฝั่งจะต้องไม่ขัดขวางการผ่านโดยสุจริตของเรือต่างชาติในทะเลอาณาเขตด้วย¹⁹³ ซึ่งการผ่านจะสุจริตราบเท่าที่ไม่เป็นการเสื่อมเสียต่อสันติภาพ ความสงบเรียบร้อยหรือความมั่นคงของรัฐชายฝั่ง¹⁹⁴ ทั้งนี้ รัฐชายฝั่งอาจออกกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวกับการผ่านโดยสุจริตได้¹⁹⁵ ซึ่งแม้ข้อบังคับดังกล่าวที่สามารถออกได้ไม่ได้ระบุดังถึงเรื่องเกี่ยวกับอาวุธ แต่โดยที่พันธกรณีของรัฐภาคีในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 รัฐภาคีมีหน้าที่โดยเด็ดขาด¹⁹⁶ ที่จะไม่อนุญาตให้เรือต่างชาติผ่านเข้ามาในอาณาเขตแม้จะอุบุโภคสิทธิการผ่านโดยสุจริตก็ตาม หากว่าเรือดังกล่าวได้บรรทุกอาวุธตามแบบหรือกระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ที่ตกอยู่ภายใต้ข้อห้ามของการถ่ายโอนอาวุธตามข้อ 6 ของสนธิสัญญา

รัฐไร้ฝั่งทะเลเป็นรัฐที่จะต้องอาศัยการออกไปสู่ทะเลโดยผ่านอาณาเขตของรัฐเพื่อนบ้าน หรือที่เรียกว่า รัฐทางผ่าน โดยไม่ว่าจะการบรรทุกทุกคน สิ่งของ หรือสินค้าใดผ่านไปยังดินแดนของรัฐทางผ่าน สำหรับรัฐไร้ฝั่งทะเล¹⁹⁷ มีสิทธิได้อนุสัญญากฎหมายทะเลกำหนดสิทธิที่จะออกไปสู่และเข้ามาจากทะเล เสรีภาพในทะเลหลวง เพื่อการนี้รัฐไร้ฝั่งทะเลจะอุบุโภคเสรีภาพในการผ่านอาณาเขตของรัฐทางผ่าน¹⁹⁸ โดยปัจจัยการขนส่งทุกประเภท¹⁹⁹ ซึ่งข้อกำหนดและวิธีการใช้เสรีภาพในการผ่านนั้นจะต้องเป็นการตกลงกันระหว่างรัฐไร้ฝั่งทะเลและรัฐทางผ่าน ไม่ว่าจะในรูปแบบของความตกลงทวี

¹⁹¹ United Nations Convention on the Law of the Sea, Article 17

¹⁹² Ibid., Article 18

¹⁹³ Ibid., Article 24

¹⁹⁴ Ibid., Article 19

¹⁹⁵ Ibid., Article 21

¹⁹⁶ Saferworld, Export Group on Att Implementation: Prevention, Transit and Innocent Passage under the Arms Trade Treaty [online]. Available from: <http://www.saferworld.org.uk/downloads/pubdocs/prevention-transit-and-innocent-passage-under-the-arms-trade-treaty.pdf>.

¹⁹⁷ United Nations Convention on the Law of the Sea, Article 124(1)(a)

¹⁹⁸ Ibid., Article 124(1)(b)

¹⁹⁹ Ibid., Article 125(1)

ภาคี อนุภูมิภาคหรือภูมิภาค²⁰⁰ และรัฐทางผ่านย่อมมีสิทธิที่จะวางมาตรการทั้งปวงที่จำเป็นเพื่อที่การใช้สิทธิของรัฐไร้ฝั่งทะเลจะไม่ละเมิดผลประโยชน์โดยชอบธรรมของรัฐตน²⁰¹ กล่าวคือ กฎหมายระหว่างประเทศให้สิทธิกับทั้งรัฐไร้ฝั่งทะเลและรัฐทางผ่านโดยที่แม้รัฐไร้ฝั่งทะเลจะมีสิทธิที่จะออกไปสู่และเข้ามาจากทะเลโดยผ่านรัฐทางผ่านนั้นก็ต่อมจากการตกลงกันของทั้งสองรัฐและขึ้นอยู่กับว่าสิ่งที่จะทำการผ่านไปนั้นคืออะไร เพราะรัฐทางผ่านก็มีสิทธิที่จะออกมาตรการใดๆ เพื่อเป็นการป้องกันการละเมิดจากรัฐไร้ฝั่งทะเลได้ด้วยเหมือนกัน²⁰²

ส่วนของห้วงอากาศ อนุสัญญาว่าด้วยการบินพลเรือนระหว่างประเทศ หรือ Convention on International Civil Aviation 1944 (Chicago Convention) ไม่มีเรื่องการใช้สิทธิการผ่านโดยสุจริต (Right of Innocent Passage) เนื่องด้วยข้อ 1 ยอมรับว่าทุกรัฐมีอธิปไตยโดยเฉพาะและสมบูรณ์ (Complete and Exclusive Sovereignty) เหนืออวกาศบนอาณาเขตของตน²⁰³ อย่างไรก็ตาม รัฐผู้ทำสัญญาได้ตกลงให้ บรรดาอากาศยานของรัฐผู้ทำสัญญาอื่นๆ ซึ่งมีได้ดำเนินการให้บริการเดินอากาศระหว่างประเทศประจำมีกำหนด ย่อมมีสิทธิที่จะทำการบินเข้ามาในอาณาเขตของตน หรือบินผ่านอาณาเขตของตนโดยไม่แวะลง และการแวะลงมิใช่เพื่อการค้าได้โดยไม่จำเป็นต้องขอรับอนุญาตล่วงหน้าและรัฐที่อากาศยานนั้นทำการบินอยู่เหนือมีสิทธิที่จะสั่งให้แวะลงได้²⁰⁴ แต่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับสินค้าที่ว่า ห้ามมิให้นำยุทธภัณฑ์หรือเครื่องใช้ในการสงครามมาในหรือเหนืออาณาเขตของรัฐหนึ่งโดยอากาศยานที่ดำเนินการเดินอากาศระหว่างประเทศ นอกจากจะได้รับอนุญาตจากรัฐดังกล่าว ซึ่งรัฐแต่ละรัฐจะกำหนดโดยออกเป็นข้อบังคับว่ายุทธภัณฑ์ หรือเครื่องใช้ในการสงครามตามข้อนี้คืออะไรบ้าง²⁰⁵ รัฐภาคีของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 จึงสามารถออกมาตรการหรือกำหนดได้ว่าบรรดาอาวุธตามแบบที่อยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญาจะเป็นยุทธภัณฑ์ที่ให้มีการควบคุมตามมาตรการที่รัฐภาคีกำหนดขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามสนธิสัญญา

อนุสัญญาว่าด้วยการค้าผ่านแดนของรัฐไร้ชายฝั่ง หรือ Convention on Transit Trade of Land-locked States 1965 สำหรับรัฐที่เป็นทางผ่านให้กับรัฐที่ไร้ชายฝั่งหรือรัฐที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล

²⁰⁰ Ibid., Article 125(2)

²⁰¹ Ibid., Article 125(3)

²⁰² Endalcatchew Bayth, "The Rights of Land-Locked States in the International Law: The Role of Bilateral/Multilateral Agreements," *Social Sciences*, (2015), 4.

²⁰³ Convention on International Civil Aviation, Article 1

²⁰⁴ Ibid., Article 5

²⁰⁵ Ibid., Article 35(a)

เมื่อมีการขนส่งผ่านส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของดินแดนในรัฐอื่นซึ่งเป็นทางผ่าน ตามกฎระเบียบว่าด้วยการใช้วิธีการขนส่งของรัฐภาคีจะต้องมีความตกลงร่วมกันในการกำหนดวิธีการขนส่งดังกล่าว²⁰⁶ และรัฐภาคีจะต้องอนุญาตการขนส่งซึ่งผ่านทะเลอาณาเขตของตนเนื่องด้วยหลักการตามจารีตประเพณีระหว่างประเทศหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศ ทั้งนี้ มีข้อยกเว้นสำหรับรัฐที่ซึ่งมีการส่งผ่านที่อาจออกมาตรการใดๆได้ หากเป็นเหตุผลที่ว่าด้วยสาธารณสุข ความมั่นคงและการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา²⁰⁷ หรือในกรณีฉุกเฉิน²⁰⁸ หรือสงคราม²⁰⁹ รัฐภาคีของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ที่เป็นรัฐทางผ่านให้กับรัฐไร้ชายฝั่งหรือรัฐที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล สามารถออกมาตรการในการขนส่งผ่านอาณาเขตของตนได้หากเป็นการส่งออกหรือนำเข้าสิ่งของเฉพาะอย่าง เช่น นิโคติน ยาอันตราย หรืออาวุธ เช่นนี้ในส่วนของอาวุธตามแบบ รัฐภาคีก็สามารถกำหนดมาตรการเพื่อควบคุมการส่งผ่านหรือถ่ายลำได้เช่นกัน

ในส่วนของการขนส่งทางบก อนุสัญญาเกี่ยวกับการขนส่งระหว่างประเทศโดยรถไฟ หรือ Convention concerning International Carriage by Rail 1999 (COTIF) รัฐภาคีจะต้องอำนวยความสะดวกและปรับปรุงการจราจรทางรถไฟระหว่างประเทศ โดยส่งเสริมระเบียบมาตรฐานของกฎข้อบังคับมาตรฐาน กระบวนการและวิธีการในบรรดาที่ใช้เกี่ยวกับการรถไฟ ไม่ว่าจะเป็นตัวรถไฟ บุคลากร โครงสร้างพื้นฐานหรือบริการเสริมต่างๆ²¹⁰ รัฐภาคีของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 จึงสามารถออกมาตรการใดต่อการขนส่งทางรถไฟได้เมื่อจำเป็น

เมื่อพิจารณาถึงพันธกรณีที่มีหลักเกณฑ์การส่งผ่านหรือการถ่ายลำในความตกลงและตราสารระหว่างประเทศฉบับอื่น

PoA กำหนดว่า รัฐจะต้องมีกฎหมาย ข้อบังคับและกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพเพื่อการควบคุมต่อการผลิตอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาภายในเขตอำนาจของตนและการส่งออก การนำเข้า การส่งผ่าน และการถ่ายโอนกลับ (Retransfer) ของอาวุธดังกล่าว เพื่อป้องกันการผลิตและการลักลอบค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย หรือการเบี่ยงเบนไปสู่ผู้รับที่ไม่ได้รับ

²⁰⁶ Convention on Transit Trade of Land-Locked States, Article 2

²⁰⁷ Ibid., Article 11

²⁰⁸ Ibid., Article 12

²⁰⁹ Ibid., Article 13

²¹⁰ Convention Concerning International Carriage by Rail, Article 5(2)

อนุญาต²¹¹ และ เพื่อประเมินคำร้องขอสำหรับการอนุญาตการส่งออกตามข้อบังคับและกระบวนการแห่งชาติซึ่งครอบคลุมอาวุธขนาดเบาและอาวุธเล็กทั้งหมดและสอดคล้องกับความรับผิดชอบที่มีอยู่ของรัฐภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำนึงถึงความเสี่ยงต่อการเบี่ยงเบนของอาวุธดังกล่าวไปยังการค้าที่ผิดกฎหมาย นอกจากนี้ ให้มีการสร้างหรือรักษาไว้ซึ่งระบบควบคุมแห่งชาติทั้งใบอนุญาตหรือการอนุญาตส่งออกและนำเข้าที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการส่งผ่านระหว่างประเทศสำหรับการถ่ายโอนอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา เพื่อการต่อต้านการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย²¹² อีกทั้ง รัฐจะต้องมีกฎหมาย ข้อบังคับและกระบวนการบริหารเพื่อรับรองว่าจะมีการควบคุมที่มีประสิทธิภาพการส่งออกและการส่งผ่านอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา เช่น ใบรับรองผู้ใช้สุดท้าย (End-User Certificate) ที่ได้รับรองความถูกต้อง รวมทั้งมาตรการบังคับใช้ต่างๆ²¹³

Firearms Protocol กำหนดว่า รัฐภาคีทุกรัฐจะต้องจัดทำหรือให้มีระบบใบอนุญาตหรือการอนุญาตส่งออกและนำเข้าที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนวางมาตรการสำหรับการส่งอาวุธปืน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ และเครื่องกระสุนปืนผ่านไปยังต่างประเทศ²¹⁴

จะเห็นได้ว่า ทั้ง PoA และ Firearms Protocol ต่างให้มีการจัดทำระบบของใบอนุญาตและการอนุญาตเพื่อการส่งผ่าน แต่สำหรับสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 นั้น หากจะมีมาตรการควบคุมต่อเมื่อจำเป็นหรือสามารถกระทำได้ เนื่องจากคำนึงถึงความจำเป็นและความเหมาะสมของรัฐภาคีแต่ละรัฐในสถานะที่แตกต่างกันออกไป จึงขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของรัฐภาคีที่ซึ่งมีการส่งผ่าน หรือรัฐภาคีที่ซึ่งมีการถ่ายลำภายใต้อธิปไตยของตนในการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมและคำนึงถึงข้อจำกัดด้านความสามารถทั้งทางด้านบุคลากรและทางด้านเทคนิค²¹⁵ เพื่อควบคุมการถ่ายโอนอาวุธดังกล่าวที่จะผ่านเข้าสู่ดินแดน หากรัฐภาคีที่ซึ่งมีการส่งผ่านหรือรัฐภาคีที่ซึ่งมีการถ่ายลำได้มีการกำหนดเกี่ยวกับมาตรการการส่งผ่านก็จะเป็นการดีที่จะแสดงถึงความรับผิดชอบที่มีร่วมกัน

²¹¹ PoA, ll. Preventing, combating and eradicating the illicit trade in small arms and light weapons in all its aspects, Paragraph 2.

²¹² Ibid., Paragraph 11.

²¹³ Ibid., Paragraph 12.

²¹⁴ Firearms Protocol, Article 10(1)

²¹⁵ United Nations Office for Disarmament Affairs, "Module 8 Transit and Trans-shipment," *Arms Trade Treaty Implementation Toolkit*, [online]. Available from: www.un.org/disarmament/ATT.

ข. เอกสารที่ต้องใช้ (Document)

สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 มิได้ระบุให้มีการออกใบอนุญาตหรือเอกสารใดๆ จากรัฐภาคีเพื่อการส่งผ่านหรือขนถ่ายลำ

ส่วน PoA กำหนดว่า รัฐจะต้องมีกฎหมาย ข้อบังคับและกระบวนการบริหารเพื่อรับรองว่าจะมีการควบคุมที่มีประสิทธิภาพต่อการส่งออกและการส่งผ่านอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา เช่น หนังสือรับรองผู้ใช้ปลายทาง (End-User Certificate) ที่ได้รับรองความถูกต้อง รวมทั้งมาตรการบังคับใช้ต่างๆ²¹⁶

Firearms Protocol กำหนดว่า ในส่วนของใบอนุญาตและเอกสารการอนุญาตส่งออกและนำเข้า ตลอดจนเอกสารประกอบด้วยข้อมูลอย่างน้อยที่สุด คือ สถานที่ออกเอกสาร วันที่ออกเอกสาร วันหมดอายุ ประเทศที่ส่งออก ประเทศที่นำเข้า ผู้รับปลายทาง รายละเอียดและจำนวนของอาวุธปืน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ และเครื่องกระสุน และเมื่อมีการส่งผ่านประเทศอื่นจะต้องระบุประเทศที่ส่งผ่านด้วย โดยที่ข้อมูลในใบอนุญาตนำเข้าดังกล่าวจะต้องส่งให้แก่รัฐที่ซึ่งมีการส่งผ่านเป็นการล่วงหน้า²¹⁷ ส่วนในกรณีของรัฐที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล การส่งผ่านจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อรัฐที่ซึ่งมีการส่งผ่านได้แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรก่อนการขนส่งดังกล่าวว่าตนไม่คัดค้านการส่งผ่านในครั้งนั้น²¹⁸

จะเห็นได้ว่า ทั้ง PoA และ Firearms Protocol ต่างก็ระบุถึงใบอนุญาตเพื่อการส่งผ่าน ซึ่ง PoA และ Firearms Protocol ต่างมุ่งควบคุมเพียงแค่อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเท่านั้น อย่างไรก็ตาม PoA มิได้เป็นตราสารที่มีผลผูกพันทางกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่น่าสนใจคือ พันธกรณีใน Firearms Protocol การส่งผ่านจะเกิดโดยรัฐที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล รัฐที่ซึ่งมีการส่งผ่านจะต้องได้แจ้งว่าไม่มีการคัดค้านการส่งผ่านในครั้งนั้นแต่อย่างใด และใบอนุญาตการส่งออกและการนำเข้าหรือการอนุญาตการส่งออกและการนำเข้า รวมทั้งเอกสารประกอบต้องระบุถึงข้อมูลอย่างน้อยที่สุด จะต้องมียกเอกสารประกอบที่ระบุถึงข้อมูลต่างๆ เช่น สถานที่ออกเอกสาร วันที่ออกเอกสาร วันหมดอายุ อีกทั้งประเทศที่ส่งออก ประเทศที่นำเข้า ผู้รับปลายทาง รายละเอียดและจำนวนของอาวุธปืน ชิ้นส่วนประกอบและเครื่องกระสุน ถือได้ว่าเป็นแนวปฏิบัติที่ชัดเจนให้กับรัฐภาคี โดยการให้รัฐที่ซึ่งมีการส่งผ่านได้แจ้งว่าไม่มีการคัดค้านการส่งผ่านแต่อย่างใด

²¹⁶ PoA, II. Preventing, combating and eradicating the illicit trade in small arms and light weapons in all its aspects, Paragraph 12.

²¹⁷ Firearms Protocol, Article 10(3)

²¹⁸ Ibid., Article 10(2)(b)

5.) หลักเกณฑ์การกระทำเป็นนายหน้า (Brokering)

นายหน้ามีบทบาทสำคัญด้วยการเข้าถึง จัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ต่างๆ โดยสรรหาจากแหล่งบริษัทผลิตอาวุธ จึงถือเป็นตัวเชื่อมโยงสำคัญในการทำธุรกรรมการค้าอาวุธ เพราะอยู่ในเครือข่ายของการค้าในการช่วยและอำนวยความสะดวกในทุกด้าน ทั้งการขนส่ง โลจิสติกส์ โกดัง การเงิน ประกันภัย และใบอนุญาต²¹⁹ หรือแม้กระทั่งบริการหลังการขาย ทั้งนี้ การซื้อขายอาวุธโดยผู้กระทำผิดที่ไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการซื้อได้อย่างถูกกฎหมายจึงต้องอาศัยตัวกลาง ซึ่งก็คือ นายหน้า และการดำเนินการเป็นนายหน้าที่ไม่มีกฎหมายในการควบคุมนั้นจึงนำไปสู่หนทางของการกระทำผิดในลำดับต่อไป อันเกิดจากทั้งการกระทำของนายหน้าในลักษณะต่างๆ อย่างเช่นการใช้เอกสารปลอม²²⁰ ไม่ว่าจะใบตราส่ง ใบรับรอง เป็นต้น เพื่อให้ได้เข้าทำธุรกรรมอย่างถูกกฎหมาย

ภายใต้สนธิสัญญาฉบับนี้ มิได้มีการให้คำนิยามของ “Broker” และ “Brokering” จึงต้องอาศัยการพิจารณาคำนิยามจากเอกสารที่ได้กล่าวถึง “Broker” และ “Brokering” ในบริบทที่เกี่ยวกับอาวุธ เพื่อให้ได้คำนิยามที่สอดคล้องกับพันธกรณีของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 อันเป็นการสร้างความเข้าใจเพื่อนำไปปฏิบัติตาม จึงอาจพิจารณาได้จาก **รายงานของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (2007 UN Report of the Group of Governmental Experts)*** “Broker” หรือ “นายหน้า” คือ บุคคลหรือนิติบุคคลที่กระทำเสมือนเป็นตัวกลางเพื่อนำพาคู่กรณีที่เกี่ยวข้องและเตรียมการหรืออำนวยความสะดวกให้เกิดการซื้อขายอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา เพื่อที่จะได้รับผลตอบแทนเป็นเงินหรืออย่างอื่นใดเป็นการตอบแทน²²¹

ส่วนคำว่า “Brokering” **International Small Arms Control Standards (ISACS)**

01.20* “Brokering” คือ การกระทำเป็นนายหน้า ไม่ว่าจะเป็นการแสวงหาโอกาสทางธุรกิจให้แก่

²¹⁹ Bary Kellman, Supra note 87, p. 720.

²²⁰ Center for American Progress, The Tangled Web of Illicit Arms Trafficking [online]. Available from: www.americanprogress.org.

* กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Group of Governmental Experts) คือ กลุ่มบุคคลที่จัดตั้งโดยที่ประชุมสมัชชาใหญ่ ตามข้อมติ 60/81 เพื่อช่วยในการพิจารณาถึงการดำเนินงานในขั้นต่อไป เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันต่อต้านและกำจัดการกระทำเป็นนายหน้าที่ผิดกฎหมายซึ่งเกี่ยวข้องกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

²²¹ United Nations Secretary-General, "The Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects", UN Doc. A/62/163 (30 August 2007)., p. 8, para. 8.

* เอกสารดังกล่าว ออกโดยการประสานงานขอสหประชาชาติว่าด้วยอาวุธขนาดเล็ก หรือ United Nations Coordinating Action on Small Arms (CASA) เพื่อใช้เป็นที่ปรึกษา คำนิยามและอักษรย่อ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.smallarmsstandards.org/isacs/0120-en.pdf>

คู่กรณีทั้งสองฝ่ายหรือเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง การนำคู่กรณีที่เกี่ยวข้องเข้าทำสัญญา การช่วยเหลือ คู่กรณีในการยื่นข้อเสนอ การจัดเตรียมการ การให้ความสะดวกในความตกลงระหว่างคู่กรณี การช่วยเหลือคู่กรณีเพื่อให้ได้มาซึ่งเอกสารที่จำเป็น และการช่วยเหลือคู่กรณีในการจัดเตรียมการชำระ เงิน²²²

ดังนั้น รัฐภาคีอาจจะนำเอาคำนิยามดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการบัญญัติเป็นกฎหมาย ภายในของตนต่อไป ซึ่งข้อ 10 ของสนธิสัญญา กำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องมีมาตรการตาม กฎหมายภายในของตนเพื่อควบคุมกิจกรรมการกระทำเป็นนายหน้าต่างๆที่เกี่ยวกับอาวุธตามแบบที่ เกิดขึ้นภายในเขตอำนาจของตน โดยมาตรการดังกล่าวอาจจะเป็นการให้นายหน้ามาจดทะเบียนหรือ รับใบอนุญาตที่เป็นลายลักษณ์อักษรก่อนกระทำการเป็นนายหน้า²²³

ประเด็นที่ต้องพิจารณา คือ ถ้อยคำว่า “ Brokering taking place under it’s jurisdiction...” หรือ “ การกระทำเป็นนายหน้าที่เกิดขึ้นภายในเขตอำนาจของตน..” หมายถึง กิจกรรมการกระทำที่ก่อให้เกิดธุรกรรมต่างๆ จะต้องเกิดในเขตอำนาจของรัฐภาคี กล่าวคือ สนธิสัญญากำหนดให้รัฐภาคีควบคุมการกระทำเป็นนายหน้า (Brokering) ที่ได้เกิดขึ้นในเขตแดนของ รัฐภาคีนั่นเอง ซึ่งเป็นอำนาจของรัฐตามหลักดินแดน (Principle of Territoriality)* จึงเป็นการมุ่ง ควบคุมการกระทำที่จะเกิดขึ้นจากตัวนายหน้า (Broker) เพราะนายหน้าเป็นบุคคลที่ดำเนินการ กระทำต่างๆ ขอบข่ายได้สนธิสัญญานี้จึงให้มีการจดทะเบียนนายหน้าหรือการออกใบอนุญาต ก่อนที่จะกระทำการได้

ทั้งนี้ ประเด็นที่ต้องพิจารณาประกอบ คือ รูปแบบของการเป็นนายหน้า²²⁴ กล่าวคือ นายหน้าซึ่งเป็นตัวบุคคลย่อมสามารถกระทำการกิจกรรมต่างๆโดยมีจำต้องอยู่ภายในประเทศที่ตนมี สัญชาติ (Nationality) หรือมีที่อยู่อาศัย (Resident) หรือได้จดทะเบียน (Register) เป็นนายหน้าไว้

²²² UN CASA, Supra note 178.

²²³ ATT, Article 10

* เขตอำนาจรัฐตามหลักดินแดน มีสาระสำคัญคือ รัฐมีเขตอำนาจที่สมบูรณ์เหนือบุคคล ทรัพย์สิน หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่ ปรากฏหรือเกิดขึ้นภายในดินแดนของรัฐ โดยไม่ต้องคำนึงว่าบุคคลนั้นมีสัญชาติใด หรือทรัพย์สินนั้นเป็นของบุคคลสัญชาติใด ดังนั้น บุคคลทุกคนที่อยู่ภายในดินแดนของรัฐจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายภายในของรัฐนั้น และหากมีการกระทำความผิด เกิดขึ้นภายในดินแดนของรัฐใด รัฐนั้นย่อมใช้เขตอำนาจตามหลักดินแดนแก่ผู้กระทำความผิด หรือทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้ โดยไม่คำนึงว่าผู้กระทำนั้นจะมีสัญชาติใด

²²⁴ United Nations Office for Disarmament Affairs, "Module 9 Brokering," *Arms Trade Treaty Implementation Toolkit*, [online]. Available from: www.un.org/disarmament/ATT.

รูปแบบที่ 1 นายหน้านั้นมีสัญชาติ หรือมีที่อยู่อาศัย หรือจดทะเบียนในรัฐที่มีความเกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนอาชญากรรมตามแบบ (รัฐภาคีผู้ส่งออก หรือรัฐภาคีผู้นำเข้า หรือรัฐภาคีที่ซึ่งมีการส่งผ่านหรือถ่ายลำ) ก็ให้ใช้กฎหมายของรัฐภาคีผู้ส่งออก หรือรัฐภาคีผู้นำเข้าหรือรัฐภาคีที่ซึ่งมีการส่งผ่านหรือถ่ายลำในการควบคุมนายหน้า แล้วแต่กรณี

รูปแบบที่ 2 ไม่ว่านายหน้านั้นมีสัญชาติ หรือมีที่อยู่อาศัย หรือได้จดทะเบียนในรัฐใดรัฐหนึ่งซึ่งมิได้มีความเกี่ยวข้องกับรัฐภาคีผู้ส่งออก รัฐภาคีผู้นำเข้า หรือรัฐภาคีที่ซึ่งมีการส่งผ่านหรือถ่ายลำเลย แต่ได้ทำให้เกิดการถ่ายโอนอาชญากรรมตามแบบระหว่างรัฐภาคีผู้ส่งออกและรัฐภาคีผู้นำเข้า หรือรัฐภาคีที่ซึ่งมีการส่งผ่านหรือถ่ายลำ ให้ใช้กฎหมายของรัฐดังกล่าวนั้นในการควบคุมนายหน้า แม้ว่าจะอยู่นอกความสัมพันธ์ของรัฐภาคีผู้ส่งออกและรัฐภาคีผู้นำ (Extraterritorial Brokering) กล่าวได้ว่า หากคนชาติของรัฐภาคีได้ไปกระทำการเป็นนายหน้าในต่างประเทศ จะไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาชญากรรม ค.ศ. 2013 ฉบับนี้²²⁵ อันมุ่งเน้นเฉพาะนายหน้าหรือการกระทำเป็นนายหน้าภายในเขตอำนาจของรัฐตนเท่านั้น

เมื่อพิจารณาแล้วผู้เขียนมีความเห็นว่า แม้วานายหน้าจะอยู่นอกเขตอำนาจของรัฐภาคี แต่หากว่าได้กระทำการให้เกิดธุรกรรมในดินแดนของรัฐภาคี ประเด็นจึงมีอยู่ว่ากฎหมายภายในของรัฐภาคีดังกล่าวจะควบคุมตัวนายหน้าที่อยู่นอกเขตอำนาจรัฐภาคีให้ได้รับผิดตามกฎหมายภายในได้อย่างไร เราจึงต้องพิจารณากฎหมายอาญาว่าจะครอบคลุมในเรื่องการกระทำผิดที่ผู้กระทำอยู่นอกเขตอำนาจรัฐ แต่ทำให้เกิดผลขึ้นในดินแดนของรัฐได้หรือไม่ ทั้งนี้ เนื่องด้วยการกำหนดเงื่อนไขในสนธิสัญญาไว้ว่าจะต้องให้นายหน้ามาจดทะเบียนหรือให้มีใบอนุญาตก่อนการกระทำเป็นนายหน้านั้น เป็นมาตรการในเรื่องของความสงบเรียบร้อยของประเทศ ดังนั้น หากมีการละเมิดหรือฝ่าฝืนมาตรการดังกล่าว ย่อมมีความผิดและบทลงโทษ (Criminal Offences)

ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ภายใต้ข้อ 10 ของสนธิสัญญานี้ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐวางมาตรการทั้งทางสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติได้ด้วยตนเองจึงขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของรัฐภาคีทั้งสิ้น เพราะสนธิสัญญามีได้ระบุรูปแบบหรือกฎข้อบังคับที่ใช้กับการกระทำเป็นนายหน้าไว้ เพียงแต่ให้นายหน้าได้เข้าทำการจดทะเบียนหรือได้รับใบอนุญาตก่อนการกระทำการดังกล่าวเท่านั้น

²²⁵ Geneva Academia, Supra note 38.

เมื่อพิจารณาถึงพันธกรณีที่มีหลักเกณฑ์การกระทำเป็นนายหน้าในความตกลงและตราสารระหว่างประเทศฉบับอื่น

PoA กำหนดว่า เพื่อปรับปรุงกฎหมายภายในและกระบวนการบริหารอันเกี่ยวกับกิจกรรมของผู้มีส่วนในการกระทำเป็นนายหน้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา จึงควรให้มีมาตรการ เช่น การจดทะเบียนและการออกใบอนุญาตหรือการอนุญาตของตุลาการเป็นนายหน้า อีกทั้งบทลงโทษที่เหมาะสมสำหรับกิจกรรมการเป็นนายหน้าที่ผิดกฎหมายอันได้กระทำภายในเขตอำนาจและการควบคุมของตน²²⁶

Firearms Protocol กำหนดว่า รัฐภาคีต้องพิจารณาจัดทำระบบเพื่อจัดระเบียบการดำเนินการของตัวแทนนายหน้า ระบบดังกล่าวอาจประกอบด้วยมาตรการใดมาตรการหนึ่งหรือหลายมาตรการดังนี้ 1) ให้มีการจดทะเบียนตัวแทนนายหน้าที่ดำเนินธุรกิจภายในราชอาณาจักร 2) ให้มีการออกใบอนุญาตหรืออนุญาตสำหรับการเป็นตัวแทนนายหน้า หรือ 3) ให้มีการระบุชื่อและที่อยู่ของตัวแทนนายหน้าที่เกี่ยวข้องในการทำธุรกรรมในใบอนุญาตหรือเอกสารการนำเข้าและส่งออก หรือเอกสารประกอบ รวมทั้งให้รัฐภาคีนำข้อมูลของระบบการควบคุมนายหน้าดังกล่าวข้างต้นมาแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับรัฐภาคีอื่นตามข้อ 12 แห่งพิธีสารนี้และเก็บบันทึกข้อมูลไว้ด้วยตามข้อ 7 แห่งพิธีสารฉบับนี้ด้วยเช่นกัน²²⁷

จากหลักเกณฑ์ตามตราสารต่างๆ พึงเข้าใจได้ว่า PoA ถึงแม้จะมีใช้ตราสารที่มีผลผูกพันทางกฎหมายและเน้นเพียงแค่อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา แต่มีรายละเอียดที่มากกว่า คือ เพื่อปรับปรุงกฎหมายภายในและกระบวนการบริหารอันเกี่ยวกับนายหน้า จากถ้อยคำที่ว่า “... should include ...” จึงควรให้มีการลงทะเบียนและกระบวนการออกใบอนุญาตให้กับผู้เป็นนายหน้า รวมถึงมีบทกำหนดโทษที่เหมาะสมต่อการเป็นนายหน้าที่ผิดกฎหมาย ในขณะที่ Firearms Protocol จากถ้อยคำที่ว่า “... could include ...” ให้เป็นหน้าที่ของรัฐภาคีในการพิจารณาระบบในการควบคุมการเป็นนายหน้าโดยให้ควรมีการลงทะเบียน กระบวนการออกใบอนุญาตให้กับผู้เป็นนายหน้า และการเปิดเผยข้อมูลต่างๆ ถือได้ว่ามีการระบุถึงพันธกรณีไว้อย่างชัดเจน มีรายละเอียดเป็นแนวทางสำหรับรัฐภาคีได้ปฏิบัติตาม ซึ่งจากตราสารทั้งสองดังกล่าว เมื่อเปรียบเทียบกับสนธิสัญญาว่าด้วยการค้า

²²⁶ PoA, II. Preventing, combating and eradicating the illicit trade in small arms and light weapons in all its aspects, Paragraph 14.

²²⁷ Firearms Protocol, Article 15

อาวุธ ค.ศ. 2013 ถ้อยคำที่ใช้ว่า “... may include ...” โดยความหมายคือ อาจจะ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ภายใต้ข้อบ่งชี้ค่อนข้างจะเป็นมาตรฐานที่ต่ำในการให้รัฐควบคุมนายหน้าเพราะไม่ได้มีการระบุ รายละเอียดหรือถ้อยคำที่ชัดเจนว่าข้อบทที่รัฐควรจะต้องออกไปในแนวทางใด

6.) หลักเกณฑ์การป้องกันการเบี่ยงเบนระหว่างการถ่ายโอน (Diversion)

วิธีที่จะทำให้อาวุธที่อยู่ในการค้าที่ถูกกฎหมายเปลี่ยนไปอยู่ในการค้าที่ผิดกฎหมาย²²⁸ ก็คือการเบี่ยงเบน (Diversion) ถึงแม้ว่ายังไม่มีคำนิยามอันเป็นที่ยอมรับในทางระหว่างประเทศและภายใน ข้อบทของสนธิสัญญาจะมีได้ให้คำนิยามเอาไว้ อีกทั้งยังไม่มีมีการระบุให้อ้างอิงคำนิยามจากตราสารอื่นใด แต่เป็นที่เข้าใจได้ว่า “การเบี่ยงเบน” หมายถึง การแบ่งแยกอาวุธออกมาระหว่างขั้นตอนของการถ่ายโอนไม่ว่าจะก่อนหรือหลังการถ่ายโอนที่จะส่งไปยังเป้าหมายที่ได้ระบุไว้แล้ว อาวุธที่นำเข้ามานั้น อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ใช้ปลายทางที่ไม่ได้รับอนุญาต (Unauthorized End User)²²⁹ หรือตาม **Black’s Law** คำว่า “Diversion” หมายถึง การเบี่ยงเบนหรือการเปลี่ยนแปลงจากเส้นทางเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้ที่ไม่ได้รับอนุญาต (Unauthorized End Use)²³⁰ หรือตามแนวทางด้านเทคนิคว่าด้วยอาวุธระหว่างประเทศ (**International Ammunition Technical Guideline**)^{*} ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “Diversion” คือ การเปลี่ยนเส้นทางของอาวุธ เครื่องกระสุน หรือระเบิด จากเดิมอยู่ในตลาดที่ถูกกฎหมายไปยังตลาดที่ผิดกฎหมายอันอาจเป็นผลมาจากการสูญหาย ขโมย การรั่วไหลออกจากคลังสรรพาวุธ เป็นต้น²³¹ กล่าวคือ ในระหว่างการส่งออก นำเข้า การถ่ายโอนอาวุธอาจเบี่ยงออกไปไม่ว่าจะก่อนถึงจุดหมายปลายทางที่นำเข้าหรือหลังจากที่ได้นำเข้าแล้ว อันเป็นการผิดไปจากผู้ใช้ที่ได้รับการอนุญาตทำให้อาวุธทั้งหลายตกไปอยู่ในมือของผู้ใช้ปลายทางที่ไม่ได้รับอนุญาต (Unauthorized End User)²³² คือ ผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้เป็นผู้นำอาวุธไปใช้ หรือผู้ใช้ปลายทางที่

²²⁸ Bary Kellman, Supra note 87, p. 716.

²²⁹ Small Arms Survey, Trade Update: Transfer, Retransfer, and the Att [online]. Available from: <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/A-Yearbook/2014/en/Small-Arms-Survey-2014-Chapter-4-EN.pdf>

²³⁰ Black’s Law Dictionary, Supra note 88, p. 546.

^{*} แนวทางดังกล่าว ออกโดยสำนักงานกิจการว่าด้วยการลดอาวุธแห่งสหประชาชาติ หรือ United Nations Office of Disarmament Affairs (UNODA) เพื่อใช้เป็นอภิธานศัพท์ คำนิยามและอักษรย่อ

²³¹ International Ammunition Technical Guideline (IATG), Glossary of Terms, Definitions and Abbreviations [online]. Available from: <https://unoda-web.s3.amazonaws.com/wp-content/uploads/assets/convarms/Ammunition/IATG/docs/IATG01.40.pdf>.

²³² United Nations Office for Disarmament Affairs, "Module 10 Preventing Diversion," *Arms Trade Treaty*

ได้รับอนุญาตแต่การนำไปใช้นั้นไม่ได้รับการอนุญาต²³³ โดยนำไปใช้กระทำความผิดต่างๆ (Unauthorized End Use)

สาเหตุของการเบี่ยงเบนมิได้หลายประการ เช่น นโยบาย กระบวนการ กฎหมายที่ไม่เท่าเทียมกัน การขาดการควบคุมที่เหมาะสม ความสามารถในการบังคับใช้ที่จำกัด เอกสารปลอม การลักขโมยหรือการรั่วไหลออกจากคลังสรรพาวุธอันเนื่องมาจากการจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การขายต่อไปยังกลุ่มติดอาวุธ และคอร์รัปชัน เป็นต้น²³⁴ ซึ่งการเบี่ยงเบนมีด้วยกันหลายวิธี ขึ้นอยู่กับประเภทของอาวุธ รุ่น และสถานที่ตั้ง รวมทั้งระดับของกฎหมายในการควบคุมภายในประเทศของผู้ใช้ และปัจจัยอื่นๆ²³⁵ รัฐซึ่งถูกมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธ (Arms Embargo) ผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชน ผู้ก่อการร้ายและกลุ่มองค์กรอาชญากรรมที่จะได้มาซึ่งอาวุธที่ตนต้องการ และโดยมุ่งเน้นไปที่พฤติกรรมก่ออาชญากรรม เช่น ขโมย ลักลอบ ฉ้อโกง เป็นต้น²³⁶ ซึ่งสนธิสัญญาได้เล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าวจึงได้วางขอบทในเรื่องการเบี่ยงเบนการถ่ายโอนอาวุธไว้เพื่อจัดให้มีมาตรการที่ครอบคลุมถึงเรื่องดังกล่าวและลดความเสี่ยงที่จะเกิดเรื่องเช่นว่านี้ โดย ข้อ 11(1) ของสนธิสัญญากำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนอาวุธตามแบบ ซึ่งก็คือ รัฐภาคีผู้ส่งออก รัฐภาคีผู้นำเข้า รวมไปถึงถ้ามีการส่งผ่านหรือการถ่ายลำ จึงหมายรวมถึงรัฐภาคีที่ซึ่งมีการส่งผ่านหรือรัฐภาคีที่ซึ่งมีการถ่ายลำด้วย รัฐภาคีเหล่านี้จะต้องมีมาตรการเพื่อป้องกันการเบี่ยงเบนของอาวุธ²³⁷ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาในการป้องกันและกำจัดการค้าอาวุธตามแบบที่ผิดกฎหมาย รวมไปถึงป้องกันการเบี่ยงเบนของการขนส่งอาวุธเหล่านี้ด้วย มาตรการใดที่จะเป็นการป้องกันการเบี่ยงเบนนั้น สนธิสัญญามีได้ระบุไว้ ให้รัฐภาคีเป็นผู้กำหนดเอง ซึ่งปัจจัยที่จะนำมาพิจารณาว่าการกระทำอย่างไรที่ก่อให้เกิดการเบี่ยงเบนเพื่อหาแนวทางในการป้องกันอาจจะต้องทำการศึกษากันต่อไปภายในระหว่างรัฐภาคี

ข้อ 11(2) ของสนธิสัญญา กำหนดให้รัฐภาคีผู้ส่งออกจะต้องหาวิธีป้องกันการเบี่ยงเบนของการถ่ายโอนอาวุธตามแบบทั้ง 8 ประเภท โดยวิธีการป้องกันการเบี่ยงเบนดังกล่าวมาจากการประเมิน

Implementation Toolkit, [online]. Available from: www.un.org/disarmament/ATT.

²³³ Control Arms Secretariat, *Supra* note 117.

²³⁴ United Nations Office for Disarmament Affairs, *Supra* note 232.

²³⁵ Bary Kellman, *Supra* note 87, p. 717.

²³⁶ *Ibid.*, p. 715.

²³⁷ ATT, Article 11(1)

ความเสี่ยงที่จะเกิดการเบี่ยงเบนจากการส่งออกประกอบกับพิจารณาถึงมาตรการลดความเสี่ยงอย่างเช่น มาตรการสร้างความเชื่อมั่นหรือแผนงานพัฒนาและความตกลงร่วมกันระหว่างรัฐผู้ส่งออกและรัฐผู้นำเข้า²³⁸ รัฐภาคีอาจกำหนดมาตรการอื่นๆ เมื่อจำเป็นได้อีก เช่น การตรวจสอบรัฐภาคีที่มีบทบาทรวมอยู่ในการส่งออกครั้งนั้น หรือการร้องขอเอกสารเพิ่มเติม ใบรับรอง หรือการประกันว่าจะไม่มีการส่งออกที่ไม่ได้รับอนุญาตก่อนแต่อย่างใด ที่อาจถือได้ว่าเป็นมาตรการควบคุมก่อนการขนส่ง (Pre-Shipment Controls)²³⁹

นอกจากนี้ ข้อ 11(3) ของสนธิสัญญา ยังกำหนดให้ทุกรัฐภาคีไม่ว่าจะอยู่ในฐานะที่เป็นรัฐภาคีผู้ส่งออก รัฐภาคีผู้นำเข้า รัฐภาคีที่ซึ่งมีการส่งผ่านหรือรัฐภาคีที่ซึ่งมีการถ่ายลำจะต้องร่วมมือและแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันตามกฎหมายภายในของตน เมื่อเหมาะสมและสามารถกระทำได้ เพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดการเบี่ยงเบนระหว่างการถ่ายโอนอาวุธตามแบบ²⁴⁰

ประเด็นที่ต้องพิจารณา คือ การใช้ถ้อยคำว่า “... pursuant to its national laws ...” หรือ “... ตามกฎหมายภายในของตน ...” ฟังเข้าใจได้ว่า หากจะให้ความร่วมมือหรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลใดๆ เกิดขึ้น ก็จะต้องมาพิจารณากฎหมายภายในของตนก่อนว่าสามารถกระทำได้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด ประกอบกับถ้อยคำว่า “... where appropriate and feasible ...” หรือ “... เมื่อเหมาะสมและสามารถกระทำได้ ...” การนี้อาจเป็นเพราะผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ความปลอดภัย หรือด้วยวิธีการความสามารถที่จำกัด อุปสรรคทางกฎระเบียบและระบบราชการ²⁴¹ และหากรัฐภาคีใดพบการเบี่ยงเบนของการถ่ายโอนอาวุธตามแบบ ข้อ 11(4) ของสนธิสัญญา กำหนดให้รัฐภาคีดังกล่าวจะต้องมีมาตรการที่เหมาะสมตามกฎหมายภายในของตนและสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อจัดการกับการเบี่ยงเบนดังกล่าว มาตรการดังกล่าวอาจรวมถึง การเตือนถึงผลที่อาจจะมีกับรัฐภาคีอื่นๆ การตรวจสอบถึงการถ่ายโอนที่ได้เบี่ยงเบนออกไป และมาตรการติดตามผลผ่านการสอบสวน และการบังคับใช้กฎหมาย²⁴² ในที่นี้ หมายถึงรัฐภาคีทุกรัฐไม่จำเป็นจะต้องเป็นรัฐภาคีที่อยู่ในการถ่ายโอนครั้งนั้น กล่าวคือ เป็นพันธกรณีของทุกรัฐภาคีภายใต้สนธิสัญญาที่จะต้องทำให้การเบี่ยงเบนดังกล่าวหมดสิ้นไป

²³⁸ Ibid., Article 11(2)

²³⁹ Sarah Parker, *Supra* note 180, p. 125.

²⁴⁰ ATT, Article 11(3)

²⁴¹ Geneva Academia, *Supra* note 38.

²⁴² ATT, Article 11(4)

หากรัฐภาคีที่พบการเบี่ยงเบนนี้คือ รัฐภาคีผู้ส่งออกเอง การนี้ตามข้อ 7(7) แห่งสนธิสัญญา ถือได้ว่าเป็นข้อมูลใหม่ที่เกี่ยวข้อง (New Relevant Information) รัฐภาคีผู้ส่งออกจึงสามารถคิด ทบทวนการอนุญาตนั้นใหม่อีกครั้งได้ (Reassessment) เข้าสู่ขั้นตอนการประเมินการส่งออกอีกครั้ง ซึ่งรัฐภาคีผู้ส่งออกจะตัดสินใจว่าจะระงับการส่งออกนั้นไว้ชั่วคราวหรือเพิกถอนการส่งออกในครั้งนั้น เลยหรือรวมไปถึงการอนุญาตการส่งออกครั้งอื่นๆ ที่รัฐภาคีผู้รับนั้นรวมอยู่ด้วยก็ได้

ทั้งนี้ เพื่อความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้นและป้องกันการเบี่ยงเบนของการถ่ายโอนอาวุธตามแบบ ข้อ 11(5) ของสนธิสัญญาจึงสนับสนุนให้รัฐภาคีแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องในมาตรการของตนที่มี ประสิทธิภาพจัดการกับปัญหาการเบี่ยงเบน ข้อมูลเหล่านั้นอาจรวมถึง ข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ กิจกรรมที่ผิดกฎหมาย เช่น การคอร์รัปชัน เส้นทางทางการลักลอบค้าสิ่งผิดกฎหมายระหว่างประเทศ นายหน้าผิดกฎหมาย แหล่งที่มา วิธีปกปิด หรือจุดหมายปลายทางที่กลุ่มองค์กรนั้นใช้เป็นเส้นทาง เพื่อการเบี่ยงเบน²⁴³ พร้อมทั้งข้อ 11(6) ของสนธิสัญญายังได้สนับสนุนให้รัฐภาคีส่งรายงานให้แก่รัฐ ภาคีอื่นโดยผ่านทางเลขาธิการ ซึ่งรายงานดังกล่าวเป็นรายงานที่เกี่ยวข้องกับมาตรการที่รัฐของตนได้ใช้ไป ในการจัดการกับปัญหาการเบี่ยงเบนของการถ่ายโอนอาวุธตามแบบ²⁴⁴ กล่าวคือ รายงานถึงมาตรการ ที่ได้ใช้ไปเพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานความโปร่งใสให้สูงขึ้น จึงให้มีการติดต่อสื่อสารระหว่างรัฐภาคี ด้วยกันในเรื่องข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาการเบี่ยงเบน ข้อบทนี้จึงอาจเป็นอีกหนึ่งหนทางที่ นำไปสู่การบรรลุผลดังกล่าว

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าภายใต้ข้อบทนี้ไม่นำไปใช้กับกระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและ อุปกรณ์ ที่อาจไม่สอดคล้องกับข้อ 5(5) แห่งสนธิสัญญาฉบับนี้ ซึ่งให้รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องมี มาตรการที่จำเป็นเพื่ออนุวัติการตามข้อบทในสนธิสัญญาฉบับนี้ โดยระบบควบคุมภายในประเทศให้ รวมไปถึงกระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ด้วย จึงอาจเกิดเป็นช่องว่างของการ ควบคุมหากได้มีการเบี่ยงเบนของบรรดากระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์เกิดขึ้น

เมื่อพิจารณาจากข้อบทนี้ผู้เขียนพบว่า การเบี่ยงเบนระหว่างการถ่ายโอนอาวุธเป็นสิ่งที่ สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ได้วางข้อบทขึ้นมาใหม่ เนื่องจากไม่พบว่ามีตราสาร ระหว่างประเทศฉบับใดที่ได้กล่าวถึงในเรื่องนี้มาก่อน

²⁴³ Ibid., Article 11(5)

²⁴⁴ Ibid., Article 11(6)

2.2.3. กระบวนการติดตามการดำเนินการภายในของรัฐ

การปฏิบัติตามสนธิสัญญาของรัฐภาคีนอกจากอาศัยข้อบทในการปฏิบัติแล้ว ยังต้องมีการกำหนดระบบและกลไกในการดำเนินงานเพื่อให้พันธกรณีตามสนธิสัญญาได้ถูกปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และมีการเก็บบันทึกข้อมูลและการรายงานเพื่อเป็นส่วนสะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติตามสนธิสัญญาของรัฐภาคีได้อย่างชัดเจน

2.2.3.1. การสร้างระบบและกลไกเพื่อการปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญา

การอนุวัติการ (General Implementation) โดยรัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องนำข้อบทในสนธิสัญญาไปอนุวัติการด้วยความเหมาะสม เที่ยงธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ ตามหลักการที่ได้ระบุไว้ในสนธิสัญญา²⁴⁵ เพื่อหลีกเลี่ยงอิทธิพลทางการเมืองที่จะเข้าแทรกแซงในกระบวนการพิจารณาการถ่ายโอนอาวุธและให้ปฏิบัติต่อรัฐทั้งหลายอย่างเท่าเทียมกันในสถานการณ์เดียวกัน โดยการปฏิบัติตามข้อบทที่ได้อนุวัติการได้อย่างสอดคล้องกับสนธิสัญญานั้นจะต้องผ่านระบบซึ่งเป็นโครงสร้างหรือแนวนโยบายที่รัฐภาคีจะต้องจัดทำ คือ ระบบควบคุมแห่งชาติ (National Control System) และบัญชีควบคุมแห่งชาติ (National Control List) และให้มีการสร้างกลไกเพื่อเป็นส่วนที่รับผิดชอบปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าว คือ หน่วยงานที่มีอำนาจ (Competent National Authority) พร้อมด้วยจุดติดต่อแห่งชาติ (National Point of Contact)

รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องจัดทำและให้มีซึ่งระบบควบคุมแห่งชาติ (National Control System) ซึ่งระบบควบคุมแห่งชาติ ซึ่งได้แก่ บรรดากฎหมาย กฎข้อบังคับและกระบวนการต่างๆ ทางด้านบริหารที่ออกโดยรัฐบาลเพื่อควบคุมการถ่ายโอนในลักษณะส่งออก นำเข้า ส่งผ่านหรือถ่ายลำ และการกระทำเป็นนายหน้า รวมไปถึงกระบวนการในการอนุญาตและการออกใบอนุญาต²⁴⁶ ก่อนจะให้มีการถ่ายโอน พร้อมทั้งสร้างบัญชีควบคุมแห่งชาติ (National Control List)²⁴⁷ ซึ่งกำหนดประเภทของอาวุธตามแบบตามที่ได้ระบุไว้ในข้อ 2 แห่งสนธิสัญญานี้ที่จะต้องอยู่ภายใต้ระบบควบคุมแห่งชาติ เนื่องด้วยแต่ละรัฐมีกฎหมายและรูปแบบที่แตกต่างกัน เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมจึงได้กำหนดให้มีบัญชีควบคุมแห่งชาติขึ้น กล่าวคือให้มีการกำหนดคำนิยามเพื่อนำไปใช้ในกฎหมายภายในของรัฐภาคีโดยประเภทอาวุธที่อยู่ภายใต้บังคับตามข้อ 2(1)(ก)-(ข) ได้แก่ รถถังต่อสู้ ยานพาหนะต่อสู้หุ้ม

²⁴⁵ Ibid., Article 5(1)

²⁴⁶ Sarah Parker, Supra note 180.

²⁴⁷ ATT, Article 5(2)

เกราะ ระบบปืนใหญ่ที่มีลำกล้องขนาดใหญ่ อากาศยานต่อสู้ เฮลิคอปเตอร์จู่โจม เรือรบ จรวดและฐานยิงจรวด จะต้องไม่น้อยไปกว่าที่ได้มีค่านิยามไว้โดย UN Register และสำหรับประเภทอาวุธที่อยู่ภายใต้บังคับตามข้อ 2(1)(ซ) ซึ่งก็คือ อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา การกำหนดค่านิยามในกฎหมายภายในประเทศจะต้องไม่น้อยไปกว่าที่ได้มีค่านิยามไว้โดยตราสารของสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ได้แก่ PoA, Firearms Protocol หรือ ITI ทั้งนี้ เหตุที่ต้องอ้างอิงถึงตราสารระหว่างประเทศฉบับอื่นเนื่องด้วยสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ไม่มีข้อบทที่กำหนดคำศัพท์เฉพาะที่อาจนำไปสู่ข้อถกเถียง จึงจำเป็นต้องอาศัยข้อบทตามกฎหมายระหว่างประเทศโดยอ้างอิงจากตราสารฉบับอื่นๆ พร้อมกันนี้ต้องส่งบัญชีควบคุมแห่งชาติตามกฎหมายภายในของรัฐตนให้แก่เลขาธิการของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ฉบับนี้²⁴⁸ เพื่อเป็นประโยชน์แก่รัฐสมาชิกอื่น

นอกจากการควบคุมประเภทอาวุธที่อยู่ในบัญชีควบคุมแห่งชาติแล้วนั้น สนธิสัญญายังสนับสนุนให้รัฐภาคีแต่ละรัฐนำข้อบทในสนธิสัญญาฉบับนี้ไปใช้กับประเภทของอาวุธตามแบบให้ได้มากที่สุด (Broadest range of Conventional arms) กล่าวคือ รัฐภาคีสามารถกำหนดประเภทอาวุธตามแบบที่จะให้อยู่ในบัญชีควบคุมแห่งชาติของตนเองได้มากกว่าที่สนธิสัญญากำหนด ซึ่งกฎหมายในหลายรัฐได้กำหนดครอบคลุมถึงอาวุธที่ใช้ทางการทหารเกือบทั้งหมด และ นอกเหนือจากอาวุธตามแบบที่จะต้องจัดให้อยู่ในบัญชีควบคุมแห่งชาติแล้วนั้น ยังรวมถึงกระสุนและเครื่องกระสุนในข้อ 3 และชิ้นส่วนและอุปกรณ์ในข้อ 4 ของสนธิสัญญาอีกด้วย

รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องจัดตั้งหน่วยงานที่มีอำนาจ (Competent National Authority) ในการควบคุมการค้าอาวุธภายใต้ระบบควบคุมแห่งชาติซึ่งเป็นบรรดาอาวุธที่อยู่ภายใต้บังคับตามข้อ 2(1) รวมทั้งกระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ที่อยู่ในบังคับตามข้อ 3 และข้อ 4²⁴⁹ ซึ่งหน่วยงานที่มีอำนาจกำหนดมาตรการใดๆ ที่เหมาะสมเพื่อบังคับใช้กฎหมายภายในและข้อบังคับที่เกี่ยวกับการอนุวัติการสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ก็คือหน่วยงานของรัฐบาลภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวง หน่วยงานระหว่างกระทรวงมีภาระหน้าที่ในการรวบรวมตรวจสอบ วิเคราะห์ข้อมูล ประเมินและตัดสินใจในคำขอถ่ายโอน ภาพรวมการปฏิบัติตามระหว่างหน่วยงานของรัฐ เช่น การควบคุมตามแนวชายแดน ตำนศุลกากร กระทรวงกลาโหม

²⁴⁸ Ibid., Article 5(4)

²⁴⁹ Ibid., Article 5(5)

กระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงคมนาคม เป็นต้น²⁵⁰

รัฐภาคีแต่ละรัฐจึงต้องจัดตั้งจุดติดต่อแห่งชาติ (National Point of Contact: NPC) เพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับการอนุวัติการตามสนธิสัญญาฉบับนี้ และแจ้งต่อเลขาธิการที่ของสนธิสัญญาที่ได้แต่งตั้งขึ้นตามข้อ 18 ถึงจุดติดต่อที่ตนมี รวมทั้งจัดเก็บข้อมูลที่ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ²⁵¹ ซึ่งข้อบทที่กำหนดให้มีการจัดตั้งจุดติดต่อแห่งชาตินี้ก็ได้อยู่ในตราสารหรือความตกลงระหว่างประเทศอื่นด้วย เช่น PoA, ITI, Firearms Protocol และ UN Register ด้วยเหมือนกัน

รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องมีมาตรการที่จำเป็น (Measure Necessary) เพื่ออนุวัติการตามข้อบทในสนธิสัญญาฉบับนี้ จากถ้อยคำ “Necessary” หรือ “จำเป็น” เนื่องจากรัฐภาคีแต่ละรัฐมีสถานการณ์ที่จำเป็นแตกต่างกัน อย่างเช่น รัฐที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล หรือรัฐที่เป็นเกาะ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการออกหรือใช้มาตรการที่แตกต่างจากรัฐปกติ โดยมาตรการดังกล่าวอาจเกี่ยวข้องกับด้านนิติบัญญัติ การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้อง มาตรการป้องกันการเบี่ยงเบน เป็นต้น²⁵² และการบังคับใช้ (Enforcement) รัฐภาคีจะต้องมีมาตรการที่เหมาะสมเพื่อบังคับใช้กฎหมายภายในและข้อบังคับต่างๆ ที่ได้อนุวัติการไปตามข้อบทในสนธิสัญญา²⁵³ ถือเป็นความรับผิดชอบทางกฎหมาย (Legal Responsibility) ของรัฐภาคีที่จะต้องดำเนินการให้มั่นใจว่ากฎหมายภายในของตนนั้นได้อนุวัติการตามข้อบทแห่งสนธิสัญญาอย่างถูกต้องและได้รับการเคารพและปฏิบัติตามอย่างแท้จริงตอบสนองต่อวัตถุประสงค์และความมุ่งหมายของสนธิสัญญา เช่น การออกมาตรการหรือข้อบังคับในการกำหนดกระบวนการการอนุญาต การออกใบอนุญาต การกำหนดบทลงโทษต่อผู้ฝ่าฝืน ค่าปรับ โทษจำคุก เป็นต้น

เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าความต้องการพื้นฐานของสนธิสัญญาในการอนุวัติการระดับประเทศ (National Implementation) ให้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของรัฐภาคีเอง จึงต้องมีการกำหนดหลักพื้นฐานที่ต้องการไว้ว่ารัฐภาคีจะต้องมีหน้าที่อย่างไรบ้างหลังจากที่ได้นำเอาสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ไปอนุวัติการแล้ว โดยมีในเรื่องของการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ข้อบังคับ กระบวนการ

²⁵⁰ Sarah Parker, *Supra* note 180, p. 51.

²⁵¹ ATT, Article 5(6)

²⁵² *Ibid.*, Article 5(5)

²⁵³ *Ibid.*, Article 14

บังคับใช้ และกระบวนการด้านการบริหาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญา เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอนุญาต และการออกใบอนุญาตในการถ่ายโอนอาวุธ รวมไปถึงเอกสารรับรองผู้ใช้ปลายทาง เอกสารศุลกากรและกระบวนการตรวจสอบเอกสารต่างๆเหล่านี้ หน่วยงาน และระบบในการรวบรวม จัดเก็บและบันทึกข้อมูล²⁵⁴

สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ฉบับนี้ ไม่มีข้อบทเกี่ยวกับมาตรการในการลงโทษ (Sanction) เอาไว้ หากเกิดกรณีที่รัฐภาคีฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามจึงต้องให้เป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการที่อยู่ในเรื่องของความรับผิดชอบของรัฐ (State's Responsibility)*

2.2.3.2. การเก็บบันทึกข้อมูล

การเก็บบันทึกข้อมูลภายใต้สนธิสัญญา ข้อ 12(1) รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องเก็บรักษาไว้ซึ่งบันทึกของรัฐ (National Record) ตามกฎหมายภายในและข้อบังคับของตนที่รัฐได้มีการอนุญาตส่งออก หรือได้มีการส่งออกอาวุธตามแบบไปจริง²⁵⁵ จากข้อบทยดังกล่าวเป็นที่เข้าใจได้ว่า การจะบันทึกข้อมูลใดๆ นั้นให้กระทำตามกฎหมายภายใน จากถ้อยคำที่ว่า “ ... pursuant to its national laws and regulations... ” ซึ่งแต่ละประเทศ เมื่อนำข้อบทของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ไปอนุวัติการตามข้อ 5(2) แห่งสนธิสัญญานี้แล้ว แต่กฎหมายภายในของแต่ละประเทศย่อมไม่เหมือนกัน เพราะต่างคนต่างกำหนดข้อบทไปในทางของตนเอง โดยให้เหมาะสมกับรูปแบบ โครงสร้าง และรากฐานทางด้านนิติบัญญัติ จึงเพียงแค่นำแนวทางจากสนธิสัญญามาเท่านั้น รวมไปถึงสนับสนุนให้รัฐภาคีมีการบันทึกการถ่ายโอนอาวุธตามแบบที่ได้ถ่ายโอนเข้ามายังอาณาเขตของตนที่เป็นจุดหมายปลายทางหรือที่ได้อนุญาตให้มีการส่งผ่านหรือมีการถ่ายลำภายในอาณาเขตของตน²⁵⁶ ทั้งนี้โดยถ้อยคำที่ว่า “ ... transferred to its territory as the final destination ” หรือ “ ... ได้ถ่ายโอนเข้ามายังอาณาเขตของตนที่เป็นจุดหมายปลายทาง... ” ทำให้เข้าใจได้ว่า หมายถึงลักษณะการกระทำ

²⁵⁴ Saferworld, An Implementation Framework for the Arms Trade Treaty [online]. Available from: <https://www.saferworld.org.uk/downloads/An%20Implementation%20Framework%20for%20the%20ATT.pdf>.

* ความรับผิดชอบของรัฐตามกฎหมายระหว่างประเทศ (State Responsibility in International Law) จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อรัฐได้กระทำการหรือองค์การอันเป็นการฝ่าฝืนพันธกรณีระหว่างประเทศโดยไม่จำเป็นว่าการกระทำหรือละเว้นกระทำการดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐอื่นหรือบุคคลอื่นหรือไม่

²⁵⁵ ATT, Article 12(1)

²⁵⁶ Ibid., Article 12(2)

ที่เป็นการนำเข้ามาภายในประเทศด้วย แม้ไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาข้อ 13(3) รายงานประจำปี จะต้องมียุทธศาสตร์เกี่ยวกับการอนุญาตนำเข้า การที่รัฐจะทำรายงานดังกล่าวส่งไปยังเลขาธิการได้ย่อมต้องมีการเก็บบันทึกข้อมูลการนำเข้าไว้ ดังนั้น ภายใต้ข้อ 12(2) นี้ข้อมูลการถ่ายโอนที่ต้องบันทึกไว้จึงมีทั้งข้อมูลที่เป็นการส่งผ่านและการนำเข้าโดยปริยาย

ทั้งนี้ ข้อมูลต่างๆที่สนธิสัญญาสนับสนุนให้ระบุไว้ในบันทึก เช่น จำนวน, มูลค่า, แบบ/ชนิด, การอนุญาตให้มีการถ่ายโอนอาวุธตามแบบระหว่างประเทศ, อาวุธตามแบบที่ได้มีการถ่ายโอนจริง, รายละเอียดของรัฐผู้ส่งออก, รัฐผู้นำเข้า, รัฐที่ซึ่งมีการส่งผ่าน, รัฐที่ซึ่งมีการถ่ายลำ และผู้ใช้ปลายทาง (End-User)²⁵⁷ โดยผู้ใช้ปลายทาง* คือ บริษัท องค์กร หรือประเทศที่นำสินค้าและเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์เป็นคนสุดท้าย ทั้งนี้ จากถ้อยคำภายในข้อบทก็มิได้กำหนดโดยชัดเจนว่าข้อมูลที่ต้องระบุไว้ในบันทึกจะต้องมีมากหรือน้อยกว่าที่ได้กำหนดไว้ให้²⁵⁸ ข้อ 12(3) นี้ ข้อมูลการถ่ายโอนแม้ไม่ได้ระบุถึงการกระทำเป็นนายหน้า (Brokering) ไว้อย่างชัดเจน แต่โดยความหมายของการถ่ายโอน (Transfer) ในข้อ 2(2) ย่อมหมายรวมถึงการกระทำเป็นนายหน้าด้วยโดยปริยาย

การเก็บบันทึกข้อมูลในข้อนี้มุ่งเน้นที่ตัวอาวุธตามแบบเป็นสำคัญ ไม่หมายรวมถึงกระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ และการบันทึกข้อมูลการอนุญาตส่งออกหรือการส่งที่ได้ออกไปจริง การนำเข้า การส่งผ่านหรือถ่ายลำดังกล่าวจะต้องเก็บรักษาไว้อย่างน้อย 10 ปี²⁵⁹

เมื่อพิจารณาถึงพันธกรณีที่ทำให้มีการเก็บบันทึกข้อมูลในความตกลงและตราสารระหว่างประเทศฉบับอื่น

PoA กำหนดว่า ให้มีการเก็บบันทึกข้อมูลของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในเรื่องของการผลิต การครอบครอง และการถ่ายโอน โดยในที่นี้ ความหมายของการถ่ายโอน (Transfer) อ้างอิงตามส่วนที่ 2 ย่อหน้าที่ 2 ที่ให้ออกกฎหมายหรือข้อบังคับต่างๆ เพื่อควบคุม การนำเข้า การส่งออก การส่งผ่าน และการถ่ายโอนกลับ (Retransfer) ที่เกิดขึ้นภายใต้เขตอำนาจของตน จึงถือได้ว่าให้เก็บ โดยข้อมูลดังกล่าวจะต้องเก็บไว้นานเท่าที่จะเป็นไปได้²⁶⁰ ตามถ้อยคำที่ว่า "... as long as possible... "

²⁵⁷ Ibid., Article 12(3)

* คำว่า ผู้ใช้ปลายทาง หรือ end-user เป็นความหมายที่ได้โดยทั่วไปจาก University of Georgia แพลตฟอร์ม การค้าต่างประเทศ, กระทรวงพาณิชย์ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.dft.go.th/Default.aspx?tabid=255> (13 กันยายน 2558).

²⁵⁸ Geneva Academia, Supra note 38.

²⁵⁹ ATT, Article 12(4)

²⁶⁰ PoA, II. Preventing, Combating and eradicating the illicit trade in small arms and light weapons in all its aspects,

และโดยการเก็บบันทึกข้อมูลภายใต้แผนปฏิบัติการนี้ไม่รวมถึงเครื่องกระสุน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์

ITI กำหนดว่า ให้มีการบันทึกข้อมูลของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ได้ทำเครื่องหมายไว้แล้ว และหากเป็นไปได้ ให้เก็บบันทึกนั้นไว้อย่างไม่มีกำหนด ด้วยถ้อยคำที่ว่า “... be kept indefinitely...” แต่ไม่ว่ากรณีใดๆหากเป็นบันทึกที่เกี่ยวข้องกับการผลิต จะต้องเก็บข้อมูลไว้อย่างน้อย 30 ปี²⁶¹ และหากเป็นบันทึกที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าและการส่งออก จะต้องเก็บไว้อย่างน้อย 20 ปี²⁶² โดยการเก็บบันทึกข้อมูลภายใต้ตราสารนี้ไม่รวมถึงเครื่องกระสุน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์

Firearms Protocol กำหนดว่า รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ไว้น้อยกว่า 10 ปี²⁶³ โดยข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วย 1. การระบุข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาวุธปืนที่ได้ทำเครื่องหมาย ตามข้อ 8 กล่าวคือ 1) ข้อมูลของการทำเครื่องหมายบนอาวุธปืนในขั้นตอนการผลิต²⁶⁴ ได้แก่ ชื่อผู้ผลิต ประเทศหรือสถานที่ที่ผลิต และหมายเลขประจำปืน หรือทำเครื่องหมายเฉพาะอื่นๆ โดยมีสัญลักษณ์รูปเรขาคณิต ประกอบรหัสตัวเลขซึ่งรัฐผู้ผลิตสามารถใช้ระบุอาวุธปืนกระบอกนั้นได้ 2) ข้อมูลของการทำเครื่องหมายบนอาวุธปืนแต่ละชิ้นที่ได้มีการนำเข้ามา²⁶⁵ ได้แก่ ประเทศที่ได้นำเข้ามา ปีที่ได้นำเข้า และ 3) ข้อมูลของการทำเครื่องหมายบนอาวุธปืนตั้งแต่เวลาที่ได้อาย้อนจากการเก็บรักษาของทางราชการไปให้กับประชาชนเป็นการถาวร²⁶⁶ และ 2. การระบุข้อมูลที่เกิดจากรูขุมระหว่างประเทศ (International Transaction) ไม่ว่าจะ เป็นอาวุธปืน เครื่องกระสุน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์นั้น ให้บันทึกข้อมูลซึ่งเกี่ยวกับวันที่ออกและวันที่หมดอายุของใบอนุญาตหรือการอนุญาตในครั้งนั้น ประเทศที่ส่งออก ประเทศที่นำเข้า ประเทศที่ส่งผ่าน ประเทศผู้รับปลายทาง ตลอดจนรายละเอียดและปริมาณของอาวุธ

เมื่อพิจารณาถึงพันธกรณีที่ให้มีการเก็บบันทึกข้อมูลในความตกลงและตราสารระหว่างประเทศฉบับอื่น พบว่า PoA, ITI และ Firearms Protocol ต่างก็มีพันธกรณีในด้านนี้แต่เฉพาะกับประเภทอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเท่านั้น มีการระบุรายละเอียดที่ค่อนข้างมากมิใช่แค่การถ่ายโอน

Paragraph 9.

²⁶¹ ITI, II. Preventing, Combating and eradicating the illicit trade in small arms and light weapons in all its aspects, Paragraph 12(a).

²⁶² Ibid., Paragraph 12(b).

²⁶³ Firearms Protocol, Article 7

²⁶⁴ Ibid., Article 8(1)(a)

²⁶⁵ Ibid., Article 8(1)(b)

²⁶⁶ Ibid., Article 8(1)(c)

แต่รวมถึงการผลิต การทำเครื่องหมาย อีกทั้งระยะเวลาในการเก็บรักษาข้อมูลที่ให้เก็บในระยะเวลาที่ยาวนานกว่าในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013

2.2.3.3. การรายงาน

ภายในสนธิสัญญาฉบับนี้ มีพันธกรณีให้รัฐสมาชิกจะต้องจัดทำรายงานเพื่อแสดงถึงความคืบหน้าของการนำข้อบทภายในสนธิสัญญาไปอนุวัติการเป็นกฎหมายภายในประเทศและแสดงถึงความโปร่งใสในการส่งออกและนำเข้าอาวุธของประเทศตน โดยรายงานจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ รายงานขั้นต้น (Initial Report) และรายงานประจำปี (Annual Report)

รายงานขั้นต้น (Initial Report) โดยกำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐ ภายใน 1 ปี นับแต่เข้าเป็นภาคีตามมาตรา 22 แล้ว คือนับตั้งแต่วันที่ 24 ธันวาคม ค.ศ. 2014 ที่ผ่านมา ต้องจัดทำรายงานขั้นต้นยื่นต่อเลขาธิการในมาตรการที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อดำเนินการอนุวัติสนธิสัญญานี้²⁶⁷ รายงานฉบับนี้จัดทำเพียงแค่ครั้งเดียว แต่หากเป็นกรณีที่รัฐภาคีได้มีมาตรการใหม่ใดๆ ที่จัดทำขึ้นอีกเพื่ออนุวัติการสนธิสัญญาก็ให้รัฐภาคีดังกล่าวรายงานต่อเลขาธิการตามความเหมาะสม โดยรายงานขั้นต้นนี้เนื้อหาภายในระบุถึงข้อมูลต่างๆที่ต้องการทราบจากรัฐภาคี ได้แก่ กฎหมายภายใน (National Law) ในการวางบทบัญญัติ มาตรการในเรื่องต่างๆ เพื่อควบคุมการนำเข้า การส่งออก การกระทำเป็นนายหน้า รวมไปถึงควบคุมการส่งผ่านหรือถ่ายลำ²⁶⁸, บัญชีควบคุมแห่งชาติ (National Control List) คือ การกำหนดค่านิยมในกฎหมายภายในของกลุ่มประเทศอาวุธที่อยู่ภายใต้บังคับ และกฎข้อบังคับอื่นๆ (Other Regulation) และมาตรการด้านการบริหาร (Administrative Measure)

รายงานขั้นต้นจึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติตามสนธิสัญญาของรัฐภาคีในด้านต่างๆ ภาพรวมของแนวทางการอนุวัติการและการตีความสนธิสัญญาของแต่ละรัฐ สามารถแจกแจงข้อบทในบางเรื่องที่เป็นต้องแก้ไขหลังได้ปฏิบัติมาเป็นระยะเวลาหนึ่งได้ รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงความสามารถของรัฐภาคีบางรัฐที่สามารถให้ความช่วยเหลือรัฐภาคีอื่นๆในเรื่องของการอนุวัติการสนธิสัญญาต่อไปได้ ตลอดจนเพื่อพิจารณามาตรการต่างๆว่ามีมาตรการใดบ้างที่จะนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีต่อไป

รายงานประจำปี (Annual Report) โดยกำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐ จะต้องส่งรายงานต่อเลขาธิการในวันที่ 31 พฤษภาคมของทุกปี ซึ่งเป็นรายงานในเรื่องที่เกี่ยวกับการอนุวัติการส่งออก

²⁶⁷ ATT, Article 13(1)

²⁶⁸ United Nations Office for Disarmament Affairs, "Module 3: Reporting Requirements," *Arms Trade Treaty Implementation Toolkit*, [online]. Available from: www.un.org/disarmament/ATT.

และการนำเข้าอาวุธตามแบบ²⁶⁹ โดยไม่รวมถึงกระสุนและเครื่องกระสุน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ โดยการนี้แม้สนธิสัญญาจะมีได้ระบุว่า ในรายงานดังกล่าวต้องระบุถึงข้อมูลใดเป็นการเฉพาะด้วยอีกหรือไม่ หากได้พิจารณาจากรายงานของเลขาธิการ ในปีค.ศ. 1991 ว่าด้วย "Ways and Means of Promoting Transparency in International Transfers of Conventional Arms" จะพบว่าได้ระบุประเภทของข้อมูลไว้ 10 ประเภท²⁷⁰ คือ 1) ผู้ซื้อและผู้ขาย 2) ประเภทของอาวุธที่ถูกถ่ายโอน 3) จำนวนของอาวุธ 4) คำอธิบายของตัวอาวุธ ส่วนประกอบ ความรู้ หรือบริการที่ถูกถ่ายโอน 5) การใช้สุดท้ายหรือผู้ใช้สุดท้าย 6) วันที่ทำการตกลงและขนส่ง 7) เงื่อนไขของอาวุธ 8) มูลค่าทั้งหมดของการถ่ายโอน 9) วิธีในการดำเนินการถ่ายโอน 10) การสนับสนุนทางเทคนิคหรือการจัดให้มีการฝึกอบรม หรือให้ใช้รูปแบบตามบันทึกของรัฐ (National Record) ภายใต้ข้อ 12(3) ซึ่งระบุถึงข้อมูลต่างๆ ของอาวุธตามแบบ เช่น จำนวน, มูลค่า, แบบ/ชนิด, การอนุญาตให้มีการถ่ายโอนระหว่างประเทศซึ่งอาวุธตามแบบ, อาวุธตามแบบที่ได้มีการถ่ายโอนจริง, รายละเอียดของรัฐผู้ส่งออก, รัฐผู้นำเข้า, รัฐที่ซึ่งมีการส่งผ่าน, รัฐที่ซึ่งมีการถ่ายลำ และผู้ใช้ปลายทาง (End-User) หรืออาจจะระบุข้อมูลในรูปแบบที่เหมือนกันกับที่ได้ส่งไปยังหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องของสหประชาชาติ ได้แก่ UN Register

รายงานประจำปีจะแสดงให้เห็นถึงการเพิ่มความระแวดระวังการถ่ายโอนอาวุธจากทั่วโลก และเป็นสัญญาณเตือนให้ทราบล่วงหน้าถึงโอกาสที่อาจจะเกิดความขัดแย้งขึ้นได้ นำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อให้อุปกรณ์ปัจจัยหรือตัวชี้วัดอื่นๆ ที่ใช้ในขั้นตอนการประเมินความเสี่ยง การรายงานจึงเป็นการส่งเสริมและสร้างความเชื่อมั่นท่ามกลางรัฐภาคีด้วยกันในเรื่องต่าง ๆ นั้นเอง

รายงานทั้ง 2 ฉบับที่กล่าวมาข้างต้น ข้อมูลที่ระบุในรายงานจะต้องเป็นข้อมูลที่สั้น กระชับ มีความชัดเจนและเผยแพร่ได้ โดยที่รัฐภาคีจะต้องจัดทำและส่งให้กับเลขาธิการ เพื่อที่เลขาธิการจะทำการจัดส่งให้แก่รัฐภาคีอื่นๆต่อไป

นอกเหนือจากรายงาน 2 ฉบับข้างต้นแล้ว ภายใต้สนธิสัญญา ข้อ 13(2) ยังสนับสนุนให้รัฐภาคีทำรายงานซึ่งเป็นข้อมูลอันเกี่ยวกับมาตรการที่รัฐของตนได้จัดทำขึ้นและพิสูจน์ได้แล้วว่า มีประสิทธิภาพในการจัดการกับปัญหาการเบี่ยงเบนของการถ่ายโอนอาวุธตามแบบที่ระบุไว้ในข้อ 2(1)²⁷¹ เพื่อส่งไปยังรัฐภาคีอื่นโดยผ่านทางเลขาธิการ แม้จะมีใช้หน้าที่หลักที่รัฐภาคีจะต้องทำรายงาน

²⁶⁹ ATT, Article 13(3)

²⁷⁰ Small Arms Survey 2014, Supra note 61.

²⁷¹ ATT, Article 13(2)

นี้ขึ้นมา (Voluntary Diversion Report) แต่เนื่องจากถึงแม้สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 นี้จะได้วางหลักเกณฑ์อันเป็นมาตรฐานระหว่างประเทศเพื่อการถ่ายโอนอาวุธแล้วนั้น แต่คงจะไม่ประสบความสำเร็จหากว่ายังเกิดการเบี่ยงเบนของการถ่ายโอนอาวุธที่แม้จะได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์มาแล้วก็ตาม จึงควรจะต้องมีมาตรการเพื่อรองรับกับปัญหาและป้องกันการเบี่ยงเบนดังกล่าวหลังจากที่อาวุธได้ถ่ายโอนออกจากประเทศผู้ส่งออก ดังนั้น การจัดทำรายงานดังกล่าวเพื่อแจ้งให้กับรัฐภาคีถึงมาตรการในการจัดการกับปัญหาภายในประเทศของตนย่อมเป็นประโยชน์เพื่อนำเสนอแนวทางให้กับรัฐภาคีอื่นนำไปเป็นปรับใช้กับประเทศของตนต่อไป

เพื่อการจัดทำรายงานให้มีเนื้อหาสาระที่ครบถ้วนและถูกต้อง ดังนั้น จึงได้จัดทำตารางสรุปเพื่อแสดงให้เห็นถึงสาระสำคัญของรายงานแต่ละประเภทดังที่ปรากฏต่อไปนี้

**ตารางที่ 1 ตารางแสดงประเภทของรายงานที่รัฐภาคีมีพันธกรณีจะต้องจัดทำ
ภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013**

ประเภทของ รายงาน หัวข้อ	รายงานขั้นต้น (Initial Report)	รายงานประจำปี (Annual Report)	รายงาน มาตรการ ป้องกันการ เบี่ยงเบน (Preventing Diversion Report)
ความถี่ในการจัดทำ	- จัดทำเพียงครั้งเดียว	- จัดทำทุกปี	- ตามความเหมาะสม
วันที่กำหนดส่ง	- ภายใน 1 ปี หลังจากที่สนธิสัญญานี้มีผลบังคับใช้	- 31 พฤษภาคม ของทุกปี	- เมื่อเห็นว่าเหมาะสม
เนื้อหาสาระใน	- กฎหมายภายใน (National Law)	- ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุญาตการส่งออกอาวุธ	- มาตรการที่รัฐของตน

<p>รายงาน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - บัญชีควบคุมแห่งชาติ (National Control List) - กฎข้อบังคับอื่นๆ (Other Regulation) - มาตรการด้านการบริหาร (Administrative Measure) - จุดติดต่อแห่งชาติ (National Point of Contact) 	<p>ตามแบบ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ปริมาณ/จำนวน 2) มูลค่า 3) แบบ/ประเภท/หมายเลขประจำ 4) รายละเอียดของรัฐผู้นำเข้า รัฐผู้ส่งออก หรือรัฐที่มีการส่งผ่าน รัฐที่มีการถ่ายลำ 5) ผู้ใช้ปลายทาง <p>- ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุญาตการนำเข้าอาวุธตามแบบ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.) ปริมาณ/จำนวน 2.) มูลค่า 3.) แบบ/ประเภท/หมายเลขประจำ 4.) รายละเอียดของรัฐผู้นำเข้า รัฐผู้ส่งออก หรือรัฐที่มีการส่งผ่านหรือรัฐที่มีการถ่ายลำ 5.) ผู้ใช้ปลายทาง 	<p>ได้จัดทำขึ้นและพิสูจน์ได้แล้วว่า มีประสิทธิภาพในการจัดการกับปัญหาการเบี่ยงเบนการถ่ายโอนอาวุธ</p>
<p>หน่วยงานที่ต้องส่งมอบรายงานให้</p>	<p>- เลขานุการ ของ ATT</p>	<p>- เลขานุการ ของ ATT</p>	<p>- รัฐภาคี (โดยผ่านเลขานุการของ ATT)</p>

เมื่อพิจารณาถึงพันธกรณีที่ทำให้มีการจัดทำรายงาน ในความตกลงและตราสารระหว่างประเทศฉบับอื่น พบว่า PoA ก็มีพันธกรณีให้รัฐจัดทำรายงาน โดยกำหนดว่าทุกๆ 2 ปี รัฐจะต้องเข้าร่วม

ประชุมกันเพื่อติดตามความคืบหน้าของการอนุวัติการตามแผนการฉบับนี้ พร้อมทั้งส่งรายงานในเรื่องเกี่ยวกับมาตรการเพื่อป้องกันและต่อต้านการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย²⁷² ตามความสมัครใจ โดยข้อมูลดังกล่าวมีในหลายหัวข้อ เช่น กฎหมายหรือระบบการถ่ายโอนของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา นายหน้า การจัดการคลังสรรพาวุธ มาตรการสร้างความเชื่อมั่น หรือความช่วยเหลือและความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งถึงแม้จะมีได้มีข้อบ่งชี้ให้ทำเป็นรายงานโดยเฉพาะ แต่ในทางปฏิบัติการประชุมจะต้องมีการรายงานผลโดยผ่านหน่วยงานซึ่งรับผิดชอบให้กับสหประชาชาติ

ส่วน ITI กำหนดว่า ทุกๆ 2 ปี รัฐจะต้องส่งรายงานในเรื่องเกี่ยวกับมาตรการที่รัฐได้อนุวัติการตามพันธสัญญาตามตราสารฉบับนี้ ในเรื่องการทำเครื่องหมายและการเก็บบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา มาตรการสร้างความเชื่อมั่นต่างๆ และความช่วยเหลือและความร่วมมือระหว่างประเทศ²⁷³

ส่วน UN Register ให้รัฐแต่ละรัฐ ส่งรายงานในเรื่องที่เกี่ยวกับการอนุญาตการส่งออกและการนำเข้าอาวุธตามแบบ ในวันที่ 31 พฤษภาคมของทุกปี แต่มิได้มีผลผูกพัน เพียงอยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจของแต่ละรัฐเอง

จะเห็นได้ว่า PoA และ ITI จำกัดการทำรายงานจากข้อมูลเฉพาะประเภทอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเท่านั้น แต่ทั้งสองมิได้มีผลผูกพันตามกฎหมาย (Legally Binding) ดังนั้นการจะกระทำตามพันธกรณีที่กำหนดไว้นั้นจึงขึ้นอยู่กับความสมัครใจของรัฐเอง ส่วน UN Register ให้รัฐส่งรายงานในวันที่ 31 พฤษภาคมของทุกปี เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013

2.2.4. กระบวนการและกลไกความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศ

การอนุวัติการและปฏิบัติตามสนธิสัญญาให้เหมาะสมกับแต่ละประเทศนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือระหว่างรัฐภาคีในเรื่องต่างๆ เพื่อช่วยให้รัฐภาคีที่ยังขาดประสบการณ์ได้ปฏิบัติตาม รวมไปถึงแลกเปลี่ยนบทเรียนและแนวทางปฏิบัติการอนุวัติการซึ่งกันและกัน

²⁷² PoA, IV. Follow-up to the United Nations Conference on the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects, Paragraph 1(b).

²⁷³ ITI, VII. Follow up, Paragraph 36.

2.2.4.1. ความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศ

สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 มีวัตถุประสงค์ให้รัฐภาคีร่วมมือกันเพื่อให้การอนุวัติการสนธิสัญญาฉบับนี้เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ โดยสอดคล้องกับผลประโยชน์ความมั่นคงและกฎหมายภายในของตน²⁷⁴ โดยความร่วมมือดังกล่าวแบ่งได้เป็น 2 เรื่อง คือ

1.) ความร่วมมือสารสนเทศระหว่างรัฐ

ความร่วมมือในสารสนเทศระหว่างรัฐภาคีด้วยกัน สนธิสัญญาได้สนับสนุนให้รัฐภาคีให้อำนวยความสะดวกแก่กันในการร่วมมือกันระหว่างประเทศ ประกอบด้วย การแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการอนุวัติการและบังคับใช้สนธิสัญญานี้ตามแนวทางผลประโยชน์ความมั่นคงและกฎหมายภายในของตน²⁷⁵ ให้มีการปรึกษาและแบ่งปันข้อมูลเพื่อสนับสนุนการอนุวัติการ²⁷⁶ อีกทั้งสนธิสัญญายังได้สนับสนุนรัฐภาคีให้ร่วมมือกันตามกฎหมายภายในของแต่ละรัฐเพื่อช่วยเหลือในการอนุวัติข้อบทตามสนธิสัญญานี้ โดยแบ่งปันข้อมูลอันเกี่ยวกับกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย ผู้กระทำความผิด เพื่อป้องกันและกำจัดการเบี่ยงเบนของอาวุธตามแบบให้หมดสิ้นไป²⁷⁷ ตามความในข้อ 11 แห่งสนธิสัญญาในเรื่องหลักเกณฑ์ในการป้องกันการเบี่ยงเบนการถ่ายโอนอาวุธ และสนับสนุนรัฐภาคีให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อมูลในบทเรียนต่างๆที่แต่ละรัฐภาคีได้ประสบมา เช่น การที่รัฐได้สร้างกลไกควบคุมของรัฐที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นแนวทางให้กับรัฐภาคีอื่นนำไปประยุกต์ปฏิบัติต่อไป²⁷⁸

2.) ความร่วมมือในมาตรการเพื่อความช่วยเหลือ

สนธิสัญญากำหนดให้รัฐภาคีต้องจัดทำมาตรการช่วยเหลือให้กับรัฐภาคีอื่นในเรื่องของการสืบสวน สอบสวน และกระบวนการทางศาลอันเกี่ยวกับการละเมิดมาตรการภายในที่ได้ออกตามความในสนธิสัญญานี้²⁷⁹ ที่ได้ตกลงร่วมกันแล้วซึ่งได้สอดคล้องกับกฎหมายภายในของตน พร้อมทั้งให้รัฐภาคีดำเนินการตามมาตรการภายในของตนและให้ร่วมมือระหว่างกันเพื่อป้องกันการถ่ายโอนอาวุธ

²⁷⁴ ATT, Article 15(1)

²⁷⁵ Ibid., Article 15(2)

²⁷⁶ Ibid., Article 15(3)

²⁷⁷ Ibid., Article 15(4)

²⁷⁸ Ibid., Article 15(7)

²⁷⁹ Ibid., Article 15(5)

ตามแบบไปในทางที่เสียหาย²⁸⁰

ช่องทางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลนั้นสนธิสัญญาให้รัฐจัดตั้งจุดติดต่อแห่งชาติ (National Point of Contact) ตามข้อ 5(6) แห่งสนธิสัญญานี้ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับการอนุวัติการสนธิสัญญาฉบับนี้ ทั้งนี้ ภายในสนธิสัญญาไม่ได้ให้คำนิยามของจุดติดต่อไว้ว่าคืออะไร แต่เป็นที่เข้าใจได้ว่าเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งโดยรัฐบาลเพื่อปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 อย่างเช่น การประสานงานกับเจ้าหน้าที่จากรัฐภาคีอื่นๆ เลขานุการของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 องค์การอนุภูมิภาค และองค์การภูมิภาคและองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ประสานงานกับหน่วยงานระดับชาติที่รับผิดชอบในด้านการควบคุมการถ่ายโอนอาวุธ รับส่งแบ่งปันข้อมูลและประสบการณ์เกี่ยวกับสนธิสัญญา เป็นต้น²⁸¹

ความหลากหลายของปัจจัยต่างๆ จึงไม่มีรูปแบบใดที่จะนำไปใช้ในการอนุวัติการได้กับทุกประเทศ ดังนั้น ความช่วยเหลือระหว่างประเทศก็เป็นอีกหนึ่งสิ่งสำคัญ จากประสบการณ์ บทเรียนเป็นแหล่งข้อมูลที่มีประโยชน์²⁸² เพื่อช่วยให้รัฐภาคีด้วยกันมีมาตรการบังคับใช้ที่เหมาะสม เพื่อประสิทธิภาพในการควบคุมการถ่ายโอนอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ และเพื่อการปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นเพื่อให้เกิดผลที่ดียิ่งกว่า รัฐภาคีทั้งหลายจึงต้องขอความช่วยเหลือจากรัฐภาคีที่มีความสามารถและประสบความสำเร็จในการนำสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ไปอนุวัติตามมาตรการที่สร้างขึ้น เพื่อนำมาแบ่งปันและส่งต่อความช่วยเหลือแก่รัฐอื่นๆ การอนุวัติการสนธิสัญญานี้ ความช่วยเหลือดังกล่าว แบ่งได้เป็น 2 เรื่องหลักดังต่อไปนี้

1. ช่องทางในการขอความช่วยเหลือและการดำเนินการช่วยเหลือ

รัฐภาคีแต่ละรัฐอาจร้องขอ เสนอ หรือรับความช่วยเหลือผ่านสหประชาชาติ องค์การระหว่างประเทศ ภูมิภาค อนุภูมิภาค หรือองค์การภายในรัฐ หรือโดยความตกลงทวิภาคี และ NGOs²⁸³ โดยผ่านเลขานุการของสนธิสัญญาตามภาระหน้าที่ในข้อ 18(3)(c) เพื่อดำเนินการตามคำร้องขอและ

²⁸⁰ Ibid., Article 15(6)

²⁸¹ United Nations Office for Disarmament Affairs, "Module 4 International Exchange, International Cooperation and Assistance," *Arms Trade Treaty Implementation Toolkit*, [online]. Available from: www.un.org/disarmament/ATT.

²⁸² Paul Holtom and Mark Bromley, *Implementing an Arms Trade Treaty: Mapping Assistance to Strengthen Arms Transfer Controls*. (Stockholm International Peace Research Institute, 2012), 16.

²⁸³ ATT, Article 16(2)

ข้อเสนอความช่วยเหลือให้ต้องตรงกันตามความต้องการ

2. ความช่วยเหลือระหว่างรัฐในเรื่องต่างๆ

รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน²⁸⁴ โดยความช่วยเหลือนั้นมีขอบเขตในหลายด้าน ได้แก่ ความช่วยเหลือทางกฎหมาย (Legal or Legislative Assistance), การเสริมสร้างความสามารถของสถาบัน (Institutional Capacity-Building), ความช่วยเหลือทางเทคนิค (Technical Assistance), ความช่วยเหลือทางอุปกรณ์ (Material Assistance) และความช่วยเหลือทางการเงิน (Financial Assistance) เช่น การทำความตกลงช่วยเหลือทวิภาคี หรือพหุภาคี หรือกองทุนที่จัดตั้งขึ้นภายใต้ข้อบทของสนธิสัญญาฉบับนี้ กล่าวคือ รัฐภาคีจะต้องร่วมกันก่อตั้งกองทุนตามความสมัครใจ (Voluntary Trust Fund: VTF) เพื่อช่วยเหลือรัฐภาคีที่ร้องขอความช่วยเหลือระหว่างประเทศเพื่อดำเนินการอนุวัติการสนธิสัญญาฉบับนี้ โดยสนธิสัญญาสนับสนุนรัฐภาคีให้ร่วมกันจัดสรรเงินให้แก่กองทุน²⁸⁵ และจากการประชุมรัฐภาคีครั้งที่ 2 ได้กำหนดให้เลขาธิการของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 เป็นผู้บริหารจัดการกองทุน พร้อมด้วยคณะกรรมการคัดเลือก (Selection Committee) ที่จัดตั้งโดยที่ประชุมรัฐภาคี ตามอำนาจในข้อ 17(4)(f)

การพิจารณาให้เงินทุนนั้น เลขาธิการจะเป็นผู้ตรวจสอบและพิจารณาแบบเสนอโครงการโดยเบื้องต้น (Pre-screen) จากนั้นคณะกรรมการคัดเลือกจะเป็นผู้พิจารณาให้ทุนโดยใช้หลักการทั่วไปสำหรับโครงการช่วยเหลือการอนุวัติการสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013²⁸⁶ ซึ่งรัฐภาคีที่ต้องการความช่วยเหลือหรือรัฐที่ลงนามและได้แสดงอย่างชัดเจนว่าจะให้การภาคยานุวัติต่อสนธิสัญญาฉบับนี้ ทำการยื่นแบบเสนอโครงการ ทั้งนี้โครงการดังกล่าวต้องระบุรายละเอียดถึงสถานะของการอนุวัติการสนธิสัญญาในรัฐผู้ขอ ข้อท้าทายต่างๆ อธิบายถึงเป้าหมายของโครงการ แนวทางการนำไปสู่ความสำเร็จและประโยชน์เพิ่มเติมที่จะได้รับจากโครงการ ระยะเวลาการจัดทำโครงการ โครงสร้างของหน่วยงานหรือองค์กรที่จัดตั้งสำหรับโครงการ และรายละเอียดงบประมาณที่ต้องใช้ เป็นต้น แต่หากว่าโครงการดังกล่าวได้รับเงินทุนจากกองทุนสำรองเพื่อสนับสนุนความร่วมมือ

²⁸⁴ Ibid., Article 16(1)

²⁸⁵ Ibid., Article 16(3)

²⁸⁶ ATT/CSP2/2016/WP.3/Rev.1, [online]. Available from: http://theamstradetreaty.org/images/CSP2_Statements/Voluntary_Trust_Fund_Terms_of_Reference-24_Aug_2016_Rev.1.pdf.

ในการควบคุมอาวุธ หรือ UNSCAR* แล้ว รัฐภาคีจะไม่ได้รับเงินทุนจากกองทุนของสนธิสัญญาฉบับนี้ อีก

ความช่วยเหลือระหว่างประเทศดังกล่าวยังรวมถึงในด้านการจัดการเก็บรักษาอาวุธ การลดอาวุธ แผนงานต่างๆ ต้นแบบการออกกฎหมายและแนวทางปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพในการอนุวัติการ ซึ่งแต่ละรัฐอยู่ในฐานะที่ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อมีคำขอ²⁸⁷

ทั้งนี้ พันธกรณีข้างต้น ไม่ได้หมายความว่า ทุกรัฐภาคีจะต้องให้การช่วยเหลือรัฐภาคีอื่น แต่หมายถึง รัฐที่อยู่ในฐานะที่จะทำเช่นนั้นได้ จากถ้อยคำที่ว่า “ ... in a position to do so... ” และโดยคำร้องขอความช่วยเหลือ ไม่จำเป็นว่าจะต้องได้รับการตอบรับช่วยเหลือแต่อย่างใด อีกทั้ง ไม่ได้กำหนดความช่วยเหลือว่าจะต้องมากน้อยเพียงใด²⁸⁸ โดยพันธกรณีนี้ได้เคยมีปรากฏอยู่ก่อนแล้วในความตกลงระหว่างประเทศห้ามใช้อาวุธตามแบบเฉพาะอย่างคือ อนุสัญญาว่าด้วยระเบิดฟาง ค.ศ. 2008 อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ. 1997 (อนุสัญญาห้ามทุ่นระเบิดหรืออนุสัญญาออตตาวา) และความตกลงที่เกี่ยวข้องกับอาวุธขนาดเล็ก และอาวุธเบา คือ PoA และ ITI ความช่วยเหลือที่มีเหล่านี้ก็เพื่อใช้เป็นช่องทางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลการอนุวัติการความตกลงต่างๆ อันจะนำไปสู่การปฏิบัติตามพันธกรณีตามความตกลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการประชุมรัฐภาคีก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของช่องทางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ ได้เช่นกัน โดยจะกล่าวรายละเอียดในหัวข้อถัดไป

2.2.4.2. กลไกระหว่างประเทศ

การปฏิบัติการให้เป็นไปตามพันธกรณีของสนธิสัญญานั้นจำเป็นต้องอาศัยกลไกที่ช่วยผลักดัน ประสานงาน ควบคุมและสอดส่องดูแล พร้อมทั้งเป็นเวทีให้มีการออกความคิดเห็น ความช่วยเหลือต่างๆ ซึ่งกลไกสำคัญ ได้แก่ ที่ประชุมของรัฐภาคี และเลขาธิการ

* กองทุนสำรองเพื่อสนับสนุนความร่วมมือในการควบคุมอาวุธ (United Nations Trust Facility Supporting Cooperation on Arms Regulation: UNSCAR) ซึ่งก่อตั้งโดยสหประชาชาติ ภายใต้ United Nations Office of Disarmament Affairs (UNODA) หรือ สำนักงานกิจการว่าด้วยการลดอาวุธแห่งสหประชาชาติ โดยกองทุนดังกล่าวเป็นกองทุนที่มีผู้บริจาคหลายราย (a Flexible Multi-Donor Fund) เป้าหมายเพื่อสนับสนุนให้มีการให้สัตยาบัน หรือภาคยานุวัติ และอนุวัติการสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 และ PoA และเพื่อเป็นการปรับปรุงหนทางการให้ความช่วยเหลือให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการให้ความร่วมมือ การตรวจสอบที่ดียิ่งขึ้น

²⁸⁷ ATT, Article 16(1)

²⁸⁸ Geneva Academia, Supra note 38.

1.) ที่ประชุมของรัฐภาคี

ที่ประชุมของรัฐภาคีเสมือนเป็นเวทีในการดำเนินงานต่างๆ ทั้งในเรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศและความช่วยเหลือระหว่างประเทศ จึงเป็นการเปิดโอกาสเพื่อให้รัฐภาคีได้มีการพบปะปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนข้อมูลและอภิปรายในประเด็นที่สำคัญต่างๆ ร่วมกัน

ที่ประชุมของรัฐภาคีแบ่งการปฏิบัติตามภาระหน้าที่ออกเป็น 2 ส่วน

ก. การดำเนินงานของที่ประชุมรัฐภาคี

การประชุมของรัฐภาคีครั้งแรกจะต้องจัดขึ้นภายในระยะเวลา 1 ปี หลังจากที่สนธิสัญญาฉบับนี้มีผลบังคับใช้ ซึ่งก็คือ นับตั้งแต่วันที่ 24 ธันวาคม ค.ศ. 2014 เรียกประชุมโดยเลขาธิการชั่วคราว (Provisional Secretariat)²⁸⁹ ที่ได้รับแต่งตั้งตามข้อ 18(1) หลังจากนั้นเลขาธิการถาวร (Permanent Secretariat) จะเป็นผู้เรียกประชุมในครั้งต่อไป ซึ่งมาจากการตัดสินใจของที่ประชุมรัฐภาคี

การประชุมของรัฐภาคีจะต้องมีข้อบังคับทางการเงินเพื่อดูแลงบประมาณของหน่วยงานย่อยอื่นๆ ที่อาจตั้งขึ้นหรือขอรับทางการเงินเพื่อดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเลขาธิการ²⁹⁰ เพราะในการประชุมแต่ละครั้งจะได้รับเงินสำหรับระยะเวลาเบิกจ่ายจนถึงการประชุมครั้งหน้า และโดยข้อบทภายในสนธิสัญญาไม่ได้ระบุไว้ถึงผู้ที่จะต้องเป็นคนรับผิดชอบในการเบิกจ่ายเงินรวมถึงวิธีการ ดังนั้นในที่ประชุมรัฐภาคีเองจึงต้องมีการตั้งกฎ ข้อบังคับในเรื่องนี้ขึ้น²⁹¹

ในการประชุมของรัฐภาคีครั้งแรกจะต้องรับเอาวิธีพิจารณาใช้กับที่ประชุมของรัฐภาคีโดยจะต้องได้รับเสียงโดยฉันทามติ²⁹²

นอกจากนี้ การประชุมวิสามัญ (Extraordinary Meeting) อาจมีขึ้นได้โดย 1) เมื่อที่ประชุมรัฐภาคีเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง และ 2) การร้องขอจากรัฐภาคีใดรัฐภาคีหนึ่งโดยทำเป็นลายลักษณ์อักษรและได้รับการสนับสนุนจากรัฐภาคีอย่างน้อยสองในสามของจำนวนรัฐภาคีทั้งหมด²⁹³

²⁸⁹ ATT, Article 17(1)

²⁹⁰ Ibid., Article 17(3)

²⁹¹ Geneva Academia, Supra note 38.

²⁹² ATT, Article 17(2)

²⁹³ Ibid., Article 17(5)

ข. เรื่องที่จะต้องพิจารณาภายในที่ประชุมของรัฐสภา

ที่ประชุมของรัฐสภาจะต้องพิจารณาเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การทบทวนการอนุมัติการสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 และการพัฒนาของอาวุธตามแบบ²⁹⁴
2. การพิจารณาและรับเอาข้อแนะนำอันเกี่ยวกับการอนุมัติการและการดำเนินงานตามสนธิสัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งเสริมสนับสนุนให้มีความเป็นสากล²⁹⁵
3. การพิจารณาแก้ไขสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ตามข้อ 20²⁹⁶ โดยที่ประชุมของรัฐสภาจะเป็นผู้พิจารณาข้อเสนอขอแก้ไขต่างๆที่รัฐภาคีได้เสนอมา
4. การพิจารณาประเด็นที่ได้หยิบยกขึ้นจากการตีความสนธิสัญญา²⁹⁷
5. การพิจารณาและตัดสินใจภาระงานและงบประมาณของเลขาธิการ²⁹⁸ ตามที่ได้มีการพิจารณากันในการประชุมรัฐสภาครั้งที่ 1²⁹⁹
6. การพิจารณาการก่อตั้งหน่วยงานย่อย (Subsidiary Bodies) ตามความจำเป็น เพื่อปรับปรุงภาระหน้าที่ตามสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013³⁰⁰ เช่น ในการประชุมรัฐสภาครั้งที่ 2 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการคัดเลือก (Selection Committee) เพื่อการจัดการบริหารกองทุนตามความสมัครใจ (Voluntary Trust Fund) ในข้อ 16(3)
7. การปฏิบัติหน้าที่อื่นใดที่สอดคล้องกับสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013³⁰¹

2.) เลขาธิการ

กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสนธิสัญญาหรืออนุสัญญารุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 มิได้กำหนดให้ตราสารระหว่างประเทศจะต้องมีการจัดตั้งเลขาธิการ แต่ด้วยปัจจุบันแนวโน้มของตราสารระหว่างประเทศฉบับต่างๆโดยบรรดาสนธิสัญญาอาวุธ เช่น อนุสัญญา

²⁹⁴ Ibid., Article 17(4)(a)

²⁹⁵ Ibid., Article 17(4)(b)

²⁹⁶ Ibid., Article 17(4)(c)

²⁹⁷ Ibid., Article 17(4)(d)

²⁹⁸ Ibid., Article 17(4)(e)

²⁹⁹ ATT/CSP/2015/wp.2/Rev.2, [online]. Available from:

http://thearmstradetreaty.org/images/ATT_CSP1_2015_WP.2_Rev.2.pdf.

³⁰⁰ ATT, Article 17(4)(f)

³⁰¹ Ibid., Article 17(4)(g)

สหประชาชาติว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้อาวุธที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายเกินขนาด หรือไม่จำกัดเป้าหมาย 1980 (CCW), อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล 1997 (Ottawa Convention) และอนุสัญญาว่าด้วยระเบิดพวง 2008 (CCM)

การดำเนินงานภายใต้สนธิสัญญา รวมถึงความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศ จำเป็นต้องมีหน่วยงานที่คอยเป็นกลไกในการประสานงานระหว่างรัฐภาคี ส่งเสริมและสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความสะดวกไม่ว่าจะในเรื่องของการจัดทำรายงาน การแลกเปลี่ยนข้อมูล และข้อบทต่างๆ ที่เกี่ยวกับความโปร่งใสและการให้ความช่วยเหลือภายใต้สนธิสัญญานี้³⁰² เพื่อให้การดำเนินตามสนธิสัญญามีประสิทธิภาพต่อไป สนธิสัญญานี้³⁰³ ให้มีการแต่งตั้งเลขาธิการเพื่อช่วยเหลือรัฐภาคีในการอนุวัติการและในระหว่างการประชุมครั้งแรกให้มีเลขาธิการชั่วคราว (Provisional Secretariat) ตามข้อ 17(1) เป็นผู้รับผิดชอบในหน้าที่ด้านการบริหาร (Administrative Function) ภายใต้สนธิสัญญานี้³⁰³ เพื่อให้การปฏิบัติตามพันธกรณีของรัฐภาคีตามสนธิสัญญาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เลขาธิการของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบตามเรื่องดังต่อไปนี้

1. รับรายงาน จัดให้มีและแจกจ่ายรายงานตามอำนาจที่ได้รับมอบหมายจากสนธิสัญญา³⁰⁴ รายงานขั้นต้น รายงานประจำปี และรายงานซึ่งเป็นข้อมูลอันเกี่ยวกับมาตรการที่รัฐของตนได้จัดทำขึ้นและพิสูจน์ได้แล้วว่ามีประสิทธิภาพในการจัดการกับปัญหาการเบี่ยงเบนของการถ่ายโอนอาวุธตามแบบ ในข้อ 13(1)-(3) และการรับรายงานเกี่ยวกับมาตรการที่รัฐภาคีได้ใช้ไปในการจัดการกับปัญหาการเบี่ยงเบนของการถ่ายโอนอาวุธจากรัฐภาคี ในข้อ 11(6)
2. เก็บรักษา จัดให้มีบัญชีรายชื่อจุดติดต่อเพื่อส่งให้กับรัฐภาคีทั้งหลาย³⁰⁵ ตามที่ได้จัดตั้งไว้ตามข้อ 5(6)
3. อำนวยความสะดวกในการจับคู่ระหว่างข้อเสนอในการช่วยเหลือและคำร้องขอความ

³⁰² Elizabeth Kirkham, Making It Work: Monitoring and Verifying Implementation of an Arms Trade Treaty, (Saferworld, 2008),

³⁰³ ATT, Article 18(1)

³⁰⁴ Ibid., Article 18(3)(a)

³⁰⁵ Ibid., Article 18(3)(b)

ช่วยเหลือในการอนุวัติการสนธิสัญญาฉบับนี้ พร้อมทั้งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศให้ตามที่ได้มีการร้องขอมา³⁰⁶ ตามที่ได้มีการร้องขอ หรือเสนอความช่วยเหลือในข้อ 16(2)

4. อำนวยความสะดวกในการทำงานของที่ประชุมรัฐภาคี เช่น การเตรียมการจัดงานและจัดหาบริการที่จำเป็นสำหรับการประชุมภายใต้สนธิสัญญานี้³⁰⁷ และ

5. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆตามที่ที่ประชุมของรัฐภาคีได้พิจารณาอบหมายให้ทำ³⁰⁸ เช่น จากการประชุมรัฐภาคีครั้งที่ 1 เป็นเรื่องของการจัดการกองทุนตามความสมัครใจ (Voluntary Trust Fund) ในข้อ 16(3) การประสานงานกับองค์การระหว่างประเทศ องค์การระดับภูมิภาค ภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง การจัดเตรียมร่างข้อตกลงในเรื่องของการบริหารจัดการภายในเลขาธิการ การจัดทำเว็บไซต์เพื่อแสดงกิจกรรมการดำเนินงานของเลขาธิการและเพื่อเป็นการเผยแพร่เอกสารสู่สาธารณะ³⁰⁹ การอำนวยความสะดวกในความตกลงระหว่างประเทศในซีกโลกใต้ (South-South Cooperation) ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ บทเรียน การรวบรวมแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practice) รวมถึงการรับและแจกจ่ายข้อเสนอขอแก้ไขสนธิสัญญาไปยังรัฐภาคีต่างๆ พร้อมทั้งรับการแจ้งว่ารัฐภาคีใดบ้างที่สนับสนุนข้อเสนอแก้ไขดังกล่าว ในข้อ 20(2)

ทั้งนี้ เลขาธิการที่แต่งตั้งขึ้นจะต้องมีจำนวนคณะผู้ทำงานที่เหมาะสมซึ่งจำเป็นที่จะต้องให้มีผู้เชี่ยวชาญใน ความสามารถเฉพาะด้าน การบริการ กฎหมาย เทคนิค เป็นต้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าเลขาธิการจะมีประสิทธิภาพ สามารถทำหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบตามวรรคที่กล่าวมาข้างต้นได้³¹⁰ เช่น ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคนิค (Technical Expert) ที่มีประสบการณ์ทางด้านอาวุธและการควบคุม การส่งออก การรายงาน บัญชีรายชื่ออาวุธ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการบริหาร (Administrative Expert) ที่มีความสามารถในการจัดการบริหารด้านการเงิน บัญชี งบประมาณ การจัดประชุม การจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น³¹¹

³⁰⁶ Ibid., Article 18(3)(c)

³⁰⁷ Ibid., Article 18(3)(d)

³⁰⁸ Ibid., Article 18(3)(e)

³⁰⁹ Arms Trade Treaty, “Directive of the States Parties to the Secretariat of the Arms Trade Treaty” in First Conference of States Parties, Att/Cps1/Conf/3 [online], 25 August 2015. Available from: https://s3.amazonaws.com/unoda-web/wp-content/uploads/2013/06/ATT_CPS1_CONF.3.Secretariat.pdf.

³¹⁰ ATT, Article 18(2)

³¹¹ Arms Trade Treaty, “Proposed Arrangements for the Att Secretariat” in Second Conference of States Parties, Att/Csp2/2016/Em/Wp.1 [online], 29 January 2016. Available from:

2.2.5. กระบวนการอื่นๆของสนธิสัญญา

นอกเหนือจากข้อบทที่เป็นสาระสำคัญในการกำหนดหลักเกณฑ์ควบคุมการค้าไอออนอาวุธ ตามแบบ กระบวนการและการบังคับใช้ รวมถึงการกำหนดถึงการให้ความร่วมมือและความช่วยเหลือ ระหว่างประเทศ ยังมีข้อบทที่สนธิสัญญาได้กำหนดไว้ถึงรายละเอียดเรื่องอื่นๆสนธิสัญญาซึ่งแทบทุก ฉบับจะต้องมี เช่น การระงับข้อพิพาท การแก้ไขสนธิสัญญา เป็นต้น

2.2.5.1. ความสัมพันธ์กับความตกลงระหว่างประเทศฉบับอื่นๆ

ในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 กับความตกลง ระหว่างประเทศฉบับอื่นๆนั้น ข้อ 26(1) กำหนดไว้ว่า การอนุวัติการสนธิสัญญานี้จะต้องไม่เป็นการทำ ให้เสื่อมเสียต่อพันธกรณีของรัฐภาคีที่มีต่อความตกลงระหว่างประเทศอื่นไม่ว่าที่ได้เข้าร่วมอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งตนได้เป็นภาคี หรือที่จะเข้าร่วมในอนาคต ซึ่งโดยพันธกรณีตามความตกลงระหว่างประเทศ เหล่านี้สอดคล้องกับสนธิสัญญาฉบับนี้³¹²

ผู้เขียนมีความเห็นว่าจากข้อ 26(1) ข้างต้นแบ่งออกได้เป็น 2 กรณี กรณีแรก คือ รัฐภาคีมี พันธกรณีตามความตกลงระหว่างประเทศก่อนที่จะได้เข้าร่วมในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 นั้นหมายความว่า พันธกรณีตามสนธิสัญญาฉบับนี้จะไม่ไปกระทบหรือลดทอนพันธกรณีของ ความตกลงระหว่างประเทศฉบับดังกล่าว อันเป็นการยืนยันเพื่อให้รัฐภาคีเคารพและปฏิบัติตามความ ตกลงที่มีอยู่ก่อนนั่นเอง ซึ่งตามข้อ 30(2) แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 ได้กำหนดความสัมพันธ์ของสนธิสัญญาหลายฉบับในเรื่องเดียวกันไว้ว่า เมื่อสนธิสัญญาระบุไว้ว่า ให้อยู่ภายใต้เงื่อนไข หรือหากไม่ขัดกับเงื่อนไขของสนธิสัญญาฉบับก่อนหรือฉบับหลัง ให้สนธิสัญญา ฉบับอื่นนั้นอยู่เหนือ³¹³ นั่นคือ รัฐภาคีในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 จะต้องปฏิบัติตาม พันธกรณีของสนธิสัญญา พร้อมด้วยการปฏิบัติตามพันธกรณีของความตกลงระหว่างประเทศฉบับอื่น นั้นด้วย อย่างไรก็ตาม ข้อบทนี้มีได้กำหนดว่าหากเกิดกรณีพันธกรณีของความตกลงระหว่างประเทศ ทั้งสองฉบับขัดกันโดยที่รัฐเป็นภาคีของทั้งสองฉบับแล้วนั้นจะต้องปฏิบัติอย่างไร เพราะถ้าปฏิบัติตาม

http://thearmstradetreaty.org/images/ATT_CSP2_2016_EM_WP1_Draft_MC_proposals_EM_incl_Annex_A_partial_B_C.pdf

³¹² ATT, Article 26(1)

³¹³ Vienna Convention on the Law of Treaties 1969, Article 30

“When a treaty specifies that it is subject to, or that it is not to be considered as incompatible with, an earlier or later treaty, the provisions of that other treaty prevail.”

พันธกรณีของฉบับหนึ่งแต่กลับไปขัดกับข้อบทในความตกลงอีกฉบับแล้วนั้น ก็จะเป็นความรับผิดชอบของรัฐ (State Responsibility) ขึ้นนั่นเอง

กรณีที่สอง คือ หลังจากที่ได้เข้าร่วมในสนธิสัญญาฉบับนี้แล้วรัฐภาคีต้องการที่จะเข้าร่วมในความตกลงระหว่างประเทศฉบับใดอีกในอนาคต รัฐภาคีดังกล่าวจะต้องพิจารณาข้อบทที่อยู่ในความตกลงฉบับนั้นก่อนว่ามีข้อบทที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 หรือไม่ เพื่อที่จะไม่เกิดการขัดกันของพันธกรณีขึ้นระหว่างความตกลงทั้งสองฉบับ

สนธิสัญญาฉบับนี้จะไม่ถือเป็นเหตุผลในการอ้างเพื่อหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามความตกลงเพื่อความร่วมมือทางกลาโหม (Defence Cooperation Agreements (DCA))^{314*} ที่ได้ทำขึ้นระหว่างรัฐภาคีของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013³¹⁵ ในข้อ 26(2) นี้ได้กล่าวถึงความตกลงเพื่อความร่วมมือทางกลาโหมอันเป็นความตกลงระหว่างรัฐภาคีสองรัฐ (ทวิภาคี) ที่จะให้ความช่วยเหลือทางการทหารระหว่างกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐคู่ภาคีในด้านการป้องกันและเขตทางทหาร อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ การผลิต การวิจัยและพัฒนา และการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ทางทหาร ขั้นตอนการถ่ายโอนอาวุธจึงเป็นสิ่งจำเป็นในความตกลงดังกล่าว ตามข้อ 26(2) ของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 นี้ แสดงให้เห็นว่าหลักเกณฑ์ภายใต้สนธิสัญญาไม่สามารถนำไปบังคับใช้กับปฏิบัติการตามความตกลงเพื่อความร่วมมือทางกลาโหมได้ กล่าวคือ รัฐภาคีของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 จะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ทำไว้กับรัฐภาคีอื่นตามความตกลงเพื่อความร่วมมือทางกลาโหมโดยไม่นำเอาสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 เป็นข้ออ้างเพื่อหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามความตกลงนั้น กล่าวคือ แม้สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 จะได้กำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆไว้ภายในสนธิสัญญาเพื่อใช้ควบคุมการค้าการถ่ายโอนอาวุธตามแบบระหว่างประเทศ แต่ข้อ 26(2) ได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะที่จะไม่ให้นำสนธิสัญญาดังกล่าวนี้ไปบังคับใช้กับการถ่ายโอนอาวุธตามแบบในความตกลงเพื่อความร่วมมือทางกลาโหมระหว่างรัฐคู่สัญญาที่ได้กระทำไว้ การนี้จึงเข้ากรณีของหลัก Lex Specialis (Lex Specialis Derogat Legi Generali)

* ความตกลงเพื่อความร่วมมือทางกลาโหม ในที่นี้อันเนื่องมาจากเดิมมีการร่วมทุนระหว่างประเทศ (International Joint Venture) ที่สนับสนุนบริษัทข้ามชาติ โดยแรงกระตุ้นเบื้องหลัง คือ ความต้องการที่จะพัฒนาการใช้เทคโนโลยีและทรัพยากรให้ก้าวไกลกว่าที่บริษัทภายในประเทศจะสามารถทำได้ จนกระทั่งปี ค.ศ. 1990 เข้าสู่ช่วงโลกาภิวัตน์ที่ปรับเปลี่ยนให้อยู่ในรูปแบบของความช่วยเหลือระหว่างประเทศ (International Cooperation) จากเดิมที่เป็นความร่วมมือของบริษัข้ามชาติกับหุ้นส่วนภายในประเทศ จึงถือเป็นพันธมิตรเชิงกลยุทธ์ (Strategic Alliance) อย่างหนึ่ง

³¹⁵ ATT, Article 26(2)

ซึ่งให้ถือว่าข้อบทกฎหมายเฉพาะย่อมยกเว้นกฎหมายทั่วไป มิให้ใช้บังคับในเรื่องเดียวกัน กล่าวได้ว่า ข้อ 26(2) ถือเป็นข้อบทเฉพาะที่มีผลเป็นการยกเว้นข้อบททั่วไปในสนธิสัญญา ซึ่ง Lex Specialis ในลักษณะนี้ถือเป็นข้อยกเว้นภายในตราสารฉบับเดียวกันนั่นเอง

ความตกลงเพื่อความร่วมมือทางกลาโหมดังกล่าวจะยกนำมาใช้ได้ก็ต่อเมื่อทุกฝ่ายใน ข้อตกลงนั้นต้องเป็นรัฐภาคีในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ด้วยเหมือนกัน³¹⁶

ดังนั้น หากจะมีการทำความตกลงเพื่อความร่วมมือทางกลาโหมโดยการจัดหาอาวุธเพื่อ พันธมิตรจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับข้อบทหลักเกณฑ์สำคัญของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ด้วย³¹⁷

2.2.5.2. การบังคับใช้ชั่วคราว

สนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับมนุษยธรรมและการลดอาวุธในปัจจุบันหลายฉบับได้เปิดโอกาสให้มีการ นำข้อบทที่สำคัญไปบังคับใช้ชั่วคราวก่อนได้ เช่น อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล 1997 (อนุสัญญาห้ามทุ่นระเบิดหรืออนุสัญญาออตตาวา) และ อนุสัญญาว่าด้วยระเบิดพวง 2008 (CCM) และตามสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 นี้ ขณะเวลาที่รัฐภาคีใดๆ ได้ลงนามหรือได้ฝากสัตยาบันสาร สารให้การยอมรับ สารให้ความเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสารแล้วนั้น สามารถประกาศว่า จะนำข้อ 6 และข้อ 7 ของสนธิสัญญาดังกล่าวไปบังคับ ใช้ก่อนเป็นการชั่วคราว³¹⁸ ในระหว่างที่รอการมีผลบังคับใช้ของสนธิสัญญาต่อรัฐดังกล่าวก็ได้ ดังนั้น จึงถือเป็นการเปิดโอกาสให้กับรัฐที่กระบวนกรในการให้สัตยาบันนั้นชักช้าและยาวนานได้นำข้อบทที่ สำคัญไปใช้ก่อนชั่วคราว³¹⁹

ขณะนี้ มีรัฐภาคีจำนวน 20 ประเทศ* ที่ได้นำเอาข้อ 6 และข้อ 7 ของสนธิสัญญาไปบังคับใช้ เป็นการชั่วคราวแล้ว³²⁰

³¹⁶ German Government, Memorandum of the Federal Government on the Arms Trade Treaty [online]. Available from: <http://www.new-york-un.diplo.de/contentblob/4273854/Daten/4472412/2014724attmemorandum.pdf> .

³¹⁷ Small Arms Survey 2014, Supra note 61, p. 97.

³¹⁸ ATT, Article 23

³¹⁹ Geneva Academia, Supra note 38.

* ได้แก่ แอนติกาและบาร์บูดา ออสเตรเลีย บาฮามาส คอสตาริกา เดนมาร์ก เอสโตเนีย ฟินแลนด์ เยอรมนี ฮังการี ไอซ์แลนด์ ลัตเวีย เม็กซิโก นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ เซนต์วินเซนต์และเกรนาดีนส์ สโลวาเกีย สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ ตรินิแดดและโตเบโก สหราชอาณาจักร

³²⁰ armstreaty.org, Provisional Applications (Article 6/ Article 7) [online], 29 February 2106. Available from:

2.2.5.3. การระงับข้อพิพาท

ขั้นตอนของการระงับข้อพิพาท ถือเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของสนธิสัญญาระหว่างประเทศทุกฉบับ เพื่อให้รัฐภาคีได้ปรึกษาและร่วมมือโดยจะต้องได้รับความยินยอมร่วมกัน (Mutual Consent) เพื่อระงับข้อพิพาทใดๆที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐภาคีด้วยกันอันเกี่ยวกับการตีความ (Interpretation) ว่าข้อบทในสนธิสัญญามีความหมายว่าอย่างไร หรือการบังคับใช้สนธิสัญญา (Application) การนำข้อบทไปใช้ในทางปฏิบัติอย่างไร โดยกลไกระงับข้อพิพาทภายในสนธิสัญญานี้ ได้แก่ การเจรจา การไกล่เกลี่ย การประนีประนอม การระงับข้อพิพาทโดยศาล หรือการระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธีอื่น³²¹ หรือรัฐภาคีอาจยื่นเรื่องต่ออนุญาโตตุลาการ เพื่อระงับข้อพิพาทใดๆ ระหว่างรัฐดังกล่าว อันเกี่ยวกับการตีความหรือการบังคับใช้สนธิสัญญานี้³²² ทั้งนี้ ในข้อ 17(4)(d) ที่ประชุมรัฐภาคีนั้น มีภาระหน้าที่ในการพิจารณาประเด็นต่างๆที่เกิดจากการตีความสนธิสัญญานี้ แต่มิใช่เป็นการยุติข้อพิพาทที่เกิดจากประเด็นดังกล่าวหมดไป ดังนั้น ข้อบททั้งสองจึงไม่น่าจะซ้ำซ้อนกันในทางปฏิบัติ

2.2.5.4. ขั้นตอนต่างๆในการเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญา

สนธิสัญญาเองก็มีกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภายในซึ่งเป็นข้อบทที่มีอยู่เหมือนกันในความตกลงและตราสารระหว่างประเทศฉบับอื่นด้วยเช่นกัน ในเรื่องของกรแก้ไขเนื้อหาในข้อบท ขั้นตอนการลงนาม การให้สัตยาบัน การมีผลบังคับใช้ของสนธิสัญญา ขั้นตอนการถอนตัว ข้อสงวนที่สามารถทำได้ เป็นต้น

1.) การแก้ไขสนธิสัญญา

รัฐภาคีใดก็ตามสามารถที่จะเสนอขอให้แก้ไขข้อบทของสนธิสัญญาได้ แต่ต้องเป็นระยะเวลาหลังจากที่สนธิสัญญาฉบับนี้มีผลบังคับใช้ได้ 6 ปีแล้ว³²³ ด้วยเหตุผลที่ว่า เพื่อให้เวลาแก่รัฐภาคีในการอนุวัติการสนธิสัญญาพร้อมทั้งได้พิจารณาถึงบทเรียนต่างๆก่อนที่จะทำการขอแก้ไข จึงถือได้ว่าสนธิสัญญาฉบับนี้สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์และความเป็นจริงที่เกิดขึ้นได้ ทั้งนี้ ไม่จำกัดว่าข้อแก้ไขที่ต้องการจะให้แก่นั้นมีกี่ข้อและไม่จำกัดสิทธิของรัฐภาคีอื่นที่จะเสนอขอให้แก่ในเวลาเดียวกัน หลังจากนั้น ที่ประชุมของรัฐภาคีจะเป็นผู้พิจารณาข้อเสนอขอแก้ไขนั้น โดยในการประชุม

armstreaty.org/issue/provisional-applications /

³²¹ ATT, Article 19(1)

³²² Ibid., Article 19(2)

³²³ Ibid., Article 20(1)

ทุกๆ 3 ปี และข้อเสนอดังกล่าวที่ได้กระทำตามวรรค 1 จะต้องเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรยื่นต่อเลขาธิการของสนธิสัญญาฉบับนี้ที่ได้แต่งตั้งตามข้อ 18 ซึ่งเลขาธิการจะเป็นผู้แจกจ่ายข้อเสนอดังกล่าวไปยังรัฐภาคีอื่นๆ ภายในระยะเวลาไม่น้อยกว่า 180 วันก่อนที่จะมีการประชุมของรัฐภาคีในครั้งต่อไป³²⁴ โดยที่ประชุมของรัฐภาคีจะเป็นผู้พิจารณาข้อเสนอนั้น โดยใช้ระยะเวลาไม่เกิน 120 วัน หลังจากการแจกจ่ายข้อเสนอนั้นโดยเลขาธิการ ทั้งนี้ จะใช้เสียงข้างมากของรัฐภาคีที่ได้แจ้งต่อเลขาธิการว่ารัฐภาคีเหล่านี้สนับสนุนข้อเสนอแก้ไขดังกล่าว แต่ไม่จำเป็นว่าจะต้องเห็นด้วยกับเนื้อหาในข้อเสนอนั้น เพียงแค่เห็นด้วยกับที่จะต้องมีการแก้ไข โดยที่รัฐภาคีจะต้องใช้ความพยายามทุกวิถีทางเพื่อบรรลุฉันทามติในแต่ละครั้งของการแก้ไข แต่หากไม่สามารถได้เสียงที่เป็นฉันทามติ หรือไม่อาจตกลงกันได้ หนทางสุดท้ายของการแก้ไขจะทำได้โดยการใช้ความเห็นชอบของเสียงข้างมาก 3 ใน 4 เสียงจากรัฐภาคีที่เข้าร่วมประชุมในครั้งนั้นและได้ออกเสียงในการประชุมดังกล่าวด้วย³²⁵

การแก้ไขที่ได้เห็นชอบตามวรรค 3 รัฐภาคีที่อยู่ในฝ่ายเสียงข้างมาก ขณะที่ได้ยอมรับการแก้ไขดังกล่าว เมื่อแต่ละรัฐภาคีได้ฝากสารยอมรับของตนนั้น จะมีผลบังคับใช้ภายใน 90 วันนับจากวันที่ได้ฝากสารยอมรับไว้กับเลขาธิการใหญ่แห่งสหประชาชาติ ส่วนรัฐที่เหลือ การแก้ไขจะมีผลบังคับใช้ภายใน 90 วันนับจากวันที่ได้ฝากสารยอมรับการแก้ไขนั้น³²⁶ ทั้งนี้ การแก้ไขจะมีผลผูกพันเฉพาะรัฐภาคีผู้ที่ซึ่งได้ฝากสารยอมรับไว้กับเลขาธิการใหญ่แห่งสหประชาชาติเท่านั้น³²⁷

อนึ่ง การแก้ไขดังกล่าว จะต้องได้รับการให้สัตยาบัน การยอมรับ หรือการให้ความเห็นชอบโดยรัฐภาคี³²⁸ และจะมีผลบังคับใช้กับรัฐภาคีภายใน 90 วันนับจากวันที่ได้มอบสัตยาบันสาร สารยอมรับ หรือสารให้ความเห็นชอบต่อข้อแก้ไขแก่เลขาธิการใหญ่แห่งสหประชาชาติ³²⁹ เมื่อการแก้ไขนั้นมีผลบังคับใช้แล้ว จะผูกพันกับรัฐภาคีทั้งหลายที่ได้แสดงออกอย่างชัดแจ้งถึงความยินยอมที่จะเข้าผูกพันตามข้อแก้ไขนั้น ส่วนรัฐภาคีอื่นคงผูกพันกับข้อบทในพิธีสารฉบับนี้ต่อไป รวมถึงข้อแก้ไขในครั้งก่อนใดๆ ที่ตนได้ให้สัตยาบัน ยอมรับ หรือให้ความเห็นชอบแล้ว³³⁰

³²⁴ Ibid., Article 20(2)

³²⁵ Ibid., Article 20(3)

³²⁶ Ibid., Article 20(4)

³²⁷ Small Arms Survey 2014, Supra note 61, p. 97.

³²⁸ ATT, Article 19(3)

³²⁹ Ibid., Article 19(4)

³³⁰ Ibid., Article 19(5)

2.) การลงนาม การให้สัตยาบัน การยอมรับ การให้ความเห็นชอบ หรือการภาคยานุวัติ

สนธิสัญญานี้จะเปิดให้ลงนามโดยรัฐสมาชิกทั้งปวงของสหประชาชาติ ณ สำนักงานใหญ่ขององค์การสหประชาชาติในกรุงนิวยอร์ก ตั้งแต่ 3 มิถุนายน ค.ศ. 2013 จนกระทั่งมีผลบังคับใช้³³¹ โดยต้องมีการให้สัตยาบัน ให้การยอมรับ หรือให้ความเห็นชอบจากรัฐที่ลงนาม³³² และหลังจากที่สนธิสัญญานี้มีผลบังคับใช้แล้ว ยังคงเปิดให้มีการภาคยานุวัติโดยรัฐใดก็ตามที่ไม่ได้ลงนาม³³³ ซึ่งสัตยาบันสาร สารยอมรับ สารให้ความเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสาร จะต้องมอบไว้กับเลขาธิการใหญ่แห่งสหประชาชาติ³³⁴ ตามข้อ 27

3.) การมีผลบังคับใช้

สนธิสัญญานี้เริ่มมีผลบังคับใช้หลัง 90 วันนับจากวันที่ได้ยื่นสัตยาบันสาร สารยอมรับ สารให้ความเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสารครบ 50 ประเทศต่อเลขาธิการแห่งสหประชาชาติ³³⁵

สำหรับรัฐใดที่ได้ฝากสัตยาบันสาร สารยอมรับ สารให้ความเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสารของตนหลังจากที่สนธิสัญญานี้มีผลบังคับใช้แล้ว สนธิสัญญานี้จะมีผลต่อรัฐดังกล่าวหลัง 90 วันนับจากวันที่ได้ยื่นสัตยาบันสาร สารยอมรับ สารให้ความเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสาร³³⁶

4.) ระยะเวลาและการถอนตัว

สนธิสัญญานี้ไม่จำกัดระยะเวลา³³⁷ และให้สิทธิแก่รัฐภาคีแต่ละรัฐในการใช้อำนาจอธิปไตยของตนเพื่อถอนตัวจากสนธิสัญญาฉบับนี้ โดยจะต้องแจ้งการถอนตัวดังกล่าวไปยังเลขาธิการแห่งสหประชาชาติผู้เก็บรักษาสนธิสัญญา ซึ่งจะเป็นผู้ดำเนินการแจ้งต่อรัฐภาคีอื่นๆทั้งหมด

การแจ้งถอนตัวจะต้องอธิบายเหตุผลของการถอนตัว และการถอนตัวนี้จะมีผลหลัง 90 วันนับจากวันที่เลขาธิการแห่งสหประชาชาติได้รับสารการถอนตัวนั้น เว้นเสียแต่ว่าการแจ้งถอนตัวจะได้กำหนดระยะเวลาเฉพาะไว้ให้มีผลหลังจากนั้น³³⁸

³³¹ Ibid., Article 21(1)

³³² Ibid., Article 21(2)

³³³ Ibid., Article 21(3)

³³⁴ Ibid., Article 21(4)

³³⁵ Ibid., Article 22(1)

³³⁶ Ibid., Article 22(2)

³³⁷ Ibid., Article 24(1)

³³⁸ Ibid., Article 24(2)

ทั้งนี้ รัฐจะยังไม่พ้นจากการปฏิบัติตามพันธกรณีที่เกิดจากสนธิสัญญาฉบับนี้ ในระหว่างที่รัฐดังกล่าวยังคงเป็นภาคีสัญญาอยู่³³⁹ กล่าวคือยังคงต้องมีภาระหน้าที่ผูกพันปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญาต่อไปในระหว่างที่การถอนตัวยังไม่เป็นผลนั่นเอง³⁴⁰

5.) ข้อสงวน

ณ ขณะที่ลงนาม ให้สัตยาบัน ให้การยอมรับ ให้ความเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติ แต่ละรัฐอาจตั้งข้อสงวนได้ เว้นเสียแต่ว่า ข้อสงวนดังกล่าวไม่สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาฉบับนี้³⁴¹ และให้สิทธิรัฐภาคีในการถอนข้อสงวนของตน ณ เวลาใดๆ โดยการแจ้งต่อเลขาธิการใหญ่แห่งสหประชาชาติ³⁴²

ผลจากการศึกษาสาระสำคัญของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ทำให้ได้ทราบถึงพันธกรณีที่สอดคล้องและส่งเสริมกับวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาอันมุ่งสร้างหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานให้กับการค้าอาวุธตามแบบระหว่างประเทศ เพื่อป้องกันและขจัดการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายโดยพันธกรณีซึ่งสร้างหลักเกณฑ์ในการควบคุมการค้าอาวุธตามแบบในลักษณะต่างๆ ได้แก่ การส่งออก การนำเข้า การส่งผ่านหรือถ่ายลำ และการกระทำเป็นนายหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พันธกรณีที่มิพบทบาทสำคัญในสนธิสัญญา ก็คือ หลักเกณฑ์การห้ามถ่ายโอนอาวุธตามแบบและหลักเกณฑ์การส่งออกและการประเมิณการส่งออก เนื่องด้วยได้คำนึงถึงพันธกรณีและกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องอื่นๆมาพิจารณาด้วย ได้แก่ ข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนหรือลักลอบค้าอาวุธตามแบบที่ผิดกฎหมายสันติภาพและความมั่นคง กฎหมายสิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรมระหว่างประเทศ การกระทำที่เกี่ยวกับการก่อการร้ายและองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ รวมไปถึงการกระทำความรุนแรงบนฐานเพศสภาวะหรือการกระทำรุนแรงต่อสตรีและเด็ก โดยที่แม้การค้าจะมีทั้งฝั่งอุปสงค์ (Demand) และ อุปทาน (Supply)

³³⁹ Ibid., Article 24(3)

³⁴⁰ Vienna Convention on the Law of Treaties 1969, Article 43

The invalidity, termination or denunciation of a treaty, the withdrawal of a party from it, or the suspension of its operation, as a result of the application of the present Convention or of the provisions of the treaty, shall not in any way impair the duty of any State to fulfil any obligation embodied in the treaty to which it would be subject under international law independently of the treaty.

³⁴¹ ATT, Article 25(1)

³⁴² Ibid., Article 25(2)

แต่จะเห็นได้ว่าพันธกรณีของสนธิสัญญากลับเน้นย้ำการควบคุมได้เพียงฝั่งอุปทานอย่างเห็นได้ชัดจากการให้ความสำคัญไปที่พันธกรณีต่อรัฐผู้ส่งออกตั้งที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้นหากพิจารณาตามความเป็นจริงแล้ว พันธกรณีของสนธิสัญญายังค่อนข้างมีช่องว่างของการปฏิบัติต่อการควบคุมด้านอุปสงค์หรือการถ่ายโอนในลักษณะอื่นอยู่

ผู้เขียนได้จัดทำตารางเปรียบเทียบเพื่อสรุปให้เห็นถึงสาระสำคัญของความตกลงและตราสารระหว่างประเทศฉบับต่างๆกับสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ดังที่ปรากฏต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013
และตราสารระหว่างประเทศฉบับต่างๆ

<p>ตราสารระหว่างประเทศ</p> <p>ชื่อบท</p>	<p>สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 (ATT)</p>	<p>แผนปฏิบัติการต่อต้านการลักลอบค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา (PoA)</p>	<p>พิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและการลักลอบค้าอาวุธปืน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย (Firearms Protocol)</p>	<p>International Tracing Instrument (ITI)</p>	<p>United Nations Register of Conventional arms (UN Register)</p>
<p>1. วัตถุประสงค์</p>	<p>เพื่อเป็นการสร้างหลักเกณฑ์ในการค้าอาวุธตามแบบป้องกันและลดจำนวนการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมาย และลดสาเหตุความทุกข์ทรมานของมนุษย์ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้อาวุธ หรือทำให้เกิดสันติภาพ เสถียรภาพและความมั่นคง</p>	<p>เพื่อต่อต้าน ปรามปรามการลักลอบค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย</p>	<p>เพื่อต่อต้าน ปรามปรามการผลิตและการค้าอาวุธปืนที่ผิดกฎหมาย</p>	<p>เพื่อติดตามอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา</p>	<p>ดูแลควบคุมการค้าอาวุธตามแบบเพื่อความปลอดภัยในทางการค้าอาวุธระหว่างประเทศ</p>

<p>ตราสาร ระหว่างประเทศ</p>	<p>สนธิสัญญา ว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 (ATT)</p>	<p>แผนปฏิบัติการต่อต้าน การลักลอบค้า อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา (PoA)</p>	<p>พิธีสารว่าด้วยการต่อต้าน การผลิตและการลักลอบค้า อาวุธปืน ส่วนประกอบและ เครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย (Firearms Protocol)</p>	<p>International Tracing Instrument (ITI)</p>	<p>United Nations Register of Conventional arms (UN Register)</p>
<p>ข้อบท</p>	<p>1.) อาวุธตามแบบทั้ง 8 ประเภท - รถถังต่อสู้ - ยานพาหนะต่อสู้หุ้มเกราะ - ระบบปืนใหญ่ที่มีลำกล้อง ขนาดใหญ่ - อากาศยานต่อสู้ - เฮลิคอปเตอร์โจมตี - เรือรบ - จรวดและฐานยิงจรวด</p>	<p>- อาวุธขนาดเล็ก - อาวุธเบา</p>	<p>- อาวุธปืน - เครื่องกระสุนปืน - ชิ้นส่วนและส่วนประกอบ</p>	<p>- อาวุธขนาดเล็ก - อาวุธเบา</p>	<p>อาวุธตามแบบทั้ง 8 ประเภท - รถถังต่อสู้ - ยานพาหนะต่อสู้ หุ้มเกราะ - ระบบปืนใหญ่ที่มี ลำกล้องขนาดใหญ่ - อากาศยานต่อสู้ - เฮลิคอปเตอร์โจมตี - เรือรบ - จรวดและฐานยิง จรวด</p>

ตราสาร ระหว่างประเทศ ข้อบท	สนธิสัญญา ว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 (ATT)	แผนปฏิบัติการต่อต้าน การลักลอบค้า อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา (PoA)	พิธีสารว่าด้วยการต่อต้าน การผลิตและการลักลอบค้า อาวุธปืน ส่วนประกอบและ เครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย (Firearms Protocol)	International Tracing Instrument (ITI)	United Nations Register of Conventional arms (UN Register)
	- อาวุธขนาดเล็กและอาวุธ เบา 2.) กระสุนและเครื่องกระสุน 3.) ชิ้นส่วนและอุปกรณ์				- อาวุธขนาดเล็กและ อาวุธเบา
3. สถานะของตราสาร	- มีผลผูกพันตามกฎหมาย (Legally binding)	- มีผลผูกพันทางการเมือง (Political binding)	- มีผลผูกพันตามกฎหมาย (Legally binding)	- ไม่มีผลผูกพัน (Non-binding)	- ตามความสมัครใจ (Voluntary)

ตราสาร ระหว่างประเทศ ข้อบท	สนธิสัญญา ว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 (ATT)	แผนปฏิบัติการต่อต้าน การค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา (PoA)	พิธีสารว่าด้วยการต่อต้าน การผลิตและการลักลอบค้า อาวุธปืน ส่วนประกอบและ เครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย (Firearms Protocol)	International Tracing Instrument (ITI)	United Nations Register of Conventional arms (UN Register)
4. วันที่มีการรับรอง	2 เมษายน ค.ศ. 2013	กรกฎาคม ค.ศ. 2001	31 พฤษภาคม ค.ศ. 2001	ปี ค.ศ. 2005	ปี ค.ศ. 1991
5. วันที่มีผลบังคับใช้	24 เมษายน ค.ศ. 2014	-	3 กรกฎาคม ค.ศ. 2005	-	-

<p>ตราสาร ระหว่างประเทศ</p> <p>ข้อบท</p>	<p>สนธิสัญญา ว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 (ATT)</p>	<p>แผนปฏิบัติการต่อต้าน การลักลอบค้า อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา (PoA)</p>	<p>พิธีสารว่าด้วยการต่อต้าน การผลิตและการลักลอบค้า อาวุธปืน ส่วนประกอบและ เครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย (Firearms Protocol)</p>	<p>International Tracing Instrument (ITI)</p>	<p>United Nations Register of Conventional arms (UN Register)</p>
<p>6. กิจกรรมที่อยู่ในบังคับ</p>	<p>การถ่ายโอน โดย:</p> <ul style="list-style-type: none"> - การนำเข้า - การส่งออก - การส่งผ่านหรือถ่ายลำ - การกระทำเป็นนายหน้า 	<p>1.) การถ่ายโอนระหว่าง ประเทศ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - การนำเข้า - การส่งออก - การส่งผ่านหรือถ่ายลำ - การกระทำเป็นนายหน้า <p>2.) การผลิต</p> <p>3.) การทำเครื่องหมาย</p> <p>4.) การติดตาม</p> <p>5.) คลังสรรพาวุธ</p> <p>6.) การทำลาย</p>	<p>1.) การถ่ายโอนระหว่าง ประเทศ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - การนำเข้า - การส่งออก - การส่งผ่านหรือถ่ายลำ - การกระทำเป็นนายหน้า <p>2.) การทำเครื่องหมาย</p> <p>3.) การยึด</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การทำเครื่องหมาย - การติดตาม - การเก็บบันทึกข้อมูล 	<ul style="list-style-type: none"> - การนำเข้า - การส่งออก - การถือครองโดย ทหาร (Military Holding) - การจัดหาโดยการ ผลิต ภายในประเทศ

ข้อบทยภายในสนธิสัญญาเมื่อได้ศึกษาเปรียบเทียบกับความตกลงและตราสารระหว่างประเทศฉบับอื่นแล้ว มีบางส่วนที่แตกต่างกันไปเนื่องด้วยความแตกต่างของอาวุธที่อยู่ภายใต้บังคับของความตกลงแต่ละฉบับ วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายจึงแตกต่างกันไปด้วย เช่น PoA และ Firearms Protocol แต่ก็มีบางส่วนที่ช่วยส่งเสริมเพิ่มเติมให้การถ่ายโอนอาวุธตามแบบมีหลักเกณฑ์ควบคุมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ไม่อาจกล่าวได้ว่าสนธิสัญญาจะไปแทนที่ PoA หรือ Firearms Protocol ได้ทั้งหมดเพราะอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่มีแง่มุมที่ต้องคำนึงถึงและพิจารณาในรายละเอียดที่มากกว่า ซึ่งในเรื่องนี้ข้อบทยในสนธิสัญญาตอบสนองต่อการควบคุมได้น้อยกว่า

เมื่อได้ศึกษาถึงพันธกรณีต่างๆของสนธิสัญญาแล้ว จึงนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงประโยชน์ที่จะได้รับรวมไปถึงข้อท้าทายในการเข้าเป็นภาคี ไม่ว่าจะเป็นข้อดีหรือข้อเสียจากข้อบทยของสนธิสัญญา และผลกระทบที่จะได้รับจากการเข้าเป็นภาคีในสนธิสัญญา เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาได้อย่างแท้จริงจึงจำเป็นต้องทำการศึกษาในบทต่อไป

บทที่ 3

ข้อพิจารณาในการเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013

จากการศึกษาในบทที่ผ่านมาทำให้ทราบถึงพันธกรณีต่างๆ ภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ว่ามีอยู่อย่างไรบ้าง ในลำดับต่อไปจึงนำไปสู่การวิเคราะห์ว่าสนธิสัญญานั้นมีข้อบทที่ช่วยเพิ่มเติมประสิทธิภาพด้านการควบคุมการถ่ายโอนอาวุธตามแบบขึ้นอย่างไร และพิจารณาประโยชน์หรือผลดีผลเสียที่จะได้รับและยังพิจารณาไปถึงข้อผูกพันหรือพันธกรณีที่ประเทศไทยมีอยู่ก่อนแล้วด้วยว่าจะเป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ให้แก่ประเทศไทยอีกหรือไม่ รวมถึงข้อจำกัดต่างๆ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาหากประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีในสนธิสัญญาฉบับนี้

3.1. บทบาทของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 กับกฎหมายการควบคุมและการลดอาวุธ

กฎหมายระหว่างประเทศมีข้อกำหนดในการห้ามใช้กำลังในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แต่หากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นก็มีกฎเกณฑ์กำหนดถึงวิธีการและวิถีทางในการสู้รบ โดยมีการจำกัดและห้ามใช้อาวุธประเภทที่ขัดต่อหลักการของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงยังมีอาวุธที่ไม่ต้องห้าม สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในหลายบริบท ดังเช่นอาวุธตามแบบ 8 ประเภทภายใต้บังคับของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ใช้เพื่อปกป้อง คุ้มครอง รักษาความปลอดภัยและความมั่นคงให้กับประเทศ หรือได้รับการยกเว้นภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศเพื่อใช้ในการป้องกันตนเอง (Self Defence) ตามสิทธิประจำตัว (Inherent Right) ที่มีอยู่¹ เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 มาเป็นหลักเกณฑ์ในการควบคุมการค้าอาวุธตามแบบ ซึ่งนอกเหนือจากการเน้นย้ำพันธกรณีเดิมในตราสารระหว่างประเทศฉบับต่างๆ เช่น PoA หรือ Firearms Protocol แล้ว ยังได้มีการนำกฎหมายระหว่างประเทศฉบับต่างๆ มาประกอบการพิจารณาส่งออกอีกด้วย อันสะท้อนให้เห็นได้จากทั้งในส่วนของสารบัญญัติ กระบวนการ และการบังคับใช้ ที่ได้วิเคราะห์ดังต่อไปนี้

¹ Charter of the United Nations, Article 51

3.1.1. สารบัญญัติ

1.) สนธิสัญญาฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีมาตรฐานระหว่างประเทศสูงสุดร่วมกัน (Highest Possible Common International Standards) ในเรื่องของการควบคุมการค้าอาวุธตามแบบ โดยระบุถึงหลักเกณฑ์ในการค้า การถ่ายโอนอาวุธ ที่ชัดเจน ส่งเสริมหลักเกณฑ์ต่างๆ ทั้งการห้ามถ่ายโอนอาวุธ (Prohibition) การส่งออกและการประเมินการส่งออก (Export and Export Assessment) การนำเข้า (Import) การส่งผ่านและการถ่ายลำ (Transit and Transshipment) การกระทำเป็นนายหน้า (Brokering) และการป้องกันการเบี่ยงเบนการถ่ายโอนอาวุธ (Diversion) ซึ่งในเรื่องของการถ่ายลำและการเบี่ยงเบนนั้น ถือเป็นตราสารฉบับแรกที่ได้นำมาเป็นข้อพิจารณาในการถ่ายโอนอันเนื่องด้วยสถานการณ์ในปัจจุบัน ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นระหว่างการถ่ายโอน การถ่ายลำมักเกิดการเบี่ยงเบนทำให้อาวุธตกไปอยู่ในมือของผู้ใช้ที่ไม่ได้รับอนุญาตหรือถูกนำไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต การสร้างหลักเกณฑ์เพื่อจัดผลดังกล่าวที่เกิดขึ้น จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การค้าอาวุธเป็นไปอย่างถูกต้อง

ข้อพิจารณาการถ่ายโอนที่มีบทบาทมากที่สุด คือ การประเมินการส่งออกที่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นหากได้มีการถ่ายโอนอาวุธ จึงได้นำเอาผลเหล่านั้นที่คาดว่าจะเกิดขึ้นมาเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาก่อนอนุญาตการส่งออกอาวุธทั้งการละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรมระหว่างประเทศ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเคารพซึ่งกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นว่าการส่งออกอาวุธในครั้งนั้นจะไม่นำไปสู่การละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรมระหว่างประเทศรวมทั้งได้คำนึงถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน อย่างเช่น การก่อการร้าย องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ การกระทำรุนแรงบนฐานเพศสภาพ และการกระทำรุนแรงต่อเด็กและสตรี ก็นำมาเป็นข้อพิจารณาหนึ่งประกอบการประเมินการส่งออกอีกด้วย

นอกจากนี้ ในขั้นตอนประเมินการส่งออกก็ยังมีขั้นตอนในการกลั่นกรองให้ลึกลงไปอีกเพื่อสร้างความมั่นใจว่าหากมีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น จะมีมาตรการที่ช่วยลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นได้หรือไม่ (Mitigation Measures) และถึงแม้ว่ามีโอกาสเกิดขึ้น ก็จะนำไปสู่การพิจารณาต่อไปว่าความเสี่ยงดังกล่าวเป็นความเสี่ยงที่สำคัญหรือไม่ (Overriding Risk) เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า สนธิสัญญามีการวางขั้นตอนในการพิจารณาประเมินการส่งออกอย่างรอบคอบ

สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 นี้จึงถือเป็นตราสารระหว่างประเทศฉบับแรกที่มีการนำความเสี่ยงต่างๆที่คาดว่าจะเกิดขึ้นมาเป็นข้อพิจารณาภายในขอบทของสนธิสัญญา

2.) สนธิสัญญาฉบับนี้ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าสิ่งที่อยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญาคืออาวุธตามแบบ พร้อมทั้งระบุไว้ด้วยว่าอาวุธตามแบบที่อยู่ในการควบคุมนั้นมีประเภทใดบ้างโดยอาศัยการอ้างอิงคำนิยามจากของอาวุธตามแบบประเภทต่างๆ ตาม UN Register รวมไปถึงชิ้นส่วนและส่วนประกอบเพื่อให้ครอบคลุมถึงการส่งออกหรือนำเข้าเพื่อนำไปประกอบเป็นตัวอาวุธโดยหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมาย หากระบุแค่ตัวอาวุธตามแบบเท่านั้น ส่วนกระสุนและเครื่องกระสุนถือเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การทำงานของระบบอาวุธทำงานเต็มประสิทธิภาพ ดังนั้นการควบคุมกระสุนและเครื่องกระสุนก็เป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการใช้อาวุธดังกล่าว

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้รัฐต่างๆ สามารถเข้าใจขอบเขตของสนธิสัญญาและนำไปปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

3.) มีข้อบทที่กำหนดแนวทางในการอนุวัติการให้รัฐภาคีไว้อย่างชัดเจน โดยให้มีการจัดตั้งระบบควบคุมแห่งชาติ (National Control System) ซึ่งระบบควบคุมแห่งชาติที่กล่าวถึงนั้นจะต้องมีบัญชีควบคุมแห่งชาติ (National Control List) เพื่อกำหนดประเภทอาวุธตามแบบทั้ง 8 ประเภทตามที่สนธิสัญญาได้กำหนดว่าจะต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายภายในรัฐ ภายใต้การควบคุมการถ่ายโอนในลักษณะต่างๆ ซึ่งช่วยให้รัฐภาคีสามารถสร้างบัญชีดังกล่าวและนำไปปฏิบัติตามได้ง่ายยิ่งขึ้น

ข้อบทยังให้มีการกำหนดจุดติดต่อแห่งชาติ (National Point of Contact) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ เช่น การประสานงานกับเจ้าหน้าที่จากรัฐภาคีอื่นๆ เลขานุการของสนธิสัญญา และองค์การอนุภูมิภาค องค์การภูมิภาคและองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ประสานงานกับหน่วยงานระดับชาติที่รับผิดชอบในด้านการควบคุมการถ่ายโอนอาวุธ รับส่ง แบ่งปันข้อมูลและประสบการณ์เกี่ยวกับสนธิสัญญา

4.) สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 เป็นสนธิสัญญาระหว่างประเทศฉบับแรกที่ได้กล่าวถึงเรื่องการค้าอาวุธโดยสร้างหลักเกณฑ์ในการค้าอาวุธตามแบบในลักษณะที่เป็นการควบคุมการถ่ายโอน กล่าวคือ การค้าอาศัยการเคลื่อนย้ายถ่ายโอนอาวุธระหว่างประเทศ สนธิสัญญาจึงได้กำหนดว่าการถ่ายโอนในลักษณะต่างๆ ทั้งการส่งออก นำเข้า ส่งผ่านและถ่ายลำ การกระทำเป็นนายหน้า เหล่านี้ถือเป็นลักษณะการกระทำเพื่อการค้า ดังนั้น การจะควบคุมการค้าในบริบทของสนธิสัญญานี้ คือ การวางหลักเกณฑ์ให้การถ่ายโอนนั่นเอง

5.) หนังสือรับรองผู้ใช้ปลายทาง (End-User Certificate) หรือหนังสือรับรองการใช้ปลายทาง (End-Use Certificate) ถือเป็นเอกสารสำคัญเพื่อให้รัฐผู้ส่งออกสามารถตรวจสอบได้ว่า ผู้ใช้ปลายทางเป็นใคร สถานที่แหล่งที่อยู่ ประเภทอาวุธและจำนวนที่ซื้อ การนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อะไร หนังสือดังกล่าวออกโดยรัฐผู้นำเข้าซึ่งเป็นที่น่าเชื่อถือในระดับหนึ่ง เอกสารดังกล่าวรัฐผู้ส่งออกจะได้นำมาพิจารณาประกอบการประเมินเพื่ออนุญาตว่าสมควรส่งออกอาวุธตามแบบไปยังรัฐผู้นำเข้าหรือไม่ เพื่อการควบคุมที่มีประสิทธิภาพและป้องกันการเกิดการเบี่ยงเบนระหว่างการถ่ายโอนอาวุธเสมือนเป็นการยืนยันตัวตนของผู้ใช้และวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการนำเอาอาวุธดังกล่าวไปใช้

6.) สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ใช้บังคับกับรัฐภาคี (State Party) อย่างชัดเจนโดยมีข้อยกเว้นหากการถ่ายโอนอาวุธตามแบบระหว่างประเทศภายใต้ความเป็นเจ้าของหรือกรรมสิทธิ์ (State's Party Ownership) ของรัฐเดิมอยู่ในการดำเนินงานระหว่างประเทศ (International Operation) ให้กับกองทัพของตนเองที่อยู่ต่างแดน ต่างไปจาก Firearms Protocol ที่ไม่มีผลบังคับต่อธุรกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐกับรัฐ² จึงไม่อาจแสดงให้เห็นถึงการถ่ายโอนอาวุธได้ทั้งหมด แม้การถ่ายโอนอาวุธทั่วโลกจะมีทั้งระหว่างรัฐกับรัฐ รัฐกับเอกชน หรือเอกชนกับเอกชน เป็นต้น แต่การถ่ายโอนอาวุธระหว่างรัฐสมควรที่จะต้องตกอยู่ภายใต้บังคับเพื่อแสดงให้เห็นถึงการค้าการถ่ายโอนอย่างมีความรับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นอาวุธประเภทใดก็ตาม

3.1.2. กระบวนการ

1.) สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 มีข้อบทให้จัดทำรายงานประจำปี (Annual Report) โดยที่รายงานดังกล่าวสนธิสัญญาได้กำหนดระยะเวลาในการส่งรายงานไว้อย่างชัดเจนคือในวันที่ 31 พฤษภาคม ของทุกปี ทำให้รัฐภาคีทราบถึงวันที่แน่นอนที่ตนจะต้องส่งรายงาน และเพื่อการเตรียมตัวจัดทำรายงาน รูปแบบ ข้อมูลรายละเอียดต่างๆให้ครบถ้วนเพื่อเล่มรายงานที่สมบูรณ์ ซึ่งรายงานนั้นมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับการอนุญาตการส่งออกและการนำเข้าอาวุธตามแบบอันแสดงถึงความโปร่งใสในการส่งออกและนำเข้าอาวุธของแต่ละรัฐ เพื่อตรวจสอบว่ารัฐภาคีได้สามารถปฏิบัติตามพันธกรณี อันจะส่งผลให้สนธิสัญญาประสบความสำเร็จดังเจตนารมณ์

² Firearms Protocol, Article 4(2)

This Protocol shall not apply to state-to-state transactions or to state transfers in cases where the application of the Protocol would prejudice the right of a State Party to take action in the interest of national security consistent with the Charter of the United Nations.

2.) ภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 การให้ความช่วยเหลือต่อรัฐภาคีเพื่อการอนุวัติพันธกรณีตามตามข้อบทในสนธิสัญญานั้น มีการกำหนดให้จัดตั้งกองทุนเพื่อให้รัฐที่ร้องขอความช่วยเหลือได้นำเงินดังกล่าวไปใช้ในการช่วยเหลือด้านการอนุวัติการข้อบทเป็นกฎหมายภายใน เนื่องด้วยขั้นตอนการอนุวัติการจำเป็นจะต้องใช้งบประมาณทั้งทางด้านบุคลากร การวิจัย การออกกฎหมาย การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ งานธุรการ การประสานงาน ฯลฯ เพื่อตอบสนองและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญา

3.) สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 มีข้อบทกำหนดให้มีการจัดตั้งเลขาธิการของสนธิสัญญาขึ้นเพื่อช่วยเหลือรัฐภาคีในการอนุวัติการสนธิสัญญาและ เพื่อให้การปฏิบัติตามพันธกรณีของรัฐภาคีได้รับการดูแลและตรวจสอบ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการดำเนินงานด้วยความสะดวก ไม่ว่าจะในเรื่องของการจัดทำรายงาน การแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ การจัดประชุมรัฐภาคีและการให้ความช่วยเหลือภายใต้สนธิสัญญาฉบับนี้ จะเห็นได้ว่าการกำหนดภาระงานของเลขาธิการไว้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดให้เลขาธิการมีคณะผู้ทำงานซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่างๆ เพื่อช่วยเหลือให้เลขาธิการสามารถดำเนินงานตามภาระงานดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.3. การบังคับใช้

1.) สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ฉบับนี้เป็นสนธิสัญญาพหุภาคีที่มีผลผูกพันตามกฎหมาย (Legally Binding) นั้นหมายความว่าเมื่อรัฐเป็นภาคีในสนธิสัญญาแล้ว สนธิสัญญาย่อมต้องได้รับการปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีอยู่ภายใต้สนธิสัญญา ตามหลักสัญญาต้องเป็นสัญญา (Pacta Sunt Servanda) ที่ผูกพันรัฐภาคีและจะต้องได้รับการปฏิบัติตามอย่างสุจริต (Good Faith) กล่าวคือ จะต้องไม่ปฏิบัติกรใดๆอันเป็นการขัดขวางหรือทำลายวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญา³ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ไม่เหมือนกับความตกลงหรือตราสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับอาวุธบางฉบับที่มีผลผูกพันเพียงทางการเมือง (Political Binding) ซึ่งไม่สามารถบังคับให้ปฏิบัติตามได้ ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของรัฐที่จะนำเอาไปปฏิบัติตามเอง

³ Vienna Convention on the Law of Treaties 1969, Article 18

A State is obliged to refrain from acts which would defeat the object and purpose of a treaty when:

- (a) it has signed the treaty or has exchanged instruments constituting the treaty subject to ratification, acceptance or approval, until it shall have made its intention clear not to become a party to the treaty; or
- (b) it has expressed its consent to be bound by the treaty, pending the entry into force of the treaty and provided that such entry into force is not unduly delayed.

2.) ในระหว่างที่รอให้สนธิสัญญามีผลบังคับใช้ต่อรัฐ รัฐดังกล่าวสามารถนำข้อ 6 และข้อ 7 ของสนธิสัญญาไปบังคับใช้ก่อนได้ชั่วคราว สืบเนื่องจากวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาเป็นไปเพื่อป้องกันและจัดการค้าอาวุธตามแบบที่ผิดกฎหมายตามประเภทอาวุธที่อยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญาในข้อ 2(1) ข้อ 3 และข้อ 4 ซึ่งจะต้องอาศัยการควบคุมการถ่ายโอนในข้อ 6 และข้อ 7 เพราะข้อบททั้ง 2 ข้อนี้ถือเป็นหัวใจสำคัญของการส่งออกอาวุธไปยังรัฐอื่นๆซึ่งย่อมต้องอาศัยหลักเกณฑ์ในการพิจารณาที่เข้มงวดกว่าการถ่ายโอนในลักษณะอื่น ซึ่งข้อ 6 ถือเป็นหลักที่ใช้เป็นข้อพิจารณาห้ามถ่ายโอนอาวุธอย่างเด็ดขาด (Prohibition) และข้อ 7 เป็นข้อพิจารณาในการประเมินก่อนอนุญาตการส่งออก ดังนั้น ในระหว่างที่รัฐรอการมีผลบังคับใช้ของสนธิสัญญา หากต้องการนำข้อ 6 และข้อ 7 ไปบังคับใช้ก่อนก็ย่อมได้ สะท้อนหลักกฎหมายตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 ข้อ 25(1)(a) ที่กำหนดว่า สามารถนำสนธิสัญญาหรือบางส่วนของสนธิสัญญาไปใช้เป็นการชั่วคราวได้ หากสนธิสัญญาได้มีข้อบทกำหนดให้กระทำได้

3.) สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 มีผลบังคับใช้ได้ในทุกกรณีไม่มีข้อยกเว้น เว้นแต่เพียงว่าการถ่ายโอนอาวุธไปยังรัฐอื่นในลักษณะระหว่างประเทศหรือ International Movement นั้น เป็นไปเพื่อส่งอาวุธไปยังกองทัพของตนซึ่งอยู่ในอีกรัฐหนึ่งโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ (Ownership) นั้นหมายความว่า การถ่ายโอนนั้นแม้จะมีลักษณะระหว่างประเทศแต่กรรมสิทธิ์เหนืออาวุธยังคงอยู่กับรัฐดังกล่าว ดังนั้น สนธิสัญญาจะไม่บังคับใช้กับการถ่ายโอนดังกล่าว

3.2. พันธกรณีของประเทศไทยที่เกี่ยวกับการค้าอาวุธ

ประเทศไทยแม้จะไม่ได้เป็นผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้าอาวุธรายหลัก แต่ด้วยฐานะที่เป็นหนึ่งในประชาคมโลก การมีส่วนร่วมผลักดันและส่งเสริมให้เกิดความสงบและสันติภาพทั้งภายในภูมิภาคและระหว่างประเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็นและพึงกระทำ การค้าอาวุธจากที่ได้กล่าวไว้ว่ายังไม่มียกกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องดังกล่าว จึงมีแต่เพียงเรื่องของการถ่ายโอนที่สามารถพิจารณาถึงกฎหมายหรือกฎหมายระหว่างประเทศที่มีอยู่ซึ่งได้ออกมาทั้งในรูปแบบของความตกลง อนุสัญญา หรือสนธิสัญญาต่างๆอันส่งผลให้เกิดพันธกรณีทางกฎหมายที่ต้องปฏิบัติตาม รวมทั้งแนวทางปฏิบัติที่มีได้มีผลทางกฎหมาย แต่สามารถนำมาเป็นหลักการในการออกมาตรการเพื่อควบคุมอาวุธได้เช่นกัน ซึ่งในข้อนี้จะพิจารณาถึงความผูกพันที่ประเทศไทยมีหน้าที่ปฏิบัติตามทั้งที่เป็นกฎหมายและมีใช้กฎหมายเพื่อศึกษาถึงความพร้อมและการรองรับการปฏิบัติตามสนธิสัญญา

3.2.1. พันธกรณีในเรื่องของการค้าอาวุธ

ประเทศไทยต้องพิจารณาถึงพันธกรณีที่มีตามกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งได้เข้าร่วมเป็นภาคีอันเกี่ยวกับอาวุธตามแบบไม่ว่าจะเป็นพันธกรณีตามอนุสัญญาฉบับต่างๆ หรือข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการค้าและการถ่ายโอนอาวุธเพื่อนำมาวิเคราะห์วัตถุประสงค์ หลักการและขอบเขตการบังคับโดยพิจารณาว่าจะสร้างภาระหน้าที่ที่มีอยู่แล้วต่อประเทศไทยอย่างไร และหากประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 นั้นจะนำไปสู่การเพิ่มภาระหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวกับอาวุธตามแบบหรือไม่และอย่างไรบ้าง

3.2.1.1. พันธกรณีตามอนุสัญญาต่างๆที่เกี่ยวกับอาวุธตามแบบ

อนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับอาวุธตามแบบนั้นมีอยู่หลายฉบับด้วยกัน แต่อนุสัญญาที่นำมาพิจารณาในเรื่องของการค้าการถ่ายโอนอาวุธตามแบบนั้นจะต้องเป็นพันธกรณีที่มาจากอนุสัญญาที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี ที่นำมาซึ่งพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามเพื่อพิจารณาถึงภาระหน้าที่ต่างๆ ภายใต้อนุสัญญาดังกล่าวว่ามีผลสอดคล้องหรือขัดต่อสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 หรือไม่

สำหรับประเทศไทยอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับอาวุธตามแบบที่ได้เข้าเป็นภาคีนั้นมีเพียงฉบับเดียว คือ อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล 1997 หรือที่เรียกว่า อนุสัญญาออตตาวา มีขึ้นเพื่อไม่ให้มีการใช้ พัฒนา ผลิต ครอบครอง สะสม หรือโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคล เพราะตระหนักถึงภัยอันร้ายแรงของทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของอนุสัญญา คือ ไม่ใช่ ไม่พัฒนา ผลิต หรือได้มาด้วยวิธีอื่น สะสม จัดเก็บหรือโอนไปสู่ผู้ใดทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ด้วยพันธกรณีต่างๆเหล่านี้จึงนำไปสู่การดำเนินการในด้านต่างๆของประเทศไทย เช่น การเก็บกู้ทุ่นระเบิด การทำลายทุ่นระเบิดในคลัง การจัดทำรายงานนำเสนอให้แก่เลขาธิการสหประชาชาติภายในวันที่ 30 เมษายนของทุกปี การให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกับรัฐบาลต่างประเทศ เป็นต้น⁴ จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์และขอบเขตการบังคับใช้ของอนุสัญญาฉบับนี้แล้วนั้น ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาวุธตามแบบที่อยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ถึงแม้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจะเป็นอาวุธตามแบบประเภทหนึ่ง แต่มิได้เป็นประเภทอาวุธที่อยู่ในขอบเขตของสนธิสัญญา

⁴ กระทรวงการต่างประเทศ, การลดอาวุธในกรอบสหประชาชาติ [online], 13 มกราคม 2559. Available from : <http://www.mfa.go.th/main/th/issues/9898-การลดอาวุธ.html>

รวมถึงพันธกรณีด้านต่างๆก็ได้เกี่ยวข้องกับการค้า แม้จะมีเรื่องของการห้ามถ่ายโอนแต่เป็นไปในกรอบลดอาวุธที่ห้ามทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอย่างเต็มรูปแบบ

ดังนั้น หากพิจารณาถึงภาระหน้าที่ผูกพันของประเทศไทยที่มีต่ออนุสัญญา ไม่ถือเป็นข้อกั่วงวลในการปฏิบัติตามสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 แต่อย่างใด เพราะทั้งสองตราสารควบคุมกันคนละส่วน (วัตถุประสงค์แห่งการกระทำ) และวัตถุประสงค์ก็แตกต่างกัน หากประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญา แม้จะเป็นการสร้างภาระที่เพิ่มขึ้นแต่กลับเป็นการเสริมหลักเกณฑ์ที่เป็นสากลและช่วยสร้างการป้องกันผลกระทบต่างๆที่มาจากการใช้อาวุธตามแบบได้หลากหลายประเภทและครอบคลุมยิ่งขึ้นอีกด้วย

3.2.1.2. ข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ

คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติมีหน้าที่รับผิดชอบในการธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ สนองต่อความมุ่งหมายของกฎบัตรสหประชาชาติ ดังนั้น เมื่อเกิดการคุกคามต่อสันติภาพ คณะมนตรีความมั่นคงจึงมีอำนาจออกคำวินิจฉัยในการใช้มาตรการใดๆ เพื่อป้องกันมิให้สถานการณ์ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เพื่อให้สันติภาพกลับมาโดยเร็ว และสมาชิกแห่งสหประชาชาติทั้งหมดจะต้องยอมรับและปฏิบัติตามคำวินิจฉัยดังกล่าว ซึ่งมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธ (Arms Embargo) ก็เป็นหนึ่งในมาตรการที่มาจากคำวินิจฉัยของคณะมนตรีความมั่นคงด้วยเช่นกัน

ประเทศไทยในฐานะเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกของสหประชาชาติ จะต้องปฏิบัติตามพันธกรณี ตามข้อ 25 ของกฎบัตรสหประชาชาติ โดยที่เป็นการสมควร ปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อมติคณะรัฐมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5(1) แห่งพระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีให้ออกเป็นประกาศกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเนื้อหาโดยรวมของข้อมติที่เป็นมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธนั้น ผู้เขียนสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

(1) มีการกำหนดประเทศที่ต้องอยู่ภายใต้มาตรการคว่ำบาตรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ เช่น ประกาศกรมการค้าต่างประเทศ เรื่อง รายชื่อบุคคลหรือองค์กรที่ห้ามส่งออกอาวุธและยุทโธปกรณ์ไปให้ ตามข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่มีต่อสหพันธ์สาธารณรัฐโซมาเลียและรัฐเอริเทรีย พ.ศ. 2559 และกำหนดถึงบุคคล กลุ่มบุคคล คณะบุคคล นิติ

บุคคล หรือองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอีกด้วย เช่น ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้อาวุธยุทธโปกรณ์เป็นสินค้าที่ต้องห้ามส่งออก ห้ามนำเข้า และห้ามนำผ่านราชอาณาจักรไปยังกลุ่มตอลิบาน (Taliban) พ.ศ. 2560 เป็นต้น

(2) มีการกำหนดประเภทของอาวุธที่คว่ำบาตร ซึ่ง "อาวุธยุทธโปกรณ์" ที่ระบุไว้ในข้อมติ ตามที่ได้ออกเป็นประกาศกระทรวงพาณิชย์นั้นให้หมายความตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์ ส่วนอาวุธปืน เครื่องกระสุนและวัตถุระเบิด ให้หมายความตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน

(3) มีการกำหนดลักษณะการห้ามถ่ายโอน คือ ห้ามส่งออก ห้ามนำเข้าหรือห้ามนำผ่าน โดยประกาศกระทรวงฉบับที่กำหนดการห้ามรายประเทศแต่ละฉบับจะกำหนดข้อยกเว้นไว้หากการส่งออกนั้นเป็นไปเพื่อ 1.) สนับสนุนหรือการใช้โดยภารกิจปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ 2.) เครื่องอุปกรณ์ของอาวุธที่ไม่เป็นอันตรายร้ายแรงถึงแก่ชีวิตเพื่อนำไปใช้ในด้านมนุษยธรรม การป้องกัน หรือการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคหรือการฝึกอบรม 3.) การส่งออกอาวุธและยุทธโปกรณ์ เป็นการชั่วคราวให้กองกำลังของรัฐซึ่งปฏิบัติการตามกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อสนับสนุนโดยตรงในการอพยพคนชาติของตน

ปัจจุบันข้อมติที่ประเทศไทยได้รับมาอนุวัติการออกเป็นประกาศกระทรวงพาณิชย์ตามมติต่างๆ ซึ่งได้ระบุไว้ในบัญชีท้ายประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง สินค้าต้องห้ามนำผ่านราชอาณาจักร ตามมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ พ.ศ. 2559⁵

หากประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 เมื่อพิจารณาแนวปฏิบัติของประเทศไทยในการนำข้อมติว่าด้วยมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธมาบังคับใช้แล้ว จะเห็นว่าสอดคล้องกับพันธกรณีของสนธิสัญญาในข้อ 6(1) ที่ได้เน้นย้ำถึงพันธกรณีที่มีต่อข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่จะไม่มีการถ่ายโอนอาวุธตามแบบ และหากขัดกับข้อมติดังกล่าวการถ่ายโอนจะไม่สามารถกระทำได้ ภายใต้ข้อบทของสนธิสัญญาแสดงให้เห็นถึงความเคารพและความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายของทั้งสองตราสารเพื่อป้องกันและลดการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ และป้องกันความสูญเสียรวมถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น ประเทศไทยสามารถ

⁵ กระทรวงพาณิชย์ กรมการค้าต่างประเทศ, มาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธ [online]. Available from: web.dft.go.th/Default.aspx?tabid=166.

ปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญาได้อย่างไม่ขัดข้องและยังเป็นการส่งเสริมและให้ความเคารพต่อข้อมติอีกด้วย

3.2.2. พันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้าอาวุธ

เนื่องด้วยพันธกรณีตามสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ในข้อ 7 ได้กำหนดขั้นตอนในการประเมินก่อนส่งออกอาวุธตามแบบ โดยการนำเอากฎหมายระหว่างประเทศอื่นที่เกี่ยวข้องมาเป็นข้อพิจารณาแม้จะมีใช้เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการค้าอาวุธโดยตรง เพื่อเป็นการรับรองว่าการส่งออกจะไม่ไปละเมิดต่อกฎหมายต่างๆด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ มนุษยธรรมระหว่างประเทศ การก่อการร้าย และองค์การอาชญากรรมข้ามชาติเหล่านี้ อันเป็นการป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการส่งออกอาวุธตามแบบ ดังนั้น ประเทศไทยจึงต้องพิจารณาถึงพันธกรณีที่มีอยู่ตามกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องต่างๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงภาระหน้าที่ที่ประเทศไทยมีอยู่ ความเคารพและประกันว่าในการส่งออกอาวุธไปในแต่ละครั้งประเทศไทยได้พิจารณาและคำนึงถึงหลักการสำคัญต่างๆที่อยู่ในกฎหมายและจะไม่ทำให้เกิดการละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศเหล่านั้นขึ้น

3.2.2.1. กฎบัตรสหประชาชาติ

สันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศเป็นเรื่องที่สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ให้ความสำคัญและนำมาเป็นข้อพิจารณาหนึ่งในขั้นตอนการประเมินการส่งออก เพราะสันติภาพและความมั่นคงอาจได้รับผลกระทบจากการส่งออกอาวุธตามแบบซึ่งมีทั้งการนำมาซึ่งสันติภาพและความมั่นคงหรือสามารถเป็นการทำลายสันติภาพและความมั่นคงได้อีกทางด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งประเทศไทยในฐานะรัฐสมาชิกของสหประชาชาติจำเป็นต้องพิจารณาพันธกรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่สอดคล้องกับความมุ่งประสงค์และหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติอันเป็นหลักการพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องของสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ แต่การกระทำใดบ้างที่จะเป็นการทำลายสันติภาพและความมั่นคงจะต้องอาศัยดุลยพินิจของแต่ละประเทศเองด้วย พร้อมทั้งจากการกำหนดของคณะมนตรีความมั่นคงว่าได้มีการคุกคามหรือละเมิดต่อสันติภาพขึ้นหรือไม่⁶ โดยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาวุธประเทศไทยในฐานะรัฐสมาชิกจะต้องพิจารณา

⁶ Charter of the United Nations, Article 39

The Security Council shall determine the existence of any threat to the peace, breach of the peace, or act of aggression and shall make recommendations, or decide what measures shall be taken in accordance with Articles 41 and 42, to maintain or restore international peace and security.

และเคารพต่ออำนาจหน้าที่ของสมาชิกที่อาจพิจารณาหลักในการดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ รวมทั้งหลักในเรื่องของการลดอาวุธและข้อบังคับว่าด้วยกำลังอาวุธ⁷ รวมทั้งปฏิบัติตามคำวินิจฉัยตามอำนาจของคณะมนตรีความมั่นคงที่มีหน้าที่ส่งเสริมการสถาปนาและการดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ⁸ อันเกี่ยวกับการคุกคามสันติภาพ การละเมิดสันติภาพและการกระทำรุกรานภายใต้หมวดที่ 7

ประเทศไทยเคารพต่อกฎบัตรสหประชาชาติและได้พยายามให้ความร่วมมือกับสหประชาชาติในการสร้างสันติภาพและความมั่นคงของโลกอย่างจริงจัง เพื่อความปลอดภัยของประชาชน ความมั่นคงของประเทศและทั้งในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศอยู่แล้ว และการปฏิบัติตามสนธิสัญญาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎบัตรสหประชาชาติ

3.2.2.2. กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

การพิจารณากฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนนั้นแสดงให้เห็นถึงพันธกรณีที่ประเทศไทยผูกพันและมีภาระหน้าที่ในการกำหนดและบังคับใช้กฎหมายภายในให้การคุ้มครองต่อประชาชนเพื่อรองรับต่อพันธกรณีตามอนุสัญญาระหว่างประเทศเหล่านั้น ประเทศไทยจะต้องนำไปใช้ในการพิจารณาว่าการกระทำที่จะเกิดขึ้นภายหลังจากการส่งออกอาวุธตามแบบกระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์นั้นนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างร้ายแรงหรือไม่ ทั้งนี้ มิได้มีการจำกัดว่าจะต้องพิจารณาการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากเฉพาะที่เป็นอนุสัญญาหรือพิธีสารระหว่างประเทศซึ่งรัฐผู้ส่งออกเป็นภาคีเท่านั้นจึงสามารถพิจารณาได้ทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นอนุสัญญาระหว่างประเทศและกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ

⁷ Ibid., Article 11(1)

The General Assembly may consider the general principles of cooperation in the maintenance of international peace and security, including the principles governing disarmament and the regulation of armaments, and make recommendations with regard to such principles to the Members or to the Security Council or to both.

⁸ Ibid., Article 26

In order to promote the establishment and maintenance of international peace and security with the least diversion for armaments of the world's human and economic resources, the Security Council shall be responsible for formulating, with the assistance of the Military Staff Committee referred to in Article 47, plans to be submitted to the Members of the United Nations for the establishment of a system for the regulation of armaments.

การพิจารณาพันธกรณีที่มีจึงเป็นไปได้เพื่อมิให้เข้าข่ายเป็นการสนับสนุนหรืออำนวยความสะดวกในการนำเอาอาวุธที่ส่งออกไปละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนภายในรัฐผู้รับ

ปัจจุบัน พันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนตามอนุสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีอนุสัญญามีจำนวน 7 ฉบับ⁹ แม้แต่ละฉบับจะมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองที่แตกต่างกันไป แต่เนื้อหาสาระโดยรวมของกฎหมายฉบับต่าง ๆ นั้นคำนึงถึงพันธกรณีของรัฐภาคีที่จะประกันให้เกิดสิทธิตามอนุสัญญานั้นๆ รับรองและเคารพสิทธิของบุคคล รวมถึงการห้ามการเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลทาง เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง สัญชาติ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม ถิ่นกำเนิด หรือสภาพอื่นใด โดยจะดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติภายในประเทศ ประกันว่าบุคคลที่ถูกละเมิดจะได้รับการเยียวยา ไม่ว่าจะบุรุษหรือสตรีจะได้รับสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอย่างเท่าเทียมกัน และให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจสอบการปฏิบัติตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในกติกา รวมถึงพันธกรณีในการเสนอรายงานของรัฐภาคี การยอมรับอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและขั้นตอนการพิจารณาข้อร้องเรียน ทั้งนี้ เนื่องด้วยการละเมิดสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างร้ายแรงจะต้องพิจารณาโดยดูจากสิทธิที่ถูกกระทบด้วย ซึ่งการถ่าย

⁹ 1. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (Convention on the Rights of the Child - CRC)

2. อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ค.ศ. 1979 (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Woman - CEDAW)

3. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR)

4. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ. 1966 (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights - ICESCR)

5. อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ ค.ศ. 1965 (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination - CERD)

6. อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี ค.ศ. 1984 (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment - CAT)

7. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ ค.ศ. 2006 (Convention on the Rights of Persons with Disabilities - CRPD)

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้เข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาฉบับต่างๆ ได้แก่ พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ว่าด้วยการรับข้อร้องเรียน และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก 3 ฉบับ คือ พิธีสารเลือกรับเรื่อง การขายเด็ก การค้าประเวณีและสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of children, child prostitution and child pornography), พิธีสารเลือกรับเรื่องความเกี่ยวพันของเด็กในความขัดแย้งกันด้วยอาวุธ (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict) และพิธีสารเลือกรับเรื่องกระบวนการติดต่อร้องเรียน (Optional Protocol to the Convention on a communications procedure)

โอนอาวุธตามแบบระหว่างประเทศนั้นอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิในการมีชีวิต, สิทธิในการมีอิสรภาพจากการทรมานหรือการปฏิบัติหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี, สิทธิในเสรีภาพของบุคคลและสิทธิในการมีอิสรภาพจากความเป็นทาส และสิทธิที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย ซึ่งไม่ว่าจะอยู่ตราสารใด เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR), อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) เป็นต้น

การที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีต่ออนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนฉบับต่างๆ เป็นการแสดงความมุ่งมั่นในการให้การคุ้มครองต่อสิทธิของประชาชนภายในประเทศและประกันว่าประเทศไทยจะยึดถือหลักตามกฎหมายระหว่างประเทศ ไม่มีการสนับสนุนหรือเป็นส่วนหนึ่งซึ่งส่งเสริมให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนไม่ว่าจะภายในประเทศ ภูมิภาคหรือระหว่างประเทศ

3.2.2.3. กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

การพิจารณากฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องที่เกี่ยวกับมนุษยธรรมนั้นแสดงให้เห็นถึงพันธกรณีที่ประเทศไทยผูกพันและมีภาระหน้าที่ในการกำหนดและบังคับใช้กฎหมายภายในให้การคุ้มครองต่อประชาชนเพื่อรองรับต่อพันธกรณีตามอนุสัญญาระหว่างประเทศเหล่านั้น ประเทศไทยจะต้องนำไปใช้ในการพิจารณาว่าการกระทำที่จะเกิดขึ้นภายหลังจากการส่งออกอาวุธตามแบบกระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์นั้นนำไปสู่การละเมิดมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรงหรือไม่ ทั้งนี้ได้มีการจำกัดว่าจะต้องพิจารณาการละเมิดมนุษยธรรมจากเฉพาะที่เป็นอนุสัญญาหรือพิธีสารระหว่างประเทศซึ่งรัฐผู้ส่งออกเป็นภาคีเท่านั้นจึงสามารถพิจารณาได้ทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นอนุสัญญาระหว่างประเทศและกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ การพิจารณาพันธกรณีที่มีจึงเป็นไปได้เพื่อมิให้เข้าข่ายเป็นการสนับสนุนหรืออำนวยความสะดวกในการนำเอาอาวุธที่ส่งออกไปละเมิดต่อมนุษยธรรมภายในรัฐผู้รับ

กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศเป็นกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งกำหนดกฎเกณฑ์กติกา กำหนด สิทธิ หน้าที่ ในพฤติกรรมของรัฐหรือบุคลากรของรัฐเกี่ยวกับวิธีการและวิถีทางในการสู้รบไม่ว่าจะทางบก ทางทะเล หรือทางอากาศ มุ่งคุ้มครองพลเรือนผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสู้รบและให้ความคุ้มครองต่อผู้ประสบภัยทางสงคราม และผู้ที่ไม่อยู่ในสถานะเป็นพลรบแล้วอันไม่สามารถป้องกันตนเองได้ ทั้งนี้ เพื่อเคารพการปกป้องคุ้มครองมนุษย์ในยามสงคราม ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

ได้แก่ 1) อนุสัญญาเจนีวา ซึ่งมุ่งคุ้มครองผู้ประสบภัยจากสงคราม โดยเป็นการกำหนดการปฏิบัติต่อบุคคลผู้ประสบภัยในกรณีต่างๆ ซึ่งได้แก่ กำลังพลของกองทัพซึ่งออกจากการรบไม่ว่าจะสับสนเนื่องจากได้รับบาดเจ็บ ป่วยไข้ เรืออัปปาง รวมถึงเชลยศึก ประชาชนพลเรือน เจ้าหน้าที่แพทย์ และอื่นๆ และ 2) อนุสัญญากรุงเฮก ซึ่งมุ่งกำหนดวิธีการและวิถีทาง (Means and Methods) ในการสู้รบ โดยประเทศไทยเป็นภาคีในอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 ทั้ง 4 ฉบับ ได้แก่ อนุสัญญาเจนีวา ฉบับที่ 1 ว่าด้วยการฟื้นฟูผู้บาดเจ็บและผู้ป่วยไข้ในกองทัพในสนามรบ มีสถานะดีขึ้น, อนุสัญญาเจนีวา ฉบับที่ 2 ว่าด้วยการให้ผู้ที่สังกัดในกองทัพขณะอยู่ในทะเลซึ่งบาดเจ็บ ผู้ป่วยไข้ และเรืออัปปาง มีสถานะดีขึ้น, อนุสัญญาเจนีวา ฉบับที่ 3 ว่าด้วยการปฏิบัติต่อเชลยศึก และอนุสัญญาเจนีวา ฉบับที่ 4 ว่าด้วยเรื่องการคุ้มครองพลเรือนในยามสงคราม และเป็นภาคีในอนุสัญญาเฮกบางฉบับ เช่น อนุสัญญาเฮกว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในยามสงคราม ค.ศ. 1954 และพิธีสารเพิ่มเติม เป็นต้น

ทั้งนี้ อนุสัญญาเจนีวามีพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 เพื่อให้ความคุ้มครองมากขึ้นแก่ผู้ตกเป็นเหยื่อของการสู้รบ จำนวน 3 ฉบับ คือ พิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากการขัดกันทางอาวุธที่มีลักษณะระหว่างประเทศ ค.ศ. 1977 (พิธีสารเพิ่มเติมฉบับที่ 1), พิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากการขัดกันทางอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศ ค.ศ. 1977 (พิธีสารเพิ่มเติมฉบับที่ 2) และพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 เกี่ยวกับการสัญญาลักษณะคริสต์แดง (พิธีสารเพิ่มเติมฉบับที่ 3) โดยประเทศไทยมิได้เป็นภาคีในพิธีสารเพิ่มเติมฉบับที่ 1 และ 2 และอนุสัญญากรุงเฮกอีกหลายฉบับ แต่เนื่องด้วยที่มาของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศนั้น มีจากทั้งการตกลงกันของรัฐทั้งหลาย อันเป็นการสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นใหม่ที่มีความเห็นร่วมกันในรูปแบบสนธิสัญญาต่างๆ และจากแนวทางปฏิบัติของรัฐส่วนใหญ่ที่สืบเนื่องกันมาเป็นเวลานานและเป็นที่ยอมรับปฏิบัติตามจนกลายเป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศ (Customary International Law) ที่มีผลบังคับใช้เป็นการทั่วไป (erga omnes) ซึ่งข้อบทส่วนใหญ่ของอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 และอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ. 1907 ได้กลายเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศไปแล้ว ดังนั้น แม้ประเทศไทยจะมิได้เป็นภาคีของอนุสัญญาทั้งสองก็ยังคงต้องปฏิบัติตามกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศในเรื่องดังกล่าวอยู่ ดังเช่นในความเห็นเชิงปรึกษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศคดี Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons 1996 ซึ่งกล่าวว่า “กฎเกณฑ์ในกฎหมายมนุษยธรรมที่บังคับใช้ในการขัดกัน

ทางอาวุธเป็นหลักพื้นฐานเพื่อการเคารพต่อความเป็นมนุษย์และการพิจารณาพื้นฐานด้านมนุษยธรรม (Elementary Considerations of Humanity)* ซึ่งทั้งอนุสัญญาเฮกและอนุสัญญาเจนีวาต่างก็ได้รับการปฏิบัติตามจากรัฐทั้งหลาย ไม่ว่ารัฐจะได้อภัยต่อบันต่อนุสัญญาทั้งสองฉบับหรือไม่ เพราะอนุสัญญาทั้งสองต่างสร้างหลักบรรทัดฐานที่ละเมิดไม่ได้ต่อกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ (Intransgressible Principle)”¹⁰ และได้มีการเน้นย้ำอีกครั้งในคดี Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory 2004 ซึ่งกล่าวไว้ว่า ภายใต้ข้อ 1 รวมของอนุสัญญาเจนีวาทั้ง 4 ฉบับ “แม้จะมีใช้รัฐภาคีแต่ก็ต้องอยู่ภายใต้พันธกรณี เพื่อประกันว่า ตราสารจะได้รับการปฏิบัติตาม”¹¹ ดังนั้น ในกรณีของข้อบทในพิธีสารเพิ่มเติมฉบับที่ 1 และ 2 เป็นเรื่องของการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากการขัดกันทางอาวุธที่มีลักษณะ ระหว่างประเทศ (International Armed Conflicts) และการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากการขัดกันทางอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศ (Non-International Armed Conflicts) ซึ่งแม้ประเทศไทยจะมีได้เป็นภาคีแต่จะต้องเคารพและดำเนินการให้มีเคารพอนุสัญญาทั้งกรณีการขัดกันทางอาวุธที่มีลักษณะระหว่างประเทศและการขัดกันทางอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศ

3.2.2.4. กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย

การพิจารณากฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายนั้นแสดงให้เห็นถึงพันธกรณีที่ประเทศไทยผูกพันและมีภาระหน้าที่ในการกำหนดขอบเขตของความผิดฐานก่อการร้าย และมีการบังคับใช้กฎหมายภายในต่อการกระทำผิดทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายเพื่อรองรับต่อพันธกรณีตามอนุสัญญาระหว่างประเทศเหล่านั้น ประเทศไทยจะต้องนำไปใช้ในการพิจารณาว่าการกระทำที่จะเกิดขึ้นภายหลังการส่งออกอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์นั้นนำไปสู่การกระทำผิดลักษณะใดในอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย ฉบับใดบ้างที่ตนเป็นภาคีเพื่อมิให้เข้าข่ายเป็นการสนับสนุนหรืออำนวยความสะดวกในการนำเอาอาวุธที่ส่งออกไปกระทำความผิด โดยอนุสัญญาที่ประเทศไทยผูกพันต้องปฏิบัติตามพันธกรณีนั้นแบ่งออก

* the Principle of Humanity/ Laws of Humanity

¹⁰ Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1996, p. 257, para. 79.

¹¹ Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory, Advisory Opinion, I. C.J. Reports 2004, p. 199, para. 158.

ได้เป็น 2 ระดับ คือ อนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการก่อการร้าย และอนุสัญญาระดับภูมิภาค ที่เกี่ยวกับการก่อการร้าย

1.) อนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการก่อการร้าย

เนื่องด้วยยังไม่มีคำนิยามของ “การก่อการร้าย” ที่เป็นที่ยอมรับอย่างชัดเจนในทางระหว่างประเทศ ดังนั้นเพื่อให้มีมาตรการที่จะสามารถครอบคลุมการกระทำผิดที่เกิดขึ้นต่อไปในปัจจุบันจึงต้องอาศัยการนิยามจากอนุสัญญาและพิธีสารระหว่างประเทศฉบับต่างๆที่ได้นิยามจากลักษณะการกระทำผิดในรูปแบบต่างๆกันไป

อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้ายและพิธีสารที่เกี่ยวข้องของสหประชาชาติ 13 ฉบับ ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีแล้ว 9 ฉบับ¹² และกำลังดำเนินการเพื่อเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ และพิธีสารฯ อีก 4 ฉบับ¹³ ซึ่งวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาทั้ง 9 ฉบับนั้นมีส่วนที่เกี่ยวข้องกันในลักษณะ

¹² อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้ายและพิธีสารที่เกี่ยวข้องของสหประชาชาติที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีแล้ว

1. อนุสัญญาโตเกียวว่าด้วยความผิดและการกระทำบางประการในอากาศยาน ค.ศ. 1963 หรือ อนุสัญญาโตเกียว (Convention on Offences and Certain Other Acts Committed on Board aircraft 1963)

2. อนุสัญญาว่าด้วยการปราบปรามการยึดอากาศยานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ค.ศ. 1970 หรือ อนุสัญญากรุงเฮก (Convention for the Suppression of Unlawful Seizure of aircraft 1970)

3. อนุสัญญาว่าด้วยการปราบปรามการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมายต่อความปลอดภัยของการเดินอากาศ ค.ศ. 1971 หรือ อนุสัญญามอนทรีออล (Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Civil aviation 1971)

4. พิธีสารว่าด้วยการปราบปรามการกระทำรุนแรงที่มิชอบด้วยกฎหมาย ค.ศ. 1988 (Protocol for the Suppression of Unlawful Acts Relating to International Civil Aviation 1988)

5. อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมต่อบุคคลระหว่างประเทศที่ได้รับการคุ้มครอง รวมทั้งผู้แทนทางการทูต ค.ศ. 1973 (Convention on the Prevention and Punishment of Crimes Against Internationally Protected Persons 1973)

6. อนุสัญญาระหว่างประเทศต่อต้านการจับตัวประกัน ค.ศ. 1979 (International Convention against the Taking of Hostages 1979)

7. อนุสัญญาว่าด้วยการทำเครื่องหมายบนระเบิดพลาสติกเพื่อให้มีการตรวจพบ ค.ศ. 1991 (Convention on the Marking of Plastic Explosives for the Purpose of Detection 1991)

8. อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการปราบปรามการระเบิดโดยผู้ก่อการร้าย ค.ศ. 1997 (International Convention for the Suppression of terrorist Bombings 1997)

9. อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินของผู้ก่อการร้าย ค.ศ. 1999 (International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism 1999)

¹³ อนุสัญญาฯ และพิธีสารฯ ที่ประเทศไทยกำลังดำเนินการเข้าเป็นภาคี

1. อนุสัญญาว่าด้วยการปราบปรามการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมายต่อความปลอดภัยของการเดินเรือ ค.ศ. 1988 (Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Maritime Navigation 1988)

2. พิธีสารว่าด้วยการปราบปรามการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมายต่อแท่นขุดเจาะน้ำมันในเขตไหล่ทวีป ค.ศ. 1988

ของการกระทำผิดใน 4 รูปแบบ ได้แก่ การกระทำผิดที่เกี่ยวกับอากาศยานหรือสไลด์อากาศ, การกระทำความผิดต่อความเป็นมนุษย์และสิทธิของบุคคล, การก่อการร้ายโดยใช้วัตถุอันตราย และ อนุสัญญาอื่นที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย คือ อนุสัญญาเพื่อการปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินของผู้ก่อการร้าย ซึ่งสาระสำคัญของอนุสัญญาเหล่านี้เพื่อให้มีการกำหนดลักษณะการกระทำผิดตามอนุสัญญาให้เป็นความผิดตามกฎหมายภายในและกำหนดให้มีบทลงโทษที่เหมาะสม ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นภาคีของอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายอยู่หลายฉบับได้ปฏิบัติตามพันธกรณีที่ผูกพันตามอนุสัญญาเหล่านั้นอยู่แล้วอันเป็นการแสดงให้เห็นถึงการเคารพต่อหลักกฎหมายระหว่างประเทศจึงไม่เป็นการเพิ่มภาระที่หนักขึ้นหากประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 เพราะยังช่วยเป็นการประกันว่าประเทศไทยจะไม่มีส่วนในการสนับสนุนหรือเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำที่เกี่ยวกับการก่อการร้ายอย่างแน่นอน

2.) อนุสัญญาระดับภูมิภาคที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย

ก. อนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้าย (ASEAN Convention on Counter Terrorism: ACCT)

อนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้ายเป็นอนุสัญญาอาเซียนฉบับแรกที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาค มีผลบังคับใช้เมื่อ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 โดยมีขอบเขตความร่วมมือครอบคลุมทั้งการป้องกัน การบังคับใช้กฎหมาย และการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิด โดยรวมมาตรการทั้งด้านกฎหมายและไม่ใช่กฎหมาย เช่น การส่งเสริมความรู้ของประชาชนและให้ประชาชนตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการต่อต้านการก่อการร้าย จึงเป็นกรอบทางกฎหมายสำหรับความร่วมมือระดับภูมิภาคในการต่อต้าน ป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายอย่างบูรณาการและให้มีประสิทธิภาพ โดยระบุให้ความผิดที่อยู่ภายใต้ขอบเขตของอนุสัญญาฉบับนี้เป็นไปตามความผิดในอนุสัญญาและพิธีสารของสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการก่อการร้าย 13

(Protocol for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Fixed Platforms Located on the Continental Shelf 1988)

3. อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันทางกายภาพต่อวัตถุนิวเคลียร์ ค.ศ. 1980 (Convention on the Physical Protection of nuclear Material 1980)

4. อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการปราบปรามการก่อการร้ายโดยใช้อาวุธนิวเคลียร์ ค.ศ. 2005 (International Convention for the Suppression of Acts of Nuclear Terrorism 2005)

ฉบับ (ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นในข้อ 1.) ระดับระหว่างประเทศ) ทั้งนี้ ฐานความผิดดังกล่าวจะผูกพันภาคีอนุสัญญาอาเซียนเฉพาะเมื่อรัฐได้เป็นภาคีอนุสัญญาและพิธีสารที่อ้างถึงใน 13 ฉบับเท่านั้น¹⁴ ซึ่งประเทศไทยผูกพันเพียงแค่ 9 ฉบับที่ได้เข้าเป็นภาคี โดยประเทศไทยจะต้องมีโครงสร้างและระบบการปฏิบัติในการป้องกัน ฝ่าวาง และปราบปรามกับปัญหาการก่อการร้ายในภูมิภาค ป้องกันมิให้เกิดการก่อการร้าย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันเพื่อการเตือนภัยล่วงหน้า ป้องกันมิให้ผู้ก่อการร้าย ผู้อุดหนุนการเงิน ผู้อำนวยการความสะกดก มิให้ใช้อาณาเขตหรือพลเมืองในประเทศสมาชิกเพื่อการก่อการร้าย ป้องกันการเคลื่อนไหวกลุ่มก่อการร้าย โดยกระบวนการตรวจสอบการเดินทางผ่านข้ามแดนอย่างเข้มงวด เสริมสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลและข่าวกรอง พัฒนาขีดความสามารถและความพร้อมในการรับมือกับการก่อการร้ายที่ใช้อาวุธเคมี ชีวภาพ รั้งสี นิวเคลียร์ อินเทอร์เน็ต และรูปแบบใหม่ๆของการก่อการร้ายในปัจจุบัน ตลอดจนทำให้มั่นใจได้ว่าจะจัดการจับกุมผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการก่อการร้ายมาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

หน่วยงานหลักของประเทศไทยที่เป็นผู้ดำเนินการต่อต้านการก่อการร้าย คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ภายใต้กรอบการประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งมีหน้าที่ผลักดันเสนอวาระเข้าที่ประชุมโดยมีกระทรวงการต่างประเทศส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุม

การเป็นภาคีต่ออนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้ายเน้นการมีส่วนร่วมช่วยเหลือและความร่วมมือระหว่างกันในรัฐภาคีของอนุสัญญา โดยมาตรการที่ออกมา ก็เพื่อเป็นการป้องกันจึงเป็นการให้หลักประกันต่อประเทศภายในภูมิภาคอาเซียนด้วยกันว่าจะช่วยกันสอดส่องดูแลและป้องกันมิให้เกิดการก่อการร้ายภายในภูมิภาค ซึ่งการที่ประเทศไทยมีพันธกรณีตามอนุสัญญาฉบับนี้ย่อมเป็นการช่วยส่งเสริมการปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ได้ดีอีกทางหนึ่งด้วยเพื่อประกันว่าหากมีการส่งออกอาวุธไปประเทศไทยจะมีการพิจารณาและคำนึงถึงรวมทั้งจะไม่มีการละเมิดต่ออนุสัญญาดังกล่าวอย่างแน่นอน

3.2.2.5. กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ

การพิจารณากฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรมข้ามชาตินั้น แสดงให้เห็นถึงพันธกรณีที่ประเทศไทยผูกพันและมีภาระหน้าที่ในการกำหนดขอบเขตของความผิด

¹⁴ กระทรวงการต่างประเทศ, การต่อต้านการก่อการร้ายในกรอบสหประชาชาติ (Counter Terrorism) [online], 13 มกราคม 2559. Available from: [http://www.mfa.go.th/main/th/issues/9899-การต่อต้านการก่อการร้ายในกรอบสหประชาชาติ-\(Counter-.html](http://www.mfa.go.th/main/th/issues/9899-การต่อต้านการก่อการร้ายในกรอบสหประชาชาติ-(Counter-.html)

ฐานที่เกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและมีการบังคับใช้กฎหมายภายในต่อการกระทำผิดทั้งหลายที่เกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเพื่อรองรับต่อพันธกรณีตามอนุสัญญาระหว่างประเทศเหล่านั้น ประเทศไทยจะต้องนำไปใช้ในการพิจารณาว่าการกระทำที่จะเกิดขึ้นภายหลังจากการส่งออกอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์นั้นนำไปสู่การกระทำผิดลักษณะใดในอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติฉบับใดบ้างที่ตนเป็นภาคีเพื่อมิให้เข้าข่ายเป็นการสนับสนุนหรืออำนวยความสะดวกในการนำเอาอาวุธที่ส่งออกไปกระทำความผิด โดยอนุสัญญาที่ประเทศไทยผูกพันต้องปฏิบัติตามพันธกรณีนั้นแบ่งออกได้เป็น 2 ระดับ คือ อนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และอนุสัญญาระดับภูมิภาคที่เกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

1.) อนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

ปัญหาองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเป็นเรื่องสำคัญและเป็นสิ่งที่ประชาคมโลกให้ความสนใจ เพราะมีผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง โดยกลุ่มองค์กรอาชญากรรมมีการตั้งเครือข่ายแบบข้ามพรมแดนและการกระทำความผิดนั้นเกี่ยวข้องกับเขตอำนาจของรัฐต่อรัฐ ซึ่งการที่ประเทศใดประเทศหนึ่งจัดการปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นย่อมเป็นไปได้ จึงได้มีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime: UNTOC) ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาฯ ดังกล่าวแล้ว เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 อนุสัญญาฯ ได้ให้คำนิยามของ กลุ่มองค์กรอาชญากรรม ไว้ว่า “กลุ่มบุคคลที่มีการจัดตั้งร่วมกันตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปและจัดตั้งมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง และร่วมกันกระทำความผิดตามอนุสัญญาฯ เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ทางการเงินหรือประโยชน์ทางทรัพย์สินอื่น ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม”¹⁵ และกำหนดหลักการและสาระสำคัญในเรื่องของขอบเขตการใช้บังคับในการป้องกัน การสืบสวนและการดำเนินคดีเกี่ยวกับฐานความผิดที่ระบุไว้ในอนุสัญญาทั้งหมด 4 ฐานความผิด ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในกลุ่มองค์กรอาชญากรรม 2) การฟอกทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด 3) การกระทำทุจริตคอร์รัปชัน และ 4) การขัดขวางกระบวนการยุติธรรม และได้ขยายไปยังฐานความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป เมื่อความผิดนั้นเป็นลักษณะของการข้ามชาติและเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม รวมทั้งในเรื่องของความร่วมมือ

¹⁵ United Nations Convention Against Transnational Organized Crime, Article 2(a)

ระหว่างประเทศที่ให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน การโอนตัวนักโทษ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางอาญา รวมถึงการรวบรวม แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้เกี่ยวกับลักษณะอาชญากรรมระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง การฝึกอบรมและให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ รวมถึงมาตรการอื่นว่าด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจ คุ้มครองผู้เสียหาย คุ้มครองพยานจากการล้าแค้นหรือข่มขู่ เป็นต้น¹⁶

ดังนั้น การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรของประเทศไทยจึงเป็นการแสดงความมุ่งมั่นในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติทุกรูปแบบและประกันว่าประเทศไทยจะไม่มี การสนับสนุนหรือเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมให้เกิดองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติอันจะเป็นการทำลายความมั่นคงระหว่างประเทศ จึงเห็นได้ว่าเป็นการสอดคล้องกับพันธกรณีในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 หากประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีและมีได้สร้างภาระที่เพิ่มขึ้นต่อกันแต่อย่างใดหากแต่เป็นการช่วยส่งเสริมกันเสียด้วย

2.) อนุสัญญาระดับภูมิภาคที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่มีการแพร่ขยายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยปัจจัยต่างๆ เช่น ความขัดแย้งภายในรัฐระหว่างกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐกับกลุ่มผู้ต่อต้าน กลุ่มที่ต้องการแบ่งแยก หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ ที่มีความคิดหรือจุดยืนทางการเมืองที่ตรงข้ามกัน ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นได้ทั้งทางผ่านและเป้าหมายของการขนส่ง¹⁷ จึงเป็นหนึ่งในเส้นทางที่อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาจะสามารถผ่านเข้ามาได้โดยไม่ขัดข้อง และด้วยแนวชายแดนที่ทอดยาวทำให้การแก้ไขปัญหาการลักลอบค้าอาวุธยิ่งเป็นไปได้ยาก อันเนื่องมาจากขาดการตรวจสอบดูแลจากจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ไม่เพียงพอ¹⁸ ด้วยปัจจัยต่างๆ จึงขับเคลื่อนวงจรของการค้าอาวุธที่นำไปใช้เพื่อประกอบการกระทำไม่ว่าจะถูกรหัสหรือผิดกฎหมายก็ตาม ซึ่งอาวุธที่ใช้กันอย่างแพร่หลายและง่ายต่อการซื้อหา ก็คือ อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา การมุ่ง

¹⁶ กระทรวงการต่างประเทศ, การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรและพิธีสารป้องกัน ปรามปรามและลงโทษ การค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็กเสริมอนุสัญญาฯ [online]. Available from: <http://www.mfa.go.th/main/th/media-center/14/40175-การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรม>

¹⁷ Pau Khan Khup Hangzo, A New Arms Trade Treaty: The Implications for Se Asia [online]. Available from: <http://www.nationmultimedia.com/opinion/A-new-arms-trade-treaty-the-implications-for-SE-As-30208558.html>

¹⁸ Asean's Efforts against the Proliferation of Small Arms and Light Weapons Thailand's Perspective, [online], 13 January 2016. Available from: http://www.academia.edu/175434/ASEANs_efforts_against_the_proliferation_of_small_arms_and_light_weapons_T_hailand_s_perspective.

แก้ปัญหาจึงเน้นไปที่การเพิ่มจำนวนของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายภายในภูมิภาค เพราะอาวุธดังกล่าวนำไปสู่อาชญากรรมด้านอื่นๆต่อไปได้ เช่น การค้ายาเสพติด การก่อการร้าย¹⁹ เป็นต้น ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกแห่งประชาคมอาเซียนจึงต้องปฏิบัติตามกฎบัตรอาเซียนที่มีความมุ่งประสงค์ของอาเซียนเพื่อการธำรงรักษาและเพิ่มพูนสันติภาพ ความมั่นคงและเสถียรภาพกับทั้งเสริมสร้างคุณค่าทางสันติภาพในภูมิภาค โดยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาทางวิจัยของผู้เขียนนั้น จะอยู่ในส่วนของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community – APSC)²⁰ อันมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค ประชาคมอาเซียนได้ออกตราสารมาหลายฉบับเพื่อขยายความร่วมมือเพื่อต่อต้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น การต่อต้านการก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติต่างๆ เช่น ยาเสพติด การค้ามนุษย์ เป็นต้น เพื่อให้ประเทศสมาชิกร่วมกันเป็นแนวทางร่วมกันในการกำหนดมาตรการและแนวนโยบายเพื่อให้สอดคล้องและตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของกฎบัตรอาเซียนในการนำมาซึ่งสันติภาพและความมั่นคงภายในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

ก. ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Declaration on Transnational Crime 1997)

ความตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากอาชญากรรมต่างๆซึ่งปัจจุบันเป็นไปในลักษณะของอาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Crime)²¹ อาเซียนจึงได้ร่วมกันจัดทำปฏิญญาอาเซียนว่าด้วย

¹⁹ The Issue of Small Arms and Light Weapons (Salw) in the Context of Trans-National Organized Crime: Its Implications for Asean Security, [online], 13 January 2016. Available from: <http://www.poa-iss.org/RegionalOrganizations/ASEAN/The%20Issue%20of%20SALW%20in%20the%20context%20of%20transnational%20organized%20crime.pdf>

²⁰ การสัมมนาทางวิชาการ ศูนย์พัฒนาหลักนิยมและยุทธศาสตร์ กรมยุทธศึกษาทหารบก เรื่อง “บทบาทของกองทัพบกในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558, [online]. Available from: <http://sfdiv1.cloud.rta.mi.th/others/10amyrole.pdf>.

²¹ อาชญากรรมข้ามชาติตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ หมายถึง การกระทำความผิดโดยละเมิดกฎหมายอาญา ผู้ก่อการกระทำขึ้นในประเทศหนึ่งมีผลเสียหายเชื่อมโยงอีกประเทศหนึ่ง และความผิดอาชญากรรมที่มีลักษณะดังนี้

- 1) ความผิดนั้นกระทำลงในประเทศมากกว่าหนึ่งประเทศ
- 2) ความผิดนั้นกระทำลงในประเทศหนึ่ง แต่ส่วนสำคัญของการเตรียมการ การวางแผน การสั่งการ หรือการควบคุม ได้กระทำลงในอีกประเทศหนึ่ง
- 3) ความผิดนั้นกระทำลงในประเทศหนึ่ง แต่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การกระทำผิดอาญาในอาณาเขตของประเทศมากกว่าหนึ่งประเทศ

อาชญากรรมข้ามชาติซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ เพื่อเป็นกรอบพื้นฐานสำหรับความร่วมมือในภูมิภาคว่าด้วยการต่อสู้กับอาชญากรรมข้ามชาติและวางเค้าโครงเพื่อริเริ่มความร่วมมือในภูมิภาคว่าด้วยการแก้ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ โดยหนึ่งในเรื่องที่ส่งเสริม คือ การให้ประเทศสมาชิกได้ขยายขอบเขตของความพยายามในการต่อต้านอาชญากรรมของตนไปสู่การก่อการร้าย การลักลอบค้าอาวุธ การฟอกเงิน ฯลฯ เพราะในระยะริเริ่ม อาเซียนมุ่งเน้นไปที่การค้ายาเสพติดที่ผิดกฎหมาย²² จนกระทั่งในการประชุม AMMTC ครั้งที่ 3 เมื่อปี พ.ศ. 2544 โดยกำหนดความร่วมมือในด้านการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติทั้งหมด 8 ด้าน ได้แก่ การก่อการร้าย (Terrorism), การลักลอบค้ายาเสพติด (Drug Trafficking), การค้ามนุษย์ (Human Trafficking), การลักลอบค้าอาวุธ (Arms Smuggling), ปัญหาโจรสลัด (Sea Piracy), การฟอกเงิน (Money Laundering), อาชญากรรมเศรษฐกิจ (International Economic Crime) และอาชญากรรมไซเบอร์ (Cyber Crime)

ปัญหาที่กล่าวข้างต้นเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ทั้งสิ้น โดยเรื่องการค้าอาวุธเป็นหนึ่งใน 8 ความร่วมมือ²³ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการค้าอาวุธมากที่สุดนั้น คือ *ที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ* หรือ *ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ* (ASEAN Ministerial/ Senior Official Meeting on Transnational Crime (AMMTC/SOMTC)) ซึ่งจัดตั้งขึ้นในฐานะองค์กรระดับรัฐมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขา ภายใต้อำนาจของกฎบัตรอาเซียน เพื่อเป็นการสร้างช่องทางให้เกิดการสื่อสารที่ตระหว่งกันในบรรดาประเทศสมาชิกอาเซียน และ *ที่ประชุมอธิบดีกรมตำรวจอาเซียน* หรือ ASEANAPOL (ASEAN Chiefs of National Police Force)

ข. แผนปฏิบัติการเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Plan of Action to Combat Transnational Crime 1999)

การประชุม AMMTC ครั้งที่ 2 ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1999 ได้รับเอาแผนปฏิบัติการเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติอันเป็นตราสารทางการเมืองซึ่งได้ขยายขอบเขตของความพยายามใน

²² S Pushpanathan, Combating Transnational Crime in Asean [online]. Available from: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/APCITY/UNPAN011390.pdf>

²³ กรมอาเซียน กองอาเซียน 1, ความร่วมมือของประเทศสมาชิกอาเซียนในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม [online]. Available from: <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/asean-media-center-20121218-094853-445455.pdf>.

การต่อต้านอาชญากรรมเพื่อเน้นย้ำบทบาทของการลักลอบค้าอาวุธในกิจกรรมซึ่งเป็นอาชญากรรมข้ามชาติประเภทหนึ่งและความต้องการที่จะมีการปฏิบัติอย่างครอบคลุมและความร่วมมือในระดับภูมิภาค โดยแผนการดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้รัฐสมาชิกอาเซียนได้ขยายขอบเขตของอาชญากรรมข้ามชาติให้กว้างถึงการลักลอบค้าอาวุธ ไม่ว่าจะเป็นความพยายามในระดับประเทศ ทวิภาคี และภูมิภาค

ค. แผนการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ (Work Programme to Implement the ASEAN Plan of Action to Combat Transnational Crime 2002)

ในวันที่ 17 พฤษภาคม ค.ศ. 2002 ได้จัดทำแผนการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติเพื่อเป็นแผนการปฏิบัติงาน (Work Program) ในการอนุวัติการแผนปฏิบัติการเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติดังกล่าว โดยมีขอบเขตของแผนการครอบคลุมทั้ง 8 เรื่อง แต่ในงานวิจัยของผู้เขียน ศึกษาเฉพาะเรื่องของการค้าอาวุธ อันอยู่ในบริบทภายใต้การลักลอบค้าอาวุธของแผนการปฏิบัติงานนี้ซึ่งมีรายละเอียดให้แก่แต่ละรัฐสมาชิกดำเนินการตามกระบวนการเหล่านี้²⁴ 1) การแลกเปลี่ยนข้อมูล (Information Exchange) 2) กฎหมาย (Legal Matters) 3) การบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement) 4) การฝึกอบรม (Training) 5) แผนการสร้างความสามารถของหน่วยงาน (Institutional Capacity Building Program) และ 6) แผนความร่วมมือนอกภูมิภาค (Extra-Regional Cooperation Program)

ง. ปฏิญญากัวลาลัมเปอร์ว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ (Kuala Lumpur Declaration in Combating Transnational Crime 2015)

จากการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติครั้งที่ผ่านๆมา จนกระทั่งได้ตกลงร่วมลงนามต่อปฏิญญากัวลาลัมเปอร์ว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ในการประชุมครั้งที่ 10 ซึ่งมุ่งส่งเสริมความร่วมมือในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติทุกรูปแบบ ส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด สนับสนุนบทบาทของที่ประชุมรัฐมนตรีกฎหมายอาเซียนในการสานความร่วมมือด้านการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในอาเซียน อีกทั้งมุ่งสร้างความเข้มแข็งให้กับความร่วมมือและการ

²⁴ Center for Strategic & International Studies (CSIS), Asean Defence Industry Collaboration [online], 13 January 2016. Available from: http://csis.org/files/publication/110907_DIIIG_Current_Issues_25_ASEAN.pdf.

แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารข้ามสาขาเพื่อบูรณาการความร่วมมือในเสาหลักต่างๆของประชาคมอาเซียนให้มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ²⁵ ตามวัตถุประสงค์ของปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติและแผนปฏิบัติการเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ เพื่อตอบสนองต่อความมุ่งหมายของกฎบัตรอาเซียน

สำหรับประเทศไทย กลไกที่สำคัญในการประสานความร่วมมือภายในประเทศเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ คือ คณะกรรมการประสานงานด้านอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งมีรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นประธาน และประกอบด้วยผู้แทนจากภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้องโดยมีบทบาทสำคัญในการประสานท่าทีและผลักดันผลประโยชน์ของประเทศร่วมกันในภาพรวม และกรอบ SOMTC และ AMMTC และยังรวมไปถึงกรอบความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของอาเซียน หรือ ASEAN Defence Industry Collaboration (ADIC) อีกด้วย

ปัจจุบันประชาคมอาเซียนได้ออกพิมพ์เขียวประชาคมการเมือง-ความมั่นคง (ASEAN Political-Security Community Blueprint 2025) ในส่วนของสันติภาพ ความปลอดภัยและความมั่นคงในภูมิภาค เพื่อให้มีการเพิ่มศักยภาพของอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อจัดการกับปัญหาที่มีใช้ประเด็นความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Security Issues) อย่างทันที่ซึ่งมุ่งต่อการปฏิบัติการกำจัดการลักลอบอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา จากการดำเนินการส่งเสริมการอนุวัติมาตรการต่างๆ อย่างเต็มที่ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อป้องกัน ต่อต้านและกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการของการประชุมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ หรือ PoA และ International Tracing Instrument หรือ ITI พร้อมกับความพยายามเพื่อที่จะยับยั้งการลักลอบค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายโดยอาศัยฐานจากระดับภูมิภาค²⁶

แม้ว่าตราสารที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่ปรากฏภายใต้ประชาคมอาเซียนนี้จะมีได้ออกมาในลักษณะระหว่างประเทศและมีได้มีผลบังคับอย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าปฏิญญาหรือแผนปฏิบัติการเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามและตั้งมั่นที่จะกำจัดปัญหาโดยได้

²⁵ ศูนย์ประชาคมอาเซียน, อาเซียนจัดประชุมรัฐมนตรีด้านอาชญากรรมข้ามชาติครั้งที่ 10 [online], 13 January 2016. Available from:

http://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_news.php?nid=30891&filename=asean_home.

²⁶ ประชาคมการเมือง ความมั่นคง (Asean Political-Security Community): Apsc Blueprint, [online]. Available from: www.siamintelligence.com/asean-political-security-community-aps-c-blueprint/.

กำหนดกฎหมายและกระบวนการให้รัฐสมาชิกในอาเซียนได้นำไปปฏิบัติเป็นแนวทางในบรรดารัฐภูมิภาคอาเซียนด้วยกัน เพราะเมื่อมีหลักเกณฑ์ในการค้าการถ่ายโอนอาวุธแล้วก็จะไม่มีการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมาย การค้าการถ่ายโอนดังกล่าวจะอยู่ในการควบคุม โปร่งใสสามารถตรวจสอบที่มาที่ไปได้ เพื่อลดการเกิดความขัดแย้งและความรุนแรง

จากการพิจารณาพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่ต่ออนุสัญญาระหว่างประเทศในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ มนุษยธรรมระหว่างประเทศ การก่อการร้ายและองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ พบว่า พันธกรณีที่มีอยู่ในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 มิได้เพิ่มภาระหน้าที่ที่หนักขึ้นให้แก่รัฐเกินไปกว่าที่มีอยู่ภายใต้อนุสัญญาระหว่างประเทศฉบับต่างๆเหล่านั้น เพราะพันธกรณีตามอนุสัญญาระหว่างประเทศเหล่านั้นที่ประเทศไทยเป็นภาคีเป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติตามไม่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนอาวุธ และเพียงนำมาใช้เป็นข้อพิจารณาในขั้นตอนประเมินการส่งออก เพื่อมิให้เกิดการละเมิดต่ออนุสัญญาระหว่างประเทศเหล่านั้นอันหากได้มีการส่งออกอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ และการเป็นภาคีในอนุสัญญาระหว่างประเทศฉบับต่างๆของประเทศไทยก็เป็นการแสดงท่าทีที่ประเทศไทยจะไม่ละเมิดหรือปฏิบัติให้เป็นการเสื่อมเสียต่ออนุสัญญาซึ่งจะช่วยให้ประเทศไทยบรรลุถึงวัตถุประสงค์ในการดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศอีกทางหนึ่งและประกันว่าประเทศไทยจะไม่เป็นส่วนหนึ่งของการสนับสนุน อำนวยความสะดวกหรือทำให้เกิดการละเมิดในลักษณะใดๆต่ออนุสัญญาอันเป็นกฎหมายระหว่างประเทศเหล่านั้น ส่งผลให้อัตราการกระทำรุนแรง การละเมิดสิทธิมนุษยชน จำนวนผู้บาดเจ็บ เสียชีวิต ผู้อพยพย้ายถิ่นลดลง นำมาสู่คุณภาพชีวิต การศึกษา สาธารณสุข การคมนาคม โครงสร้างพื้นฐานของรัฐ การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนต่อไปได้ในอนาคต

3.2.3. การปฏิบัติของประเทศไทยตามตราสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ไม่มีผลบังคับทางกฎหมาย

จากที่ได้ศึกษาถึงพันธกรณีที่ประเทศไทยมีต่อกฎหมายระหว่างประเทศหลายฉบับข้างต้นแล้ว การควบคุมการค้าการถ่ายโอนอาวุธมิได้มีเพียงที่ออกเป็นกฎหมายเท่านั้น นอกจากนี้ก็ยังมีมาตรการที่ไม่มีผลผูกพันหรือบังคับ แต่มีลักษณะเป็นแนวทางอันเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติร่วมกันซึ่งประเทศไทยได้นำมาเป็นมาตรการเพื่อปฏิบัติตามในเรื่องของการควบคุมอาวุธ โดยเฉพาะอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

1.) แผนปฏิบัติการของการประชุมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ หรือ *United Nations Programme of Action to Prevent, Combat and Eradicate the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects 2001 (PoA)*

สืบเนื่องจากมีการเพิ่มจำนวนของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาคอยู่มาก วัตถุประสงค์ของ PoA จึงเพื่อเป็นการกำหนดมาตรการควบคุมที่บังคับใช้ในระดับประเทศ สร้างเครือข่ายระหว่างภูมิภาค โดยให้ความร่วมมือกับสหประชาชาติ แผนปฏิบัติการดังกล่าวต้องการให้รัฐจัดทำรายงานถึงการนำมาตราการไปอนุวัติการเป็นกฎหมายภายในของแต่ละรัฐ ซึ่งการนำมาตราการใน PoA ไปใช้นั้นอยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจ โดยมีมาตรการในหลายแง่มุมเพื่อการแก้ปัญหาต่างๆ เช่น การควบคุมการถ่ายโอนอาวุธขนาดเล็ก การวางหลักเกณฑ์การเป็นนายหน้า การจัดการบริหารคลังสรรพาวุธ และการทำเครื่องหมายบนอาวุธขนาดเล็ก ซึ่งสาระสำคัญที่รัฐภาคีจะต้องปฏิบัติตาม คือ การควบคุมการผลิตโดยให้มีการทำเครื่องหมายบนอาวุธและเก็บบันทึกข้อมูลดังกล่าวเพื่อให้ทราบถึงแหล่งที่มา การควบคุมการค้าตามกฎหมายภายในของตนที่เกี่ยวกับการควบคุมการนำเข้าและส่งออก และการลงทะเบียนโดยให้แต่ละรัฐมีมาตรการในการทำบันทึกทางทะเบียนเกี่ยวกับเรื่องการผลิต การครอบครองและการถ่ายโอนอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

สำหรับประเทศไทยนั้นได้สนับสนุนความพยายามระหว่างประเทศในการป้องกันและปราบปรามการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาอย่างผิดกฎหมายภายใต้กรอบการดำเนินการ PoA และได้สนับสนุนให้มีการส่งเสริมความร่วมมือในระดับภูมิภาคภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายและศักยภาพของประเทศไทย โดยมีสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบในการเป็นหน่วยงานประสานงานของส่วนราชการในการปฏิบัติตาม PoA และจัดทำรายงานแสดงการดำเนินงาน (National Report) ทุก 2 ปีให้กับสหประชาชาติ

จะเห็นได้ว่าแม้ PoA จะมีได้มีผลผูกพันทางกฎหมายให้ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด แต่เพื่อร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ประเทศไทยจึงได้ปฏิบัติตามมาตรการในแผนปฏิบัติการดังกล่าว ดังนั้น หากประเทศไทยจะเข้าร่วมเป็นภาคีสถิติสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 เมื่อพิจารณาจากอารัมภบทของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 กล่าวหาว่าไม่มีความใดในสนธิสัญญานี้ที่จะตีความได้ว่าเป็นการยกเลิกแผนปฏิบัติการของการประชุมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ แม้เป็นตราสาร

ที่มีผลผูกพันทางการเมือง (Politically Binding)²⁷ ประเทศไทยจึงไม่มีข้อเสียหายหรือผลกระทบต่อการปฏิบัติตาม PoA ในทางตรงกันข้ามข้อบโนสนธิสัญญากลับเป็นการเน้นย้ำและช่วยเสริมสร้างความมีประสิทธิภาพให้การกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายอีกด้วย

หน่วยงานที่เป็นจุดติดต่อแห่งชาติภายใต้แผนปฏิบัติการนี้ คือ กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ เพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงาน และมีคณะอนุกรรมการประสานงานการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ภายใต้การประสานงานของสภาความมั่นคงแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานประสานงานแห่งชาติ (National Coordination Agency) และหน่วยงานหลักที่รองรับการดำเนินการตาม PoA เป็นหน่วยงานความร่วมมือในทางระหว่างประเทศ อีกทั้งยังมีหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ในการปฏิบัติดำเนินงาน คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง ซึ่งในเรื่องของการจัดการคลังสรรพาวุธมีกระทรวงกลาโหมเป็นผู้รับผิดชอบ การทำลายสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบ และการเก็บบันทึกข้อมูลกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รับผิดชอบ

2.) *ตราสารระหว่างประเทศเพื่อให้รัฐสามารถระบุและติดตามอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายได้อย่างทันท่วงทีและเชื่อถือได้ หรือ International Instrument to Enable States to Identify and Trace, in a Timely and Reliable Manner, Illicit Small Arms and Light Weapons 2005 (ITI)*²⁸

ITI เป็นตราสารระหว่างประเทศที่ต้องการให้มีการทำเครื่องหมายบนอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา (ไม่รวมถึงกระสุน) เพื่อการติดตามตั้งแต่จุดเริ่มต้นกระบวนการผลิตหรือจุดที่ได้มีการนำเข้ามา เก็บบันทึกข้อมูลความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศเพื่อให้มีการติดตามอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย ตราสารฉบับนี้พัฒนามาจากกรอบนโยบายของแผนปฏิบัติการของการประชุมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ

²⁷ กระทรวงการต่างประเทศ กรมองค์การระหว่างประเทศ กองสันติภาพ ความมั่นคงและการลดอาวุธ, การลดอาวุธตามแบบ, [online]. Available from: <http://www.mfa.go.th/main/th/issues/9902-การลดอาวุธตามแบบ.html>

²⁸ UNGA, "Report of the Open-Ended Working Group to Negotiate an International Instrument to Enable States to Identify and Trace, in a Timely and Reliable Manner, Illicit Small Arms and Light Weapons.", A/60/88 (27 June 2005).

2001 (PoA) จึงไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายเช่นกัน

สาระสำคัญของตราสารฉบับนี้ มีอยู่ 5 เรื่องด้วยกัน คือ การทำเครื่องหมายโดยรัฐเป็นผู้กำหนดวิธีการอันจะต้องระบุถึงชื่อผู้ผลิต ประเทศที่ผลิต หมายเลขประจำตัว (Serial Number) หรือสัญลักษณ์ต่างๆ หากว่าเป็นการนำเข้าจะต้องระบุประเทศและปีที่ได้นำเข้ามาด้วย การเก็บบันทึกข้อมูล รัฐจะต้องเก็บข้อมูลไว้ให้นานที่สุด โดยเฉพาะบันทึกการผลิตต้องเก็บไว้อย่างน้อย 30 ปี ส่วนบันทึกอื่นๆ เช่น การถ่ายโอนต้องเก็บไว้อย่างน้อย 20 ปี ความร่วมมือในการติดตาม รัฐจะต้องให้ความร่วมมือกับองค์การตำรวจอาชญากรรมระหว่างประเทศ (INTERPOL) ให้ความช่วยเหลือและแบ่งปันข้อมูลกับสหประชาชาติ การอนุวัติการ รัฐจะต้องพิจารณาให้มีกฎหมาย ข้อบังคับหรือกระบวนการทางบริหารตามมาตรการในตราสารฉบับนี้ และการรายงาน รัฐจะต้องส่งรายงานทุก 2 ปี เกี่ยวกับผลจากการนำตราสารฉบับนี้ไปอนุวัติการ และเข้าร่วมการประชุมต่างๆ โดยที่ประเทศไทยนั้นก็ได้นำมาตรการใน ITI มาอนุวัติและปฏิบัติตามเช่นกัน พิจารณาได้จากถ้อยแถลงของนายวีระ อูไรรัตน์ รองเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ในการประชุมรอบสองของรัฐ ครั้งที่ 6 เพื่อพิจารณาการอนุวัติการ PoA ณ กรุงนิวยอร์ก เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน ค.ศ. 2016²⁹ ได้แถลงในส่วนที่เกี่ยวกับ ITI ถึงการดำเนินการทั้งในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ ซึ่งแจ้งปัญหาข้อสังเกตที่มีต่ออาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา แนวแนวทางของการทำเครื่องหมาย รวมถึงแสดงให้เห็นถึงความตระหนักที่ประเทศไทยมีโดยอาศัยความร่วมมือกับประเทศภายในอาเซียนด้วยกัน ซึ่งหน่วยงานที่เป็นจุดติดต่อแห่งชาติภายใต้ตราสารนี้ คือ กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

ดังนั้น เมื่อพิจารณาการเข้าร่วมเป็นภาคีในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 โดยที่อาร์มภพทของสนธิสัญญาแสดงว่าไม่มีความใดในสนธิสัญญานี้ที่จะตีความได้ว่าเป็นการยกเลิกตราสารระหว่างประเทศเพื่อให้รัฐสามารถระบุและติดตามอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายได้อย่างทันทั่วถึงและเชื่อถือได้ (ITI) กล่าวคือ การเป็นภาคีในสนธิสัญญามีได้ให้เป็นการยกเลิกการปฏิบัติตามมาตรการใน ITI แต่กลับเป็นข้อดีที่ช่วยส่งเสริมซึ่งกันและกันในการขจัดอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย ซึ่งสำหรับประเทศไทยนั้นกระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องของการ

²⁹ The Sixth Biennial Meeting of States to Consider the Implementation of the Programme of Action to Prevent, Combat, and Eradicate the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects, New York, [online], 7 June 2016. Available from: http://www.reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/salw/bms2016/statements/7June_Thailand-ITI.pdf.

จัดทำเครื่องหมายบนอาวุธต่างๆ

3.) การจดทะเบียนอาวุธตามแบบของสหประชาชาติ (*United Nations Register of Conventional Arms: UNROCA*) หรือที่เรียกว่า UN Register

UN Register เป็นระบบเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเคลื่อนไหวของการถ่ายโอนอาวุธตามแบบระหว่างประเทศของประเทศต่างๆจากการพิจารณารายงานการส่งออกและนำเข้าที่จัดทำโดยรัฐสมาชิกแห่งสหประชาชาติ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของแต่ละรัฐเองที่จะให้ข้อมูลต่างๆ โดยข้อมูลดังกล่าว ได้แก่ ชื่อประเทศ (State), วันที่ได้รับรายงาน (Report receive on), วันที่ส่งออก (Date on Export), วันที่นำเข้า (Date on Import), การถือครองโดยทหาร (Military Holding), การจัดซื้อที่ได้มาจากการผลิตภายในประเทศ (Procurement through National Production), การถ่ายโอนอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาระหว่างประเทศ (International Transfer of Small Arms and Light Weapons) หรือนโยบายภายในประเทศ (National Policies) เป็นต้น

การติดต่อประสานงานผ่านจุดติดต่อแห่งชาติ (National Points of Contact: NPC) เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่รัฐภาคีอันถือเป็นหนึ่งช่องทางที่ช่วยในการสื่อสารระหว่างผู้นำเข้าและผู้ส่งออกที่สามารถระบุถึงความแตกต่างทั้งหลายในรายงานของบรรดารัฐภาคีด้วยกัน และสำหรับเลขาธิการเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการส่งเสริมให้มีการส่งรายงานได้อย่างตรงเวลา ถ่ายทอดข้อมูลและค้นหาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความชัดเจน ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วขึ้นต่อการจัดทำรายงานประจำปีของเลขาธิการ³⁰

สำหรับประเทศไทย ทุกๆ 1 ปี ในวันที่ 31 พฤษภาคม จะต้องจัดส่งรายงานประจำปีที่แสดงข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับการส่งออกและนำเข้าอาวุธตามแบบ โดยกระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดทำรายงานเพื่อยื่นต่อ UN Register

การปฏิบัติตามมาตรการของ UN Register นั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 เป็นอย่างมาก ทั้งในเรื่องของประเภทอาวุธ ลักษณะการถ่ายโอน การส่งออก นำเข้า การจัดทำรายงานแสดงผลการถ่ายโอนอาวุธระหว่างประเทศ ดังนั้นหากประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีในสนธิสัญญาย่อมไม่เกิดผลกระทบใดกลับยิ่งเป็นการเสริมสร้างความ

³⁰ United Nations Office for Disarmament Affairs, "Assessing the United Nations Register of Conventional Arms," no. 16 (2009), [online]. Available from: <http://www.un.org/disarmament/HomePage/ODAPublications/OccasionalPapers/PDF/OP16.pdf>

รับผิดชอบและความโปร่งใสในการค้าการถ่ายโอนอาวุธตามแบบระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้นไปอีก

สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ยังส่งเสริมการปฏิบัติตาม PoA ที่เป็นเพียงตราสารที่มีผลผูกพันแต่ทางการเมืองที่ควบคุมเฉพาะอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเท่านั้น ซึ่งสามารถเลือกที่จะไม่ปฏิบัติตามก็ได้ แต่กับสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 นี้ถือเป็นพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด พร้อมทั้งสนธิสัญญายังส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใสในเรื่องของการถ่ายโอนอาวุธที่จากเดิม UN Register ให้จัดทำรายงานการนำเข้าและส่งออกอาวุธตามแบบของแต่ละประเทศ บนฐานของความสมัครใจของรัฐว่าจะส่งหรือไม่ก็ได้ ดังนั้นจึงขาดการบังคับ แต่กับสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 การรายงานถือเป็นพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามอย่างชัดเจน

3.3. ข้อท้าทายในการเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013

ข้อพิจารณาในการเข้าร่วมเป็นภาคีในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 นั้นมีหลายแนวคิด³¹ ปรากฏออกมาจากบรรดาระัฐต่างๆ เช่น รัฐที่สนับสนุนสนธิสัญญาโดยต้องการให้มีการบังคับใช้ข้อบทอย่างเข้มงวด (เช่น นิวซีแลนด์, นอร์เวย์) หรือการบังคับใช้สนธิสัญญาต้องไม่เป็นการจำกัดกระบวนการส่งออกของรัฐตนมากนัก (เช่น สหรัฐอเมริกา, ยุโรป) หรือบางรัฐก็ยังมีข้อสงสัยในความไม่ชัดเจนของข้อบท (เช่น รัสเซีย, จีน) หรือรัฐที่ไม่ต้องการให้มีสนธิสัญญาระดับนี้เลย (อิหร่าน เกาหลีเหนือ และซีเรีย) เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงอุปสรรคที่แม้รัฐที่มีบทบาทอย่างมากทั้งในฐานะที่เป็นรัฐผู้ส่งและรัฐผู้รับ เช่น จีน รัสเซีย และซาอุดีอาระเบีย ต่างมิได้ลงนามในสนธิสัญญา³² สำหรับจีนและรัสเซียที่มิได้เข้าร่วมในสนธิสัญญาระดับนี้นั้น แม้จีนจะเป็นผู้สนับสนุนตั้งแต่ขั้นตอนการออกความเห็นและการร่างข้อบท แต่ด้วยเหตุผลที่กล่าวอ้างขึ้นซึ่งคล้ายกับรัสเซียที่ไม่สนับสนุนด้วยหลายเหตุผลนั้นก็คือในกระบวนการรับรองร่างสนธิสัญญามีได้มาจากฉันทามติ กลับเป็นการลงคะแนนโดยเสียงส่วนใหญ่ แสดงให้เห็นถึงความไม่เห็นพ้องต้องกันของบรรดาระัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากบรรดาระัฐหลักๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ในธุรกิจนี้ พร้อมทั้งกล่าวอ้างถึงกฎหมายภายในซึ่งจีนและรัสเซียต่างให้เหตุผลว่ากฎหมายภายในประเทศของตนมีกฎ ข้อบังคับในการควบคุมการค้าถ่ายโอนอาวุธที่ดีและ เข้มงวดกว่า

³¹ Cecilia Marcela Bailliet and Kjetil Mujezinovic Laursen, *Promoting Peace through International Law*. (Oxford: Oxford University Press, 2015), p. 215.

³² Stockholm International Peace Research Institute, *Sipri Yearbook 2016: Armament, Disarmament and International Security* [online]. Available from: <https://www.sipri.org/sites/default/files/YB16-Summary-ENG.pdf>.

สนธิสัญญา เนื่องด้วยกฎหมายภายในของทั้งสองประเทศมีการกล่าวถึงการห้ามถ่ายโอนอาวุธให้แก่ตัวกระทำการที่มีใช้รัฐด้วย หากนำสนธิสัญญามาบังคับใช้ก็จะเป็นการขัดกับกฎหมายที่มีอยู่แล้ว อีกทั้งไม่สนับสนุนให้สนธิสัญญานำสิทธิมนุษยชนหรือมนุษยธรรมระหว่างประเทศมาเป็นข้อพิจารณาในการประเมินการส่งออกโดยให้เหตุผลว่าเป็นเรื่องยากที่จะพิจารณาเนื่องด้วยขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของแต่ละประเทศว่าจะพิจารณาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นว่ามีการละเมิดกฎหมายหรือไม่ และสนธิสัญญาฉบับนี้เป็นเพียงคำแนะนำ (Recommendation) เสียมากกว่าเมื่อพิจารณาจากเนื้อหาและถ้อยคำในข้อบทและยังไม่มีบทลงโทษต่อการฝ่าฝืนสนธิสัญญาอีกด้วย นอกจากนี้ยังเป็นเรื่องที่กระทบต่อนโยบายของรัฐในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือกับบรรดาประเทศพันธมิตร ความช่วยเหลือทางการทหารผลประโยชน์ต่างๆทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมอาวุธ ในขณะที่ปากฝั่งสหรัฐอเมริกาถึงแม้จะเข้าร่วมลงนามแต่ก็ยังมีได้ให้สัตยาบัน ด้วยเหตุผลคล้ายๆกันคือกฎหมายภายในในการควบคุมการถ่ายโอนอาวุธของตนนั้นเข้มงวดอยู่แล้วและมีมาตรฐานที่สูงกว่าสนธิสัญญาเสียด้วย

ในขณะที่ความเห็นจากบรรดาบริษัทผลิตอาวุธในภูมิภาคยุโรป เช่น Nammo AS, FN Herstal, Rolls Royce และวงการอุตสาหกรรมผลิตอาวุธ (Defence Industry) ต่างเห็นว่าการมีสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 จะเป็นการสร้างมาตรฐานการค้าอาวุธให้เท่าเทียมกันในแต่ละประเทศเพื่อลดความยุ่งยากของกฎหมาย ข้อบังคับที่มีอยู่ต่างกัน โดยเฉพาะการสร้างควมรับผิดชอบให้กับบรรดาผู้ส่งออก³³ อันเป็นการสร้างความเท่าเทียมในข้อผูกพันทางเศรษฐกิจต่อทุกบริษัท ช่วยส่งเสริมด้านจริยธรรม สร้างความโปร่งใสและเป็นการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมนำไปสู่แนวปฏิบัติทางธุรกิจที่ยั่งยืน³⁴

การพิจารณาทำที่ของบรรดาประเทศมหาอำนาจที่มีต่อสนธิสัญญานั้นทำให้เห็นแนวความคิดและข้อสังเกตที่ได้จากการยกเหตุผลขึ้นกล่าวอ้าง จึงอาจนำมาใช้ประกอบการพิจารณาสำหรับประเทศไทยในการเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญาว่าจำเป็นจะต้องวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่จะต้องพิจารณาและคำนึงถึง และผลกระทบในการที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาจะเกิดขึ้นในด้านใด

³³ Rachel Stohl and Andrew Wood Peter Lichtenbaum, "The Transatlantic Defence Industry and the Arms Trade Treaty," *International Security Programme Paper ISP PP 2011/03* 4.

³⁴ Elli Kytömäki, "The Defence Industry, Investors and the Arms Trade Treaty," *International Security Department* 5.

3.3.1. ผลกระทบจากข้อบทของสนธิสัญญา

สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ถือได้ว่าเป็นความสำเร็จหนึ่งของประชาคมระหว่างประเทศอย่างมากในการร่วมมือกันแก้ไขและขจัดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากอาวุธตามแบบที่อยู่ในตลาดการค้าอาวุธระหว่างประเทศและคำนึงถึงกฎหมายสิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรมระหว่างประเทศมาเป็นแนวทางเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาก่อนการส่งออก นำเข้า ส่งผ่านหรือถ่ายลำ และการกระทำเป็นนายหน้า เพื่อเป็นมาตรฐานในการค้าอาวุธระหว่างประเทศ ฉะนั้นสนธิสัญญาฉบับนี้จึงมีข้อดีอยู่หลายประการ แต่ทั้งนี้ก็ยังคงมีข้อเสียอยู่บ้างบางประการดังที่จะกล่าวต่อไป

3.3.1.1. ข้อดีของสนธิสัญญา

เมื่อพิจารณาจากข้อบทในสนธิสัญญาจะพบเนื้อหาที่เป็นการส่งเสริมการควบคุมการค้าอาวุธตามแบบในทางระหว่างประเทศและเน้นย้ำถึงจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาเพื่อนำไปสู่แนวทางการค้าอาวุธตามแบบที่เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศร่วมกัน

1.) ช่วยส่งเสริมความตกลงหรือตราสารระหว่างประเทศที่ในการป้องกันและจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย เช่น PoA และ Firearms Protocol ในด้านมาตรการต่างๆ เพราะสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการค้าอาวุธตามแบบที่ผิดกฎหมาย ดังนั้นจึงมีหลักเกณฑ์ในการควบคุมการถ่ายโอนซึ่งใช้เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศในการค้า ซื้อขายอาวุธ ขอบเขตของสนธิสัญญาฉบับนี้จึงกว้างกว่า PoA และ Firearms Protocol ครอบคลุมอาวุธตามแบบ 8 ประเภท ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือ อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่เป็นประเภทอาวุธอยู่ใต้ข้อบทของ PoA และ Firearms Protocol ด้วยเช่นกัน รวมทั้งการบังคับใช้ข้อบทต่อกระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ด้วย อีกทั้งข้อ 6 ของสนธิสัญญาฉบับนี้ยังช่วยเน้นย้ำให้มีการปฏิบัติตามพันธกรณีในความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนอาวุธที่ผิดกฎหมายตามที่ได้กล่าวถึงในอารัมภบท หากมีการละเมิดการถ่ายโอนอาวุธภายใต้หลักเกณฑ์ของสนธิสัญญาก็จะถูกห้ามทันที แสดงถึงความเคารพต่อกฎหมายที่มีอยู่ในพันธกรณีดังกล่าว

2.) สนธิสัญญาฉบับนี้จะนำไปสู่การป้องกัน ลดและจัดการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายเพราะการค้าในลักษณะดังกล่าวเป็นการแพร่ขยายอาวุธไปยังบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่จะนำเอาอาวุธไปใช้ในทางที่ผิด และถึงแม้จะเป็นการค้าที่ถูกกฎหมายแต่หากปราศจากกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ในการควบคุมแล้วนั้นก็นำไปสู่การสะสมและครอบครองอาวุธที่มากเกินไปจนความจำเป็นส่งผลต่อเสถียรภาพ

บริเวณโดยรอบหรือในบริเวณภูมิภาคของรัฐนั้น ก่อให้เกิดความตึงเครียด ความหวาดกลัวและความระแวง ดังนั้น จึงถือได้ว่าดีว่าเป็นการเริ่มต้นอย่างจริงจังในระดับประชาคมระหว่างประเทศที่สามารถร่วมมือกันยับยั้งและกำจัดการแพร่กระจายของอาวุธตามแบบให้ตกไปอยู่ในมือของผู้กระทำ ความผิดอันจะคุกคามชีวิตและความปลอดภัยของประชาชน พลเรือนผู้บริสุทธิ์ในแต่ละประเทศ ภูมิภาคที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการแพร่กระจายของอาวุธตามแบบ ซึ่งยังคงต้องมีการประสานความร่วมมือกันในการพัฒนาไปสู่การขจัดการค้าอาวุธตามแบบที่ผิดกฎหมายให้หมดสิ้นไปเพื่อให้ไปสู่การทำให้เกิดสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงขึ้นในภูมิภาค รวมทั้งลดสาเหตุความทุกข์ทรมานของมนุษย์ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้อาวุธ

3.) การถ่ายโอนอาวุธนำไปสู่การนำเอาอาวุธไปใช้ในการกระทำ ความรุนแรงรูปแบบต่างๆ และเกิดผลกระทบโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเด็กและสตรี ขาดการเคารพสิทธิและการคุ้มครอง ดังนั้น สนธิสัญญาจึงได้คำนึงถึงปัญหาในปัจจุบันในเรื่องของการกระทำรุนแรงบนฐานเพศสภาวะ หรือการกระทำรุนแรงต่อเด็กและสตรี โดยได้หยิบยกขึ้นมาเป็นหนึ่งประเด็นสำคัญในขั้นตอนการพิจารณา ประเมินการส่งออกอาวุธเทียบเท่าได้กับการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องอื่น

4.) สนธิสัญญานี้ถือได้ว่าเป็นสนธิสัญญาที่มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมอาวุธ (Arms Control) เพราะไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้รัฐปราศจากการครอบครองหรือการใช้อาวุธตามแบบ หากแต่เป็นการให้รัฐได้พิจารณาตรวจสอบทุกครั้งเมื่อมีการถ่ายโอนอาวุธตามแบบระหว่างประเทศ จึงเป็นลักษณะของการควบคุมมากกว่าการห้ามผลิตหรือห้ามใช้ ดังเช่นในสนธิสัญญาหรืออนุสัญญาที่มีวัตถุประสงค์ในการลดอาวุธ (Disarmament) ฉบับอื่นๆ เนื่องด้วยอาวุธตามแบบเป็นอาวุธที่มีได้ขัดกับหลักการของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

5.) สนธิสัญญานี้ เป็นฉบับที่มีลักษณะเฉพาะตัว กล่าวคือ เป็นสนธิสัญญาที่ไม่มีผลเปลี่ยนแปลงเขตแดน อาณาเขต หรือเขตอำนาจของรัฐที่เข้าเป็นภาคีแต่อย่างใด อีกทั้งเป็นสนธิสัญญาที่คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรมอย่างชัดเจน เห็นได้จากการนำเอากฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศมาเป็นข้อพิจารณาในการประเมินการส่งออกอาวุธตามแบบในข้อ 7 ของสนธิสัญญา ซึ่งไม่มีอยู่ในความตกลงหรือตราสารระหว่างประเทศฉบับอื่น

6.) สนธิสัญญานี้มีข้อบทในเรื่องเกี่ยวกับความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการเอื้ออำนวยให้รัฐภาคีที่มีขีดความสามารถไม่เพียงพอในการปฏิบัติตามสนธิสัญญา

ได้โดยลำพังสามารถขอรับความช่วยเหลือและความร่วมมือจากประเทศต่างๆ และองค์การระหว่างประเทศ จึงถือเป็นการเสริมสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอันดีแก่ประชาคมระหว่างประเทศ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้การปฏิบัติตามสนธิสัญญาของรัฐภาคีต่างๆ สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในระหว่างรัฐภาคีสมาชิกในการค้าขายอาวุธระหว่างประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างความเชื่อมั่นระหว่างรัฐภาคีสมาชิกด้วยกัน

7.) สืบเนื่องด้วยสนธิสัญญาพหุภาคีหรือสนธิสัญญาหลายฝ่ายมักไม่มีกำหนดระยะเวลาในการสิ้นสุดของสนธิสัญญา แต่ด้วยระยะเวลาและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปทำให้รัฐภาคีบางรัฐไม่สามารถปฏิบัติตามพันธกรณีเดิมได้ จึงมีความจำเป็นและต้องการที่จะให้มีการการแก้ไขสนธิสัญญา โดยข้อบทภายในสนธิสัญญาฉบับนี้ได้มีการระบุเรื่องการแก้ไขสนธิสัญญาไว้ซึ่งสามารถกระทำได้ภายหลังที่สนธิสัญญามีผลบังคับใช้ไปแล้ว 6 ปี (สนธิสัญญามีผลบังคับใช้ในวันที่ 24 ธันวาคม ค.ศ. 2014 ดังนั้นจะสามารถแก้ไขได้ภายหลังวันที่ 24 ธันวาคม ค.ศ. 2020 เป็นต้นไป) เพื่อให้เวลารัฐภาคีได้ปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญาไปเสียก่อนจึงจะทราบถึงความไม่เหมาะสมหรือเรื่องที่ไม่สามารถปฏิบัติได้

ทั้งนี้ เมื่อการแก้ไขนั้นมีผลบังคับใช้แล้ว จะผูกพันกับรัฐภาคีทั้งหลายที่ซึ่งได้แสดงออกอย่างชัดแจ้งถึงความยินยอมที่จะเข้าผูกพันต่อสนธิสัญญาฉบับที่ได้แก้ไขเท่านั้น ส่วนรัฐภาคีอื่นก็ยังคงผูกพันกับข้อบทในสนธิสัญญาฉบับเดิมต่อไป

8.) สนธิสัญญามีข้อบทในเรื่องการระงับข้อพิพาท ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการใช้หรือตีความตามสนธิสัญญา ซึ่งถือเป็นข้อดีข้อหนึ่งของสนธิสัญญานี้เพราะเหตุว่าในการนำสนธิสัญญาดังกล่าวไปใช้ปฏิบัติ นั้น รัฐภาคีต่างๆอาจมีการตีความที่แตกต่างกันออกไปและอาจทำให้เกิดข้อพิพาทขึ้นได้ ดังนั้นการที่สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 กำหนดไว้เกี่ยวกับเรื่องการระงับข้อพิพาทจึงเป็นการจัดหาทางออกไว้สำหรับรัฐภาคีในการระงับข้อพิพาทต่างๆที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งถือเป็นการพยายามสร้างกรอบในการจัดหาวิธีในการใช้ระงับข้อพิพาทให้แก่รัฐภาคีนั่นเอง โดยกลไกระงับข้อพิพาทภายใต้สนธิสัญญานี้ ได้แก่ การเจรจา การไกล่เกลี่ย การประนีประนอม การระงับข้อพิพาทโดยศาล การระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธีอื่น หรือรัฐภาคีอาจยื่นเรื่องต่ออนุญาโตตุลาการได้อีกด้วย

9.) สนธิสัญญานี้สามารถบังคับใช้แก่รัฐภาคีได้โดยไม่จำกัดระยะเวลา เนื่องจากสนธิสัญญาหลายฝ่ายมักจะไม่มีการกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดของสนธิสัญญาไว้ จึงหมายความว่าสนธิสัญญาฉบับนี้สามารถบังคับใช้แก่รัฐภาคีได้โดยไม่มีระยะเวลาสิ้นสุดตราบเท่าที่รัฐภาคียังคงเป็นภาคีแห่งสนธิสัญญา

นี้อยู่ การที่สนธิสัญญาฉบับนี้ไม่จำกัดระยะเวลาในการบังคับใช้ จะส่งผลดีต่อประชาคมระหว่างประเทศในการแก้ไขและขจัดปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการค้าอาวุธตามแบบระหว่างประเทศได้อย่างต่อเนื่องอันจะนำไปสู่การยุติปัญหาดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์ในอนาคต

10.) สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ถือเป็นฉบับที่ใช้ในการกระตุ้นให้สาธารณชนและประชาคมระหว่างประเทศตระหนักถึงภัยอันตรายของอาวุธตามแบบที่เกิดจากการค้าอาวุธระหว่างประเทศโดยปราศจากกฎเกณฑ์ และให้ความสนใจในการร่วมมือกันยุติการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมาย อีกทั้งร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ อันเกิดจากการค้าอาวุธตามแบบให้หมดสิ้นไป

3.3.1.2. ข้อจำกัดบางประการของสนธิสัญญา

ถึงแม้ว่าสนธิสัญญาการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสร้างหลักเกณฑ์และปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการค้าอาวุธในประชาคมโลก ป้องกันและลดจำนวนการค้าขายอาวุธที่ผิดกฎหมาย อีกทั้งยังถือเป็นสนธิสัญญาที่มีวัตถุประสงค์ทางด้านสิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรมอย่างชัดเจน ซึ่งจะสามารถนำมาใช้ในการแก้ไขและขจัดปัญหาที่เกิดจากการค้าอาวุธตามแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม สนธิสัญญาฉบับนี้ยังคงมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการ ซึ่งถือเป็นข้อเสียของสนธิสัญญาอันจะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการค้าอาวุธตามแบบของสนธิสัญญาดังกล่าวยังคงมีข้อเสียดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

1.) ความไม่ชัดเจนของคำนิยาม กล่าวคือ คำว่า การค้าระหว่างประเทศ (International Trade) สนธิสัญญาได้ใช้คำว่า การถ่ายโอน (Transfer) แทนกิจกรรมทางการค้าโดยให้การส่งออก นำเข้า ส่งผ่านหรือถ่ายลำ การกระทำเป็นนายหน้า เป็นกิจกรรมการค้าระหว่างประเทศทั้งหมด จึงยังมีความไม่ชัดเจนในเรื่องของกิจกรรมที่อยู่ภายใต้บังคับ เพราะในทางปฏิบัติการถ่ายโอนแท้จริงแล้วมีได้ทั้งที่เป็นกิจกรรมทางพาณิชย์ (Commercial Transaction) และกิจกรรมที่มีไม่เชิงพาณิชย์ (Non-Commercial Transaction) รวมอยู่ด้วย เช่น การให้เป็นของขวัญหรือของกำนัล (Gift) การให้ยืม (Loan) หรือการให้ความช่วยเหลือ (Aid) แต่สนธิสัญญาจงใจใช้การถ่ายโอนเพื่อการค้า ดังนั้น จึงยังคงมีข้อถกเถียงหากเป็นการถ่ายโอนที่มีไม่เชิงพาณิชย์ ข้อบทหลักเกณฑ์ของสนธิสัญญาจะใช้บังคับกับลักษณะการกระทำดังกล่าวหรือไม่ จึงอาจเป็นข้อพิจารณาที่แต่ละรัฐจะไปกำหนดเป็นการเฉพาะด้วยตนเอง หรือระบุไว้ในการตั้งข้อสงวนในเรื่องของคำนิยามว่าให้รวมถึงกิจกรรมที่มีไม่เชิงพาณิชย์ด้วยหรือไม่ การนี้จึงอาจทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในทางปฏิบัติได้ระหว่างประเทศต่างๆ ได้

2.) บางถ้อยคำยังไม่มีการให้คำนิยามภายในข้อบทของสนธิสัญญาเพื่อประกอบการปฏิบัติ ตาม เช่น “Diversion”, “Broker” “Brokering”, “Transit”, “Transshipment” เนื่องด้วยคำ เหล่านี้มีผลต่อการตีความและพิจารณาลักษณะของการถ่ายโอนอาวุธว่าเข้ากับการกระทำในลักษณะ ใด เพื่อพิจารณาต่อไปในข้อบทที่เป็นหลักเกณฑ์ว่าด้วยการควบคุมการกระทำในลักษณะนั้นๆ อีกทั้ง การปฏิบัติตามสนธิสัญญาจำต้องอาศัยความเข้าใจที่ตรงกัน คำนิยามและถ้อยคำต่างๆจึงเป็นสิ่งสำคัญ ในการปฏิบัติตามพันธกรณีของรัฐ

3.) ข้อบทของสนธิสัญญาที่ครอบคลุมอาวุธตามแบบถึง 8 ประเภทด้วยกัน หลักเกณฑ์การ ควบคุมจึงอาจไม่เจาะจงเป็นการเฉพาะได้เท่าที่ควร เพียงแต่กำหนดเนื้อหาการควบคุมในข้อบทไว้โดย กว้างเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ ข้อบทตามสนธิสัญญาจึงไม่ครอบคลุมถึงประเด็นสำคัญที่มีลักษณะ เฉพาะเจาะจงสำหรับอาวุธบางประเภท เช่น การจัดการคลังสรรพาวุธ วิธีการขนถ่ายสินค้า หรือข้อ ปฏิบัติหลังการซื้อขาย เป็นต้น

เนื่องด้วยสนธิสัญญานับนี้ถือเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ ดังนั้น การควบคุมจึงเป็น แบบมหภาคโดยการกำหนดข้อบทเป็นการทั่วไป เช่น ข้อบทบางข้อได้กล่าวถึงการให้รัฐภาคีต้อง กำหนดมาตรการเพื่อการปฏิบัติตามพันธกรณีในข้อบทต่างๆ แต่ไม่ได้กำหนดถึงรายละเอียดว่าควรจะเป็น มาตรการแบบใดบ้าง จึงอาจทำให้รัฐภาคีแต่ละรัฐเข้าใจและกำหนดมาตรการไปในทิศทางที่ แตกต่างกันตามแต่ดุลยพินิจของรัฐภายใต้เขตอำนาจของรัฐอันมีอธิปไตยของตนเอง ทำให้เกิดความ ไม่เท่าเทียมกันทางข้อบทและแนวปฏิบัติอันส่งผลกระทบต่อดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ สนธิสัญญา

4.) ขอบเขตการบังคับใช้ของสนธิสัญญาจำกัดอยู่ที่อาวุธตามแบบ 8 ประเภท นอกเหนือจาก อาวุธตามแบบที่ได้ระบุไว้ในสนธิสัญญา อาวุธตามแบบยังคงมีอีกหลายประเภทด้วยกัน เช่น สินค้าที่ ใช้ได้สองทาง (Dual-Use) หรืออาวุธประเภทเพื่อใช้ในการฝึก (Training) การตรวจตรา (Surveillance) เป็นต้น เพราะคำนิยามของอาวุธตามแบบนั้นครอบคลุมถึงอาวุธทั้งหมดที่มีใช้อาวุธที่ มีคุณภาพทำลายล้างสูง (อาวุธเคมี อาวุธชีวภาพ และอาวุธนิวเคลียร์)

5.) กระสุนและเครื่องกระสุน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ของอาวุธตามแบบไม่ตกอยู่ภายใต้ข้อบท ของสนธิสัญญา แม้จะเป็นสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายอาวุธตามแบบซึ่งต้องรวมถึงกระสุนและ เครื่องกระสุน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ที่ใช้กับอาวุธตามแบบดังกล่าวด้วย หากแต่ข้อบทภายใน สนธิสัญญาในเรื่องของการควบคุมการนำเข้าในข้อ 8 ส่งผ่านและถ่ายล้าในข้อ 9 การกระทำเป็น

นายหน้าในข้อ 10 การป้องกันการเบี่ยงเบนการถ่ายโอนในข้อ 11 การเก็บบันทึกข้อมูลในข้อ 12 และการรายงานในข้อ 13 กลับไม่ใช่บังคับกับสิ่งเหล่านี้ เน้นเพียงแค่การควบคุมการห้ามการถ่ายโอนการส่งออกและการประเมินการส่งออกตามข้อ 6 และข้อ 7 เท่านั้น

6.) การใช้คำว่า ความเสี่ยงที่สำคัญ (Overriding Risk) ในขั้นตอนของการประเมินการส่งออก เพื่อพิจารณาการมีอยู่ของผลกระทบต่างๆในข้อ 7(1) ว่าอย่างน้อยเพียงใด ยังคงมีความสับสนและขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของแต่ละรัฐภาคีในการนำเอาเรื่องสันติภาพและความมั่นคงขึ้นอ้างว่าการส่งออกครั้งนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ดังกล่าว แม้จะทำให้เกิดผลในข้อ 7(1) ด้วยก็ตาม

7.) สนธิสัญญามีข้อบทเพื่อมิให้นำเอาสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ขึ้นอ้างต่อพันธกรณีที่ต้องกระทำตามความตกลงเพื่อความร่วมมือทางกลาโหม (Defence Cooperation Agreement) ข้อบทดังกล่าวให้การถ่ายโอนอาวุธตามแบบในความตกลงไม่ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญา จึงมีผลต่อการพิจารณาในเรื่องของการถ่ายโอนอาวุธและความเท่าเทียมกันในการปฏิบัติตามพันธกรณีเพราะรัฐอื่นอาจมิได้มีความตกลงดังกล่าว หรือเป็นช่องทางเพื่อหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามพันธกรณีสนธิสัญญา อีกทั้งอาจเป็นการขัดต่อวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาที่ต้องการสร้างมาตรฐานในการควบคุมการถ่ายโอนอาวุธระหว่างประเทศอีกด้วย

8.) สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 จะผูกพันและมีพันธกรณีต่อผู้ที่เข้าเป็นภาคีเท่านั้น ซึ่งในสนธิสัญญาจะใช้คำว่า รัฐภาคี (State Parties) เป็นการแสดงให้เห็นว่าสนธิสัญญานี้จะผูกพันและบังคับใช้ได้แต่เฉพาะกับรัฐเท่านั้น แต่ยังมีกลุ่มบุคคลที่มีไชรัฐ (Non- State Actor) อาทิเช่น กลุ่มกบฏ กลุ่มกองโจร ชนกลุ่มน้อย และกองกำลังติดอาวุธต่างๆ เป็นต้น ดังนั้น สนธิสัญญาจึงไม่สามารถครอบคลุมถึงกลุ่มบุคคลที่มีไชรัฐได้โดยตรงอาจทำให้เป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการควบคุมการค้าอาวุธตามแบบไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างแท้จริง จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการพยายามนำข้อบทของสนธิสัญญามาปรับใช้กับกลุ่มบุคคลดังกล่าวให้มากยิ่งขึ้น

9.) สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ไม่มีข้อบทเกี่ยวกับมาตรการในการลงโทษ (Sanction) เฉพาะเจาะจงไว้หากเกิดกรณีที่รัฐภาคีไม่ปฏิบัติตามสนธิสัญญา ซึ่งการขาดมาตรการลงโทษนี้อาจเป็นเหตุให้รัฐภาคีของสนธิสัญญาไม่เกิดความเกรงกลัวที่จะละเมิดต่อสนธิสัญญา

แม้สนธิสัญญาจะมีได้กำหนดข้อบทในเรื่องของความรับผิดชอบดังกล่าวไว้ อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่า การไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญาของรัฐภาคีจะไม่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบระหว่างประเทศ ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบของรัฐ รัฐจะต้องรับผิดชอบในทางระหว่างประเทศ

เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศและเกิดความเสียหายขึ้น ดังนั้น การไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญาอันเกิดจากการกระทำของรัฐเองจึงถือเป็นการละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศซึ่งเป็นการกระทำความผิดระหว่างประเทศ (Internationally Wrongful Act)³⁵ ถือเป็นความรับผิดชอบของรัฐ (State Responsibility)³⁶ แม้มิใช่ความเสียหายที่เป็นตัวเงินหรือไม่เป็นตัวเงินก็ตาม

10.) สนธิสัญญาฉบับนี้ไม่มีข้อบทในการห้ามรัฐภาคีในการตั้งข้อสงวนที่จะไม่ปฏิบัติตามข้อบทต่างๆ ของสนธิสัญญา กล่าวคือ รัฐภาคีสามารถตั้งข้อสงวนได้ โดยการตั้งข้อสงวนสามารถกระทำได้ขณะที่มีการลงนาม การให้สัตยาบัน การสนองรับ การให้ความเห็นชอบ หรือการภาคยานุวัติ เพื่อการไม่ผูกพันตนกับข้อบทของสนธิสัญญา โดยเป็นการบอกปิดหรือเปลี่ยนแปลงผลทางกฎหมายของข้อบทบางอย่างในสนธิสัญญาที่จะใช้กับรัฐตน เนื่องด้วยมีความไม่สะดวกหรือมีเหตุผลบางอย่างซึ่งทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามพันธกรณีที่ได้ระบุไว้ในสนธิสัญญา โดยการตั้งข้อสงวนสามารถกระทำได้ ตราบเท่าที่ไม่ขัดกับวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญา³⁷ เห็นได้ว่าการตั้งข้อสงวนคือวิธีการที่รัฐภาคีต้องการหลีกเลี่ยงพันธกรณีตามสนธิสัญญาในเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือหลายเรื่อง เป็นวิธีการจำกัดความผูกพัน เช่น แจ้งว่าตนจะไม่รับพันธกรณีที่ปฏิบัติทั้งหมดหรือรับที่จะปฏิบัติบางส่วน

การตั้งข้อสงวนดังกล่าวจะมีผลต่อรัฐที่ตั้งข้อสงวนกับรัฐคู่สัญญาอื่นที่ได้ยอมรับการตั้งข้อสงวนของรัฐดังกล่าว นั้นหมายความว่า ระหว่างรัฐคู่สัญญาอื่นพันธกรณียังคงมีผลตามปกติ อาจมองได้ว่าเป็นการเปิดช่องให้แต่ละรัฐอ้างสิทธิในการตั้งข้อสงวนเพื่อเหตุผลบางอย่างในการหลบเลี่ยงผลกระทบทางกฎหมายหรือไม่ และยังทำให้แต่ละรัฐภาคีปฏิบัติพันธกรณีไม่เท่าเทียมกันอีกด้วย

³⁵ ILC Draft articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts 2001, Article 2

There is an internationally wrongful act of a State when conduct consisting of an action or omission:

(a) is attributable to the State under international law; and

(b) constitutes a breach of an international obligation of the State.

³⁶ Ibid., Article 1

Every internationally wrongful act of a State entails the international responsibility of that State.

³⁷ Ibid., Article 19

A State may, when signing, ratifying, accepting, approving or acceding to a treaty, formulate a reservation unless:

(a) the reservation is prohibited by the treaty;

(b) the treaty provides that only specified reservations, which do not include the reservation in question, may be made; or

(c) in cases not failing under subparagraphs (a) and (b), the reservation is incompatible with the object and purpose of the treaty.

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะออกเป็นข้อบทการตั้งข้อสงวนในสนธิสัญญาได้นั้นย่อมต้องมาจากการประชุมปรึกษากันในระหว่างการร่างสนธิสัญญา และรัฐต่างๆในที่ประชุมได้ยินยอมเห็นชอบร่วมกันแล้วทำให้มีการตั้งข้อสงวนภายใต้สนธิสัญญานับนี้ได้

11.) สนธิสัญญานับนี้ให้รัฐภาคีมีสิทธิที่จะ ถอนตัวจากสนธิสัญญาได้ จึงอาจส่งผลให้สนธิสัญญามีได้รับการปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพราะเหตุว่าเมื่อเข้าเป็นภาคีได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้ว รัฐภาคีสามารถที่จะถอนตัวจากสนธิสัญญาได้ในภายหลัง แม้ในขณะที่ยังปฏิบัติไม่ถู่วงตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญาก็ตามซึ่งจะทำให้ไม่สามารถควบคุมการค้าอาวุธตามแบบระหว่างประเทศได้อย่างจริงจัง

3.3.2. ผลกระทบในการที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีสถิติสนธิสัญญา

หากประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสถิติสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ในฐานะรัฐภาคีสถิติสนธิสัญญาต่างๆที่กำหนดไว้นั้นจะมีผลต่อทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงภาคเอกชน ในฐานะที่เป็นผู้ส่งออกและผู้นำเข้า ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงข้อท้าทายในประเด็นสำคัญที่มีอยู่ในปัจจุบันว่ามีเรื่องใดบ้างหากต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาแล้วมีผลกระทบที่ประเทศไทยจะได้รับ รวมถึงพิจารณาบทบาทหน่วยงานที่กำกับดูแลในส่วนของขั้นตอนและกระบวนการในการนำเข้าส่งออก นำไปสู่การตอบโจทยว่าประเทศไทยควรเข้าเป็นภาคีสถิติสนธิสัญญานับนี้หรือไม่

ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยในการที่จะปฏิบัติให้สอดคล้องกับพันธกรณีของสนธิสัญญา เกิดเป็นข้อท้าทายว่าประเทศไทยนั้นจะสามารถดำเนินการตามได้มากน้อยเพียงใด หรือจะเป็นการเพิ่มภาระที่มากยิ่งขึ้นในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. การกำหนดคำนิยาม

การกำหนดคำนิยามเป็นประเด็นสำคัญอีกเรื่องหนึ่ง ประเทศไทยเป็นประเทศที่ทั้งนำเข้าอาวุธยุทธภัณฑ์และส่งออกชิ้นส่วนและส่วนประกอบโดยบริษัทเอกชน เช่น ดินตะขาบรถถัง ข้อต่อสายพาน ล้อกดสายพาน เป็นต้น และในขณะเดียวกันก็มีการส่งผ่านหรือเป็นทางผ่านของการถ่ายโอนอาวุธด้วยเช่นกัน ดังนั้น การพิจารณาเพื่อกำหนดคำนิยามของคำว่า “การถ่ายโอน” หรือ Transfer จะต้องมีการกำหนดให้ชัดเจนว่าหมายถึงการกระทำลักษณะใดบ้าง เนื่องด้วยในทางปฏิบัติยังคงมีข้อถกเถียงว่าการถ่ายโอนนั้นหมายถึงการดำเนินกิจกรรมที่เป็นธุรกรรมทางพาณิชย์และมิใช่ทางพาณิชย์ด้วยหรือไม่ เช่น การให้เป็นของขวัญหรือของกำนัล การให้ความช่วยเหลือ เช่นนี้ ประเทศไทยควรจะ

มีการกำหนดค่านิยามไว้โดยจะต้องมีการปรึกษาหารือกันในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงพิจารณาจากแนวปฏิบัติของรัฐบาลอื่น เช่น คำประกาศแสดงข้อสงวนของลีกเตนสไตน์ นิวซีแลนด์ และ สวิตเซอร์แลนด์ที่ระบุไว้ว่า ให้หมายรวมถึง ธุรกรรมที่มีไซทางพาณิชย์ด้วย

2. การควบคุมการถ่ายโอนและการอนุญาต

การอนุญาตให้ถ่ายโอนอาวุธในลักษณะต่าง ๆ นั้น มาจากการพิจารณาอนุมัติโดย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมหรือได้รับใบอนุญาตจากปลัดกระทรวงแล้วแต่กรณี เห็นว่าแม้จะมีข้อกำหนดระบุไว้ แต่ไม่ได้สอดคล้องกับพันธกรณีของสนธิสัญญา ดังนั้นเพื่อรองรับพันธกรณีของ สนธิสัญญาได้อย่างครบถ้วน ประเทศไทยจึงมีข้อพิจารณาอย่างน้อยในประเด็นสำคัญต่อไปนี้

1.) มาตรการที่เกี่ยวกับการถ่ายโอน

(1) การนำเข้า

หากพิจารณาข้อเท็จจริงด้านการค้าอาวุธของประเทศไทยจะพบว่า การดำเนินการด้านซื้อ มีทั้งตัวอาวุธยุทธภัณฑ์ กระสุนและเครื่องกระสุน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ โดยการนำเข้าจะเป็นส่วนของ ราชการทหาร ทั้งกองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสถาบัน เทคโนโลยีป้องกันประเทศ (องค์การมหาชน) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่ในกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงกลาโหม รวมทั้งเอกชนที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ปัจจุบันกฎหมายของประเทศไทยมิได้ใช้ บังคับกับการนำเข้าอาวุธของภาครัฐนั้นหมายความว่า มีเพียงเอกชนเท่านั้นที่จะตกอยู่ภายใต้การ ควบคุมของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาวุธฉบับต่างๆ ซึ่งหากพิจารณาตามพันธกรณีของสนธิสัญญาที่ให้ มีผลบังคับใช้ต่อรัฐภาคี การซื้อหรือนำเข้าอาวุธของภาครัฐก็จะต้องตกอยู่ภายใต้การควบคุมของ กฎหมายด้วยเช่นกัน ดังนั้นผลกระทบจึงเกิดต่อภาครัฐอย่างเห็นได้ชัดหากประเทศไทยเข้าเป็นภาคี สนธิสัญญา

ในกรณีของการนำเข้าอาวุธปืนเพื่อการค้าโดยร้านค้าอาวุธปืน ประเทศไทยมีขั้นตอนการ นำเข้า และมาตรการที่เข้มงวด ให้มีรายละเอียดทั้งการกำหนดคุณสมบัติ ชนิด และขนาด รวมถึงยังมื การจำกัดควบคุมปริมาณของการสั่ง นำเข้าอาวุธปืนเข้ามาในราชอาณาจักรอีกด้วย โดยในแต่ละปีจะมีโควตากำหนดไว้ว่าอาวุธปืนและเครื่องกระสุนแต่ละประเภทจะต้องไม่เกินจำนวนเท่าใดในรอบอายุ ใบอนุญาต หากตรวจสอบการครอบครอง การจดทะเบียนอาวุธ การออกใบอนุญาตให้มีหรือใช้ หรือ กรณีของการรั่วไหลออกจากคลังสรรพาวุธของอาวุธปืนที่นำเข้ามาดังกล่าว ในประเด็นปัญหา นี้เห็นว่า

เกิดภายหลังการนำเข้าแล้วจึงเป็นเรื่องของกระบวนการบังคับตามกฎหมายภายในซึ่งข้อบทในสนธิสัญญาไม่ได้มุ่งถึงการควบคุมการใช้หรือการครอบครองภายในประเทศ ดังนั้น จึงมองว่าพันธกรณีตามสนธิสัญญาไม่ได้สร้างผลกระทบต่อร้านค้าอาวุธปืนเพราะมิใช่เรื่องของการถ่ายโอนระหว่างประเทศ (International Transfer) ตามที่สนธิสัญญาต้องการจะควบคุม แต่หากเป็นกรณีที่อาวุธที่รั่วไหลหรือถูกขโมยจากการบังคับใช้กฎหมายภายในที่ไม่เข้มงวดเพียงพอทำให้อาวุธเหล่านั้นกลับเข้าสู่วงจรการค้าย่อมจะต้องผ่านการถ่ายโอนในลักษณะต่างๆ ในส่วนนี้จึงจะสามารถนำหลักเกณฑ์ในสนธิสัญญามาพิจารณาได้ในภายหลัง

(2) การส่งผ่าน

ประเทศไทยเป็นทางผ่านของการส่งอาวุธไปยังประเทศปลายทางโดยเฉพาะอาวุธหนัก และมักเป็นทางผ่านให้กับการลักลอบค้าอาวุธไปตามแนวชายแดน โดยเฉพาะส่งให้ชนกลุ่มน้อย การลักลอบนำเข้ามายังประเทศไทยสำหรับประเภทอาวุธปืน ปืนสั้น ปืนยาวและเครื่องกระสุน เป็นปัญหาความมั่นคงของพื้นที่จังหวัดตามแนวชายแดน อันเนื่องมาจากปัญหาการสู้รบตามแนวชายแดนและประเทศเพื่อนบ้าน พบว่าการเคลื่อนย้ายอาวุธสงครามที่มีการค้าขายตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ลำเลียงไปยังชายแดนไทย-เมียนมาร์ เพื่อส่งจำหน่ายให้กับชนกลุ่มน้อยมีจำนวนลดลง แต่ได้ปรากฏข่าวสารสำคัญว่า กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความต้องการอาวุธสงคราม ซึ่งอาจนำไปใช้ในการคุ้มกันลักลอบลำเลียงยาเสพติด รวมทั้งจำหน่ายต่อให้กับชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนไทย-เมียนมาร์ นอกจากนี้ยังตรวจพบ การลักลอบนำอาวุธสงครามเข้ามาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านทางเรือสินค้าต่างชาติที่เข้ามารับส่งสินค้าในพื้นที่จังหวัดสตูล ตลอดจนมีการลักลอบนำเข้าผ่านช่องทางตามภูมิประเทศทางบกตามแนวชายแดน ไทย-มาเลเซีย³⁸ หรือพื้นที่จังหวัดชายฝั่งทะเล โดยขนถ่ายผ่านทางเรือสินค้าและเรือประมง³⁹ ซึ่งถือเป็นเรื่องของนโยบายภายในที่จะต้องกำหนดมาตรการในการป้องกัน สกัดกั้น จากเหตุการณ์เมื่อปี พ.ศ. 2552 เจ้าหน้าที่ได้เข้าตรวจเครื่องบินลำเลียงเช่าเหมาลำ สัญชาติจอร์เจียซึ่งได้แวะจอดเติมน้ำมันที่ท่าอากาศยานดอนเมือง โดยพบอาวุธสงครามจำนวนมากน้ำหนักรวมเกือบ 40 ตัน เดินทางมาจากเกาหลีเหนือเพื่อต่อไปยังศรีลังกาโดยอาศัยประเทศไทยเป็นทางผ่าน ซึ่งแม้ประเทศไทยจะมีการ

³⁸ สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ .ศ.พ)2556-2560), [online]. Available from: http://planning.pn.psu.ac.th/Budget/data/south/strategy_6.pdf.

กำหนดมาตรการที่เกี่ยวกับการส่งผ่านและสามารถบังคับใช้กฎหมายต่อการลักลอบส่งผ่านครั้งนั้นได้ แต่ด้วยเหตุผลทางด้านการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่อยู่เบื้องหลังจึงไม่สามารถดำเนินการตามกฎหมายได้อย่างเต็มที่ แม้ว่าหากได้เข้าเป็นภาคีสันติสัญญา ก็อาจมิได้หมายความว่า จะจัดการกับปัญหาดังกล่าวให้หมดสิ้นไปได้

(3) นายหน้าหรือการกระทำเป็นนายหน้า

การซื้อขายอาวุธของประเทศไทยทำเป็นสัญญาซื้อขายอยู่ในรูปแบบของสัญญาระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล (G2G) เนื่องด้วยการซื้อขายอาวุธยุทธโธปกรณ์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง รัฐบาลจึงจำเป็นต้องมีบทบาทและอำนาจในการดำเนินการ รวมถึงการจัดสรรงบประมาณด้านต่างๆ เช่น การจัดเก็บ การขนส่ง เป็นต้น ทั้งนี้ ขั้นตอนของการเจรจาจัดซื้อนั้นมักต้องอาศัย “นายหน้า” แม้ว่าเป็นสัญญาแบบรัฐต่อรัฐ แต่ผู้ผลิตอาวุธก็คือบริษัทเอกชนในรัฐผู้ขายที่เข้าทำสัญญาด้วย ดังนั้นการเสนอขายอาวุธจากเอกชนให้แก่รัฐ นายหน้าจึงมีบทบาทในการจัดหาข้อมูลอาวุธในด้านต่างๆ รุ่น สมรรถนะ คุณภาพประสิทธิภาพ ประเทศหรือบริษัทผู้ผลิต ราคา เป็นต้น เนื่องจากการซื้อขายโดยมีนายหน้าเป็นคนกลางในการดำเนินการจะได้อาวุธที่ตรงกับความต้องการเพราะนายหน้าเป็นผู้ที่มีข้อมูลและแหล่งซื้อ ความรู้และช่องทาง ให้ความสะดวก รวมถึงจัดสรรบริการหลังการขายได้อีกด้วย ซึ่งการกระทำเป็นนายหน้าเช่นนี้เปิดช่องให้เกิดการคอร์รัปชันในระหว่างขั้นตอนของการจัดซื้อ การขอค่าคอมมิชชั่นหรือส่วนแบ่งจากมูลค่าของการขาย หรือแม้กระทั่งการซื้ออาวุธมาในราคาสูงแต่คุณภาพไม่คุ้มค่างับราคาที่จ่ายไป

กลางปี พ.ศ. 2560 เกิดกรณีการเป็นนายหน้าลักลอบค้าอาวุธ จากการจับกุมทหารอากาศท่านหนึ่งซึ่งยอมรับว่าเป็นนายหน้าลักลอบค้าอาวุธสงครามจากฝั่งประเทศกัมพูชา เพื่อส่งต่อให้กับชนกลุ่มน้อยด้านอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และกรณีของกลุ่มนายทหารและพลเรือนร่วมกันลักลอบค้าอาวุธโดยอาศัยการสั่งซื้อผ่านทางเฟซบุ๊ก ใช้วิธีการส่งผ่านทางไปรษณีย์ไปทั่วประเทศโดยได้ลักลอบนำออกจากหน่วยงานเพื่อจำหน่ายให้กับผู้ที่ชอบสะสมอาวุธ กลุ่มทหารที่สั่งซื้อไปเพื่อทดแทนอัตราอาวุธที่หายไปจากหน่วยที่ตนสังกัดในช่วงวงรอบการตรวจประจำปี ซึ่งหากเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ประเทศไทยจะต้องดำเนินการให้มีมาตรการเกี่ยวกับนายหน้าค้าอาวุธมาจดทะเบียนและขอใบอนุญาตกระทำการเป็นนายหน้า โดยต้องสำรวจข้อมูลนายหน้าที่มีอยู่ในประเทศไทย, ลักษณะหรือรูปแบบของนายหน้า, การเข้าสู่ขั้นตอนการเจรจาระหว่างรัฐบาลกับการจัดหา

นายหน้า และประเภทอาวุธที่มีการจัดหา รวมถึงชิ้นส่วนและอุปกรณ์ กระสุนและเครื่องกระสุน เพื่อนำไปสู่การปรึกษาหารือในการกำหนดขั้นตอนการจดทะเบียน เอกสารหลักฐานที่ต้องใช้ประกอบ การออกใบอนุญาตกระทำการเป็นนายหน้า

2.) มาตรการที่เกี่ยวกับการห้ามถ่ายโอน

จากหลักเกณฑ์ห้ามการถ่ายโอนอาวุธตามสนธิสัญญา ประเทศไทยจะต้องพิจารณาว่ามีมาตรการดังกล่าวหรือไม่ เพื่อรองรับการปฏิบัติตามสนธิสัญญาประเทศไทยจึงต้องพิจารณาพันธกรณีที่เกี่ยวข้องกับการห้ามถ่ายโอนซึ่งผู้เขียนได้วิเคราะห์ไว้แล้วในบทที่ 2* ทำให้ประเทศไทยจะต้องกำหนดมาตรการส่งออก นำเข้า ส่งผ่านหรือถ่ายลำที่เคร่งครัดมากขึ้นและต้องกำหนดมาตรการเพิ่มเติมในเรื่องของการกระทำเป็นนายหน้าค้าอาวุธที่ประเทศไทยมีเคยมีกฎหมายควบคุมมาก่อน ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงเรื่องของการวัดระดับ “การรับรู้” (Knowledge) ต่อการกระทำต่างๆที่จะเกิดขึ้นและการพิจารณาถึง “ความเสี่ยงที่สำคัญ” (Overriding Risk) ว่าความเสี่ยงใดจะมีน้ำหนักมากน้อยเพียงใด และมีปัจจัยหรือผลประโยชน์ใดบ้างที่จะเป็นข้อพิจารณาที่ทำให้เชื่อได้ว่าจะไม่เกิดความเสี่ยงขึ้นในการถ่ายโอน ดังนั้นประเทศไทยจึงต้องทำการศึกษาและคำนึงถึงวิธีการเพื่อใช้พิจารณาในแต่ละลักษณะการถ่ายโอนและแบ่งภาระหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.) มาตรการที่เกี่ยวกับการประเมินการส่งออก

ประเทศไทยมีผู้ใช้ส่งออก การผลิตของภาครัฐไม่ได้ผลิตเพื่อการส่งออกเพราะ ราชการไม่มีนโยบายการเพื่อการค้าการส่งออก การผลิตอาวุธของราชการดำเนินการโดยศูนย์การอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร กรมอุตสาหกรรมทหาร กระทรวงกลาโหม ซึ่งมีโรงงานผลิตดินส่งกระสุน เพื่อส่งให้เหล่าทัพอันเป็นการผลิตเพื่อใช้เฉพาะภายในประเทศและหากเป็นกรณีการผลิตอาวุธโดยเอกชนก็เป็นการผลิตให้กับราชการทหารหรือตำรวจเท่านั้น ซึ่งจะต้องมีใบคำสั่งทำ (Order) มาแสดงเพื่อขอรับใบอนุญาตผลิตและการผลิตในแต่ละครั้งจะต้องตรงตามจำนวนที่ได้ระบุไว้ มิให้มีการผลิตเพื่อเก็บหรือสต็อกสินค้า (Stock) ไว้เกินกว่าจำนวนที่ราชการได้สั่งให้ทำ ปัจจุบันโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน มีอยู่ประมาณ 9 โรงงาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงงานผลิตกระสุนปืน ระเบิด และสารเคมี สำหรับให้กับราชการทหารหรือตำรวจเพื่อการใช้ภายในประเทศเท่านั้น หากกล่าวถึง

* โปรดดู หน้า 47-63.

อาวุธที่ปลดประจำการแล้ว ก็ไม่มีนโยบายที่จะนำออกขายหรือส่งออกเป็นอาวุธมือสองเช่นกัน มีเพียงแต่การเก็บเข้าพิพิธภัณฑ หรือนำไปใช้เพื่อการวิจัยและพัฒนาต่อไป อย่างไรก็ตาม การส่งออกอาวุธของประเทศไทยที่เอกชนเป็นผู้ผลิต ได้แก่ สารเคมี ซึ่งถูกนำไปใช้เป็นสารตั้งต้นเพื่อการอุตสาหกรรมต่างๆ และมีการส่งออกชิ้นส่วน ส่วนประกอบต่างๆของอาวุธ เช่น ตี้นตะขาบรรดถึง, ข้อต่อสายพาน, ล้อสายพาน เป็นต้น

เนื่องด้วยสนธิสัญญาได้เน้นพันธกรณีการส่งออกโดยให้มีขั้นตอนประเมินก่อนการอนุญาตส่งออก โดยการนำกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องอื่นมาพิจารณาหากว่าการส่งออกอาวุธไปจะละเมิดต่อหลักกฎหมายซึ่งเป็นพันธกรณีที่สำคัญอย่างยิ่ง และเป็นข้อสำคัญที่ประเทศไทยจะต้องพิจารณาเพื่อให้มีมาตรการรองรับต่อข้อบ่งชี้กล่าวในสนธิสัญญา โดยพิจารณาพันธกรณีที่เกี่ยวกับการประเมินการส่งออกซึ่งผู้เขียนได้วิเคราะห์ไว้แล้วในบทที่ 2* ทำให้ประเทศไทยจะต้องกำหนดมาตรการส่งออกเพิ่มมากขึ้น จึงต้องศึกษาถึงวิธีการในการประเมินการส่งออกและแบ่งภาระหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าพันธกรณีในการประเมินการส่งออกนั้นทำให้ประเทศไทยจะต้องเพิ่มขึ้นตอนในการควบคุมการส่งออกให้มากกว่าเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง ซึ่งหากประเทศไทยจะต้องส่งออกจะต้องตั้งเกณฑ์พิจารณาว่าอะไรบ้างที่เป็นการละเมิดกฎหมายและเข้าข่ายเป็นการละเมิดอย่างร้ายแรงในรัฐผู้รับ ตามที่ผู้เขียนได้วิเคราะห์ไว้แล้วในบทที่ 2* นอกจากนี้ ประเทศไทยอาจจะต้องอาศัยการอ้างอิงจากแนวปฏิบัติระหว่างประเทศ และคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทั้งทางด้านกฎหมายระหว่างประเทศและผู้ปฏิบัติงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบการพิจารณาว่าจะมีการละเมิดในรัฐผู้รับหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการอนุญาต และการออกใบอนุญาต

3. การจัดหาข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การจัดหาข้อมูลซึ่งเป็นข้อมูลที่ต้องใช้ประกอบการพิจารณาการอนุญาตเป็นสิ่งสำคัญที่ประเทศไทยจะต้องดำเนินการจัดหาเพื่อตอบสนองต่อพันธกรณี โดยเฉพาะในเรื่องของการประเมินการส่งออก หากว่ามีกรณีละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศหรือกฎหมายมนุษยธรรม

* โปรดดู หน้า 63-82.

* โปรดดู หน้า 66-70. สำหรับการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง และ หน้า 70-75. สำหรับการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง

ระหว่างประเทศ จะต้องอาศัยข้อมูลเพื่อประกอบตัวชี้วัดในการประเมินว่าจะมีโอกาสหรือแนวโน้มที่จะเกิดการละเมิดต่อกฎหมายเหล่านั้นหรือไม่ อันเป็นเหตุให้ไม่สามารถส่งออกอาวุธไปได้

ทั้งนี้ การละเมิดอาจเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การจะได้มาซึ่งข้อมูลจึงต้องอาศัยทั้งการติดต่อกับหน่วยงานในระดับระหว่างประเทศ เช่น บรรดาองค์กรย่อยขององค์การสหประชาชาติ หน่วยงานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ องค์กรระดับภูมิภาค ซึ่งหากประเทศไทยจะต้องดำเนินการส่งออกแม้จะเป็นเพียงชิ้นส่วนและอุปกรณ์ หรือกระสุนและเครื่องกระสุนก็จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ดังกล่าว เพราะมีความสำคัญต่อการนำมาพิจารณาตัวชี้วัดที่จะต้องถูกต้องและชัดเจน มิเช่นนั้น หากละเอียดหรือผลการประเมินไม่ถูกต้องจนนำไปสู่โอกาสที่จะเกิดการละเมิดต่อกฎหมายได้นั้น ประเทศไทยจะต้องรับผิดชอบการไม่ปฏิบัติให้ได้ตามสนธิสัญญา ดังนั้น การติดต่อประสานงานระหว่างกันจึงเป็นเรื่องสำคัญ รวมไปถึงความร่วมมือระหว่างกันในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศเพื่อความเท่าทันต่อสถานการณ์ ข่าวสารข้อมูลความเป็นไปของโลกปัจจุบัน

4. การกำกับดูแล

เมื่อพิจารณาถึงของหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจและเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทั้งหลายที่รับผิดชอบในเรื่องของการค้าการถ่ายโอนอาวุธแล้วนั้น จะต้องมีการปรับตัวอย่างมากเลยทีเดียวเนื่องจากการส่งออกอาวุธจะต้องมีขั้นตอนเพิ่มขึ้นทั้งการพิจารณาถึงข้อห้ามการถ่ายโอนต่างๆรวมถึงการประเมินการส่งออกที่จะต้องคำนึงถึงการละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศฉบับต่างๆที่เกี่ยวข้องด้วยนั้น หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการศึกษาให้ความรู้เพิ่มเติมและอบรมเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศเหล่านั้นตามที่สนธิสัญญาได้กำหนดไว้ ถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้ปฏิบัติงานรับผิดชอบในด้านนี้ เพราะเป็นเรื่องทางด้านเทคนิคต้องอาศัยความเชี่ยวชาญ มิใช่เพียงแต่การพิจารณาเอกสาร ใบอนุญาตหรือข้อมูลเพียงทั่วไปเท่านั้น แต่ยังคงรับทราบถึงเหตุการณ์และสถานการณ์ในปัจจุบัน ติดตามข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นในประเทศหรือบริเวณภูมิภาคที่จะต้องถ่ายโอนหรือส่งออกอาวุธไป และพิจารณาถึงการมีอยู่ของสถานการณ์เหล่านั้นว่าเป็นการละเมิดในลักษณะใดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ รวมไปถึงขั้นตอนและกระบวนการต่างๆอีก เช่น การจดทะเบียน การจัดเก็บและบันทึกข้อมูล เป็นต้น

5. ปัจจัยอื่นๆ

นอกจากบรรดาข้อท้าทายที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีปัจจัยข้างเคียงอื่นๆที่ต้องพิจารณาในการเข้าร่วมเป็นภาคีซึ่งเป็นส่วนที่ประเทศไทยจะต้องคำนึงถึง เช่น

ปัจจัยทางด้านทรัพยากรที่ต้องใช้ นอกเหนือจากทรัพยากรที่เป็นตัวบุคคลผู้ปฏิบัติงานแล้ว นั้น ยังมีเรื่องของค่าใช้จ่ายหรืองบประมาณ หากจะเข้าร่วมเป็นภาคีต้องอาศัยการศึกษาและค้นคว้าวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญาที่ถูกต้อง นอกจากนี้จะต้องอาศัยเครือข่ายความร่วมมือและความเชื่อมโยงระหว่างกันในการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลและแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด ดังนั้นจึงต้องอาศัยโครงสร้างพื้นฐานที่ดีเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับกระบวนการต่างๆไม่ว่าจะเป็นเรื่องของระบบฐานข้อมูล ระบบอนุญาตและการออกใบอนุญาต การตรวจสอบยืนยัน เหล่านี้จะต้องอาศัยนโยบายที่เป็นรูปธรรมร่วมด้วยเพื่อขับเคลื่อนแนวทางในการเตรียมพร้อมปฏิบัติการตามสนธิสัญญา

ปัจจัยทางการเมือง ประเทศไทยจะต้องคำนึงถึงเรื่องของความมั่นคงภายในประเทศเป็นหลัก แต่ทั้งนี้ก็ต้องพิจารณาถึงบริบทรอบด้าน ทั้งความมั่นคงภายในภูมิภาคและท่าทีของประเทศต่างๆ เนื่องจากสนธิสัญญาระดับนี้สนับสนุนให้การค้าอาวุธระหว่างประเทศเป็นที่เปิดเผย โปร่งใส ทำให้ทราบถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสั่งซื้อ การถ่ายโอนส่งมอบอาวุธ รวมไปถึงจำนวนและประเภทของอาวุธที่มีการซื้อขายกันซึ่งอาจเป็นการเปิดเผยถึงข้อมูลที่มาจกจนเกินไปผลต่อความสามารถในการป้องกันประเทศ

จากข้อท้าทายของประเทศไทยที่ต้องเผชิญข้างต้นเป็นประโยชน์สำหรับการพิจารณาเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ลำดับต่อไป คือการเตรียมการรวมถึงขั้นตอนและกระบวนการต่างๆในการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาโดยจะต้องทำตามกระบวนการตามกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายภายในสำหรับการเข้าเป็นภาคีความตกลงระหว่างประเทศต่างๆของประเทศไทย กับทั้งพิจารณาและตระเตรียมการแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับต่อพันธกรณีในเรื่องของหลักเกณฑ์การค้าการถ่ายโอนอาวุธตามกฎหมายของประเทศไทยที่มีอยู่ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขต่อไปอย่างไร

บทที่ 4

กระบวนการเข้าร่วมเป็นภาคีในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013

จากการศึกษาบทที่ผ่านมาในเรื่องของหลักการ ขอบเขต พันธกรณีต่างๆที่ได้กำหนดไว้ในสนธิสัญญาแล้วจะเห็นได้ว่าเกี่ยวข้องกับหลายส่วนทั้งหน่วยงานราชการ เจ้าหน้าที่ ขั้นตอนและกระบวนการ แนวทางปฏิบัติต่างๆ อีกทั้งการดำเนินการเพื่อเข้าเป็นภาคีในสนธิสัญญาซึ่งถือเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ ประเทศไทยจึงต้องพิจารณาถึงกระบวนการทางกฎหมายโดยพิจารณาจากเนื้อหาของรัฐธรรมนูญภายในประเทศด้วย

นอกจากนี้ หากประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 จะต้องพิจารณาว่ากฎหมายภายในที่เป็นอยู่ในปัจจุบันสอดคล้องรองรับตามพันธกรณีของสนธิสัญญาหรือไม่ เพราะการเข้าเป็นภาคีในสนธิสัญญา รัฐภาคีจะต้องดำเนินการออกกฎหมายภายในมาบังคับใช้ให้สอดคล้องกับพันธกรณีของสนธิสัญญาด้วย

4.1. กระบวนการทางกฎหมายของประเทศไทยต่อการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013

การพิจารณาเข้าเป็นภาคีในสนธิสัญญาตามระบอบกฎหมายภายในของประเทศไทยและแนวปฏิบัติในการเข้าทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศนั้นมีความเกี่ยวข้องในกระบวนการและการดำเนินการของทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ

4.1.1. กระบวนการทางฝ่ายบริหารในการเข้าร่วมเป็นภาคีสนธิสัญญา

กระบวนการเข้าร่วมโดยฝ่ายบริหารเกี่ยวข้องกับขั้นตอนการลงนามต่อสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 อันเป็นอำนาจของฝ่ายบริหารในการทำความตกลงต่าง การดำเนินนโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งการใช้อำนาจดังกล่าวมีฐานทางกฎหมายรองรับการใช้อำนาจในมาตรา 23 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 การเข้าร่วมสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 อันเป็นหนังสือสัญญาระหว่างประเทศตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอำนาจของรัฐบาลในฐานะฝ่ายบริหารดังที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญ “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ” โดยทั้งนี้กระบวนการเข้าร่วมจะต้องได้รับความเห็นชอบ

จากคณะรัฐมนตรีเสียก่อนตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2548 มาตรา 4 วรรค 7 อันเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือที่เกี่ยวกับองค์การระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันรัฐบาลไทย¹ โดยมีสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นผู้เสนอเรื่องการลงนามเพื่อเข้าร่วมเป็นภาคีสันติสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ เพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา ซึ่งการเสนอเพื่อรับหลักการเข้าเป็นภาคีในสนธิสัญญาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับส่วนราชการต่างๆ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจึงขอความเห็นไปยังส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงกลาโหม กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการคลัง สำนักคณะกรรมการกฤษฎีกา และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ซึ่งส่วนราชการทั้งหมดเห็นควรให้คณะรัฐมนตรีพิจารณารับรองการลงนามสนธิสัญญา โดยไม่ต้องให้สัตยาบัน กระทั่งเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาและลงมติตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเสนอ คือ 1) อนุมัติให้ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีสันติสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 และ 2) มอบหมายให้กระทรวงการต่างประเทศพิจารณา

¹ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2548, มาตรา 4 การเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีให้เสนอได้เฉพาะเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) เรื่องที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีหรือให้ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี
 - (2) ร่างพระราชบัญญัติ ร่างพระราชกำหนด
 - (3) เรื่องที่ต้องเสนอให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภาอนุมัติหรือให้ความเห็นชอบ
 - (4) ร่างพระราชกฤษฎีกา
 - (5) ร่างกฎกระทรวงเกี่ยวกับนโยบายสำคัญที่คณะรัฐมนตรีกำหนด
 - (6) ร่างระเบียบ ร่างข้อบังคับ หรือร่างประกาศที่มีผลบังคับแก่ส่วนราชการโดยทั่วไป
 - (7) เรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือที่เกี่ยวกับองค์การระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันรัฐบาลไทย
 - (8) การริเริ่มโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีวงเงินตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด เว้นแต่โครงการลงทุนที่กำหนดในแผนงานที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติหรือเห็นชอบกับแผนงานนั้นแล้ว
 - (9) เรื่องที่ขอทบทวนหรือยกเว้นการปฏิบัติตามมติของคณะรัฐมนตรี ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศตาม (6)
 - (10) ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาที่มีลักษณะเป็นระเบียบปฏิบัติราชการทั่วไป หรือจะมีผลเป็นแนวบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการ
 - (11) เรื่องที่ต้องใช้งบประมาณแผ่นดินนอกเหนือจากที่ได้รับอนุมัติไว้แล้ว ตามกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรืองบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
 - (12) เรื่องที่นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลนำเสนอหรือมีคำสั่งให้เสนอคณะรัฐมนตรี
 - (13) เรื่องที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้เสนอคณะรัฐมนตรี
- เมื่อนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้ออกคำสั่งหรือมีมติตาม (12) หรือ (13) พ้นจากตำแหน่ง ให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีรวบรวมคำสั่งหรือมติที่มีลักษณะเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ในการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีที่เข้ารับราชการชุดใหม่พิจารณายืนยัน หรือยกเลิกภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายต่อรัฐสภา

แต่งตั้งผู้แทนผู้มีอำนาจเต็ม (Full Power) ในการลงนามเข้าร่วมเป็นภาคีสถิติสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ส่วนการให้สัตยาบันต่อสนธิสัญญาควรพิจารณาประเมินผลกระทบในรายละเอียดทั้งด้านกฎหมาย การค้า ความมั่นคงและการต่างประเทศเสียก่อนเพื่อนำเสนอต่อรัฐสภาให้พิจารณาในโอกาสต่อไป ดังนั้น การเข้าร่วมในสนธิสัญญาที่ประเทศไทยจะต้องดำเนินการนั้นจึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากฝ่ายนิติบัญญัติเกี่ยวกับการให้ความเห็นชอบด้วยในการดำเนินการตามระบอบของกฎหมายภายใน

ประเทศไทยได้ลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 โดยนายรชิต สิงหเสนี เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก เป็นผู้ลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาตินครนิวยอร์ก² ซึ่งได้เข้าร่วมลงนามเป็นลำดับที่ 123 ส่งผลให้ประเทศไทยมีสถานะเป็นรัฐผู้ลงนาม (Signatory State) การลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ครั้งนี้เป็นการลงนามโดยมีเงื่อนไขว่าต้องได้รับการให้สัตยาบันอีกครั้งหนึ่ง (Signature to ratification) ซึ่งการลงนามเป็นภาคีแรกเริ่มของสนธิสัญญานั้นแม้จะยังไม่ส่งผลเป็นการยินยอมเข้าผูกพัน แต่ประเทศไทยในฐานะที่เป็นรัฐผู้ลงนามก็มีพันธกรณีและหน้าที่ที่จะต้องละเว้นจากการกระทำใดๆที่ขัดขวางหรือทำให้วัตถุประสงค์ของสนธิสัญญานั้นเสียไป กล่าวคือ ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องหลีกเลี่ยงการกระทำใดๆซึ่งจะส่งผลเสียต่อวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของสนธิสัญญา ตามหลักที่ปรากฏในข้อ 18 ของอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969³ ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีได้เป็นภาคีแต่ด้วยหลักการดังกล่าวที่ปรากฏในอนุสัญญาเป็นการรวบรวมจากจารีตประเพณีระหว่างประเทศ⁴ ที่ได้รับการยอมรับและปฏิบัติสืบต่อกันมา ประเทศไทยจึงต้องเคารพและปฏิบัติตาม

² กระทรวงการต่างประเทศ, ไทยเป็นประเทศที่ ๑๒๓ ที่ลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ (the Arms Trade Treaty: Att) [online], 5 มกราคม 2559. Available from: <http://www.mfa.go.th/main/th/media-center/28/51614-ไทยเป็นประเทศที่-๑๒๓-ที่ลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยการ.html>

³ Vienna Convention on the Law of Treaties 1969, Article 18

A State is obliged to refrain from acts which would defeat the object and purpose of a treaty when:

(a) It has signed the treaty or has exchanged instruments constituting the treaty subject to ratification, acceptance or approval, until it shall have made its intention clear not to become a party to the treaty; or

(b) It has expressed its consent to be bound by the treaty, pending the entry into force of the treaty and provided that such entry into force is not unduly delayed.

⁴ Curtis A Bradley, "Unratified Treaties, Domestic Politics, and the U.S. Constitution," *Harvard International Law Journal*, (2007), 48.

ภายหลังจากที่ประเทศไทยได้ลงนามในสนธิสัญญาแล้ว ปัจจุบันอยู่ในระหว่างขั้นตอนของการพิจารณาเพื่อให้สัตยาบันในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ซึ่งกำลังอยู่ระหว่างการจัดตั้งคณะกรรมการด้านการประสานงานเกี่ยวกับสนธิสัญญา รวมทั้งด้านการแปลและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง

4.1.2. กระบวนการทางฝ่ายนิติบัญญัติในการเข้าร่วมเป็นภาคีสถิติสัญญา

สืบเนื่องจากสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ที่เป็นกฎหมายระหว่างประเทศ ดังนั้นการดำเนินการให้เป็นไปตามพันธกรณีภายใต้แนวทางการปฏิบัติของประเทศจะต้องพิจารณาให้ทราบก่อนตามระบอบกฎหมายภายในว่าผลของความตกลงระหว่างประเทศนั้นมีอยู่อย่างไร จะต้องปฏิบัติอย่างไรบ้างให้เป็นไปตามความตกลงระหว่างประเทศ จะต้องออกกฎหมายเพื่ออนุวัติการความตกลงระหว่างประเทศนั้นหรือไม่ ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวขึ้นอยู่กับทฤษฎีที่แต่ละประเทศใช้ว่าจะสามารถนำความตกลงระหว่างประเทศนั้นมาใช้ได้อย่างไร สำหรับประเทศไทย แม้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจะไม่ได้ระบุไว้โดยตรงว่าประเทศไทยยอมรับทฤษฎีทวินิยม (Dualism Theory) แต่สามารถพิจารณาสรุปได้จากถ้อยคำในตัวบทกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยทฤษฎีทวินิยม คือทฤษฎีที่กล่าวว่ากฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศต่างก็เป็นกฎหมายเพียงแต่อยู่ต่างระบบกัน ดังนั้นจึงไม่มีกฎหมายใดอยู่ในฐานะที่เหนือกว่า เมื่อมีการขัดกันจึงต้องถือว่าทั้ง กฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศที่ขัดกันนั้นต่างมีผลสมบูรณ์ กล่าวคือ กฎหมายระหว่างประเทศเป็นกฎหมายที่ใช้ในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐอธิปไตย ส่วนกฎหมายภายในใช้เป็นกฎหมายซึ่งอยู่ในตัวรัฐ ดังนั้น กฎหมายดังกล่าวจึงสามารถใช้ได้ทั้งคู่ เนื่องด้วยกฎหมายภายในถือหลักที่ว่า “เอกชนพึงยอมรับนับถือกฎหมายของรัฐ (State Legislation is to be obeyed)” ไม่เหมือนกับกฎหมายระหว่างประเทศ ถือหลักที่ว่า “สัญญาพึงได้รับการปฏิบัติตาม (Pacta Sunt Servanda)” ซึ่งเป็นเรื่องของผู้ที่เสมอภาคกันในฐานะคู่สัญญา จะเห็นได้ว่าทั้งสองมีวัตถุประสงค์ที่ แตกต่างกันและใช้กับความสัมพันธ์ทางสังคมที่ต่างกัน รวมทั้งใช้กับบุคคลในบังคับของกฎหมาย (Subject of Law) ที่แตกต่างกัน ฉะนั้นพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศไม่มีผลภายในประเทศ การที่รัฐต่างๆจะนำกฎหมายภายในกฎหมายระหว่างประเทศมาใช้บังคับคนชาติของตนได้จึงอาจจะต้องแก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายภายในของตนมารองรับ เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ หรือให้มีการแปลงรูป

(Transformation)* กฎหมายระหว่างประเทศเป็นกฎหมายภายในตามกระบวนการนิติบัญญัติหรือตามกระบวนการที่มีกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญของตนเสียก่อน ดังนั้นก่อนที่จะมีการนำมาบังคับใช้กับประชาชนภายในประเทศเป็นกฎหมายภายในจะต้องมีการอนุวัติการกฎหมายดังกล่าวก่อน

ดังนั้น การจะเข้าร่วมเป็นภาคีในสนธิสัญญาฉบับนี้จึงต้องพิจารณาถึงเงื่อนไขและขั้นตอนการเข้าทำสนธิสัญญาและพิจารณาว่าเป็นสนธิสัญญาประเภทใดตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ฉบับนี้ก่อให้เกิดพันธกรณีระหว่างประเทศตามกฎหมายระหว่างประเทศ เมื่อได้พิจารณาจากหลักที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 178 วรรค 2 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ระบุไว้ว่า “หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทย มีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือที่กระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา” แม้รัฐธรรมนูญของประเทศไทยใช้คำว่า “หนังสือสัญญา” แทนการใช้คำว่า “สนธิสัญญา” แต่ทั้งสองคำมีความหมายเดียวกัน⁵ โดยที่รัฐสภาเป็นผู้มีอำนาจในการวินิจฉัยว่าเอกสารใดจะเป็นหนังสือสัญญาตามมาตรา 178 วรรค 2 หรือไม่ ซึ่งพิจารณาจากความเห็นของส่วนราชการเจ้าของเรื่องเป็นหลัก เพราะเป็นเรื่องของการแบ่งแยกอำนาจระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ⁶ กล่าวโดยสรุป หนังสือสัญญาต่อไปนี้จะต้องขอรับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนดำเนินการให้มีผลผูกพัน⁷

1. หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย
2. หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่นอกอาณาเขต ซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญา หรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ
3. หนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง
4. หนังสือสัญญาที่มีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมี

* การแปลงรูป (Transformation) จากทฤษฎีของทวินิยมที่ว่ากฎหมายระหว่างประเทศกับกฎหมายภายในเป็นกฎหมายคนละระบบ จึงไม่นำกฎหมายระหว่างประเทศมาใช้เป็นกฎหมายภายในได้โดยตรง ดังนั้น หากต้องการนำมาใช้ต้องทำการการแปลงรูปให้กลายเป็น กฎหมายภายในเสียก่อน โดยวิธีการแปลงรูปนั้นอาจทำได้โดยการประกาศใช้ (Promulgation) อย่างเป็นทางการว่ารับรู้ให้กฎหมายระหว่างประเทศอันใดอันหนึ่งมีผลใช้บังคับใช้ได้ภายในประเทศ โดยส่วนมากจะเป็นการประกาศรับสนธิสัญญา (Promulgation of Treaty) และนอกจากการประกาศแล้ว การแปลงรูปอาจทำได้โดยวิธีออกกฎหมาย (Legislative Act)

⁵ อรรถนพ บุราณเศรษฐ, "รายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่อง มาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กับ การดำเนินการสัมพันธ์ระหว่างประเทศ", (2552). หน้า 2.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 31.

⁷ ลาวินัย ถนัดศิลปกุล, "บทบาทของรัฐสภากับกระบวนการทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศ และ ปัญหามาตรา 190 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550," วารสารกฎหมายสหทัยธรรมปริชา, (2551). เล่มที่ 20, ฉบับที่ 2.

นัยสำคัญ

5. หนังสือสัญญาที่จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา

เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 เป็นการจัดทำความตกลงระหว่างรัฐซึ่งเป็นสมาชิกของสหประชาชาติมีสาระสำคัญเป็นการกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศและหลักเกณฑ์ต่างๆ ในการควบคุมการส่งออก การนำเข้า การส่งผ่านหรือถ่ายลำ และการกระทำเป็นนายหน้า โดยใช้ถ้อยคำในลักษณะบังคับและมีการกำหนดรายละเอียดให้รัฐภาคีต้องปฏิบัติ ซึ่งแสดงให้เห็นเจตนาที่จะก่อให้เกิดผลผูกพันทางกฎหมายระหว่างกันตามกฎหมายระหว่างประเทศและโดยที่ในการปฏิบัติตามพันธกรณีที่กำหนดในสนธิสัญญาดังกล่าวจะต้องดำเนินการตราพระราชบัญญัติ เนื่องจากบทบัญญัติกฎหมายโดยทั่วไปของประเทศไทยไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติตามพันธกรณีในบางข้อตามสนธิสัญญา เช่น การกำหนดให้มีกฎหมายเพื่อควบคุมการกระทำเป็นนายหน้าค้าอาวุธ กรณีนี้จึงเข้าลักษณะเป็นหนังสือสัญญาตามมาตรา 178 วรรค 2 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560⁸ ซึ่งในระหว่างระยะเวลาดังกล่าวนี้จึงมีการพิจารณากฎหมายภายในที่มีอยู่ทั้งหมดในเรื่องที่เกี่ยวกับอาวุธว่ากฎหมายเหล่านั้นสอดคล้องกับพันธกรณีของสนธิสัญญาหรือไม่ มีบทบัญญัติที่เพียงพอแล้ว ต้องแก้ไข หรือหากไม่มีจำเป็นต้องเพิ่มเติมหรือไม่อย่างไร เพื่อการออกกฎหมายภายในรองรับ

ในทางปฏิบัติ การออกกฎหมายอนุวัติการตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญา จะต้องมีการดำเนินการให้เสร็จสิ้นก่อนที่ฝ่ายบริหารจะดำเนินการกระบวนการให้สัตยาบัน กล่าวคือ เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเห็นชอบกับความตกลงระหว่างประเทศแล้ว ฝ่ายบริหารจะยังไม่สามารถดำเนินการให้สัตยาบันกับความตกลงระหว่างประเทศดังกล่าวได้ทันที ด้วยเหตุที่ฝ่ายนิติบัญญัติมีความ

⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 178

พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขต ซึ่งประเทศไทย มีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือที่กระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ในการนี้ รัฐสภาได้พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง

หนังสือสัญญาที่กระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง ตามวรรคสอง หมายถึง หนังสือสัญญาเกี่ยวกับการค้าเสรี เขตศุลกากรร่วม หรือการให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หรือทำให้ประเทศต้องสูญเสียสิทธิในทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดหรือบางส่วน หรือการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

เมื่อมีปัญหว่าหนังสือสัญญาใดเป็นกรณีตามวรรคสองหรือวรรคสามหรือไม่ คณะรัฐมนตรีจะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยก็ได้ ทั้งนี้ ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ

จำเป็นต้องดำเนินการประชุมและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ออกมาเพื่ออนุวัติการกับความตกลงระหว่างประเทศที่ได้ทำขึ้นหรืออาจเป็นการดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องให้มีผลใช้บังคับเรียบร้อยเสียก่อน หากรัฐบาลไม่สามารถปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศได้เนื่องจากฝ่ายนิติบัญญัติยังไม่มีมาตรการกฎหมายรองรับต่อพันธกรณีระหว่างประเทศดังกล่าว อันเป็นผลให้ประเทศไทยยังไม่สามารถดำเนินการและปฏิบัติตามพันธกรณีได้ ทั้งนี้ การไม่ดำเนินการปฏิบัติให้เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศดังกล่าวอาจนำไปสู่ความรับผิดชอบของรัฐได้จากการละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศ ดังนั้น เมื่อมีการผ่านกฎหมายอนุวัติการโดยฝ่ายนิติบัญญัติตามกระบวนการตามกฎหมายภายในเรียบร้อยแล้ว ฝ่ายบริหารจึงจะไปดำเนินการให้สัตยาบันกับความตกลงระหว่างประเทศตามที่ได้รับความเห็นชอบ⁹ ซึ่งการให้ความเห็นชอบยินยอมเข้าผูกพันนั้นประเทศไทยสามารถให้ความยินยอมโดยมีเงื่อนไขหรือไม่มีเงื่อนไขก็ได้ กล่าวคือ หากเป็นการยินยอมโดยไม่มีเงื่อนไข ฝ่ายนิติบัญญัติเห็นชอบในการดำเนินการให้สัตยาบันต่อไปโดยไม่ต้องมีการตั้งข้อสงวนแต่อย่างใด หรือหากเป็นการยินยอมโดยมีเงื่อนไข ไม่ว่าจะเป็นการทำข้อสงวนว่าจะไม่ผูกพันตามข้อบทใดข้อบทหนึ่ง (Reservation) หรือคำแถลงเกี่ยวกับการตีความหรืออธิบายข้อบทนั้นๆ ตามความเข้าใจของรัฐภาคีเอง (Interpretative Declaration) กรณีนี้จึงแล้วแต่ที่ประเทศไทยเห็นสมควร

4.2. การเตรียมความพร้อมของประเทศไทยด้านกฎหมายเพื่อการปฏิบัติตามพันธกรณีตามสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013

จากการศึกษาถึงพันธกรณีอื่นที่เกี่ยวข้อง ข้อท้าทายและผลกระทบจากสนธิสัญญา และขั้นตอน กระบวนการและการพิจารณา รวมทั้งผลที่ประเทศไทยจะได้รับจากการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ในบทที่ผ่านมา หากประเทศไทยต้องการที่จะเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาจะต้องตรวจสอบและทบทวนกฎหมายภายในประเทศที่มีอยู่ว่ามีความหมายครอบคลุมถึงค่านิยมของอาวุธตามแบบตามสนธิสัญญามากน้อยเพียงใดและมีกฎหมายใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับอาวุธตามแบบที่ระบุตามค่านิยมของสนธิสัญญา อีกทั้งมีการบังคับใช้ในลักษณะที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับสนธิสัญญาหรือไม่ เพื่อที่จะเป็นแนวทางแก้ไขหรือออกกฎหมายเพิ่มเติมให้สามารถรองรับการปฏิบัติตามพันธกรณีได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเมื่อพิจารณาจากมุมมองของผลกระทบต่างๆ จากการเข้า

⁹ กองสนธิสัญญา กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ, คู่มือการทำสนธิสัญญาหรือข้อตกลงต่างๆ. (กรุงเทพมหานคร: กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ, 2547), หน้า 10.

เป็นภาคีสถิติสัญญาแล้ว ทำให้ทราบว่ามีความหมายภายในของไทยหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับสนธิสัญญาฉบับดังกล่าว ซึ่งมีมาตรการต่างๆในทางกฎหมายและทางปฏิบัติในเรื่องของการถ่ายโอนอาวุธจึงจะต้องมีการพิจารณาเรื่องการให้คำนิยาม (การค้า, ประเภทอาวุธ) หลักเกณฑ์ (การส่งออก, นำเข้า, ส่งผ่านหรือถ่ายลำ, นายหน้า) ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490, พระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ. 2550, พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 และพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกปืนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495

พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ถือเป็นกฎหมายเกี่ยวกับอาวุธปืนโดยเฉพาะ โดยได้กำหนดลักษณะความผิดและบทกำหนดโทษของความผิดที่เกี่ยวกับอาวุธปืนไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐมีจุดประสงค์ที่จะคุ้มครองความสงบสุขของประชาชนภายในรัฐมิให้ถูกคุกคามจากการกระทำความผิดที่มาจากการใช้อาวุธปืน รัฐจึงได้กำหนดมาตรการต่างๆขึ้นเพื่อควบคุมการดำเนินกิจกรรมของบุคคลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับอาวุธปืน อันมีเป้าหมายที่จะใช้บังคับกับเอกชนทั่วไป ยกเว้นหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจบางหน่วยงานที่ไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ โดยควบคุมกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการค้าการผลิต การส่งนำเข้า รวมถึงการครอบครองอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุน โดยบุคคลดังกล่าวจะสามารถดำเนินกิจกรรมได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากรัฐเป็นกรณีไป ดังนั้น เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือต้องการให้กิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับอาวุธปืนอยู่ในความควบคุมของรัฐ และสามารถตรวจสอบได้

พระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ. 2550 มีขึ้นเพื่อปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการอนุญาตและมาตรการในการควบคุมและตรวจสอบโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน (ซึ่งอาวุธในที่นี้ หมายถึง อาวุธปืน กระสุนปืน วัตถุที่สามารถส่งกำลังต้นอย่างแรง) รวมทั้งปรับปรุงบทกำหนดโทษและอัตราค่าธรรมเนียมให้เหมาะสมยิ่งขึ้นจากคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 37 ลงวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เนื่องจากได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว บทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาวะการณ์ในปัจจุบัน

พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการประกอบกิจกรรมของเอกชนหรือบุคคลทั่วไปในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาวุธยุทธภัณฑ์ โดยกิจกรรมที่กฎหมายประสงค์ที่จะควบคุม ได้แก่ การสั่งเข้ามา การนำเข้ามา การผลิต และการมี โดยที่มุ่งเน้นควบคุมการประกอบ

กิจกรรมของเอกชนหรือบุคคลทั่วไปเท่านั้น พิจารณาได้จากการไม่ใช้บังคับแก่ยุทธภัณฑ์ของราชการทหารหรือตำรวจ ซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ที่จะต้องถูกควบคุมนั้นให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่อง กำหนดยุทธภัณฑ์ที่ต้องขออนุญาตตามพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530

พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495 มีวัตถุประสงค์เพื่อความปลอดภัยของประเทศและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ จึงบัญญัติห้ามการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม เพื่อประโยชน์แห่งความปลอดภัยของประเทศ หรือเพื่อธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ โดยให้มีการควบคุมการส่งออกไปหรือการส่งผ่านป็นอกราชอาณาจักร ซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงครามนั้นให้มีการตราพระราชกฤษฎีกาขึ้น เพื่อการนี้จึงได้มีการออกพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2535 เพื่อกำหนดอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงครามที่จะต้องถูกควบคุมโดยเป็นไปตามบัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกา แต่ด้วยความในมาตรา 3 แห่งพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2552 ได้ยกเลิกบัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2535 ดังนั้น จึงให้ใช้บัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกาตามพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2552 (ฉบับที่ 2) ในปัจจุบันแทน

4.2.1. สารบัญญัติ

การเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ประเทศไทยจะต้องพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาวุธทั้งหมดเพื่อให้เห็นว่ากฎหมายที่มีอยู่นั้นสามารถรองรับการปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญาได้หมดหรือไม่ ไม่ว่าจะป็นคำนิยามของประเภทอาวุธ ลักษณะการถ่ายโอนต่างๆ เป็นต้น หากสอดคล้องจะต้องมีการปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมในส่วนใดบ้างและอย่างไร

4.2.1.1. คำนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

อาวุธที่อยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 คือ อาวุธ 8 ประเภทที่รวมเรียกว่า “อาวุธตามแบบ” (Conventional Arms) ซึ่งก็คือ อาวุธใดๆที่ใช้เพื่อการสู้รบอันเกี่ยวกับการทหารเสียส่วนใหญ่ที่มีป็นประเภทอาวุธที่มีอนุภาคทำลายล้างสูง จำพวกอาวุธเคมี อาวุธ

ชีวภาพและอาวุธนิวเคลียร์ ซึ่งกฎหมายของประเทศไทยได้จำแนกอาวุธเหล่านั้นแยกตามสมรรถนะของตัวอาวุธ เช่น อาวุธประเภทยิง ทั้ง ปล่อย หรือยานพาหนะทางบก น้ำ อากาศ และอุปกรณ์ เป็นต้น โดยพิจารณาได้จากกฎหมายดังต่อไปนี้

1.) อาวุธตามแบบ

แม้กฎหมายของประเทศไทยมิได้มีบทนิยามของคำว่า “อาวุธตามแบบ” ไว้ อย่างไรก็ตาม อาวุธที่อยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ทั้ง 8 ประเภท ไม่ว่าจะเป็นรถถังต่อสู้, ยานพาหนะต่อสู้หุ้มเกราะ, ระบบปืนใหญ่ที่มีลำกล้องขนาดใหญ่, อากาศยานต่อสู้, เฮลิคอปเตอร์โจมตี, เรือรบ, จรวดและฐานยิงจรวด และอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาต่างก็อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกฎหมาย ได้แก่

(1) พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490

“อาวุธปืน” หมายรวมตลอดถึงอาวุธทุกชนิดซึ่งใช้ส่งเครื่องกระสุน ปืนโดยวิธีระเบิดหรือกำลังดันของแก๊สหรืออัดลมหรือเครื่องกลไกอย่างไร ซึ่งต้องอาศัยอำนาจ ของพลังงาน และส่วนหนึ่งส่วนใดของอาวุธนั้นๆ ซึ่งรัฐมนตรีเห็นว่าสำคัญและได้ระบุไว้ในกฎกระทรวง¹⁰

ดังนั้น อาวุธปืน จึงหมายถึง

1. อาวุธปืนโดยตรง ได้แก่ อาวุธปืนที่ใช้สำหรับยิง โดยทั่วไปประกอบด้วย โครงปืน ลำกล้อง ชุดลั่นไก ลูกม่หรือชุดลั่นและส่วนอื่นๆที่จำเป็นเพื่อให้ใช้งานได้
2. นอกจากอาวุธปืนโดยตรงที่ได้กล่าวในข้อ 1. แล้ว ยังให้ความหมายรวมตลอดถึงอาวุธทุกชนิดซึ่งใช้ส่งเครื่องกระสุนปืน โดยวิธีระเบิดหรือกำลังของแก๊สหรืออัดลม หรือเครื่องกลไกอย่างไร ซึ่งต้องอาศัยอำนาจของพลังงาน ได้แก่ เครื่องยิงต่างๆซึ่งมีการทำงานลักษณะเดียวกันกับอาวุธปืน เช่น เครื่องยิงกระสุนระเบิด, เครื่องยิงจรวดต่อสู้รถถัง, เครื่องยิงจรวดต่อสู้อากาศยาน เป็นต้น¹¹ ซึ่งอยู่ในจำพวกอาวุธเบาด้วย

¹⁰ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490, มาตรา 4(1)

¹¹ วันทนี เลหาเพียงศักดิ์, เอกัตติศึกษากฎหมายเกี่ยวกับอาวุธปืน : ศึกษากรณีผลกระทบต่อภาครัฐกิจและประชาชนในประเทศไทย, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

จากวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ คำนิยามจึงมีแต่เพียงประเภทอาวุธปืน จำพวกอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเท่านั้น มิได้หมายรวมถึงอาวุธตามแบบชนิดอื่นด้วย อันเนื่องมาจากอาวุธปืนเป็นอาวุธที่อนุญาตให้หิมและใช้ได้ ดังนั้น จึงต้องมีพระราชบัญญัติอาวุธปืนที่ควบคุมแยกต่างหากออกมาเพื่อรองรับในประเด็นดังกล่าว

(2) พระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ. 2550 “อาวุธ” หมายความว่า อาวุธปืน หรืออาวุธอย่างอื่นซึ่งใช้ส่งกระสุนปืน โดยวิธีระเบิด หรือกำลังดันของก๊าซ หรืออัดลม หรือเครื่องกลไกอย่างใด ๆ ซึ่งต้องอาศัยอำนาจของพลังงาน รวมทั้งส่วนประกอบของสิ่ง นั้นด้วย¹²

จากวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ คำนิยามจึงมีแต่เพียงประเภทอาวุธปืน จำพวกอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเท่านั้น มิได้หมายรวมถึงอาวุธตามแบบชนิดอื่นด้วย

(3) พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 มิได้บัญญัติคำนิยามของอาวุธต่างๆไว้โดยตรง แต่ได้กล่าวถึงคำนิยามของ “ยุทธภัณฑ์” ซึ่งได้ให้หมายความว่า อาวุธ เครื่องอุปกรณ์ของอาวุธ สารเคมี สารชีววะ สารรังสี หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่อาจนำไปใช้ในการรบหรือการสงครามได้¹³ ซึ่งอาวุธตามแบบทั้ง 8 ประเภทที่สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 กำหนดนั้น เมื่อพิจารณาตามประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่อง กำหนดยุทธภัณฑ์ที่ต้องขออนุญาตตามพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 ให้ถือว่าอาวุธเหล่านั้นเป็น ประเภทยานพาหนะทางน้ำ ทางบกและทางอากาศ¹⁴ และ ประเภทอาวุธและเครื่องยิง ทิ้ง หรือปล่อย และอุปกรณ์¹⁵

(4) พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นนกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495 เช่นเดียวกันก็มีได้ให้คำนิยามอาวุธต่างๆ ไว้ แต่ได้ระบุไว้ในชนิดและประเภทอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม อันพึงควบคุมตาม บัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกาตามพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกป็นนกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.

¹² พระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ.2550, มาตรา 4 วรรค 3(1)

¹³ พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530, มาตรา 4

¹⁴ ประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่อง กำหนดยุทธภัณฑ์ที่ต้องขออนุญาต ตามพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530, ข้อ 2.1.3

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 2.1.1.

2552¹⁶ เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าอาวุธตามแบบทั้ง 8 ประเภทที่สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 กำหนดนั้นให้ถือเป็นประเภทยานพาหนะทางน้ำ ทางบกและทางอากาศ¹⁷ และประเภทอาวุธ และเครื่องยิง ทิ้ง หรือปล่อย และอุปกรณ์¹⁸

ดังนั้น สิ่งที่เป็นอุปสรรค คือ เรื่องของการจัดประเภท คำนิยาม กล่าวคือ สำหรับกฎหมายของประเทศไทย คำว่า “ยุทธภัณฑ์” ที่กล่าวมาข้างต้น มุ่งครอบคลุมอาวุธที่หลากหลาย ได้ระบุประเภทอาวุธไว้อย่างกว้าง เช่น คำว่า “ยานพาหนะรบ” “อากาศยานรบ” ซึ่งมิได้มีการอธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า หมายถึง สิ่งใดหรือยานพาหนะแบบใดบ้าง อีกทั้งมิได้มีการอธิบายถึงคุณสมบัติ/คุณลักษณะเฉพาะของอาวุธนั้นๆ กล่าวคือ ไม่เจาะจงรุ่น ขนาด หรือชนิดของอาวุธต่างๆให้ขึ้นอยู่กับการตีความและดุลยพินิจ พิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของตัวอาวุธนั้นๆ ประกอบกับคุณลักษณะ องค์ประกอบภายนอกกว่าเข้าข่ายเป็นอาวุธประเภทใดในบัญชีรายชื่อ เนื่องด้วยอาวุธในปัจจุบันประกอบกับเทคโนโลยี ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบ คุณสมบัติ สมรรถนะและประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น ดังนั้น หากบัญญัติลงในรายละเอียดทำให้ควบคุมได้ในวงแคบไม่เป็นการครอบคลุม กฎหมายไทยจึงเลือกที่จะบัญญัติไว้ในแบบกว้างเสียมากกว่าจึงทำให้ไม่สอดคล้องกับข้อบทของสนธิสัญญา

อย่างไรก็ตาม รายชื่ออาวุธที่อยู่ภายใต้การควบคุมของทั้งประกาศกระทรวงและบัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวต่างก็เป็นประเภทเดียวกัน พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับจึงต่างมุ่งให้ความสำคัญกับประเภทอาวุธทั้งหมดเหมือนกัน แต่ต่างกันในเรื่องของการควบคุม กล่าวคือ พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 มุ่งในเรื่องของการควบคุมการนำเข้าและการส่งผ่านอาวุธเหล่านั้น ส่วนพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495 มุ่งในเรื่องของการควบคุมการส่งออก

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 พระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 ประกอบประกาศกระทรวง และ

¹⁶ พระราชกฤษฎีกาตามพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495, มาตรา 4

¹⁷ บัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกาตามพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2552, ข้อ 1.3.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 1.1.

พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป่นนกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495 ประกอบพระราชกฤษฎีกา จะเห็นได้ว่า มีความสอดคล้องกับสนธิสัญญา แม้กฎหมายไทย จะมีได้จัดกลุ่มประเภทอาวุธทั้ง 8 ประเภท ให้อยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน แต่ต่างก็มีกฎหมายควบคุม ประเภทอาวุธเหล่านั้นอยู่ โดยที่พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 นั้นจะเน้นการควบคุมไปที่ อาวุธปืน ซึ่งอยู่ในจำพวกอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเป็นหลัก โดยที่ได้ระบุถึงลักษณะของการทำงาน และครอบคลุมไปถึงสิ่งที่โดยสภาพอาจไม่ใช่อาวุธ เพื่อพิจารณาว่าสิ่งใดจะเรียกได้ว่าเป็นอาวุธปืน แต่ มิได้มีการระบุชนิดและประเภทลงไปอย่างชัดเจน จึงทำให้สามารถใช้บังคับได้ครอบคลุมกว่า ทั้งนี้ ไม่ มีการแยกแยะอย่างชัดเจนไปว่าสิ่งใดบ้างเป็นอาวุธขนาดเล็กหรืออาวุธเบา ในขณะที่อาวุธตามแบบ ประเภทอื่น คือ รถถังต่อสู้ ยานพาหนะต่อสู้หุ้มเกราะ ระบบปืนใหญ่ที่มีลำกล้องขนาดใหญ่ อากาศ ยานต่อสู้ เฮลิคอปเตอร์จู่โจม เรือรบ จรวดและฐานยิงจรวด กฎหมายที่ควบคุมประเภทอาวุธเหล่านี้ คือ พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 และพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป่นนกราช อาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495 โดยที่พระราชบัญญัติทั้งสอง ฉบับนี้ ครอบคลุมประเภทอาวุธตามแบบที่อยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญาครบทั้ง 8 ประเภท ซึ่งภายใต้ประกาศกระทรวงและพระราชกฤษฎีกาได้รวมเอา ระบบปืนใหญ่ที่มีลำกล้องขนาดใหญ่ จรวดและฐานยิงจรวด และอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาไว้ในประเภทเดียวกัน ถือเป็นประเภทอาวุธ และเครื่องยิง ทิ้ง หรือปล่อย และอุปกรณ์ ส่วนรถถังต่อสู้ ยานพาหนะต่อสู้หุ้มเกราะ อากาศยานต่อสู้ เฮลิคอปเตอร์จู่โจม และเรือรบถือเป็นประเภทยานพาหนะทางน้ำ ทางบก และทางอากาศที่ใช้ใน กิจการทางทหารและเครื่องมือเครื่องใช้ที่อาจนำไปใช้ในการรบหรือการสงครามได้ มิได้มีการให้คำนิยามและมิได้มีการกำหนดลักษณะหรือคุณสมบัติของอาวุธตามแบบทั้ง 8 ประเภทไว้ เหมือนเช่นในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ที่ได้อ้างอิงตาม UN Register แต่สามารถ ตอบโจทย์ของสนธิสัญญาที่ให้มีการสร้างบัญชีควบคุมแห่งชาติได้ตามข้อ 5(2) ของสนธิสัญญา

ผู้เขียนมีความเห็นว่าตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 อาวุธที่อยู่ภายใต้บังคับ คือ อาวุธปืนซึ่งเป็นอาวุธปืนชนิดที่พลเรือนสามารถมีไว้ครอบครองหรือใช้ได้ จึงมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขการนำเข้า ส่งออกที่แตกต่างหากออกมาจากประเภทอาวุธปืนที่ใช้ในการสงครามที่อยู่ภายใต้ บังคับของพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 ซึ่งทั้งสองมีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบต่างกัน

กล่าวคือ พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ อยู่ภายใต้กระทรวงมหาดไทย¹⁹ ส่วนพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 อยู่ภายใต้กระทรวงกลาโหม²⁰

ดังนั้น เพื่อการพิจารณาในการปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญา จึงต้องศึกษาบทบัญญัติของทั้งสองฉบับไปด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นอาวุธปืนที่พลเรือนใช้หรืออาวุธปืนที่ใช้ในการสงคราม ก็ต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติการควบคุมนำเข้า ส่งออกของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ด้วยเช่นกัน

2.) กระสุนและเครื่องกระสุน

(1) พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490

“เครื่องกระสุนปืน” หมายความว่ารวมตลอดถึงกระสุนโดด กระสุนปราย กระสุนแตก ลูกกระเบิด ตอร์ปิโด ทุ่นระเบิดและจรวด ทั้งชนิดที่มีหรือไม่มีกรดแก๊ส เชื้อเพลิง เชื้อโรค ไอพิช หมอกหรือควัน หรือกระสุน ลูกกระเบิด ตอร์ปิโด ทุ่นระเบิดและจรวด ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกัน หรือ เครื่องหรือสิ่งสำหรับอัดหรือทำ หรือใช้ประกอบเครื่องกระสุนปืน²¹

ดังนั้น เครื่องกระสุน จึงหมายถึง

1. กระสุนปืนทั่วไป ซึ่งอาจเป็น กระสุนโดด (Slug) กระสุนปราย กระสุนแตก เช่น กระสุนปืน รีวอลเวอรี กระสุนปืนอัตโนมัติ กระสุนปืนไรเฟิล กระสุนปืนลูกซอง เป็นต้น
2. ลูกกระเบิดตอร์ปิโด ทุ่นระเบิด และจรวด ทั้งชนิดที่มีหรือไม่มี กรดแก๊ส เชื้อเพลิง เชื้อโรค ไอพิช หมอกหรือควัน หรือกระสุน ลูกกระเบิด ตอร์ปิโด ทุ่นระเบิด และจรวดที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกัน เช่น ทุ่นระเบิดสังหารแบบ M18 A1 (เคลโมร์) เป็นต้น
3. เครื่องหรือสิ่งสำหรับอัดหรือทำ หรือใช้ประกอบเครื่องกระสุนปืน เช่น ลูกกระสุนปืน (bullet), ปลอกกระสุนปืน (Cartridge Case), ดินส่งกระสุนปืน (Powder) และชนวนท้ายกระสุนปืน (Primer Cap) รวมทั้งสิ่งต่างๆ ที่ใช้อัดหรือประกอบเครื่องกระสุนปืนแบบอื่นๆ เช่น ปืนบรรจุปาก ก็จะมี

¹⁹ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธ พ.ศ. 2490, มาตรา 6
ให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

²⁰ พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530, มาตรา 5

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

²¹ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490, มาตรา 4(2)

ประกอบด้วย ฝอยกาบมะพร้าว เม็ดตะกั่ว หรือแก๊ปแผ่น หรือปืนอัดลมชนิดประกอบขึ้นเองก็จะเป็นลูกเหล็กของตลับลูกปืน เป็นต้น²²

จากวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ คำนียามจึงมีแต่เพียงเครื่องกระสุนที่ใช้สำหรับอาวุธปืนจำพวกอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเท่านั้น มิได้หมายรวมถึงอาวุธตามแบบชนิดอื่นด้วย

(2) พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 มิได้บัญญัติคำนียามของเครื่องกระสุนไว้โดยตรง แต่ได้กล่าวถึงคำนียามของ “ยุทธภัณฑ์” ซึ่งได้ให้หมายความว่า อาวุธ เครื่องอุปกรณ์ของอาวุธ สารเคมี สารชีวะ สารรังสี หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่อาจนำไปใช้ในการรบหรือการสงครามได้²³ กระสุนและเครื่องกระสุนจึงอยู่ในประเภทกระสุน วัตถุระเบิด ส่วนประกอบและอุปกรณ์²⁴

จากวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ กระสุนและเครื่องกระสุนมีทั้งของอาวุธปืนจำพวกอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาและอาวุธตามแบบชนิดอื่นด้วย

(3) พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495 เช่นเดียวกันก็ได้ให้คำนียามของเครื่องกระสุนไว้ แต่ได้ระบุไว้ในชนิดและประเภทอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม อันพึงควบคุม ตามบัญญัติท้ายพระราชกฤษฎีกาตามพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2552 กระสุนและเครื่องกระสุนจึงอยู่ในประเภทกระสุน วัตถุระเบิด ส่วนประกอบและอุปกรณ์²⁵

จากวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ กระสุนและเครื่องกระสุนมีทั้งของอาวุธปืนจำพวกอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาและอาวุธตามแบบชนิดอื่นด้วย

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 พระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 ประกอบประกาศกระทรวง และพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม

²² วันทนีย์ เลาทเพียงศักดิ์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 11

²³ พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530, มาตรา 4

²⁴ ประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่อง กำหนดยุทธภัณฑ์ที่ต้องขออนุญาต ตามพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530., ข้อ 2.1.2.

²⁵ บัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกาตามพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2552, ข้อ 1.2.

พ.ศ. 2495 ประกอบพระราชกฤษฎีกา จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับสนธิสัญญา โดยที่แม้ว่าสนธิสัญญาจะกล่าวถึงโดยการใช้ถ้อยคำในข้อบทเป็นนัยว่า “อะไรก็ตามที่ถูกลักขโมย ปลดปล่อย หรือส่งออก จากอาวุธตามแบบทั้ง 8 ประเภท คือ กระสุนและเครื่องกระสุน”²⁶ แต่กฎหมายไทยที่ระบุถึงเครื่องกระสุนไว้อย่างชัดเจนมีอยู่แค่ในเรื่องของกระสุนปืนที่ใช้กับอาวุธปืน ซึ่งอยู่ในจำพวกอาวุธขนาดเล็ก และอาวุธเบาเท่านั้น ซึ่งคำนิยามของเครื่องกระสุนที่ใช้กับอาวุธปืน นั้นจะมีความชัดเจนกว่าเครื่องกระสุนที่ใช้กับอาวุธตามแบบประเภทอื่น เนื่องจากเครื่องกระสุนของอาวุธปืนมีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ทั้งในพระราชบัญญัติอาวุธปืน พ.ศ. 2490 และพระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ. 2550 จะเห็นได้ว่ากฎหมายไทยได้ให้คำนิยามของเครื่องกระสุนปืนไว้กว้างกว่าสนธิสัญญา โดยที่ได้ระบุเจาะจงเป็นชื่อเรียกของเครื่องกระสุนหลายชนิดซึ่งครอบคลุมกระสุนปืนแทบทุกชนิด ในขณะที่เครื่องกระสุนที่อาจถูกลักขโมย ปลดปล่อย หรือส่งออกจากอาวุธตามแบบประเภทอื่นได้ คือ รถถังต่อสู้ ยานพาหนะต่อสู้หุ้มเกราะ ระบบปืนใหญ่ที่มีลำกล้องขนาดใหญ่ อากาศยานต่อสู้ เฮลิคอปเตอร์โจมตี เรือรบ จรวดและฐานยิงจรวด พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 และพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495 ครอบคลุมเครื่องกระสุนของอาวุธที่อยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญาทั้ง 8 ประเภท แม้มิได้มีการให้คำนิยามของเครื่องกระสุนไว้ แต่ถือเป็นยุทธภัณฑ์ที่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมซึ่งถือเป็นประเภทกระสุน วัตถุระเบิด ส่วนประกอบและอุปกรณ์

จากการพิจารณากฎหมายทั้งหมดที่กล่าวมา ประเทศไทยมีกฎหมายที่มีคำนิยามครอบคลุมเกี่ยวกับกระสุนและเครื่องกระสุนและได้กำหนดลักษณะการทำงานหรือประเภทที่เฉพาะเจาะจงมาก และกว้างกว่า ขณะที่สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 อธิบายเพียงแค่ว่าหากมีลักษณะการทำงานที่ถูกลักขโมย ปลดปล่อย หรือส่งออกจากอาวุธตามแบบทั้ง 8 ประเภทก็ถือเป็นเครื่องกระสุนแล้ว

²⁶ ATT, Article 3

Each State Party shall establish and maintain a national control system to regulate the export of ammunition/munitions fired, launched or delivered by the conventional arms covered under Article 2 (1), and shall apply the provisions of Article 6 and Article 7 prior to authorizing the export of such ammunition/munitions.

3.) ชิ้นส่วนและอุปกรณ์

(1) พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 โดยกฎกระทรวงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2491 ได้กล่าวถึงเรื่องชิ้นส่วนและอุปกรณ์ของอาวุธปืน ไว้ว่า ส่วนของอาวุธปืนดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็น "อาวุธปืน" ตามความในมาตรา 4 (1)²⁷ คือ ลำกล้อง, เครื่องลูกเลื่อน หรือส่วนประกอบสำคัญของเครื่องลูกเลื่อน, เครื่องลั่นไก หรือส่วนประกอบสำคัญของเครื่องลั่นไก และเครื่องส่งกระสุน ของกระสุน หรือส่วนประกอบสำคัญของสิ่งเหล่านี้

จากวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ คำนิยามจึงมีแต่เพียงชิ้นส่วนและอุปกรณ์ของอาวุธปืนเท่านั้น มิได้หมายรวมถึงอาวุธตามแบบชนิดอื่นด้วย

(2) พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 มิได้บัญญัติคำนิยามของชิ้นส่วนและอุปกรณ์ไว้โดยตรง แต่ได้กล่าวถึงคำนิยามของ "ยุทธภัณฑ์" ซึ่งได้ให้หมายความว่า อาวุธ เครื่องอุปกรณ์ของอาวุธ สารเคมี สารชีววะ สารรังสี หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่อาจนำไปใช้ในการรบหรือการสงครามได้²⁸

ดังนั้น ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ จึงอาจรวมอยู่ในเครื่องมือ เครื่องใช้และสิ่งอุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจวัด ตรวจจับ เทียบมาตรฐาน วิเคราะห์ ทดสอบ ประกอบ ซ่อมแซม ป้องกัน ทำลาย ค้นหาหรือใช้ประกอบกับสิ่งต่างๆ ตามข้อ 2.1.3.1 ถึง 2.1.3.19²⁹ ในพระราชบัญญัติซึ่งต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของกฎหมายฉบับนี้ แต่มิได้ระบุอย่างละเอียดว่าเป็นสิ่งใดบ้าง

(3) พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495 เช่นเดียวกันก็ได้ให้คำนิยามของชิ้นส่วนและอุปกรณ์ไว้ แต่ได้ระบุไว้ในชนิดและประเภทอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงครามอันพึงควบคุมตามบัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกาตามพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2552

²⁷ กฎกระทรวงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2491 ออกตามความในพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490, ข้อ 1

²⁸ พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530, มาตรา 4

²⁹ ประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่อง กำหนดยุทธภัณฑ์ที่ต้องขออนุญาตตามพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530, ข้อ 2.1.3.20.

ดังนั้น ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ จึงอาจรวมอยู่ในเครื่องมือ เครื่องใช้และสิ่งอุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจวัด ตรวจจับ เทียบมาตรฐาน วิเคราะห์ ทดสอบ ประกอบ ซ่อมแซม ป้องกัน ทำลาย ค้นหาหรือใช้ประกอบกับสิ่งต่างๆ ตามข้อ 1.3.1 ถึง 1.3.19³⁰ ในพระราชบัญญัติซึ่งต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของกฎหมายฉบับนี้ แต่มิได้ระบุอย่างละเอียดว่าเป็นสิ่งใดบ้าง

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 พระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 ประกอบประกาศกระทรวง และพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495 ประกอบพระราชกฤษฎีกา จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับสนธิสัญญา โดยที่แม้ว่าสนธิสัญญาจะกล่าวถึงโดยการใช้ถ้อยคำในข้อบทเป็นนัยว่า “อะไรก็ตามซึ่งอยู่ในรูปแบบที่สามารถนำไปประกอบเป็นอาวุธตามแบบทั้ง 8 ประเภท คือ ชิ้นส่วนและอุปกรณ์”³¹ แต่กฎหมายไทยที่ระบุถึงเรื่องชิ้นส่วนและอุปกรณ์อย่างชัดเจนมีอยู่แต่ในเรื่องของชิ้นส่วนและอุปกรณ์ที่ใช้กับอาวุธปืน ซึ่งจัดอยู่ในประเภทอาวุธขนาดเล็กเท่านั้น ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2491 ออกตามความในพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 ได้อธิบายไว้อย่างละเอียดว่าชิ้นส่วนที่จะถือได้ว่าเป็นส่วนของอาวุธปืนนั้นคืออะไรบ้าง และพระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ. 2550 ของส่วนประกอบไว้เช่นกัน ซึ่งนอกจากจะหมายถึงส่วนของอาวุธปืนแล้ว ตามคำนิยามของอาวุธ ที่พระราชบัญญัตินิยามไว้ อาจหมายรวมถึงทั้งอาวุธปืน หรืออาวุธอย่างอื่นซึ่งใช้ส่งกระสุนปืน โดยวิธีระเบิด หรือกำลังดันของก๊าซ หรืออัดลม หรือเครื่องกลไกอย่างไรๆ ดังนั้น ส่วนประกอบของอาวุธตามพระราชบัญญัตินี้ อาจจะรวมถึงส่วนประกอบของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา รวมทั้งอาวุธตามแบบประเภทอื่นด้วย ในขณะที่ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ของอาวุธตามแบบประเภทอื่น คือ รถถังต่อสู้

³⁰ บัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกาตามพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2552, ข้อ 1.3.20.

³¹ ATT, Article 4

Each State Party shall establish and maintain a national control system to regulate the export of parts and components where the export is in a form that provides the capability to assemble the conventional arms covered under Article 2(1) and shall apply the provisions of Article 6 and Article 7 prior to authorizing the export of such parts and components.

ยานพาหนะต่อสู้อากาศยาน ระบบปืนใหญ่ที่มีลำกล้องขนาดใหญ่ อากาศยานต่อสู้อากาศยาน เฮลิคอปเตอร์โจมตี เรือรบ จรวดและฐานยิงจรวด พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 และพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2945 โดยที่พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้ ครอบคลุมชิ้นส่วนและอุปกรณ์ของอาวุธที่อยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญาทั้ง 8 ประเภท แม้มิได้มีการให้คำนิยามของชิ้นส่วนและอุปกรณ์ไว้ แต่ถือเป็นยุทธภัณฑ์ที่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมซึ่งถือเป็นประเภทเครื่องมือ เครื่องใช้และสิ่งอุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจวัด ตรวจจับ เทียบมาตรฐาน วิเคราะห์ ทดสอบ ประกอบ ซ่อมแซม ป้องกัน ทำลาย ค้นหาหรือใช้ ประกอบกับสิ่งต่างๆตามที่ได้ระบุไว้โดยเฉพาะ

จากการพิจารณากฎหมายทั้งหมดที่กล่าวมา ประเทศไทยมีกฎหมายที่มีคำนิยามครอบคลุมเกี่ยวกับชิ้นส่วนและอุปกรณ์ของอาวุธปืนอย่างชัดเจน จึงควรจะต้องเพิ่มเติมในส่วนของยุทธภัณฑ์ให้มีคำนิยามของชิ้นส่วนและอุปกรณ์ที่เฉพาะลงไปเพื่อความเข้าใจประกอบการพิจารณา ขณะที่สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ที่อธิบายเพียงแค่ว่าหากสิ่งใดซึ่งอยู่ในรูปแบบที่สามารถนำไปประกอบเป็นอาวุธตามแบบทั้ง 8 ประเภทได้ก็ถือเป็นชิ้นส่วนและอุปกรณ์แล้ว

4.) การค้าอาวุธ

ในเรื่องของการค้าอาวุธตามแบบ สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 นั้นได้หมายถึงการค้าอาวุธระหว่างประเทศ โดยรวมกิจกรรมต่างๆ ทั้งการนำเข้า ส่งออก ส่งผ่านหรือถ่ายลำ และการกระทำเป็นนายหน้า ให้ถือว่าเป็นการถ่ายโอนอาวุธซึ่งครอบคลุมทั้งธุรกรรมที่เป็นทางพาณิชย์และที่ไม่เป็นทางพาณิชย์ ไม่ว่าจะมีการชำระเงินหรือไม่ เช่น การให้ การยืม การช่วยเหลือ ฯลฯ แต่ให้มีลักษณะทางกายภาพของการถ่ายโอนอาวุธจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง สำหรับประเทศไทยมิได้มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในเรื่องของการค้าอาวุธตามแบบไม่ว่าจะภายในประเทศหรือระหว่างประเทศ มีแต่ในส่วนของการค้าอาวุธปืนภายในประเทศ ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 เท่านั้น สำหรับอาวุธตามแบบประเภทอื่นมิได้มีกล่าวถึงไว้เพียงมาตรการการควบคุมในด้านการส่งออก นำเข้า ส่งผ่าน โดยส่วนที่เป็นข้อยกเว้นของการส่งออกอาวุธยุทธภัณฑ์ออกป็นอกราชอาณาจักร ได้ปรากฏว่าหากเป็นการกระทำโดยเปิดเผยในธุรกรรมการค้าตามปกติ ซึ่งได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม³² จะสามารถส่งออกได้ หมายความว่า เป็นการค้าที่เปิดเผย มี

³² พระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2535, มาตรา 5(3)

หลักฐานการทำสัญญาซื้อขาย มีเอกสารที่สามารถตรวจสอบได้ ดังนี้ พึงเห็นว่ายังไม่มี ความชัดเจน เป็นการเฉพาะในเรื่องดังกล่าว บทบัญญัติกฎหมายไทยยังขาดความชัดเจนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ความหมายและมาตรการควบคุม “การค้าอาวุธตามแบบ” ตามความหมายของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 จึงสมควรที่จะต้องมียกเว้นให้ชัดเจนเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการ บังคับใช้ต่อไปด้วย

4.2.1.2. การควบคุมการส่งออกและการประเมิณการส่งออก

1.) การควบคุมการส่งออก

การควบคุมการส่งออกซึ่งอาวุธปืน อาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน ชิ้นส่วนและ อุปกรณ์นั้น มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

(1) พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 มิได้มีบัญญัติเรื่องการส่งออกเอาไว้ มีแต่ในเรื่องของการส่งผ่าน ซึ่งจะอธิบายในหัวข้อต่อไป

(2) พระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ. 2550 ตามที่เอกชนสามารถจัดตั้ง โรงงานเพื่อผลิตอาวุธได้โดยต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่รัฐบาลกำหนด คือ ต้องมีการขอใบอนุญาตเพื่อ จัดตั้งโรงงานและการขายหรือจำหน่ายอาวุธนั้นให้เพียงแก่หน่วยงานตามมาตรา 7 นั่นก็คือ กระทรวงกลาโหม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ส่วนราชการอื่น หรือรัฐวิสาหกิจที่ได้รับยกเว้นไม่อยู่ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียม อาวุธปืนในการมีและใช้ตามที่กฎหมายกำหนด โดยห้ามมิให้ขายหรือจำหน่ายให้แก่บุคคลอื่น ไม่ว่าจะ โดยการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร หรือในราชอาณาจักร³³

อย่างไรก็ตาม มีบทบัญญัติที่เปิดช่องให้ผู้ผลิตสามารถส่งอาวุธที่ผลิตไปขายนอก ราชอาณาจักรได้ในมาตรา 32 วรรคสอง สามารถขายหรือจำหน่ายให้แก่บุคคลอื่น หรือได้รับอนุญาต จากรัฐมนตรีให้ขายหรือจำหน่ายไม่ว่าโดยการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร หรือขายหรือจำหน่ายใน ราชอาณาจักร โดยเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง กล่าวคือ ห้าม ขายหรือจำหน่ายอาวุธให้แก่บุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นการขายภายในราชอาณาจักร หรือการส่งออกไป

³³ พระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ. 2550, มาตรา 32

นอกราชอาณาจักกร อันนอกเหนือจากหน่วยงานราชการ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจาก คณะรัฐมนตรี ซึ่งกฎกระทรวงดังกล่าว คือ *กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการ ขออนุญาตขายหรือจำหน่ายอาวุธให้แก่บุคคลอื่น* นอกจากหน่วยงานตามมาตรา 7 พ.ศ. 2554 ซึ่งได้ กำหนดอาวุธที่ผู้รับใบอนุญาตอาจขออนุญาตขายหรือจำหน่ายให้แก่บุคคลอื่นนอกจากหน่วยงานตาม มาตรา 7 ได้โดยการส่งออกไปนอกราชอาณาจักกรต้องเป็นอาวุธที่เกินความต้องการของหน่วยงานตาม มาตรา 7³⁴ โดยที่จะต้องมีการยื่นคำขออนุญาตต่อกรมการอุตสาหกรรมทหาร ศูนย์การอุตสาหกรรม ป้องกันประเทศและพลังงานทหาร กระทรวงกลาโหม³⁵

(3) พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักกรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ใน การสงคราม พ.ศ. 2495

การควบคุมการส่งออกไปหรือการส่งผ่านไปนอกราชอาณาจักกรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ ในการสงคราม เพื่อประโยชน์แห่งความปลอดภัยของประเทศหรืออารังไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคง ระหว่างประเทศ จึงให้มีการกำหนดชนิดและประเภทของอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม ในบัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักกรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ ในการสงคราม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552 ซึ่งการส่งออกอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงครามเหล่านี้ ออกไปหรือผ่านไปนอกราชอาณาจักกรจะกระทำมิได้ เว้นแต่

1) เมื่อรัฐบาลต่างประเทศร้องขอให้มีการส่งออกไปหรือผ่านไปนอกราชอาณาจักกรตาม ข้อตกลงซึ่งได้ทำไว้กับรัฐบาล กล่าวคือ มีความตกลงระหว่างรัฐ (G2G)

2) อาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงครามของทางราชการซึ่งได้รับอนุมัติจาก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

3) เป็นการกระทำโดยเปิดเผยในธุรกิจเพื่อการค้าตามปกติซึ่งได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงกลาโหม กล่าวคือ เป็นการค้าที่มีการทำสัญญาซื้อขายอย่างเปิดเผย สามารถแสดงหลักฐาน และตรวจสอบได้

การส่งออกไปนอกราชอาณาจักกรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงครามจะต้องมี

³⁴ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการขออนุญาตขายหรือจำหน่ายอาวุธให้แก่บุคคลอื่นนอกจากหน่วยงานตามมาตรา 7 พ.ศ. 2554, ข้อ 2

³⁵ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 5

หนังสือของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเพื่อกำกับการส่งออกไปด้วยทุกครั้ง³⁶

ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการควบคุม อาจระบุข้อกำหนดดังต่อไปนี้ไว้ในพระราชกฤษฎีกาได้ด้วย

- 1) ประเทศหรือที่ที่ห้ามมิให้ส่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงครามออกไป
- 2) วิธีการเพื่อป้องกันการส่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงครามที่ควบคุม

ผ่านไปยังประเทศหรือที่ที่ห้ามตาม (1)³⁷

- 3) เงื่อนไขในการควบคุมตามความจำเป็นแก่พฤติการณ์

ในกรณียุทธภัณฑ์ที่จะส่งออกเป็นอาวุธยุทธภัณฑ์ตามบัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกป็นนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552 แล้วนั้นจะต้องมีหนังสือรับรองผู้ใช้ปลายทาง (End User Certificate) จากประเทศผู้นำเข้ามาแสดงเพื่อเป็นเอกสารประกอบการส่งเพื่อยืนยันตัวผู้รับและรับรองว่าจะนำอาวุธดังกล่าวไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กล่าวอ้างไว้ พร้อมทั้งเอกสารต่างๆ เพื่อใช้ประกอบในการขออนุญาต เช่น แบบฟอร์มคำขอรับหนังสืออนุญาตส่งออก สำเนาใบทะเบียนการค้า/ ใบทะเบียนพาณิชย์ คุณลักษณะเฉพาะ และคุณสมบัติของยุทธภัณฑ์ สำเนาสัญญาซื้อขาย/ ใบสั่งซื้อ สำเนาใบอนุญาตที่ได้รับตามพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กฎหมายไทยมีความเข้มงวดอย่างมากในเรื่องการแสดงเอกสารหลักฐานประกอบการส่งออกอาวุธยุทธภัณฑ์ และให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการศุลกากร เฉพาะอย่างยิ่งว่าด้วยการตรวจ การยึดและริบของหรือการจับกุมผู้กระทำความผิด การแสดงเท็จและการฟ้องร้องมาใช้บังคับแก่การควบคุมอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงครามด้วย³⁸ พร้อมทั้งเอกสารต่างๆ เพื่อใช้ประกอบในการขออนุญาต เช่น แบบฟอร์มคำขอรับหนังสืออนุญาตส่งออก สำเนาใบทะเบียนการค้า/ ใบทะเบียนพาณิชย์ คุณลักษณะเฉพาะ และคุณสมบัติของยุทธภัณฑ์ สำเนาสัญญาซื้อขาย/ ใบสั่งซื้อ สำเนาใบอนุญาตที่ได้รับตามพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กฎหมายไทยมีความเข้มงวดอย่างมากในเรื่องการแสดงเอกสารหลักฐานประกอบการส่งออกอาวุธยุทธภัณฑ์

³⁶ พระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกป็นนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2535, มาตรา 5

³⁷ พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495, มาตรา 4

³⁸ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 5

(4) ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้สินค้าที่ใช้ได้สองทางเป็นสินค้าที่ต้องขอ อนุญาตและกำหนดสินค้าที่ต้องปฏิบัติตามมาตรการจัดระเบียบในการส่งออกป็นนกราชาอาณาจักร พ.ศ. 2558

ประกาศกระทรวงฉบับนี้มีขึ้นเพื่อบังคับให้ปฏิบัติตามข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่ง สหประชาชาติ ที่ 1540 (2004) เมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2547 ซึ่งกำหนดให้ประเทศสมาชิก รวมถึงประเทศไทยจัดตั้งระบบการควบคุมขั้นตอนการส่งออกและการขนส่งสินค้าข้ามแดนเพื่อ ป้องกันการแพร่ขยายของเทคโนโลยีที่มีความเกี่ยวข้องกับอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง³⁹ และวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกำหนดรายการสินค้าที่ต้องมีการควบคุม เนื่องจากสินค้าบางประเภท สามารถนำไปผลิตและพัฒนาเป็นอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูงสำหรับการก่อการร้ายอันเป็น ภัยต่อความมั่นคงระหว่างประเทศ ซึ่งเรียกว่าสินค้าเหล่านั้นว่า “สินค้าที่ใช้ได้สองทาง” (Dual-use Items) หรือ DUI

สินค้าที่ใช้ได้สองทาง คือ สินค้าหรือเทคโนโลยีที่ซื้อขายกันทั่วไป แต่สามารถนำไปใช้ได้สอง ทางทั้งทางพาณิชย์และทางทหารที่สามารถนำไปใช้ออกแบบ/พัฒนา/ผลิต/ใช้/ดัดแปลงเป็นอาวุธที่ สามารถก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสิ่งมีชีวิต สิ่งก่อสร้าง และสภาพแวดล้อมในวงกว้าง ได้แก่ อาวุธนิวเคลียร์ อาวุธรังสี อาวุธเคมี และอาวุธชีวภาพ หรือที่เรียกว่า อาวุธที่มีอำนาจทำลาย ล้างสูง ซึ่งกฎหมายไทยก็มีการควบคุมการส่งออกเหล่านี้ภายใต้ความรับผิดชอบของกระทรวงต่างๆอยู่ แล้วตามที่กฎหมายแต่ละฉบับให้อำนาจไว้* สำหรับประกาศฉบับนี้ได้กำหนดรายการสินค้าที่ใช้ได้สอง

³⁹ สำนักงานที่ปรึกษาการศุลกากรประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงบรัสเซลส์, Custom Policy Monitoring Unit, ฉบับที่ 3 ประจําเดือนมิถุนายน 2559 [online], 3 พฤษภาคม 2560. Available from: http://brussels.customs.go.th/data_files/1607131426301684793225.pdf

* ประเทศไทยมีกฎหมายรองรับเรื่องการควบคุมการส่งออกอยู่ภายใต้กระทรวงต่างๆ ประกอบด้วย

1. กระทรวงกลาโหม โดยกรมอุตสาหกรรมทหาร รับผิดชอบการออกใบอนุญาตสินค้าอาวุธยุทธภัณฑ์ทางการทหาร สารเคมีที่ใช้ในการสงคราม สารเคมีและสารเคมีที่ใช้เป็นส่วนผสมของวัตถุระเบิด ภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นนกราชาอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495 และพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกป็นนกราชาอาณาจักร ซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2552 ฉบับที่ 2

2. กระทรวงอุตสาหกรรม โดยกรมโรงงานอุตสาหกรรม และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมวิชาการเกษตร กำกับดูแลการออกใบอนุญาตสินค้าสารเคมี สารตั้งต้น สารเคมีที่เป็นพิษ ภายใต้พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

3. กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กำกับดูแลการออกใบอนุญาตสารชีวภาพ เชื้อโรคในคนและสัตว์ เชื้อโรคนำมาผลิตเป็นอาวุธชีวภาพ ภายใต้พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2525

4. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ กำกับดูแลการออกใบอนุญาตแร่ธอเรียม และวัสดุ กัมมันตรังสีทุกชนิด ภายใต้พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504

ทางที่ต้องควบคุมไว้โดยแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ สินค้าที่ใช้ได้สองทาง (DUI Number) ตามบัญชี 1 และสินค้าที่ต้องปฏิบัติตามมาตรการจัดระเบียบหรือสินค้าที่เข้าข่ายเป็น DUI ตามพิกัดอัตราศุลกากร (HS Code) ตามบัญชี 2

สินค้าที่ใช้ได้สองทาง ในบัญชี 1 ท้ายประกาศกระทรวง ซึ่งเป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการส่งออกนอกราชอาณาจักร⁴⁰ จากการศึกษาพบว่ามียุทธภัณฑ์หลายรายการด้วยกันที่เป็นอุปกรณ์ส่วนประกอบ วัสดุ เชื้อเพลิงต่างๆ ที่สามารถใช้ได้กับขีปนาวุธ (Missile) ซึ่งขีปนาวุธเป็นอาวุธตามแบบประเภทหนึ่งที่อยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 แต่ทั้งนี้ บรรดาสินค้าเหล่านั้นในรายการสินค้าที่ใช้ได้สองทาง (List of Dual-Use Items) กำหนดว่าจะใช้ได้กับขีปนาวุธ ซึ่งเป็น “ระบบจรวดที่สมบูรณ์แบบและระบบอากาศยานไร้คนขับที่สามารถบรรทุกน้ำหนักเพื่อขนส่งได้อย่างน้อย 500 กิโลกรัม ที่มีพิสัยทำการอย่างน้อย 300 กิโลเมตร” จึงมิใช่ขีปนาวุธตามคำนิยามของสนธิสัญญาที่อ้างอิงตาม UN Register ซึ่งเป็นขีปนาวุธที่อยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญา คือ ขีปนาวุธที่มีพิสัยทำการอย่างน้อย 25 กิโลเมตรเท่านั้น ดังนั้น แม้ว่าสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 จะวางหลักเกณฑ์การถ่ายโอนต่อชิ้นส่วนและอุปกรณ์ต่างๆของอาวุธตามแบบ 8 ประเภทไว้ แต่หากคำนิยามของอาวุธตามแบบไม่ตรงกับที่สนธิสัญญานิยามไว้นั้น ก็มีโอกาสถือว่าชิ้นส่วนและอุปกรณ์เหล่านั้นจะตกอยู่ภายใต้ขอบของสนธิสัญญา กล่าวคือ อุปกรณ์ ส่วนประกอบ วัสดุ เชื้อเพลิง ตามบัญชีท้ายประกาศกระทรวงอยู่นอกเหนือจากขอบเขตการบังคับใช้ของสนธิสัญญา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. กระทรวงการคลัง โดยกรมศุลกากร อาศัยอำนาจภายใต้พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 กำกับดูแลการนำเข้าส่งออก การนำเข้าแล้วส่งออกกลับไป (Re-Export) การส่งผ่าน (Transit) และการขนถ่ายลำ (Transshipment)

6. กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการค้าต่างประเทศ อาศัยพระราชบัญญัติการส่งออกนอกและการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522

เอกสาร ที่ พณ. ๐๓๐๔/ว๑๓๘๓, เรื่อง การสัมมนา “Thailand-Japan Joint Export Control Seminar”, [online]. Available from: http://web.dft.go.th/Portals/2/ContentManagement/Document_Mod638/Thailand-Japan%20Joint%20Seminar@25550529-0950241887.pdf

⁴⁰ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้สินค้าที่ใช้ได้สองทางเป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาต และกำหนดสินค้าที่ต้องปฏิบัติตามมาตรการจัดระเบียบ ในการส่งออกนอกราชอาณาจักร พ.ศ. 2558, ข้อ 4

ให้สินค้าดังต่อไปนี้ เป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการส่งออกนอกราชอาณาจักร

(1) สินค้าที่ใช้ได้สองทางตามที่กำหนดไว้ในบัญชี 1 ท้ายประกาศนี้ ซึ่งมีรายละเอียดคุณลักษณะของสินค้าตามที่ปรากฏในรายการสินค้าที่ใช้ได้สองทาง (List of Dual-use Items) ท้ายประกาศนี้

(2) สินค้าที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการใช้สุดท้ายหรือผู้ใช้สุดท้ายที่เกี่ยวข้องกับอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง

สินค้าที่ต้องปฏิบัติตามมาตรการจัดระเบียบ ซึ่งเป็นสินค้าที่มีคุณสมบัติเข้าข่ายเป็น DUI หากจะส่งออกป็นนอกราชอาณาจักรจะต้องตรวจสอบว่ามีพิกัดอัตราศุลกากร (HS Code) ตรงตามบัญชี 2 ของท้ายประกาศหรือไม่ หากมีแต่ตรวจสอบแล้วว่าไม่เป็น DUI ผู้ส่งออกก็ต้องรับรองคุณสมบัติว่าไม่เป็น DUI ก่อนส่งออก⁴¹ โดยการรับรองสินค้าว่าสินค้าที่ส่งออกไม่เป็นสินค้าที่ใช้ได้สองทางตามให้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศประกาศกำหนด

อนึ่ง ประกาศนี้จะมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2561 เป็นต้นไป โดยมีได้เป็นการห้ามส่งออก แต่จะต้องขออนุญาตหากเป็นสินค้าตามบัญชี 1 ส่วนสินค้าตามบัญชี 2 จะต้องรับรองคุณสมบัติก่อนว่าไม่เป็น DUI จึงจะส่งออกได้นั้นเอง

จากการศึกษาพบว่า อาวุธตามแบบที่อยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 นั้นมีบางรายการที่มีพิกัดอัตราศุลกากรอยู่ในบัญชี 2 นี้ คือ เรือรบ (8906.100) และซีปนาวุธ และยุทธโธปกรณ์ที่คล้ายกัน และส่วนประกอบของของดังกล่าว รวมทั้งลูกปืน กระสุนปืนอื่นๆ และจรวด และส่วนประกอบของของดังกล่าว รวมถึงลูกปรายและหมอนลูกปืน (9306.90.00) ทั้งนี้แม้จะมีพิกัดอัตราศุลกากรตรงตามบัญชี 2 แต่ก็ยังไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นสินค้าที่ใช้ได้สองทางหรือไม่ จึงต้องอาศัยการแต่งตั้งคณะกรรมการหรืออนุกรรมการบริหารการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่ใช้ได้สองทางเพื่อช่วยกันกำหนดแนวทางหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขต่อไป

การถ่ายโอนอาวุธตามแบบที่อยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ประเทศไทยได้มีกฎหมายรองรับในเรื่องของการส่งออกโดยการพิจารณาว่าอาวุธเหล่านั้นเป็นประเภทสินค้าที่อยู่ในรายการสินค้าที่ใช้ได้สองทางหรือไม่ด้วย ถือเป็น การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความสัมพันธ์และความมั่นคงระหว่างประเทศได้อีกทางหนึ่ง ก่อให้เกิดประโยชน์ภายหลังการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญา กล่าวคือ ในเรื่องของการส่งออก ประเทศไทยจะได้รับการยอมรับว่ามีระบบควบคุม การจัดการที่ดี ได้มาตรฐานและสามารถเป็นศูนย์กลางของการผ่านแดนหรือถ่ายลำในภูมิภาคได้อย่างมีระบบ สร้างความเชื่อมั่นและน่าเชื่อถือในการประกันว่าการส่งสินค้าที่ใช้ได้สองทางออกไปจาก

⁴¹ อ้างถึงแล้ว, ข้อ 5

ให้สินค้าตามพิกัดอัตราศุลกากรที่กำหนดไว้ในบัญชี 2 ท้ายประกาศนี้ เป็นสินค้าที่ผู้ส่งออกต้องปฏิบัติตามมาตรการจัดระเบียบในการส่งออกป็นนอกราชอาณาจักร ดังต่อไปนี้

- (1) ขึ้นทะเบียนเป็นผู้รับรองตนเองไว้กับกรมการค้าต่างประเทศ
- (2) ให้การรับรองไว้ต่อกรมการค้าต่างประเทศว่าสินค้าที่ส่งออกไม่เป็นสินค้าที่ใช้ได้สองทาง

ประเทศไทยจะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมระหว่างประเทศ

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495 และพระราชกฤษฎีกาฯ จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยในเรื่องของการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรนั้น แม้จะมีการห้ามส่งออกอาวุธ แต่ก็มีเงื่อนไขและขึ้นอยู่กับดุลยพินิจ การอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งใช้บังคับกับทั้งกระสุนและเครื่องกระสุน หรือ ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ด้วย รวมทั้งมีข้อยกเว้นไม่ทำให้ใช้บังคับกับหน่วยงานของราชการ จึงขาดความสอดคล้องกับสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013

2.) การประเมินการส่งออก

การประเมินการส่งออกตามพันธกรณีตามสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 สำหรับประเทศไทยมิได้มีขั้นตอนในการประเมินการส่งออกอยู่ในกฎหมายฉบับใดจึงขาดความสอดคล้องกับสนธิสัญญาที่มีได้นำเอากฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องอื่นๆมาประกอบการประเมินเพื่อส่งออก ได้แก่ การทำลายสันติภาพและความมั่นคง การละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง การละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง อนุสัญญาหรือพิธีสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการก่อการร้าย อนุสัญญาหรือพิธีสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

ในเรื่องของเอกสารรายละเอียด ใบอนุญาตเพื่อการส่งออก หรือหนังสือรับรองผู้ใช้ปลายทาง สำหรับประเทศไทย เป็นไปตามกฎกระทรวงที่กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขออนุญาตที่ ออกเป็นหนังสืออนุญาตให้ขายหรือจำหน่ายให้แก่บุคคลอื่นนอกจากหน่วยงานตามมาตรา 7 โดยการส่งออกป็นอกราชอาณาจักร ทั้งนี้ ได้ระบุรายละเอียดต่างๆ ซึ่งถือได้ว่าครอบคลุมและชัดเจนมากกว่าที่สนธิสัญญาได้บัญญัติไว้

แม้กฎหมายภายในของประเทศไทยจะไม่ปรากฏเกณฑ์ในการพิจารณาการส่งออกอาวุธที่เชื่อมโยงกับพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศ แต่ไม่ได้หมายความว่าประเทศไทยจะยกขึ้นเป็นข้อกล่าวอ้างได้ว่าการพิจารณาส่งออกของไทยไม่ต้องคำนึงถึง และยังคงต้องผูกพันในฐานะกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป (General International Law) เช่น กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

และกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ⁴² เพราะหลักเกณฑ์ที่ต้องเคารพต่อกฎหมายระหว่างประเทศเป็นเงื่อนไขที่กำหนดอยู่ในข้อ 7 ของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 โดยสามารถแบ่งพันธกรณีระหว่างประเทศออกได้เป็น 2 กลุ่มเพื่อให้ง่ายต่อการนำไปพิจารณา คือ

กลุ่มพันธกรณีจากกฎหมายที่เป็นกฎหมายระหว่างประเทศหรือกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตาม ในเรื่องของสันติภาพและความมั่นคง กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งผู้เขียนได้วิเคราะห์ไว้แล้วในบทที่ 3*

กลุ่มพันธกรณีจากกฎหมายที่เป็นความตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีมีความผูกพันจะต้องปฏิบัติตาม ได้แก่ อนุสัญญาหรือพิธีสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการก่อการร้าย และอนุสัญญาหรือพิธีสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งผู้เขียนได้วิเคราะห์ไว้แล้วในบทที่ 3*

เมื่อกฎหมายของประเทศไทยไม่มีขั้นตอนในการประเมินการส่งออก ดังนั้นเรื่องของการขังน้ำหนักระหว่างประโยชน์ที่จะได้จากการถ่ายโอนกับความเสี่ยงที่สำคัญที่จะเกิดการละเมิดต่างๆขึ้น (Overriding Risk) พร้อมทั้งมาตรการลดความเสี่ยง (Mitigate Measure) จึงไม่มีเช่นกัน ในส่วนนี้เมื่อมีการพิจารณาแก้ไขกฎหมายให้รองรับกับพันธกรณีเพื่อกำหนดกระบวนการประเมินการส่งออกแล้วนั้นจะต้องพิจารณาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการถ่ายโอนอาวุธ พร้อมทั้งศึกษาถึงมาตรการลดความเสี่ยง เช่น การประกันผู้ใช้สุดท้าย (End user Assurance) การตรวจเช็คเพิ่มเติมโดยผ่านช่องทางทางการทูต มาตรการเสริมสร้างความปลอดภัยในการขนส่งอาวุธตามแบบ หรือการเพิ่มเงื่อนไขเฉพาะในข้อสัญญา ทั้งนี้ มาตรการลดความเสี่ยงที่จะต้องจัดทำขึ้นนั้นขึ้นอยู่กับประเภทของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นด้วย

⁴² ดังที่ปรากฏใน Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1996; Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 2004.

* โปรดดู ข้อ 3.2.2.1 ถึง ข้อ 3.2.2.3. ในหน้า 150-155.

* โปรดดู ข้อ 3.2.2.4. ถึง ข้อ 3.2.2.5. ในหน้า 155-165.

4.2.1.3. การควบคุมการนำเข้า

วัตถุประสงค์ในการนำเข้ามีทั้งเพื่อการใช้ เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างในการวิจัย ผลิต พัฒนา หรือเป็นการนำเข้าชิ้นส่วนมาเพื่อประกอบเป็นส่วนสำคัญขึ้น ดังนั้น ในการควบคุมการนำเข้าซึ่งอาวุธปืน อาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและส่วนประกอบนั้น มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

(1) พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน

พ.ศ. 2490

การนำเข้าภายใต้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ ตามวัตถุประสงค์ใช้บังคับเฉพาะแค่กับการนำเข้าอาวุธปืนและเครื่องกระสุน ซึ่งมีทั้งในลักษณะ “ส่ง” หมายความว่า ให้บุคคลใดส่งหรือนำเข้ามาจากภายนอกราชอาณาจักร⁴³ และ “นำเข้า” หมายความว่า นำเข้ามาจากภายนอกราชอาณาจักรไม่ว่าโดยวิธีใดๆ⁴⁴ ซึ่งข้อแตกต่างของการ “ส่ง” และ “นำเข้า” คือ การส่งเป็นการให้บุคคลอื่นดำเนินการนำเข้ามา แต่หากเป็นการนำเข้า บุคคลผู้นั้นเองเป็นผู้ดำเนินการนำเข้ามา⁴⁵ ซึ่งทั้งสองวิธีต่างก็เป็นการดำเนินการเพื่อนำเอาอาวุธเข้ามาในราชอาณาจักร โดยมีทั้งส่วนที่เป็นการนำเข้าเพื่อส่วนบุคคลและสำหรับการค้า

พระราชบัญญัตินี้มีการแบ่งการควบคุมออกเป็นอาวุธปืนส่วนบุคคลและอาวุธปืนเพื่อการค้า โดยหลักการสำคัญคือ ห้ามมิให้ผู้ใดทำ ซื่อ มี ใช้ ส่ง หรือนำเข้า ซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืน เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่⁴⁶ ซึ่งทั้งในส่วนอาวุธปืนส่วนบุคคลและอาวุธปืนเพื่อการค้าต่างก็กำหนดคุณสมบัติของบุคคลผู้ขอรับใบอนุญาตไว้⁴⁷

นอกจากจะพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตแล้วนั้น การขออนุญาตยังต้องคำนึงถึง ชนิดและขนาดของอาวุธปืนที่นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตให้ได้ตามมาตรา 7 หรือมาตรา

⁴³ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490, มาตรา 4(7)

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 4(8)

⁴⁵ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ หัวข้อ “มาตรการในการแก้ไขปัญหาการผลิตและการค้าอาวุธโดยผิดกฎหมาย (พิธีสารเพื่อต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธโดยผิดกฎหมาย)” ชุดโครงการวิจัย เรื่อง “การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (ระยะที่ 2)”,

⁴⁶ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490, มาตรา 7

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 13

24 ด้วย⁴⁸ และยังได้กำหนดประเภทอาวุธปืนที่ห้ามมิให้ออกใบอนุญาตสำหรับให้ทำ หรือสั่ง หรือนำเข้าซึ่งอาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนปืน เพราะอาวุธปืนบางประเภทอยู่ในความควบคุมของพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530

เงื่อนไขที่สำคัญ คือ ผู้รับอนุญาตให้ส่งอาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนปืน ต้องนำใบอนุญาตนั้นไปแสดงต่ออธิบดีกรมศุลกากรหรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีกรมศุลกากรมอบหมายเพื่อการนี้⁴⁹ ก่อนส่ง⁴⁹ แสดงให้เห็นว่าก่อนที่จะทำการส่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุน จะต้องไปดำเนินการขอใบอนุญาตก่อน แล้วจึงนำไปแสดงต่อศุลกากร อันเป็นการแจ้งให้ทราบว่าจะดำเนินการส่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนเข้ามาภายในราชอาณาจักร แล้วจึงสามารถดำเนินการส่งได้อย่างแท้จริง

สำหรับอาวุธปืนส่วนบุคคล เมื่ออาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนตามใบอนุญาตให้ส่งเข้ามาถึงแล้ว เป็นเรื่องของการขอใบอนุญาตมีและใช้อาวุธปืน ข้อนี้เปรียบเสมือนมาตรการหลังการนำเข้าอาวุธปืนมาแล้ว เพื่อมิให้มีการนำไปใช้ที่ผิดวัตถุประสงค์⁵⁰ ต่อจากนั้นให้ ผู้รับใบอนุญาตนำไปขออนุญาตมีและใช้ต่อนายทะเบียนท้องที่และภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับมอบไปจากพนักงานศุลกากร⁵¹ และหลังจากที่ได้ออกใบอนุญาต ให้นายทะเบียนทำเครื่องหมายประจำอาวุธปืนนั้นไว้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง⁵² อันเป็นมาตรการหนึ่งของการติดตามเพื่อประโยชน์ในการสืบหาหากนำอาวุธปืนดังกล่าวไปกระทำความผิด

สำหรับอาวุธปืนเพื่อการค้า เมื่ออาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนตามใบอนุญาตให้ส่งเข้ามาถึงแล้ว เป็นเรื่องของการจดทะเบียนและทำเครื่องหมายประจำอาวุธ โดยให้ผู้รับใบอนุญาตนำไปจดทะเบียนยังนายทะเบียนท้องที่ภายในกำหนดสามสิบวัน นับแต่วันที่รับมอบไปจากพนักงานศุลกากร และให้นายทะเบียนทำเครื่องหมายประจำอาวุธปืนนั้นไว้ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง⁵³

⁴⁸ กฎกระทรวง ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2522) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490, ข้อ 2

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 30

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 16

⁵¹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 20

⁵² เรื่องเดียวกัน, มาตรา 10

⁵³ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 32

ในกรณีของการวิจัย ผู้รับใบอนุญาต⁵⁴ ซึ่งประสงค์จะสั่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งวัตถุ หรือ อาวุธใดเพื่อใช้ในการผลิตอาวุธหรือเป็นตัวอย่างหรือเพื่อวิจัยเกี่ยวกับการผลิตอาวุธต้องได้รับ อนุญาตจากรัฐมนตรี และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดใน *กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการสั่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งวัตถุหรืออาวุธเพื่อใช้ในการผลิตอาวุธ หรือเป็นตัวอย่างหรือเพื่อวิจัยเกี่ยวกับการผลิตอาวุธ และการขนย้ายวัตถุหรืออาวุธที่ใช้ในการผลิตอาวุธ หรืออาวุธที่ผลิตขึ้น พ.ศ. 2554* จึงได้รับยกเว้นไม่ต้องขอรับอนุญาตและปฏิบัติตามกฎหมายอื่นในส่วนที่เกี่ยวกับการขออนุญาตสั่งหรือนำวัตถุหรืออาวุธนั้นเข้ามาในราชอาณาจักร และการมีกรรมสิทธิ์หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุหรืออาวุธดังกล่าว⁵⁵ ซึ่งในกฎกระทรวงได้กำหนด หลักเกณฑ์สำหรับวัตถุหรืออาวุธที่อาจได้รับอนุญาตให้สั่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร เป็นต้นว่า จะเป็นวัตถุหรืออาวุธที่ไม่สามารถหาได้ภายในราชอาณาจักร หรือเป็นวัตถุหรืออาวุธที่หาได้ภายใน ราชอาณาจักร แต่วัตถุหรืออาวุธดังกล่าวไม่มีคุณสมบัติ หรือประสิทธิภาพตามที่ต้องการหรือมีราคาสูง กว่าราคาวัตถุหรืออาวุธที่สั่งหรือนำเข้ามาจากนอกราชอาณาจักร หรือมีจำนวนไม่เพียงพอต่อความ ต้องการของผู้รับใบอนุญาต⁵⁶ และจะต้องมีหนังสืออนุญาตจากรัฐมนตรี โดยมีเอกสารหรือหลักฐาน ต่างๆ ตามที่ระบุไว้⁵⁷ ทั้งนี้ ในกรณีที่ได้ขออนุญาตนำเข้าเพื่อการวิจัยเกี่ยวกับการผลิตอาวุธสำหรับ หน่วยงานตามมาตรา 7 ให้ผู้รับหนังสืออนุญาตรายงานผลการวิจัยต่อเจ้ากรมการอุตสาหกรรมทหาร ทุกสามเดือนนับแต่วันที่นำเข้าและภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทำการวิจัยเสร็จ⁵⁸ เพื่อเป็นการ ตรวจสอบว่าได้มีการนำเข้ามาเพื่อวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริง

⁵⁴ ผู้รับใบอนุญาต ในที่นี้ หมายถึง ใบอนุญาตต่างๆ ตามมาตรา 11 ของพระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ. 2550 ซึ่งมี 4 ประเภท คือ

- (1) ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานทำอาวุธ
- (2) ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานประกอบอาวุธ
- (3) ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานซ่อมแซมอาวุธ และ
- (4) ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานเปลี่ยนลักษณะอาวุธ

⁵⁵ พระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ. 2550, มาตรา 25

⁵⁶ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการสั่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งวัตถุหรืออาวุธเพื่อใช้ในการผลิตอาวุธ หรือเป็นตัวอย่างหรือเพื่อวิจัยเกี่ยวกับการผลิตอาวุธ และการขนย้ายวัตถุหรืออาวุธที่ใช้ในการผลิตอาวุธ หรืออาวุธที่ผลิตขึ้น พ.ศ. 2554, ข้อ 2

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 3

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 6

(2) พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530

การนำเข้าภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้ มีทั้งในลักษณะ “สั่งเข้ามา” หมายความว่า สั่งเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งยุทธภัณฑ์⁵⁹ และ “นำเข้ามา” หมายความว่า นำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งยุทธภัณฑ์⁶⁰ ซึ่งความแตกต่างของการสั่งเข้ามาและการนำเข้ามา ก็คือ หากเป็นกรณีสั่งเข้ามา เป็นการให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดำเนินการนำเอาอาวุธเข้ามา ส่วนการนำเข้ามา เป็นการที่บุคคลผู้นั้นเป็นผู้ดำเนินการนำเอาอาวุธเข้ามาด้วยตนเอง

ทั้งนี้ ห้ามมิให้ผู้ใดสั่งเข้ามา นำเข้ามา ผลิต หรือมีซึ่งยุทธภัณฑ์ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจาก ปลัดกระทรวงกลาโหม โดยเงื่อนไขการอนุญาตอาจระบุไว้ในใบอนุญาตก็ได้ และการขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง⁶¹ ซึ่งก็คือ กฎกระทรวงการอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต และการออกใบแทนใบอนุญาต สั่งเข้ามา นำเข้ามา ผลิต หรือมีซึ่งยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2555 โดยในเรื่องของการขอใบอนุญาตนำเข้า ผู้ใดประสงค์จะขออนุญาตสั่งเข้ามา นำเข้ามา ผลิต หรือมีซึ่งยุทธภัณฑ์ ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาต⁶² พร้อมทั้งมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตห้ามมิให้ออกใบอนุญาตแก่บุคคลใดบ้าง⁶³ และในส่วนของประเภทอาวุธที่ต้องขอใบอนุญาตให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่อง กำหนดยุทธภัณฑ์ที่ต้องขออนุญาต ตามพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 ซึ่งได้กำหนดให้ อาวุธ เครื่องอุปกรณ์ของอาวุธ สารเคมี สารชีวะ สารรังสีหรือสารนิวเคลียร์ หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่อาจนำไปใช้ในการรบหรือการสงครามได้ ดังต่อไปนี้ เป็นยุทธภัณฑ์⁶⁴ ที่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุม โดยที่อาวุธตามแบบ 8 ประเภท กระสุนและเครื่องกระสุน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์นั้นอยู่ในจำพวกอาวุธ เครื่องอุปกรณ์ของอาวุธ เครื่องยิงหรือฉายพลังงานคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าและเครื่องมือเครื่องใช้ที่อาจนำไปใช้ในการรบหรือการสงคราม ได้แก่ ประเภทอาวุธและเครื่องยิง ทิ้ง หรือปล่อย และอุปกรณ์⁶⁵, ประเภทกระสุน

⁵⁹ พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530, มาตรา 4 วรรค 2

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 4 วรรค 3

⁶¹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 15

⁶² กฎกระทรวงการอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต และการออกใบแทนใบอนุญาต สั่งเข้ามา นำเข้ามา ผลิต หรือมีซึ่งยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2555, ข้อ 2

⁶³ พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530, มาตรา 16

⁶⁴ ประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่อง กำหนดยุทธภัณฑ์ที่ต้องขออนุญาต ตามพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530, ข้อ 2

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 2.1.1.

วัตถุดิบ ส่วนประกอบและอุปกรณ์⁶⁶ และประเภทยานพาหนะทางน้ำ ทางบก และทางอากาศที่ใช้ในกิจการทางทหารและเครื่องมือเครื่องใช้ที่อาจนำไปใช้ในการรบหรือการสงครามได้⁶⁷

ขั้นตอนการนำเข้า ในกรณียุทธภัณฑ์ที่จะนำเข้าเป็นอาวุธยุทธภัณฑ์ตามประกาศกระทรวงกลาโหมกำหนดยุทธภัณฑ์ที่ต้องขออนุญาตตามพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 จะต้องมีการออกหนังสือรับรองผู้ใช้ปลายทาง (End User Certificate) ให้กับผู้ที่นำเข้าอาวุธยุทธภัณฑ์มาในราชอาณาจักร เพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการส่งออกแสดงให้แก่ประเทศผู้ส่งออก อันเป็นการยืนยันตัวผู้รับและรับรองว่าอาวุธดังกล่าวจะถูกนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของผู้นำเข้าจริง

ทั้งนี้ บทบัญญัติทั้งหลายข้างต้นไม่สามารถนำไปใช้กับสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (องค์การมหาชน)* ได้ เนื่องจากความจำเป็นที่จะต้องสั่งเข้ามา นำเข้ามา ผลิต หรือมีซึ่งยุทธภัณฑ์เพื่อการวิจัยและพัฒนาตามภารกิจที่ได้รับ เพื่อให้การดำเนินการวิจัยและพัฒนายุทธภัณฑ์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้รับการยกเว้นไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 ซึ่งจะต้องมีการออกกฎกระทรวงกลาโหม⁶⁸ มารับรองว่าหน่วยงานดังกล่าวไม่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 ในขณะนี้มียอยู่เพียงหนึ่งฉบับเท่านั้น คือ *กฎกระทรวง กำหนดยุทธภัณฑ์ของสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (องค์การมหาชน) ที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2555*

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 พระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 และประกาศกระทรวงฯ และกฎกระทรวงฯ จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีกฎหมายที่มีมาตรการในการนำเข้าซึ่งบัญญัติไว้ได้ครอบคลุมกว่าสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 กล่าวไว้ กล่าวคือ ตามสนธิสัญญามีได้ระบุให้มีการควบคุมการนำเข้าด้วยมาตรการอะไรบ้าง อีกทั้งยังไม่บังคับใช้ต่อเครื่องกระสุน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์อีกด้วย มีเพียงการให้มีเอกสารประกอบการนำเข้าหรือหนังสือรับรองผู้ใช้ปลายทางหรือการ

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 2.1.2.

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 2.1.3.

* สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (องค์การมหาชน) มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ด้านยุทธโศปกรณ์ เทคโนโลยีป้องกันประเทศ และดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องหรือต่อเนื่องกับการพัฒนาเทคโนโลยีป้องกันประเทศ

⁶⁸ พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530, มาตรา 6(2)

ใช้ปลายทาง สำหรับประเทศไทย มีบทบัญญัติทั้งในเรื่องของประเภทอาวุธที่ต้องขออนุญาต ประเภท อาวุธที่ห้ามออกใบอนุญาต รวมไปถึงการกำหนดอัตราปริมาณการนำเข้า ใบอนุญาตนำเข้า หนังสือ รับรองผู้ใช้ปลายทาง คุณสมบัติของผู้ขอใบอนุญาตนำเข้า แบบการยื่นขออนุญาต เงื่อนไข หลักฐาน และเอกสารประกอบ ขั้นตอนต่างๆ ตามที่กฎหมายได้กำหนดรายละเอียดไว้ เพราะมิได้สิ้นสุดแค่การ นำเข้ามาภายในราชอาณาจักร แต่ยังมีมาตรการหลังจากที่ได้นำเข้ามาแล้ว อย่างเช่น การขอ ใบอนุญาตมีและใช้ การจดทะเบียน การทำเครื่องหมายบนอาวุธ เป็นต้น ซึ่งบังคับใช้กับทั้งการนำเข้า อาวุธปืนและเครื่องกระสุน แต่ชิ้นส่วนและอุปกรณ์มิได้มีการกล่าวถึง

4.2.1.4. การควบคุมการส่งผ่านหรือถ่ายลำ

การพิจารณาคำนิยามของการส่งผ่านหรือถ่ายลำนั้นเกี่ยวข้องกับพิธีการทางศุลกากรตาม พระราชบัญญัติศุลกากร ฉบับที่ 21 พ.ศ. 2557 ให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การนำเข้าเพื่อการ ผ่านแดนหรือการถ่ายลำออกนอกราชอาณาจักร ให้เป็นไปตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยพิธี การศุลกากรที่เรียบง่ายและสอดคล้องกัน (International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures) หรือมีชื่ออย่างไม่เป็นทางการว่า อนุสัญญาเกียว โต (ฉบับแก้ไข) (Revised Kyoto Convention: RKC) โดยให้มีการเพิ่มบทนิยามคำว่า “ การผ่าน แदन ” และ “ การถ่ายลำ ” ในมาตรา 2 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469 ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2543⁶⁹

คำว่า “ การผ่านแดน ” หมายความว่า การปฏิบัติพิธีการศุลกากรเพื่อขนส่งของผ่าน ราชอาณาจักรจากท่าหรือที่แห่งหนึ่งที่ขนส่งเข้ามาไปยังท่าหรือที่อีกแห่งหนึ่งที่ขนส่งออกไป ภายใต้อการควบคุมของศุลกากร โดยมีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของการขนส่งอยู่นอกราชอาณาจักร ไม่ ว่าการขนส่งนั้นจะมีการขนถ่ายของเพื่อเปลี่ยนยานพาหนะ การเก็บรักษาของในคลังสินค้า การ เปลี่ยนภาชนะบรรจุของเพื่อประโยชน์ในการขนส่ง หรือการเปลี่ยนรูปแบบของการขนส่งของด้วย หรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ จะต้องไม่มีการใช้ประโยชน์ใดๆ ซึ่งของนั้นในราชอาณาจักร

คำว่า “ การถ่ายลำ ” หมายความว่า การปฏิบัติพิธีการศุลกากรเพื่อลำเลียงถ่ายของจาก ยานพาหนะหนึ่งที่ขนส่งของเข้ามาไปยังอีกยานพาหนะหนึ่งที่ขนส่งของออกไปภายในท่าหรือที่แห่ง เดียวกันภายใต้อการควบคุมของศุลกากร โดยมีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของการขนส่งอยู่นอก

⁶⁹ พระราชบัญญัติศุลกากร ฉบับที่ 21 พ.ศ.2557, มาตรา 3

ราชอาณาจักร

ทั้งนี้ โดยวิธีทั้งหมดดังกล่าวจะต้องไม่มีการนำของออกมาใช้ เปลี่ยนแปลง ซ่อมแซม ประกอบ หรืออื่นใดก็ตาม

(1) พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ในเรื่องของการส่งผ่านนั้น เป็นกรณีของอาวุธปืนสำหรับบุคคลหรือพลเรือนมิใช่ ครอบครองได้โดยการห้ามมิให้ผู้ใดนำอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน ผ่านราชอาณาจักร เว้นแต่จะได้รับ หนังสืออนุญาตจากรัฐมนตรี โดยผ่านราชอาณาจักรได้เฉพาะแต่ทางด่านศุลกากรซึ่งรัฐมนตรีได้ กำหนดไว้⁷⁰ ซึ่งมีใช้อาวุธปืนที่ใช้ในการสงคราม ดังเช่นในพระราชบัญญัติควบคุมอาวุธยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 (ที่จะพิจารณาในหัวข้อถัดไป)

(2) พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ใน การสงคราม พ.ศ. 2495 ประกอบพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกป็นนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธ ยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2535 มิให้มีการส่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการ สงครามตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติออกไปหรือผ่านไปนอกราชอาณาจักร เว้นแต่⁷¹

1) เมื่อรัฐบาลต่างประเทศร้องขอให้มีการส่งออกป็นนอกราชอาณาจักร ตามข้อตกลงซึ่งได้ทำไว้กับรัฐบาล

2) อาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงครามของทางราชการซึ่งได้รับอนุมัติจาก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

3) เป็นการกระทำโดยเปิดเผยในธุรกิจเพื่อการค้าตามปกติซึ่งได้รับอนุมัติจาก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

การส่งผ่านไปนอกราชอาณาจักรจะต้องมีหนังสือของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเพื่อกำกับการส่งผ่านไปด้วยทุกครั้ง ซึ่งก็เป็นหลักเกณฑ์เช่นเดียวกับการส่งออก

⁷⁰ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490, มาตรา 70

⁷¹ พระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกป็นนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2535, มาตรา 5

(3) พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 เป็นกรณีที่ยานพาหนะจะขอผ่านราชอาณาจักร แต่มียุทธภัณฑ์อยู่ในยานพาหนะดังกล่าวด้วย ดังนี้ จะต้องแจ้งต่อพนักงานศุลกากร ด่านแรกที่มาถึงจากนอกราชอาณาจักร เพื่อจะได้มีการควบคุมหรือเก็บยุทธภัณฑ์นั้นไว้จนกว่ายานพาหนะนั้นจะออกไปจากราชอาณาจักร⁷²

ผู้เขียนมีความเห็นว่าแม้จะมีการให้คำนิยามของการผ่านแดน (Transit) และการถ่ายลำ (Transshipment) ตามพระราชบัญญัติศุลกากร ฉบับที่ 21 พ.ศ. 2557 แต่เนื่องด้วยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาวุธที่มีอยู่ ได้ใช้คำว่า “การส่งผ่าน” หรือ “ผ่าน” มิได้ใช้คำว่า “การผ่านแดน” และไม่ได้มีการกล่าวถึง “การถ่ายลำ” แต่อย่างใดอีกด้วย แม้จะมาจากคำภาษาอังกฤษคำเดียวกัน คือ “Transit” แต่ความหมายและการนำไปใช้นั้นแตกต่างกันไปตามแต่ละกระทรวง ทบวง กรม

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 และพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495 จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีกฎหมายที่มีมาตรการในการควบคุมการส่งผ่านซึ่งบัญญัติไว้ได้ครอบคลุมกว่าสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 กล่าวคือ ตามสนธิสัญญามีได้ระบุถึงคำนิยามและการควบคุมการส่งผ่านและถ่ายลำว่าเป็นอย่างไร มีมาตรการอะไรบ้าง อีกทั้งยังไม่บังคับใช้ต่อเครื่องกระสุน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์อีกด้วย สำหรับประเทศไทย มีบทบัญญัติทั้งในเรื่องการให้คำนิยาม “การผ่านแดน” และ “การถ่ายลำ” ที่เป็นไปตามมาตรฐานสากลพร้อมกับมีบทบัญญัติและมาตราที่ควบคู่ไปกับพิธีการทางศุลกากร แม้จะมีการห้ามผ่านแต่ก็มีเงื่อนไขและขึ้นอยู่กับดุลยพินิจการอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

กฎหมายภายในของไทยซึ่งผู้เขียนเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติต่างๆแล้ว พบว่าในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการนำเข้า ส่งออก มีข้อสังเกตได้ว่าใช้บังคับเฉพาะเอกชนเท่านั้น เช่นในพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 มาตรา 5, พระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ. 2550 มาตรา 6 และพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 มาตรา 6 โดยมีข้อยกเว้นไม่ใช้กับอาวุธหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับ

⁷² พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530, มาตรา 25

ความมั่นคงของประเทศ ไม่เพียงแต่ระบุภายในพระราชบัญญัติเท่านั้น แต่ได้ออกเป็นกฎกระทรวง ได้แก่ กฎกระทรวง กำหนดยุทธภัณฑ์ของสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (องค์การมหาชน) ที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2555, กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขออนุญาตขายหรือจำหน่ายอาวุธให้แก่บุคคลอื่น นอกจากหน่วยงานตามมาตรา 7 พ.ศ. 2554, กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการสั่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งวัตถุหรืออาวุธเพื่อใช้ในการผลิตอาวุธ หรือเป็นตัวอย่างหรือเพื่อวิจัยเกี่ยวกับการผลิตอาวุธ และการขนย้ายวัตถุหรืออาวุธที่ใช้ในการผลิตอาวุธ หรืออาวุธที่ผลิตขึ้น พ.ศ. 2554

ดังนั้น การที่มีข้อยกเว้นเช่นนี้ อาจก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้ เช่น อาจมีเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนอาศัยข้อยกเว้นตามกฎหมายนี้ในการกระทำความผิดได้

4.2.1.5. การควบคุมการกระทำเป็นนายหน้า

สำหรับประเทศไทยยังไม่มีข้อบทกฎหมายฉบับใดที่กล่าวถึงเรื่องของนายหน้าในการค้าอาวุธ มีเพียงแต่บทบัญญัติที่อธิบายเกี่ยวกับการเป็นนายหน้า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น ที่ว่า นายหน้า คือ ผู้ซึ่งช่องให้ได้เข้าทำสัญญา หรือจัดการให้ได้ทำสัญญา เพื่อค่าบำเหน็จ⁷³

ดังนั้น หากจะต้องมีกฎหมายควบคุมในเรื่องดังกล่าวเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ประเทศไทยจะต้องพิจารณาออกกฎหมายที่กำหนดถึงค่านิยามของนายหน้า (Broker) และการกระทำเป็นนายหน้า (Brokering) มาตรการ กระบวนการ ขั้นตอน เพื่อควบคุมนายหน้าและการกระทำเป็นนายหน้าที่ชัดเจน รวมทั้งกำหนดบทลงโทษ หากได้มีการฝ่าฝืนกฎหมายดังกล่าวเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาได้อย่างแท้จริง

แนวทางสำหรับการควบคุมนายหน้าของประเทศไทยตามกฎหมายภายในกับการกระทำการเป็นนายหน้าที่เกิดในดินแดนของรัฐ (National Jurisdiction) จะต้องมีการออกกฎหมายที่สามารถจะบังคับใช้ได้กับบุคคลที่กระทำการเป็นนายหน้าซึ่งมีสัญชาติ หรือมีที่อยู่อาศัย หรือได้จดทะเบียนในประเทศไทย โดยมาตรการเพื่อควบคุมอาจจะมีใช่แค่การให้นายหน้ามาจดทะเบียนหรือออกใบอนุญาตกระทำการเป็นนายหน้าเท่านั้น แต่สามารถออกมาตรการใดๆอื่นอีก ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจให้เป็นไปตามความเหมาะสม เพื่อให้ตอบสนองสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาที่ได้รับการอนุวัติการมา

⁷³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 845

ในกรณีที่เกิดกิจกรรมการกระทำเป็นนายหน้า (Brokering) ภายในประเทศแต่บุคคลดังกล่าวเป็นคนต่างด้าว⁷⁴ ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 นั้นห้ามมิให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจที่เกี่ยวกับความปลอดภัยหรือความมั่นคงของประเทศตามที่กำหนดไว้ในบัญชีสอง⁷⁵ ซึ่งในบัญชีสอง หมวด 1 กำหนดถึงธุรกิจที่เกี่ยวกับความปลอดภัยหรือความมั่นคงของประเทศที่คนต่างด้าวไม่สามารถทำการผลิต การจำหน่ายและการซ่อมบำรุงได้ มีอยู่ด้วยกัน 4 ประเภท คือ 1) อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน ดินปืน วัตถุระเบิด 2) ส่วนประกอบของอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด 3) อาวุธยุทโธปกรณ์ เรือ อากาศยาน หรือยานพาหนะทางการทหาร และ 4) อุปกรณ์หรือส่วนประกอบของอุปกรณ์สงครามทุกประเภท เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีโดยการอนุมัติของคณะรัฐมนตรี ดังนั้น นายหน้าผู้มีฐานะเป็นคนกลางในการจัดจำหน่าย เมื่อเป็นคนต่างด้าวแล้วจึงไม่สามารถประกอบธุรกิจดังกล่าวได้ หากฝ่าฝืนจะมีโทษทั้งจำคุกและปรับ และการที่ไม่ได้จดทะเบียนหรือไม่มีใบอนุญาตให้กระทำการเป็นนายหน้าในประเทศไทยแล้วนั้นจึงเป็นประเด็นที่ว่าจะใช้กฎหมายใดบังคับกับนายหน้าคนดังกล่าวได้ ในกรณีของประเทศไทย พิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญาของไทยกำหนดไว้ว่า แม้ผู้กระทำความผิดจะอยู่นอกราชอาณาจักร แต่ได้เกิดความผิดในราชอาณาจักรไทย ถือเป็นความผิดและจะต้องรับโทษ

“มาตรา 5 ความผิดใดที่การกระทำแม้แต่ส่วนหนึ่งส่วนใดได้กระทำในราชอาณาจักรก็ดี ผลแห่งการกระทำเกิดในราชอาณาจักร โดยผู้กระทำความผิดให้ผลนั้นเกิดในราชอาณาจักร หรือโดยลักษณะแห่งการกระทำผลที่เกิดขึ้นควรเกิดในราชอาณาจักร หรือย่อมจะเล็ง เห็นได้ว่าผลนั้นจะเกิดในราชอาณาจักรก็ดี ให้ถือว่าความผิดนั้นได้กระทำในราชอาณาจักร” กล่าวคือ กรณีนายหน้ามิได้อยู่ในประเทศไทย แต่ทำให้เกิดธุรกรรมต่างๆ ในไทย ถือว่าเกิดการกระทำเป็นนายหน้า (Brokering) ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้น ดังนั้น หากนายหน้าคนดังกล่าวมิได้ปฏิบัติตามมาตรการเงื่อนไขที่เกี่ยวกับนายหน้าตามที่กฎหมายไทยได้บัญญัติไว้ ก็ถือว่าเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายไทย แม้จะอยู่นอกราชอาณาจักรไทยก็ตาม และหากแม้บุคคลมีสัญชาติไทยหรือมีที่อยู่อาศัยในประเทศไทยหากฝ่าฝืนมาตรการเงื่อนไขการควบคุมนายหน้าที่กฎหมายกำหนดไว้โดยปราศจากการจดทะเบียนหรือใบอนุญาตกระทำการเป็นนายหน้า หรือฝ่าฝืนต่อมาตรการอื่นที่มี เช่น มิได้จัดหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง หรือเสนอข้อมูลเท็จเพื่อ

⁷⁴ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542, มาตรา 4

⁷⁵ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 8

ขอรับใบอนุญาต หรือมิได้แจ้งต่อหน่วยงานที่มีอำนาจในการเปลี่ยนแปลงข้อมูลใดๆ หรือมิได้เก็บรักษาบันทึกกิจกรรมการกระทำเป็นนายหน้าไว้ (Brokering Record) เป็นต้น ให้มีบทลงโทษทางอาญาต่อการฝ่าฝืนเหล่านี้

4.2.1.6. การป้องกันการเบี่ยงเบนระหว่างการถ่ายโอน

สำหรับประเทศไทยยังไม่มีข้อบทกฎหมายที่กล่าวเรื่องของการเบี่ยงเบนระหว่างขั้นตอนการถ่ายโอนอาวุธ จึงต้องมีการศึกษาถึงลักษณะของการเบี่ยงเบน สาเหตุ ความหมาย และวิธีการที่นำไปสู่การเบี่ยงเบน เพื่อนำไปสู่การพิจารณาออกมาตรการในเรื่องดังกล่าวต่อไป

ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าข้อบทในเรื่องดังกล่าวจะเป็นการสร้างภาระให้กับประเทศไทยมากขึ้น หากจะต้องจัดหาวิธีการป้องกันการเบี่ยงเบนระหว่างการถ่ายโอนอาวุธเพื่อรองรับพันธกรณีตามสนธิสัญญา เนื่องด้วยการเบี่ยงเบนการถ่ายโอนอาวุธมีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ดังนั้น วิธีการเพื่อป้องกันการเบี่ยงเบนจึงต้องมาจากการรวบรวมข้อมูล การศึกษา การวิเคราะห์ การร่วมมือกันระหว่างรัฐภาคีในการแบ่งปันวิธีการ มาตรการ และแนวทางปฏิบัติ รวมไปถึงการให้ความรู้และพัฒนาบุคลากรเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เท่าทันอีกด้วย

4.2.1.7. การห้ามถ่ายโอน

การถ่ายโอนตามคำนิยาม หมายถึงกิจกรรมต่างๆ ทั้งการส่งออก การนำเข้า การส่งผ่านหรือถ่ายลำ และการกระทำเป็นนายหน้า ดังนั้นแม้จะไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำเป็นนายหน้าค้าอาวุธ แต่กฎหมายที่มีบทบัญญัติในการห้ามส่งออก ห้ามนำเข้า และห้ามส่งผ่านหรือถ่ายลำนั้นมีอยู่ เพียงแต่ไม่ได้รวบรวมกิจกรรมเหล่านั้นไว้ในฉบับเดียวกันอันจะเรียกได้ว่าเป็นการห้ามถ่ายโอน ซึ่งกฎหมายเหล่านี้ผู้เขียนได้วิเคราะห์ไว้แล้วข้างต้น*

กฎหมายฉบับที่แสดงถึงการห้ามถ่ายโอนอย่างชัดเจน คือ พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495 โดยการกำหนดชนิดและประเภทของอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงครามตาม บัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552 ซึ่งในพระราชกฤษฎีกาข้อ 5 ห้ามมิให้มีการส่งออกไปหรือผ่านไปนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม และอาจมีการระบุข้อกำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาเพื่อห้ามมิให้ส่งอาวุธ

* โปรดดู ข้อ 4.2.1.2. ถึง ข้อ 4.2.1.4 ในหน้า 206-221.

ยุทธภัณฑ์ต่อประเทศหรือที่ห้ามมิให้ส่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงครามออกไปด้วย⁷⁶

ข้อกำหนดดังกล่าวที่ได้ระบุถึงประเทศที่ห้ามมิให้ส่งอาวุธยุทธภัณฑ์ไปนั้น สอดคล้องกับ มาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธ (Arms Embargo) โดยข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่ง สหประชาชาติ ซึ่งกรรมการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์จะเป็นผู้ออกประกาศกระทรวงตามข้อมติ ดังกล่าวเพื่อใช้บังคับเป็นการภายในประเทศ จะเห็นได้ว่ามีเพียงในส่วนของข้อมติของคณะมนตรี ความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ซึ่งเป็นมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธเท่านั้นที่ประเทศไทยในฐานะรัฐ สมาชิกของสหประชาชาติตกอยู่ภายใต้พันธกรณีที่จะต้องนำเอามาตรการตามข้อมติดังกล่าวมาปฏิบัติ ภายใต้กฎหมายภายในของรัฐ* โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ กรมการต่างประเทศ กระทรวง พาณิชย์ ได้อนุญาตตามข้อมติดังกล่าวจึงได้มีการออกเป็นประกาศกระทรวงเพื่อแจ้งให้ทราบถึงประเภท สินค้าอาวุธยุทธภัณฑ์ที่ได้รับมาตรการคว่ำบาตรตามข้อมติ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 วรรค 1(1), (3) และวรรค 2 และมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามา ในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 ซึ่งปัจจุบัน มีประกาศอยู่ 15 ฉบับด้วยกัน*

⁷⁶ พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495, มาตรา 4

* โดยทางปฏิบัติ รัฐสมาชิกมีระบบกฎหมายภายในที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับรัฐธรรมนูญของแต่ละรัฐ โดยสำหรับประเทศไทย การจะ นำเอาข้อมติดังกล่าวออกเป็นกฎหมายภายในได้ อาศัยอำนาจฝ่ายนิติบัญญัติ หรือฝ่ายบริหารเพื่อที่จะออกเป็นกฎหมาย คำสั่ง ข้อบังคับ อีกทั้งยังกำหนดหน่วยงานภายในที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยบังคับใช้กฎหมายที่ออกตามข้อมติ

* รายชื่อประกาศกระทรวงพาณิชย์ที่ออกตามข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (มาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธ (Arms Embargo))

1. ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักร (ฉบับที่ 94) พ.ศ. 2544 (สหพันธ์สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยเอธิโอเปียและประเทศเอริเทรีย) ตามข้อมติที่ 1298
2. ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องการส่งอาวุธและอุปกรณ์ทางทหารไปสาธารณรัฐประชาธิปไตยโซมาเลีย พ.ศ. 2545 ตาม ข้อมติที่ 1356
3. ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องการห้ามส่งออกอาวุธและวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับอาวุธทุกประเภทไปสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยคองโก พ.ศ. 2547 ตามข้อมติที่ 1493
4. ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องการห้ามส่งออกอาวุธและยุทโธปกรณ์ไปสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านและการห้ามนำเข้า อาวุธและยุทโธปกรณ์ที่ส่งมาจากหรือมีแหล่งกำเนิดจากสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน พ.ศ. 2550 ตามข้อมติที่ 1737 และ 1747
5. ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องกำหนดให้อาวุธและยุทโธปกรณ์เป็นสินค้าที่ต้องห้ามส่งออกไปสาธารณรัฐไลบีเรีย พ.ศ. 2554 ตามข้อมติที่ 1343, 1903 และ 1961
6. ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องกำหนดให้อาวุธและยุทโธปกรณ์เป็นสินค้าที่ต้องห้ามส่งออกไปสาธารณรัฐซูดาน พ.ศ. 2554 ตามข้อมติที่ 1556

จะเห็นได้ว่า แม้กฎหมายของประเทศไทยจะมีบทบัญญัติห้ามการส่งออก ห้ามการนำเข้า ห้ามการส่งผ่านหรือถ่ายลำ แต่มิได้มีการนำพันธกรณีระหว่างประเทศจากบรรดาความตกลงระหว่างประเทศมาใช้ในการพิจารณาเป็นข้อห้ามถ่ายโอนอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือ ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ในทุกลักษณะทั้งการส่งออก การนำเข้า การส่งผ่านหรือถ่ายลำ เช่น การละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องต่างๆ การทำลายล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ หรือการละเมิดต่ออนุสัญญาเจนีวาเหมือนดังเช่นที่ปรากฏในข้อ 6 ของสนธิสัญญา มีเพียงข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ โดยเฉพาะมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธเท่านั้นที่ได้รับอนุวัติการมาใช้บังคับเป็นข้อห้ามการถ่ายโอนอาวุธอย่างเด็ดขาด

7. ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องกำหนดให้อาวุธและยุทธโศปกรณ์และยานพาหนะเป็นสินค้าที่ต้องห้ามส่งออกไปสาธารณรัฐโกตดิวัวร์และกำหนดให้เพชรที่ยังไม่ได้เจียรไนเป็นสินค้าที่ต้องห้ามนำเข้าจากสาธารณรัฐโกตดิวัวร์ พ.ศ. 2556 ตามข้อมติที่ 1572, 1643, 1893 และ 2045

8. ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องการห้ามส่งออกอาวุธและยุทธโศปกรณ์ไปสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี และการห้ามนำเข้าอาวุธและยุทธโศปกรณ์ที่ส่งมาจากหรือมีแหล่งกำเนิดจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลีเป็นสินค้าที่ต้องห้ามนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2550 ตามข้อมติที่ 1718 และ 2094

9. ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องกำหนดให้อาวุธและยุทธโศปกรณ์เป็นสินค้าที่ต้องห้ามส่งออกไปสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาชนอาหรับลิเบียและกำหนดให้อาวุธและยุทธโศปกรณ์เป็นสินค้าที่ต้องห้ามนำเข้ามาจากสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาชนอาหรับลิเบีย พ.ศ. 2555 1970, 2009, 2095 และ 2174

10. ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกรอชอาณาจักร (ฉบับที่ 84) พ.ศ. 2541 (สาธารณรัฐเซียร์ราลีโอน) ตามข้อมติที่ 1940

11. ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องกำหนดให้อาวุธและยุทธโศปกรณ์เป็นสินค้าที่ต้องห้ามส่งออกไปสหพันธ์สาธารณรัฐโซมาเลียและกำหนดให้ถ่ายไม้เป็นสินค้าที่ต้องห้ามนำเข้าจากสหพันธ์สาธารณรัฐโซมาเลีย พ.ศ. 2559 ตามข้อมติที่ 1907, 2036, 2093, 2111 และ 2182

12. ประกาศกรมการค้าต่างประเทศ เรื่องรายชื่อบุคคล หรือองค์กรที่ห้ามส่งออกอาวุธและยุทธโศปกรณ์ไปให้ ตามข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่มีต่อสหพันธ์สาธารณรัฐโซมาเลีย และรัฐเอริเทรีย พ.ศ. 2559 ตามข้อมติที่ 1907 และ 2111

13. ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องกำหนดให้อาวุธและยุทธโศปกรณ์เป็นสินค้าที่ต้องห้ามส่งออกไปสาธารณรัฐแอฟริกากลาง พ.ศ. 2559

14. ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้อาวุธยุทธโศปกรณ์เป็นสินค้าที่ต้องห้ามส่งออก ห้ามนำเข้า และห้ามนำผ่านราชอาณาจักรไปยังกลุ่มตอลิบาน (Taliban) พ.ศ. 2560 ตามข้อมติที่ 2255

15. ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้อาวุธและยุทธโศปกรณ์ และทรัพยากรทางเศรษฐกิจ เป็นสินค้าที่ต้องห้ามส่งออก ห้ามนำเข้าและห้ามนำผ่านราชอาณาจักรไปยังรัฐอิสลามแห่งอิรักและเลแวนท์ (ISIL) และกลุ่มอัลกออิดะฮ์ (Al-Qaida) พ.ศ. 2560 ตามข้อมติที่ 2199 และ 2253

จากการพิจารณากฎหมายฉบับที่เกี่ยวข้องกับอาวุธทั้งหมดแล้วนั้นสามารถสรุปให้เห็นชัดเจนถึงประเด็นสำคัญต่างๆที่เกี่ยวกับการถ่ายโอนดังตารางที่ปรากฏต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ตารางสรุปแสดงให้เห็นประเด็นเกี่ยวกับการถ่ายโอนที่มีอยู่ในกฎหมายแต่ละฉบับของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับอาวุธ

กฎหมาย	ประเด็นที่เกี่ยวกับการถ่ายโอน							
	คำนิยามประเภทอาวุธ	การห้ามถ่ายโอนอย่างเด็ดขาดหากขัดกับกฎหมายระหว่างประเทศ	การส่งออก	การประเมินการส่งออก	การนำเข้า	การส่งผ่านหรือถ่ายลำ	การกระทำเป็นนายหน้า	การเบี่ยงเบนระหว่าง การถ่ายโอน
พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530	-	-	-	-	√	√	-	-
ประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่อง กำหนดยุทธภัณฑ์ที่ต้องขออนุญาต ตามพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530	√	-	-	-	-	-	-	-

<p>กฎกระทรวง กำหนดยุทธภัณฑ์ ของสถาบัน เทคโนโลยีป้องกัน ประเทศ)องค์การ มหาชน (ที่ไม่อยู่ ภายใต้บังคับ กฎหมายว่าด้วย การควบคุม ยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2555</p>	-	-	-	-	√	-	-	-
<p>พระราชบัญญัติ อาวุธปืน เครื่อง กระสุนปืน วัตถุ ระเบิด ดอกไม้ เพลิงและสิ่งเทียม อาวุธปืน พ.ศ . 2490</p>	√	-	-	-	√	√	-	-
<p>กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การสั่งหรือนำเข้า มาในราชอาณาจักร ซึ่งวัตถุหรืออาวุธ เพื่อใช้ในการผลิต อาวุธ หรือเป็น ตัวอย่างหรือเพื่อ วิจัยเกี่ยวกับการ ผลิตอาวุธ และการ</p>	-	-	-	-	√	-	-	-

ขนย้ายวัตถุหรืออาวุธที่ใช้ในการผลิตอาวุธ หรืออาวุธที่ผลิตขึ้น พ.ศ. 2554								
พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกใบป่นออกกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495	-	-	√	-	-	√	-	-
พระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกใบป่นออกกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2552	√	-	-	-	-	-	-	-
พระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ. 2550	-	-	√	-	-	-	-	-

กฏกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การขออนุญาตขาย หรือจำหน่ายอาวุธ ให้แก่บุคคลอื่น นอกจากหน่วยงาน ตามมาตรา 7 พ.ศ . 2554	-	-	√	-	-	-	-	-
---	---	---	---	---	---	---	---	---

4.2.1.8. กฎหมายอื่นที่ใช้ประกอบการปฏิบัติตามกฎหมายในการควบคุมอาวุธ

นอกจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงแล้ว ยังมีกฎหมายอื่นที่ใช้ประกอบในการพิจารณา เพราะในทางปฏิบัติการควบคุมการถ่ายโอนอาวุธตามแบบระหว่างประเทศนั้นต้องอาศัยการ ปฏิบัติงานร่วมกันจากหลายหน่วยงาน บรรดารายละเอียดต่างๆในหลักการปฏิบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขในการส่งออก การนำเข้า การส่งผ่านหรือถ่ายลำ มีขึ้นรองรับการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละ หน่วยงาน เราจึงต้องพิจารณากฎหมายต่างๆในส่วนนี้ด้วยเพื่อวัตถุประสงค์แห่งความปลอดภัยและ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนี้

(1) พระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469

พระราชบัญญัติศุลกากรเป็นกฎหมายเกี่ยวกับหลักปฏิบัติการนำเข้า ส่งออกและส่งผ่าน โดย ต้องปฏิบัติตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับศุลกากร

การนำเข้าเข้ามาใน หรือส่งออกนอกราชอาณาจักร นอกจากจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ว่าด้วยศุลกากรและกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากรแล้ว ของบางอย่างบางประเภทจะต้องปฏิบัติ ตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออกด้วย ซึ่งเรียกของเหล่านี้ว่า “ของต้องห้าม* ต้อง กำกัด**” ทั้งนี้ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 40 และ 45 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช

* ของต้องห้าม หมายถึง ของที่มีกฎหมายกำหนดห้ามนำเข้ามาหรือส่งออกนอกราชอาณาจักรโดยเด็ดขาด และในบางกรณีห้ามการ ส่งผ่านด้วย ผู้นำสินค้าต้องห้ามนำเข้ามาหรือส่งออกนอกราชอาณาจักรจะมีความผิดต้องรับโทษตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องและเป็น ความผิดตามมาตรา 27 และมาตรา 27 ทวิของกฎหมายศุลกากรด้วย

** ของต้องกำกัด หมายถึง สินค้าที่มีกฎหมายกำหนดว่าหากจะมีการนำเข้า ส่งออกหรือผ่านราชอาณาจักรจะต้องได้รับอนุญาตหรือ

2469 ที่กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า ก่อนที่จะนำเข้าของใดๆไปจากอารักขาของศุลกากร หรือออกนอกราชอาณาจักร ผู้นำเข้า ผู้ส่งออกต้องปฏิบัติให้ครบถ้วนตามพระราชบัญญัติศุลกากร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศุลกากร ต้องยื่นใบขนสินค้าและเสียภาษีอากรให้ครบถ้วน หรือวางเงินประกันตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด⁷⁷ กล่าวคือ กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องก็คือ พระราชบัญญัติต่างๆ ที่ควบคุมระบุถึงสิ่งใดบ้างที่เป็นของต้องห้ามหรือต้องจำกัด ซึ่งในเรื่องของอาวุธตามแบบคือ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490, พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 และพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495 พระราชบัญญัติเหล่านี้มีข้อกำหนด เงื่อนไข หรือระเบียบการขออนุญาตอย่างไรโดยควบคู่ไปกับหลักปฏิบัติของกรมศุลกากร ซึ่งสามารถใช้บังคับครอบคลุมอาวุธตามแบบทั้ง 8 ประเภทในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013

การกำหนดให้อาวุธทั้ง 8 ประเภท ตามสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 เป็นของควบคุมในการส่งออก นำเข้า ไม่มีเนื้อหาขัดหรือแย้งกับกฎหมายศุลกากรและการปฏิบัติพิธีการศุลกากรแต่อย่างใด เนื่องจากการกำหนดให้ของใดเป็นของต้องห้ามนำเข้ามาหรือส่งออกนอกราชอาณาจักรไทยอยู่ภายใต้และเป็นไปตามกฎหมายของหน่วยงานต่างๆที่รับผิดชอบในการควบคุมของประเภทหรือชนิดนั้นๆโดยตรง ดังนั้น หากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการส่งออก นำเข้าอาวุธทั้ง 8 ประเภทดังกล่าว มีบทบัญญัติกำหนดให้ของนั้นเป็นของต้องห้ามหรือของต้องจำกัดด้วยแล้ว กรมศุลกากรย่อมมีอำนาจในการตรวจและจับกุมของดังกล่าวได้ตาม หมวด 4 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 และการฝ่าฝืนนำของต้องห้ามเข้ามาหรือส่งออกป็นอกราชอาณาจักรไทย ถือเป็นการกระทำความผิดตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 และมาตราอื่นๆที่เกี่ยวข้องด้วย

ปฏิบัติให้ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้นๆ เช่น ต้องมีใบอนุญาตการนำเข้าและส่งออก ต้องปฏิบัติตามประกาศอันเกี่ยวกับฉลากหรือใบรับรองการวิเคราะห์ หรือเอกสารกำกับยา เป็นต้น ผู้นำของต้องจำกัดเข้ามา หรือส่งออก หรือส่งผ่านราชอาณาจักรโดยมิได้รับอนุญาตหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดไว้ให้ครบถ้วน จะมีความผิดตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้นๆ และเป็นความผิดตามมาตรา 27 และ 27 ทวิของกฎหมายศุลกากรด้วย ตัวอย่างสินค้าที่มีมาตรการนำเข้า, สินค้าที่มีมาตรการส่งออก, สินค้ามาตรฐานและมาตรฐานสินค้า สามารถดูได้ที่กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ จัดระเบียบเพื่อควบคุมการนำเข้าหรือส่งออก หนึ่งในนั้น คืออาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน

⁷⁷ กรมศุลกากร, ข้อกำหนดทั่วไปว่าด้วยของต้องห้ามต้องจำกัด [online], 2 กุมภาพันธ์ 2559. Available from: http://www.customs.go.th/wps/wcm/connect/Library+cus501th/InternetTH/10/10_1/FCB034BD51B659B722E082EC44B2F5C2.

ฉะนั้น หากนำของที่กฎหมายดังกล่าวกำหนดเข้ามาในหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ต้องตรวจสอบข้อกำหนด หรือเงื่อนไขในกฎหมายว่าต้องปฏิบัติอย่างไรในการนำเข้าหรือส่งออก เช่น ต้องขออนุญาตก่อนการส่งออก นำเข้า ต้องแจ้งปริมาณการส่งออก นำเข้า เป็นต้น โดยให้ติดต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่รักษาการตามกฎหมายดังกล่าว หากนำเข้าหรือส่งออกไปโดยไม่ได้ขออนุญาต หรือไม่ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการนำเข้าหรือส่งออกให้ครบถ้วน จะถือเป็นความผิดตามกฎหมายศุลกากรและกฎหมายที่กำหนดของนั้นๆ

(2) พระราชบัญญัติศุลกากร ฉบับที่ 21 พ.ศ. 2557

ในเรื่องของการถ่ายลำนั้น ผู้ใดนำของเข้ามาเพื่อการผ่านแดนหรือการถ่ายลำออกนอกราชอาณาจักร ไม่ว่าจะดำเนินการโดยผู้นำของผ่านแดนหรือผู้ขอถ่ายลำ หรือผู้รับมอบอำนาจจากบุคคลดังกล่าว จะต้องยื่นใบขนสินค้าตามแบบ หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และระยะเวลาที่อธิบดีกำหนด⁷⁸ และ “ให้พนักงานศุลกากรมีอำนาจตรวจสอบ ตรวจสอบค่านำเข้าเพื่อการผ่านแดน หรือการถ่ายลำที่อยู่ในยานพาหนะ คอนเทนเนอร์ หรือหีบห่ออย่างอื่น ตามที่อธิบดีกำหนด โดยไม่ต้องมีหมายค้น หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าของนั้นเกี่ยวเนื่องหรือมีไว้เพื่อใช้สำหรับการก่อการร้าย หรือชนิดของของหรือการขนส่ง หรือการขนถ่ายของดังกล่าวเป็นไปในทางฝ่าฝืนความมั่นคง สันติภาพและความปลอดภัยระหว่างประเทศ หรือของนั้นเป็นของที่มีการแสดงกำเนิดเป็นเท็จหรือเป็นของที่ผิดกฎหมาย”⁷⁹

(3) พระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ. 2524

พระราชกำหนดที่กำหนดมาตรการเพื่อรักษาความปลอดภัยของประเทศและความมั่นคงของรัฐบาล รัฐบาลจึงต้องควบคุมสินค้าบางชนิดหรือบางประเภทในเขตท้องที่บางแห่งตามบริเวณชายแดน เพื่อมิให้สินค้าเหล่านั้นตกไปอยู่กับบุคคลที่เป็นภัยต่อประเทศ หรือเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการแทรกซึมบ่อนทำลายความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศ โดยที่ตามในพระราชกำหนด “สินค้า” หมายความว่า สิ่งของที่อาจใช้ในการอุปโภคหรือบริโภค สารเคมี อาวุธ ยานพาหนะ และสิ่งของอื่นใด สินค้าที่ถูกกำหนดให้เป็นสินค้าควบคุมที่อยู่เขตควบคุมชายแดนไทย⁸⁰

⁷⁸ พระราชบัญญัติศุลกากร ฉบับที่ 21 พ.ศ. 2557, มาตรา 58

⁷⁹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 7

⁸⁰ พระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ. 2524, มาตรา 4

เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมสินค้าตามชายแดนเพื่อประโยชน์ในการป้องกันหรือปราบปรามการแทรกซึมบ่อนทำลาย ป้องกันหรือปราบปรามการกระทำอันกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐหรือความสงบเรียบร้อยตามชายแดนหรือเพื่อมิให้เป็นประโยชน์ต่อบุคคลอันจะเป็นภัยต่อประเทศ รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้ท้องที่หนึ่งท้องที่ใดตามชายแดน หรือส่วนหนึ่งส่วนใดในน่านน้ำของประเทศไทยเป็นเขตควบคุม*⁸¹ และเมื่อได้ประกาศเขตควบคุมแล้วจึงกำหนดชนิดของสินค้าหลังจากที่ได้ประกาศเขตควบคุมแล้ว ให้รัฐมนตรีมีอำนาจที่จะกำหนดชนิดหรือประเภทสินค้าใดเป็นสินค้าควบคุมในเขตควบคุมนั้น⁸²

ดังนี้ เมื่อพระราชกำหนดมีผลบังคับใช้ได้แล้วนั้น จึงเป็นการห้ามมิให้บุคคลใดนำสินค้าควบคุมเข้ามาในหรือส่งออกนอกเขตควบคุม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้อำนวยการหรือผู้ซึ่งผู้อำนวยการมอบหมาย⁸³

(4) พระราชบัญญัติการส่งออกนอกและการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ.

2522

พระราชบัญญัติการส่งออกนอกและการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 ใช้ควบคุมการส่งออกนอกและนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง เป็นการจัดระเบียบการค้าต่างประเทศให้เป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อย อันจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ เรียกความน่าเชื่อถือจากนานาประเทศ

ในพระราชบัญญัตินี้ “ส่งออก” หมายความว่า นำหรือส่งออกนอกราชอาณาจักรซึ่งสินค้า และ “นำเข้า” หมายความว่า นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า⁸⁴

ในกรณีที่เป็นหรือสมควรเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สาธารณประโยชน์ การสาธารณสุข ความมั่นคงของประเทศ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ของประชาชน หรือเพื่อประโยชน์อื่นใดของรัฐให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาในเรื่องการกำหนดสินค้าใดให้เป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการส่งออกหรือในการนำเข้า หรือการกำหนดสินค้าใดให้

* “เขตควบคุม” หมายความว่า เขตที่รัฐมนตรีประกาศเป็นเขตควบคุมตามพระราชกำหนดนี้

⁸¹ พระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ. 2524, มาตรา 6

⁸² เรื่องเดียวกัน, มาตรา 7

⁸³ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 13

⁸⁴ พระราชบัญญัติการส่งออกนอกและการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522, มาตรา 4

เป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการส่งออกหรือในการนำเข้า⁸⁵ เป็นต้น และเมื่อได้มีประกาศกำหนดสินค้าใดให้เป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการส่งออกหรือในการนำเข้าตามมาตรา 5(2) แล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดส่งออกหรือนำเข้าซึ่งสินค้านั้น เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์⁸⁶ โดยการขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตให้ส่งออกไปนอกและนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2555

เนื่องด้วยสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการขนส่งสินค้าผ่านแดนอย่างต่อเนื่องจึงต้องมีกฎหมายกำกับดูแลเพื่อเป็นการจัดระเบียบ สร้างความชัดเจนและรัดกุมยิ่งขึ้น จึงได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2558 ให้เพิ่มบทนิยามคำว่า “นำผ่าน” ในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 เพื่อให้สอดคล้องกับพิธีสาร 7 ระบบศุลกากรผ่านแดนอาเซียนและความตกลงระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคี เช่น ความตกลง GATT ว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า โดยมีการให้คำนิยามการนำผ่านไว้ว่า นำหรือส่งสินค้าผ่านราชอาณาจักรโดยมีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด ของการขนส่งนอกราชอาณาจักร ไม่ว่าจะมีการพักสินค้า การเปลี่ยนถ่ายยานพาหนะ หรือการเพิ่ม หรือเปลี่ยนภาชนะบรรจุสินค้าในราชอาณาจักรเพื่อประโยชน์ในการขนส่ง หรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ จะต้องไม่มีการใช้ประโยชน์ใด ๆ ซึ่งสินค้านั้นในราชอาณาจักร⁸⁷

อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้ไม่เข้าช้อนกับกฎหมายว่าด้วยศุลกากรเรื่องการผ่านแดนและถ่ายลำที่มีอยู่แล้วเพราะเจตนารมณ์ต่างกัน พระราชบัญญัติศุลกากร ฉบับที่ 21 พ.ศ. 2557 เกี่ยวกับพิธีการทางศุลกากร แต่พระราชบัญญัติฉบับนี้เพื่อจัดระเบียบการนำเข้า ส่งออกจากสินค้าที่รัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์กำหนด

(5) ร่างพระราชบัญญัติอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและการพลังงานทหาร พ.ศ.

อุตสาหกรรมป้องกันประเทศมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อยุทธศาสตร์ของชาติในการดำรงไว้ซึ่งเอกราชอธิปไตย ประเทศมหาอำนาจที่มีศักยภาพป้องกันประเทศเข้มแข็งทั้งหลายล้วนมีกิจการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเป็นฐานสนับสนุนที่สำคัญในการสร้างความมั่นคงและมั่นคงให้กับ

⁸⁵ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 5

⁸⁶ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 7

⁸⁷ พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2558, มาตรา 3

ประเทศ ซึ่งรัฐมีบทบาทสำคัญในการออกกฎหมายสนับสนุนด้านการผลิตอาวุธยุทธโปกรณ์เพื่อป้องกันประเทศอันจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความเข้มแข็งในกิจการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนกิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและการพลังงานทหารให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพ จึงให้มีร่างพระราชบัญญัติอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและการพลังงานทหารขึ้น โดยมีสาระสำคัญในการกำหนดความหมายของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและการพลังงานทหาร การจัดตั้งคณะกรรมการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและการพลังงานทหาร และกำหนดอำนาจหน้าที่คณะกรรมการ

ปัจจุบันมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเร่งรัดดำเนินการเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่กระบวนการนิติบัญญัติภายในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2559⁸⁸ ที่ผ่านมา

โดยสรุป ส่วนของเนื้อหาในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้แม้จะยังไม่มีเผยแพร่อย่างเป็นทางการ แต่จากการพิจารณาหลักการ เหตุผลและข้อบกพร่องบางส่วนของร่างพระราชบัญญัติแล้วนั้น อุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยมีทั้งการสำรวจ การวิจัย การพัฒนา การผลิต การประกอบรวม การปรับปรุง การซ่อมสร้าง การเปลี่ยนลักษณะ การแปรสภาพ⁸⁹ เป็นต้น ทั้งนี้เมื่อยังอยู่ในขั้นของร่างพระราชบัญญัติจึงยังไม่มีรายละเอียด เช่น การกำหนดประเภทและชนิดของอาวุธ จึงยังไม่สามารถที่จะนำมาศึกษาได้อย่างชัดเจน เมื่อคำนึงถึงการที่ประเทศไทยจะเข้าร่วมเป็นภาคีในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 แล้วนั้น ตามวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาเพื่อเป็นหลักเกณฑ์ในการค้าอาวุธตามแบบระหว่างประเทศซึ่งใช้ควบคุมการค้าอาวุธในลักษณะต่างๆ ดังนั้น เราอาจจะต้องพิจารณาเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติว่าสอดคล้องหรือสามารถรองรับพันธกรณีของสนธิสัญญาหรือไม่ โดยการพิจารณาในเรื่องต่างๆ เช่นในเรื่องของการส่งออก เมื่อผลิตอาวุธได้แล้วจะมีการส่งขายไปยังต่างประเทศหรือไม่ การนำเข้าชิ้นส่วนหรืออุปกรณ์บางส่วนเพื่อนำมาประกอบ หรือการนำเข้าอาวุธบางประเภทเพื่อนำมาวิจัยประกอบการผลิต รวมถึงอาจจะต้องพิจารณาในเรื่องของการนำออกขายต่างประเทศโดยผ่านนายหน้าอีกด้วย ซึ่งควรจะต้องมีการกำหนดขั้นตอนและกระบวนการให้มีการ

⁸⁸ สำนักงานคณะกรรมการอัยการ เรื่องการเร่งรัดกฎหมายสำคัญของรัฐบาล (เพิ่มเติม) และการยกร่างกฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (นร ๐๕๐๒/ว ๓๘๔), 9 พฤศจิกายน 2559, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.cmiss.ago.go.th>

⁸⁹ ร่างพระราชบัญญัติอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและการพลังงานทหาร พ.ศ. มาตรา 3

จัดเก็บบันทึกข้อมูลในส่วนของอาวุธยุทธโธปกรณ์ที่ได้มีการซื้อขาย ส่งออก นำเข้า เพื่อจัดเก็บเป็นข้อมูลสถิติต่อไป

จากการพิจารณากฎหมายภายในของประเทศไทยจะเห็นได้ว่ามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาวุธอยู่หลายฉบับซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ต่างๆที่สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 กำหนดไว้ และมีได้มีเพียงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาวุธโดยตรงเท่านั้น กฎหมายที่บัญญัติเรื่องของการควบคุมบรรดาสินค้าที่จะนำเข้ามาหรือส่งออกป็นอกราชอาณาจักรก็ต้องนำมาพิจารณาด้วยเพราะเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติและพิธีการของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในควบคุมสินค้าซึ่งอาวุธก็เป็นสินค้าอย่างหนึ่งเช่นเดียวกัน จึงต้องทราบถึงกระบวนการหรือมาตรการในกฎหมายเหล่านั้นไว้ด้วย และโดยที่กฎหมายมีความแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์แต่ละฉบับ ส่งผลให้การกำหนดมาตรการและกระบวนการต่างๆ รวมถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบในกฎหมายแต่ละฉบับก็แตกต่างกันไปด้วยเช่นกัน ขั้นตอนของการควบคุมจึงเกิดความซ้ำซ้อนกันได้ในส่วน ดังนั้นสมควรที่จะมีการหาแนวทางร่วมกันหรือบูรณาการในการปฏิบัติงานเพื่อมิให้เกิดความสับสนต่อการนำไปปรับใช้ต่อไป

4.2.2. กระบวนการ

การดำเนินการตามกฎหมายและข้อบทต่างๆจะต้องมีการรับรองว่าจะได้รับการปฏิบัติตามโดยอาศัยกระบวนการที่จะระบุถึงมาตรการเพื่อติดตามการปฏิบัติตามกฎหมายไม่ว่าจะเป็นกระบวนการภายในประเทศหรือระหว่างประเทศ

4.2.2.1. กระบวนการปฏิบัติตามสนธิสัญญาภายในประเทศ

การปฏิบัติให้สอดคล้องกับกระบวนการของสนธิสัญญาจะต้องพิจารณาจากกระบวนการที่มีอยู่ในกฎหมายภายในว่าได้กำหนดให้มีมาตรการใดอยู่อย่างไรบ้างในการดำเนินงานที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่นในเรื่องของการเก็บบันทึกข้อมูลและการรายงาน

1.) การเก็บบันทึกข้อมูล

การเก็บบันทึกข้อมูลในส่วนของประเภทอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา มีพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 โดยกฎกระทรวง (พ.ศ. 2490) กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาต สั่ง นำเข้า อาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืน ทำบัญชีแสดงรายการละเอียดประจำสถานที่ทำการของผู้รับใบอนุญาต และให้ทำบัญชีประจำเดือนส่งนายทะเบียน

ห้องที่ภายในวันที่ 5 ของเดือนถัดไป⁹⁰ โดยรายการละเอียดของอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน ซึ่งได้ทำ สั่ง นำเข้า มี หรือจำหน่าย ประจำสถานที่ทำการของผู้รับใบอนุญาต รายการยอดอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนประจำเดือน รายการละเอียดของอาวุธปืนซึ่งได้ประกอบ ซ่อมแซม เปลี่ยนลักษณะ ประจำสถานที่ทำการของผู้รับใบอนุญาต และรายการยอดอาวุธปืนประจำเดือนซึ่งได้ประกอบ ซ่อมแซม เปลี่ยนลักษณะ

ระยะเวลาการเก็บข้อมูล ในทางปฏิบัติมีการเก็บบันทึกข้อมูลของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาไว้มากกว่า 30 ปี ซึ่งอิงตามแนวปฏิบัติสากล (International Best Practice)⁹¹

2.) การรายงาน

ประเทศไทยมิได้มีตัวบทกฎหมายข้อใดที่บัญญัติให้มีการดำเนินการในเรื่องของการจัดทำรายงานภายในประเทศ มีแต่เพียงการรายงานโดยความสมัครใจต่อ PoA 2 ปีต่อหนึ่งครั้ง และ UN Register ปีละหนึ่งครั้ง อันเป็นการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจากตราสารระหว่างประเทศที่ไม่ได้มีผลผูกพันทางกฎหมายทั้งสิ้น

การเก็บบันทึกข้อมูลมีข้อน่าสังเกตว่า ข้อมูลที่กองควบคุมยุทธภัณฑ์ได้เก็บไว้จะมาจากการขอใบอนุญาตต่างๆหากแต่เป็นข้อมูลที่อาจไม่ครบ คลาดเคลื่อน ไม่ตรงตามจำนวนจริง เนื่องจากบางครั้งแม้ผู้ประกอบการได้รับใบอนุญาตไป แต่ไม่มีการส่งออกหรือนำเข้าด้วยเหตุผลบางประการ อีกทั้ง การเก็บข้อมูล สถิติ เป็นเรื่องของความมั่นคงภายใน ความมีเสถียรภาพและศักยภาพของประเทศที่บางครั้งไม่อาจเปิดเผยข้อมูลที่แท้จริงได้ เช่น การทำรายงานแสดงสถิติการนำเข้า ส่งออกอาวุธตามแบบของประเทศไทยที่ยื่นต่อ UN Register ในปีหนึ่งๆ โดยกระทรวงกลาโหมเป็นผู้จัดทำ จึงไม่สามารถทราบถึงขั้นตอนและวิธีการ อาจต้องมีการปกปิดข้อมูลบ้างในบางส่วนเพราะเหตุผลทางด้านศักยภาพทางการทหารของประเทศ

จะเห็นได้ว่า แม้จะมีบทบัญญัติในการเก็บข้อมูลแต่ก็ยังคงขาดรายละเอียดไปในหลายเรื่อง จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมให้มีการเก็บบันทึกข้อมูลในด้านต่างๆอีกเช่น การส่งออก การส่งผ่านหรือถ่ายลำ พร้อมทั้งสมควรต้องระบุด้วยว่ารายละเอียดในการเก็บบันทึกจะให้ข้อมูลในด้านใดบ้างและ

⁹⁰ กฎกระทรวง (พ.ศ. 2490) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490, ข้อ 6

⁹¹ รายงานสรุปการประชุม Summary Report "Unrcpd Workshop on Poa Implementation" 11-13 December 2012, [online]. Available from: [http://www.mfa.go.th/main/th/issues/5938/65151-3.-อาวุธเล็กและอาวุธเบา-\(Small-Arms-and-Light-Weap.html](http://www.mfa.go.th/main/th/issues/5938/65151-3.-อาวุธเล็กและอาวุธเบา-(Small-Arms-and-Light-Weap.html)

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลดังกล่าวจะต้องเก็บเป็นระยะเวลายาวนานเท่าใด อีกทั้งยังขาดข้อบ่งชี้การเก็บบันทึกข้อมูลของประเภทอาวุธตามแบบอื่นๆที่อยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญา จึงต้องมีการกำหนดให้มีมาตรการในส่วนนี้เพื่อสอดคล้องกับพันธกรณีตามสนธิสัญญา รวมถึงให้มีการกำหนดมาตรการในการจัดทำรายงานจากการข้อมูลรวบรวมข้อมูลที่ได้เก็บบันทึกไว้อาจใช้รูปแบบรายงานที่ต้องยื่นต่อ UN Register เป็นแบบเดียวกันเพราะมีเนื้อหาและประเภทอาวุธที่อยู่ภายใต้บังคับเหมือนกัน นำไปใช้ยื่นต่อเลขาธิการของสนธิสัญญาด้วยก็ได้

4.2.2.2. กระบวนการปฏิบัติตามสนธิสัญญาในทางระหว่างประเทศ

กระบวนการหรือมาตรการเพื่อปฏิบัติในทางระหว่างประเทศนั้น กฎหมายของประเทศไทยมิได้มีบัญญัติไว้ในเรื่องของอาวุธเพราะเป็นเรื่องทางการบริหารภายในประเทศ อย่างไรก็ตามสมควรที่จะต้องมีขั้นตอนและกระบวนการในการปฏิบัติที่สอดคล้องกันกับบรรดาประเทศต่างๆโดยอาศัยเวทีการประชุมของรัฐภาคีเป็นที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์

ปัจจุบันประเทศไทยเป็นรัฐผู้ลงนามของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 แม้จะไม่ข้อผูกพันที่ต้องปฏิบัติตามอย่างเต็มที่ แต่โดยหลักการก็ต้องเคารพในหลักการสำคัญของสนธิสัญญาและไม่ละเมิดสนธิสัญญาดังกล่าว ดังนั้น การอาศัยความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศเพื่อการอนุวัติการสนธิสัญญาจึงเป็นสิ่งสำคัญ หากจะให้มีการปฏิบัติตามสนธิสัญญาอย่างสอดคล้องกับทางระหว่างประเทศ ซึ่งความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างกันมีในด้านต่างๆเพื่อนำไปสู่แนวทางการอนุวัติการสนธิสัญญาในรัฐต่างๆได้อย่างถูกต้อง ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือการแลกเปลี่ยนข้อมูลปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินการอนุวัติการสนธิสัญญาอยู่ในรูปแบบการประชุมซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมการประชุมต่างๆมาโดยตลอด และได้ร่วมเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการปฏิบัติตามสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธขึ้น ซึ่งการร่วมเป็นเจ้าภาพการประชุมเชิงปฏิบัติการระดับภูมิภาคดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อส่วนราชการไทยที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาให้สัตยาบันสนธิสัญญาและการเตรียมความพร้อมปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญาในฐานะรัฐภาคีต่อไป อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อภาพลักษณ์ของไทย กล่าวคือ เป็นการแสดงความมุ่งมั่นของไทยต่อวัตถุประสงค์สนธิสัญญาและยังเป็นการแสดงบทบาทนำของไทยต่อประเด็นความมั่นคงและการลดอาวุธระดับภูมิภาคอีกด้วย

4.2.3. การบังคับใช้

การบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศหากเมื่อได้อนุวัติการสนธิสัญญามาแล้วนั้น ต้องพิจารณาว่าหน่วยงานราชการใดมีหน้าที่ในการกำกับดูแลให้กฎหมายได้รับการปฏิบัติตาม โดยเป็นหน่วยงานที่มีบทบาท อำนาจหน้าที่ในส่วนต่างๆที่เกี่ยวกับการค้าอาวุธ การถ่ายโอนอาวุธ เพื่อควบคุมและป้องกันมิให้มีการกระทำที่ขัดต่อกฎหมาย

4.2.3.1. หน่วยงานที่มีอำนาจ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการค้า การถ่ายโอนอาวุธมีอยู่หลายหน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงคมนาคม ฯลฯ แต่หน่วยงานเหล่านี้มิได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องการค้าอาวุธ แต่เกี่ยวพันในแง่ของการควบคุม ดูแล ตรวจสอบ และประสานงาน เก็บรวบรวมข้อมูล สถิติ การฟ้องร้อง ดำเนินคดี การจัดประชุมความร่วมมือ เสวนา ปรัชญาหารือ เป็นต้น

หน่วยงานภายในของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการค้า การนำเข้าและส่งออกอาวุธในฐานะที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายต่างๆที่ได้กล่าวมาแล้ว คือ กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย และศุลกากร

สำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการควบคุมการนำเข้า ส่งออกอาวุธทั้งในส่วนราชการที่มีได้ รับการยกเว้นไว้และเอกชน คือ *กระทรวงกลาโหม* โดย *กรมการอุตสาหกรรมทหาร* ดูแลอาวุธ ยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในทางสงคราม และสารเคมี ภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักร ซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในทางสงคราม พ.ศ. 2495 และพระราชกฤษฎีกา ควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักร ซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในทางสงคราม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552 รับผิดชอบในการควบคุมอาวุธยุทธภัณฑ์ ซึ่งได้แก่ อาวุธ เครื่องอุปกรณ์ของอาวุธ สารเคมี สารชีวะ สารรังสีหรือสารนิวเคลียร์ หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่อาจนำไปใช้ในการรบหรือการ สงคราม ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ภายใต้ พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก คือ กองควบคุม ยุทธภัณฑ์และพัฒนาอุตสาหกรรม ศูนย์อุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร กรม

อุตสาหกรรมทหารซึ่งมีหน้าที่ควบคุมในการสั่งเข้ามา นำเข้ามา ตลอดจนการส่งออกหรือการส่งผ่าน ไปนอกราชอาณาจักร กำกับดูแลในเรื่องของใบอนุญาต หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ควบคุม ทะเบียนแสดงจำนวน แสดงรายการ ชนิด ประเภท ทั้งนี้ ได้แบ่งส่วนรับผิดชอบอย่างชัดเจน ออกเป็น 5 แผนกด้วยกัน คือ แผนกใบอนุญาต แผนกควบคุมยุทธภัณฑ์ แผนกควบคุมการส่งออกยุทธภัณฑ์ แผนกควบคุมอาวุธปืน และแผนกวิจัยและพัฒนาการอุตสาหกรรม

หากเป็นกรณีของอาวุธปืนที่นายทะเบียนท้องที่สามารถออกใบอนุญาตให้ได้ อันเนื่องด้วย มิใช่อาวุธปืนที่ใช้ในการสงครามที่จะต้องถูกควบคุมตามพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงกลาโหม หากแต่เป็น *กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย* จะ เป็นผู้รับผิดชอบและมีบทบาทสำคัญดูแลการปฏิบัติตามขั้นตอนเพื่อให้มีการจดทะเบียนอาวุธปืน ตาม พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 มีอำนาจในระเบียบการต่างๆ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก คือ สำนักงานทะเบียนทั้งในส่วน ทะเบียนท้องที่และกองทะเบียน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อทำทะเบียนอาวุธที่อยู่ในครอบครอง ของพลเรือนจากการสั่งเข้าหรือนำเข้ามา รวมถึงการให้ใบอนุญาตร้านค้าอาวุธปืนด้วย

อย่างไรก็ตาม ยังมีหน่วยงานที่คอยควบคุมตรวจสอบการถ่ายโอนอาวุธให้เป็นไปตาม กฎระเบียบและข้อบังคับภายในประเทศ คือ กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง

กระทรวงการคลัง โดย *กรมศุลกากร* มีหน้าที่ป้องกันการนำเข้า หรือส่งออก หรือส่งผ่าน สินค้าต้องห้าม ส่วนสินค้าต้องจำกัด กรมศุลกากรมีหน้าที่ต้องตรวจสอบว่า การนำเข้า หรือส่งออก หรือส่งผ่านแดนได้รับอนุญาตและ ปฏิบัติตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ครบถ้วนหรือไม่ ภายใต้ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469

ในเรื่องของการประสานงานระหว่างหน่วยงาน กรมศุลกากรและกองควบคุมยุทธภัณฑ์ต่างมี การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกันผ่านระบบ National Single Window (NSW) ซึ่งเป็นระบบกลาง สำหรับรองรับการเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า การส่งออก และโลจิสติกส์ของประเทศ ตามแผนพัฒนาโลจิสติกส์ของประเทศไทยและตามความตกลงอาเซียนสำหรับการจัดตั้ง ASEAN Single Window⁹² เป็นการใช้ข้อมูลร่วมกันกับทุกองค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเชื่อมโยงข้อมูล ใบอนุญาตและใบรับรองระหว่างหน่วยงานภาครัฐภายในประเทศและการเชื่อมโยงข้อมูลภาครัฐกิจ

⁹² กรมศุลกากร, [online], 18 มีนาคม 2559. Available from: www.custom.go.th.

ระหว่างประเทศ

ปัจจุบัน ระบบ NSW ของประเทศไทยให้บริการเชื่อมโยงข้อมูลหน่วยงานภาครัฐและภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าและส่งออก ทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ ซึ่งกองควบคุมยุทธภัณฑ์ กรมอุตสาหกรรมทหาร มีการเชื่อมโยงข้อมูลใบอนุญาตสั่งเข้ามาซึ่งยุทธภัณฑ์, ใบอนุญาตนำเข้าซึ่งยุทธภัณฑ์, หนังสือกำกับการส่งออก และหนังสือกำกับการส่งผ่านแดน⁹³

กระทรวงพาณิชย์ โดย *กรมการค้าต่างประเทศ* สามารถใช้อำนาจภายใต้พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 ออกประกาศควบคุมการส่งออกสินค้าที่ใช้ได้สองทางอื่นที่มีได้อยู่ภายใต้การ กำกับดูแลของหน่วยงานอื่น โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี และเป็นหน่วยงานที่ควบคุม จัดระเบียบและบริหารการนำเข้าส่งออกสินค้า ส่งเสริมและกำกับดูแลมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออก และเพื่อการอนุวัติการตามข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ จึงได้ออกประกาศกระทรวงแจ้งถึงสินค้าที่มีมาตรการคว่ำบาตรตามมติองค์การสหประชาชาติต่างๆ

หน่วยงานทั้งหลายข้างต้น มีบทบาทหน้าที่และกระบวนการ แนวทางปฏิบัติของตนแตกต่างกันไปตามแต่ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย เพื่อควบคุมการถ่ายโอนอาวุธให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไปหากว่าประเทศไทยได้อนุวัติการสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 มาแล้วนั้น หน่วยงานเหล่านี้อาจจะต้องมีการปรับปรุงกฎ ข้อบังคับ ขั้นตอนหรือกระบวนการบางอย่างเพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามบทบัญญัติในสนธิสัญญาฉบับดังกล่าว

เมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแล้วจะต้องมีการพิจารณาถึงผลกระทบต่างๆที่ตามมาจากการเข้าเป็นภาคี ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นด้านกฎหมาย เพราะเมื่อดำเนินการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญา ต้องพิจารณากฎหมายทั้งหมดที่มีอยู่ เมื่อพิจารณาแล้วปรากฏว่ากฎหมายไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องและสามารถรองรับพันธกรณีตามสนธิสัญญาได้ในบางส่วนซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการนำเข้า การส่งออก การส่งผ่าน ได้แก่ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธ พ.ศ. 2490 พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495 พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 รวมไปถึงพระราชกฤษฎีกา ประกาศกระทรวงและกฎกระทรวงต่างๆที่เกี่ยวข้อง (ผู้เขียนได้จัดทำเป็นตารางสรุป

⁹³ สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมศุลกากร, Thailand National Single Window พร้อมรองรับ Aec [online]. Available from: <http://www.thainsw.net/INSW/index.jsp>.

ประเด็นต่างๆที่กฎหมายภายในของประเทศไทยจะต้องปรับปรุง แก้ไขหรือเพิ่มเติม ซึ่งปรากฏอยู่ในภาคผนวก ค) รวมไปถึงการแบ่งส่วนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย พร้อมทั้งให้กำหนดอำนาจหน้าที่ อีกทั้งแนวปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เพื่อการปฏิบัติได้อย่างเท่าเทียม

อย่างไรก็ตาม เมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 แล้ว ย่อมต้องปฏิบัติตามพันธกรณีต่างๆที่กำหนดอย่างเคร่งครัดและให้ความร่วมมือกับบรรดารัฐภาคีด้วยกันเพื่อที่จะทำให้หลักเกณฑ์การค้าอาวุธมีการบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

กฎหมายระหว่างประเทศหลายฉบับออกมาเพื่อคุ้มครองบุคคลในกรณีสถานการณ์การขัดกันทางอาวุธที่มีลักษณะระหว่างประเทศ แต่ในปัจจุบันหลายตราสารที่ขยายขอบเขตมาคุ้มครองบุคคลในกรณีสถานการณ์การขัดกันทางอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศด้วย จนกระทั่งปัจจุบันรวมถึงการก้าวมาสู่การห้ามผลิต ใช้และพัฒนาอาวุธบางชนิด เช่น อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ. 1997 อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามพัฒนา ผลิต สะสม และใช้อาวุธเคมี และว่าด้วยการทำลายอาวุธเหล่านี้ ค.ศ. 1993 อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามหรือจำกัดการใช้อาวุธที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายอันเกินขนาดหรือไม่จำกัดเป้าหมาย ค.ศ. 1980 เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากอาวุธดังที่กล่าวมาขัดกับหลักของกฎเกณฑ์ในการทำสงครามตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ กล่าวคือ หลักในการห้ามใช้อาวุธในลักษณะที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุ หรือการทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น โดยที่อาวุธเหล่านั้นทำให้เกิดการบาดเจ็บต่อคู่ต่อสู้มากเกินไป หลักการที่ต้องแยกพลเรือนและพลรบออกจากกัน ซึ่งอาวุธเหล่านั้นเมื่อนำไปใช้แล้วไม่สามารถแยกเป้าหมายได้ว่าจะให้กระทำต่อบุคคลใดเป็นการเฉพาะแต่จะส่งผลกระทบต่อทุกคนที่อยู่ในบริเวณดังกล่าว และหลักผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทด้วยอาวุธจะถูกจำกัดสิทธิที่จะเลือกวิธีหรือวิธีการสงคราม โดยที่คู่พิพาททั้งหลายในสงครามไม่อาจใช้วิธีการทำสงครามได้ตามใจชอบ อาวุธจึงมีบทบาทในสังคมมากขึ้นและเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนปัญหาหลายอย่างที่โลกของเราต้องประสบในปัจจุบัน อันส่งผลกระทบต่อทั้งร่างกาย จิตใจ ชีวิตและทรัพย์สิน จนกระทั่งนำมาสู่การควบคุมอาวุธตามแบบในเรื่องของการค้าอาวุธระหว่างประเทศ ทั้งนี้ ด้วยอาวุธตามแบบเองนั้นเป็นอาวุธที่สามารถใช้ได้ในการทำสงคราม เพราะมิได้เป็นการใช้ที่ขัดกับหลักการทั้งสามตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่กล่าวไปจึงใช้ได้อย่างถูกกฎหมายไม่สามารถห้ามการใช้ได้ ซึ่งการใช้อย่างแพร่หลายไม่ว่าจะโดยรัฐหรือกลุ่มต่างๆ นี้เองนำไปสู่การจัดการจัดหา การซื้อขาย การผลิตที่มากยิ่งขึ้น การควบคุมอาวุธตามแบบจึงทำได้ในเรื่องของการควบคุมด้านการค้าเป็นไปตามหลักเกณฑ์โดยใช้นาตรฐานร่วมกัน เพื่อความเท่าเทียมกันในการปฏิบัติตามแต่ละประเทศ

การออกกฎหมายระหว่างประเทศมาเพื่อควบคุมอาวุธประเภทต่างๆยังมีช่องว่างของมาตรการทางกฎหมายอยู่หลายประการ เช่นในเรื่องของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา กล่าวคือ บางฉบับไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย เป็นเพียงแนวทางหรือแนวปฏิบัติเพื่อให้ยึดเป็นมาตรการในการปฏิบัติร่วมกัน แม้มาตรการดังกล่าวจะเป็นมาตรการที่ดีนำไปปฏิบัติก็ตาม เพราะต่างฝ่ายก็เห็นว่าเป็นการสร้างภาระเพิ่มขึ้นให้กับตน อีกทั้งเมื่อไม่มีผลผูกพันหากไม่ปฏิบัติตามย่อมไม่ส่งผลกระทบอย่างแน่นอน จนนำไปสู่สถานการณ์ต่าง ๆ มากมายจากการปล่อยให้อาวุธได้มีการซื้อขายกันอย่างเสรีแพร่หลายและตกไปอยู่ภายใต้การครอบครองของกลุ่มผู้กระทำผิด กลุ่มผู้ก่อการร้าย หรือกลุ่มอาชญากรอื่น ๆ มาตรการส่วนใหญ่ที่มีจึงเป็นไปตามการกำหนดของแต่ละภูมิภาคเองที่มักสร้างกฎเกณฑ์ต่างๆ ขึ้นมาใช้ภายในภูมิภาคของตนเท่านั้น อย่างไรก็ตามมาตรการในระดับภูมิภาคย่อมเหมาะสมแก่สภาพปัญหาของภูมิภาคนั้นๆมากที่สุด

สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 เป็นความพยายามที่ประสบความสำเร็จของประชาคมระหว่างประเทศที่ต้องการจะให้มีความมาตรฐานร่วมกันในการค้าอาวุธระหว่างประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสร้างหลักเกณฑ์และปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการค้าอาวุธในประชาคมโลก ป้องกันและลดจำนวนการค้าขายอาวุธที่ผิดกฎหมายและป้องกันการใช้อาวุธในรูปแบบอื่นๆโดยมุ่งหวังให้เกิดสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงขึ้นในภูมิภาค รวมทั้งลดสาเหตุความทุกข์ทรมานของมนุษย์ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้อาวุธ ทั้งยังช่วยส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบระหว่างรัฐภาคีในการค้าอาวุธระหว่างประเทศ โดยการควบคุมการนำเข้า การส่งออก การส่งผ่านหรือถ่ายลำ และการกระทำเป็นนายหน้าให้มีหลักเกณฑ์เพื่อปฏิบัติได้อย่างถูกต้องสามารถตรวจสอบที่มาที่ไปได้ อีกทั้งยังความเคารพต่อกฎหมายระหว่างประเทศฉบับอื่นโดยการคำนึงถึงพันธกรณีระหว่างประเทศที่อาจถูกละเมิดได้จากการถ่ายโอนจึงกำหนดข้อห้ามการถ่ายโอนการประเมินการส่งออก รวมถึงการเบี่ยงเบนระหว่างการถ่ายโอนอาวุธอีกด้วย

สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม ค.ศ. 2014 และปัจจุบันมีรัฐภาคีจำนวน 92 รัฐ (State Parties) และรัฐที่ลงนามจำนวน 130 รัฐ (Signatory States)¹ ประเทศที่ให้สัตยาบัน/ภาคยานุวัติจำนวน 89/3 ประเทศ จึงถือได้ว่าเป็นสนธิสัญญาที่ประสบผลสำเร็จอย่างมาก และจากจำนวนประเทศต่างๆที่เข้าลงนามและให้สัตยาบันต่อสนธิสัญญานี้

¹ The Arms Trade Treaty, [online]. Available from: <http://disarmament.un.org/treaties/t/att>

เองที่จะส่งผลให้เกิดกระแสสังคมโลกขึ้นใหม่อย่างชัดเจนในเรื่องที่เกี่ยวกับการค้าอาวุธ ฉะนั้น จึงอาจเป็นหนทางหนึ่งที่จะสามารถกระตุ้นให้ประเทศต่างๆหันมาให้ความสนใจและเคารพในหลักเกณฑ์ต่างๆ เหล่านี้ได้อย่างจริงจังมากขึ้นท่ามกลางยุคแห่งเทคโนโลยีที่มีการแพร่หลายของข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 จะมีประเทศต่างๆให้ความสนใจและเข้าร่วมเป็นภาคีในจำนวนระดับหนึ่ง แต่สนธิสัญญาฉบับนี้ก็ยังคงมีจุดอ่อนที่ทำให้ไม่สามารถนำหลักเกณฑ์ต่างๆในสนธิสัญญาไปใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพมากนัก อันเนื่องมาจากปัญหาด้านข้อบทและปัญหาในการนำหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญาไปใช้ในทางปฏิบัติจริงบางประการ อีกทั้งกฎหมายระหว่างประเทศไม่มีสภาพบังคับที่เด็ดขาดเพียงพอ และแต่ละ ประเทศย่อมมีอำนาจอธิปไตยในการตัดสินใจว่าจะกระทำการใดๆอย่างไรภายในประเทศของตน

สำหรับประเทศไทยได้เข้าร่วมลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 แม้จะไม่ข้อผูกพันที่ต้องปฏิบัติตามอย่างเต็มที่ แต่โดยหลักก็ต้องเคารพในหลักการสำคัญของสนธิสัญญาและไม่ปฏิบัติการใดๆอันเป็นการขัดขวางหรือทำลายวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาระหว่างรอการให้สัตยาบัน

จากการศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อบทของสนธิสัญญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาวุธของไทยมาแล้ว สรุปได้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาวุธของไทยโดยเนื้อหาสาระสำคัญแล้วมีความสอดคล้องกับหลักการที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญาอยู่หลายประการ แต่เนื่องจากมีกฎหมายบางฉบับที่ได้รับการบัญญัติไว้นานแล้ว จึงทำให้มีหลายประเด็นที่ควรได้รับการปรับปรุง เพื่อให้สามารถบังคับใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันโดยอาศัยหลักการที่กำหนดในสนธิสัญญามาเป็นกรอบในการบัญญัติด้วยกฎหมายให้พร้อมรับกับสถานการณ์ปัจจุบันและมีประสิทธิภาพ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การดำเนินการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ส่งผลกระทบทางด้านกฎหมายต่อประเทศไทย เพราะเมื่อจะพิจารณาเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาแล้วต้องมีการพิจารณากฎหมายทั้งหมดที่มีอยู่ เมื่อพิจารณาแล้วปรากฏว่ากฎหมายไทยในส่วนของที่เกี่ยวข้องและสามารถรองรับพันธกรณีตามสนธิสัญญา ได้แก่ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธ พ.ศ. 2490 พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธ ยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495 พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 รวม

ไปถึงพระราชกฤษฎีกา ประกาศกระทรวงและกฎกระทรวงต่างๆ

อย่างไรก็ตาม การเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ย่อมเป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ใฝ่สันติ มีความรับผิดชอบตามภาระหน้าที่ในการสนับสนุนและให้ความร่วมมือกับองค์การสหประชาชาติด้วยดี ทำให้ได้รับเกียรติและการยอมรับจากนานาอารยประเทศ

โดยสรุปจากการศึกษาวิจัย จึงมีข้อเสนอเพื่อพิจารณาต่อไปในอนาคตดังนี้

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1. ข้อเสนอแนะในส่วนของประเทศไทย

1.) บทบัญญัติกฎหมายของไทยมีการยกเว้นการบังคับใช้ต่อหน่วยงานทางราชการที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง ได้แก่ ยุทธภัณฑ์ของราชการทหารหรือตำรวจ ยุทธภัณฑ์ของส่วนราชการ องค์กรของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือสภากาชาดไทย เป็นต้น จึงอาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐอาศัยข้อยกเว้นดังกล่าวในการกระทำความผิด ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามสนธิสัญญาแล้วนั้น จึงควรบัญญัติกฎหมายให้ครอบคลุมถึงหน่วยงานทางราชการที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศด้วย

2.) แม้สนธิสัญญาจะมีได้กำหนดบทลงโทษ (Sanction) ต่อการฝ่าฝืนสนธิสัญญาไว้ใน การพิจารณาตรากฎหมายของประเทศไทยควรจะต้องมีการกำหนดการลงโทษในหลายรูปแบบ เช่น มีการส่งจดหมายแจ้งเตือนถึงการกระทำความผิด การเพิกถอนใบอนุญาต การปฏิเสธการเข้าทำสัญญาซื้อขาย การยึดสินค้า ค่าปรับ หรือจำคุก เป็นต้น

3.) การออกกฎหมายรองรับพันธกรณีตามสนธิสัญญานั้น ในบางเรื่องอาจจะต้องออกเป็นเพียงแนวทางปฏิบัติ (Guidelines) หรือนโยบาย (Policy) เนื่องจากในทางปฏิบัติมีรายละเอียดมาก หากบัญญัติเป็นกฎหมายอาจนำไปใช้ไม่สะดวกเพราะเป็นแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เสียมากกว่า

4.) ในเรื่องของการควบคุมการกระทำเป็นนายหน้า การออกกฎหมายภายในควรพิจารณาออกเป็น 2 ขั้นตอนด้วยกัน คือ 1) กระบวนการก่อนการกระทำเป็นนายหน้า กล่าวคือ การที่บุคคลหนึ่งจะกระทำการเป็นนายหน้า (Brokering) จำเป็นที่จะต้องมีการจดทะเบียนเป็นนายหน้าเสียก่อน (Broker) และ 2) การขอใบอนุญาตการทำธุรกรรมเฉพาะอย่าง กล่าวคือ เมื่อได้จดทะเบียนเป็นนายหน้าแล้ว หากจะเข้าทำธุรกรรมใดเป็นการเฉพาะ นายหน้าคนดังกล่าวจะต้องทำเรื่องยื่นขอ

ใบอนุญาต ซึ่งแนวทางดังกล่าวเพื่อเป็นการควบคุมการกระทำเป็นนายหน้าได้อย่างรัดกุม

5.) การควบคุมการส่งผ่านและถ่ายลำควรให้มีการขอและออกใบอนุญาตก่อนการขนส่งดังกล่าวจะเข้ามาในอาณาเขตของรัฐซึ่งเป็นข้อมูลเดียวกันกับการขออนุญาตส่งออก หรืออาจให้มีการแจ้งถึงเจตนาของการส่งผ่านหรือถ่ายลำในครั้งนั้น ณ จุดเข้าหรือออกตามแนวชายแดน พร้อมกันนี้จะต้องคำนึงถึงรูปแบบของการขนส่งต่างๆด้วยทั้งทางบก (Land) ทางทะเล (Sea) และทางอากาศ (Air) ด้วย

เนื่องด้วย การถ่ายลำมีลักษณะหนึ่งอันเป็นการส่งผ่านแต่เพียงมีขั้นตอนการเปลี่ยนยานพาหนะที่ใช้บรรทุกของผ่านเข้ามาไปยังอีกยานพาหนะหนึ่งเพื่อผ่านออกไป ดังนั้น การควบคุมการถ่ายลำอาจจะใช้มาตรการเดียวกันกับการส่งผ่าน หรือให้มีมาตรการแยกต่างหากจากการส่งผ่านก็ได้

6.) เนื่องด้วยการเบี่ยงเบนนั้นอาจมีได้ตลอดช่วงวัฏจักรของอาวุธ ตั้งแต่ขั้นตอนของการผลิต การจำหน่าย การเคลื่อนย้าย การเก็บรักษา จนกระทั่งถึงขั้นตอนการทำลาย ดังนั้นจึงอาจมีมาตรการป้องกันอื่นๆที่อาจนำมาใช้ตามแต่ละสถานการณ์ คือ 1.) การควบคุมการขนส่ง เพราะระหว่างทางของการขนส่งไม่ว่าจะเป็นทางเรือ ทางอากาศยาน หรือวิธีการขนส่งอื่นใดสามารถเกิดการเบี่ยงเบนได้ทั้งสิ้น มาตรการพิเศษที่รัฐภาคีอาจจะนำไปปรับใช้เพื่อควบคุมการขนส่งอาวุธ อาจทำได้โดยการ ร้องขอข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดของผู้ขนส่งหรือผู้ให้บริการขนส่ง การร้องขอให้ผู้บริการขนส่งเก็บรักษาเอกสาร อย่างเช่น ใบตราส่ง ใบกำกับสินค้า เพื่อการตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่ หรือให้ผู้ขนส่งหรือผู้มีส่วนร่วมในการขนส่งแจ้งรัฐผู้ส่งออกและรัฐผู้นำเข้าเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงแผนการขนส่ง ไม่ว่าจะเป็เส้นทาง ผู้ขนส่ง หรือข้อมูล 2.) การทำเครื่องหมายบนอาวุธ โดยจะต้องมีการทำเครื่องหมายบนอาวุธที่ได้นำเข้ามาตั้งแต่เวลาที่ได้นำเข้า รวมทั้งเก็บบันทึกข้อมูลไว้ด้วย 3.) การติดตาม โดยจะต้องส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการติดตามเพราะอาวุธที่ได้ทำเครื่องหมายไว้จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายสามารถเปิดเผยเส้นทางของการลักลอบค้า ซึ่งตัวบุคคลที่มีส่วนร่วมในการค้าที่ผิดกฎหมายและวิธีการที่ใช้ 4.) การจัดการคลังสรรพาวุธ โดยให้รัฐปรับปรุงระบบการจัดการและการจัดเก็บทางกายภาพให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งการจัดการดังกล่าวรวมทั้งเครื่องกระสุน ชิ้นส่วนและส่วนประกอบด้วย

ตัวอย่างมาตรการในการลดหรือขจัดปัญหาดังกล่าว เช่น การใช้ใบรับรองการตรวจสอบการจัดส่ง (Delivery Verification Certificate), การร้องขอใบอนุญาตส่งผ่านก่อนที่จะมีการอนุญาตส่งออก, การใช้ใบอนุญาตการนำเข้า (Import License), เอกสารการขนส่งหรือวิธีการขนส่ง, การ

ตรวจเช็คระหว่างการขนส่ง, การใช้คำประกาศว่าจะไม่มีการส่งออกกลับ (Non-Export Declaration), การร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูล อีกทั้งควรที่จะมีมาตรการที่เหมาะสมเพื่อจัดการกับปัญหาเมื่อตรวจพบการเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้น เช่น การขึ้นบัญชี (Black List), การเพิกถอนใบอนุญาต, การระงับการขนส่ง, การดำเนินคดีทางอาญา หรือรายงานต่อคณะกรรมการกำหนดมาตรการลงโทษ (UNSC Sanction Committee) หากว่าอาวุธที่เบี่ยงเบนไปนั้นเข้าไปยังประเทศหรือให้กับกลุ่มบุคคลที่อยู่ภายใต้บังคับมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธ เป็นต้น

7.) การวัดระดับ “การรับรู้” (Knowledge) ในการพิจารณาข้อห้ามถ่ายโอนอาวุธอาจจะต้องอาศัยแนวปฏิบัติจากรัฐภาคีอื่นมาเป็นแนวทางในการพิจารณาเพื่อจะไม่ทำการอนุญาตการถ่ายโอนใดๆไปหากว่าอาวุธจะถูกนำไปใช้ในการก่ออาชญากรรมระหว่างประเทศลักษณะต่างๆ เช่น คำประกาศแสดงข้อสงวนของลิกเตนสไตน์และสวิตเซอร์แลนด์ที่ระบุไว้ว่า การรับรู้ นั้นให้หมายถึง การที่รัฐมีข้อมูลอันน่าเชื่อถือที่มีสาระสำคัญทำให้เชื่อได้ว่าจะเกิดการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ หรืออาชญากรรมสงคราม เป็นต้น

8.) ขั้นตอนการประเมินการส่งออกที่จะต้องพิจารณาถึงการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศว่าถึงขนาดเกิด “ความเสี่ยงที่สำคัญ” (Overriding risk) หรือไม่นั้น ประเทศไทยอาจจะต้องมีการทบทวนหรือปรึกษาหารือกันในขั้นตอนปฏิบัติว่าจะให้มีแนวทางการประเมินอย่างไรที่จะสามารถรองรับหรือสอดคล้องกับข้อบท เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญา

9.) การเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะนำมาจัดทำรายงานนั้น ต้องอาศัยจากหลายภาคส่วนในเรื่องเกี่ยวกับการนำเข้าและส่งออก ภายในรัฐบาล อย่างเช่น กระทรวงต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม กระทรวงพาณิชย์ ศุลกากร หน่วยงานที่มีอำนาจต่างๆ รวมถึงข้อมูลจากผู้ผลิตด้วย ส่วนรายละเอียดในเรื่องกระบวนการและวิธีการจะแตกต่างกันไปตามแต่ละประเทศ

10.) ขั้นตอนของการตรวจสอบและรายงานผลการปฏิบัติตาม จะต้องทำการบันทึกและจดวิเคราะห์เพื่อใช้แนะแนวทางในการปฏิบัติที่ดีขึ้นในครั้งต่อไป รวมถึงข้อบกพร่องต่างๆ ไม่ว่าจะจากตัวบทกฎหมายหรือผู้ปฏิบัติ

11.) การที่ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้ร่วมส่งรายงานในเรื่องข้อมูลการนำเข้าและการส่งออกอาวุธตามแบบต่อระบบการจดทะเบียนอาวุธตามแบบของสหประชาชาติ หรือ UN Register จึงไม่เป็นการยากหากเราจะพิจารณารับเอาพันธกรณีตามสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 มาปฏิบัติตามด้วยเช่นกัน

12.) หน่วยงานที่รับผิดชอบนั้นอาจจะให้ร่วมกันดูแลโดยหลายหน่วยงานร่วมกัน หรือการจัดตั้งคณะกรรมการร่วม หรือให้มีหน่วยงานบริหารการบังคับใช้ส่วนกลาง (Central Administrative Enforcement Authority) เพื่อทบทวนคำตัดสิน/การพิจารณา อันจะเป็นการขจัดการเลือกปฏิบัติเหตุผลทางการเมือง เศรษฐกิจหรือเหตุปัจจัยอื่นๆ ด้วย

13.) อาจให้มีการจัดตั้งผู้เชี่ยวชาญที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เช่น ด้านนโยบายการถ่ายโอนอาวุธระหว่างประเทศ ด้านใบอนุญาตการถ่ายโอนอาวุธระหว่างประเทศ ด้านที่เกี่ยวข้องกับสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ในเรื่องของความรู้ ความเข้าใจในความเป็นมาของสนธิสัญญาและสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายระหว่างประเทศไว้เป็นผู้ร่วมพิจารณาหรือเป็นที่ปรึกษาในขั้นตอนการประเมินการส่งออก

14.) การแบ่งส่วนราชการที่จะต้องมีหน้าที่ดูแลควบคุม และมีอำนาจตามเรื่องหรือส่วนงานที่ต้องรับผิดชอบในเรื่องการถ่ายโอนอาวุธ โดยที่การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องเข้มงวดกวดขันอันเป็นเรื่องของการบังคับใช้ตามกฎหมายภายใน หากได้มีการอนุมัติการสนธิสัญญามาแล้วจะต้องพิจารณาถึงเรื่องดังกล่าวด้วย

15.) ปัจจุบันประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับอาวุธตามแบบเพียงฉบับเดียว คือ อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล หรืออนุสัญญาห้ามทุ่นระเบิดหรืออนุสัญญาออกตาวา ดังนั้นจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะต้องกระตุ้นให้เกิดการตระหนักและให้ความสนใจต่อการควบคุมอาวุธประเภทนี้ในหลายแง่มุม

16.) ในเรื่องของการค้าอาวุธ แม้ประเทศไทยจะมีใช้ผู้ผลิตและผู้ส่งออกหลัก แต่ก็มีการส่งออกจำพวกชิ้นส่วน อุปกรณ์ของอาวุธ ดังนั้น เพื่อการปฏิบัติตามพันธกรณีแล้วนั้น ควรพิจารณาเพื่อสร้างตัวบทกฎหมายในบริบทการค้าอาวุธด้วย

17.) จะต้องมีการศึกษาให้ความรู้ อบรมหน่วยงานราชการและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประเมินการส่งออก เพื่อการนำกฎหมายระหว่างประเทศฉบับต่างๆมาใช้ประกอบในขั้นตอนพิจารณาประเมินการส่งออก เช่น กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ รวมถึงอนุสัญญาระหว่างประเทศฉบับต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น

18.) ในวาระที่เข้าสู่ประชาคมอาเซียน การค้าจะมีความเสรี หากได้เข้าเป็นภาคีและนำหลักเกณฑ์อันเป็นมาตรฐานระหว่างประเทศตามพันธกรณีมาบังคับใช้กับการค้าอาวุธระหว่างประเทศในอาเซียนด้วยกัน อาจส่งผลดีให้ประเทศไทยได้เป็นผู้ส่งออกไปยังประเทศข้างเคียง

ผู้เขียนจึงเสนอให้มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติฉบับใหม่ขึ้นมา ทั้งนี้ประเด็นสำคัญที่ร่างพระราชบัญญัติฉบับใหม่พึงมี คือ การดำเนินงานตามพันธกรณีทั่วไปของสนธิสัญญาจะต้องมีการกำหนดขอบเขตการบังคับใช้ให้แน่ชัด แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายครอบคลุมในเรื่องดังกล่าวแต่การให้คำนิยามหรือคำอธิบายยังคงต้องกำหนดรายละเอียดให้ชัดเจน โดยให้สอดคล้องกับที่มีอยู่ในข้อบทของสนธิสัญญา เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาในการตีความ โดยการระบุถึงประเภทอาวุธ การถ่ายโอนลักษณะต่างๆ ที่ต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติฉบับใหม่นี้ อีกทั้งการรวบรวมอาวุธตามแบบทั้ง 8 ประเภทให้อยู่ภายใต้การควบคุมทั้งการส่งออก นำเข้า ส่งผ่านหรือถ่ายลำ ในฉบับเดียวกัน โดยอยู่ในขอบเขตเรื่องของการค้าและยังต้องเพิ่มหลักเกณฑ์ในบางเรื่อง เช่น การกระทำเป็นนายหน้า จึงจำเป็นที่จะต้องตราพระราชบัญญัติในเรื่องการค้าอาวุธออกมาเป็นการเฉพาะเพื่อดำเนินงานตามพันธกรณีทำให้ความเข้าใจของทุกภาคส่วนมีความเห็นที่ตรงกัน รวมทั้งกำหนดให้มีหน่วยงานเพื่อรองรับและผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตามพันธกรณี

ทั้งนี้ หากมีส่วนที่จะต้องออกรายละเอียดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่างๆ จึงออกกฎกระทรวงหรือประกาศกระทรวงเป็นลำดับต่อไป เช่น การขอรับใบอนุญาต การอนุญาต การออกใบอนุญาต รูปแบบของใบอนุญาต การจดทะเบียน เอกสารประกอบต่างๆ ที่ต้องใช้ เป็นต้น

ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า เพื่อการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งสนธิสัญญาให้ดำเนินไปได้อย่างดี ผู้เขียนจึงขอเสนอร่างกฎหมายที่มาจากความคิดเห็นของผู้เขียนเอง โดยประมวลจากการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์เกี่ยวกับกฎหมายภายในต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับพันธกรณีแห่งสนธิสัญญาฉบับดังกล่าว เพื่อที่จะสามารถเป็นประโยชน์ในการปรับใช้และเป็นแนวทางยึดถือของหน่วยงานต่างๆ และเพื่อเป็นทางเลือกประการหนึ่งในการอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งสนธิสัญญาตามที่ประเทศไทยจะได้เข้าไปเป็นภาคี (ซึ่งปรากฏอยู่ในภาคผนวก ง)

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กฎกระทรวง (พ.ศ. 2490) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาวูธปีน เครื่องกระสุนปีน วัตฤระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวูธปีน พ.ศ. 2490

กฎกระทรวง ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2522) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาวูธปีน เครื่องกระสุนปีน วัตฤระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวูธปีน พ.ศ. 2490

กฎกระทรวงการอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต และการออกใบแทนใบอนุญาต สั่งเข้ามา นำเข้ามา ผลิต หรือมีซึ่งยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2555

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการขออนุญาตขายหรือจำหน่ายอาวูธให้แก่บุคคล อื่นนอกจากหน่วยงานตามมาตรา 7 พ.ศ. 2554

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการสั่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งวัตฤหรืออาวูธเพื่อใช้ในการผลิตอาวูธ หรือเป็นตัวอย่างหรือเพื่อวิจัยเกี่ยวกับการผลิตอาวูธ และการขนย้ายวัตฤหรืออาวูธที่ใช้ในการผลิตอาวูธ หรืออาวูธที่ผลิตขึ้น พ.ศ. 2554

กฎกระทรวงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2491 ออกตามความในพระราชบัญญัติอาวูธปีน เครื่องกระสุนปีน วัตฤระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวูธปีน พ.ศ. 2490

กรมศุลกากร. [online]. Available from: www.custom.go.th [18 มีนาคม 2559].

———. ข้อกำหนดทั่วไปว่าด้วยของต้องห้ามต้องกักต [online]. Available from: http://www.customs.go.th/wps/wcm/connect/Library+cus501th/InternetTH/10/10_1/FCB034BD51B659B722E082ECD4B2F5C2 [2 กุมภาพันธ์ 2559].

กรมองค์การระหว่างประเทศ, กระทรวงการต่างประเทศ. คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ คำมั่นด้านสิทธิมนุษยชนของไทยและกระบวนการ Upr ฉบับประชาชน(2554) [online]. Available from: <http://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/hrcth.pdf>.

กรมอาเซียน กองอาเซียน 1. ความร่วมมือของประเทศสมาชิกอาเซียนในการแก้ไขปัญหาเสพติด [online]. Available from: <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/asean-media-center-20121218-094853-445455.pdf>.

กระทรวงการต่างประเทศ. การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรและพิธีสารป้องกัน ปราบปรามและลงโทษ การค้ามนุษย์ โดยเฉพะสตรีและเด็กเสริมอนุสัญญาฯ [online]. Available from: <http://www.mfa.go.th/main/th/media-center/14/40175-การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา>

[สหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญา.html](#)].

———. การต่อต้านการก่อการร้ายในกรอบสหประชาชาติ (Counter Terrorism) [online]. Available from: [http://www.mfa.go.th/main/th/issues/9899-การต่อต้านการก่อการร้ายในกรอบสหประชาชาติ-\(Counter-.html](http://www.mfa.go.th/main/th/issues/9899-การต่อต้านการก่อการร้ายในกรอบสหประชาชาติ-(Counter-.html) [13 มกราคม 2559].

———. การลดอาวุธในกรอบสหประชาชาติ [online]. Available from: : <http://www.mfa.go.th/main/th/issues/9898-การลดอาวุธ.html> [13 มกราคม 2559].

———. ไทยเป็นประเทศที่ ๑๒๓ ที่ลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ (the Arms Trade Treaty: Att) [online]. Available from: <http://www.mfa.go.th/main/th/media-center/28/51614-ไทยเป็นประเทศที่-๑๒๓-ที่ลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยการ.html> [5 มกราคม 2559].

กระทรวงการต่างประเทศ กรมองค์การระหว่างประเทศ กองสันติภาพ ความมั่นคงและการลดอาวุธ. การลดอาวุธตามแบบ [online]. Available from: <http://www.mfa.go.th/main/th/issues/9902-การลดอาวุธตามแบบ.html> [13 มกราคม 2559].

กระทรวงการต่างประเทศ, กองสนธิสัญญา กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย. คู่มือการทำสนธิสัญญาหรือข้อตกลงต่างๆ. กรุงเทพมหานคร: กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ, 2547.

กระทรวงพาณิชย์ กรมการค้าต่างประเทศ. มาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธ [online]. Available from: web.dft.go.th/Default.aspx?tabid=166].

กองประวัติศาสตร์ทหาร, กรมยุทธการทหารบก. วัฒนาการแห่งศัสตราวุธในกองทัพไทย จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกเนื่องในโอกาสการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี พุทธศักราช 2549.

การสัมมนาทางวิชาการ ศูนย์พัฒนาหลักนิยมและยุทธศาสตร์ กรมยุทธศึกษาทหารบก เรื่อง “บทบาทของกองทัพในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558. [online]. Available from: <http://sfdiv1.cloud.rta.mi.th/others/10armyrole.pdf>].

จิตติ สุวรรณิก. "บทบาทของสหประชาชาติในการลดและควบคุมอาวุธ : ศึกษากรณีอาวุธตามแบบและอาวุธนิวเคลียร์." วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

ณญาดา ทองนวล. "การควบคุมการส่งออกอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง: วิเคราะห์ในกรอบกฎหมายศุลกากร." วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

บัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกาตามพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2552

ประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่อง กำหนดยุทธภัณฑ์ที่ต้องขออนุญาต ตามพระราชบัญญัติควบคุม

ยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530

ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้สินค้าที่ใช้ได้สองทางเป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาต และ กำหนดสินค้าที่ต้องปฏิบัติตามมาตรการจัดระเบียบ ในการส่งออกป็นอกราชอาณาจักร พ.ศ. 2558

ประชาคมการเมือง ความมั่นคง (Asean Political-Security Community): Apsc Blueprint. [online]. Available from: www.siamintelligence.com/asean-political-security-community-aps-c-blueprint/.

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พรทิพย์ เดชวรสินสกุล. "พันธกรณีทางกฎหมายของประเทศไทยต่อข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้าย." วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

พระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2535

พระราชกฤษฎีกาตามพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2548

พระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ. 2524

พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530

พระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติศุลกากร ฉบับที่ 21 พ.ศ. 2557

พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490

พันธ์นิดา ฐปะเตมีย์. "การซื้ออาวุธทันสมัยกับการเมืองระหว่างประเทศ: ศึกษากรณีประเทศไทยกับเครื่องบินเอฟ-16." วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

พูลเลอร์, เจ.เอฟ.ซี. อิทธิพลของอาวุธ. Translated by เสฐียร สิงหพงษ์. พระนคร: ดวงกลม, 2518.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. เอกสารการสอนชุดวิชา สันติศึกษา (Peace Studies) หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ร่างพระราชบัญญัติอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและการพลังงานทหาร พ.ศ.

รายงานสรุปการประชุม Summary Report "Unrcpd Workshop on Poa Implementation" 11-13 December 2012. [online]. กรุงเทพฯ. Available from: [http://www.mfa.go.th/main/th/issues/5938/65151-3.-อาวุธเล็กและอาวุธเบา-\(Small-Arms-and-Light-Weap.html\)](http://www.mfa.go.th/main/th/issues/5938/65151-3.-อาวุธเล็กและอาวุธเบา-(Small-Arms-and-Light-Weap.html)).

รุ่งกานต์ วัชรปรีดา. "อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร." วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

ลาวัญญ์ ถนัดศิลปกุล. "บทบาทของรัฐสภากับกระบวนการทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศ และ ปัญหา มาตรา 190 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550." วารสารกฎหมายสู่โทษัยธรรมาธิราช (2551).

วันทนี เลาทเพียงศักดิ์. "เอกัตศึกษากฎหมายเกี่ยวกับอาวุธปืน : ศึกษากรณีผลกระทบต่อภาคธุรกิจ และประชาชนในประเทศไทย." ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

วิชัย ศรีรัตน์. ประมวลศัพท์และความรู้สิทธิมนุษยชน เล่ม 2: ศัพท์สิทธิมนุษยชนในกระบวนการ ยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ, 2556.

ศุภชัย วรรณเลิศสกุล. "ข้อพิจารณาด้านนโยบายและกฎหมายของประเทศไทยในการเข้าเป็นภาคี อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้อาวุธที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายอันเกิน ขนาดหรือไม่จำกัดเป้าหมาย ค.ศ. 1980." วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2549.

ศูนย์ประชาคมอาเซียน. อาเซียนจัดประชุมรัฐมนตรีด้านอาชญากรรมข้ามชาติครั้งที่ 10 [online]. 2011. Available from: http://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_news.php?nid=30891&filename=asean_home [13 January 2016].

สมพงษ์ ชุมาก. บทบาทของสหประชาชาติในเรื่องการลดอาวุธ: รายงานผลงานวิจัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

สรศักดิ์ วาจาสิทธิศิลป์. "การกระทำรุนแรงทางเพศในกรอบของศาลอาญาระหว่างประเทศ." วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ หัวข้อ “มาตรการในการแก้ไขปัญหา การผลิตและการค้าอาวุธโดยผิดกฎหมาย (พิธีสารเพื่อต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธโดย ผิดกฎหมาย)” ชุดโครงการวิจัย เรื่อง “การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติ (ระยะที่ 2)”.

สำนักงานที่ปรึกษาการศุลกากรประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงบรัสเซลส์. Custom Policy

Monitoring Unit, ฉบับที่ 3 ประจำเดือนมิถุนายน 2559 [online]. Available from: http://brussels.customs.go.th/data_files/1607131426301684793225.pdf].

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ. 2556-2560). [online]. Available from: http://planning.pn.psu.ac.th/Budget/data/south/strategy_6.pdf].

สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมศุลกากร. Thailand National Single Window พร้อมรองรับ AEC [online]. Available from: <http://www.thainsw.net/INSW/index.jsp>].

อนุกุล ชำนาญสิงห์. อาวุธในสงครามโลกครั้งที่ 1 [online]. Available from: <http://worldcivil14.blogspot.com/2014/02/1.html>].

อนุช อาภาภิรม. วิทยาศาสตร์ สงคราม และอันตรายสมัยใหม่(2) [online]. 2555. Available from: <http://botkwamdee.blogspot.com/2012/05/anu2sciw.html> [25 กุมภาพันธ์ 2557].

อรรถนพ บุราณเศรษฐ. "รายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่อง มาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กับการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ." 2, 2552.

เอกสาร ที่ นร. ๐๘๐๗/๔๖๒๒, เรื่อง การลงนามเพื่อเข้าร่วมเป็นภาคีสันติสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ (The Arms Trade Treaty: ATT)

เอกสาร ที่ พณ. ๐๓๐๔/ว๑๓๘๓, เรื่อง การสัมมนา “Thailand-Japan Joint Export Control Seminar”

ภาษาอังกฤษ

Black's Law Dictionary. 9th ed. United States of America: Thomson Reuters, 2009.

(UK), Transparency International. Preventing Corruption in the Official Arms Trade (30 April 2006) [online]. Available from: <http://www.transparency.org.uk/our-work/defence-security-corruption/>].

Acheson, Ray. A Meaningful Att Is Our “Overriding [online]. 2013. Available from: <http://reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/att/monitor/ATTMonitor6.4.pdf>].

Amnesty International. Applying the Arms Trade Treaty to Ensure the Protection of Human Rights [online]. 2015. Available from: <https://www.amnesty.org/download/Documents/ACT3000032015ENGLISH.PDF>].

———. How to Apply Human Rights Standards to Arms Transfer Decisions [online]. 2008. Available from: http://www.amnesty.org.uk/sites/default/files/how_to_apply_human_rights_standards_to_arms_transfer_decisions.pdf].

———. Killer Facts: The Impact of the Irresponsible Arms Trade on Lives, Rights and Livelihoods [online]. 2010. Available from: https://www.amnesty.org.uk/sites/default/files/killer_facts_-_the_impact_of_the_irresponsible_arms_trade_on_lives_rights_and_livelihoods_0.pdf].

———. Q&A: Global Arms Trade Treaty Enters into Force [online]. 2014. Available from: <https://www.amnesty.org/en/articles/news/2014/12/global-arms-trade-treaty-enters-force/> [2 June 2015].

———. Stopping the Terror Trade: How Human Rights Rules in an Arms Trade Treaty Can Help Deliver Real Security [online]. 2015. Available from: <https://www.amnesty.org/download/Documents/112000/act310012002en.pdf>]

Annex Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for

Victims of Gross Violations of International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law, (A/RES/60/147).

Annyssa Bellal and others. Implications of International Law for a Future Arms Trade Treaty [online]. Available from : <http://www.unidir.org/files/medias/pdfs/background-paper-implications-of-international-law-for-a-future-arms-trade-treaty-annyssa-bellal-stuart-casey-maslen-and-gilles-giacca-eng-0-269.pdf>.

Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina V. Serbia and Montenegro), Judgment, I.C.J. Reports 2007.

Arms Control Association. The Missile Technology Control Regime at a Glance [online]. 2012. Available from: <http://www.state.gov/p/wha/ris/119822.htm>.

Arms Control without Negotiation : From the Cold War to the New World Order / Edited by Bennett Ramberg. Boulder, Colo. : Lynne Rienner Publishers, 1993.

ARMS TRADE TREATY

Arms Trade Treaty. “Directive of the States Parties to the Secretariat of the Arms Trade Treaty” in First Conference of States Parties, Att/Cps1/Conf/3 [online]. Available from: https://s3.amazonaws.com/unoda-web/wp-content/uploads/2013/06/ATT_CPS1_CONF.3.Secretariat.pdf.

———. “Proposed Arrangements for the Att Secretariat” in Second Conference of States Parties, Att/Csp2/2016/Em/Wp.1 [online]. Available from: http://thearmstradetreaty.org/images/ATT_CSP2_2016_EM_WP1_Draft_MC_proposals_EM_incl_Annex_A_partial_B_C.pdf.

armstreaty.org. Provisional Applications (Article 6/ Article 7) [online]. Available from: armstreaty.org/issue/provisional-applications/].

Asean’s Efforts against the Proliferation of Small Arms and Light Weapons Thailand’s Perspective . [online]. Available from : http://www.academia.edu/175434/ASEANs_efforts_against_the_proliferation_of_small_arms_and_light_weapons_Thailands_perspective [13 January 2016].

ATT/CSP2/2016/WP.3/Rev.1. [online]. Available from : http://thearmstradetreaty.org/images/CSP2_Statements/Voluntary_Trust_Fund

[_Terms_of_Reference-24_Aug_2016_Rev.1.pdf](#).

ATT/CSP/2015/wp.2/Rev.2. [online]. Available from: http://thearmstradetreaty.org/images/ATT_CSP1_2015_WP.2_Rev.2.pdf.

Badar, Mohamed Elewa. "The Mental Element in the Rome Statute of the International Criminal Court: A Commentary from a Comparative Criminal Law Perspective." Paper presented at the Criminal Law Forum, 2008.

Bayth, Endalcachew. "The Rights of Land-Locked States in the International Law: The Role of Bilateral/Multilateral Agreements." *Social Sciences* 4, no. 2 (2015).

Bradley, Curtis A. "Unratified Treaties, Domestic Politics, and the U.S. Constitution." *Harvard International Law Journal* 48, no. 2 (2007).

Brandes, Marlitt. "All's Well That Ends Well or Much Ado About Nothing: A Commentary on the Arms Trade Treaty." *Goettingen J. Int'l L.* 5 (2013).

Brehm, Maya. "Conventional Arms Transfer in the Light of Humanitarian and Human Rights Law." University Centre for International Humanitarian Law, 2005.

Campaign Against Arms Trade. An Introduction to the Arms Trade [online]. 2011. Available from: <https://www.caat.org.uk/resources/publications/intro-briefing-2011.pdf>.

Center for American Progress. The Tangled Web of Illicit Arms Trafficking [online]. Available from: www.americanprogress.org.

Center for Strategic & International Studies (CSIS). Asean Defence Industry Collaboration [online]. 2011. Available from: http://csis.org/files/publication/110907_DIIG_Current_Issues_25_ASEAN.pdf [13 January 2016].

CHARTER OF THE UNITED NATIONS

Clapham, Andrew, Stuart Casey-Maslen, Gilles Giacca, and Sarah Parker. *The Arms Trade Treaty: A Commentary*. Oxford University Press, 2016.

Control Arms. [online]. Available from: http://controlarms.org/en/wp-content/uploads/sites/2/2015/09/Control-Arms-ATT-analysis_EN.pdf.

———. *Towards an Arms Trade Treaty* [online]. 2005. Available from: <https://www.amnesty.org/download/Documents/88000/pol340072005en.pdf>.

CONVENTION CONCERNING INTERNATIONAL CARRIAGE BY RAIL

CONVENTION ON INTERNATIONAL CIVIL AVIATION

CONVENTION ON THE PREVENTION AND PUNISHMENT OF CRIMES OF GENOCIDE 1948

CONVENTION ON TRANSIT TRADE OF LAND-LOCKED STATES

Dahle, Alice. Gender-Based Violence and the Arms Trade Treaty [online]. Available from: <http://blog.amnestyusa.org/women/gender-based-violence-and-the-arms-trade-treaty/>].

Doswald-Beck, Jean-Marie Henckaerts and Louise. Customary International Humanitarian Law Volume I: Rules. New York: Cambridge University Press, 2005.

DRAFT ARTICLES ON RESPONSIBILITY OF STATES FOR INTERNATIONALLY WRONGFUL ACTS 2001

Ee, Calvyn. International Arms Trade [online]. Available from: http://www.academia.edu/12217961/International_Arms_Trade].

Epps, Kenneth. "Human Security and an Arms Trade Code of Conduct." *The Ploughshares Monitor* 20 2, no. 2 (1999).

Farha, Joseph, and Roy Isbistor. The Arms Trade Treaty and Military Equipment: The Case for a Comprehensive Scope. London: Saferworld, 2009.

Fenardi Sergio and Peter Danssaert. Rough Seas – Maritime Transport and Arms Shipments - Transport Services under an Arms Trade Treaty [online]. 2012. Available from: <https://mediawerkgroepsyrie.files.wordpress.com/2012/07/rough-seas-jul-6-3-1.pdf>].

FIREARMS PROTOCOL

Frank Barnaby et al. Arms Uncontrolled. London: Harvard University Press, 1975.

Freud, Sigmund. "Why War?". In *Conflict after the Cold War: Agruments on Causes of War and Peace*.

Gender Action for Peace and Security (GAPS). Putting Women's Rights into the Arms Trade Treaty [online]. Available from: <http://www.saferworld.org.uk/resources/view-resource/661-putting-womens-rights-into-the-arms-trade-treaty>].

Geneva Academia. Academy Briefing No.3: The Arms Trade Treaty [online]. 2013. Available from: <http://www.geneva->

[academy.ch/docs/publications/Arms%20Trade%20Treaty%203%20WEB\(2\).pdf](http://academy.ch/docs/publications/Arms%20Trade%20Treaty%203%20WEB(2).pdf)
[June 2014].

Geneva Centre for Security Policy (GCSP). "Arms Trade Treaty (Att) Network: Needs Assessment Workshop."

Geneva Declaration on Armed Violence and Development. *Global Burden of Armed Violence* [online]. 2008. Available from: <http://www.genevadeclaration.org/fileadmin/docs/Global-Burden-of-Armed-Violence-full-report.pdf>.

German Government. Memorandum of the Federal Government on the Arms Trade Treaty [online]. 2014. Available from: <http://www.new-york-un.diplo.de/contentblob/4273854/Daten/4472412/2014724attmemorandum.pdf>].

The Hague Code of Conduct against Ballistic Missile Proliferation (Hcoc). [online]. Available from: http://www.hcoc.at/?tab=what_is_hcoc&page=description_of_hcoc].

Hangzo, Pau Khan Khup. A New Arms Trade Treaty: The Implications for Se Asia [online]. Available from: <http://www.nationmultimedia.com/opinion/A-new-arms-trade-treaty-the-implications-for-SE-As-30208558.html>].

Holtom, Paul. "Nothing to Report: The Lost Promise of the Un Register of Conventional Arms." *Contemporary Security Policy* 31 (2010).

———. "Prohibiting Arms Transfers to Non-State Actors and the Arms Trade Treaty." *The United Nations Institute for Disarmament Research (UNIDIR) Resources* (2012).

Holtom, Paul, and Mark Bromley. *Implementing an Arms Trade Treaty: Mapping Assistance to Strengthen Arms Transfer Controls*. Stockholm International Peace Research Institute, 2012.

Institute, Stockholm International Peace Research. *Tiv (Trend Indicator Value) Tables of Arms Exports to Syria (2006-2010)* [online]. 2006-2010. Available from: <http://armstrade.sipri.org/armstrade/page/values.php>].

International Ammunition Technical Guideline (IATG). *Glossary of Terms, Definitions and Abbreviations* [online]. Available from: <https://unoda->

www.s3.amazonaws.com/wp-content/uploads/assets/convarms/Ammunition/IATG/docs/IATG01.40.pdf].

International Committee of the Red Cross. Arms Transfer Decisions: Applying International Humanitarian Law Criteria, Practical Guide [online]. 2007. Available from: https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/icrc_002_0916.pdf].

———. Icrc Analysis of Articles 2, 3, 4 and 5 of the July 2012 Draft Arms Trade Treaty [online]. 2013. Available from: <https://www.icrc.org/eng/assets/files/2013/icrc-analysis-draft-att.pdf>.

———. Protecting Civilians and Humanitarian Action Through the Arms Trade Treaty [online]. Available from: <https://www.icrc.org/eng/assets/files/publications/icrc-002-4069.pdf>.

International Instrument to Enable States to Identify and Trace, in a Timely and Reliable Manner, Illicit Small Arms and Light Weapons. [online]. Available from: http://www.poa-iss.org/InternationalTracing/ITI_English.pdf].

INTERNATIONAL TRACING INSTRUMENT

The Issue of Small Arms and Light Weapons (Salw) in the Context of Trans-National Organized Crime: Its Implications for Asean Security. [online]. Available from: <http://www.poa-iss.org/RegionalOrganizations/ASEAN/The%20Issue%20of%20SALW%20in%20the%20context%20of%20transnational%20organized%20crime.pdf> [13 January 2016].

Kellman, Barry. "Controlling the Arms Trade: One Important Stride for Humankind." *Fordham International Law Journal* 37, no. 3 (2014).

Kirkham, Elizabeth. Making It Work: Monitoring and Verifying Implementation of an Arms Trade Treaty. Saferworld, 2008.

Kittichaisaree, Kriangsak. International Criminal Law. New York: Oxford University Press, 2001.

Kytomaki, Elli. The Arms Trade Treaty's International with Other Related Agreements [online]. 2015. Available from: https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/field/field_docume

[nt/20150227ATTInteractionKytomaki.pdf](#)].

Kytömäki, Elli. "The Defence Industry, Investors and the Arms Trade Treaty." *International Security Department*.

Laurance, Edward J, Siemon T Wezeman, and Herbert Wulf. *Arms Watch: Sipri Report on the First Year of the Un Register of Conventional Arms*. Stockholm International Peace Research Institute, 1994.

Laursen, Cecilia Marcela Bailliet and Kjetil Mujezinović. *Promoting Peace through International Law*. Oxford: Oxford University Press, 2015.

Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory, Advisory Opinion, I. C.J. Reports 2004.

Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1996.

Lustgarten, Laurence. "The Arms Trade Treaty: Achievements, Failings, Future." *International and Comparative Law Quarterly* 64, no. 03 (2015).

McDonald, Glenn. *Worth the Paper? The Arms Trade Treaty* [online]. 2013. Available from: <http://www.e-ir.info/2013/04/17/worth-the-paper-the-arms-trade-treaty/>].

Melgar, Beatriz Huarte. *The Transit of Goods in Public International Law*. Leiden: Brill-Nijhoff, 2015.

Missiles Technology Control Regime. [online]. Available from: <http://mtcr.info/mtcr-guidelines/>].

Öberg, Marko Divac. "The Absorption of Grave Breaches into War Crimes Law." 91, no. 873 (2009).

OHCHR. *The Core International Human Rights Instruments and Their Monitoring Bodies* [online]. Available from: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CoreInstruments.aspx>].

Parker, Sarah. *Handbook the Arms Trade Treaty: A Practical Guide to National Implementation* [online]. 2016. Available from: <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/O-Handbooks/HB-04-ATT/HB4-ATT-implementation.pdf>].

Parliament: House of Commons: Foreign Affairs Committee. *Global Security: Non-*

Proliferation [online]. 2008-2009. Available from: <https://www.publications.parliament.uk/pa/cm200809/cmselect/cmfaaff/222/222.pdf>.

Peter Lichtenbaum, Rachel Stohl and Andrew Wood. "The Transatlantic Defence Industry and the Arms Trade Treaty." *International Security Programme Paper ISP PP 2011/03*.

POA

Professor Philippe Sands Qc, Professor Andrew Clapham and Blinne Ni Ghralaigh. The Lawfulness of the Authorisation by the United Kingdom of Weapons and Related Items for Export to Saudi Arabia in the Context of Saudi Arabia's Military Intervention in Yemen [online]. Available from: https://www.amnesty.org.uk/files/webfm/Documents/issues/final_legal_opinion_saudi_arabia_18_december_2015_-_final.pdf.

The Prosecutor V. Duško Tadić Aka. 'Dule', Case No. It-94-1-a, Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction (Appeal Chamber), 2 October 1995.

PROTOCOL ADDITIONAL TO GENEVA CONVENTIONS OF 12 AUGUST 1949, AND RELATING TO THE PROTECTION OF VICTIMS OF INTERNATIONAL ARMED CONFLICTS (PROTOCOL I)

Pushpanathan, S. Combating Transnational Crime in Asean [online]. 1999. Available from: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/APCITY/UNPAN011390.pdf>].

Rachel Stohl and Suzette Grillot. *The International Arms Trade*. Cambridge: Polity Press, 2009.

ROME STATUTE

Saferworld. The Arms Trade Treaty and Military Equipment [online]. 2009. Available from: <http://www.saferworld.org.uk/resources/view-resource/399-the-arms-trade-treaty-and-military-equipment>].

———. Export Group on Att Implementation: Prevention, Transit and Innocent Passage under the Arms Trade Treaty [online]. 2015. Available from: <http://www.saferworld.org.uk/downloads/pubdocs/prevention-transit-and->

[innocent-passage-under-the-arms-trade-treaty.pdf](#)].

———. An Implementation Framework for the Arms Trade Treaty [online]. July 2011. Available from: <https://www.saferworld.org.uk/downloads/An%20Implementation%20Framework%20for%20the%20ATT.pdf>].

Secretariat, Control Arms. Att Monitor 2015 [online]. Available from: <http://armstreatymonitor.org/fr/wp-content/uploads/2015/08/Executive-Summary.pdf>].

Secretary-General, United Nations. "The Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects." 30 August 2007.

The Sixth Biennial Meeting of States to Consider the Implementation of the Programme of Action to Prevent, Combat, and Eradicate the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects, New York. [online]. Available from: http://www.reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/salw/bms2016/statements/7June_Thailand-ITI.pdf].

Small Arms Survey 2014. Breaking New Ground?: Thw Arms Trade Treaty [online]. Available from: <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/A-Yearbook/2014/en/Small-Arms-Survey-2014-Chapter-3-EN.pdf>].

Small Arms Survey. Trade Update: Transfer, Retransfer, and the Att [online]. 2014. Available from: <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/A-Yearbook/2014/en/Small-Arms-Survey-2014-Chapter-4-EN.pdf>].

Southall, David P., and Bernadette A. M. O'Hare. "Empty Arms: The Effect of the Arms Trade on Mothers and Children." *BMJ: British Medical Journal* 325, no. 7378 (2002).

Stockholm International Peace Research Institute. *The Arms Trade with the Third World*. Harmondsworth, Middlesex: Penguin Books, 1975.

———. Implementation the Arms Trade Treay: Building on Available Guidelines and Assistance Activities [online]. 2015. Available from: <https://www.sipri.org/sites/default/files/files/misc/SIPRIBP1505.pdf>].

———. Sipri Yearbook 2016: Armament, Disarmament and International Security [online]. Available from: <https://www.sipri.org/sites/default/files/YB16->

[Summary-ENG.pdf](#).

———. The State of Major Arms Transfers in 8 Graphics [online]. Available from: <https://www.sipri.org/commentary/blog/2017/state-major-arms-transfers-8-graphics>].

Stohl, Rachel. "Irresponsible Arms Trade and the Arms Trade Treaty." *Proceedings of the Annual Meeting-American Society of International Law* 103 (2009).

———. "Putting the Arms Trade Treaty into Context: Perspectives on the Global Arms Trade, Existing Arms Trade Initiatives, and the Role of the United States." *Proceedings of the Annual Meeting (American Society of International Law)* 103 (2009).

U.S. Department of State. Hague Code of Conduct against Ballistic Missile Proliferation 2002 (Hcoc) [online]. Available from: <http://www.state.gov/t/isn/trty/101466.htm> [July 2014].

UN CASA. International Small Arms Control Standard (Isacs) [online]. 2016. Available from: <http://www.smallarmsstandards.org/isacs/0120-en.pdf>].

UN News Centre. Top Un Human Rights Body Orders Inquiry into Syrian Violence [online]. Available from: <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=39357&Cr=Syria&Cr1.>].

UNCTAD Trust Fund for Trade Facilitation Negotiations Technical Note 8. [online]. Available from: unctad.org/en/Docs/TN08_FreedomofTransit.pdf].

UNGA. "71st Meeting." 2 April 2013.

———. "The Arms Trade Treaty." 2 April 2013.

———. "The Arms Trade Treaty." 2 December 2009.

———. "The Hague Code of Conduct against Ballistic Missile Proliferation." 8 December 2005.

———. "Report of the Open-Ended Working Group to Negotiate an International Instrument to Enable States to Identify and Trace, in a Timely and Reliable Manner, Illicit Small Arms and Light Weapons." 27 June 2005.

———. "Report on the Register of Conventional Arms." 14 August 1992.

———. "Towards an Arms Trade Treaty: Establishing Common International Standards for the Import, Export and Transfer of Conventional Arms." 18

December 2006.

———. "Towards an Arms Trade Treaty: Establishing Common International Standards for the Import, Export and Transfer of Conventional Arms." 8 January 2009.

———. "Transparency in Armaments." 6 December 1991.

UNHCR. Statistical Yearbook 2014 [online]. Available from: <http://www.unhcr.org/56655f4b19.html>].

United Nations. Overwhelming Majority of States in General Assembly Say 'Yes' to Arms Trade Treaty to Stave Off Irresponsible Transfer That Perpetuate Conflict, Human Suffering, Un Doc. Ga/11354 (2 April 2013), [online]. 2013. Available from: www.un.org/press/en/2013/ga11354.doc.htm].

UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME 2000

UNITED NATIONS CONVENTION ON THE LAW OF THE SEA

United Nations Office for Disarmament Affairs. "Assessing the United Nations Register of Conventional Arms." no. 16 (2009): 12. <http://www.un.org/disarmament/HomePage/ODAPublications/OccasionalPapers/PDF/OP16.pdf>

———. "Module 3: Reporting Requirements." *Arms Trade Treaty Implementation Toolkit*: 3. www.un.org/disarmament/ATT.

———. "Module 4 International Exchange, International Cooperation and Assistance." *Arms Trade Treaty Implementation Toolkit*: 1. www.un.org/disarmament/ATT.

———. "Module 8 Transit and Trans-shipment." *Arms Trade Treaty Implementation Toolkit*: 1. www.un.org/disarmament/ATT.

———. "Module 9 Brokering." *Arms Trade Treaty Implementation Toolkit*: 4-5. www.un.org/disarmament/ATT.

———. "Module 10 Preventing Diversion." *Arms Trade Treaty Implementation Toolkit*: 1. www.un.org/disarmament/ATT.

United Nations. Office for Disarmament Affairs. The Impact of Poorly Regulated Arms Transfers on the Work of the United Nations. 2013.

VIENNA CONVENTION ON THE LAW OF TREATIES 1969

Wezeman, Pieter D. Conflict and Transfers of Small Arms [online]. Available from:

<http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Disarm%20Conflicts%20and%20Transfers.pdf>].

"What Amounts to 'Serious Violation of International Human Right Law' ? An Analysis of Practice and Expert Opinion for the Purpose of the 2013 Arms Trade Treaty." no. 6.

Williams, Michael. Global Conventional Arms Trade [online]. 2014. Available from: http://www.academia.edu/11619136/Geopolitics_of_Global_Conventional_Arms_Trade].

Women's International League for Peace & Freedom. "Preventing Gender-Based Violence through Arms Control: Tools and Guidelines to Implement the Arms Trade Treaty and UN Programme of Action." <http://www.reachingcriticalwill.org/images/documents/Publications/preventing-gbv.pdf>.

Wood, Brian. "The Arms Trade Treaty. Prospects and Challenges as It "Enters into Force" . " (2 0 1 4) : 7 . http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/20141223_IPIS_ATT.pdf.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

United Nations

The Arms Trade Treaty

Preamble

The States Parties to this Treaty,

Guided by the purposes and principles of the Charter of the United Nations,

Recalling Article 26 of the Charter of the United Nations which seeks to promote the establishment and maintenance of international peace and security with the least diversion for armaments of the world's human and economic resources,

Underlining the need to prevent and eradicate the illicit trade in conventional arms and to prevent their diversion to the illicit market, or for unauthorized end use and end users, including in the commission of terrorist acts,

Recognizing the legitimate political, security, economic and commercial interests of States in the international trade in conventional arms,

Reaffirming the sovereign right of any State to regulate and control conventional arms exclusively within its territory, pursuant to its own legal or constitutional system,

Acknowledging that peace and security, development and human rights are pillars of the United Nations system and foundations for collective security and recognizing that development, peace and security and human rights are interlinked and mutually reinforcing,

Recalling the United Nations Disarmament Commission Guidelines for international arms transfers in the context of General Assembly resolution 46/36H of 6 December 1991,

Noting the contribution made by the United Nations Programme of Action to Prevent, Combat and Eradicate the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects, as well as the Protocol against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, and the International Instrument to Enable States to Identify and Trace, in a Timely and Reliable Manner, Illicit Small Arms and Light Weapons,

Recognizing the security, social, economic and humanitarian consequences of the illicit and unregulated trade in conventional arms,

Bearing in mind that civilians, particularly women and children, account for the vast majority of those adversely affected by armed conflict and armed violence,

Recognizing also the challenges faced by victims of armed conflict and their need for adequate care, rehabilitation and social and economic inclusion,

Emphasizing that nothing in this Treaty prevents States from maintaining and adopting additional effective measures to further the object and purpose of this Treaty,

Mindful of the legitimate trade and lawful ownership, and use of certain conventional arms for recreational, cultural, historical, and sporting activities, where such trade, ownership and use are permitted or protected by law,

Mindful also of the role regional organizations can play in assisting States Parties, upon request, in implementing this Treaty,

Recognizing the voluntary and active role that civil society, including non-governmental organizations, and industry, can play in raising awareness of the object and purpose of this Treaty, and in supporting its implementation,

Acknowledging that regulation of the international trade in conventional arms and preventing their diversion should not hamper international cooperation and legitimate trade in materiel, equipment and technology for peaceful purposes,

Emphasizing the desirability of achieving universal adherence to this Treaty,

Determined to act in accordance with the following principles;

Principles

- The inherent right of all States to individual or collective self-defence as recognized in Article 51 of the Charter of the United Nations;
- The settlement of international disputes by peaceful means in such a manner that international peace and security, and justice, are not endangered in accordance with Article 2 (3) of the Charter of the United Nations;
- Refraining in their international relations from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any State, or in any other manner inconsistent with the purposes of the United Nations in accordance with Article 2 (4) of the Charter of the United Nations;
- Non-intervention in matters which are essentially within the domestic jurisdiction of any State in accordance with Article 2 (7) of the Charter of the United Nations;
- Respecting and ensuring respect for international humanitarian law in accordance with, inter alia, the Geneva Conventions of 1949, and respecting and ensuring respect for human rights in accordance with, inter alia, the Charter of the United Nations and the Universal Declaration of Human Rights;
- The responsibility of all States, in accordance with their respective international obligations, to effectively regulate the international trade in conventional arms, and to prevent their diversion, as well as the primary responsibility of all States in establishing and implementing their respective national control systems;

- The respect for the legitimate interests of States to acquire conventional arms to exercise their right to self-defence and for peacekeeping operations; and to produce, export, import and transfer conventional arms;
- Implementing this Treaty in a consistent, objective and non-discriminatory manner,

Have agreed as follows:

Article 1

Object and Purpose

The object of this Treaty is to:

- Establish the highest possible common international standards for regulating or improving the regulation of the international trade in conventional arms;
- Prevent and eradicate the illicit trade in conventional arms and prevent their diversion;

for the purpose of:

- Contributing to international and regional peace, security and stability;
- Reducing human suffering;
- Promoting cooperation, transparency and responsible action by States Parties in the international trade in conventional arms, thereby building confidence among States Parties.

Article 2

Scope

1. This Treaty shall apply to all conventional arms within the following categories:

- (a) Battle tanks;
- (b) Armoured combat vehicles;
- (c) Large-calibre artillery systems;
- (d) Combat aircraft;
- (e) Attack helicopters;
- (f) Warships;
- (g) Missiles and missile launchers; and
- (h) Small arms and light weapons.

2. For the purposes of this Treaty, the activities of the international trade comprise export, import, transit, trans-shipment and brokering, hereafter referred to as “transfer”.

3. This Treaty shall not apply to the international movement of conventional arms by, or on behalf of, a State Party for its use provided that the conventional arms remain under that State Party’s ownership.

Article 3
Ammunition/Munitions

Each State Party shall establish and maintain a national control system to regulate the export of ammunition/munitions fired, launched or delivered by the conventional arms covered under Article 2 (1), and shall apply the provisions of Article 6 and Article 7 prior to authorizing the export of such ammunition/munitions.

Article 4
Parts and Components

Each State Party shall establish and maintain a national control system to regulate the export of parts and components where the export is in a form that provides the capability to assemble the conventional arms covered under Article 2 (1) and shall apply the provisions of Article 6 and Article 7 prior to authorizing the export of such parts and components.

Article 5
General Implementation

1. Each State Party shall implement this Treaty in a consistent, objective and non-discriminatory manner, bearing in mind the principles referred to in this Treaty.
2. Each State Party shall establish and maintain a national control system, including a national control list, in order to implement the provisions of this Treaty.
3. Each State Party is encouraged to apply the provisions of this Treaty to the broadest range of conventional arms. National definitions of any of the categories covered under Article 2 (1) (a)-(g) shall not cover less than the descriptions used in the United Nations Register of Conventional Arms at the time of entry into force of this Treaty. For the category covered under Article 2 (1) (h), national definitions shall not cover less than the descriptions used in relevant United Nations instruments at the time of entry into force of this Treaty.
4. Each State Party, pursuant to its national laws, shall provide its national control list to the Secretariat, which shall make it available to other States Parties. States Parties are encouraged to make their control lists publicly available.
5. Each State Party shall take measures necessary to implement the provisions of this Treaty and shall designate competent national authorities in order to have an effective and transparent national control system regulating the transfer of conventional arms covered under Article 2 (1) and of items covered under Article 3 and Article 4.
6. Each State Party shall designate one or more national points of contact to exchange information on matters related to the implementation of this Treaty. Each State Party shall notify the Secretariat, established under Article 18, of its national point(s) of contact and keep the information updated.

Article 6
Prohibitions

1. A State Party shall not authorize any transfer of conventional arms covered under Article 2 (1) or of items covered under Article 3 or Article 4, if the transfer

would violate its obligations under measures adopted by the United Nations Security Council acting under Chapter VII of the Charter of the United Nations, in particular arms embargoes.

2. A State Party shall not authorize any transfer of conventional arms covered under Article 2 (1) or of items covered under Article 3 or Article 4, if the transfer would violate its relevant international obligations under international agreements to which it is a Party, in particular those relating to the transfer of, or illicit trafficking in, conventional arms.

3. A State Party shall not authorize any transfer of conventional arms covered under Article 2 (1) or of items covered under Article 3 or Article 4, if it has knowledge at the time of authorization that the arms or items would be used in the commission of genocide, crimes against humanity, grave breaches of the Geneva Conventions of 1949, attacks directed against civilian objects or civilians protected as such, or other war crimes as defined by international agreements to which it is a Party.

Article 7

Export and Export Assessment

1. If the export is not prohibited under Article 6, each exporting State Party, prior to authorization of the export of conventional arms covered under Article 2 (1) or of items covered under Article 3 or Article 4, under its jurisdiction and pursuant to its national control system, shall, in an objective and non-discriminatory manner, taking into account relevant factors, including information provided by the importing State in accordance with Article 8 (1), assess the potential that the conventional arms or items:

- (a) would contribute to or undermine peace and security;
- (b) could be used to:
 - (i) commit or facilitate a serious violation of international humanitarian law;
 - (ii) commit or facilitate a serious violation of international human rights law;
 - (iii) commit or facilitate an act constituting an offence under international conventions or protocols relating to terrorism to which the exporting State is a Party; or
 - (iv) commit or facilitate an act constituting an offence under international conventions or protocols relating to transnational organized crime to which the exporting State is a Party.

2. The exporting State Party shall also consider whether there are measures that could be undertaken to mitigate risks identified in (a) or (b) in paragraph 1, such as confidence-building measures or jointly developed and agreed programmes by the exporting and importing States.

3. If, after conducting this assessment and considering available mitigating measures, the exporting State Party determines that there is an overriding risk of any of the negative consequences in paragraph 1, the exporting State Party shall not authorize the export.

4. The exporting State Party, in making this assessment, shall take into account the risk of the conventional arms covered under Article 2 (1) or of the items covered under Article 3 or Article 4 being used to commit or facilitate serious acts of gender-based violence or serious acts of violence against women and children.

5. Each exporting State Party shall take measures to ensure that all authorizations for the export of conventional arms covered under Article 2 (1) or of items covered under Article 3 or Article 4 are detailed and issued prior to the export.

6. Each exporting State Party shall make available appropriate information about the authorization in question, upon request, to the importing State Party and to the transit or trans-shipment States Parties, subject to its national laws, practices or policies.

7. If, after an authorization has been granted, an exporting State Party becomes aware of new relevant information, it is encouraged to reassess the authorization after consultations, if appropriate, with the importing State.

Article 8

Import

1. Each importing State Party shall take measures to ensure that appropriate and relevant information is provided, upon request, pursuant to its national laws, to the exporting State Party, to assist the exporting State Party in conducting its national export assessment under Article 7. Such measures may include end use or end user documentation.

2. Each importing State Party shall take measures that will allow it to regulate, where necessary, imports under its jurisdiction of conventional arms covered under Article 2 (1). Such measures may include import systems.

3. Each importing State Party may request information from the exporting State Party concerning any pending or actual export authorizations where the importing State Party is the country of final destination.

Article 9

Transit or trans-shipment

Each State Party shall take appropriate measures to regulate, where necessary and feasible, the transit or trans-shipment under its jurisdiction of conventional arms covered under Article 2 (1) through its territory in accordance with relevant international law.

Article 10

Brokering

Each State Party shall take measures, pursuant to its national laws, to regulate brokering taking place under its jurisdiction for conventional arms covered under Article 2 (1). Such measures may include requiring brokers to register or obtain written authorization before engaging in brokering.

Article 11

Diversion

1. Each State Party involved in the transfer of conventional arms covered under Article 2 (1) shall take measures to prevent their diversion.
2. The exporting State Party shall seek to prevent the diversion of the transfer of conventional arms covered under Article 2 (1) through its national control system, established in accordance with Article 5 (2), by assessing the risk of diversion of the export and considering the establishment of mitigation measures such as confidence-building measures or jointly developed and agreed programmes by the exporting and importing States. Other prevention measures may include, where appropriate: examining parties involved in the export, requiring additional documentation, certificates, assurances, not authorizing the export or other appropriate measures.
3. Importing, transit, trans-shipment and exporting States Parties shall cooperate and exchange information, pursuant to their national laws, where appropriate and feasible, in order to mitigate the risk of diversion of the transfer of conventional arms covered under Article 2 (1).
4. If a State Party detects a diversion of transferred conventional arms covered under Article 2 (1), the State Party shall take appropriate measures, pursuant to its national laws and in accordance with international law, to address such diversion. Such measures may include alerting potentially affected States Parties, examining diverted shipments of such conventional arms covered under Article 2 (1), and taking follow-up measures through investigation and law enforcement.
5. In order to better comprehend and prevent the diversion of transferred conventional arms covered under Article 2 (1), States Parties are encouraged to share relevant information with one another on effective measures to address diversion. Such information may include information on illicit activities including corruption, international trafficking routes, illicit brokers, sources of illicit supply, methods of concealment, common points of dispatch, or destinations used by organized groups engaged in diversion.
6. States Parties are encouraged to report to other States Parties, through the Secretariat, on measures taken in addressing the diversion of transferred conventional arms covered under Article 2 (1).

Article 12

Record keeping

1. Each State Party shall maintain national records, pursuant to its national laws and regulations, of its issuance of export authorizations or its actual exports of the conventional arms covered under Article 2 (1).
2. Each State Party is encouraged to maintain records of conventional arms covered under Article 2 (1) that are transferred to its territory as the final destination or that are authorized to transit or trans-ship territory under its jurisdiction.
3. Each State Party is encouraged to include in those records: the quantity, value, model/type, authorized international transfers of conventional arms covered under Article 2 (1), conventional arms actually transferred, details of exporting State(s), importing State(s), transit and trans-shipment State(s), and end users, as appropriate.
4. Records shall be kept for a minimum of ten years.

Article 13

Reporting

1. Each State Party shall, within the first year after entry into force of this Treaty for that State Party, in accordance with Article 22, provide an initial report to the Secretariat of measures undertaken in order to implement this Treaty, including national laws, national control lists and other regulations and administrative measures. Each State Party shall report to the Secretariat on any new measures undertaken in order to implement this Treaty, when appropriate. Reports shall be made available, and distributed to States Parties by the Secretariat.
2. States Parties are encouraged to report to other States Parties, through the Secretariat, information on measures taken that have been proven effective in addressing the diversion of transferred conventional arms covered under Article 2 (1).
3. Each State Party shall submit annually to the Secretariat by 31 May a report for the preceding calendar year concerning authorized or actual exports and imports of conventional arms covered under Article 2 (1). Reports shall be made available, and distributed to States Parties by the Secretariat. The report submitted to the Secretariat may contain the same information submitted by the State Party to relevant United Nations frameworks, including the United Nations Register of Conventional Arms. Reports may exclude commercially sensitive or national security information.

Article 14

Enforcement

Each State Party shall take appropriate measures to enforce national laws and regulations that implement the provisions of this Treaty.

Article 15

International Cooperation

1. States Parties shall cooperate with each other, consistent with their respective security interests and national laws, to effectively implement this Treaty.
2. States Parties are encouraged to facilitate international cooperation, including exchanging information on matters of mutual interest regarding the implementation and application of this Treaty pursuant to their respective security interests and national laws.
3. States Parties are encouraged to consult on matters of mutual interest and to share information, as appropriate, to support the implementation of this Treaty.
4. States Parties are encouraged to cooperate, pursuant to their national laws, in order to assist national implementation of the provisions of this Treaty, including through sharing information regarding illicit activities and actors and in order to prevent and eradicate diversion of conventional arms covered under Article 2 (1).
5. States Parties shall, where jointly agreed and consistent with their national laws, afford one another the widest measure of assistance in investigations, prosecutions and judicial proceedings in relation to violations of national measures established pursuant to this Treaty.

6. States Parties are encouraged to take national measures and to cooperate with each other to prevent the transfer of conventional arms covered under Article 2 (1) becoming subject to corrupt practices.

7. States Parties are encouraged to exchange experience and information on lessons learned in relation to any aspect of this Treaty.

Article 16 **International Assistance**

1. In implementing this Treaty, each State Party may seek assistance including legal or legislative assistance, institutional capacity-building, and technical, material or financial assistance. Such assistance may include stockpile management, disarmament, demobilization and reintegration programmes, model legislation, and effective practices for implementation. Each State Party in a position to do so shall provide such assistance, upon request.

2. Each State Party may request, offer or receive assistance through, *inter alia*, the United Nations, international, regional, subregional or national organizations, non-governmental organizations, or on a bilateral basis.

3. A voluntary trust fund shall be established by States Parties to assist requesting States Parties requiring international assistance to implement this Treaty. Each State Party is encouraged to contribute resources to the fund.

Article 17 **Conference of States Parties**

1. A Conference of States Parties shall be convened by the provisional Secretariat, established under Article 18, no later than one year following the entry into force of this Treaty and thereafter at such other times as may be decided by the Conference of States Parties.

2. The Conference of States Parties shall adopt by consensus its rules of procedure at its first session.

3. The Conference of States Parties shall adopt financial rules for itself as well as governing the funding of any subsidiary bodies it may establish as well as financial provisions governing the functioning of the Secretariat. At each ordinary session, it shall adopt a budget for the financial period until the next ordinary session.

4. The Conference of States Parties shall:

(a) Review the implementation of this Treaty, including developments in the field of conventional arms;

(b) Consider and adopt recommendations regarding the implementation and operation of this Treaty, in particular the promotion of its universality;

(c) Consider amendments to this Treaty in accordance with Article 20;

(d) Consider issues arising from the interpretation of this Treaty;

(e) Consider and decide the tasks and budget of the Secretariat;

(f) Consider the establishment of any subsidiary bodies as may be necessary to improve the functioning of this Treaty; and

(g) Perform any other function consistent with this Treaty.

5. Extraordinary meetings of the Conference of States Parties shall be held at such other times as may be deemed necessary by the Conference of States Parties, or at the written request of any State Party provided that this request is supported by at least two-thirds of the States Parties.

Article 18 **Secretariat**

1. This Treaty hereby establishes a Secretariat to assist States Parties in the effective implementation of this Treaty. Pending the first meeting of the Conference of States Parties, a provisional Secretariat will be responsible for the administrative functions covered under this Treaty.

2. The Secretariat shall be adequately staffed. Staff shall have the necessary expertise to ensure that the Secretariat can effectively undertake the responsibilities described in paragraph 3.

3. The Secretariat shall be responsible to States Parties. Within a minimized structure, the Secretariat shall undertake the following responsibilities:

(a) Receive, make available and distribute the reports as mandated by this Treaty;

(b) Maintain and make available to States Parties the list of national points of contact;

(c) Facilitate the matching of offers of and requests for assistance for Treaty implementation and promote international cooperation as requested;

(d) Facilitate the work of the Conference of States Parties, including making arrangements and providing the necessary services for meetings under this Treaty; and

(e) Perform other duties as decided by the Conferences of States Parties.

Article 19 **Dispute Settlement**

1. States Parties shall consult and, by mutual consent, cooperate to pursue settlement of any dispute that may arise between them with regard to the interpretation or application of this Treaty including through negotiations, mediation, conciliation, judicial settlement or other peaceful means.

2. States Parties may pursue, by mutual consent, arbitration to settle any dispute between them, regarding issues concerning the interpretation or application of this Treaty.

Article 20 **Amendments**

1. Six years after the entry into force of this Treaty, any State Party may propose an amendment to this Treaty. Thereafter, proposed amendments may only be considered by the Conference of States Parties every three years.

2. Any proposal to amend this Treaty shall be submitted in writing to the Secretariat, which shall circulate the proposal to all States Parties, not less than 180 days before the next meeting of the Conference of States Parties at which amendments may be considered pursuant to paragraph 1. The amendment shall be considered at the next Conference of States Parties at which amendments may be considered pursuant to paragraph 1 if, no later than 120 days after its circulation by the Secretariat, a majority of States Parties notify the Secretariat that they support consideration of the proposal.

3. The States Parties shall make every effort to achieve consensus on each amendment. If all efforts at consensus have been exhausted, and no agreement reached, the amendment shall, as a last resort, be adopted by a three-quarters majority vote of the States Parties present and voting at the meeting of the Conference of States Parties. For the purposes of this Article, States Parties present and voting means States Parties present and casting an affirmative or negative vote. The Depositary shall communicate any adopted amendment to all States Parties.

4. An amendment adopted in accordance with paragraph 3 shall enter into force for each State Party that has deposited its instrument of acceptance for that amendment, ninety days following the date of deposit with the Depositary of the instruments of acceptance by a majority of the number of States Parties at the time of the adoption of the amendment. Thereafter, it shall enter into force for any remaining State Party ninety days following the date of deposit of its instrument of acceptance for that amendment.

Article 21

Signature, Ratification, Acceptance, Approval or Accession

1. This Treaty shall be open for signature at the United Nations Headquarters in New York by all States from 3 June 2013 until its entry into force.

2. This Treaty is subject to ratification, acceptance or approval by each signatory State.

3. Following its entry into force, this Treaty shall be open for accession by any State that has not signed the Treaty.

4. The instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Depositary.

Article 22

Entry into Force

1. This Treaty shall enter into force ninety days following the date of the deposit of the fiftieth instrument of ratification, acceptance or approval with the Depositary.

2. For any State that deposits its instrument of ratification, acceptance, approval or accession subsequent to the entry into force of this Treaty, this Treaty shall enter into force for that State ninety days following the date of deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

Article 23

Provisional Application

Any State may at the time of signature or the deposit of instrument of its of ratification, acceptance, approval or accession, declare that it will apply provisionally Article 6 and Article 7 pending the entry into force of this Treaty for that State.

Article 24

Duration and Withdrawal

1. This Treaty shall be of unlimited duration.
2. Each State Party shall, in exercising its national sovereignty, have the right to withdraw from this Treaty. It shall give notification of such withdrawal to the Depositary, which shall notify all other States Parties. The notification of withdrawal may include an explanation of the reasons for its withdrawal. The notice of withdrawal shall take effect ninety days after the receipt of the notification of withdrawal by the Depositary, unless the notification of withdrawal specifies a later date.
3. A State shall not be discharged, by reason of its withdrawal, from the obligations arising from this Treaty while it was a Party to this Treaty, including any financial obligations that it may have accrued.

Article 25

Reservations

1. At the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, each State may formulate reservations, unless the reservations are incompatible with the object and purpose of this Treaty.
2. A State Party may withdraw its reservation at any time by notification to this effect addressed to the Depositary.

Article 26

Relationship with other international agreements

1. The implementation of this Treaty shall not prejudice obligations undertaken by States Parties with regard to existing or future international agreements, to which they are parties, where those obligations are consistent with this Treaty.
2. This Treaty shall not be cited as grounds for voiding defence cooperation agreements concluded between States Parties to this Treaty.

Article 27

Depositary

The Secretary-General of the United Nations shall be the Depositary of this Treaty.

Article 28

Authentic Texts

The original text of this Treaty, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

**คำนิยามลักษณะของอาวุธตามแบบ
(อาวุธตามแบบที่อยู่ภายใต้บังคับตามข้อ 2(1)(ก)-(ข) และข้อ 2(1)(ง)
แห่งสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013)**

1. คำนิยามลักษณะของอาวุธตามแบบที่อยู่ภายใต้บังคับในข้อ 2(1)(ก)-(ข) โดย UN Register*

ก.) รถถังต่อสู้ (Battle Tanks)

ยานพาหนะต่อสู้หุ้มเกราะชนิดหนึ่งติดตีนตะขาบหรือล้อหมุนอันขับเคลื่อนได้ด้วยตัวเอง ประกอบกับสมรรถนะในการเคลื่อนที่ข้ามประเทศและระดับการปกป้องตัวเองอย่างสูง มีน้ำหนักอย่างน้อย 16.5 เมตริกตัน และมีปากกระบอกปืนหลักซึ่งมีความรวดเร็วในการยิงได้โดยตรงซึ่งมีความกว้างปากลำกล้องอย่างน้อย 75 มิลลิเมตร

ข.) ยานพาหนะต่อสู้หุ้มเกราะ (Armored Combat Vehicles)

ยานพาหนะติดตีนตะขาบ หรือกึ่งตีนตะขาบ หรือล้อหมุนอันขับเคลื่อนได้ด้วยตัวเอง ประกอบด้วยการปกป้องจากเกราะและความสามารถในการเดินทางข้ามประเทศ ไม่ว่าจะ (ก) ออกแบบและติดตั้งเพื่อขนย้ายกองทหารจำนวน 4 กอง หรือกองทหารราบที่มากกว่านั้น หรือ (ข) ได้ติดอาวุธที่ซึ่งเป็นส่วนสำคัญหรือเป็นองค์ประกอบของอาวุธ ซึ่งมีความกว้างปากลำกล้องอย่างน้อย 12.5 มิลลิเมตร หรือฐานยิงจรวด

ค.) ระบบปืนใหญ่ที่มีลำกล้องขนาดใหญ่ (Large-Caliber Artillery Systems)

ปืนใหญ่วิถีราบ ปืนใหญ่วิถีโค้ง ชิ้นส่วนของปืนใหญ่อันประกอบด้วยลักษณะของปืนใหญ่วิถีราบหรือปืนใหญ่วิถีโค้ง ปืนครกหรือระบบปล่อยจรวดแบบซ้ำซ้อน ที่สามารถต่อสู้กับเป้าหมายบนพื้นผิวโดยการยิงโดยอ้อมด้วยความกว้างปากลำกล้อง 75 มิลลิเมตร และมากกว่านั้น

ง.) อากาศยานต่อสู้ (Combat Aircraft)

(1) อากาศยานปีกติดลำตัวไร้คนขับ หรือปีกอากาศยานเรขาคณิตแปรได้ ซึ่งออกแบบ ติดตั้งหรือดัดแปลงเพื่อต่อสู้กับเป้าหมายโดยใช้อาวุธปล่อยนำวิถี (Guided Missiles) จรวดไม่นำวิถี

* สามารถติดตามข้อมูลได้จาก United Nations Register of Conventional Arms, [online]. Available from: <http://www.un-register.org/Background/Index.aspx>

(Unguided Rockets) ระเบิด ปืน ปืนใหญ่ หรืออาวุธทำลายล้างอื่นๆ รวมถึง รุ่นของอากาศยานเหล่านี้ซึ่งได้ปฏิบัติการพิเศษในการสงครามอิเล็กทรอนิกส์ การปราบปรามการป้องกันภัยทางอากาศ หรือปฏิบัติการลาดตระเวน

(2) ปีกติดลำตัวคงที่ไร้คนขับ หรือปีกอากาศยานเรขาคณิตแปรได้ ซึ่งออกแบบ ติดตั้ง หรือดัดแปลงเพื่อต่อสู้กับเป้าหมายจรวดปล่อยนำวิถี (Guided Missiles) จรวดไม่นำวิถี (Unguided Rockets) ระเบิด ปืน ปืนใหญ่ หรืออาวุธทำลายล้างอื่นๆ

คำว่า “อากาศยานต่อสู้” ไม่รวมถึง อากาศยานฝึกหัด (Primary Trainer Aircraft) เว้นแต่จะออกแบบ ติดตั้ง หรือดัดแปลงให้เหมือนกับที่อธิบายไปก่อนหน้านี้

จ.) เฮลิคอปเตอร์โจมตี (Attack Helicopters)

(1) อากาศยานปีกหมุนควบคุมโดยคนขับ ออกแบบ ติดตั้ง หรือดัดแปลงเพื่อต่อสู้กับเป้าหมายโดยใช้อาวุธต่อต้านแบบปล่อยนำวิถีหรือไม่นำวิถี อากาศ-สู่-พื้น, อากาศ-สู่-ใต้ดิน หรือ อากาศ-สู่-อากาศ และติดตั้งระบบควบคุมการยิงแบบบูรณาการและระบบการเล็งอาวุธ รวมถึง รุ่นของอากาศยานเหล่านี้ซึ่งได้ปฏิบัติการพิเศษในปฏิบัติการลาดตระเวน หรือการสงครามอิเล็กทรอนิกส์

(2) หรือ อาวุธต่อต้านไม่นำวิถี อากาศ-สู่-พื้น, อากาศ-สู่-ใต้ดิน, หรือ อากาศ-สู่-อากาศ และติดตั้งระบบควบคุมการยิงแบบบูรณาการและระบบการเล็งอาวุธ

ฉ.) เรือรบ (Warships)

เรือหรือเรือดำน้ำติดอาวุธและติดตั้งเพื่อใช้ทางการทหาร ประกอบด้วยระวางขับน้ำมาตรฐาน 500 เมตริกตัน หรือสูงกว่า และที่ซึ่งน้อยกว่า 500 เมตริกตัน ได้ติดตั้งเพื่อการปล่อยจรวดด้วยระยะอย่างน้อย 25 กิโลเมตร หรือทุ่นระเบิดใต้น้ำที่มีระยะเช่นเดียวกัน

ช.) จรวดและฐานยิงจรวด (Missiles and Missile Launchers)

(1) จรวดปล่อยนำวิถีหรือไม่นำวิถี, ขีปนาวุธ (Ballistic Missile) หรือ ขีปนาวุธครูซ (Cruise Missile) ที่สามารถบรรทุกเพื่อขนส่งหัวรบหรืออาวุธทำลายล้างโดยมีพิสัยทำการอย่างน้อย 25 กิโลเมตร และมีวิธีการออกแบบ หรือดัดแปลงเป็นพิเศษเพื่อการปล่อยจรวด หากมิได้อยู่ภายใต้ประเภท ก.) – ฉ.) โดยวัตถุประสงค์ของ UN Register ประเภทอาวุธย่อยในประเภทนี้ ให้รวมถึงอากาศยานที่ควบคุมจากระยะไกล (Remotely Piloted Vehicles (RPV)) ด้วยลักษณะเฉพาะของ

จรวดซึ่งเหมือนกับที่ได้นิยามไว้ก่อนนี้ แต่ไม่รวมถึงจรวดพื้น-สู่-อากาศ

(2) จรวดต่อสู้อากาศยานแบบประทับบ่ายิง

2. คำนิยามลักษณะของอาวุธตามแบบที่อยู่ภายใต้บังคับในข้อ 2(1)(ซ) (อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา)

คำนิยามลักษณะของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา โดย **Firearms Protocol**

“อาวุธปืน” หมายถึง อาวุธอันประกอบด้วยลำกล้องที่สามารถนำพาเคลื่อนที่ไปที่ได้รับการออกแบบ หรืออาจปรับให้สามารถส่งกระสุน ลูกปืน หรือกระสุนวิถีโค้ง ด้วยการจุดระเบิด แต่ไม่รวมถึงอาวุธปืนโบราณ หรืออาวุธปืนโบราณจำลอง การกำหนดความหมายของอาวุธปืนโบราณ และอาวุธปืนโบราณจำลองให้เป็นไปตามกฎหมายภายใน อย่างไรก็ตาม อาวุธปืนโบราณ มิให้หมายรวมถึงอาวุธปืนที่ผลิตขึ้นหลังปี ค.ศ. 1899

คำนิยามลักษณะของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา โดย **ITI**

“อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา” หมายถึง อาวุธร้ายแรงที่สามารถนำพาเคลื่อนที่ไป ที่ได้รับการออกแบบ หรืออาจปรับให้สามารถส่งกระสุน ลูกปืน หรือกระสุนวิถีโค้ง ด้วยการจุดระเบิด แต่ไม่รวมถึง อาวุธปืนโบราณ หรืออาวุธปืนโบราณจำลอง การกำหนดความหมายของอาวุธปืนโบราณ และอาวุธปืนโบราณจำลองให้เป็นไปตามกฎหมายภายใน อย่างไรก็ตาม อาวุธปืนโบราณ มิให้หมายรวมถึงอาวุธปืนที่ผลิตขึ้นหลังปี ค.ศ. 1899

(ก) “อาวุธขนาดเล็ก” (Small Arms) หมายถึง อาวุธที่ออกแบบมาเพื่อใช้รายบุคคล ได้แก่ ปืนพก (Pistols), ปืนลูกโม่ (Revolvers) และ Self-Loading Pistols, ปืนยาว (Rifles) และปืนคาร์ไบน์ (Carbines), ปืนกลมือ (Sub-Machine Guns), ปืนเล็กยาวอัตโนมัติ (Assault Rifles) และปืนกลเบา (Light Machine Guns)

(ข) “อาวุธเบา” (Light Weapons) หมายถึง อาวุธที่ออกแบบมาเพื่อใช้โดยบุคคล 2-3 คน ทำงานกันเป็นคณะ ถึงแม้บางครั้งอาจจะถือและใช้โดยบุคคลคนเดียวก็ตาม ได้แก่ ปืนกลหนัก (Heavy Machine Guns), ปืนยิงลูกระเบิดชนิดประทับบ่าและเครื่องยิงลูกระเบิดชนิดตั้งพื้นดิน (Hand-Held under-Barrel and Mounted Grenade Launchers), ปืนต่อสู้รถถังชนิดเคลื่อนย้ายได้ (Portable Anti-Tank Guns), ปืนไร้แรงสะท้อน (Recoilless Rifles), เครื่องยิงจรวดต่อสู้รถถังชนิดเคลื่อนย้ายได้และระบบยิงจรวด (Portable Launchers of Anti-Tank Missile and Rocket

Systems), เครื่องยิงจรวดต่อสู้อากาศยานชนิดเคลื่อนย้ายได้ (Portable Launchers of Anti-Aircraft Missile Systems) และเครื่องยิงลูกระเบิดที่มีความกว้างปากลำกล้องน้อยกว่า 75 มิลลิเมตร

ตารางสรุปเปรียบเทียบพันธกรณีตามสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013
ในประเด็นต่างๆ กับกฎหมายภายในของประเทศไทย

ประเด็น	สนธิสัญญาว่าด้วย การค้าอาวุธ ค.ศ . 2013	กฎหมายภายใน ของประเทศไทย	สิ่งที่ต้องปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติม
1. บทนิยาม ศัพท์ - การค้า - การถ่าย โอน	- กิจกรรมการค้า ระหว่างประเทศ (International Trade) ประกอบไป ด้วย การนำเข้า ส่งออก ส่งผ่านหรือ ถ่ายลำ การกระทำ เป็น น า ย ห นั า โดยรวมเรียกว่า การ ถ่ายโอน (Transfer) (ข้อ 2) - มีข้อยกเว้นเพื่อ การไม่บังคับใช้กับ การถ่ายโอนอาวุธ ระหว่างประเทศโดย รัฐภาคีหรือในนาม ของรัฐภาคีเอง	- มิได้มีการกล่าวถึง เรื่องของการค้า อาวุธไว้อย่างชัดเจน มีเป็นเพียงข้อยกเว้น เพื่อการส่งออกอาวุธ ยุทธภัณฑ์ไปนอก ราชอาณาจักรตาม พระราชกฤษฎีกา ควบคุมการส่งออก ไ ป น อ ก ราชอาณาจักรซึ่ง อาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการ สงคราม พ.ศ. 2535 มาตรา 5 (3) ที่ว่า หากการกระทำ ดังกล่าวเป็นการ เปิดเผยในธุรกิจเพื่อ การค้าตามปกติ ก็ สามารถส่งออกได้ - มิได้มีการให้คำ นิยาม การถ่ายโอน	- จะต้องมีการให้คำนิยามของคำว่า การค้า การถ่ายโอน การนำเข้า การส่งออก การส่งผ่าน การถ่ายลำ และการกระทำเป็นนายหน้า

ประเด็น	สนธิสัญญาว่าด้วย การค้าอาวุธ ค.ศ . 2013	กฎหมายภายใน ของประเทศไทย	สิ่งที่ต้องปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติม
		<p>การส่งออกและการ กระทำเป็นนายหน้า มีแต่เพียงคำนิยาม ของการนำเข้า การ สั่งเข้ามา ตาม พระราชบัญญัติ อาวุธปืน ดอกไม้ เพลิงและสิ่งเทียม อาวุธปืน พ.ศ. 2490 และ พระราชบัญญัติ ควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530</p> <p>ส่วนการส่งผ่านและ การถ่ายลำ ได้มีการ ให้คำนิยามไว้ตาม พระราชบัญญัติ ศุลกากร (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2557</p>	

ประเด็น	สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ . 2013	กฎหมายภายในของประเทศไทย	สิ่งที่ต้องปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติม
<p>2. ประเภทอาวุธที่อยู่ในบังคับ</p> <p>- อาวุธตามแบบ 8</p> <p>- กระสุนและเครื่องกระสุน</p> <p>- ชิ้นส่วนและอุปกรณ์</p>	<p>- อาวุธตามแบบ 8 ประเภท (ข้อ 2)</p> <p>- กระสุนและเครื่องกระสุนที่ถูกยิง ที่ปลดปล่อยออกจากอาวุธตามแบบทั้ง 8 ประเภทที่ได้ระบุไว้ (ข้อ 3)</p> <p>- ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ซึ่งอยู่ในรูปแบบที่สามารถนำไปประกอบเป็นอาวุธตามแบบทั้ง 8 ประเภทที่ได้ระบุไว้ (ข้อ 4)</p>	<p>- มิได้มีการกล่าวถึงคำว่า อาวุธตามแบบอย่างชัดเจน แต่เป็นที่เข้าใจว่า คือ อาวุธยุทธภัณฑ์ที่ใช้ในการทหารต่างๆ</p> <p>- อาวุธยุทธภัณฑ์ตามพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 ประกอบประกาศกระทรวงกลาโหมและพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออก ไป นอก ราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่ง ที่ ใช้ ใน การ สงคราม พ.ศ. 2495 ประกอบพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออก ไป นอก ราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่ง ที่ ใช้ ใน การ สงคราม พ.ศ. 2552</p>	<p>- จะต้องอ้างอิงรายชื่ออาวุธตามสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ซึ่งก็คือ อาวุธตามแบบทั้ง 8 ประเภท โดยนำมาจัดให้อยู่ภายใต้กฎหมายฉบับเดียวกัน พร้อมทั้งระบุคุณสมบัติหรือลักษณะของอาวุธตามแบบแต่ละชนิดที่จะต้องตกอยู่ใต้บทบัญญัติการควบคุม</p> <p>* ทั้งนี้ ประเภทของอาวุธปืนที่จะต้องตกอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ต่างๆ จะต้องรวมเอาทั้งอาวุธปืนชนิดที่พลเรือนสามารถมีไว้ครอบครองหรือใช้และอาวุธปืนที่ใช้ในการสงครามให้อยู่ในฉบับเดียวกันด้วย</p> <p>- แม้ว่าคำนิยามของกระสุนปืนและเครื่องกระสุนปืน ซึ่งใช้กับอาวุธปืนสำหรับบุคคล/พลเรือนมิได้ใช้ได้ตามกฎหมายไทยจะครอบคลุมทั้งหมดอยู่แล้ว แต่กลับกระสุนและเครื่องกระสุนที่ใช้กับอาวุธยุทธภัณฑ์นั้นไม่มีการอธิบายที่ชัดเจน หรือลงรายละเอียด</p>

ประเด็น	สนธิสัญญาว่าด้วย การค้าอาวุธ ค.ศ . 2013	กฎหมายภายใน ของประเทศไทย	สิ่งที่ต้องปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติม
		<p>- อาวุธปืนสำหรับบุคคล/พลเรือนมิใช่ได้ ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490และพระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ. 2550</p> <p>- มิได้มีการให้ค่านิยมของกระสุนและเครื่องกระสุนไว้เป็นการเฉพาะ ให้รวมอยู่ในกระสุนวัตถุระเบิด ส่วนประกอบและอุปกรณ์ ตามพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 ประกอบประกาศกระทรวงกลาโหม</p>	<p>- แม้ว่าค่านิยมของชิ้นส่วนและอุปกรณ์ของอาวุธปืนซึ่งใช้กับอาวุธปืนสำหรับบุคคล/พลเรือนมิใช่ได้ตามกฎหมายไทยจะครอบคลุมทั้งหมดอยู่แล้ว แต่กับชิ้นส่วนและอุปกรณ์ที่ใช้กับอาวุธยุทธภัณฑ์นั้นไม่มีการอธิบายที่ชัดเจน หรือลงรายละเอียด</p>

ประเด็น	สนธิสัญญาว่าด้วย การค้าอาวุธ ค.ศ . 2013	กฎหมายภายใน ของประเทศไทย	สิ่งที่ต้องปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติม
		<p>และพระราชบัญญัติ ควบคุมการส่งออก ไป น อ ก ราชอาณาจักรซึ่ง อาวุธยุทธภัณฑ์ และ สิ่ง ที่ ใช้ ใน ก า ร สงคราม พ.ศ. 2495 ประกอบพระราช กฤษฎีกาควบคุมการ ส่งออก ไป น อ ก ราชอาณาจักรซึ่ง อาวุธยุทธภัณฑ์ และ สิ่ง ที่ ใช้ ใน ก า ร สงคราม พ.ศ. 2552 มีเพียงกระสุนปืน และเครื่องประสุน ปี น ต ำ ม พระราชบัญญัติ อาวุธปืน เครื่อง กระสุนปืน วัตถุ ระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธ ปืน พ.ศ. 2490 และพระราชบัญญัติ โรงงานผลิตอาวุธ ของเอกชน พ.ศ. 2550</p>	

ประเด็น	สนธิสัญญาว่าด้วย การค้าอาวุธ ค.ศ . 2013	กฎหมายภายใน ของประเทศไทย	สิ่งที่ต้องปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติม
		<p>- มิได้มีการให้คำ นิยามของชิ้นส่วน และอุปกรณ์ไว้เป็น การเฉพาะ ให้ รวมอยู่ในเครื่องมือ เครื่องใช้ และ สิ่ง อุปกรณ์ที่ใช้ในการ ตรวจวัด ตรวจจับ เทียบมาตรฐาน วิเคราะห์ ทดสอบ ประกอบ ซ่อมแซม ป้องกัน ทำลาย ค้นหา หรือ ใช้ ประกอบกับอาวุธ ยุทธภัณฑ์ตามที่ได้ ระบุไว้ ตาม พระราชบัญญัติ ควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 ประกอบประกาศ กระทรวงกลาโหม และพระราชบัญญัติ ควบคุมการส่งออก ไป นอก ราชอาณาจักรซึ่ง อาวุธยุทธภัณฑ์ และ</p>	

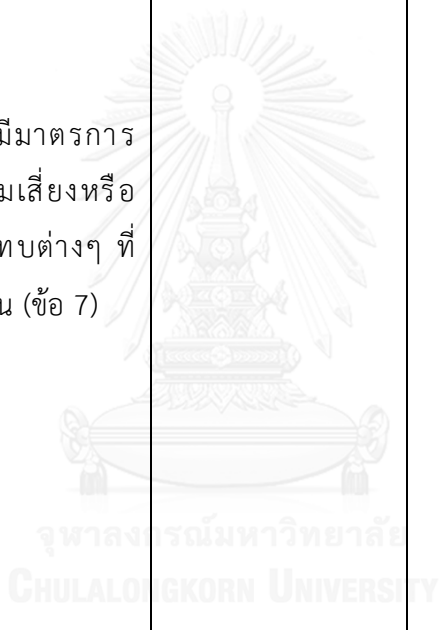
ประเด็น	สนธิสัญญาว่าด้วย การค้าอาวุธ ค.ศ . 2013	กฎหมายภายใน ของประเทศไทย	สิ่งที่ต้องปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติม
		<p>สิ่ง ที่ ใช้ ใน ก า ร สงคราม พ.ศ. 2495 ประกอบพระราช กฤษฎีกาควบคุมการ ส่งออกไปนอก ราชอาณาจักรซึ่ง อาวุธยุทธภัณฑ์ และ สิ่ง ที่ ใช้ ใน ก า ร สงคราม พ.ศ. 2552 มีเพียงส่วนประกอบ ของอาวุธปืน ตาม พระราชบัญญัติ อาวุธปืน เครื่อง กระสุนปืน วัตถุ ระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธ ปืน พ.ศ. 2490 และ พระราชบัญญัติ โรงงานผลิตอาวุธ ของเอกชน พ.ศ. 2550</p>	

ประเด็น	สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ . 2013	กฎหมายภายในของประเทศไทย	สิ่งที่ต้องปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติม
<p>3. หลักเกณฑ์การห้ามถ่ายโอนอาวุธ</p>	<p>ห้ามการถ่ายโอนอาวุธตามแบบ <u>กระสุนและเครื่องกระสุน รวมถึงชิ้นส่วนและอุปกรณ์</u> เมื่อ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการละเมิดข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ โดยเฉพาะมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธ - มีการละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศ ภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง - มีการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ อาชญากรรมสงคราม (ข้อ 6) 	<p>- มีบทบัญญัติกฎหมายที่ห้ามการถ่ายโอนอาวุธแต่ละลักษณะ ซึ่งแยกกันอยู่คนละฉบับ และ มิ ได้ ระบุสาระสำคัญว่า ห้ามเพราะมีการละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศในกฎหมายระหว่างประเทศ ฉบับต่างๆ</p> <p>ทั้งนี้ สำหรับลักษณะการถ่ายโอนที่เป็นการส่งออกนั้น มีข้อยกเว้นที่จะสามารถส่งออกอาวุธได้ หากว่าได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี และได้ออกหนังสือกำกับการส่งออกไปให้ด้วย โดยเข้าเงื่อนไขต่างๆ ตามพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกไปนอก</p>	<p>- แม้จะมีการห้าม แต่ไม่ได้เป็นบทห้ามอย่างเด็ดขาด อีกทั้งลักษณะการถ่ายโอนทั้งหลายยังแยกกันอยู่คนละฉบับจึงสร้างความยุ่งยากในการพิจารณา ดังนั้นกฎหมายไทยจะต้องมีการบัญญัติหลักเกณฑ์เพื่อห้ามการถ่ายโอนอย่างเด็ดขาด โดยอ้างอิงตามสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 โดยให้รวมทุกลักษณะการถ่ายโอนให้อยู่ในฉบับเดียวกันเสีย</p> <p>* ทั้งนี้ จะ ต้อง มี การ แก้ ไข ให้ บทบัญญัติกฎหมายใช้บังคับได้กับหน่วยงานทางราชการของรัฐด้วย กล่าวคือ อาวุธยุทโธปกรณ์ของทางราชการก็จะต้องตกอยู่ภายใต้การควบคุมด้วย</p>

ประเด็น	สนธิสัญญาว่าด้วย การค้าอาวุธ ค.ศ . 2013	กฎหมายภายใน ของประเทศไทย	สิ่งที่ต้องปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติม
		<p>ราชอาณาจักรซึ่ง อาวุธยุทธภัณฑ์ และ สิ่ง ที่ ใช้ ใน ก า ร สงคราม พ.ศ. 2495 ประกอบพระราช กฤษฎีกาควบคุมการ</p> 	

ประเด็น	สนธิสัญญาว่าด้วย การค้าอาวุธ ค.ศ . 2013	กฎหมายภายใน ของประเทศไทย	สิ่งที่ต้องปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติม
		<p>ส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2535 และ พระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2552</p> <p>- ประกาศกระทรวงพาณิชย์ที่ได้อนุมัติเอาชื่อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติที่มีมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธมาเป็นข้อห้ามในการถ่ายโอนอาวุธของประเทศไทย</p>	

ประเด็น	สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ . 2013	กฎหมายภายในของประเทศไทย	สิ่งที่ต้องปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติม
<p>4 .</p> <p>หลักเกณฑ์การส่งออกและ การประเมิณการส่งออก</p>	<p>หากการส่งออกไม่ ต้องห้าม ให้รัฐภาคีผู้ ส่งออกคำนึงถึงและ นำกฎหมายระหว่าง ประเทศใน เรื่อง ต่างๆมาประเมินเพื่อ ส่งออก</p> <ul style="list-style-type: none"> - สันติภาพและ ความมั่นคง - การ ละเมิด กฎหมายมนุษยธรรม ระหว่างประเทศ อย่างร้ายแรง - การ ละเมิด กฎหมายสิทธิ มนุษยชนระหว่าง ประเทศ อย่าง ร้ายแรง - การกระทำที่ เกี่ยวกับการก่อการ ร้าย - การกระทำที่ เกี่ยว กับองค์ กร อาชญากรรมข้าม ชาติ 	<p>- กฎหมายที่เกี่ยวกับ อาวุธยุทธภัณฑ์ของ ประเทศไทยมิได้มี บทบัญญัติที่ห้ามการ ประเมิณการส่งออก โดย คำนึง ถึง การ ละเมิดต่อกฎหมาย ระหว่างประเทศใน เรื่องอื่นๆ</p>	<p>- เพื่อรองรับกับพันธกรณีของ สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 กฎหมายของไทยที่ เกี่ยวกับอาวุธยุทธภัณฑ์ในเรื่องการ ประเมิณการส่งออกโดยคำนึงถึง กฎหมายระหว่างประเทศฉบับ ต่างๆที่เกี่ยวข้องมิให้เกิดการละเมิด ต่อพันธกรณีขึ้น</p> <p>* ทั้งนี้ให้บทบัญญัติกฎหมายใช้ บังคับได้กับหน่วยงานทางราชการ ของรัฐด้วย กล่าวคือ อาวุธ ยุทธภัณฑ์ของทางราชการก็จะต้อง ตกอยู่ภายใต้การควบคุมด้วย เช่นกัน</p>

ประเด็น	สนธิสัญญาว่าด้วย การค้าอาวุธ ค.ศ . 2013	กฎหมายภายใน ของประเทศไทย	สิ่งที่ต้องปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติม
	<p>- ความเสี่ยงที่จะ กระทำความรุนแรง บนฐานเพศภาวะ หรือการกระทำ รุนแรงต่อเด็กและ สตรี</p> <p>และให้มีมาตรการ ลดความเสี่ยงหรือ ผลกระทบต่างๆ ที่ จะเกิดขึ้น (ข้อ 7)</p>		

ประเด็น	สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ . 2013	กฎหมายภายในของประเทศไทย	สิ่งที่ต้องปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติม
5. หลักเกณฑ์การนำเข้า	- ให้มีมาตรการเพื่อควบคุมการนำเข้าอาวุธตามแบบที่ได้เข้ามาในเขตอำนาจของตน อย่างเช่นระบบการนำเข้า (ข้อ 8)	แม้มีบทบัญญัติกฎหมายที่ห้ามการนำเข้าอาวุธ แต่ก็มีข้อยกเว้น หากว่าได้รับใบอนุญาตให้ <u>สิ่งเข้ามาหรือนำเข้า</u> <u>มา</u> <u>ไ</u> <u>ด้</u> - กรณีของอาวุธปืนสำหรับบุคคล/พลเรือนมิใช้ได้ ซึ่งมีทั้งส่วนบุคคลและเพื่อการค้า ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ 2490 และกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการสั่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งวัตถุหรืออาวุธเพื่อใช้ในการผลิตอาวุธหรือเป็นตัวอย่างหรือเพื่อวิจัย	- ในเรื่องของการนำเข้า กฎหมายไทยมีบทบัญญัติที่ครอบคลุมอยู่แล้ว - ในส่วนของการควบคุมการนำเข้า อาวุธ ปืน ที่มี อยู่ ทั้ง ในพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ (กรณีอาวุธปืนสำหรับบุคคล/พลเรือนมิใช้ได้) และพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ (กรณีอาวุธปืนที่ใช้ในการสงคราม) ไม่ว่าจะป็นอาวุธปืนตามพระราชบัญญัติใดก็ตามก็ต้องจัดให้มาอยู่ภายใต้บทบัญญัติในการควบคุมฉบับเดียวกัน - สำหรับกฎกระทรวงที่ออกมาเพื่อรับรองว่าหน่วยงานนั้นไม่ต้องตกอยู่ภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ แม้จะเป็นไปเพื่อการอำนวยความสะดวกให้แก่หน่วยงานดังกล่าวก็ตาม อาจจะต้องมีการแก้ไข หรือนำไประบุเป็นข้อยกเว้นของการนำเข้า * ทั้งนี้ จะ ต้อง มี การ แก้ไข ให้ บทบัญญัติกฎหมายใช้บังคับได้กับ

ประเด็น	สนธิสัญญาว่าด้วย การค้าอาวุธ ค.ศ . 2013	กฎหมายภายใน ของประเทศไทย	สิ่งที่ต้องปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติม
		<p>เกี่ยวกับการผลิตอาวุธ และการขนย้ายวัตถุหรืออาวุธที่ใช้ในการผลิตอาวุธหรืออาวุธที่ผลิตขึ้น พ.ศ. 2554 เพื่อประโยชน์ของหน่วยงานราชการ ตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ. 2550</p> <p>- กรณีของอาวุธยุทธภัณฑ์ ตามพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530และสำหรับได้แก่กฎกระทรวงกำหนดยุทธภัณฑ์ของสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (องค์การมหาชน) , กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์</p>	<p>หน่วยงานทางราชการของรัฐด้วย กล่าวคือ อาวุธยุทธภัณฑ์ของทางราชการก็ต้องตกอยู่ภายใต้การควบคุม</p>

ประเด็น	สนธิสัญญาว่าด้วย การค้าอาวุธ ค.ศ . 2013	กฎหมายภายใน ของประเทศไทย	สิ่งที่ต้องปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติม
		<p>วิธีการ และเงื่อนไข การสั่งหรือนำเข้ามา ในราชอาณาจักร ซึ่ง วัตถุหรืออาวุธเพื่อใช้ ในการผลิตอาวุธ หรือเป็นตัวอย่าง หรือเพื่อวิจัย เกี่ยวกับการผลิต อาวุธ และการขน ย้ายวัตถุหรืออาวุธที่ ใช้ในการผลิตอาวุธ หรืออาวุธที่ผลิตขึ้น พ . ศ . 2 5 5 4</p>	

ประเด็น	สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ . 2013	กฎหมายภายในของประเทศไทย	สิ่งที่ต้องปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติม
6. หลักเกณฑ์ การส่งผ่านหรือถ่ายลำ	- ให้มีมาตรการในการควบคุมการส่งผ่านหรือถ่ายลำอาวุธตามแบบ เมื่อจำเป็นและสามารถกระทำได้ภายในเขตอำนาจของตน โดยจะต้องสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง (ข้อ 9)	- แม้มีบทบัญญัติกฎหมายที่ห้ามการส่งผ่านหรือถ่ายลำ แต่ก็มีข้อยกเว้นที่สามารถส่งผ่านหรือถ่ายลำได้ภายในราชอาณาจักรไทย หากว่าได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี และได้ออกหนังสือกำกับ การส่งผ่านแดนไปให้ด้วย โดยเข้าเงื่อนไขต่างๆ ตามพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออก ไป น อ ก ราชอาณาจักรซึ่ง อาวุธยุทธภัณฑ์ และ สิ่ง ที่ ใช้ ใน ก า ร สงคราม พ.ศ. 2495 ประกอบพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่ง อาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการ สงคราม พ.ศ. 2535	- ในเรื่องของการส่งผ่านหรือถ่ายลำ กฎหมายไทยมีบทบัญญัติที่ครอบคลุมอยู่แล้ว

ประเด็น	สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ . 2013	กฎหมายภายในของประเทศไทย	สิ่งที่ต้องปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติม
		<p>และหากเป็นการผ่านของยานพาหนะซึ่งมีอาวุธยุทธภัณฑ์อยู่ภายใน จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530</p> <p>- กรณีของอาวุธปืนสำหรับบุคคล/พลเรือนมิใช่ได้ ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490</p>	
7. หลักเกณฑ์การกระทำเป็นนายหน้า	- ให้มีมาตรการเพื่อควบคุมการกระทำเป็นนายหน้าตามกฎหมายภายในของตน สำหรับ <u>อาวุธ</u> ตามแบบ เช่น การจดทะเบียนหรือออกใบอนุญาต (ข้อ 10)	- กฎหมายไทยมิได้มีบทบัญญัติใดกล่าวถึงนายหน้าค้าอาวุธ	- จะต้องจัดให้มีข้อบทควบคุมการกระทำเป็นนายหน้าและนายหน้าทั้ง การจดทะเบียนและให้มีใบอนุญาตการกระทำเป็นนายหน้า

ประเด็น	สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ . 2013	กฎหมายภายในของประเทศไทย	สิ่งที่ต้องปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติม
8. หลักเกณฑ์การป้องกัน การเบี่ยงเบนระหว่าง การถ่ายโอน	- ให้มีมาตรการเพื่อป้องกันและจัดการกับการเบี่ยงเบนการถ่ายโอน <u>อาวุธตามแบบ</u> (ข้อ 11)	- กฎหมายไทยมิได้มีบทบัญญัติใดกล่าวถึง การเบี่ยงเบนการถ่ายโอนอาวุธ	- จะต้องทำการศึกษาเพื่อความเข้าใจในบทบัญญัติข้อนี้ให้ถี่ถ้วน
9. การเก็บบันทึกข้อมูล	- ให้เก็บบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการอนุญาตส่งออก <u>อาวุธตามแบบ</u> รวมไปถึงที่ได้มีการถ่ายโอนเข้ามาภายในอาณาเขตหรือที่ได้มีการอนุญาตให้มีการส่งผ่านหรือถ่ายลำโดยบันทึกดังกล่าวของรัฐภาคีจะต้องเก็บรักษาไว้อย่างน้อย 10 ปี (ข้อ 12)	- การเก็บบันทึกข้อมูลอาวุธยุทธภัณฑ์มิได้มีการกำหนดไว้โดยบทบัญญัติกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติก็มีการเก็บไว้โดยเป็นข้อมูลที่ได้มาจากจำนวนของใบอนุญาตที่ผู้ประกอบการได้มาขออนุญาต - ในส่วนของอาวุธปืนสำหรับบุคคล/พลเรือนมิใช้ได้ ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุ	- จะต้องจัดให้มีข้อบทที่ชัดเจนเพื่อเจ้าหน้าที่จะได้เก็บบันทึกข้อมูลได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

ประเด็น	สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ . 2013	กฎหมายภายในของประเทศไทย	สิ่งที่ต้องปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติม
		<p>ระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธ ปืน พ.ศ. 2490ให้ออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตจะต้องทำบัญชีรายละเอียดไว้ไม่ว่าจะเป็นการทำ สิ้ง นำเข้า มี หรือ จำหน่าย ทั้งอาวุธ ปืน และ เครื่อง กระสุนปืน</p>	
<p>10. การรายงาน</p>	<p>- ให้มีการจัดทำรายงานประจำปี ในเรื่องการอนุญาตการนำเข้าและส่งออกอาวุธตามแบบของรัฐภาคี ทุกวันที่ 31 พฤษภาคมของทุกปี (ข้อ 13)</p>	<p>- กฎหมายไทยมิได้มี บ ท บั ญ ญ ติ ไ ต กล่าวถึงการรายงาน</p>	<p>- ในส่วนนี้เป็นเรื่องที่สอดคล้องกับการบันทึกข้อมูล ซึ่งหากมีการเก็บบันทึกข้อมูลได้แล้วนั้น ก็จำเป็นต้องมีการส่งต่อหรือเสนอให้กับเจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่มีอำนาจในเรื่องดังกล่าวพิจารณาต่อไป</p>
<p>10. การอนุวัติการ</p>	<p>- จัดให้มีระบบควบคุมแห่งชาติ</p> <p>- บั ญ ชี คุ ว บ คุ ม</p>	<p>- แ ม้ จ ะ ม ่ มี บทบัญญัติกฎหมายระบุไว้อย่างชัดเจน แต่หน่วยงานที่</p>	<p>- ในเรื่องของบัญชีรายชื่อควบคุมเพื่อการปฏิบัติตามพันธกรณี ที่ถูกต้อง อาจจะต้องแยกประเภทอาวุธที่อยู่ในประ ก า ศ</p>

ประเด็น	สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ . 2013	กฎหมายภายในของประเทศไทย	สิ่งที่ต้องปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติม
	<p>แห่งชาติ (ข้อ 5(2))</p> <p>- แต่งตั้งหน่วยงานที่มีอำนาจเพื่อควบคุมการถ่ายโอนอาวุธ (ข้อ 5(6))</p> <p>- จัดตั้งจุดติดต่อแห่งชาติ(ข้อ 5(6))</p>	<p>ควบคุมการถ่ายโอนหรือการนำเข้าส่งออกอยู่แล้วคือ ก อ ง ค ว บ ค ุ ม ยุ ท ธ ภั ณฑ ์ ก ร ม อุตสาหกรรมทหาร</p> <p>ศู น ย ์ ก า ร อุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร</p> <p>- ระบบควบคุมและบัญชีควบคุมแห่งชาตินั้นก็เป็นไปตามตามพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ . ศ . 2 5 3 0 ประกอบประกาศกระทรวงกลาโหมและพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495</p>	<p>กระทรวงกลาโหมและบัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกาออกมาเฉพาะ 8 ประเภทอาวุธ เพื่อให้สอดคล้องกับอาวุธที่ต้องอยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013</p>

ประเด็น	สนธิสัญญาว่าด้วย การค้าอาวุธ ค.ศ . 2013	กฎหมายภายใน ของประเทศไทย	สิ่งที่ต้องปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติม
		<p>ประกอบพระราช กฤษฎีกาควบคุมการ ส่งออกไปนอก ราชอาณาจักรซึ่ง อาวุธยุทธภัณฑ์ และ สิ่งที่ใช้ในการ สงคราม พ.ศ. 2552 และพระราชบัญญัติ อาวุธปืน เครื่อง กระสุนปืน วัตถุ ระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธ ปืน พ.ศ. 2490</p>	

ภาคผนวก ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าอาวุธ พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคี

เหตุผล

เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสถิติสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 แล้ว ประเทศไทยย่อมต้องปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งสนธิสัญญาที่มีจุดมุ่งหมายในการกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศสำหรับบัญชีหรือปรับปรุงข้อบังคับของการค้าอาวุธระหว่างประเทศในเรื่องการค้าอาวุธ รวมทั้งป้องกันและกำจัดการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมาย ซึ่งการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งสนธิสัญญาการบังคับใช้ หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ รวมไปถึงกลไกที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติที่จะให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้นนั้น บทบัญญัติกฎหมายภายในที่ใช้บังคับอยู่ยังไม่มี ความชัดเจนเท่าที่ควร ซึ่งอาจสร้างความยุ่งยากและสับสนแก่เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งสนธิสัญญา

อนึ่ง ประเทศไทยในฐานะประเทศหนึ่งในสังคมโลก สมควรยึดถือและกระทำการให้สอดคล้องกับทิศทางของสังคมโลกที่มุ่งเน้นให้เกิดสันติภาพ ความสงบสุขและความมั่นคง จึงสมควรกำหนดให้มีบทบัญญัติกฎหมายภายในที่ชัดเจนและเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติตามพันธกรณีดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าอาวุธ พ.ศ.

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าอาวุธ พ.ศ.”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับนับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

ลักษณะ 1

หลักทั่วไป

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“อาวุธตามแบบ” หมายความว่า อาวุธที่ระบุไว้ในบัญชีควบคุมแห่งชาติตามบัญชีท้ายร่างพระราชบัญญัติ

“อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา” หมายความว่า อาวุธร้ายแรงที่สามารถนำพาเคลื่อนที่ไป ที่ได้รับการออกแบบหรืออาจปรับให้สามารถส่งกระสุน ลูกปืนหรือกระสุนวิถีโค้งด้วยการจุดระเบิด

“กระสุน” หมายความว่า กระสุนปืนทั้งหมด หรือเพียงส่วนประกอบ อันได้แก่ ปลายกระสุนปืน ชนวนกลาง ดินขับหัวกระสุนหรือกระสุนวิถีโค้งซึ่งใช้ได้กับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

“เครื่องกระสุน” หมายความว่า กระสุนที่ใช้กับอาวุธตามแบบนอกเหนือไปจากอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

“ชิ้นส่วนและอุปกรณ์” หมายความว่า ส่วนประกอบหรืออะไหล่ที่ถูกรวบรวมมาโดยเฉพาะ และเป็นองค์ประกอบสำคัญในการทำงานของอาวุธตามแบบ

“การถ่ายโอน” หมายความว่า การถูกทำให้เคลื่อนที่ทางกายภาพของอาวุธตามแบบเข้าสู่ภายในราชอาณาจักรและการเปลี่ยนมือหรือผู้ครอบครองของอาวุธตามแบบ ไม่ว่าจะโดยการนำเข้า ส่งออก ส่งผ่านหรือถ่ายลำ และการกระทำเป็นนายหน้า

“การค้า” หมายความว่า การซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการ

“การส่งออก” หมายความว่า การส่งออกหรือเหตุให้ถูกนำออกจากราชอาณาจักร

“การนำเข้า” หมายความว่า การนำเข้าหรือเหตุให้นำเข้ามาภายในราชอาณาจักร

“การส่งผ่าน” หมายความว่า การปฏิบัติพิธีการศุลกากรเพื่อขนส่งของผ่านราชอาณาจักรจากท่าหรือที่แห่งหนึ่งที่ขนส่งเข้ามาไปยังท่าหรือที่อีกแห่งหนึ่งที่ขนส่งของออกไปภายใต้การควบคุมของศุลกากร โดยมีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของการขนส่งอยู่นอกราชอาณาจักร ไม่ว่าจะการขนส่งนั้น จะมีการขนถ่ายของเพื่อเปลี่ยนยานพาหนะ การเก็บรักษาของในคลังสินค้า การเปลี่ยนภาชนะบรรจุของเพื่อประโยชน์ในการขนส่ง หรือการเปลี่ยนรูปแบบของการขนส่งของด้วยหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ จะต้องไม่มีการใช้ประโยชน์ใดๆ ซึ่งของนั้นในราชอาณาจักร

“การถ่ายลำ” หมายความว่า การปฏิบัติพิธีการศุลกากรเพื่อลำเลียงถ่ายของจากยานพาหนะหนึ่งที่ขนส่งของเข้ามาไปยังอีกยานพาหนะหนึ่งที่ขนส่งของออกไปภายในท่าหรือที่ แห่งเดียวกัน ภายใต้การควบคุมของศุลกากร โดยมีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของการขนส่งอยู่นอกราชอาณาจักร”

“นายหน้า” หมายความว่า บุคคลผู้กระทำการกิจกรรมการเป็นนายหน้า ไม่ว่าจะหนึ่งหรือมากกว่านั้น เพื่อที่จะได้รับผลตอบแทนไม่ว่าเงินหรืออย่างอื่นใดเป็นการตอบแทน

“การกระทำเป็นนายหน้า” หมายความว่า การเจรจา การอำนวยความสะดวกหรือการจัดเตรียมธุรกรรม ซึ่งรวมถึงการนำเข้า การส่งออก การส่งผ่านหรือการถ่ายลำอาวุธตามแบบ กระสุน และเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์เพื่อไปยัง จาก หรือผ่านราชอาณาจักร หรือจากที่อื่นใดนอกราชอาณาจักรไปยังอีกประเทศหนึ่ง

“การเบี่ยงเบน” หมายความว่า การเปลี่ยนเส้นทางของการขนส่งอาวุธที่แตกต่างไปจากเดิม ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังได้ถึงจุดหมายปลายทางหรือผู้ใช้ปลายทางแล้ว ในระหว่างการนำเข้า ส่งออก ส่งผ่านหรือถ่ายลำ

“ผู้ใช้ปลายทาง” หมายความว่า ผู้ใช้ที่ได้รับอนุญาตในการนำเอาอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ที่ได้มาจากการถ่ายโอนไปใช้

“การใช้ปลายทาง” หมายความว่า การใช้ที่ได้รับอนุญาตในการนำเอาอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ที่ได้มาจากการถ่ายโอนไปใช้ตามวัตถุประสงค์

“บุคคล” หมายความว่า บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล

“หน่วยงานที่มีอำนาจ” หมายความว่า หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามที่ระบุไว้ในระเบียบ

“เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและมีอำนาจในการออกใบอนุญาตนำเข้า ส่งออก ส่งผ่านหรือถ่ายลำ และการกระทำเป็นนายหน้า

“จุดติดต่อแห่งชาติ” หมายความว่า หน่วยงานที่ได้รับมอบหมายตามที่ระบุไว้ในระเบียบ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวงนั้น

กฎกระทรวงและระเบียบนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

มาตรา 6 บทบัญญัติภายในพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับกับทั้งบุคคลและหน่วยงานทางราชการทั้งหมดด้วย เว้นแต่จะมีกฎกระทรวงออกมารับรองให้มีต้องปฏิบัติตาม

ความในพระราชบัญญัตินี้ มิให้ใช้บังคับต่อการถ่ายโอนอาวุธไปยังนอกราชอาณาจักรโดยในนามหรือการใช้ของกองทัพไทย

ลักษณะ 2

ระบบควบคุมแห่งชาติ

หมวด 1

การส่งออก

ส่วนที่ 1

ข้อห้ามการส่งออก

มาตรา 7 ห้ามมิให้มีการส่งออกอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ หากว่า

(1) การส่งออกดังกล่าว จะเป็นการละเมิดพันธกรณีของประเทศไทยที่มีต่อมาตรการของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่กระทำภายใต้หมวด 7 ของกฎบัตรสหประชาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธ หรือ

(2) การส่งออกดังกล่าว จะเป็นการละเมิดพันธกรณีระหว่างของประเทศไทยภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการถ่ายโอนหรือการลักลอบค้าอาวุธตามแบบที่ผิดกฎหมาย ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี หรือ

(3) ณ ขณะพิจารณาอนุญาตการส่งออก ได้รับรู้ว่าอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์อาจถูกนำไปใช้ในการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติหรืออาชญากรรมสงคราม

ส่วนที่ 2

การประเมินการส่งออก

มาตรา 8 หากการส่งออกไม่ต้องห้ามตามมาตรา 7 ให้มีการประเมินถึงความเป็นไปได้ที่จะเกิดความเสียหายอาจมีการนำเอาอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ไปใช้เพื่อ

(1) ทำลายสันติภาพและความมั่นคง หรือ

(2) กระทำหรืออำนวยความสะดวก เพื่อ

- การละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ หรือ

- การละเมิดกฎหมายมนุษยชนระหว่างประเทศ หรือ

- การกระทำที่ก่อให้เกิดความผิดภายใต้อนุสัญญาระหว่างประเทศหรือพิธีสารที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี หรือ

- การกระทำที่ก่อให้เกิดความผิดภายใต้อนุสัญญาระหว่างประเทศหรือพิธีสารที่เกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี หรือ

(3) การกระทำความรุนแรงบนฐานเพศภาวะหรือการกระทำรุนแรงต่อสตรีและเด็ก หรือ

(4) อาจเกิดการเบี่ยงเบนระหว่างการส่งออกอาวุธไม่ว่าก่อนหรือหลังการขนส่งไปยังผู้ใช้ปลายทาง

มาตรา 9 เมื่อได้ทำการประเมินตามมาตรา 8 แล้ว หากพบว่า เกิดความเสี่ยงที่สำคัญขึ้นอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ ไม่ว่าจะข้อใดข้อหนึ่ง

(1) ทำลายสันติภาพและความมั่นคง หรือ

(2) กระทำหรืออำนวยความสะดวก เพื่อ

- การละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ หรือ

- การละเมิดกฎหมายมนุษยชนระหว่างประเทศ หรือ

- การกระทำที่ก่อให้เกิดความผิดภายใต้อนุสัญญาระหว่างประเทศหรือพิธีสารที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี หรือ

- การกระทำที่ก่อให้เกิดความผิดภายใต้อนุสัญญาระหว่างประเทศหรือพิธีสารที่เกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี

และไม่มีมาตรการใดที่จะสามารถทำให้ความเสี่ยงในวรรคก่อนลดลงได้ ดังนี้ ห้ามมิให้มีการส่งออก

ส่วนที่ 3

การขออนุญาตและใบอนุญาต

มาตรา 10 ก่อนการส่งออกอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ ผู้ส่งออกจะต้องขอรับใบอนุญาตส่งออก

การขอใบอนุญาตส่งออกในวรรคก่อน ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามกฎหมายกระทรวง

มาตรา 11 การเพิกถอนใบอนุญาตส่งออก หากว่าหลังการส่งออกใบอนุญาตหรือระยะเวลา ก่อนขั้นตอนการส่งออก

(1) มีมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธบังคับต่อประเทศที่จะส่งออกไป (ประเทศผู้นำเข้า) หรือผู้รับปลายทาง หรือ

(2) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจได้ทราบข้อเท็จจริง

- โดยรับรู้ว่า อาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์อาจถูกนำไปใช้ในการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติหรืออาชญากรรมสงคราม หรือ

- จะเป็นการละเมิดพันธกรณีระหว่างของประเทศไทยภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการถ่ายโอนหรือการลักลอบค้าอาวุธตามแบบที่ผิดกฎหมาย ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี

มาตรา 12 ภายในบังคับบทบัญญัติมาตรา 11 หน่วยงานที่มีอำนาจ หากเมื่อได้รับทราบข้อมูลใหม่ อย่างเช่น เกิดการเบี่ยงเบนการถ่ายโอน สามารถพิจารณาทบทวนการอนุญาตนั้นเสียใหม่ โดยเข้าสู่ขั้นตอนประเมินการส่งออกอีกครั้ง

ทั้งนี้ ผลของการประเมิน อาจให้ระงับการส่งออกครั้งนั้นไว้ชั่วคราว หรือเป็นการเพิกถอนการส่งออกในครั้งนั้นเสียเลย หรือจะให้รวมไปถึงการอนุญาตส่งออกครั้งอื่นๆ ด้วย

หมวด 2

การนำเข้า

ส่วนที่ 1

ข้อห้ามการนำเข้า

มาตรา 13 ห้ามมิให้มีการนำเข้าอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ หากว่า

(1) การนำเข้ดังกล่าว จะเป็นการละเมิดพันธกรณีของประเทศไทยที่มีต่อมาตรการของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่กระทำภายใต้หมวด 7 ของกฎบัตรสหประชาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธ หรือ

(2) การนำเข้ดังกล่าว จะเป็นการละเมิดพันธกรณีระหว่างของประเทศไทยภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการถ่ายโอนหรือการลักลอบค้าอาวุธตามแบบที่ผิดกฎหมาย ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี หรือ

(3) ณ ขณะพิจารณาอนุญาตการนำเข้า ได้รับรู้ว่าอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์อาจถูกนำไปใช้ในการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติหรืออาชญากรรมสงคราม

ส่วนที่ 2

การขออนุญาตและใบอนุญาต

มาตรา 14 ก่อนการนำเข้าอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ ผู้นำเข้าจะต้องขอรับใบอนุญาตนำเข้า

การขอใบอนุญาตนำเข้าในวรรคก่อน ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตาม
กฎกระทรวง

มาตรา 15 การเพิกถอนใบอนุญาตนำเข้าให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา 11 มาบังคับโดย
อนุโลม

หมวด 3

การส่งผ่านและการถ่ายลำ

ส่วนที่ 1

ข้อห้ามการส่งผ่านและการถ่ายลำ

มาตรา 16 หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีเหตุอันควรสงสัยที่ทำให้เชื่อได้ว่าเรือที่จะทำการ
ส่งผ่านทะเลอาณาเขต หรืออากาศยานที่จะทำการส่งผ่านห้วงอากาศของราชอาณาจักร ได้บรรทุก
อาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์

(1) ที่จะเป็นการละเมิดพันธกรณีของประเทศไทยที่มีต่อมาตรการของคณะมนตรีความมั่นคง
แห่งสหประชาชาติที่กระทำภายใต้หมวด 7 ของกฎบัตรสหประชาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการ
คว่ำบาตรทางอาวุธ หรือ

(2) ที่จะเป็นการละเมิดพันธกรณีระหว่างของประเทศไทยภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศ
ที่เกี่ยวกับการถ่ายโอนหรือการลักลอบค้าอาวุธตามแบบที่ผิดกฎหมาย ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี หรือ

(3) ที่อาจถูกนำไปใช้ในการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติหรืออาชญากรรม
สงคราม

หน่วยงานดังกล่าวอาจร้องขอข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวข้องหรือเอกสารประกอบเพิ่มเติมจากบุคคลที่
อยู่บนเรือหรืออากาศยานดังกล่าวได้ ไม่ว่าจะเป็นผู้ควบคุมยานพาหนะดังกล่าว ลูกเรือหรือผู้โดยสาร

ส่วนที่ 2

การขออนุญาต

มาตรา 17 ห้ามมิให้มีการถ่ายลำซึ่งได้บรรทุกอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือ ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ผ่านท่าอากาศยาน น่านน้ำภายใน หรือท่าเรือภายนอกน่านน้ำภายในของ ราชอาณาจักร เว้นแต่ การถ่ายลำดังกล่าวจะได้รับใบอนุญาตโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 18 ภายในบังคับของบทบัญญัติมาตรา 17 การขออนุญาตถ่ายลำให้ปฏิบัติตาม หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามกฎหมายกระทรวง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเพิกถอนการอนุญาตดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติแห่ง มาตรา 11 มาบังคับโดยอนุโลม

ส่วนที่ 3

การยึด

มาตรา 19 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถออกหรือร้องขอให้หน่วยงานที่มีอำนาจออกหมาย อาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ หากอาวุธดังกล่าวได้ถ่ายลำผ่าน ราชอาณาจักร และเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ

(1) มีเหตุอันควรสงสัยทำให้เชื่อได้ว่า การถ่ายโอนอาวุธนั้น

- อาจละเมิดพันธกรณีของประเทศไทยที่มีต่อมาตรการของคณะมนตรีความมั่นคง แห่งสหประชาชาติที่กระทำภายใต้หมวด 7 ของกฎบัตรสหประชาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการ คว่ำบาตรทางอาวุธ หรือ

- อาจละเมิดพันธกรณีระหว่างของประเทศไทยภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศที่ เกี่ยวกับการถ่ายโอนหรือการลักลอบค้าอาวุธตามแบบที่ผิดกฎหมาย ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี หรือ

- รับรู้ว่าจะอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์อาจถูกนำไปใช้ในการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติหรืออาชญากรรมสงคราม

หมวด 4

การกระทำเป็นนายหน้า

มาตรา 20 ห้ามมิให้กระทำการใดๆ ที่เกี่ยวกับนายหน้าภายในราชอาณาจักร เว้นแต่บุคคลดังกล่าวจะได้จดทะเบียนเป็นนายหน้าและได้รับใบอนุญาตกระทำการเป็นนายหน้าจากหน่วยงานที่มีอำนาจตามมาตรา 22 ทั้งนี้ ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามกฎหมายกระทรวง

ส่วนที่ 1

การจดทะเบียน

มาตรา 21 ขั้นตอนการจดทะเบียนนายหน้า มีดังต่อไปนี้

(1) บุคคลผู้ประสงค์จะกระทำการเป็นนายหน้า จะต้องทำการยื่นขอจดทะเบียนเป็นนายหน้ากับหน่วยงานที่มีอำนาจ

(2) ภายในบังคับบทบัญญัติมาตรา 21 หน่วยงานที่มีอำนาจอาจรับจดทะเบียนหรือปฏิเสธการยื่นจดทะเบียนดังกล่าว

(3) การจดทะเบียนเป็นนายหน้า มีอายุ 1 ปี

มาตรา 22 หน่วยงานที่มีอำนาจจะรับจดทะเบียน หากว่าบุคคลผู้นั้นสามารถแสดงให้เห็นได้ว่าตนเองมีคุณสมบัติเข้าตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดและเป็นบุคคลที่เหมาะสม

ในการพิจารณา แม้ว่าบุคคลผู้นั้นจะเข้าตามเกณฑ์ที่กำหนดและเหมาะสมแล้วนั้น หน่วยงานที่มีอำนาจจะต้องคำนึงถึง

(1) หากว่าก่อนหน้านั้น บุคคลดังกล่าวได้เคยจดทะเบียนเป็นนายหน้ามาก่อนแล้ว แต่ได้ขัดต่อเงื่อนไขของการจดทะเบียน หรือการจดทะเบียนในครั้งนั้นถูกเพิกถอน หรือได้ขัดต่อเงื่อนไขการขอรับใบอนุญาตตามมาตรา 25 และ

(2) ฐานะทางการเงินของบุคคลผู้นั้น หรือหากเป็นนิติบุคคล ให้พิจารณาจากฐานะทางการเงินของผู้บริหาร ผู้จัดการ หรือพนักงานในตำแหน่งอื่นที่คล้ายกัน และ

(3) ประวัติอาชญากรรมของบุคคลผู้นั้น หรือหากเป็นนิติบุคคล ให้พิจารณาจากประวัติอาชญากรรมของผู้บริหาร ผู้จัดการ หรือพนักงานในตำแหน่งอื่นที่คล้ายกัน และ

(4) และในเรื่องอื่นใดซึ่งหน่วยงานที่มีอำนาจเห็นว่าสมควรนำมาพิจารณา

มาตรา 23 ให้หน่วยงานที่มีอำนาจเก็บรักษารายการ ดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อและที่อยู่ของนายหน้าทุกคน
- (2) วันที่การจดทะเบียนนายหน้าสิ้นสุดลง
- (3) เงื่อนไขต่างๆ ที่ใช้ในการจดทะเบียนของนายหน้าแต่ละคน
- (4) ใบอนุญาตที่ได้รับตามมาตรา 25

มาตรา 24 หน่วยงานที่มีอำนาจอาจเพิกถอนการจดทะเบียนนายหน้า หากว่า

- (1) ข้อมูลที่ได้มาในระหว่างขั้นตอนการจดทะเบียนนั้น เป็นเท็จหรือหลอกลวง
- (2) หากมิได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการจดทะเบียนหรือขอใบอนุญาตกระทำการนายหน้าในมาตรา 24 อย่างถูกต้อง

(3) ในสถานการณ์อื่นใดซึ่งหน่วยงานที่มีอำนาจเห็นว่าสมควรนำมาพิจารณาการเพิกถอนดังกล่าว ให้มีผลทันที รวมไปถึงใบอนุญาตกระทำการเป็นนายหน้าในมาตรา 25 ซึ่งบุคคลนั้นได้มีอยู่ด้วยเช่นกัน

ส่วนที่ 2

ใบอนุญาตกระทำการเป็นนายหน้า

มาตรา 25 ขั้นตอนการขอรับใบอนุญาตกระทำการเป็นนายหน้า

(1) นายหน้าผู้ที่ได้จดทะเบียนแล้ว จะต้องสมัครขอรับใบอนุญาตเพื่อกระทำการเป็นนายหน้า ไม่ว่าจะหนึ่งหรือมากกว่านั้น ต่อหน่วยงานที่มีอำนาจ

(2) ภายในบังคับบทบัญญัติมาตรา 26 หน่วยงานที่มีอำนาจอาจอนุญาตหรือปฏิเสธที่จะออกใบอนุญาตดังกล่าวได้

มาตรา 26 ในการพิจารณาออกใบอนุญาตกระทำการเป็นนายหน้า หน่วยงานที่มีอำนาจ จะต้องปฏิเสธการสมัครดังกล่าว หากว่า

(1) การกระทำเป็นนายหน้าดังกล่าวเกี่ยวข้องกับ การถ่ายโอนที่อาจละเมิดพันธกรณีของประเทศไทยที่มีต่อมาตรการของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่กระทำภายใต้หมวด 7 ของกฎบัตรสหประชาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการคว่ำบาตรทางอาวุธ หรือ

(2) การกระทำเป็นนายหน้าดังกล่าวเกี่ยวข้องกับ การถ่ายโอนอาจละเมิดพันธกรณีระหว่างของประเทศไทยภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการถ่ายโอนหรือการลักลอบค้าอาวุธ ตามแบบที่ผิดกฎหมาย ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี หรือ

(3) ณ ขณะพิจารณาออกใบอนุญาตกระทำการกระทำเป็นนายหน้า ซึ่งอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ดังกล่าว อาจถูกนำไปใช้ในการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติหรืออาชญากรรมสงคราม

หมวด 5

การป้องกันการเบี่ยงเบน

มาตรา 27 เพื่อป้องกันการเบี่ยงเบนระหว่างการถ่ายโอนอาวุธตามแบบ จะต้องให้มีการประเมินความเสี่ยงด้านต่างๆที่อาจเกิดขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นก่อน ระหว่างหรือหลังการถ่ายโอน และให้มีมาตรการสร้างความเชื่อมั่นหรือแผนพัฒนาและความตกลงร่วมกันระหว่างประเทศกับรัฐภาคีอื่นด้วย

หากในขั้นตอนการส่งออกประเมินได้ว่าอาจมีความเสี่ยงเกิดขึ้น อาจนำไปสู่การทบทวนการส่งออก ตามมาตรา 7 ได้อีกครั้งหนึ่ง

หมวด 6

บทกำหนดโทษ

มาตรา 28 ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรา.....ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน.....ปี หรือต้องระวางโทษปรับไม่เกิน.....บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(ให้มีการพิจารณาอีกทีในภายหลัง)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ลักษณะ 3

การจัดตั้งหน่วยงานที่มีอำนาจและกระบวนการปฏิบัติ

ส่วนที่ 1

การจัดตั้งหน่วยงานที่มีอำนาจ

มาตรา 29 ให้จัดตั้ง.....เป็นหน่วยงานเฉพาะเพื่อปฏิบัติการกิจหลักตามพันธกรณีตามสนธิสัญญา

(ให้มีการพิจารณาอีกทีในภายหลัง)

มาตรา 30 ให้จัดตั้ง.....เป็นจุดติดต่อแห่งชาติเพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสารและแลกเปลี่ยน
ข้อมูลต่างๆ

(ให้มีการพิจารณาอีกทีในภายหลัง)

มาตรา 31 ให้จัดตั้ง.....เป็นหน่วยงานเฉพาะทำหน้าที่ในการจัดทำรายงานประจำปี ตาม
มาตรา 34 เพื่อส่งให้แก่เลขาธิการของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013

(ให้มีการพิจารณาอีกทีในภายหลัง)

ลักษณะ 2

กระบวนการปฏิบัติ

หมวด 1

การเก็บบันทึกข้อมูล

มาตรา 32 หน่วยงานที่มีอำนาจอนุญาตจะต้องเก็บบันทึกใบอนุญาตและการอนุญาตทั้งหมด
ภายใต้พระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะเป็นการส่งออก การนำเข้า การส่งผ่านหรือถ่ายลำ หรือการกระทำ
เป็นนายหน้า ซึ่งอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์

ทั้งนี้ ข้อมูลต่างๆ ที่ให้บันทึกลงไปด้วยนั้น คือ จำนวน มูลค่า แบบ/ชนิด การอนุญาตการถ่าย
โอนอาวุธตามแบบระหว่างประเทศ อาวุธตามแบบที่ได้มีการถ่ายโอนจริง รายละเอียดของรัฐผู้ส่งออก,
รัฐผู้นำเข้า, รัฐที่ซึ่งมีการส่งผ่าน, รัฐที่ซึ่งมีการถ่ายลำ และผู้ใช้ปลายทาง

การดังกล่าวให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามกฎหมายกระทรวง

มาตรา 33 บันทึกดังกล่าวในมาตรา 26 จะต้องเก็บรักษาไว้อย่างน้อย 10 ปี

หมวด 2 การจัดทำรายงาน

มาตรา 34 ให้หน่วยงานที่มีอำนาจจัดทำรายงานประจำปี ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาต ส่งออกและนำเข้าอาวุธตามแบบ กระสุนและเครื่องกระสุน หรือชิ้นส่วนและอุปกรณ์ ให้ปฏิบัติตาม หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามกฎหมายกระทรวง

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บัญชีท้ายพระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าอาวุธ พ.ศ.

บัญชีควบคุมแห่งชาติ

หมายเหตุ: ผู้เขียนขออ้างอิงคำนิยามลักษณะของอาวุธตามแบบที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 มาเป็นบัญชีควบคุมแห่งชาติภายใต้ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าอาวุธ พ.ศ. ฉบับนี้ โปรดดูใน ภาคผนวก ข ที่กล่าวมาแล้ว

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาววิลาสินี หมายเจริญศรี เกิดเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2533 ณ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก สำเร็จการศึกษาระดับอนุบาล-ประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสาธิตราชภัฏ พิบูลสงครามแล้วได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี และได้ไปศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวร จนกระทั่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยม อันดับหนึ่ง) จากวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยนเรศวร จากนั้นจึงได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายระหว่างประเทศ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2556 และเป็นผู้ช่วยวิจัยผู้บริหารให้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศรทูล สันติवासะ

